

Y Pwyllgor Cyfrifon Cyhoeddus

Lleoliad:

Ystafell Bwyllgora 3 – y Senedd

Dyddiad:

Dydd Llun, 13 Hydref 2014

Amser:

13.30

Cynulliad
Cenedlaethol
Cymru

National
Assembly for
Wales

I gael rhagor o wybodaeth, cysylltwch â:

Michael Kay

Clerc y Pwyllgor

029 2089 8041

pwylgor.cyfrifoncyhoeddus@cymru.gov.uk

Agenda

Cytunodd y Pwyllgor yn ei gyfarfod ar 7 Hydref y byddai eitem 1 yn cael ei chynnal yn breifat

1 Craffu ar Gyfrifon y Comisiynwyr 2013–14: (13:30–14:00)

Papur briffio gan y Gwasanaeth Ymchwil

2 Cyflwyniadau, ymddiheuriadau a dirprwyon (14:00)

3 Papurau i'w nodi (14:00–14:05) (Tudalennau 1 – 3)

Rheoli cyflyrau cronig: Llythyr gan Gadeirydd Y Pwyllgor Iechyd a Gofal Cymdeithasol (30 Medi 2014) (Tudalen 4)

Cyfrifon Cyfunol Blynyddol Llywodraeth Cymru 2013–14: Llythyr gan Sir Derek Jones (6 Hydref 2014) (Tudalennau 5 – 10)

**4 Bil Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol (Cymru): Gohebiaeth y Pwyllgor
(14:05–14:15)** (Tudalennau 11 – 13)

PAC(4)–26–14 papur 1

**5 Craffu ar Gyfrifon y Comisiynwyr 2013–14: Comisiynydd Plant Cymru
(14:15–15:00)** (Tudalennau 14 – 46)

PAC(4)–26–14 papur 2

Papur briffio gan y Gwasanaeth Ymchwil

Keith Towler – Comisiynydd Plant Cymru

Tony Evans – Pennaeth Gwasanaethau Corfforaethol, Comisiynydd Plant Cymru

**6 Craffu ar Gyfrifon y Comisiynwyr 2013–14: Comisiynydd y Gymraeg
(15:00–15:45)** (Tudalennau 47 – 289)

PAC(4)–26–14 papur 3

Papur briffio gan y Gwasanaeth Ymchwil

Meri Huws – Comisiynydd y Gymraeg

Richard Davies - Swyddog Cyllid, Swyddfa Comisiynydd y Gymraeg

(Egwyl 15:35 – 15:45)

**7 Craffu ar Adroddiad Blynyddol Cyngor Celfyddydau Cymru 2013–14
(15:55–16:40)** (Tudalennau 290 – 384)

PAC(4)–26–14 papur 4

Papur briffio gan y Gwasanaeth Ymchwil

Nick Capaldi – Prif Weithredwr, Cyngor Celfyddydau Cymru

Hywel Tudor – Cyfarwyddwr Cyllid a Gwasanaethau Canolog, Cyngor Celfyddydau Cymru

**8 Cynnig o dan Reol Sefydlog 17.42 i benderfynu gwahardd y cyhoedd
o'r cyfarfod ar gyfer y busnes canlynol: (16:40)**

Itemau 9 a 10

**9 Craffu ar Gyfrifon y Comisiynwyr 2013–14: Trafod y dystiolaeth a
gafwyd (16:40–16:50)**

**10 Craffu ar Adroddiad Blynyddol Cyngor Celfyddydau Cymru 2013–14:
Trafod y dystiolaeth a gafwyd (16:50–17:00)**

Y Pwyllgor Cyfrifon Cyhoeddus

Lleoliad: **Ystafell Bwyllgora 3 – y Senedd**

Dyddiad: **Dydd Mawrth, 7 Hydref 2014**

Amser: **09. – 11.00**

Gellir gwyllo'r cyfarfod ar Senedd TV yn:

<http://www.senedd.tv/Meeting/Archive/6ea3723d-582c-48ed-960e-7ebccb0520f4?autostart=True>

Cynulliad
Cenedlaethol
Cymru

National
Assembly for
Wales

Cofnodion Cryno:

MeetingTitle

Aelodau'r Cynulliad:

Darren Millar AC (Cadeirydd)
William Graham AC
Mike Hedges AC
Alun Ffred Jones AC
Julie Morgan AC
Jenny Rathbone AC
Aled Roberts AC
Sandy Mewies AC

Tystion:

Huw Vaughan Thomas, Archwilydd Cyffredinol Cymru
Amanda Hughes, Swyddfa Archwilio Cymru
Derwyn Owen, Swyddfa Archwilio Cymru

Staff y Pwyllgor:

Michael Kay (Clerc)
Meriel Singleton (Ail Clerc)
Claire Griffiths (Dirprwy Clerc)
Joanest Varney-Jackson (Cynghorydd Cyfreithiol)

TRAWSGRIFIAD

Gweld [trawsgrifiad o'r cyfarfod](#).

1 Cyflwyniadau, ymddiheuriadau a dirprwyon

1.1 Croesawodd y Cadeirydd yr Aelodau i'r Pwyllgor.

1.2 Ni chafwyd ymddiheuriadau.

2 Papurau i'w nodi

2.1 Nodwyd y papurau.

2.1 Trefniadau Llywodraethu Bwrdd Iechyd Prifysgol Betsi Cadwaladr: Llythyr gan y Gweinidog Iechyd a Gwasanaethau Cymdeithasol (17 Medi 2014)

2.2 Menter Twyll Genedlaethol 2012–13: Gohebiaeth y Pwyllgor

2.3 Adroddiad Blynyddol a Chyfrifon Comisiwn y Cynulliad ar gyfer 2013–14: Llythyr gan Brif Weithredwr a Chlerc y Cynulliad (26 Medi 2014)

3 Craffu ar Gyfrifon y Comisiynwyr ar gyfer 2013–14: Comisiynydd Pobl Hŷn Cymru

3.1 Craffodd y Pwyllgor ar Gyfrifon Comisiynydd Pobl Hŷn Cymru ar gyfer 2013–14, gan holi Sarah Rochira, Comisiynydd Pobl Hŷn Cymru, ac Alison Phillips, y Cyfarwyddwr Cyllid.

4 Craffu ar Gyfrifon y Comisiynwyr ar gyfer 2013–14: Ombwdsmon Gwasanaethau Cyhoeddus Cymru

4.1 Craffodd y Pwyllgor ar Gyfrifon Ombwdsmon Gwasanaethau Cyhoeddus Cymru ar gyfer 2013–14, gan holi Nick Bennett, Ombwdsmon Gwasanaethau Cyhoeddus Cymru, Chris Vinestock, y Cyfarwyddwr a'r Prif Swyddog, Dave Meadon, y Swyddog Cyllid, a Susan Hudson, y Rheolwr Polisi a Chyfathrebu.

4.2 Cytunodd Ombwdsmon Gwasanaethau Cyhoeddus Cymru i anfon nodyn yn egluro'r darpariaethau ar gyfer trefniadau pensiwn ac yn esbonio'r rhesymau am ddiffyg mewn pensiynau yn y gorffennol.

5 Cynnig o dan Reol Sefydlog 17.42 i benderfynu gwahardd y cyhoedd o'r cyfarfod ar gyfer y busnes canlynol:

5.1 Derbyniwyd y cynnig.

6 Craffu ar Gyfrifon y Comisiynwyr ar gyfer 2013–14: Trafod y dystiolaeth a gafwyd

6.1 Trafododd yr Aelodau'r dystiolaeth a ddaeth i law.

7 Cyflogau Uwch-reolwyr: Trafod yr adroddiad drafft

7.1 Oherwydd prinder amser, ni thrafodwyd yr adroddiad drafft gan yr Aelodau.

Nododd y Cadeirydd y bydd y Clercod yn cysylltu drwy e-bost i ofyn am eu sylwadau.

Eitem 3.1

Y Pwyllgor Iechyd a Gofal Cymdeithasol Health and Social Care Committee

Cynulliad
Cenedlaethol
Cymru
National
Assembly for
Wales

Darren Millar AC
Cadeirydd y Pwyllgor Cyfrifon Cyhoeddus

30 Medi 2014

Annwyl Darren,

Diolch am eich llythyr dyddiedig 14 Mai 2014 ynghylch adroddiad diweddarau Archwilydd Cyffredinol Cymru *Rheoli Cyflyrau Cronig yng Nghymru*.

Roedd eich llythyr yn gofyn a fyddem yn ymgymryd â gwaith yn y maes hwn o gofio ei berthnasedd i'n cylch gwaith. Cytunwyd mai'r ffordd fwyaf priodol ac amserol o ystyried y mater fyddai yn ystod sesiwn graffu gyffredinol gyda'r Gweinidog Iechyd a Gwasanaethau Cymdeithasol. Fel y cyfryw, cododd yr Aelodau rai materion sydd wedi'u cynnwys yn yr adroddiad yn ystod ein cyfarfod gyda'r Gweinidog ar 18 Medi.

Gellir gweld y materion a drafodwyd gennym yn y Cofnod o Drafodion y Pwyllgorau:

<http://www.senedd.cynulliadcymru.org/mglIssueHistoryHome.aspx?Ild=1309>.

Efallai yr hoffech hefyd ystyried y dystiolaeth ysgrifenedig a ddarparwyd gan y Gweinidog cyn y sesiwn ar 18 Medi, paragraffau 189 – 194 sy'n cyfeirio at reoli cyflyrau cronig yng Nghymru:

<http://www.senedd.cynulliadcymru.org/documents/s30369/HSC4-20-14%20Paper%208.pdf>

Diolch ichi unwaith eto am dynnu ein sylw at adroddiad Archwilydd Cyffredinol Cymru.

Yn gywir,

David Rees AC AM
Cadeirydd y Pwyllgor Iechyd a Gofal Cymdeithasol
Chair, Health and Social Care Committee

Bae Caerdydd
Cardiff Bay
CF99 1NA

Ffôn / Tel: 029 2089 8403

Tudalen y pecyn 4

E-bost / Email: PwyllgorIGC@cymru.gov.uk / HSCCommittee@wales.gov.uk

Croesewir gohebiaeth yn y Gymraeg a'r Saesneg / We welcome correspondence in both English and Welsh

Sir Derek Jones KCB
Ysgrifennydd Parhaol
Permanent Secretary

Llywodraeth Cymru
Welsh Government

Darren Millar AM
Chair of the Public Accounts Committee
National Assembly for Wales
Cardiff Bay
Cardiff
CF99 1NA

Dear Darren,

06 October 2014

**ACTION POINTS FROM THE PUBLIC ACCOUNTS COMMITTEE ON
22 SEPTEMBER 2014
WELSH GOVERNMENT ACCOUNTS 2013-14**

I hope that you and Committee members found the session on the 2013-14 Annual Accounts to be helpful. I promised to write on a number of points, covered below.

A. Severance Packages and Increase in Staff Numbers

Severance Packages. During 2013-14 there were 4 members of staff that received severance packages in excess of £100,000. The table below provides details of the total severance, annual pay and payback period for each individual.

	Severance £	Salary £	Payback Period
FY13-14	129,000	88,176	17 months
	138,000	94,606	17 months
	119,000	81,780	17 months
	162,000	111,615	17 months

I am satisfied that, with payback periods of this kind, the departures represent good value for money.

Staff Numbers. The table below details those areas of the business that have seen the main increase in staff numbers over the period 2012-13 and 2013-14 (286 additional staff).

Reason for increase in staff numbers	Total
Transfers into the Welsh Government following the creation of the Welsh Language Commission and Natural Resources Wales.	75
Rural development; introduction of Glas Tir scheme	32
Increase in overall number of secondees within Departments	31
Legal services; including the Office of the Legislative Counsel and the Counsel General	29
Creation of the National Procurement Service	29
European Funding area (WEFO); including staff for the new Energy Team (Horizon 2020)	24
Planning Division; legislation and casework	17
Cabinet Division including staff to support additional Ministers	13
Care Standards Inspectorate for Wales	11

The increase in overall staff numbers also reflects the ongoing commitment to our Apprenticeship Programme. Over the past two years, some 158 young people have completed, or are still engaged in, the programme although this commitment to young people has impacted total staff numbers within the Welsh Government. As many as 72 of the apprentices have successfully gained employment with the Welsh Government.

B. The Welsh Risk Pool

NHS Wales operates a risk pooling scheme which allows Health Boards and Trusts to seek reimbursement for amounts paid out in respect of negligence claims. A £25,000 excess is applied to each claim. The scheme is operated by the Welsh Risk Pool Service (WRPS) which is part of NHS Wales Shared Service Partnership. In order to better align the governance and financial management arrangements, the budget for the Welsh Risk Pool reimbursement of claims transferred as of 1 April 2014 from the Welsh

Government to NHS Wales Shared Services Partnership (hosted by Velindre NHS Trust).

In recent years, and in common with other nations, NHS Wales has experienced a growth in the number of legal claims. For example in 2012/13 the NHS Litigation Authority in England reported a 10.8% increase in clinical negligence claims from 2011/12. The reasons for the increase in claims are multifactorial and it is not possible to say with any certainty what the primary driver for the increase is. It is known that there has been a general upward trend in claims over recent years both in terms of number and value.

Recent changes to funding rules for legal claims which came into effect on 1st April 2013 are considered to have had an impact on the registration of claims before this date and, therefore, upon the subsequent submitted case volumes being experienced in 2013/14. It is also considered that increased public awareness of clinical redress options is contributing to claim volumes.

The cost of claims has also increased, especially for settlements involving long term care packages. The reason for this increase is that care needs are becoming more complex and it is necessary to ensure that any care packages are fully compliant with applicable legislation such as Health and Safety and Working Time Directives.

NHS Wales takes a pro-active approach to learning from claims to reduce the risk of recurrence. Before reimbursement is made by the WRPS, Health Boards and Trusts are required to outline the key weaknesses which gave rise to the claim and outline the steps taken to reduce the risk of recurrence. Claims are reviewed internally within the WRPS for efficacy of action and then considered by an All Wales Executive Level multidisciplinary group with representation from Medical Directors, Directors of Nursing, Chief Executives, Directors of Finance, Chairman of a Health Board, Directors of Governance and the Welsh Government. Where there is evidence of risks which may be relevant to other NHS bodies, or evidence of good practice, a more detailed claim review can be requested.

Where all Wales issues are evident from claims, the WRPS undertakes themed work. This involves the clinical assessment of high risk areas including those of maternity, emergency departments and the surgical pathway. The findings of the reviews are

shared with the individual Health Boards with a composite report being shared with the Welsh Government and Chief Executives. In addition, specific themed work has been undertaken to further consider specific risks associated with claims.

C. Renewable/Non Renewable Energy

The Annual Accounts report a reduction in the amount of renewable energy consumed by the Welsh Government since 2012-13. Information on the proportion of electricity derived from renewable sources is provided by our electricity supply companies. For 2013-14 they advised consumers, including the Welsh Government, that the basis for calculating the renewable proportion had changed in line with DEFRA guidelines. This means that the proportion for 2013-14 can not be compared to previous years.

Nevertheless, the Welsh Government is implementing a carbon reduction programme across the whole of our administrative estate and, as a result, a 27% reduction in carbon emissions has been achieved since 2010-11. This puts us well on course to meet the Government's overarching target of a 30% reduction by 2020.

D. Business Travel and CRC and Energy Expenditure

Business travel. The Welsh Government is unable to provide a total cost for business travel without a significant amount of manual investigation by departments. Although the financial systems record hire car charges and accommodation separately, the majority of the travel costs continue to be booked to a single travel and subsistence cost code. It is also possible to charge travel costs to a Welsh Procurement Card (WPC). As a result, we would have to scrutinise many hundreds of individual claims and Welsh Procurement Card (WPC) transactions as well as the invoices paid to travel related suppliers such as Eurocar and Arriva Wales in order to extract the correct total cost for business travel only. We will consult with the Financial Reporting advisory board (FRab) to determine whether other departments are able to comply.

CRC allowance. The CRC allowances total for 2013-14 was 0.191.

Energy expenditure. Total energy expenditure for the Welsh Government administrative estate for 2013-14 was £2.17m.

Unfortunately the 2013-14 information for CRC allowances and energy expenditure (detailed above) was not available in time for the preparation of the accounts. The online Accounts for 2013-14 will be amended.

E. Breakdown of Expenditure for Travel, Subsistence and Hospitality

The table detailed below provides a breakdown by cost category (used within the Welsh Government financial systems) for travel, subsistence and hospitality for 2013-14. Due to the reasons outlined in D above, it has not been possible to compile a total for travel and a separate total for subsistence.

	2013-14 £K
Travel & Subsistence	3,439
Travel	892
Accommodation	359
Car Hire	295
Hospitality	16
Total as detailed in the accounts	5,001

F. Non cash overspend in DfES

The supplementary budget process enables departments to submit and agree adjustments to in-year budgets with HM Treasury. Any requests; typically for non cash and AME, must be submitted at the end of November each year. During 2013-14, the Welsh Government successfully negotiated an increase in non cash (£326m) to reflect the impact of changing the student loans model used by DfES. The change in model followed a similar decision by BIS for student loans in England. However, unfortunately the subsequent error in the new model (£26m) was not identified until after the supplementary budget deadline and, therefore, we were unable to request further changes. Nevertheless, on this occasion, the Welsh Government was able to absorb the increase within the overall Ambit and given that the error impacted non cash, it had no bearing on the cash resources available to be spent on policy delivery.

A lessons learned exercise was conducted and a copy of the report presented to the DfES Corporate Governance Committee is attached.

Yours,
Derek

Y Pwyllgor Amgylchedd a Chynaliadwyedd

Environment and Sustainability Committee

Huw Vaughan Thomas
Archwilydd Cyffredinol Cymru
Swyddfa Archwilio Cymru
24 Heol y Gadeirlan
Caerdydd
CF11 9LJ

Cynulliad Cenedlaethol Cymru
Bae Caerdydd
CF99 1NA

3 Hydref 2014

Annwyl Archwilydd Cyffredinol

Y Bil Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol (Cymru) - Rhagor o wybodaeth

Diolch am ddod i gyfarfod y Pwyllgor ar 1 Hydref ar gyfer y sesiwn dystiolaeth ar egwyddorion cyffredinol y Bil Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol (Cymru).

Yn y cyfarfod, ac yn eich tystiolaeth ysgrifenedig, mynegoch y farn bod yr asesiad o'ch rôl ym Memorandwm Esboniadol y Bil yn anghywir. Rydych wedi awgrymu y dylid ystyried diwygio'r Bil i osod dyletswydd ar Archwilydd Cyffredinol Cymru, i gynnwys archwilio sut mae sefydliadau wedi ymgorffori datblygu cynaliadwy fel eu hegwyddor ganolog mewn perthynas â'u dyletswydd. Hoffai'r Pwyllgor i chi ddarparu rhagor o fanylion ar sut y gellid cyflawni hynny, gan gynnwys unrhyw welliannau penodol a fyddai angen eu gwneud ac effaith bosibl gwelliannau o'r fath.

Hefyd, yn y cyfarfod cytunoch i ddarparu rhagor o wybodaeth am:

1. Barn eich cwnsler arweiniol o ran eich rhwymedigaeth statudol cyfredol mewn perthynas â'r Bil yn ei ffurf bresennol; ac
2. Enghraifft o ddyletswydd debyg, fel y cyfeiriwyd ati uchod, mewn deddfwriaeth bresennol.

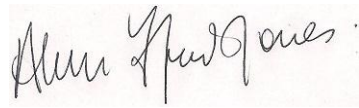
Byddem yn ddiolchgar pe baech yn gallu ymateb ar y materion uchod erbyn dydd Gwener 10 Hydref. Rwy'n gwerthfawrogi fod amser yn brin, ond mae'n ymwneud a'r amserlen ar gyfer Cyfnod 1 a'r angen inni gael eich ymateb mewn da bryd i allu ystyried y wybodaeth yn llawn.

Hefyd, yn eich tystiolaeth ysgrifenedig, rydych yn datgan bod eich sylwadau yn seiliedig ar ddarllen y Memorandwm Esboniadol yn unig, yn hytrach nag archwiliad o'r holl bapurau gwaith sylfaenol. Yn ystod y cyfarfod, nodoch y byddech yn gallu cynnal archwiliad o'r fath, yn amodol ar gymeradwyaeth gan y Pwyllgor Cyfrifon Cyhoeddus ac argaeledd y dogfennau angenrheidiol. Hoffai'r Pwyllgor ofyn yn ffurfiol ichi gynnal yr archwiliad hwnnw a darparu manylion ar eich casgliadau. Byddwn yn ddiolchgar pe gallech roi gwybod imi erbyn pryd gellir gwneud y gwaith hwnnw.

Os ydych yn cytuno gyda'r cais, byddaf yn gofyn i Glerc y Pwyllgor gysylltu â'r swyddogion priodol yn eich swyddfa i drafod manylion y gwaith.

Rwyf wedi anfon copi o'r llythyr hwn at Gadeiryddion a Chlercod y Pwyllgor Cyfrifon Cyhoeddus a'r Pwyllgor Cyllid fel eu bod yn ymwybodol o'm cais. Rwyf ar ddeall nad yw'r cais hwn yn torri ar draws unrhyw waith y mae'r Pwyllgor Cyfrifon Cyhoeddus wedi'i gynllunio ac nad oes gweithdrefn sy'n rhwystro pwyllgorau'r Cynulliad rhag gofyn am eich cymorth gyda'u gwaith.

Yn gywir

Alun Ffred Jones AC
Cadeirydd y Pwyllgor Amgylchedd a Chynaliadwyedd

Bae Caerdydd | Cardiff Bay
Caerdydd | Cardiff
CF99 1NA
Ffôn | Tel: 029 2089 8639
E-bost | Email: alun.davidson@cymru.gov.uk

24 Heol y Gadeirlan / Cathedral Road
Caerdydd / Cardiff CF11 9LJ
Ffôn / Tel: 029 20 320500
Ebost / Email: info@wao.gov.uk
www.wao.gov.uk

Mr Darren Millar
Cadeirydd, Y Pwyllgor Cyfrifon Cyhoeddus
Cynulliad Cenedlaethol Cymru
Bae Caerdydd,
Caerdydd CF99 1NA

Dyddiad: 6 Hydref 2014
Ein cyfeirnod: HVT/2215/mjb
Tudalen: 1 o 1

Amgyl Darn

BIL LLESIANT CENEDLAETHAU'R DYFODOL (CYMRU)

Byddwch wedi gweld y llythyr dyddiedig 3 Hydref 2014 a dderbyniais gan Gadeirydd y Pwyllgor Amgylchedd a Chynaliadwyedd (atodaf gopi er hwylustod).

Yn dilyn y dystiolaeth lafar a roddais i'r Pwyllgor hwnnw yn ei gyfarfod ar 1 Hydref i'w gynorthwyo i graffu ar Fil Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol (Cymru) (y Bil), mae wedi gofyn i mi wneud trefniadau i gynnal archwiliad o'r costau a amlinellir ym Memorandwm Esboniadol Llywodraeth Cymru i'r Bil, ac i adrodd ar fy nghanfyddiadau i'r Pwyllgor hwnnw.

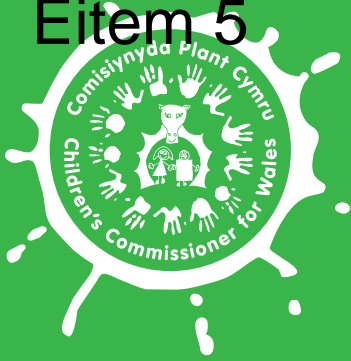
Rwy'n bwriadu ymateb i gais y Pwyllgor drwy gynnal astudiaeth o dan adran 145A o Ddeddf Llywodraeth Cymru 1998, i brofi cadernid cyffredinol y rhagdybiaethau/dadansoddiadau sy'n sail i'r asesiad effaith rheoleiddiol. Cyn gwneud hynny mae'n ofynnol i mi, wrth gwrs, o dan y ddarpariaeth honno ystyried barn y Pwyllgor Cyfrifon Cyhoeddus. Byddwn yn ddiolchgar felly pe gallech drefnu i'ch Pwyllgor ystyried y mater cyn gynted ag y bo'n gyfleus, o gofio bod angen i'r gwaith hwn gael ei wneud cyn gynted â phosibl.

H. ygru

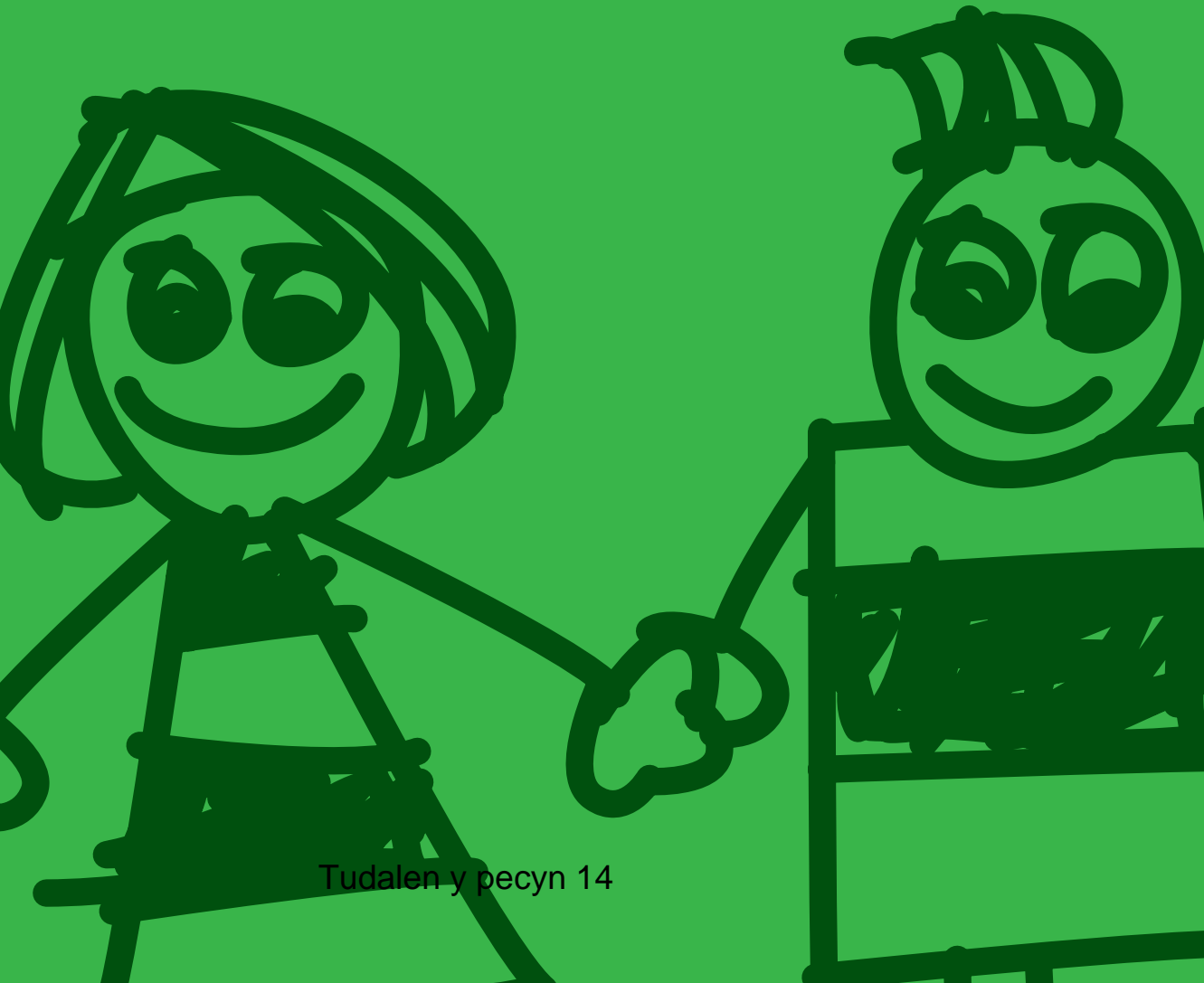
HUW VAUGHAN THOMAS
ARCHWILYDD CYFFREDINOL CYMRU

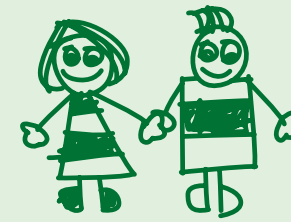
Eitem 5

National Assembly for Wales
Public Accounts Committee
PAC(4)-26-14 (Paper 1)

Adroddiad Strategol a Chyfrifon Strategic Report and Accounts

Mae Comisiynydd Plant yn rhywun sy'n codi llais dros blant a phobl ifanc a'u hawliau ac yn helpu i gryfhau a gwella'r systemau sy'n bodoli i'w hamddiffyn a'u galluogi i gyflawni eu potensial. Bernir bod creu sefydliadau hawliau dynol annibynnol o'r fath ar gyfer plant mewn llawer o wledydd ar draws y byd yn angenrheidiol am y rhesymau canlynol:

- weithiau mae hawliau plant yn cael eu hanwybyddu, neu eu hanghofio;
- does dim pŵer economaidd a gwleidyddol gan blant;
- weithiau dyw plant ddim yn cael beth mae arnyn nhw ei angen;
- weithiau mae plant mewn perygl.

A Children's Commissioner is someone who speaks up for children and young people and their rights and helps strengthen and improve the systems there to protect them and enable them to fulfil their potential. The establishment of such independent human rights institutions for children in many countries throughout the world is considered necessary because:

- sometimes children's rights are ignored, or forgotten about;
- children lack economic and political power;
- sometimes children don't get what they need; and
- sometimes children are at risk.

Cyflwyniad

Sefydlwyd swydd Comisiynydd Plant Cymru – y cyntaf o'i math yn y DU – gan Ddeddf Safonau Gofal 2000. Ehangodd Ddeddf Comisiynydd Plant Cymru 2001 y cylch gorchwyl a sefydlodd brif nod y Comisiynydd, sef diogel a hyrwyddo hawliau a lles plant yng Nghymru.

Rhaid i'r Comisiynydd gyflwyno adolygiad blynyddol o'i weithgareddau i Gynulliad Cenedlaethol Cymru. Caiff ei Adolygiad Blynyddol 2013-14 ei gyflwyno gerbron y Cynulliad ym mis Hydref 2014, ac ar ôl hynny caiff yr Adolygiad ei lanlwytho i wefan y Comisiynydd – www.childcomwales.org.uk.

Ar 1 Mawrth 2008, cychwynnodd Keith Towler yn ei swydd fel Comisiynydd, wedi'i benodi gan Brif Weinidog Cynulliad Cenedlaethol Cymru ar ôl cael ei gyfnewid gan blant, pobl ifanc ac oedolion.

Mae tîm o bobl yn gweithio gyda'r Comisiynydd Plant – yn Abertawe a Bae Colwyn – i'w helpu i wneud y canlynol:

Tu allan i'r safon, cefnogi plant a phobl ifanc i gasglu gwybodaeth a hawliau plant; gwrandao ar blant a phobl ifanc i ddarganfod beth sy'n bwysig iddyn nhw; cynghori plant, pobl ifanc a'r rhai sy'n gofalu amdanynt os byddant yn teimlo na allant droi at neb arall gyda'u problemau; dylanwadu ar y llywodraeth a sefydliadau eraill yn dweud eu bod yn mynd i wneud gwahaniaeth i fywydau plant, gan sicrhau eu bod yn cadw eu haddewidion i blant a phobl ifanc; codi llais dros blant a phobl ifanc yn genedlaethol ar faterion pwysig – bod yn bencampwr dros blant Cymru.

Mae'r Comisiynydd yn gweithio dros bob plentyn a pherson ifanc hyd at 18 oed sy'n byw yng Nghymru, neu sydd fel arfer yn byw yng Nghymru. Mae ganddo bŵer hefyd i weithredu ar ran pobl ifanc hŷn o dan rai amgylchiadau.

O dan y ddeddfwriaeth a sefydlodd Gomisiynydd Plant Cymru mae dyletswydd i wneud y canlynol:

— rhoi sylw i Gonfensiwn y CU ar Hawliau'r Plentyn (CCUHP) ym mhopeth mae ef a'i dîm yn ei wneud;
— gwneud yn siŵr bod plant a phobl ifanc yn gwybod ble mae ei swyddfeydd a sut mae cysylltu ag ef a'i dîm;
— annog plant i gysylltu ag ef a'r tîm;
— gofyn barn plant ar ei waith yn awr ac yn y dyfodol, a chaniatáu iddyn nhw ddylanwadu ar ei raglen waith;
— gwneud yn siŵr ei fod e a'i staff yn mynd i gwrdd â phlant a phobl ifanc.

Nid yw'r gwaith wedi'i gyfyngu i faterion sydd fel arfer yn cael eu hystyried yn gysylltiedig â phlant, er enghraifft iechyd, addysg a gwasanaethau cymdeithasol. Mae cynllunio, trafnidiaeth, yr amgylchedd, datblygu economaidd a materion gwledig hefyd yn rhan o gwmpas ei rôl.

Gall y Comisiynydd:

— adolygu effeithiau polisiau, polisiau arfaethedig, a darparu gwasanaethau i blant;
— archwilio'n fanylach achos plentyn neu blant penodol os yw'n ymwneud â mater sy'n gyffredinol berthnasol i fywydau plant yng Nghymru;
— gofyn bod asiantaethau neu bersonau sy'n gweithredu ar eu rhan yn darparu gwybodaeth, a gofyn bod tystion yn rhoi eu tystiolaeth dan lw;
— darparu cyngor a chymorth i blant a phobl ifanc, ac i eraill sy'n pryderu am eu hawliau a'u lles.

Mae hefyd bŵer pwysig ychwanegol i ystyried a chyflwyno sylwadau i Gynulliad Cenedlaethol Cymru ynghylch unrhyw fater sy'n effeithio ar hawliau a lles plant yng Nghymru.

Mae strategaeth bum mlynedd y Comisiynydd wedi'i chyhoeddi yn ei Gynllun Corfforaethol – a cheir copi o hwnnw ar wefan y Comisiynydd – www.childcomwales.org.uk. Mae hefyd wedi cyhoeddi ei raglen waith a'i flaenoriaethau ar gyfer y cyfnod sy'n diweddau 31 Mawrth 2015 ar ei wefan.

Introduction

The post of Children's Commissioner for Wales – the first of its kind in the UK – was established by the Care Standards Act 2000. The Children's Commissioner for Wales Act 2001 broadened the remit and set out the Commissioner's principal aim, which is to safeguard and promote the rights and welfare of children in Wales.

The Commissioner is required to present an annual review of his activities to the National Assembly for Wales. His Annual Review 2013-14 will be laid before the Assembly in October 2014, after which the Review will be uploaded onto the Commissioner's website – www.childcomwales.org.uk.

On 1st March 2008, Keith Towler took up his post as the Commissioner, having been appointed by the First Minister of the National Assembly for Wales after being interviewed by children, young people and adults.

There's a team of people who work with the Children's Commissioner – in Swansea and Colwyn Bay – to help him:

— support children and young people to find out about children's rights;
— listen to children and young people to find out what's important to them;
— advise children, young people and those who care for them if they feel they've got nowhere else to go with their problems;
— influence government and other organisations who say they're going to make a difference to children's lives, making sure they keep their promises to children and young people; and
— speak up for children and young people nationally on important issues – being the children's champion in Wales.

The Commissioner works for every child and young person up to the age of 18 who live in Wales, or who normally live in Wales. He also has the power to act on behalf of older young people under certain circumstances.

Under the legislation that established the Children's Commissioner for Wales there is a duty to:

— have regard to the UN Convention on the Rights of the Child (UNCRC) in everything he and his team do;
— make sure that children and young people know where his offices are and how to contact him and his team;
— encourage children to contact him and the team;
— ask children what they think about his work and future work, and allow them to influence the work programme; and
— make sure that he and his staff go and meet children and young people.

The work isn't confined to what are usually considered to be children's issues, like health, education and social services. Planning, transport, the environment, economic development and rural affairs also fall within the scope of the role.

The Commissioner can:

— review the effects of policies, proposed policies and the delivery of services to children;
— examine in more depth the case of a particular child or children if it involves an issue that has a general application to the lives of children in Wales;
— require information from agencies or persons acting on their behalf, and require witnesses to give evidence on oath; and
— provide advice and assistance to children and young people, and others concerned about their rights and welfare.

There is also an important additional power to consider and make representations to the National Assembly for Wales about any matter affecting the rights and welfare of children in Wales.

The Commissioner's five year strategy has been published in his Corporate Plan – a copy of which can be obtained from the Commissioner's website – www.childcomwales.org.uk. He has also published, on his website, his work programme and priorities for the period ending 31st March 2015.

Y Pwyllgor Archwilio a Sicrhau Risg

Mae Pwyllgor Archwilio a Sicrhau Risg y Comisiynydd yn rhoi cyngor a sicrwydd ynghylch llywodraethu corfforaethol, rheoli risgiau a mesurau rheoli yn swyddfa'r Comisiynydd a digonoldeb y trefniadau archwilio mewnol ac allanol.

Mae'n cwrdd ddwywaith y flwyddyn o leiaf, ac yn cynnwys swyddogion uwch o Swyddfa'r Comisiynydd ac aelodau nad ydynt yn rhan o'r Weithrediaeth. Yn ystod y cyfnod dan sylw cynhaliwyd pedwar cyfarfod o'r Pwyllgor. Aelodau Anweithredol y Pwyllgor yw:

- Wyn Mears – Ymgynghorydd Busnes a Chyn Gyfarwyddwr Cymdeithas y Cyfrifyddion Siartredig Aystiedig;
- Ian Summers – Cyn Bartner yn Swyddfa Archwilio Cymru;
- Greta Thomas – Cyn Gyfarwyddwr yr NSPCC yng Nghymru;
- Dr Iolo Doull – Paediatregydd Resbiradol Ymgynghorol yn Ysbyty Prifysgol Cymru, Caerdydd
- Aine Denvir – Cyfreithiwr Gofal Plant.

Uwch swyddogion

Bu'r bobl ganlynol yn gwasanaethu fel Tim Rheoli yn ystod y flwyddyn:

- Keith Towler – Comisiynydd Plant Cymru;
- Eleri Thomas – Prif Swyddog Gweithredol a Dirprwy Gomisiynydd Plant;
- Tony Evans – Pennaeth y Gwasanaethau Corfforaethol;
- Andy Wallsgrave – Pennaeth Gweithrediadau;
- Rebecca Griffiths – Swyddog Cyfathrebu
- Amanda Evans – Swyddog Adnoddau Dynol.

Ariannu

Mae Comisiynydd Plant Cymru yn annibynnol ar Lywodraeth Cymru, ond yn cael ei ariannu ganddi. Yn 2013-14 derbyniodd y Comisiynydd £1.715 miliwn (2012-13: £1.732 miliwn) ariannu ei weithgareddau.

Fformat y cyfrifon

Paratowyd y datganiadau ariannol hyn yn unol â Pharagraff 7(2) Atodlen 2 o Ddeddf Safonau Gofal 2000 a'r Cyfarwyddyd Cyfrifon a gyflwynwyd gan Weinidogion Cymru. Mae copi o'r cyfarwyddyd hwnnw ar gael oddi wrth Bennaeth y Gwasanaethau Corfforaethol, Comisiynydd Plant Cymru, Tŷ Ystumllwynarth Llys Siarter, Ffordd Ffenics, Abertawe, SA7 9FS.

Paratowyd y cyfrifon hyn ar gyfer y cyfnod o 1 Ebrill 2013 tan 31 Mawrth 2014, ac maent yn adlewyrchu alldro asedau, rhwymedigaethau ac adnoddau'r Comisiynydd Plant. Paratowyd y datganiadau ariannol hyn yn unol â Llawlyfr Adroddiadau Ariannol y Llywodraeth (FReM) a gyflwynwyd gan Drysorlys Ei Mawrhydi. Mae'r polisïau cyfrifyddu a geir yn yr FReM yn cymhwyso Safonau Cyfrifyddu Rhyngwladol (IFRS), fel y'u mabwysiadwyd neu y'u dehonglwyd ar gyfer cyd-destun y sector cyhoeddus.

Canlyniadau ar gyfer y flwyddyn

Dengys y Datganiad o Wariant Net Cynhwysfawr wariant o £1.692 miliwn (2012-13: £1.755 miliwn) dros y cyfnod. Y gweddill yn y gronfa gyffredinol ar ddiwedd y flwyddyn yw £390,000 (2012-13: £367,000).

Yn ystod 2013-14 newidiodd staff y Comisiynydd i 25.7 (cyfwerth ag amser llawn) o 25.2 (cyfwerth ag amser llawn) aelod o staff, sy'n cynnwys gweithwyr llawn amser a rhan amser. Y rheswm am y newid yn niferoedd y staff oedd bod y trefniadau recriwtio wedi cael eu rhewi yn ystod y cyfnod dan sylw.

Ymgynghori â'r Staff

Mae'r Comisiynydd yn ymgynghori'n rheolaidd â'i staff ynghylch newidiadau pwysig i'r sefydliad. Cyflawnir hyn mewn sawl modd, yn cynnwys cyfarfodydd staff, arolygon a'r fewnrwyd. Mae'r Comisiynydd hefyd wedi sefydlu Gweithgor Polisi Cyflogaeth i adolygu'r holl bolisiau a gweithdrefnau cyflogaeth mewnol er mwyn sicrhau eu bod yn cydymffurfio â'r gofynion deddfwriaethol ac arfer gorau.

Audit and Risk Assurance Committee

The Commissioner's Audit and Risk Assurance Committee provides advice and assurance in respect of corporate governance, risk management and control within the Commissioner's office and the adequacy of the internal and external audit arrangements.

It meets at least bi-annually and is made-up of senior officials of the Commissioner's Office and Non-Executive members. During the period there were four meetings of the Committee. The Non-Executive members of the Committee are:

- Wyn Mears – Business Consultant and former Director of the Association of Certified Chartered Accountants;
- Ian Summers – Former Partner of the Wales Audit Office;
- Greta Thomas – Former Director of NSPCC in Wales;
- Dr Iolo Doull – Consultant Respiratory Paediatrician at the University Hospital of Wales, Cardiff; and
- Aine Denvir – Child Care Solicitor.

Senior Officers

The following persons served as the Management Team during the year:

- Keith Towler – Children's Commissioner for Wales;
- Eleri Thomas – Chief Executive Officer and Deputy Children's Commissioner;
- Tony Evans – Head of Corporate Services;
- Andy Wallsgrave – Head of Operations;
- Rebecca Griffiths – Communications Officer; and
- Amanda Evans – Human Resources Officer.

Funding

The Children's Commissioner for Wales is independent of, but funded by the Welsh Government. In 2013-14 the Commissioner received £1.715 million (2012-13: £1.732 million) to fund his activities.

Format of the Accounts

These financial statements have been prepared in accordance with Paragraph 7(2) Schedule 2 of the Care Standards Act 2000 and the Accounts Direction issued by Welsh Ministers. A copy of that direction can be obtained from the Head of Corporate Services, Children's Commissioner for Wales, Oystermouth House, Charter Court, Phoenix Way, Swansea, SA7 9FS.

These accounts have been prepared for the period from 1st April 2013 to 31st March 2014 and reflect the assets, liabilities and resource outturn of the Children's Commissioner. These financial statements have been prepared in accordance with the Government's Financial Reporting Manual (FReM) issued by HM Treasury. The accounting policies contained in the FReM apply International Accounting Standards (IFRS) as adopted or interpreted for the public sector context.

Results for the Year

The Statement of Comprehensive Net Expenditure shows expenditure, for the period, of £1.692 million (2012-13: £1.755 million). The general fund balance as at the year-end is £390,000 (2012-13: £367,000).

During 2013-14 the Commissioner's staff changed to 25.7 (whole time equivalent) from 25.2 (whole time equivalent) members of staff, which includes full time and part time employees. The change in staff numbers was due to the introduction of a recruitment freeze in the period.

Staff Consultation

The Commissioner regularly consults with staff on major changes to the organisation. This is achieved through a variety of methods which includes staff meetings, surveys and the intranet. The Commissioner has also established an Employment Policy Working Group to review all internal employment policies and procedures to ensure they comply with legislative requirements and best practice.

Hyfforddiant

Mae'r Comisiynydd yn parhau i fuddsoddi mewn darparu cyfleoedd datblygu a hyfforddi ar gyfer y staff. Drwy ei system rheoli perfformiad caiff yr holl staff eu hannog i lunio cynlluniau datblygiad personol blynyddol. Yn ogystal mae'r swyddfa yn cynnal rhaglen hyfforddi a datblygu flynyddol, sy'n cynnwys pedwar diwrnod dysgu a datblygu blynyddol ar gyfer yr holl staff, yn trafod pynciau megis Cyfranogiad a Diogelu.

Absenoldeb staff

Yn ystod 2013-14 cyfradd yr absenoldeb salwch yn swyddfa'r Comisiynydd oedd 4.3 y cant (2012-13: 9.7 y cant), wedi'i seilio ar ganran o gyfanswm y diwrnodau gwaith oedd ar gael.

Cynaliadwyedd Amgylcheddol

Mae'r Comisiynydd wedi sefydlu gweithgor i helpu i datblygu Cynllun Gweithredu ar gyfer Cynaliadwyedd. Fethan o'u gwaith mae'r grŵp wedi bod yn trafod gyda swyddiadau allanol, er mwyn cael cymorth i ddatblygu'r cynllun, er enghraifft, yr Ymddiriedolaeth Garbon, y Ddraig Werdd a'r fenter Eco-Ysgolion.

Mae'r Comisiynydd yn ymroddedig i leiafu effaith ei swyddfa ar yr amgylchedd lle bynnag y bo modd, ac mae'n ceisio lleihau'r effaith honno trwy gymryd y camau canlynol:

— **Deunydd ysgrifennu ac adnoddau swyddfa: anogir y staff i gyfyngu gymaint â phosib ar eu defnydd o nwyddau traul y swyddfa;**

— **Teithio: lle bo hynny'n ymarferol, mae swyddogion yn defnyddio cludiant cyhoeddus. Ar ben hynny, cynhelir cyfarfodydd trwy ddefnyddio fideo-gynadledda lle bynnag y bo modd;**

— **Ynni: mae'r Comisiynydd yn annog pob aelod o staff i fod yn ymwybodol o ynni, ac i ystyried ffyrdd o leihau eu hól-troed carbon; a**

— **Gwaredu Gwastraff: mae'r Comisiynydd yn ymroddedig i ailgylchu pob gwastraff, yn amodol ar gyfyngiadau allanol.**

Penodi uwch swyddogion

Penodwyd Keith Towler yn Gomisiynydd Plant Cymru o 1 Mawrth 2008. Cychwynnodd yr uwch swyddogion eraill ar eu penodiadau rhwng Mai 2006 a Thachwedd 2009, ac fe'u penodwyd gan y Comisiynydd o dan Atodlen 2 paragraff 4 o Ddeddf Safonau Gofal 2000.

Cyfle Cyfartal

Ystyrir pob cais am gyflogaeth gyda Chomisiynydd Plant Cymru ar y sail y dylai pob ymgeisydd am swydd gael cyfle cyfartal am gyflogaeth a dyrchafiad ar sail eu gallu, eu cymwysterau a'u haddasrwydd ar gyfer y gwaith.

Ni ddylai unrhyw ymgeisydd am swydd na gweithiwr dderbyn triniaeth lai ffafriol ar sail hil, lliw, rhyw, tueddfryd rhywiol, oedran, statws priodasol, anabledd, crefydd, cyfrifoldebau teuluol/domestig na phatrymau gwaith, ac ni ddylai unrhyw unigolyn gael ei roi dan anfantais chwaith gan amodau na gofynion na ellir eu cyfiawnhau.

Cyhoeddwyd Cynllun Gweithredu'r Comisiynydd ar Gydraddoldeb ar 1 Ebrill 2012. Mae hefyd wedi cyhoeddi ei Adroddiad Cydraddoldeb blynyddol sy'n cynnwys cynnydd yn erbyn cydymffurfiaeth â gofynion y Ddeddf Cydraddoldeb – ceir copiau o'r dogfennau hyn o wefan y Comisiynydd – www.childcomwales.org.uk.

Archwilwyr

Caiff cyfrifon Comisiynydd Plant Cymru eu harchwilio a'u hardystio gan Archwilydd Cyffredinol Cymru yn unol â pharagraff 9 o Atodlen 2 i Ddeddf Safonau Gofal 2000 (Nodyn 8).

Baker Tilly sy'n darparu gwasanaethau archwilio mewnol ar gyfer y Comisiynydd.

Yn ystod y cyfnod ni thalwyd unrhyw gydnabyddiaeth i'r archwilwyr am waith heblaw archwilio.

Training

The Commissioner continues to invest in the provision of development and training opportunities for staff. Through his performance management system all staff are encouraged to produce annual personal development plans. In addition the office produces an annual training and development programme. Which includes four annual all staff learning and development days, covering topics, for example, on Participation and Safeguarding.

Staff Absences

During 2013-14 the sickness absence rate within the Commissioner's office was 4.3 percent (2012-13: 9.7 percent), based as a percentage of the total available working days.

Environmental Sustainability

The Commissioner has established a working group to help develop a Sustainability Action Plan. As part of their work the group has been in discussions with external organisations to help in the development of the plan, for example, the Carbon Trust, Green Dragon and the Eco-Schools initiative.

The Commissioner is committed to minimising his Office's impact on the environment wherever possible and seeks to reduce its impact via the following steps:

— **Stationery and office resources: staff are encouraged to minimise their use of office consumables whenever possible;**

— **Travel: where practical, public transport is used by officers. In addition, meetings are held using video conferencing wherever possible;**

— **Energy: the Commissioner encourages all staff to be energy conscious and consider ways of reducing their carbon footprint; and**

— **Waste disposal: the Commissioner is committed to recycling all waste, subject to external restrictions.**

Senior Official Appointments

Keith Towler was appointed as Children's Commissioner for Wales with effect from 1st March 2008. The remaining senior officers took up appointments between May 2006 and November 2009 and were appointed by the Commissioner under Schedule 2 paragraph 4 of The Care Standards Act 2000.

Equal Opportunities

All applications for employment with the Children's Commissioner for Wales are considered on the grounds that all job applicants should have equal opportunity for employment and advancement on the basis of their ability, qualifications and suitability for the work.

No job applicant or employee should receive less favourable treatment on grounds of race, colour, sex, sexual orientation, age, marital status, disability, religion, family/domestic responsibilities or working patterns, nor should any individual be disadvantaged by conditions or requirements which cannot be shown to be justifiable.

The Commissioner's Equality Action Plan was published on 1st April 2012. He has also published his annual Equality Report which contains progress against compliance with the requirements of the Equality Act – copies of these documents can be obtained from the Commissioner's website – www.childcomwales.org.uk.

Auditors

The Children's Commissioner for Wales' accounts are examined and certified by the Auditor General for Wales in accordance with paragraph 9 of Schedule 2 to the Care Standards Act 2000 (Note 8).

Baker Tilly provides internal audit services for the Commissioner.

During the period no remuneration was paid to the auditors for non-audit work.

Datgelu gwybodaeth i'r Archwilwyr

Mor bell ag y mae Swyddfa'r Comisiynydd yn ymwybodol, nid oes gwybodaeth archwilio nad yw'r archwilwyr yn ymwybodol ohoni; ac mae'r Swyddfa wedi cymryd pob cam y dylasai ei gymryd er mwyn bod yn ymwybodol o unrhyw wybodaeth archwilio berthnasol ac i sicrhau bod yr archwilwyr yn ymwybodol o'r wybodaeth honno.

Digwyddiadau Cysylltiedig â Data Personol

O fewn y flwyddyn ariannol, nid adroddwyd am digwyddiadau cysylltiedig â data personol. Mae'r Comisiynydd yn cynnal polisi a gweithdrefnau diogelu gwybodaeth sy'n sicrhau y cyfyngir gymaint â phosib o ddigwyddiadau cysylltiedig â data personol.

Ddigwyddiadau ers diwedd flwyddyn ariannol

Nid o unrhyw ddigwyddiadau ers dyddiad y fantolen sy'n effeithio ar ddealltwriaeth o'r datganiadau ariannol hyn.

Disclosure of Information to the Auditors

So far as the Commissioner's Office is aware, there is no audit information of which the auditors are unaware; and the Office has taken all the steps that it ought to have taken to make itself aware of any relevant audit information and to establish that the auditors are aware of that information.

Personal Data Related Incidents

Within the financial year, there were no reported incidents involving personal data. The Commissioner maintains an information security policy and procedures that ensure incidents related to personal data related incidents are minimised.

Events Since the End of the Financial Year

There have been no events since the balance sheet date that affect the understanding of these financial statements.

Adroddiad Cydnabyddiaeth Remuneration Report

Taliadau i Aelodau o'r Tim Rheoli

Gweinidogion Cymru sy'n pennu'r taliad cydnabyddiaeth i Gomisiynydd Plant Cymru, yn unol ag Atodlen 2 paragraff 3 o Ddeddf Safonau Gofal 2000.

Yn achos aelodau eraill y Tim Rheoli (TRh), pennwyd y taliadau cydnabyddiaeth gan Gomisiynydd Plant Cymru, ar sail cyfarwyddyd gan arbenigwyr recriwtio yn y gwasanaeth sifil.

Mae'r adrannau canlynol, a fu'n destun archwiliad, yn darparu manylion taliadau cydnabyddiaeth a buddion pensiwn swyddogion uchaf y sefydliad:

Remuneration of Members of the Management Team

The Welsh Ministers determine the remuneration of the Children's Commissioner for Wales in accordance with Schedule 2 paragraph 3 to the Care Standards Act 2000.

For other members of the Management Team, remuneration was determined by the Children's Commissioner for Wales based on guidance from civil service recruitment specialists.

The following sections, which have been subjected to audit, provide details of the remuneration and pension benefits of the most senior officials of the organisation:

	2013-14 Ystod cyflog Salary range £000*	2013-14 Buddion mewn Nwyddau (at y £100 agosaf)* Benefits in Kind (to nearest £100)*	2012-13 Ystod cyflog Salary range £000*	2012-13 Buddion mewn Nwyddau (at y £100 agosaf)* Benefits in Kind (to nearest £100)*
Keith Towler – Comisiynydd Plant Cymru / Children's Commissioner for Wales.	90-95	4,800**	90-95	4,700**
Paul Thomas – Prif Swyddog Gweithredol a Dirprwy Comisiynydd / Chief Executive Officer and Deputy Commissioner.	60-65	-	60-65	-
Amy Wallsgrove – Pennaeth Gweithrediadau / Head of Operations.	55-60	-	50-55	-
Tony Evans – Pennaeth Gwasanaethau Corfforaethol / Head of Corporate Services.	55-60	-	50-55	-

* Mae'r wybodaeth hon yn destun archwiliad.
* This information is subject to audit.

** Darparwyd car pryddes i Keith Towler. Mae gwerth ariannol y buddion mewn nwyddau yn cwmpasu unrhyw fuddion a ddarparwyd gan y cyflogwr yr oedd Cyllid y Wlad yn eu trin fel enillion trethadwy.

** Keith Towler was provided with a leased car. The monetary value of benefits in kind covers any benefits provided by the employer and treated by the Inland Revenue as a taxable emolument.

Canolrif y Taliadau Cydnabyddiaeth Median Remuneration

	2013-14	2012-13
Band taliad cydnabyddiaeth yr unigolyn sy'n derbyn y tâl uchaf / Band of highest paid individual's remuneration (£'000)	95-100	95-100
Cyfanswm y canolrif / Median total	33,900	33,200
Cymhareb / Ratio	2.80	2.86

Mae'n ofynnol fy mod yn datgelu'r berthynas rhwng y taliad a wnaed i'r unigolyn a dderbyniodd y cyflog uchaf a chanolrif taliadau'r gweithwyr. Band taliadau'r unigolyn a dderbyniodd y taliad uchaf yn 2013-14 oedd £95-£100,000 (2012-13: £95-£100,000). Roedd hyn 2.80 gwwaith (2012-13: 2.86) taliad canolrif y gweithwyr. Mae cyfanswm y taliadau yn cynnwys y cyflog a'r buddion mewn nwyddau. Nid yw'n cynnwys cyfraniadau cyflogwr i bensiwn na gwerth trosglwyddo ariannol cyfatebol pensiynau.

I am required to disclose the relationship between the remuneration of the highest-paid individual and the median remuneration of employees. The banded remuneration of the highest-paid individual in 2013-14 was £95-£100,000 (2012-13: £95-£100,000). This was 2.80 times (2012-13: 2.86) the median remuneration of employees. Total remuneration includes salary and benefits-in-kind. It does not include employer pension contributions and the cash equivalent transfer value of pensions.

Taliadau Gwneud Iawn, Dyfarniadau Sylweddol i Uwch Reolwyr Blaenorol Compensation paid, significant awards to former senior managers

Ni chafwyd taliadau o'r fath yn ystod y cyfnod hwn.

There were no such payments made in this period.

Buddion Pensiwn – Cynllun Pensiwn y Gwasanaeth Sifil
Pension Benefits – Civil Service Pension Scheme

	Pensiwn cronedig ar / Accrued pension at 31.3.14*	Cynnydd go iawn mewn pensiwn* Real increase in pension*	CETV(i) ar / at 31.3.14*	CETV(i) ar / at 31.3.13*	Cynnydd go iawn mewn CETV* Real increase in CETV*
	£000	£000	£000	£000	£000
Keith Towler – Comisiynydd Plant Cymru / Children’s Commissioner for Wales.	36	2	184	146	22
Eleri Thomas – Prif Swyddog Gweithredol a Dirprwy Gomisiynydd / Chief Executive Officer and Deputy Commissioner.	25	2	77	58	11
Andy Wallsgrave – Pennaeth Gweithrediadau / Head of Operations.	29	2	414	374	18
Tony Evans – Pennaeth Gwasanaethau Corfforaethol / Head of Corporate Services.	10	1	279	255	7

Mae'r wybodaeth hon yn destun archwiliad.
This information is subject to audit.

Tudalen 21 o 21

Pension Scheme

Darperir buddion pensiwn trwy drefniadau pensiwn y Gwasanaeth Sifil. O 30 Gorffennaf 2007, gall gweision sifil fod yn rhan o un o bedwar cynllun buddion diffiniedig; naill ai cynllun ‘cyflog terfynol’ (**classic, premium neu classic plus**); neu gynllun ‘gyrfa gyfan’ (**nuvos**). Nid yw'r trefniadau statudol hyn yn cael eu hariannu, a thelir am gost y buddion ag arian a bleidleisir gan y Senedd bob blwyddyn; er bod y rhain yn gynlluniau buddion a ddiffiniwyd, nid oes modd datgelu cyfanswm asedau a rhwymedigaethau'r cynlluniau. Mae'r pensiynau sy'n daladwy o dan **classic, premium, classic plus a nuvos** yn cael eu cynyddu'n flynyddol yn unol â newidiadau i'r Mynegai Prisiau Defnyddwyr (CPI). Gall aelodau sy'n ymuno o Hydref 2002 ddewis naill ai'r trefniant buddion priodol diffiniedig neu bensiwn rhanddeiliad ‘prynu arian’ o ansawdd da, gyda chyfraniad sylweddol gan y cyflogwr (cyfrif pensiwn **partneriaeth**).

Pennir cyfraniadau gweithwyr ar ganran o enillion pensiynadwy ar gyfer **classic, premium, classic plus nuvos**. Mae'r buddion classic yn cronni ar gyfradd o 1/80fed o'r enillion pensiynadwy terfynol am bob blwyddyn o wasanaeth. Ar ben hynny, mae cyfandaliad sy'n cyfateb i dair blynedd o bensiwn yn daladwy adeg ymddeol. Yn achos y **premium**, mae'r buddion yn cronni ar gyfradd o 1/60fed o'r enillion pensiynadwy terfynol am bob blwyddyn o wasanaeth. Yn wahanol i'r **classic**, nid oes cyfandaliad awtomatig. Cyfuniad o'r ddau yw **classic plus** yn y bôn, gyda buddion yng nghyswllt gwasanaeth cyn 1 Hydref 2002 yn cael eu cyfrifo'n fras fel yn achos y **classic** a'r buddion am wasanaeth o fis Hydref 2002 yn cael eu cyfrifo fel yn achos y **premium**. Yn **nuvos** mae aelod yn crynhoi pensiwn ar sail ei enillion pensiynadwy yn ystod cyfnod ei aelodaeth o'r cynllun. Ar ddiwedd blwyddyn y cynllun (31 Mawrth) mae cyfrif yr aelod ar gyfer y pensiwn a enillwyd yn cael ei greddydu â 2.3% o'i enillion pensiynadwy yn ystod y flwyddyn honno o'r cynllun, a chaiff y pensiwn a gronwyd ei uwchraddio yn unol â'r Mynegai Prisiau Adwerthu. Ym mhob achos gall aelodau ddewis ildio (cymudo) pensiwn am gyfandaliad hyd at y terfynau a bennwyd gan Ddeddf Cyllid 2004.

Trefniant pensiwn rhanddeiliaid yw'r cyfrif pensiwn **partneriaeth**. Mae'r cyflogwr yn gwneud cyfraniad sylfaenol o rhwng 3% a 12.5% (yn dibynnu ar oedran yr aelod) i mewn i gynnyrch pensiwn rhanddeiliaid a ddewiswyd gan y cyflogai o banel o dri darparwr. Nid oes rhaid i'r cyflogai gyfrannu, ond lle bo'n dewis gwneud hynny, bydd y cyflogwr yn gwneud taliadau cyfatebol i'r rhain hyd at derbyn o 3% o'r cyflog pensiynadwy (yn ogystal â chyfraniad sylfaenol y cyflogwr). Mae cyflogwyr hefyd yn cyfrannu 0.8% arall o'r cyflog pensiynadwy i dalu am gost yswiriant buddion risg a ddarperir yn ganolog (marw yn eu gwaith ac ymddeol oherwydd afiechyd).

>>>

Pension Scheme

Pension benefits are provided through the Civil Service pension arrangements. From 30th July 2007, civil servants may be in one of four defined benefit schemes; either a ‘final salary’ scheme (**classic, premium or classic plus**); or a ‘whole career’ scheme (**nuvos**). These statutory arrangements are unfunded with the cost of benefits met by monies voted by Parliament each year; and although these are defined benefit schemes it is not possible to disclose the amount of assets and liabilities of the schemes. Pensions payable under **classic, premium, classic plus and nuvos** are increased annually in line with changes in the Consumer Prices Index (CPI). Members joining from October 2002 may opt for either the appropriate defined benefit arrangement or a good quality ‘money purchase’ stakeholder pension with a significant employer contribution (**partnership** pension account).

Employee contributions are set at a percent of pensionable earnings for **classic, premium, classic plus and nuvos**. Benefits in classic accrue at the rate of 1/80th of final pensionable earnings for each year of service. In addition, a lump sum equivalent to three years’ pension is payable on retirement. For **premium**, benefits accrue at the rate of 1/60th of final pensionable earnings for each year of service. Unlike **classic**, there is no automatic lump sum. **classic plus** is essentially a hybrid with benefits in respect of service before 1st October 2002 calculated broadly as per **classic** and benefits for service from October 2002 calculated as in **premium**. In **nuvos** a member builds up a pension based on their pensionable earnings during their period of scheme membership. At the end of the scheme year (31st March) the member’s earned pension account is credited with 2.3 percent of their pensionable earnings in that scheme year and the accrued pension is updated in line with RPI. In all cases members may opt to give up (commute) pension for a lump sum up to the limits set by the Finance Act 2004.

The **partnership** pension account is a stakeholder pension arrangement. The employer makes a basic contribution of between 3 percent and 12.5 percent (depending on the age of the member) into a stakeholder pension product chosen by the employee from a panel of providers. The employee does not have to contribute but where they do make contributions, the employer will match these up to a limit of 3% of pensionable salary (in addition to the employer’s basic contribution). Employers also contribute a further 0.8% of pensionable salary to cover the cost of centrally provided risk benefit cover (death in service and ill health retirement).

>>>

Datganiad o Gyfrifoldebau'r Swyddog Cyfrifyddu

Y pensiwn cronol a ddyfynnwyd yw'r pensiwn y gall yr aelod ei hawlio wrth gyrraedd oedran pensiwn, neu ar unwaith pan fydd yn peidio â bod yn aelod gweithredol o'r cynllun os ydyw eisoes wedi cyrraedd oedran pensiwn neu'n hŷn. Oedran pensiwn yw 60 yn achos aelodau **classic, premium a classic plus** a 65 yn achos aelodau **nuvos**.

Mae manylion pellach am drefniadau pensiwn y Gwasanaeth Sifil ar gael ar y wefan www.civilservice-pensions.gov.uk.

(i) Gwerthoedd Trosglwyddo sy'n Gyfwerth ag Arian Parod

Gwerth Trosglwyddo sy'n Gyfwerth ag Arian Parod (CETV) yw gwerth cyfalafol asesedig actiwaraid y buddion cynllun pensiwn a gronwyd gan aelod ar adeg benodol. Y buddion a brisir yw'r buddion a gronwyd gan yr aelod ac unrhyw bensiwn sy'n daladwy i briod amodol o'r cynllun. Taliad yw CETV a wneir gan gynllun neu drefniant pensiwn i sicrhau buddion pensiwn mewn cynllun neu drefniant pensiwn arall pan fo'r aelod yn gadael cynllun ac yn dewis trosglwyddo'r buddion a gronwyd yn y cynllun blaenorol. Mae'r ffigurau pensiwn a ddangosir yn gysylltiedig â'r buddion y mae'r unigolyn wedi'u cronni o ganlyniad i gyfanswm o'r haelodaeth o'r cynllun pensiwn, nid eu gwasanaeth mewn swydd uwch y mae datgelu'n berthnasol iddi yn unig. Mae'r ffigurau'n cynnwys gwerth unrhyw fuddion pensiwn mewn cynllun arall y mae'r unigolyn wedi'u trosglwyddo i drefniadau pensiwn y Prif Wasanaeth Sifil. Maent hefyd yn cynnwys unrhyw fuddion pensiwn ychwanegol a gronwyd i'r aelod o ganlyniad i brynu buddion pensiwn ychwanegol ar eu cost eu hun. Cyfrifir CETVs o fewn y canllawiau a'r fframwaith a ragnodwyd gan Sefydliad a Chyfadrann yr Actiwariad ac nid ydynt yn rhoi sylw i unrhyw ostyngiad gwirioneddol na phosibl i fuddion yn sgîl Treth Lwfans Oes y gall fod angen ei thalu pan dynnir buddion pensiwn.

(ii) Cynnydd gwirioneddol mewn CETV

Mae hyn yn adlewyrchu'r cynnydd mewn CETV y telir amdano i bob pwrpas gan y cyflogwr. Nid yw'n cynnwys y cynnydd yn y pensiwn a gronwyd yn sgîl chwyddiant, cyfraniadau a dalwyd gan y cyflogai (gan gynnwys gwerth unrhyw fuddion a drosglwyddwyd o gynllun pensiwn arall), ac mae'n defnyddio ffactorau prisio'r farchnad gyffredin ar gyfer dechrau a diwedd y cyfnod.

Keith Towler
Comisiynydd Plant Cymru
a Swyddog Cyfrifyddu
Gorffennaf 2014

O dan Atodlen 2 o Ddeddf Safonau Gofal, mae Gweinidogion Cymru wedi rhoi cyfarwyddyd i Gomisiynydd Plant Cymru baratoi datganiad o gyfrifon ar gyfer pob blwyddyn ariannol ar ffurf yr hyn a nodwyd yn y Cyfarwyddyd Cyfrifon ac ar y sail honno. Paratwir y cyfrifon ar sail croniadau a rhaid iddynt ddarparu darlun gwir a theg o sefyllfa fusnes Comisiynydd Plant Cymru, yr incwm a'r gwariant, newidiadau yn ecwiti trethdalwyr a llifoedd arian y flwyddyn ariannol.

Wrth baratoi'r cyfrifon, mae gofyn bod y Swyddog Cyfrifyddu yn cydymffurfio â gofynion Llawlyfr Adroddiadau Ariannol y Llywodraeth, ac yn arbennig â'r canlynol:

— **glynu at y Cyfarwyddyd Cyfrifon a roddwyd gan Weinidogion Cymru, gan gynnwys y gofynion perthnasol o ran cyfrifo a datgelu, a defnyddio polisïau cyfrifeg addas yn gyson;**

— **dod i benderfyniadau a llunio amcangyfrifon ar sail resymol;**

— **datgan a yw'r safonau cyfrifyddu perthnasol, fel y'u cyflwynir yn Llawlyfr Adroddiadau Ariannol y Llywodraeth, wedi cael eu dilyn, a datgelu ac egluro unrhyw achosion pwysig yn y cyfrifon lle na ddilynwyd y safonau hynny;**

— **paratoi'r cyfrifon ar sail busnes gweithredol.**

Y Comisiynydd yw'r Swyddog Cyfrifyddu ar gyfer ei swyddfa yn sgîl paragraff 10 o Atodlen 2 i Ddeddf Safonau Gofal 2000. Cyflwynir cyfrifoldebau'r Swyddog Cyfrifyddu, gan gynnwys cyfrifoldeb am briodoldeb a rheoleiddra'r arian cyhoeddus y mae Swyddog Cyfrifyddu yn atebol amdano, am gadw cofnodion priodol ac am ddiogelu asedau Comisiynydd Plant Cymru, yn y Memorandwm ar gyfer Swyddogion Cyfrifyddu a luniwyd gan Drysorlys EM.

The accrued pension quoted is the pension the member is entitled to receive when they reach pension age, or immediately on ceasing to be an active member of the scheme if they are already at or over pension age. Pension age is 60 for members of **classic, premium** and **classic plus** and 65 for members of **nuvos**.

Further details about the Civil Service pension arrangements can be found at the website www.civilservice-pensions.gov.uk.

(i) Cash Equivalent Transfer Values

A Cash Equivalent Transfer Value (CETV) is the actuarial assessed capitalised value of the pension scheme benefits accrued by a member at a particular point in time. The benefits valued are the member's accrued benefits and any contingent spouse's pension payable from the scheme. A CETV is a payment made by a pension scheme or arrangement to secure pension benefits in another pension scheme or arrangement when the member leaves a scheme and chooses to transfer the benefits accrued in their former scheme. The pension figures shown relate to the benefits that the individual has accrued as a consequence of their total membership of the pension scheme, not just their service in a senior capacity to which disclosure applies. The figures include the value of any pension benefit in another scheme arrangement which the individual has transferred to the Principal Civil Service pension arrangements. They also include any additional pension benefit accrued to the member as a result of their purchasing additional pension benefits at their own cost. CETVs are calculated within the guidelines and framework prescribed by the Institute and Faculty of Actuaries and do not take account of any actual or potential reduction to benefits resulting from Lifetime Allowance Tax which may be due when pension benefits are drawn.

(ii) Real increase in CETV

This reflects the increase in CETV effectively funded by the employer. It does not include any of the increase in accrued pension due to inflation, contributions paid by the employee (including the value of any benefits transferred from another pension scheme arrangement) and uses common market valuation factors for the start and end of the period.

Keith Towler
Children's Commissioner
for Wales and Accounting Officer
July 2014

Statement of Accounting Officer's Responsibilities

Under Schedule 2 to the Care Standards Act, Welsh Ministers have directed the Children's Commissioner for Wales to prepare for each financial year a statement of accounts in the form and on the basis set out in the Accounts Direction. The accounts are prepared on an accruals basis and must give a true and fair view of the state of affairs of the Children's Commissioner for Wales and of its income and expenditure, changes in taxpayers' equity and cash flows for the financial year.

In preparing the accounts, the Accounting Officer is required to comply with the requirements of the Government Financial Reporting Manual and in particular to:

— **observe the Accounts Direction issued by Welsh Ministers, including the relevant accounting and disclosure requirements, and apply suitable accounting policies on a consistent basis;**

— **make judgements and estimates on a reasonable basis;**

— **state whether applicable accounting standards as set out in the Government Financial Reporting Manual have been followed, and disclose and explain any material departures in the financial statements; and**

— **prepare the financial statements on a going concern basis.**

The Commissioner is the Accounting Officer for his office by virtue of paragraph 10 of Schedule 2 to the Care Standards Act 2000. The responsibilities of the Accounting Officer, including responsibility for the propriety and regularity of the public finances for which the Accounting Officer is answerable, for keeping proper records and for safeguarding the Children's Commissioner for Wales' assets, are set out in an Accounting Officers' Memorandum issued by HM Treasury.

Datganiad Llywodraethu Blynyddol

Cwmpas cyfrifoldeb

Fel Swyddog Cyfrifyddu, fi sy'n gyfrifol am gynnal system lywodraethu gadarn sy'n cynnal y gwaith o gyflawni fy mholisiau, fy nodau a'm hamcanion, ond ar yr un pryd yn diogelu'r cronfeydd cyhoeddus a'r asedau yr wyf i'n bersonol gyfrifol amdanynt, yn unol â'r cyfrifoldebau a roddwyd i mi wrth Reoli Arian Cyhoeddus..

Diben y Fframwaith Llywodraethu

Mae'r Fframwaith Llywodraethu yn cynnwys y systemau a'r prosesau, a'r diwylliant a'r gwerthoedd sy'n darparu straeon i mi gyfeirio a rheoli gweithgareddau fy swyddfa. Mae'r Fframwaith yn fy ngalluogi i fonitro cyflawniad fy amcanion strategol a phennu a yw'r amcanion wedi eu cyrraedd mewn modd cost-efeithiol.

Mae'r system reolaeth fewnol yn rhan bwysig o'r Fframwaith ac fe'i lluniwyd i reoli risg ar lefel rhesymol yn hytrach na dileu pob perygl y methir a chyflawni polisiau, nodau ac amcanion; ni all felly darparu sicrwydd rhesymol, yn hytrach nag absoliwt, o effeithiolrwydd.

Mae'r system reolaeth fewnol wedi'i seilio ar broses barhaus a luniwyd i nodi a blaenoriaethu'r risgiau i gyflawni polisiau, nodau ac amcanion, i werthuso pa mor debygol yw gwreiddu'r risgiau hynny a'u heffaith petai hynny'n digwydd, ac i'w rheoli'n effeithiol, yn effeithlon ac yn ddiwastraff. Mae'r system reolaeth fewnol wedi bod ar waith yn swyddfa'r Comisiynydd ar gyfer y flwyddyn yn diwedd ar 31 Mawrth 2014 ac yn parhau hyd at ddyddiad cymeradwyo'r adroddiad blynyddol a'r cyfrifon, mae'r systemau reolaeth fewnol yn cyd-fynd â chanllawiau'r Trysorlys.

Y Fframwaith Llywodraethu

Nid oes gan swyddfa Comisiynydd Plant Cymru gorff llywodraethu, yn hytrach mae'n Gorfforaeth Undyn. Byddai corff llywodraethu megis Bwrdd yn gweithredu'n groes i annibyniaeth fy swyddfa. Mae'r annibyniaeth hon yn hanfodol ar gyfer y rôl galw i gyfrif a gyflawnir gan y swyddfa yng nghyswllt hawliau dynol plant a phobl ifanc.

O ystyried y pwyslais ar rôl y Comisiynydd fel unigolyn, mae'r strwythur gwneud penderfyniadau yn wahanol i gyfrif eraill sector cyhoeddus mewn rhai ffyrdd. Fodd bynnag, oherwydd ei bod yn rôl gyhoeddus sy'n defnyddio arian cyhoeddus, mae angen i'r atebolrwydd a'r penderfyniadau a wneir fod yn drylwyr ac yn dryloyw.

Mewn egwyddor, dylid gwneud penderfyniadau ar y lefel isaf bosib, fodd bynnag, rhaid sicrhau bod perthynas bob amser rhwng awdurdod a chyfrifoldeb. Dylai fod gan y rhai sy'n gyfrifol am feysydd gwaith penodol awdurdod sydd wedi ei ddiffinio'n glir i wneud penderfyniadau, a llwybr clir a mesur o atebolrwydd. Mae rheolwyr yn gyffredinol gyfrifol am eu meysydd gwaith a goruchwyllo eu timau o staff. Mae'r dirprwyo yn gweithredu ar sail dirprwyo i swyddogion penodol, yn hytrach nag i grwpiau neu bwyllgorau. Mae'n hanfodol felly bod cwmpas a therfynau'r dirprwyo hwnnw yn cael eu nodi'n glir. Pennir hyn yn y Polisi Llywodraethu ac oddi mewn i'r gweithdrefnau ariannol.

Dirprwyir rheolaeth strategol a gweithredol y swyddfa i'r Prif Swyddog Gweithredol a'r Tîm Rheoli. Y Prif Swyddog Gweithredol a'r Tîm Rheoli sy'n gyfrifol am gyflawni nodau ac amcanion y swyddfa. Wrth geisio cyflawni nodau ac amcanion y swyddfa, rhaid i'r gweithwyr lynu at bolisiau a gweithdrefnau'r swyddfa a chadw oddi mewn i'r cyllidebau a ddynodwyd.

Mae'r Tîm Rheoli yn cwrdd yn fisol, ac o leiaf yn chwarterol gyda mi, fel Comisiynydd. Ei brif ddiben yw darparu arweinyddiaeth, gweledigaeth, pwrpas ac atebolrwydd wrth ddatblygu a chyflawni cenhadaeth y swyddfa. Adolygir y cylch gorchwyl bob chwe mis, a rhoddir copi ar y fewnwyd.

Mae'r Comisiynydd hefyd wedi sefydlu Pwyllgor Archwilio a Sicrhau Risg i gynnig cyngor a chymorth mewn perthynas â'i drefniadau llywodraethu.

Annual Governance Statement

Scope of Responsibility

As Accounting Officer, I have responsibility for maintaining a sound system of governance that supports the achievement of my policies, aims and objectives, whilst safeguarding the public funds and assets for which I am personally responsible, in accordance with the responsibilities assigned to me in Managing Public Money.

The Purpose of the Governance Framework

The Governance Framework comprises the systems and processes, and culture and values by which I direct and control the activities of my office. The Framework enables me to monitor the achievement of my strategic objectives and to determine whether the objectives have been delivered in a cost effective manner.

The system of internal control is a significant part of the Framework and is designed to manage risk to a reasonable level rather than to eliminate all risk of failure to achieve policies, aims and objectives; it can therefore only provide reasonable and not absolute assurance of effectiveness.

The system of internal control is based on an ongoing process designed to identify and prioritise the risks to the achievement of policies, aims and objectives, to evaluate the likelihood of those risks being realised and the impact should they be realised, and to manage them efficiently, effectively and economically. The system of internal control has been in place in the Commissioner's office for the year ended 31st March 2014 and continuing up to the date of approval of the annual report and accounts, the systems of internal control accords with HM Treasury guidance.

The Governance Framework

The office of the Children's Commissioner for Wales has no governing body, but is instead a Corporation Sole. A governing body such as a Board would act counter to the independence of my office. This independence is critical to the holding to account role performed by the office in relation to the human rights of children and young people.

Given the emphasis on the role of the Commissioner as an individual, there are some respects in which the decision-making structure is different to other public sector bodies. However, as it is a public role involving use of public funds, accountability and decision-making need to be rigorous and transparent.

In principle, decisions should be made at the lowest level possible, however, there must always be a relationship between authority and responsibility. Those who are responsible for particular areas of work should have a clearly defined authority to make decisions, and a clear route and measure of accountability. Managers have overall responsibility for their area of work and the supervision of their staff teams. Delegation operates on the basis of delegation to named officers rather than to groups or committees. It is essential therefore that the scope and limits of that delegation be clearly spelled out. This is determined within the Governance Policy and within financial procedures.

The strategic and operational management of the office is delegated to the Chief Executive Officer and the Management Team. The Chief Executive Officer and the Management Team are responsible for the delivery of the aims and objectives of the office. In pursuing the aims and objectives of the office, employees must adhere to office policies and procedures and keep within allocated budgets.

The Management Team meet monthly and at least quarterly with me, as Commissioner. Its primary purpose is to provide leadership, vision, purpose and accountability in taking forward and delivering the mission of the office. The terms of reference are reviewed every six months and a copy is posted onto the intranet.

The Commissioner has also established an Audit and Risk Assurance Committee to provide advice and support in relation to his governance arrangements.

Canolbwyntio ar Ddiben y Sefydliad ac ar Ddeilliannau

Cynllunio corfforaethol yw'r dull systemig o bennu ein nodau. Mae'n fy ngalluogi i, fel corfforaeth undyn, i gadw at fy nghylch gwaith deddfwriaethol a chyflawni yn unol â'r weledigaeth a gyflwynwyd yn fy Nghynllun Corfforaethol, sef sicrhau newidiadau cadarnhaol a pharhaol i blant a phobl ifanc yng Nghymru. Mae'r prosesau cynllunio corfforaethol a blynyddol yn darparu cyfeiriad strategol cyffredinol ar gyfer holl swyddogaethau'r swyddfa; ac yn helpu i sicrhau ein bod yn gwneud y defnydd mwyaf effeithiol o adnoddau sefydliadol er mwyn mwyaflu ein heffaith ar ran plant a phobl ifanc yng Nghymru.

Bydd y broses gynllunio flynyddol yn dechrau ym mis Medi bob blwyddyn gydag asesiad cario drosodd o gynllun gwaith blynyddol y flwyddyn flaenorol a gynhelir ar ddiwedd diwrnod datblygu staff blynyddol.

Bydd yr asesiad hwn yn cynnwys trafodaeth ar amcanion y cynllun blynyddol cyfredol a'r dyddiadau y disgwylir eu cwblhau a chynnydd ar y nodau corfforaethol. Bydd cam hwn, cynhelir asesiad i ganfod a yw'r amcanion yn ddiffiniwyd yn parhau'n ddilys ac yn briodol.

Bydd hefyd yn gyfle i aelodau o'r Tîm amlygu blaenoriaethau posibl ar gyfer y flwyddyn nesaf.

Bydd cyflwyno blaenoriaethau i'r Tîm Rheoli yn dilyn diwrnod datblygu staff gan ddefnyddio templed nos busnes sy'n amlygu'r canlynol:

- **beth yw'r amcan arfaethedig;**
- **pam y dylid ystyried yr amcan yn flaenoriaeth;**
- **a ragwelir unrhyw oblygiadau o ran adnoddau;**
- **y risgiau allweddol i gwblhau a pheidio â chwblhau'r amcan.**

Yna caiff yr amcanion blynyddol cyfredol ac arfaethedig eu hadolygu gan y Prif Swyddog Gweithredol a'u blaenoriaethu mewn cynllun gwaith drafft yn seiliedig ar y canlynol:

- **eu bod yn cyd-fynd ag amcanion corfforaethol, nodau a gweledigaeth y corff;**
- **ystyriaethau cydraddoldeb;**
- **cylch gorchwyl statudol;**
- **y risgiau allweddol;**
- **yr adnoddau sydd ar gael.**

Bydd y cynllun drafft hwn wedi ei gwblhau erbyn diwedd Tachwedd bob blwyddyn, ac yn cael ei ddsbarthu i'r fîm ehangach o staff ar gyfer sylwadau a chyfraniadau pellach.

Bydd sylwadau ar y cynllun gwaith blynyddol drafft yn cael eu hystyried gan y Tîm Rheoli yng nghyfarfod fîm rheoli mis Ionawr. Bydd ail ddrafft o'r cynllun yn cael ei lunio wedi'r cyfarfod hwn.

Unwaith y bydd cynllun gwaith blynyddol cychwynnol ar waith, caiff dogfennau cychwynnol prosiect eu sefydlu ar gyfer pob un o'r amcanion blynyddol i ddiffinio'r gofynion adnoddau tebygol (gan gynnwys staffio, cyllid a TGCh) ar gyfer cwblhau'n llwyddiannus, gan gynnwys amserlenni.

Bydd rheolwyr yn gallu defnyddio'r cynllun gwaith blynyddol terfynol i ddisgrifio amcanion cynlluniau gwaith unigol, ac arfarnu yn erbyn amcanion cynllun y flwyddyn flaenorol, gyda staff y maent yn rheolwyr arnynt, erbyn diwedd Mawrth.

Bydd cynllun gwaith blynyddol terfynol yn dod i rym ar 1 Ebrill bob blwyddyn.

Caiff dogfen y cynllun gwaith blynyddol ei monitro a'i diweddarau'n chwarterol gan y Tîm Rheoli. Adroddir hefyd ar y cyflawniadau o ran y cynllun gwaith, achosion o amserlenni'n llithro a champau adferol i'r Pwyllgor Archwilio a Sicrhau Risg, sy'n cyfarfod bob chwarter.

Mae fy Nghofrestr Risgiau yn cyfateb i'r nodau strategol ac yn cael ei monitro'n rheolaidd gan y Tîm Rheoli a'r Pwyllgor Archwilio a Sicrhau Risg.

Cyhoeddir y cynllun gwaith blynyddol terfynol y cytunir arno bob blwyddyn ar fewnwyd y staff, ac fe'i defnyddir fel mater o drefn i gynnal a hysbysu prosesau rheoli perfformiad. Mae hefyd grynodedd cyhoeddus o'r cynllun gwaith blynyddol ar wefan y swyddfa.

Hefyd rhennir cofnodion cynnydd gyda'r staff a'u cynnal gan y Prif Swyddog Gweithredol.

>>>

Focusing on the Purpose of the Organisation and on Outcomes

Corporate planning is the systemic approach to determining our goals. It enables me as a corporate sole, to fulfil my legislative remit and to deliver against the vision set out in my Corporate Plan of ensuring positive and lasting changes for children and young people in Wales. The corporate and annual planning processes provide an overall strategic direction for all functions within the office; and helps to ensure we make the most effective use of organisational resources to maximise our impact for children and young people in Wales.

The planning process each year will commence in September with a rollover assessment of the previous year's annual work plan which will take place at an annual staff development day.

This assessment will include discussion on the current annual plan objectives and their anticipated completion dates and progress on achieving the corporate goals. At this stage, an assessment will be undertaken to establish whether the defined objectives still remain valid and appropriate.

It will also provide an opportunity for members of the Team to highlight potential priorities for the forthcoming year.

Priorities should be presented to the Management Team following the staff development day using a business case-style template that highlights:

- **What the potential objective is;**
- **Why the objective should be considered a priority;**
- **Whether there are any anticipated resource implications; and**
- **The key risks to completing and not completing the objective.**

The current and potential annual objectives will then be reviewed by the Chief Executive Officer and prioritised in a draft annual work plan (AWP) based on:

- **Alignment to the organisation's corporate objectives, goals and vision;**
- **Equality considerations;**
- **Statutory remit;**
- **The key risks; and**
- **Available resources.**

This draft plan will be completed by the end of November each year and will be circulated to the wider staff team for comments and further contributions.

Comments on the draft annual work plan will be considered by the Management Team at January's management team meeting. A preliminary annual work plan will be compiled following this meeting.

Once a preliminary annual work plan is in progress, project initiation documents will be established for each of the annual objectives to define the likely resource (including staffing, finance and ICT) requirements for successful completion, including timescales.

Line Managers will be able to use the preliminary annual work plan to describe individual work plans, and appraisal against objectives for last year's plan, with staff that they manage by the end of March.

The final annual work plan will be effective from 1st April each year.

The annual work plan document is monitored and updated on a quarterly basis by the Management Team. Achievement against work plan, slippage and remedial action is also reported to the Audit and Risk Assurance Committee, which meets quarterly.

My Risk Register is aligned with the strategic goals and monitored regularly by the Management Team and the Audit and Risk Assurance Committee.

The final annual work plan agreed each year is published on the staff intranet and is used routinely to support and inform performance management processes. There is also a public summary version of the annual work plan on the office's website.

Records of progress are also shared with staff and maintained by the Chief Executive Officer.

>>>

Swyddogion yn Cydweithio i Gyflawni Diben Cyffredin gyda Swyddogaethau a Rolau a Ddiffiniwyd yn Glir

Mae'r rolau a'r cyfrifoldebau wedi eu diffinio'n glir yn y Polisi Llywodraethu a manylir arnynt yn y ddogfen Trosolwg o Rolau a Chyfrifoldebau. Mae'r dogfennau hyn yn amlinellu lefel y cyfrifoldeb a ddirprwywyd yn y swyddfa; ac fe'u rhoddir ar fewnwyd y staff.

Mae gan bob gweithiwr amodau cyflogaeth clir a disgrifiadau swydd, sy'n nodi eu rolau a'u cyfrifoldebau.

Mae gan y Tim Rheoli a'r Pwyllgor Archwilio gylch Archwyl, sy'n nodi eu rolau a'u cyfrifoldebau.

Mae'r Pwyllgor Archwilio a Sichrau Risg yn rhoi cyngor sicrwydd ynghylch llywodraethu corfforaethol, rheoli risg a rheolaeth yn y swyddfa, ynghyd â digonoldeb y trefniadau archwilio mewnol ac allanol. Yn 2014-14, colhaodd y Pwyllgor Archwilio adolygiad effeithiolrwydd amlygodd nifer o anghenion datblygu. Yn dilyn yr adolygiad hwn, mae'r Pwyllgor wedi datblygu cynllun gweithredu i symud yr anghenion hyn ymlaen.

Hyrwyddo Gwerthoedd ar gyfer y Sefydliad ac Arddangos Gwerthoedd Llywodraethu Da trwy Gynnal Safonau Uchel o Ymarfer ac Ymddygiad

Mae fy niffiniad i o werthoedd allweddol fy swyddfa fel a ganlyn:

- Mae plant a phobl ifanc yn ganolog i bopeth a wnawn;
- Rydym yn gwrando ar blant a phobl ifanc, gan sbarduno gweithredu a newid;
- Rydym yn gwneud gwahaniaeth i fywydau plant a phobl ifanc trwy weithio mewn partneriaeth â phobl a sefydliadau a'u galw i gyfrif lle bo angen;
- Rydym yn bencampwyr plant a phobl ifanc;
- Rydym yn credu yn hawliau pawb, amrywiaeth a pharch;
- Rydym yn arwain ac yn herio ag uniondeb a dewrder;
- Rydym yn ysbrydoli pobl i wneud eu gorau dros blant a phobl ifanc;
- Rydym yn buddsoddi mewn staff.

Datblygwyd y gwerthoedd hyn gyda'r staff a'u cyfleu i'r holl staff. Maent hefyd ar fewnwyd y staff. Mae'r holl staff newydd yn dilyn hyfforddiant sefydlu sy'n darparu gwybodaeth am swyddfa'r Comisiynydd, gwerthoedd a

diwylliant, polisiau a gweithdrefnau cysylltiedig â Chyflogaeth, Iechyd a Diogelwch, CCUHP, Gweledigaeth a Phwrpas, Gweithdrefnau Ariannol a Diogeledd TGCh.

Rwy'n cymryd materion yn ymwneud â thwyll a chamweinyddu yn gwbl o ddifri, ac rwyf wedi sefydlu'r polisiau canlynol:

- Polisi Datgelu camarfer;
- Polisi Gwrth-dwyll;
- Polisiau yn ymwneud â disgyblu neu gôd ymddygiad;
- Polisi Cwynion.

Mae'r Tim Rheoli yn adolygu'r polisiau hyn yn rheolaidd ac yn monitro cydymffurfiaeth â hwy.

Gwneud Penderfyniadau Gwybodus a Thyrolyw sy'n Destun Craffu Effeithiol a Rheoli Risg

Fi sy'n gyfrifol am wneud penderfyniadau yn y swyddfa, ond rwyf wedi dirprwyo'r penderfyniadau gweithredol i'r Tim Rheoli. Dogfennir lefel y dirprwyo yn y Polisi Llywodraethu.

Nodir dyletswyddau'r Tim Rheoli yn ei Gylch Gorchwyl. Nodir a chofnodir penderfyniadau a wneir gan y Tim Rheoli yn y cofnodion, a roddir ar fewnwyd y staff.

Hysbysir yr holl staff am benderfyniadau a wneir gan y Tim Rheoli, ac fe'u cyflëir trwy e-bost, diweddariadau i'r fewnwyd a diweddariadau a gyflwynir gan y Prif Swyddog Gweithredol.

Mae gennyf Bolisi a Fframwaith Rheoli Risgiau, ac rwyf wedi penodi Rheolwr Strategaeth Risgiau. Rwyf wedi sicrhau bod fy Rheolwr Strategaeth Risgiau wedi asesu'r risgiau cysylltiedig â rheoli gwybodaeth o fewn fy swyddfa. Mae'r holl staff yn ymwybodol o'r polisi a'r fframwaith sy'n manylu ar y dull o ymdrin â rheoli risgiau a'r agwedd at hynny, ac yn diffinio'r strwythur ar gyfer rheoli risgiau a pherchnogaeth arnynt.

Hyfforddwyd yr holl reolwyr sydd ag awdurdod i wneud penderfyniadau ynghylch trafod risgiau, gan gydnabod y bydd angen cyfeirio rhai risgiau at y fîm rheoli. Anogir pob aelod o staff i drafod materion rheoli risg yn ystod eu cyfarfodydd fîm. Darparwyd hyfforddiant i'r holl staff i sicrhau eu bod yn ymwybodol o ganllawiau ac arfer gorau yn ystod y cyfnod hwn; a darparwyd hyfforddiant hefyd i aelodau annibynnol fy Mhwyllgor Archwilio a Sicrwydd Risg. Mae Pennaeth fy Ngwasanaethau Corfforaethol yn aelod o'r Rhwydwaith Cyfarwyddwyr

Officers Working Together to Achieve a Common Purpose with Clearly Defined Functions and Roles

Roles and responsibilities are clearly defined in the Governance Policy and detailed within the Overview of Roles and Responsibilities document. These documents outline the level of delegated responsibility within the office; and are posted onto the staff intranet.

All employees have clear conditions of employment and job descriptions, which set out their roles and responsibilities.

The Management Team and Audit and Risk Assurance Committee have terms of reference, which sets out their roles and responsibilities.

The Audit and Risk Assurance Committee provides advice and assurance in respect of corporate governance, risk management and control within the office and the adequacy of the internal and external audit arrangements. In 2014-15 the Audit and Risk Assurance Committee completed an effectiveness review which highlighted a number of development needs. Following on from this review, the Committee have developed an action plan to take forward these needs.

Promoting Values for the Organisation and Demonstrating the Values of Good Governance through Upholding High Standards of Conduct and Behaviour

I define my office's key values as:

- Children and young people are at the centre of everything we do;
- We listen to children and young people, driving action and change;
- We make a difference to children and young people's lives by working in partnership with people and organisations and holding them to account where necessary;
- We champion children and young people;
- We believe in everyone's rights, diversity and respect;
- We lead and challenge with integrity and courage;
- We inspire people to do their best for children and young people; and
- We invest in staff.

These values have been developed with staff and communicated to all staff and are posted onto the staff intranet. All new staff undertake induction training which provides information on the Commissioner's office, values

and culture, policies and procedures relating to Employment, Health and Safety, UNCRC, Vision and Purpose, Financial procedures and ICT Security.

I take issues around fraud and maladministration very seriously and have established the following policies:

- Whistleblowing Policy;
- Anti-Fraud Policy;
- Policies relating to disciplinary or code of conduct; and
- Complaints Policy.

The Management Team regularly review and monitor compliance with these policies.

Taking Informed and Transparent Decisions which are Subject to Effective Scrutiny and Managing Risk

Responsibility for decision making in the office rests with me, however, I have delegated the operational decision making to the Management Team. The level of delegation is documented in the Governance Policy.

The duties of the Management Team are documented within its Terms of Reference. Decisions made by the Management Team are documented and recorded in the minutes, which are posted to the staff intranet.

All staff are informed of decisions made by the Management Team which are communicated via email, updates to the intranet and through updates presented by the Chief Executive Officer.

I have a Risk Management Policy and Framework in place and I have appointed a Risk Strategy Manager. I have ensured that my Risk Strategy Manager has assessed the risks associated with the management and control of information within my office. All staff are aware of the policy and framework which details the approach and attitude to risk management and defines the structure for management and ownership of risk.

Training has been provided to all managers with authority to make decisions about risk treatment, recognising that some risks will need to be referred to the Management Team. All staff are encouraged to discuss risk management issues during their team meetings. Training for all staff to ensure that they are aware of guidance and best practice was provided during this period; and training was also provided to the independent members of my Audit and Risk Assurance Committee. My Head of Corporate Service is a member of the Directors of Finance

Ariannol, lle trafodir rheoli risgiau, ac rydym yn dysgu o'u profiadau.

Ymgorfforir rheoli risgiau i'r broses gynllunio gorfforaethol. Asesir y risgiau strategol allweddol gan y Tîm Rheoli. Mae pob risg yn eiddo i aelod o'r fîm, ac mae'r gofrestr risgiau ar gael i'r holl staff. Yn ystod y flwyddyn, mae'r gofrestr risgiau wedi cael ei hadolygu'n rheolaidd yng nghyfarfodydd y Tîm Rheoli. Caiff unrhyw risgiau newydd neu newidiadau eu nodi a'u gwerthuso. Pennir yr awydd i gymryd risgiau gan y Tîm Rheoli yng nghyd-destun yr effaith ar enw da'r swyddfa; perfformiad gweithredol, gweithrediadol ar unigol; annibyniaeth y swyddfa; ac adolygiad annibynnol, gwrthrychol o weithgareddau, cerydd o unrhyw fath gan gyrrf rheoliadol, colled ariannol, gwerth gwael am arian, defnydd amhriodol o arian cyhoeddus neu unrhyw achos o dorri rheoleidd-dra neu briodoldeb. Cynhelir asesiad risg o bob gweithgaredd gweithrediadol neu brosiect cyn cychwyn arno.

Mae fy archwilwyr mewnol, Baker Tilly, wedi cynnal adolygiad o'm strategaeth risgiau. Maent hefyd wedi cynnal adolygiad o'm cydymffurfiaeth â threfniadau rheoli risgiau a ddefnir yn Ddeddf Diogelu Data. Maent wedi cyhoeddi nifer o argymhellion, sy'n cael eu rhoi ar waith.

Datblygu Cynneddf a Gallu Swyddogion a'r Tîm yn Effeithiol

Mae fy Nhîm Rheoli, rwy'n sicrhau bod gan bob aelod o'r staff y sgiliau, yr wybodaeth a'r capasiti angenrheidiol i'r swyddfa eu cyfrifoldebau. Rwy'n cydnabod pwysigrwydd gweithwyr galluog, sydd wedi eu hyfforddi'n dda, i sicrhau bod fy amcanion yn cael eu cyflawni'n effeithiol. Mae pob aelod newydd o staff yn dilyn proses sefydlu sy'n eu cyflwyno i'r polisiau a'r gweithdrefnau; a diwylliant y swyddfa.

Rwyf wedi cyflwyno Polisi Arfarnu, sy'n cysylltu perfformiad a datblygiad yr unigolyn ag amcanion corfforaethol y sefydliad. Fe'i lluniwyd i wella perfformiad pob gweithiwr a'u cyfraniad at gyflawni'r amcanion corfforaethol trwy roi iddynt y sgiliau a'r amgylchedd priodol i'w galluogi i wneud eu gwaith hyd eithaf eu gallu.

Rwy'n ymroddedig i alluogi a grymuso gweithwyr i gyrraedd nodau unigol, fîm a chorfforaethol, ac yn fy marn i mae'r broses arfarnu flynyddol, pennu amcanion a phrosesau cynllunio datblygiad personol yn rhan hanfodol o gyflawni hynny.

Mae gweithwyr yn cael eu goruchwyllo'n rheolaidd er mwyn cefnogi datblygiad proffesiynol parhaus. Mae hynny'n chwarae rhan hanfodol o ran cynnal y staff wrth eu gwaith, sydd yn aml yn gymhleth ac yn heriol. Mae goruchwyliaeth yn gyfle i'r staff adfyrio ar ansawdd eu hymarfer a'i berchnogi. Mae hefyd yn hanfodol i wella gwasanaethau'n barhaus.

Mae rheoli perfformiad yn broses sy'n cyfrannu at reolaeth effeithiol ar unigolion a thimau er mwyn cyflawni lefelau uchel o berfformiad sefydliadol. Mae'n sefydlu dealltwriaeth a rennir ynghylch beth sydd i'w gyflawni ac agwedd at arwain a datblygu pobl a fydd yn sicrhau ei fod yn cael ei gyflawni. Mae rheoli perfformiad yn strategol yn yr ystyr ei fod yn ymwneud â materion ehangach a nodau tymor hir, ac mae'n integredig yn yr ystyr ei fod yn cysylltu amrywiol agweddau ar y sefydliad, rheoli pobl, unigolion a thimau.

Seiliwyd y rheolaeth ariannol ar fframwaith o wybodaeth a ddarperir yn rheolaidd i reolwyr a chyfres o weithdrefnau ariannol clir. Mae'r wybodaeth i reolwyr yn cynnwys monitro ac adrodd rheolaidd ar y gyllideb; a datblygu targedau ariannol a mesurau perfformiad eraill.

Ymgysylltu â Phobl Leol a Rhanddeiliaid Eraill

Rwyf yn cael fy llywodraethu gan ddeddfwriaeth sy'n nodi bod rhaid i mi gymryd camau rhesymol i sicrhau bod plant a phobl ifanc yn cael eu hannog i roi eu barn ar rôl a swyddogaethau'r Comisiynydd a'r rhaglen o waith mae'n ei chyflawni.

Fel rhan o'r broses gynllunio gorfforaethol, cynhelir ymgynghoriad gyda rhanddeiliaid allanol.

Mae'r Tîm Rheoli wedi datblygu Strategaeth Gyfathrebu. Mae'r strategaeth hon yn sicrhau bod negeseuon allweddol y Comisiynydd yn cael eu cyfleu i'r holl rhanddeiliaid perthnasol, ac yn sicrhau bod cyhoeddiadau o ansawdd uchel yn cael eu chynhyrchu a'u dosbarthu i'r rhanddeiliaid perthnasol. Rhan o'r strategaeth yw datblygu a gweithredu Polisi Cyfryngau Cymdeithasol y Comisiynydd, sy'n cynnwys rheoli cyfrifon ar Twitter a Flickr.

Network, where risk management is discussed and we learn from their experiences.

Risk management is incorporated into the corporate planning process. The key strategic risks are assessed by the Management Team. Each risk is owned by a member of the team and the risk register is made available to all staff. During the year, the risk register has been regularly reviewed at Management Team meetings. Any new risks or changes are identified and evaluated. The risk appetite is determined by the Management Team in the context of the impact on the reputation of the office; the executive, operational and individual performance; the independence of the office; and the independent and objective review of activities, censure of any kind by regulatory bodies, financial loss, poor value for money, inappropriate use of public funds or any breach of regularity or propriety. A risk assessment of each operational or project activity is undertaken prior to commencement.

My internal auditors, Baker Tilly, have undertaken a review of my risk strategy. In addition they have undertaken a review of my compliance with the control and management of information and my compliance with the Data Protection Act. They have made a number of recommendations which are being implemented.

Developing the Capacity and Capability of Officers to be Effective

Through my Management Team, I ensure that all members of staff have the necessary skills, knowledge and capacity to discharge their responsibilities. I recognise the importance of competent and well trained employees to ensure the effective deliver of my objectives. All new members of staff attend an induction process which introduces them to the policies and procedures; and culture of the office.

I have introduced an Appraisal Policy, which links individual performance and development to the corporate objectives of the organisation. This is designed to improve every employee's performance and contribution to the achievement of corporate objectives by providing them with the right skills and environment to do the job to the best of their ability.

I am committed to enabling and empowering employees to meet individual, team and corporate goals and I consider the process of annual appraisals, objective setting and personal development planning processes to be fundamental to achieving this aim.

In support of continuing professional development, employees have regular supervision. This has a vital role to play in supporting staff in their work which is often complex and challenging. Supervision provides an opportunity for staff to reflect on and take ownership of the quality of their practice. It is also fundamental to the continuous improvement of services.

Performance management is a process which contributes to the effective management of individuals and teams in order to achieve high levels of organisational performance. It establishes a shared understanding about what is to be achieved and an approach to leading and developing people which will ensure that it is achieved. Performance management is strategic in that it is about broader issues and long term goals and integrated in that it links various aspects of the organisation, people management, individuals and teams.

Financial management is based upon a framework of regular management information and a set of clear financial procedures. Management information involves regular budget monitoring and reporting; and the development of financial targets and other performance measures.

Engaging with Local People and Other Stakeholders

I am governed by legislation that states I must take reasonable steps to ensure that children and young people are encouraged to give their views on the role and functions of the Commissioner and the programme of work he undertakes.

As part of the corporate planning process consultation is completed with external stakeholders.

The Management Team has developed a Communication Strategy. This strategy ensures that the Commissioner's key messages are communicated to all relevant stakeholders, and ensures that high-quality publications are produced and disseminated to relevant stakeholders. As part of the strategy is the development and implementation of the Commissioner's Social Media Policy, which includes managing accounts on Twitter and Flickr.

Adolygu Effeithiolrwydd

Fel Swyddog Cyfrifyddu, fi sy'n gyfrifol am adolygu effeithiolrwydd y system lywodraethu. Hysbysir fy adolygiad o'r system honno gan waith yr archwilwyr mewnol a'r Tim Rheoli sy'n gyfrifol am ddatblygu a chynnal y fframwaith rheoli mewnol a sylwadau'r archwilwyr allanol yn eu llythyr at y rheolwyr ac adroddiadau eraill. Rwyf hefyd wedi derbyn cyngor ynghylch effeithiolrwydd y system lywodraethu trwy waith y Pwyllgor Archwilio a Sicrhau Risg. Rwyf wedi ymrwmo i sicrhau gwelliant parhaus yn y systemau mewnol ac ymdrin ag unrhyw wendidau wrth iddynt godi.

Roedd y broses a ddefnyddiwyd wrth gynnal ac adolygu effeithiolrwydd y fframwaith llywodraethu fel a ganlyn:

- bu'r Tim Rheoli yn trafod ac yn adolygu gweithrediad y mesurau rheoli ariannol mewnol y cyd;
- cwblhaodd archwilio mewnol adolygiad effeithiolrwydd y mesurau rheoli mewnol allweddol; cyfarfu'r Pwyllgor Archwilio a Sicrhau Risg yn ystod y flwyddyn a chynghori ar oblygiadau sicrwydd a roddwyd ynghylch llywodraethu corfforaethol, rheoli risgiau a mesurau rheoli, digonoldeb y trefniadau archwilio mewnol ac allanol ac ymatebion rheolwyr i'r argymhellion archwilio.

Baker Tilly sy'n darparu gwasanaeth Archwilio Mewnol i'm swyddfa. Maent yn gweithredu'n unol â safonau Archwilio Mewnol y Llywodraeth. Maent yn cyflwyno adroddiadau rheolaidd sy'n cynnwys barn annibynnol ar ddigonoldeb ac effeithiolrwydd system rheolaeth fewnol y Comisiynydd, ynghyd ag argymhellion ar gyfer gwelliant. Yn ystod 2013-14 darparodd Baker Tilly sicrwydd rhesymol i mi ar gyfer y cyfnod hwn fod gennyf broses reoli fewnol effeithiol a digonol i reoli'r gwaith o gyflawni fy amcanion.

Yn ogystal â gwaith Baker Tilly, comisiynais gontractwr allanol i adolygu'r gwasanaeth Ymchwilio a Chynghori. Cyflwynwyd ei adroddiad yn 2014-15. Gwnaed nifer o argymhellion sy'n cael eu rhoi ar waith.

Ar sail fy adolygiad effeithiolrwydd, nid oes materion rheolaeth fewnol arwyddocaol yn codi.

Rhaglen o Welliant ar gyfer Materion Llywodraethu

Yn ystod y cyfnod dan sylw nid oedd materion arwyddocaol a oedd yn effeithio ar y fframwaith llywodraethu. Fodd bynnag mae Llywodraeth Cymru wedi cyhoeddi y caiff adolygiad annibynnol o bwerau a chylch gorchwyl y Comisiynydd ei gynnal yn 2014-15 gydag adroddiad yn cael ei gyhoeddi ym mis Rhagfyr 2014.

Bydd y Tim Rheoli yn parhau i fonitro'r amgylchedd rheoli mewnol a sicrhau bod y fframwaith llywodraethu yn parhau i ddiwallu anghenion y sefydliad.

Ardystiad gan y Swyddog Cyfrifyddu

Cefais fy sicrhau bod y system lywodraethu a fu'n weithredol yn fy swyddfa yn ystod 2013-14 yn un gadarn. Ar sail yr adolygiad o effeithiolrwydd y systemau rheoli mewnol, cefais fy sicrhau bod y trefniadau presennol yn diwallu anghenion y swyddfa ac yn sicrhau eu bod yn cydymffurfio ag arfer gorau.

Keith Towler
Comisiynydd Plant Cymru
a Swyddog Cyfrifyddu
Gorffennaf 2014

Review of Effectiveness

As Accounting Officer, I have responsibility for reviewing the effectiveness of the system of governance. This review is informed by the work of the internal auditors and the Management Team who have responsibility for the development and maintenance of the internal control framework, and comments made by the external auditors in their management letter and other reports. I have also been advised on the effectiveness of the system of governance by the work of the Audit and Risk Assurance Committee. I have undertaken to ensure the continuous improvement of the internal systems and to address any weaknesses as they arise.

The process applied in maintaining and reviewing the effectiveness of the governance framework was:

- collectively the Management Team discussed and reviewed the operation of internal financial controls;
- internal audit completed a review of the effectiveness of key internal controls; and
- the Audit and Risk Assurance Committee met in the year and advised on the implications of assurances provided in respect of corporate governance, risk management and control, the adequacy of the internal and external audit arrangements and management responses to audit recommendations.

Baker Tilly provides the Internal Audit for my office. They operate to Public Sector Internal Audit Standards. They submit regular reports which include the independent opinion on the adequacy and effectiveness of the Commissioner's system of internal control together with recommendations for improvement. During 2013-14 Baker Tilly provided me with reasonable assurance for this period that I have adequate and effective internal control process to manage the achievement of my objectives.

In addition to the work of Baker Tilly, I commissioned an external contractor to review the Investigation and Advice service. Their report was submitted in 2014-15, a number of recommendations have been made which are being implemented.

From my review of the effectiveness there are no significant internal control issues.

Programme of Improvement for Governance Issues

During the period there were no significant issues that impacted upon the governance framework. However, Welsh Government have announced that an independent review of the powers and remit of the Commissioner will be undertaken in 2014-15. With a report being published in December 2014.

The Management Team will continue to monitor the internal control environment and ensure that the governance framework continues to meet the needs of the organisation.

Certification by Accounting Officer

I am assured that the system of governance in operation within my office during 2013-14 has been robust. From the review of the effectiveness of the systems of internal control I am assured that the present arrangements meet the needs of the office and ensure that they comply with best practice.

Keith Towler
Children's Commissioner for
Wales and Accounting Officer
July 2014

Tystysgrif ac Adroddiad Archwilydd Cyffredinol Cymru i Gynulliad Cenedlaethol Cymru

Rwy'n tystio fy mod wedi archwilio datganiadau ariannol Comisiynydd Plant Cymru ar gyfer y flwyddyn yn diwedd 31 Mawrth 2014 dan baragraff 9(2) o Atodlen 2 i Ddeddf Safonau Gofal 2000. Maent yn cynnwys y Datganiad o Wariant Net Cynhwysfawr, Datganiad o'r Sefyllfa Ariannol, Datganiad o Lifoedd Arian, Datganiad o Newidiadau yn Ecwiti Trethdalwyr a'r nodiadau cysylltiedig. Paratowyd y datganiadau ariannol hyn o dan y polisiau cyfrifyddu a gyflwynwyd ynddynt. Rwyf hefyd wedi archwilio'r wybodaeth yn yr Adroddiad Taliadau Cydnabyddiaeth y mae'r adroddiad hwnnw'n nodi ei bod wedi cael ei harchwilio.

Cyfrifoldebau'r Swyddog Cyfrifyddu a'r Archwilydd yn eu tro

Fel yr esboniwyd yn llawnach yn y Datganiad o Gyfrifoldebau'r Swyddog Cyfrifyddu, y Swyddog Cyfrifyddu a'r Archwilydd yn eu tro, mae'r Swyddog Cyfrifyddu yn gyfrifol am baratoi'r Adroddiad Blynyddol, sy'n cynnwys yr Adroddiad Taliadau Cydnabyddiaeth a'r datganiadau ariannol, yn unol â Ddeddf Safonau Gofal 2000 a chyfarwyddyd Gweinidogion Cymru a wnaed yn 2000 ac er mwyn sicrhau uniondeb trafodion ariannol.

Mae'r Archwilydd yn gyfrifoldeb i yw archwilio'r datganiadau ariannol a'r wybodaeth yn unol â'r gyfraith berthnasol, ac â'r Safonau Archwilio Rhyngwladol (y DU ac Iwerddon). Mae'r safonau hyn yn gofyn fy mod yn cydymffurfio â Safonau Moeseg y Ddeddf Ymarfer Archwilio ar gyfer Archwilwyr.

Cwmpas yr archwiliad o'r datganiadau ariannol

Mae archwiliad yn golygu casglu tystiolaeth ddigonol am y symiau a'r datgeliadau yn y datganiadau ariannol i roi sicrwydd rhesymol nad oes camddatganiadau pwysig yn y datganiadau ariannol, boed hynny trwy dwyll neu gamgymeriad. Mae hyn yn cynnwys asesu'r canlynol: a yw'r polisiau cyfrifyddu yn briodol ar gyfer amgylchiadau Comisiynydd Plant Cymru ac wedi cael eu defnyddio'n gyson a'u datgelu'n ddigonol; rhesymoldeb amcangyfrifon cyfrifo arwyddocaol a wnaed gan Gomisiynydd Plant Cymru; a chyflwyniad cyffredinol y datganiadau ariannol.

Ar ben hynny, mae'n ofynnol fy mod yn casglu tystiolaeth ddigonol i roi sicrwydd rhesymol bod y gwariant a'r incwm wedi cael eu defnyddio at y dibenion a fwriadwyd gan Gynulliad Cenedlaethol Cymru a bod y trafodion ariannol yn cydymffurfio â'r awdurdodau sy'n eu llywodraethu. Rwyf hefyd yn darllen yr holl wybodaeth ariannol ac anariannol yn y Rhagair, y Crynodeb o Weithgaredd a Sylwadau'r Rheolwyr, a gynhwysir yn yr Adroddiad Blynyddol, er mwyn canfod anghysondebau pwysig a'r datganiadau ariannol a archwiliwyd. Os deufaf yn ymwybodol o unrhyw gamddatganiadau pwysig neu anghysondebau ymddangosiadol, byddaf yn ystyried goblygiadau hynny o ran fy adroddiad.

Barn ar y Datganiadau Ariannol

Yn fy marn i mae'r datganiadau ariannol:

— yn rhoi golwg wir a theg ar sefyllfa fusnes Comisiynydd Plant Cymru ar 31 Mawrth 2014 ynghyd â Datganiad o Wariant Net Cynhwysfawr, Datganiad o'r Sefyllfa Ariannol, Datganiad o Lifoedd Arian, a Datganiad o'r Newidiadau yn Ecwiti Trethdalwyr ar gyfer y flwyddyn a ddaeth i ben bryd hynny; ac — fe'u paratowyd yn briodol yn unol â chyfarwyddyd Gweinidogion Cymru a gyflwynwyd o dan Ddeddf Safonau Gofal 2000.

The Certificate and Report of the Auditor General for Wales to the National Assembly for Wales

I certify that I have audited the financial statements of Children's Commissioner for Wales for the year ended 31st March 2014 under paragraph 9(2) of Schedule 2 to the Care Standards Act 2000. These comprise the Statement of Comprehensive Net Expenditure, the Statement of Financial Position, the Statement of Cash Flows, the Statement of Changes in Taxpayers' Equity and the related notes. These financial statements have been prepared under the accounting policies set out within them. I have also audited the information in the Remuneration Report that is described in that report as having been audited.

Respective responsibilities of the Accounting Officer and Auditor

As explained more fully in the Statement of Accounting Officer's Responsibilities, the Accounting Officer is responsible for preparing the Annual Report, which includes the Remuneration Report and the financial statements, in accordance with the Care Standards Act 2000 and Welsh Ministers' directions made there under and for ensuring the regularity of financial transactions. My responsibility is to audit the financial statements and the part of the remuneration report to be audited in accordance with applicable law and with International Standards on Auditing (UK and Ireland). These standards require me to comply with the Auditing Practice Board's Ethical Standards for Auditors.

Scope of the Audit of the Financial Statements

An audit involves obtaining evidence about the amounts and disclosures in the financial statements sufficient to give reasonable assurance that the financial statements are free from material misstatement, whether caused by fraud or error. This includes an assessment of: whether the accounting policies are appropriate to Children's Commissioner for Wales' circumstances and have been consistently applied and adequately disclosed; the reasonableness of significant accounting estimates made by the Children's Commissioner for Wales; and the overall presentation of the financial statements.

In addition, I am required to obtain evidence sufficient to give reasonable assurance that the expenditure and income have been applied to the purposes intended by the National Assembly for Wales and the financial transactions conform to the authorities which govern them.

In addition I read all the financial and non-financial information in the Foreword, the Summary of Activity and the Management Commentary, included in the Annual Report to identify material inconsistencies with the audited financial statements. If I become aware of any apparent material misstatements or inconsistencies I consider the implications for my report.

Opinion on Financial Statements

In my opinion the financial statements:

— give a true and fair view of the state of the Children's Commissioner for Wales' affairs as at 31st March 2014 and of its Statement of Comprehensive Net Expenditure, the Statement of Financial Position, the Statement of Cash Flows, and the Statement of Changes in Taxpayers' Equity for the year then ended; and — have been properly prepared in accordance with Welsh Ministers' directions issued under the Care Standards Act 2000.

Barn ynghylch Rheoleidd-dra

Yn fy marn i, ym mhob ystyr bwysig, defnyddiwyd y gwariant a'r incwm at y dibenion a fwriadwyd gan Gynulliad Cenedlaethol Cymru ac mae'r trafodion ariannol yn cydymffurfio â'r awdurdodau sy'n eu llywodraethu.

Barn ar faterion eraill

Yn fy marn i:

— mae'r rhan o'r Adroddiad Taliadau Cydnabyddiaeth sydd i'w harchwilio wedi cael ei pharatoi'n briodol, yn unol â chyfarwyddyd Cymdeithas Rheolwyr Cymru a wnaed o dan Ddeddf Safonau Cyfrifol 2000; ac

— mae'r wybodaeth a geir yn y Rhagair, y Crynodeb o Weithgaredd a Sylwadau'r Rheolwyr, a gynhwysir yn yr Adroddiad Blynyddol, yn cyd-fynd â'r Datganiadau ariannol.

Materion yr wyf yn adrodd arnynt yn ôl Eithriad

Nid oes gennyf ddim i'w adrodd ynghylch y materion canlynol, lle byddaf yn adrodd i chi mewn achosion, yn fy marn i, lle:

- nad yw'r Datganiad Llywodraethu Blynyddol yn adlewyrchu cydymffurfiad â chanllawiau Trysorlys EM;
- na chadwyd cofnodion cyfrifo priodol;
- na ddatgelwyd gwybodaeth a bennwyd gan Drysorlys EM ynghylch taliadau cydnabyddiaeth a thrafodion eraill; neu
- lle nad wyf wedi derbyn yr holl wybodaeth ac esboniadau y mae eu hangen arnaf ar gyfer fy archwiliad.

Adroddiad

Nid oes gennyf sylwadau i'w gwneud ar y datganiadau ariannol hyn.

Huw Vaughan Thomas

Archwilydd Cyffredinol Cymru
24 Heol y Gadeirlan, Caerdydd
CF11 9LJ

Awst 2014

Opinion on Regularity

In my opinion, in all material respects, the expenditure and income have been applied to the purposes intended by the National Assembly for Wales and the financial transactions conform to the authorities which govern them.

Opinion on Other Matters

In my opinion:

- the part of the Remuneration Report to be audited has been properly prepared in accordance with Welsh Ministers' directions made under the Care Standards Act 2000; and
- the information which comprises the Foreword, the Summary of Activity and the Management Commentary, included within the Annual Report is consistent with the financial statements.

Matters on which I Report by Exception

I have nothing to report in respect of the following matters which I report to you if, in my opinion:

- the Annual Governance Statement does not reflect compliance with HM Treasury guidance;
- proper accounting records have not been kept;
- information specified by HM Treasury regarding the remuneration and other transactions is not disclosed; or
- I have not received all of the information and explanations I require for my audit.

Report

I have no observations to make on these financial statements.

Huw Vaughan Thomas

Auditor General for Wales
24 Cathedral Road, Cardiff
CF11 9LJ

August 2014

Datganiad o Wariant Net Cynhwysfawr ar gyfer y flwyddyn a ddaeth i ben ar 31 Mawrth 2014
Statement of Comprehensive Net Expenditure for the year ended 31 March 2014

	Nodyn Note	2013-14 £000	2012-13 £000
Gwariant / Expenditure			
Costau gweinyddo / Administration costs:			
Costau staff / Staff Costs	2	1,194	1,205
Dibrisiant / Depreciation	4	20	24
Costau gweinyddol eraill / Other Administration Costs	4	502	526
		1,716	1,755
Incwm / Income			
Incwm o weithgareddau / Income from Activities	5	-	-
Incwm arall / Other Income		24	-
		24	-
Gwariant net / Net Expenditure		1,692	1,755
Llog taladwy/derbyniadwy / Interest payable/receivable		-	-
Gwariant net ar ôl llog / Net Expenditure after interest		1,692	1,755
Gwariant cynhwysfawr arall / Other Comprehensive Expenditure			
Elw/(colled) net ar ailbriso peiriannau a chyfarpar / Net gain/(loss) on revaluation of Plant and Equipment		-	-
Cyfanswm y Gwariant Cynhwysfawr ar gyfer y flwyddyn a ddaeth i ben ar 31 Mawrth 2014 / Total Comprehensive Expenditure for the year ended 31 March 2014		1,692	1,755

Mae'r holl incwm a gwariant yn deillio o weithrediadau parhaus. Nid oes enillion na cholledion ac eithrio'r rhai yr adroddwyd amdanynt yn y Datganiad o Wariant Net Cynhwysfawr. Mae'r Comisiynydd yn derbyn cyllid gan Lywodraeth Cymru ac nid yw'n derbyn unrhyw incwm arall.

All income and expenditure is derived from continuing operations. There are no gains or losses other than those reported in the Statement of Comprehensive Net Expenditure. The Commissioner receives funding from Welsh Government.

Mae'r nodiadau ar dudalennau 36 i 49 yn rhan o'r cyfrifon hyn

The notes on pages 36 to 49 form part of these accounts

Datganiad o'r Sefyllfa Ariannol ar 31 Mawrth 2014
Statement of Financial Position as at 31 March 2014

	Nodyn Note	2014 £000	2013 £000
Asedau anghyfredol / Non-current assets:			
Eiddo, peiriannau a chyfarpar / Property, plant and equipment	7	27	14
Asedau cyfredol / Current assets:			
Elfennau masnach ac eraill derbyniadwy / Trade and other receivables	8	59	34
Arian parod a'r hyn sy'n cyfateb i arian parod / Cash and cash equivalents	9	492	534
Cyfanswm asedau cyfredol / Total current assets		551	568
Cyfanswm asedau / Total Assets		578	582
Rhwymedigaethau cyfredol / Current liabilities:			
Elfennau masnach ac eraill taladwy / Trade and other payables	10	(36)	(42)
Cyfanswm rhwymedigaethau cyfredol / Total current liabilities		(36)	(42)
Asedau anghyfredol a/llai asedau/ rhwymedigaethau cyfredol net / Non-current assets plus/less net current assets/liabilities		542	540
Rhwymedigaethau anghyfredol / Non-Current liabilities:			
Darpariaeth ar gyfer rhwymedigaethau a thaliadau / Provision for liabilities and charges	16	(152)	(173)
Cyfanswm rhwymedigaethau anghyfredol / Total non-current liabilities		(152)	(173)
Asedau llai cyfanswm rhwymedigaethau / Assets less total liabilities		390	367
Ecwiti trethdalwyr / Taxpayer's equity:			
Cronfa gyffredinol / General fund		390	367

* Mae'r balans agoriadol wedi'i ailddatgan i adlewyrchu addasiadau i'r balans o flynyddoedd blaenorol

* The opening balance has been restated to reflect balance adjustments from prior years

Keith Towler
Comisiynydd Plant Cymru a Swyddog Cyfrifyddu
Gorffennaf 2014

Keith Towler
Children's Commissioner for Wales and Accounting Officer
July 2014

Mae'r nodiadau ar dudalennau 36 i 49 yn rhan o'r cyfrifon hyn

The notes on pages 36 to 49 form part of these accounts

Datganiad o Lifoedd Arian ar gyfer y cyfnod rhwng 1 Ebrill 2012 a 31 Mawrth 2014
Statement of Cash Flows for the period 1st April 2012 to 31st March 2014

	Nodyn Note	2013-14 £000	2012-13 £000
Lifoedd arian o weithgareddau gweithredu Cash flows from operating activities			
Gwariant net / Net Expenditure	2,4	1,692	1,755
Addasiad ar gyfer trafodion nad ydynt yn cynnwys arian parod / Adjustment for non-cash transactions	4	(20)	(39)
Cynnydd/Gostyngiad mewn elfennau masnach ac eraill derbyniadwy / Increase/Decrease in trade and other receivables	8	25	(1)
Gostyngiad mewn elfennau masnach taladwy / Decrease in trade payables	10	6	13
Defnydd o ddarpariaethau / Use of Provisions	16	21	21
All-lif arian parod net o weithgareddau gweithredu / Net cash outflow from operating activities		1,724	1,749
Lifoedd arian o weithgareddau buddsoddi / Cash flows from investing activities			
Prynu eiddo, peiriannau a chyfarpari / Purchase of property, plant and equipment	7	33	-
All-lif arian parod net o weithgareddau buddsoddi / Net cash outflow from investing activity		33	-
Lifoedd arian o weithgareddau ariannui / Cash flows from financing activities			
Cyllid gan Lywodraeth Cymru / Financing from the Welsh Government		1,715	1,752
Ariannu net / Net Financing		1,757	1,752
(Cynnydd)/gostyngiad net mewn arian parod a'r hyn sy'n cyfateb i arian parod / Net (increase)/decrease in cash and cash equivalents	9	42	(3)
Arian parod a'r hyn sy'n cyfateb i arian parod ar ddechrau'r cyfnod / Cash and cash equivalents at beginning of period		534	531
Arian parod a'r hyn sy'n cyfateb i arian parod ar ddiwedd y cyfnod / Cash and cash equivalents at end of period		492	534

Mae'r nodiadau ar dudalennau 36 i 49 yn rhan
o'r cyfrifon hyn

The notes on pages 36 to 49 form part of these accounts

Datganiad o Newidiadau i Ecwiti Trethdalwyr ar gyfer y flwyddyn a ddaeth i ben ar 31 Mawrth 2014
Statement of Changes in Taxpayers' Equity for the year ended 31st March 2014

	Nodyn Note	Cronfa Cyffredinol / General Fund £000 *Wedi'i ailddatgan / Restated
Balans ar 31 Mawrth 2013 / Balance at 31 March 2013		367
Newidiadau i Ecwiti Trethdalwyr 2013-2014 / Changes in Taxpayers' Equity 2013-2014		
Cyllid gan Lywodraeth Cymru / Funding from Welsh Government		1,715
Gwariant cynhwysfawr am y flwyddyn / Comprehensive expenditure for the year		(1,692)
Balans ar 31 Mawrth 2014 / Balance at 31 March 2014		390

* Mae'r balans agoriadol wedi'i ailddatgan i adlewyrchu
addasiadau i'r balans o flynyddoedd blaenorol.

* The opening balances have been restated to reflect
balance adjustments from prior years.

Mae'r nodiadau ar dudalennau 36 i 49 yn rhan
o'r cyfrifon hyn

The notes on pages 36 to 49 form part of these accounts

Nodiadau ar y Cyfrifon Adnoddau

1. Datganiad o Bolisiau Cyfrifyddu

Paratowyd y datganiadau ariannol hyn yn unol â Llawlyfr Adroddiadau Ariannol y Llywodraeth (FRoM) a gyflwynwyd gan Drysorlys Ei Mawrhydi. Mae'r polisiau cyfrifyddu a geir yn yr FRoM yn cymhwysio Safonau Cyfrifyddu Rhyngwladol (IFRS), fel y'u mabwysiadwyd neu y'u dehonglwyd ar gyfer cyd-destun y sector cyhoeddus. Lle bo'r FRoM yn caniatáu dewis o bolisi cyfrifyddu, dewiswyd y polisi cyfrifyddu y barnwyd ei fod yn fwyaf priodol ar gyfer amgylchiadau penodol y Comisiynydd, at ddiben rhoi golwg wir a theg. Fe'u defnyddiwyd yn gyson wrth ddelio ag eitemau y barnwyd eu bod yn bwysig yng nghyswllt y cyfrifon. Disgrifir y polisiau cyfrifyddu penodol a fabwysiadwyd gan Gomisiynydd Plant Cymru isod.

1.1 Confensiwn Cyfrifyddu

Paratowyd y cyfrifon hyn o dan y confensiwn cost hanesyddol gan fod Comisiynydd Plant Cymru yn barnu nad dibwys yw effaith ailbrisiu asedau sefydlog yn ôl eu gwerth i'r sefydliad trwy gyfeirio at eu cost gyfredol.

1.2 Incwm a Chyllido

Yn unig ffynhonnell o gyllid ar gyfer Comisiynydd Plant Cymru yw Llywodraeth Cymru trwy grant blynyddol, yn cael ei gredydu i'r gronfa gyffredinol pan dderbynnir y grant. Cydnabyddir y grant yn y cyfnod pryd y darperir y wasanaethau.

Ceir yr unig ffynhonnell incwm yng nghyswllt adennill costau cyflog mewn achos o secondiad, a chredydir yr incwm hwnnw i'r gronfa gyffredinol pan dderbynnir ef.

1.3 Eiddo, Peiriannau a Chyfarpar

Mae'r Comisiynydd wedi prisiu'r holl asedau anghyfredol yn ôl eu cost hanesyddol, gan nad yw unrhyw addasiadau ailbrisiu, ym marn y Comisiynydd, yn bwysig. Y lefel isaf ar gyfer cyfalafiad asedau unigol yw £1,000. Grwpwyd niferoedd mawr o'r un math o asedau gyda'i gilydd wrth bennu a ydynt uwchben neu o dan y trothwy.

1.4 Dibrisiad

Darperir dibrisiad ar gyfraddau y cyfrifir y byddant yn diddymu gwerth asedau nad ydynt yn gyfredol mewn rhandaliadau cyfartal dros y cyfnod a amcangyfrifir ar gyfer eu hoes ddefnyddiol, fel a ganlyn:

Offer TG	3 blynedd
Celfi	5 mlynedd
Cyfarpar Swyddfa	5 mlynedd
Gosodiadau a Ffitiadau	5 mlynedd
Cerbydau	5 mlynedd

Codir am ddibrisiad blwyddyn lawn yn y flwyddyn gaffael.

1.5 Datganiad o'r Gwariant Net Cynhwysfawr

Incwm a gwariant gweithredu yw'r hyn sy'n uniongyrchol gysylltiedig â gweithgareddau gweithredu y Comisiynydd. Mae'n cynnwys taliadau am nwyddau a gwasanaethau a ddarparwyd ar sail cost lawn. Dosbarthir yr holl wariant fel gwariant gweinyddu.

1.6 Treth ar Werth

Nid yw'r Comisiynydd wedi'i gofrestru ar gyfer TAW. Cyfrifir gwariant a phwrcasau asedau sefydlog gyda TAW wedi'i gynnwys, gan na ellir adennill TAW.

1.7 Pensiynau

Mae staff y Comisiynydd wedi'u cynnwys o dan ddarpariaethau Prif Gynllun Pensiwn y Gwasanaeth Sifil (PCSPS). Mae'r PCSPS yn gynllun buddion diffiniedig. Cydnabyddir cost elfen buddion diffiniedig y cynllun yn systematig a rhesymegol dros y cyfnod pryd y bydd yn cael mantais o wasanaethau cyflogaion trwy dalu symiau a gyfrifir ar sail gronol i'r PCSPS. Mae'r atebolrwydd am dalu buddion yn y dyfodol yn gyfrifoldeb ar y PCSPS. Yng nghyswllt elfennau cyfraniad diffiniedig y cynllun, mae'r Comisiynydd Plant yn cydnabod y cyfraniadau sy'n daladwy am y flwyddyn; nodir y symiau hyn ar y Datganiad o Wariant Net Cynhwysfawr ym mlwyddyn eu talu.

Notes to the Resource Accounts

1. Statement of Accounting Policies

These financial statements have been prepared in accordance with the Government's Financial Reporting Manual (FRoM) issued by HM Treasury. The accounting policies contained in the FRoM apply International Accounting Standards (IFRS) as adopted or interpreted for the public sector context. Where the FRoM permits a choice of accounting policy, the accounting policy which has been judged to be most appropriate to the particular circumstances of the Commissioner for the purpose of giving a true and fair view has been selected. They have been applied consistently in dealing with items considered material in relation to the accounts. The particular accounting policies adopted by the Children's Commissioner for Wales are described below.

1.1 Accounting Convention

These accounts have been prepared under the historical cost convention as in the opinion of the Children's Commissioner for Wales the effect of the revaluation of fixed assets at their value to the organisation by reference to their current cost is considered to be immaterial.

1.2 Income and Funding

The only source of funding for the Children's Commissioner for Wales is from the Welsh Government via an annual grant, which is credited to the general fund when the grant is received. The grant is recognised in the period in which services are provided.

The only source of income is in relation to recover of salary costs related to a secondment, which is credited to the general fund when the income is received.

1.3 Property, Plant and Equipment

The Commissioner has valued all non-current assets at historic cost as any revaluation adjustments are, in the Commissioner's opinion, not material. The minimum level for capitalisation of individual assets is £1,000. Large numbers of the same type of asset have been grouped together in determining if they fell above or below the threshold.

1.4 Depreciation

Depreciation is provided at rates calculated to write off the value of non-current assets by equal instalments over their estimated useful lives, as follows:

IT Equipment	3 years
Furniture	5 years
Office Equipment	5 years
Fixtures & Fittings	5 years
Vehicles	5 years

A full year's depreciation is charged in the year of acquisition.

1.5 Statement of Comprehensive Net Expenditure

Operating income and expenditure is that which relates directly to the operating activities of the Commissioner. It comprises charges for goods and services provided on a full cost basis. All expenditure is classed as administration expenditure.

1.6 Value Added Tax

The Commissioner is not registered for VAT. Expenditure and fixed asset purchases are accounted for VAT inclusive, as VAT is irrecoverable.

1.7 Pensions

The Commissioner's staff are covered by the provisions of the Principal Civil Service Pension Scheme (PCSPS). The PCSPS is a defined benefit scheme. The cost of the defined benefit element of the scheme is recognised on a systematic and rational basis over the period during which it derives benefit from employees' services by payment to the PCSPS of amounts calculated on an accruing basis. Liability for payment of future benefits is a charge on the PCSPS. In respect of the defined contribution elements of the scheme, the Children's Commissioner recognises the contributions payable for the year; these amounts are charged to the Statement of Comprehensive Net Expenditure in the year of payment.

1.8 Prydlesi

Dosbarthir prydlesi asedau lle mae holl risgiau a manteision perchnogaeth ar ased wedi'i phrydlesi i bob pwrpas yn nwylo'r Comisiynydd fel prydlesi cyllidol. Cofnodir yr ased fel ased sefydlog diriaethol a chofnodir dyled i'r prydleswr o isafswm y taliadau prydles. Codir y taliadau ar y Datganiad o Wariant Net Cynhwysfawr, a chodir tâl cyllid ar sail y gyfradd llog sy'n ddealliedig yn y brydles.

Codir taliadau rhentu prydlesi gweithredol ar y Datganiad o Wariant Net Cynhwysfawr fesul symiau cyfartal ar hyd y terfynnod y brydles.

1.9 Adroddiadau Segmentol

Mae swyddfa'r Comisiynydd yn gweithredu yng Nghymru a Chymru'n ddiplomatig yn delio â materion sy'n effeithio ar blant a phobl ifanc yng Nghymru. Mae'r Datganiad o Wariant Net Cynhwysfawr a'r nodiadau cysylltiedig yn adlewyrchu'r segmentau lle'r adroddir am y canlyniadau gweithredu.

1.10 Treuliau Staff

Mae'r Comisiynydd yn darparu ar gyfer absenoldebau tymor byr adferedig sydd heb eu defnyddio ar ddiwedd y flwyddyn.

1.11 Darpariaethau

Mae'r Comisiynydd yn darparu ar gyfer rhwymedigaethau cyfreithiol neu gontractiol y mae eu hamseru neu eu symiau'n ansicr ar ddyddiad y fantolen, ar sail yr amcangyfrif gorau o'r gwariant y bydd ei angen ar gyfer y rhwymedigaeth.

1.12 Arian Parod a'r hyn sy'n cyfateb iddo

Mae'r Comisiynydd yn cadw arian parod, sy'n cael ei adneuo mewn cyfrif banc masnachol wrth ei dderbyn. Hefyd cedwir arian mân ym mhob un o swyddfeydd y Comisiynydd.

1.8 Leases

Leases of assets where substantially all risks and rewards of ownership of a leased asset are borne by the Commissioner are classified as finance leases. The asset is recorded as a tangible fixed asset and a debt is recorded to the lessor of the minimum lease payments. Payments are charged to the Statement of Comprehensive Net Expenditure and a finance charge is made based upon the interest rate implicit in the lease.

Operating lease rentals are charged to the Statement of Comprehensive Net Expenditure in equal amounts over the lease term.

1.9 Segmental Reporting

The Commissioner's Office operates in Wales and deals with issues that impact upon children and young people in Wales. The Statement of Comprehensive Net Expenditure and associated notes reflects the segments that the operating results are reported.

1.10 Staff Expenses

The Commissioner provides for short term compensated absences unused at the year-end.

1.11 Provisions

The Commissioner provides for legal or contractual obligations which are of uncertain timing or amounts at the balance sheet date, on the basis of best estimate of the expenditure required to settle the obligation.

1.12 Cash and Cash Equivalent

The Commissioner holds cash which is deposited in a commercial bank account upon receipt. Petty cash is also held at each of the Commissioner's offices.

2. Niferoedd staff a chostau cysylltiedig
Staff Numbers and Related Costs

a) Ar gyfer y flwyddyn, roedd y costau staff yn cynnwys y canlynol /
For the year staff costs consist of:

	Permanently Employed Staff / Permanently Employed Staff	Other/ Other	2013-2014 £000 Total/ Total	2012-2013 £000 Total/ Total
Tâl a chyflogau / Wages and Salaries	963	-	963	972
Costau nawdd cymdeithasol / Social security costs	70	-	70	70
Costau pensiwn / Pension costs	161	-	161	163
Is-gyfanswm / Sub total	1,194	-	1,194	1,205
Llai adenillion mewn perthynas â secondiadau allanol / Less recoveries in respect of outward secondments	(24)	-	(24)	-
Cyfanswm Costau Net / Total Net Costs	1,170	-	1,170	1,205

Mae Prif Gynllun Pensiwn y Gwasanaeth Sifil yn (PCSPS) yn gynllun buddion diffiniedig aml-gyflogwr nad yw'n cael ei ariannu, ond mae'n golygu'r cyrff sy'n cyfranogi'n gallu dynodi eu cyfran o'r asedau a'r hwymedigaethau sylfaenol. Cafwyd y prisiad actwaraidd diwethaf ar 31 Mawrth 2007 ond ers y dyddiad hwn, ataliwyd prisiadau actwaraidd ar y Cynllun tan i argymhellion Adolygiad Hutton gael eu rhoi ar waith. Ceir manylion yng Nghyfrifon Adnoddau Swyddfa'r Cabinet: Blwydd-dal Sifil – www.civilservice-pensions.gov.uk.

Ar gyfer 2013-14, roedd cyfraniadau cyflogwr o £154,286 yn daladwy i'r PCSPS (2012-13: £157,300) ar un o bedair cyfradd yn yr ystod 16.7 y cant i 24.3 y cant o gyflog pensiynadwy, yn seiliedig ar fandiau cyflog. Mae Actwari'r Cynllun yn adolygu cyfraniadau'r cyflogwr fel arfer bob pedair blynedd yn dilyn prisiad o'r cynllun llawn. Gosodir cyfraddau'r cyfraniadau i gwrdd â chost y buddion a dalwyd yn ystod y cyfnod hwn i bensiynwyr cyfredol.

Caiff cyfloggeion ddewis agor cyfrif pensiwn partneriaeth, trefniant pensiwn rhanddeiliaid gyda chyfraniad gan y cyflogwr. Talwyd cyfraniadau cyflogwr o £4,256 i un neu ragor o blyth panel o ddarparwyr pensiwn rhanddeiliaid a benodwyd (2012-13: £4,661). Mae cyfraniadau'r cyflogwr yn gysylltiedig ag oedran ac yn amrywio o 3 i 12.5 y cant o'r cyflog pensiynadwy (2012-13: 3 i 12.5 y cant). Bydd y cyflogwr yn gwneud taliadau cyfatebol i daliadau'r cyflogai hyd at 3 y cant o'r cyflog pensiynadwy. Yn ogystal roedd cyfraniadau cyflogwr o £772 neu 0.8 o'r cyflog pensiynadwy, yn daladwy i PCSPS i dalu cost darpariaeth buddion cyfandaliad yn y dyfodol ar adeg marw yn eu gwaith ac ymddeol oherwydd afiechyd (2012-13: £773 neu 0.8 y cant). Roedd cyfraniadau o £5,494 yn ddyledus i'r darparwyr pensiwn partneriaeth ar 31 Mawrth 2014. (2012 13: £3,626). Caiff yr holl gyfraniadau hyn eu cynnwys yn y costau Pensiwn yn Nodyn 2a uchod.

The Principal Civil Service Pension Scheme (PCSPS) is an unfunded multi-employer defined benefit scheme but the participating organisations are not able to identify their share of the underlying assets and liabilities. The scheme was last actuarially valued as at 31 March 2007 but since this date, actuarial valuations of the Scheme were suspended pending the implementation of the Hutton Review recommendations. Details can be found in the Resource Accounts of the Cabinet Office: Civil Superannuation – www.civilservice-pensions.gov.uk.

For 2013-14, employer's contributions of £154,286 were payable to the PCSPS (2012-13: £157,300) at one of four rates in the range 16.7 percent to 24.3 percent of pensionable pay, based on salary bands. The Scheme Actuary reviews employer contributions usually every four years following a full scheme valuation. The contribution rates are set to meet the cost of the benefits paid during this period to existing pensioners.

Employees can opt to open a partnership pension account, a stakeholder pension with an employer contribution. Employer's contributions of £4,256 were paid to one or more of a panel of appointed stakeholder pension providers (2012-13: £4,661). Employer contributions are age-related and range from 3 to 12.5 percent of pensionable pay (2012-13: 3 to 12.5 percent). Employers also match employee contributions up to 3 percent of pensionable pay. In addition, employer contributions of £772 or 0.8 percent of pensionable pay, were payable to the PCSPS to cover the cost of the future provision of lump sum benefits on death in service and ill health retirement of employees (2012-13: £773 or 0.8 percent). Contributions of £5,494 were due to the partnership pension providers at 31st March 2014. (2012 13: £3,626). All these contributions are included in Pension costs in Note 2a above.

b) Roedd nifer cyfartalog y personau cyfwerth amser llawn a gyflogwyd (gan gynnwys uwch reolwyr) yn ystod y cyfnod fel a ganlyn / The average number of whole-time equivalent persons employed (including senior management) for the period was as follows:

	Permanently Employed Staff / Permanently Employed Staff	Other/ Other	2013-2014 £000 Total/ Total	2012-2013 £000 Total/ Total
Gweithwyr a gyflogir yn uniongyrchol / Directly Employed	25.7	-	25.7	23.9
Arall / Other	-	-	-	1.3
Staff a gyflogir ar brosiectau cyfalaf / Staff employed on capital projects	-	-	-	-
Cyfanswm / Total	25.7	-	25.7	25.2

3. Adroddiadau ar gynllun iawndal y Gwasanaeth Sifil a chynlluniau iawndal eraill – pecynnau gadael
Reporting of Civil Service and Other compensation schemes – exit packages

Band cost y pecyn gadael / Exit package cost bands £000	Dileu swydd gorfodol / Number of compulsory redundancies	Nifer y bobl eraill a gytunodd i adael / Number of other departures agreed	2013-2014		2012-2013	
			Cyfanswm nifer y pecynnau gadael fesul band cost / Total number of exit packages by cost band	Dileu swydd gorfodol / Number of compulsory redundancies	Nifer y bobl eraill a gytunodd i adael / Number of other departures agreed	Cyfanswm nifer y pecynnau gadael fesul band cost / Total number of exit packages by cost band
< £10	-	-	-	-	1	1
£10-£25	-	-	-	-	1	1
£25-£50	-	-	-	-	-	-
£50-£100	-	-	-	-	-	-
£100-£150	-	-	-	-	-	-
£150-£200	-	-	-	-	-	-
Cyfanswm nifer y pecynnau gadael fesul math / Total number of exit packages by type	-	-	-	-	2	2
Cyfanswm costau adnoddau / Total resource cost £000	-	-	-	-	24	24

Telwyd costau dileu swyddi a chostau ymadael eraill yn unol â darpariaethau Cynllun Iawndal y Gwasanaeth Sifil, cynllun statudol a fuhiwyd o dan Ddeddf Blwydd-daliadau 1972. Cyfrifir y costau ymadael yn llawn ym mlwyddyn yr ymadawiad. Lle bo'r Comisiynydd wedi cytuno ar ymddeoliadau cynnar, telir am y costau ychwanegol gan y Comisiynydd, ac nid gan gynllun pensiwn y Gwasanaeth Sifil. Telir am gostau ymddeoliad oherwydd afiechyd gan y cynllun pensiwn, ac nid ydynt wedi eu cynnwys yn y tabl.

Redundancy and other departure costs have been paid in accordance with the provisions of the Civil Service Compensation Scheme, a statutory scheme made under the Superannuation Act 1972. Exit costs are accounted for in full in the year of departure. Where the Commissioner has agreed early retirements, the additional costs are met by the Commissioner and not by the Civil Service pension scheme. Ill-health retirement costs are met by the pension scheme and not included in the table.

Codir costau llawn yr ymadawiad ar y Datganiad o Wariant Net Cynhwysfawr ym mlwyddyn gwneud y penderfyniad. Credydur y symiau sy'n daladwy mewn blynyddoedd i ddod i ddarpariaeth a ddefnyddir pan wneir y taliadau (gweler nodyn 16).

The full costs of departure are charged to the Statement of Comprehensive Net Expenditure in the year that the decision is made. Amounts payable in future years are credited to a provision which is utilised when the payments are made (see note 16).

4. Costau gweinyddu eraill
Other administration costs

	2013-2014 £000	2012-2013 £000
4.1 Rhentu o dan brydlesi gweithredol Rental under operating leases:		
- cerbydau / vehicles	5	5
- llety / accommodation	71	71
- lungopiwr / photocopier	4	7
	80	83
4.2 Costau gweinyddu: Administration costs:		
Eiddo / Premises	47	47
Swyddfa / Office	85	84
Hyfforddi a recriwtio / Training and recruitment	31	35
Teithio a chynhaliadau / Travel and subsistence	39	37
Taliad cydnabyddiaeth archwilydd allanol / External auditors' remuneration	19	18
Taliad cydnabyddiaeth archwilydd mewnol / Internal auditors' remuneration	9	10
Cyfathrebu / Communication	71	71
Cyfrifiadur / Computer	35	51
Arall / Other	51	33
Ffioedd cyfreithiol a phroffesiynol / Legal and professional fees	35	42
	422	428
4.3 Eitemau heblaw arian parod Non-cash items:		
- tâl dibrisiant asedau cyffredin / depreciation charge on ordinary assets	20	24
- colled gwaredu asedau sefydlog / loss on disposal of fixed assets	-	-
- darpariaeth o fewn y flwyddyn / in year provision made	-	15
	20	39
	522	550

5. Incwm
Income

	2013-2014 £000	2012-2013 £000
Incwm o secondiad / Income from secondment	24	-
	24	-

Mae'r unig ffynhonnell o incwm a dderbyniwyd gan y Comisiynydd yn ymwneud ag adennill cyflog a chostau cysylltiedig â secondiad rhwng swyddfa'r Comisiynydd a chorff arall.

The only source of income received by the Commissioner relates to the recovery of salary and related costs associated with a secondment between the Commissioner's office and another organisation.

6. Gwybodaeth segmentol
Segmental information

	2013-2014 £000	2012-2013 £000 *Wedi'i ailddatgan / Restated
	Segment i'w adrodd / Reportable segment £000	Segment i'w adrodd / Reportable segment £000
Gwariant gros / Gross expenditure	1,716	1,755
Incwm / Income	(24)	-
Gwariant net / Net expenditure	1,692	1,755
Gwybodaeth arall a adroddir i'r Prif Benderfynwr Gweithredol / Other information reported to the Chief Operating Decision Maker	-	-
Cyfanswm asedau / Total assets	578	582
Asedau net / Net assets	390	367

Mae swyddfa'r Comisiynydd yn gweithredu yng Nghymru ac yn delio â materion sy'n effeithio ar blant a phobl ifanc yng Nghymru. Seilwyd yr wybodaeth fisol a gyflwynir i'r fîm rheoli ar fantolenni'r Comisiynydd. Cadarnheir yr wybodaeth hon yn ôl llinellau'r gyllideb ac yn cyfateb i linellau'r gyllideb a gyflwynwyd i Lywodraeth Cymru fel rhan o'r broses amcangyfrif. Nid yw'r wybodaeth yn gwahaniaethu rhwng gwahanol weithgareddau yn swyddfa'r Comisiynydd. Nid yw dadansoddiad pellach o'r wybodaeth yn nodi gwahanol weithgareddau na segmentau. Barn y Comisiynydd, felly, yw mai mewn un segment yn unig y mae ei swyddfa'n gweithredu, fel yr aroddwyd.

The Commissioner's office operates in Wales and deals with issues that impact upon children and young people in Wales. The monthly information presented to the Management Team is based upon the ledger balances. This information is consolidated into the budget lines and matches the budget lines presented to the Welsh Government as part of the estimate process. The information does not differentiate between different activities within the Commissioner's office. Further analysis of the information does not identify different activities or segments. It is therefore the Commissioner's opinion that his office only operates in one segment as reported.

* The opening balances have been restated to reflect balance adjustments from prior years.

* Mae'r balansau agoriadol wedi'u hailddatgan i adlewyrchu addasiadau i'r balans o flynyddoedd blaenorol

7. Eiddo, peiriannau a chyfarpar
Property, plant and equipment

	Cyfarpar TG / IT Equipment *Wedi'i ailddatgan / Restated	Gosodiadau a Ffidiadau / Fixtures & Fittings *Wedi'i ailddatgan / Restated	Dodrefn a Chyfarpar Swyddfa / Office Furniture and Equipment *Wedi'i ailddatgan / Restated	Cyfarpar Cludiant / Transport Equipment *Wedi'i ailddatgan / Restated	Cyfanswm / Total *Wedi'i ailddatgan / Restated
	£000	£000	£000	£000	£000
Cost					
Ar 1 Ebrill 2013 / At 1 April 2013	216	205	269	49	739
Ychwanegiadau / Additions	33	-	-	-	33
Gwarediadau / Disposals	-	-	-	-	-
Ar 31 Mawrth 2014 / At 31st March 2013	249	205	269	49	772
Dibrisiant / Depreciation					
Ar 1 Ebrill 2013 / At 1st April 2013	214	199	263	49	725
Yn ystod y flwyddyn / Charged in year	14	3	3	-	20
Gwarediadau / Disposals	-	-	-	-	-
Ar 31 Mawrth 2014 / At 31st March 2014	228	202	266	49	745
Gwerth net ar bapur Ar 31 Mawrth 2013 / Net book value At 31st March 2013	2	6	6	-	14
Gwerth net ar bapur Ar 31 Mawrth 2014 / Net book value at 31st March 2014	21	3	3	-	27
Cyllido asedau / Asset financing:					
Perchen / Owned	21	3	3	-	27
Gwerth net ar bapur Ar 31 Mawrth 2014 / Net book value At 31st March 2014					
Perchen / Owned	21	3	3	-	27
Gwerth net ar bapur Ar 31 Mawrth 2013 / Net book value At 31st March 2013	2	6	6	-	14

Mae'r holl asedau yn eiddo i'r Comisiynydd, nid oes dim asedau'n cael eu cyllido trwy brydles ariannol.

*Mae'r balansau agoriadol wedi'u hailddatgan i adlewyrchu'r addasiadau i'r gweddillion o flynyddoedd blaenorol.

All assets are owned by the Commissioner, there are no assets financed through a finance lease.

*The opening balances have been restated to reflect balance adjustments from prior years.

8. Eifennau masnachol derbyniadwy ac asedau cyfredol eraill
Trade receivables and other current assets

	2013-2014 £000	2012-2013 £000
Symiau sy'n ddyledus o fewn blwyddyn / Amounts falling due within one year:		
Eifennau masnachol derbyniadwy / Trade receivables	11	-
Rhagdaliadau ac incwm cronedig / Prepayments and accrued income	48	34
	59	34

9. Arian parod a'r hyn sy'n cyfateb i arian parod
Cash and cash equivalents

	2013-2014 £000	2012-2013 £000
Balans ar 1 Ebrill 2013 / Balance at 1st April 2013	534	531
Newid net yn y balansau arian parod a'r hyn sy'n cyfateb i arian parod / Net change in cash and cash equivalent balances	(42)	3
Balans ar 31 Mawrth 2014 / Balance at 31st March 2014	492	534

Roedd yr holl falansau ar 31 Mawrth ar ffurf daliadau gyda banc
Masnachol ac arian mewn llaw / All balances as at 31 March were held
with a Commercial bank and cash in hand.

10. Eifennau masnachol taladwy a rhwymedigaethau cyfredol eraill
Trade payables and other current liabilities

	2013-2014 £000	2012-2013 £000
Symiau sy'n ddyledus o fewn blwyddyn / Amounts falling due within one year		
Trethi a nawdd cymdeithasol / Taxation and social security	6	28
Eifennau masnachol taladwy / Trade payables	17	2
Croniadau / Accruals	13	12
	36	42

10. Rhwymedigaethau o dan brydlesi
Commitments under leases

Prydlesi gweithredol
Operating leases

Roedd y Comisiynydd wedi ymrwmo i wneud y taliadau canlynol
mewn perthynas â phrydlesi gweithredol a oedd yn dod i ben
The Commissioner was committed to making the following
payments in respect of operating leases expiring

	2013-2014 £000		2012-2013 £000	
	Tir ac adeiladau / Land & Buildings	Arall / Other	Tir ac adeiladau / Land & Buildings	Arall / Other
Rhwymedigaethau o dan brydlesi gweithredol / Obligations under operating leases:				
Heb fod yn hwyrach na blwyddyn / Not later than one year	71	9	71	9
Ar ôl blwyddyn a chyn pen pum mlynedd / Later than one year and not later than five years	208	4	229	9
Ar ôl pum mlynedd / Later than five years	116	-	166	-
	395	13	466	18

12. Offerynnau ariannol

Mae IFRS7, Offerynnau Ariannol, yn gofyn bod rôl offerynnau ariannol yn ystod y cyfnod yn cael ei datgelu o ran creu neu newid y risgiau mae endid yn eu hwynebu wrth ymgymryd â'i weithgareddau. Oherwydd natur anfasnachol gweithgareddau'r Comisiynydd, a'r dull o gyllido'i weithrediadau, nid yw ei swyddfa'n cael ei gadael yn agored i'r lefel o risg ariannol mae endidau busnes yn ei hwynebu. Ymhellach, mae offerynnau ariannol yn chwarae rôl sy'n llawer mwy cyfyngedig o ran creu neu newid risg nag a fyddai'n nodweddu'r cwmnïau rhestredig y mae IFRS7 yn bennaf berthnasol iddynt. Mae gan y Comisiynydd bwerau cyfyngedig iawn i fenthyg neu fuddsoddi cronfeydd sy'n weddill a chynhyrchir asedau ariannol a rhwymedigaethau gan ei weithgareddau gweithredu o ddydd i ddydd, yn hytrach na'u dal i newid y risgiau y mae'n eu hwynebu wrth ymgymryd â'i weithgareddau.

Risg Hylifedd

Ariannir gofynion y Comisiynydd o ran refeniw net a adnoddau cyfalaf gan Lywodraeth Cymru. Nid yw ei swyddfa felly yn cael ei gadael yn agored i risgiau hylifedd sylweddol.

Risg cyfradd llog

Nid yw asedau ariannol a rhwymedigaethau'r Comisiynydd yn cael eu gadael yn agored i risgiau cyfradd llog.

Risg Arian Tramor

Nid yw asedau ariannol a rhwymedigaethau'r Comisiynydd yn cael eu gadael yn agored i risgiau arian tramor.

Gwerthoedd teg

Nid oes gwahaniaeth rhwng llyfrwerthoedd a gwerthoedd teg asedau ariannol a rhwymedigaethau'r Comisiynydd ar 31 Mawrth 2014.

13. Ymrwymadau cyfalaf

Nid oedd ymrwymadau cyfalaf ar 31 Mawrth 2014.

14. Rhwymedigaethau amodol

Nid oedd rhwymedigaethau amodol ar 31 Mawrth 2014.

15. Trafodion Parhion Cysylltiedig

Mae Llywodraeth Cymru yn barti cysylltiedig, a derbyniodd y Comisiynydd ei unig ffynhonnell gyllido oddi wrth Lywodraeth Cymru; derbyniodd £1.715 miliwn yn ystod y cyfnod. Cafodd y Comisiynydd nifer bach o drafodion pwysig yn ystod y cyfnod gyda Chyllid y Wlad (taliadau Treth ac Yswiriant Gwladol); a Swyddfa'r Cabinet (taliadau yng nghyswllt Prif Gynllun Pensiwn y Gwasanaeth Sifil).

Ni chafwyd trafodion o bwys gyda sefydliadau lle roedd gan staff uwch, nac unrhyw aelodau o'u teuluoedd, swyddi dylanwadol.

12. Financial Instruments

IFRS7, Financial Instruments, requires disclosure of the role which financial instruments have had during the period in creating or changing the risks an entity faces in undertaking its activities. Because of the non-trading nature of the Commissioner's activities and the way in which his operations are financed, his office is not exposed to the degree of financial risk faced by business entities. Moreover, financial instruments play a much more limited role in creating or changing risk than would be typical of the listed companies to which IFRS7 mainly applies. The Commissioner has very limited powers to borrow or invest surplus funds and financial assets and liabilities are generated by day-to-day operational activities and are not held to change the risks he faces in undertaking his activities.

Liquidity Risk

The Commissioner's net revenue and capital resource requirements are financed by the Welsh Government. His office is not therefore exposed to significant liquidity risks.

Interest-rate Risk

The Commissioner's financial assets and liabilities are not exposed to interest-rate risks.

Foreign Currency Risk

The Commissioner's financial assets and liabilities are not exposed to foreign currency risks.

Fair Values

There is no difference between the book values and fair values of the Commissioner's financial assets and liabilities as at 31st March 2014.

13. Capital Commitments

There were no capital commitments as at 31st March 2014.

14. Contingent Liabilities

There were no contingent liabilities as at 31st March 2014.

15. Related Party Transactions

The Welsh Government is a related party, the Commissioner received his sole source of funding from the Welsh Government; he received £1.715 million during the period. The Commissioner has had a small number of material transactions during the period with HM Revenue and Customs (Tax and National Insurance payments); and the Cabinet Office (payments in respect of the Principle Civil Service Pension Scheme).

There were no material transactions with organisations in which senior staff, or any of their family, held positions of influence.

15. Darpariaethau ar gyfer Rhwymedigaethau a Thaliadau
Provisions for Liabilities and Charges

	Gadael yn gynnar / Early Departure
	£000
Balans ar 1 Ebrill 2013 / Balance as at 1 April 2013	173
Defnydd o'r ddarpariaeth / Use of provision	(21)
Darpariaeth o fewn y flwyddyn / In year provision	-
Balans ar 31 Mawrth 2014 / Balance as at 31 March 2014	152

Tudalen 39
o'r pecyn

Analys o amserau disgwyledig darpariaethau
Analysis of expected timings of provisions

	Gadael yn gynnar / Early Departure
	£000
Heb fod yn hwyrach na blwyddyn / Not later than one year	21
Ar ôl blwyddyn a chyn pen pum mlynedd / Later than one year and not later than five years	83
Ar ôl pum mlynedd / Later than five years	48
Balans ar 31 Mawrth 2014 / Balance as at 31 March 2014	152

Costau Ymadael yn Gynnar

Mae'r Comisiynydd yn talu am gost ychwanegol buddion y tu hwnt i fuddion arferol Prif Gynllun Pensiwn y Gwasanaeth Sifil (PCSPS) yng nghyswllt gweithwyr sy'n ymddeol yn gynnar trwy dalu'r symiau angenrheidiol yn flynyddol i'r PCSPS dros y cyfnod rhwng ymadael yn gynnar ac oedran arferol ymddeol. Mae'r Comisiynydd yn darparu ar gyfer hyn yn llawn pan fydd yr ymadawiad cynnar yn dod yn rhwymol trwy sefydlu darpariaeth ar gyfer y taliadau a amcangyfrifir.

Early Departure Costs

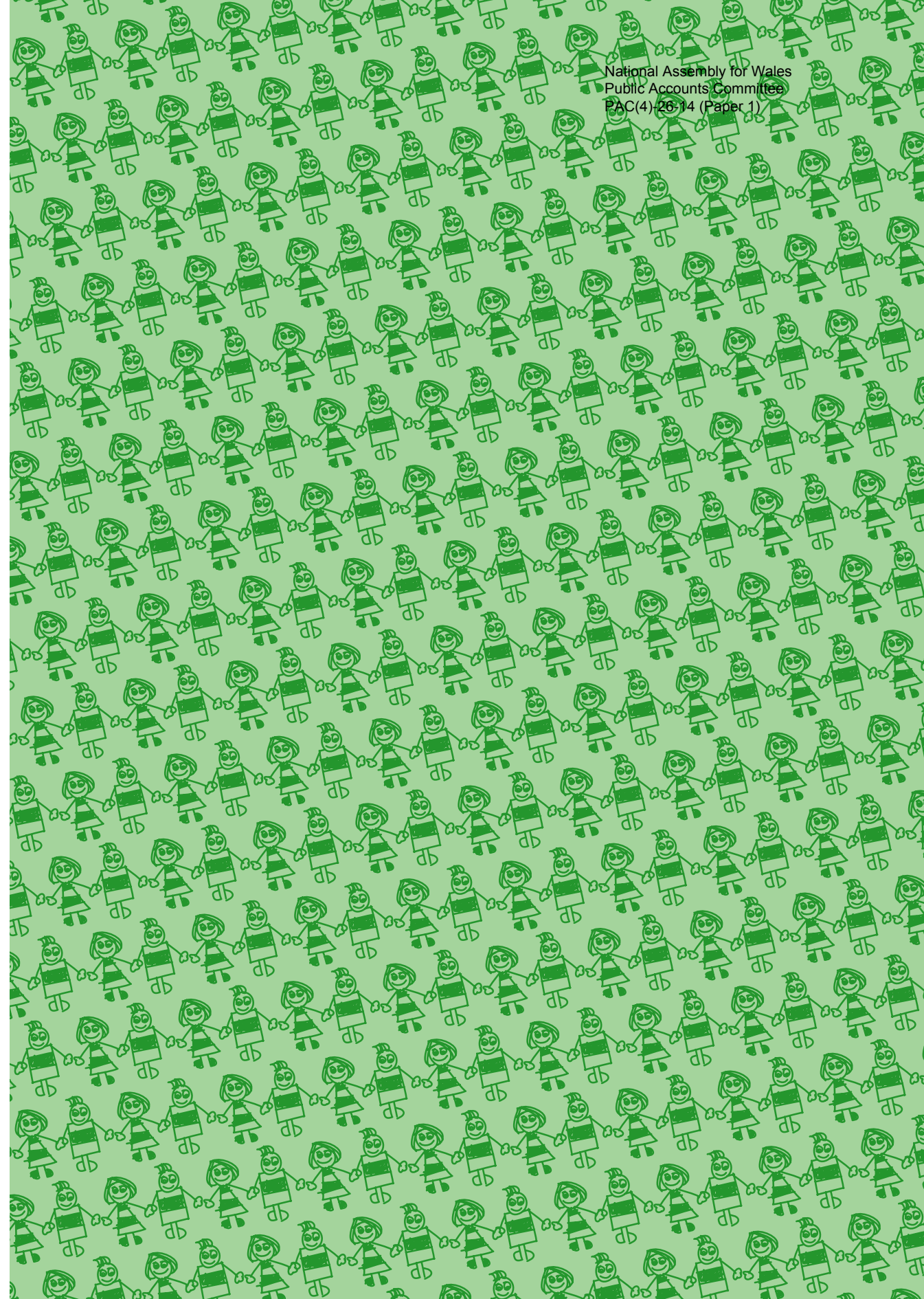
The Commissioner meets the additional cost of benefits beyond the normal Principal Civil Service Pension Scheme (PCSPS) benefits in respect of employees who retire early by paying the required amounts annually to the PCSPS over the period between early departure and normal retirement age. The Commissioner provides for this in full when the early departure becomes binding by establishing a provision for the estimated payments.

17. Digwyddiadau wedi'r cyfnod adrodd

Nid oedd unrhyw ddigwyddiadau rhwng dyddiad datganiad y sefyllfa ariannol a dyddiad llofnodi'r cyfrifon sy'n effeithio ar y datganiadau hyn.

17. Events After the Reporting Period

There were no events between the statement of financial position date and the date the accounts were signed that impact upon these statements.

Yn rhinwedd paragraff(au) vi o Reol Sefydlog 17.42

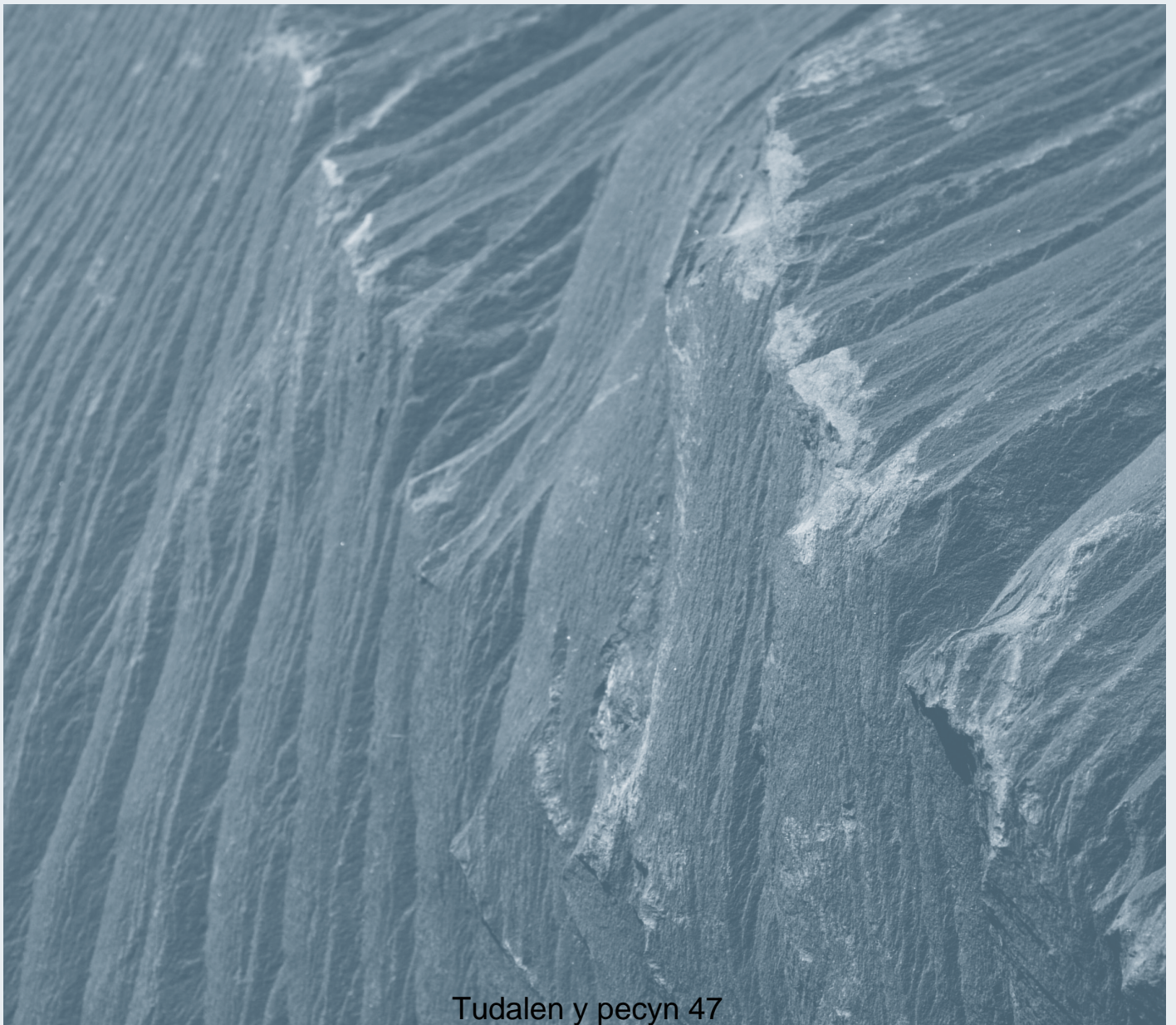
Mae cyfyngiadau ar y ddogfen hon

Adroddiad Blynyddol 2013–14

Annual Report 2013–14

Comisiynydd y
Gymraeg
Welsh Language
Commissioner

Gorffennaf 2014
July 2014

Adroddiad Blynyddol 2013–14

Annual Report 2013–14

Cynnwys

2

Rhagair	4
Nod, gweledigaeth a gwerthoedd	10
Gweithgareddau Comisiynydd y Gymraeg 2013–14	14
Rhaglen waith Comisiynydd y Gymraeg 2014–15	54
Cyd-destun y Gymraeg 2013–14	60
Cyfrifon	72
Atodiad	154
Cysylltu	228

Contents

3

Foreword	4
Aim, vision and values	10
The Welsh Language Commissioner's activities 2013–14	14
The Welsh Language Commissioner's work programme 2014–15	54
The context of the Welsh language 2013–14	60
Accounts	72
Appendix	154
Contact	228

Rhagair

4

Foreword

5

Rhagair

Wrth gyflwyno Adroddiad Blynyddol 2012–13 fe ddywedais y byddwn yn symud i'n hail flwyddyn yn hyderus ac yn barod i weithredu'n rhagweithiol er mwyn cryfhau'r Gymraeg. Wrth ddod at y gwaith o gasglu enghreifftiau ar gyfer yr adroddiad hwn ac wrth edrych ar ein taith fel sefydliad dros y 12 mis diwethaf, mae'n destun balchder i mi cymaint o waith sydd wedi ei wneud i wireddu'r datganiad. Serch hynny, mae heriau sylweddol o hyd o ran tynnu'r Gymraeg o ymylon y broses ddeddfu a gwneud penderfyniadau polisi yng Nghymru ac yn San Steffan, ac i sefydlu hawliau i siaradwyr Cymraeg.

Prif weithgarwch blwyddyn gyntaf ein bodolaeth oedd dehongli a deall potensial y ddeddfwriaeth newydd a sefydlu ein hunain fel sefydliad. Yn ein hail flwyddyn profwyd ffrwyth y llafur hwnnw, gwelwyd y momentwm yn cynyddu a chymerwyd camau breision o ran sicrhau statws y Gymraeg a hawliau i bobl Cymru.

Yr enghraifft amlycaf lle defnyddiwyd grym y gyfraith i sicrhau statws y Gymraeg oedd yr adolygiad barnwrol a ddygwyd yn erbyn Cynilion a Buddsoddiadau Cenedlaethol. Roeddwn i'n ymwybodol mai dyma'r tro cyntaf erioed i achos o'r fath gael ei glywed mewn Uchel Lys a'n bod ni'n creu hanes yn hyn o beth. Dyfarnodd y barnwyr fod Cynilion a Buddsoddiadau Cenedlaethol wedi gweithredu'n anghyfreithlon trwy ddiddymu eu gwasanaethau Cymraeg. Felly, er bod y penderfyniad i wneud cais am adolygiad barnwrol wedi bod yn heriol, fe roddodd neges gref i bobl Cymru bod y gyfraith yn gallu sicrhau hawliau siaradwyr Cymraeg, ac i adrannau Llywodraeth San Steffan na allant yn fympwyol benderfynu diddymu gwasanaethau Cymraeg. Chwaraeodd cwynion gan y cyhoedd ran bwysig yn y penderfyniad i herio yn y modd hwn. Rwy'n croesawu rhagor o gwynion lle mae modd herio sefyllfaoedd annerbyniol a sicrhau cyfiawnder i bobl Cymru.

Symudodd yr agenda yn ei blaen o ran gosod safonau mewn perthynas â'r Gymraeg ar sefydliadau yng Nghymru. Dechreuwyd ar broses cynnal yr ymchwiliadau safonau cyntaf ar 27 Ionawr 2014. Er mwyn hwyluso'r broses a rhoi sicrwydd i'r cyhoedd ac i sefydliadau, cyhoeddwyd rhestr ar gyfer cylchoedd 2 a 3 y rhaglen cynnal ymchwiliadau safonau; ac rydym yn barod i ddechrau ar yr ymchwiliadau safonau gyda'r ail gylch o sefydliadau ym mis Medi eleni. Mae'n destun pryder, fodd bynnag, nad yw Llywodraeth Cymru wedi cyhoeddi pa bryd y bwriedir neilltuo amser ar lawr y Senedd i ddelio â'r rheoliadau ar gyfer gwneud safonau'n benodol gymwys i sefydliadau cylchoedd 2 a 3. Mae angen eglurder ar yr amserlen hon yn fuan er mwyn sicrhau bod y broses o gyflwyno'r gyfundrefn safonau'n digwydd mor gyflym ac mor llyfn â phosibl – cyn diwedd tymor y pedwerydd Cynulliad.

Elfen bwysig o'n gwaith nad yw'n weledol i'r cyhoedd bob amser, yw'r gwaith a wneir o ddylanwadu ar bolisi a deddfwriaeth. Un o'm hamcanion yw gweld y Gymraeg wrth galon polisi. Er bod llawer mwy o waith i'w wneud o ran sicrhau bod y Llywodraeth yn prif-ffrydio'r Gymraeg ar draws ei hadrannau ac yn gosod y Gymraeg yn ystyriaeth ganolog yn ei hamryw strategaethau, polisïau a deddfwriaeth, fe welsom y gwaith yn dechrau dwyn ffrwyth eleni. Yn dilyn pwysau cyson gan swyddfa'r Comisiynydd, cafodd y Gymraeg ei chynnwys ar wyneb y Bil Gwasanaethau Cymdeithasol a Llesiant (Cymru). Byddwn yn parhau i roi pwysau ar lywodraethau i gynnwys y Gymraeg mewn datblygiadau polisi. Byddwn yn mynd ati'n benodol hefyd i sicrhau mai cynnydd ac nid camu'n ôl sy'n digwydd o ran darpariaeth Gymraeg mewn meysydd sydd heb eu datganoli, fel cyfiawnder a phensynau.

Foreword

On presenting our 2012–13 Annual Report, I stated that we would be moving confidently into our second year, ready to take proactive action for the strengthening of the Welsh language. When collating examples for this report and looking back on our journey as an organization over the past 12 months, I feel proud of the amount of work that has taken place in order to realize this statement. However, there are still some significant challenges in terms of preventing the Welsh language from being marginalized in the policy-making and legislative processes in Wales and Westminster, and in terms of establishing rights for Welsh speakers.

The main activity during the first year of our existence was to interpret and understand the potential of the new legislation and establish ourselves as an organization. During our second year, this work bore fruit, the momentum increased and major steps were taken in terms of ensuring the status of the Welsh language and the rights of the people of Wales.

The most prominent example of using the law to ensure the status of the Welsh language was the judicial review brought against National Savings and Investments. I was aware that this was the first time for such a case ever to be heard in the High Court, and that we were making history. The judges declared that National Savings and Investments had acted unlawfully by revoking its Welsh language services. Therefore, although the decision to apply for a judicial review had been challenging, it conveyed a strong message to the people of Wales that the law can ensure the rights of Welsh speakers, and to departments of the Westminster Government that they cannot revoke Welsh language services on a whim. Complaints from the public played an important role in the decision to challenge in this way. I welcome more complaints where it is possible to challenge unacceptable situations and to ensure justice for the people of Wales.

The agenda progressed in terms of imposing standards relating to the Welsh language on organizations in Wales. The process of holding the first round of standards investigations commenced on 27 January 2014. In order to facilitate the process and give assurance to the public and to organizations, a list was published for rounds 2 and 3 of the schedule for carrying out standards investigations; and we are ready to commence the standards investigations into the second round in September this year. However, the fact that the Welsh Government has not announced when time will be allocated at the Senedd to deal with the regulations to make standards specifically applicable to round 2 and 3 organizations, is a cause for concern. We need clarity regarding this timetable soon, to ensure that the process of introducing the standards procedure happens as quickly and as smoothly as possible – before the end of the fourth Assembly term.

An important aspect of our work, which isn't always apparent to the public, is influencing policy and legislation. One of my objectives is to see the Welsh language at the heart of policy. Although there is much work to be done in order to ensure that the Government mainstreams the Welsh language across its departments and to ensure that the Welsh language is a central consideration in its various strategies, policies and legislation, we saw the work starting to bear fruit this year. Following regular pressure from my office, the Welsh language was included on the face of the Social Services and Well-being (Wales) Bill. We will continue to put pressure on governments to include the Welsh language in policy developments. We will also specifically set out to ensure that Welsh language provision in undeveloped fields, such as justice and pensions, makes progress rather than taking a step back.

Rhagair: parhad

Darn sylweddol o waith a wnaed yn ystod y flwyddyn oedd casglu tystiolaeth i'r ymholiad statudol i faes gofal sylfaenol. Bu'n broses gadarnhaol tu hwnt ac rydym wedi casglu tystiolaeth gyfoethog gan ddefnyddwyr y gwasanaeth yn ogystal â gan y prif chwaraewyr yn y sector iechyd, gan gynnwys y Gweinidog Iechyd, Mark Drakeford. Cyhoeddwyd adroddiad yr ymholiad ar 10 Mehefin 2014.

Nid dim ond y gwaith statudol sy'n bwysig wrth gwrs, ond y gwaith hwnnw o ddwyn perswâd, o roi cyngor ac o feithrin ewyllys da tuag at y Gymraeg ar lawr gwlad. Yn ystod y flwyddyn buom yn cynnal trafodaethau ac yn rhoi cyngor ymarferol i nifer helaeth o sefydliadau'r trydydd sector a'r sector preifat. Gwelwyd y gwaith hwn yn dwyn ffrwyth yn y gynhadledd a drefnwyd ar y cyd â Chwaraeon Cymru i drafod cyfleoedd i ddefnyddio'r Gymraeg ym maes chwaraeon, a'r sylwadau, y syniadau a'r camau gweithredu cadarnhaol a ddaeth yn sgil y gynhadledd.

Mae toriadau'n digwydd ym mhob agwedd ar fywyd cyhoeddus y dyddiau hyn, ac nid oedd disgwyl i Gomisiynydd y Gymraeg gael ei eithrio'n llwyr o hynny. Serch hynny, roedd y toriad o 10% yn ein cyllideb a gyhoeddwyd eleni yn doriad sylweddol iawn, yn enwedig felly i gorff ifanc sydd angen dygymod â grymoedd a dyletswyddau newydd. I gwrdd â'r her hon, ac i greu sefydliad sy'n abl i weithredu'r swyddogaethau newydd, aethpwyd drwy broses o ailstrwythuro mewnol, gan gynnig cynllun ymadael gwirfoddol i'r staff. Roedd y strwythur blaenorol yn un a etifeddwyd o gyfnod Bwrdd yr Iaith Gymraeg, ac nid oedd yn addas i weithgareddau'r Comisiynydd. Hyderaf y bydd y strwythur newydd yn ein galluogi i weithio'n effeithiol er lles y Gymraeg a'i siaradwyr.

Cymeraf y cyfle hwn i ddiolch i'r Tîm Rheoli a'r holl swyddogion am eu dycnwch, eu brwdfrydedd a'u cwmniâeth gydol y flwyddyn. Rwy'n ddiolchgar hefyd i'r llu o unigolion hynny sydd wedi darparu cyngor, cefnogaeth ac arbenigedd – yn aelodau o'r Panel Cyngori, y Pwyllgor Archwilio a Risg ac o Banel yr Ymholiad Iechyd. Person arall y carwn estyn diolch iddo yw Seán Ó Cuirreáin a ymddiswyddodd o'i rôl fel An Coimisinéir Teanga (Comisiynydd Iaith Iwerddon) ym mis Rhagfyr. Fel un o sylfaenwyr Cymdeithas Ryngwladol y Comisiynwyr Iaith bu'n hael wrth rannu ei brofiadau am sut i ddiffinio hawliau ieithyddol, a bu'n glust i droi ato sawl tro yn ystod fy nyddiau cynnar yn y swydd.

Wrth symud ymlaen i'n trydedd flwyddyn o weithredu, fe wnawn hynny gyda'r hyder ein bod eisoes wedi sicrhau bod penderfyniad i ddiystyru'r Gymraeg wedi cael ei wyrdroi mewn Uchel Lys. Byddwn yn rhagweithiol yn ein rôl driphlyg o bwysu, herio a hybu er budd y Gymraeg ac er sicrhau hawliau ei siaradwyr.

Meri Huws

Comisiynydd y Gymraeg

Foreword: continued

A significant piece of work undertaken during the year was the gathering of evidence for the statutory inquiry into primary care. It was a very positive process, and we have gathered valuable evidence from service users as well as the main players in the health sector, including the Health Minister, Mark Drakeford. The inquiry's report was published on 10 June 2014.

It is not only the statutory work which is important, of course, but also the work of persuading, of providing advice and encouraging goodwill towards the Welsh language at grass roots level. During the year, we held discussions and provided practical advice to a vast number of third sector and private sector organizations. We saw this work come into fruition at the conference jointly-organized with Sports Wales, to discuss opportunities to use the Welsh language in sports, and the comments, the ideas and positive action which followed the conference.

Cutbacks are being made in all areas of public life these days, and the Welsh Language Commissioner was not expected to be fully excluded from that. However, the cut of 10% in our budget, which was announced this year, was a very significant cut, especially for a young organization that needs to cope with new duties and powers. In order to meet this challenge, and to create an organization which is able to implement these new functions, internal restructuring took place, and staff were offered a voluntary exit scheme. The previous structure was inherited from the Welsh Language Board era, and was not suitable to the Commissioner's activities. I trust that the new structure will enable us to work effectively for the benefit of the Welsh language and its speakers.

I thank the Management Team and all the officers for their tenacity, their enthusiasm and their companionship throughout the year. I am also grateful to the many individuals who have provided advice, support and expertise – members of the Advisory Panel, the Audit and Risk Committee and the Health Inquiry Panel. Another person I would like to thank is Seán Ó Cuirreáin who resigned from his role as An Coimisinéir Teanga (Irish Language Commissioner) in December. As one of the founders of the International Association of Language Commissioners, he was generous in sharing his experiences of how to define language rights, and he was someone I could turn to on many occasions during my early days in the role.

As we move to our third year, we will do so with the confidence of knowing that we have already ensured that a decision to disregard the Welsh language has been overturned in the High Court. We will be proactive in our threefold role of pressing, challenging and promoting for the benefit of the Welsh language and the rights of its speakers.

Meri Huws
Welsh Language Commissioner

Nod, gweledigaeth a gwerthoedd

10

Aim, vision and values

Nod, gweledigaeth a gwerthoedd

Nod

Prif nod Comisiynydd y Gymraeg yw hybu a hwyluso defnyddio'r Gymraeg. Wrth wneud hynny bydd y Comisiynydd yn ceisio cynyddu defnydd o'r Gymraeg yng nghyswllt darparu gwasanaethau, a thrwy gyfleoedd eraill. Yn ogystal, bydd yn rhoi sylw i statws swyddogol y Gymraeg yng Nghymru a'r dyletswyddau statudol i ddefnyddio a chynnig gwasanaethau drwy'r Gymraeg drwy osod safonau.

Mae dwy egwyddor yn sail i'r gwaith, sef yr egwyddor na ddylid trin y Gymraeg yn llai ffafriol na'r Saesneg yng Nghymru ac y dylai personau yng Nghymru allu byw eu bywydau drwy gyfrwng y Gymraeg os ydynt yn dymuno gwneud hynny.

Mae Cynllun Strategol Comisiynydd y Gymraeg 2013–15 yn egluro sut yn union y bwriedir gweithio tuag at gyflawni nod cyffredinol Comisiynydd y Gymraeg dros y ddwy flynedd nesaf.

Gweledigaeth a gwerthoedd

Dros amser, dyhead Comisiynydd y Gymraeg yw gweld:

- Y Gymraeg wrth galon polisi yng Nghymru
- Defnydd o'r Gymraeg yn cynyddu
- Gwell profiad i ddefnyddwyr y Gymraeg yn sgil gwaith rheoleiddio
- Mynediad at gyfiawnder i unigolion mewn perthynas â'r Gymraeg
- Arloesi wrth hybu a hwyluso isadeiledd y Gymraeg.

Wrth gyflawni ei swyddogaethau statudol a gwireddu camau cychwynnol y weledigaeth, bydd y Comisiynydd a'i swyddogion yn gweithredu ar sail gwerthoedd craidd.

Wrth ffurfio barn bydd yn gadarn gan roi sicrwydd i'r defnyddiwr. Bydd yn defnyddio pob cyfle i fod yn rhagweithiol ac i dorri tir newydd er mwyn ysgogi newid a gwella parhaus. Er mwyn cyfrannu at gynyddu defnydd o'r Gymraeg, bydd yn llais dros siaradwyr Cymraeg. I feithrin amgylchedd gweithio iach sy'n cefnogi ei weithwyr ac yn ceisio eu barn, ac er mwyn bod yn sefydliad sy'n dysgu o brofiad, bydd yn agored ac yn deg.

Aim, vision and values

Aim

The principal aim of the Welsh Language Commissioner in the exercise of its functions is to promote and facilitate the use of Welsh. In so doing, the Commissioner will seek to increase the use of Welsh in the provision of services, and through other opportunities. The Commissioner will also address the official status of the Welsh language in Wales and the statutory duties to use Welsh through the imposition of standards.

Two principles underpin the Commissioner's work, namely the principle that in Wales the Welsh language should be treated no less favourably than the English language and that persons in Wales should be able to live their lives through the medium of Welsh if they choose to do so.

The Welsh Language Commissioner's Strategic Plan 2013–15 explains how exactly it is proposed to work towards attaining the Welsh Language Commissioner's general aim over the next two years.

Vision and values

Over time, the Welsh Language Commissioner desires to see:

- The Welsh language at the heart of policy in Wales
- Use of the Welsh language increasing
- A better experience for Welsh language users as a result of regulation
- Access to justice for individuals in respect of the Welsh language
- Innovation in promoting and facilitating the infrastructure of the Welsh language.

In carrying out statutory functions and realising the initial stages of this vision, the Commissioner and the Commissioner's officers will operate on the basis of core values.

In forming an opinion the Commissioner will be firm, providing assurance to the public. The Commissioner will take every opportunity to be proactive and innovative in order to encourage continuous change and improvement. In order to contribute towards increasing use of the Welsh language, the Commissioner will be a voice for Welsh language users. In order to develop a healthy working environment that supports its workers and seeks their opinions, and in order to be an organization that learns from experience, the Commissioner will be open and fair.

Gweithgareddau Comisiynydd y Gymraeg 2013–14

The Welsh Language Commissioner's activities 2013–14

Gweithgareddau Comisiynydd y Gymraeg 2013–14

Mae Cynllun Strategol Comisiynydd y Gymraeg 2013–15 yn gosod seiliau gwaith a blaenoriaethau'r Comisiynydd.

Mae tudalennau 16–53 yr Adroddiad Blynyddol hwn yn adrodd ar yr hyn mae'r Comisiynydd wedi ei gyflawni mewn perthynas ag amcanion 1–4 y Cynllun Strategol. Mae'r Cyfrifon, gan gynnwys y Datganiad Llywodraethiant, yn adrodd ar amcan 5 y Cynllun Strategol.

Amcanion strategol:

- 1. Dylanwadu ar yr ystyriaeth a roddir i'r Gymraeg mewn datblygiadau polisi**
- 2. Gwrando ar farn a phryderon am y Gymraeg a cheisio sicrhau cyfiawnder i unigolion**
- 3. Ehangu a chryfhau ymrwymadau iaith Gymraeg sefydliadau a gwella profiad siaradwyr Cymraeg**
- 4. Hybu a hwyluso defnyddio'r Gymraeg**
- 5. Creu sefydliad iach a gweithredu'n briodol**

The Welsh Language Commissioner's activities 2013–14

The Welsh Language Commissioner's Strategic Plan 2013–15 lays the foundations for the Commissioner's work and priorities.

Pages 16–53 of this Annual Report report on the Commissioner's achievements in relation to objectives 1–4 of the Strategic Plan. The Accounts, including the Governance Statement, report on objective 5 of the Strategic Plan.

Strategic objectives:

1. To influence the consideration given to the Welsh language in policy developments

2. To listen to opinions and concerns about the Welsh language and to try to ensure justice for individuals

3. To broaden and strengthen the Welsh language commitments of organizations and improve the experience of Welsh speakers

4. To promote and facilitate the use of the Welsh language

5. To create a healthy organization and operate appropriately

Amcan strategol 1: Dylanwadu ar yr ystyriaeth a roddir i'r Gymraeg mewn datblygiadau polisi

Dylanwadu ar bolisi Llywodraeth yng Nghymru

Y Gymraeg ar wyneb Biliau

Defnyddiwyd y pŵer dan Adran 4 Mesur y Gymraeg (Cymru) 2011 i gyflwyno cyngor i'r Prif Weinidog ar sut y gall statws swyddogol y Gymraeg fod yn weithredol a chael effaith wirioneddol ar fywydau pobl yng Nghymru, drwy fod yn weledol a chanolog mewn deddfwriaeth. Mewn llythyr yn ymateb i'r cyngor hwn ar 17 Mawrth 2014, dywedodd y Prif Weinidog fod Llywodraeth Cymru'n 'datblygu fframwaith i sicrhau bod y Gymraeg yn cael ei hystyried yn gynnar yn y broses o greu polisiau newydd [ac y] bydd biliau newydd, ac ymgynghoriadau cyhoeddus yn dod o dan gwmpas y drefn honno.'

Yn ogystal â chyflwyno'r cyngor ysgrifenedig hwn i'r Prif Weinidog, tynnodd y Comisiynydd sylw at y neges hon o brif-ffrydio'r Gymraeg i feysydd polisi yng nghynhadledd Cyfraith Cymru ar 11 Hydref 2013, yng nghynhadledd y Cyngor Prydeinig Gwyddelig yng Nghaeredin ar 8 Tachwedd 2013 ac mewn erthyglau a chyfweliadau ar y cyfryngau.

Cyfarfodydd strategol

Yn ystod y flwyddyn cynhaliwyd cyfarfodydd rheolaidd â Gweinidogion Cymru mewn amrywiol feysydd polisi i drafod materion sy'n ymwneud yn uniongyrchol ac yn anuniongyrchol â'r Gymraeg. Mae'r rhain yn cynnwys cyfarfodydd chwarterol â'r Prif Weinidog yn rhinwedd ei swyddogaeth o fod yn gyfrifol am y Gymraeg ar Gabinet Llywodraeth Cymru.

Ymateb i ymgynghoriadau

Yn ystod 2013–14 ymatebwyd i 46 ymgynghoriad gan amrywiol sefydliadau er mwyn dylanwadu ar effeithiau'r polisiau ar y Gymraeg. Mae'r ymatebion hyn wedi eu cyhoeddi ar wefan y Comisiynydd.

Iechyd a gofal cymdeithasol

Ymholiad gofal sylfaenol

Ar 13 Mai 2013 lansiwyd ymholiad statudol dan adran 7 Mesur y Gymraeg (Cymru) 2011.

Dewiswyd y maes gofal sylfaenol gan mai'r gwasanaethau hyn, yn amlach na pheidio, yw man cychwyn y berthynas â'r gwasanaeth iechyd i'r rhan fwyaf o bobl. Cred y Comisiynydd fod angen i'r berthynas honno gychwyn â pharch at hunaniaeth ac urddas claf, a bod iaith yn rhan annatod o hynny.

Sefydlwyd panel o arbenigwyr i dderbyn a chraffu ar dystiolaeth ar gyfer yr ymholiad, ac i ddarparu cyngor ar gasgliadau ac argymhellion yr adroddiad terfynol. Cadeiriwyd y panel gan Dr Peter Higgson, ac aelodau'r panel oedd Yr Athro Ceri Phillips, Dr Elin Royles a Dr Gareth Llewelyn.

Estynnwyd gwahoddiad i'r cyhoedd rannu gwybodaeth ynglŷn â'u profiadau o ddefnyddio'r Gymraeg o fewn gwasanaethau gofal sylfaenol. Aethpwyd ati i gasglu tystiolaeth drwy gynnal cyfres o 20 o ymweliadau cymunedol ar draws Cymru. Casglwyd tystiolaeth hefyd wyneb yn wyneb yn sioeau'r haf, ar-lein, trwy e-bost, ar y ffôn ac yn ysgrifenedig. Bu cwmni ymchwil yn cynnal arolwg meintiol o 1,000 o siaradwyr Cymraeg er mwyn rhoi sail ystadegol a ffeithiol i'r adroddiad.

Strategic objective 1: To influence the consideration given to the Welsh language in policy developments

To influence Government policy in Wales

The Welsh language on the face of Bills

The power under Section 4 of the Welsh Language (Wales) Measure 2011 was used to present advice to the First Minister regarding how the official status of the Welsh language could be operational and have a real impact on the lives of people in Wales, by being visual and central to legislation. In a letter responding to this advice on 17 March 2014, the First Minister said that the Welsh Government was 'developing a framework to ensure that the Welsh language is considered early in the process of formulating new policies [and that] new bills, and public consultations will come under the scope of those arrangements.'

As well as submitting this written advice to the First Minister, the Commissioner highlighted this message of mainstreaming the Welsh language into policy fields at the Welsh Law conference on 11 October 2013, at the British-Irish Council conference in Edinburgh on 8 November 2013, and in a number of media articles and interviews.

Strategic meetings

During the year, regular meetings were held with Welsh Ministers, within various policy fields, to discuss matters directly and indirectly involving the Welsh language. These included quarterly meetings with the First Minister in his position as Minister responsible for the Welsh language in the Welsh Government Cabinet.

Responding to consultations

During 2013–14, the Commissioner responded to 46 consultations by various organizations in order to influence the effects of policies on the Welsh language. These responses have been published on the Commissioner's website.

Health and social care

Primary care inquiry

A statutory inquiry under section 7 of the Welsh Language (Wales) Measure 2011 commenced on 13 May 2013.

Primary care was chosen as these services, more often than not, are the starting point of the relationship with the health service for most people. The Commissioner believes that this relationship needs to start with respect for the patient's identity and dignity, and that language is an integral part of that.

A panel of experts was convened to receive and scrutinize the evidence for the inquiry, and to provide advice on the conclusions and recommendations of the final report. The panel was chaired by Dr Peter Higgson, and the panel members were Professor Ceri Phillips, Dr Elin Royles and Dr Gareth Llewelyn.

The public were invited to share their experiences of using the Welsh language within primary care services. Evidence was gathered by holding a series of 20 community visits across Wales. Evidence was also gathered face to face at the summer shows, on-line, via e-mail, over the phone and in writing. A research company conducted a quantitative survey of 1,000 Welsh speakers in order to provide a statistical and factual foundation to the report.

Gweithgareddau Comisiynydd y Gymraeg 2013–14: parhad

Yn ogystal, bu'r panel yn casglu tystiolaeth gan gyrrff a rhanddeiliaid y sector iechyd. Gwnaed hyn drwy drefnu ymweliadau, sesiynau briffio, cyfarfodydd pwrpasol a hefyd drwy dderbyn tystiolaeth ysgrifenedig.

Cafodd adroddiad yr ymholiad ei gyhoeddi ar 10 Mehefin 2014. Yn unol â Mesur y Gymraeg (Cymru) 2011, rhaid i Weinidogion Cymru roi sylw dyladwy i gynnwys yr adroddiad.

Bil Gwasanaethau Cymdeithasol a Llesiant (Cymru)

O dan Adran 4 Mesur y Gymraeg (Cymru) 2011, darparwyd sylw ysgrifenedig i'r Gweinidog Iechyd a Gwasanaethau Cymdeithasol ynglŷn â sut i gynnwys cyfeiriad at y Gymraeg yn y Bil.

Mynegodd y Comisiynydd bryder ynghylch diffyg cyfeiriadau uniongyrchol at y Gymraeg ar wyneb y Bil. Credai'r Comisiynydd y dylai diffiniad y Bil o 'lesiant' gynnwys yr angen i fod yn sensitif i anghenion ieithyddol y rhai sy'n defnyddio'r Gymraeg, yn arbennig yn achos plant. Awgrymwyd cyfres o welliannau i'r Bil a oedd yn ategu'r ymrwymadau a wnaeth y Llywodraeth eisoes mewn cysylltiad ag iechyd, gofal cymdeithasol a'r iaith Gymraeg. Ar 18 Mawrth 2014 pasiwyd gwelliant yn nodi'r camau y mae angen eu cymryd i ddarparu'r ystod a'r lefel o wasanaethau trwy gyfrwng y Gymraeg.

Presgripsiynau a'r Gymraeg

Bu honiad ym mis Ionawr 2014 bod meddyginiaeth wedi ei gwrthod i glaf oherwydd bod y meddyg teulu wedi ysgrifennu'r presgripsiwn yn Gymraeg. Yn unol ag Adran 4 y Mesur, darparodd y Comisiynydd sylw ysgrifenedig i'r Gweinidog Iechyd a Gwasanaethau Cymdeithasol yn nodi nad oes unrhyw beth mewn deddfwriaeth yn gorfodi cyfarwyddyd yn Saesneg nac ychwaith yn gwahardd cyfarwyddyd yn Gymraeg. Mae canllawiau'r DU, sef y British National Formulary (BNF) a'r National Institute for Health and Care Excellence (NICE), yn nodi 'directions should preferably be written in English'. Mae canllawiau Cymru, sef yr All Wales Prescription Writing Standards, yn nodi 'directions should be in English'. Argymhellodd y Comisiynydd y dylid diwygio'r canllawiau yng Nghymru ac yn y DU fel eu bod yn adlewyrchu statws swyddogol y Gymraeg.

Mewn ymateb i gyngor y Comisiynydd, cadarnhaodd y Gweinidog y bydd ei swyddogion yn ystyried:

- creu geirfa Gymraeg ar gyfer cyfarwyddiadau presgripsiynau
- nodi'r fferyllfeydd sy'n gallu darparu gwasanaethau fferyllol drwy gyfrwng y Gymraeg
- ymchwilio i'r angen i fonitro nifer y fferyllwyr a thechnegwyr Cymraeg eu hiaith
- cytuno ag Ysgol Fferylliaeth Cymru ar drefn flynyddol i nodi nifer y myfyrwyr Cymraeg eu hiaith sy'n hyfforddi i fod yn fferyllwyr
- ymchwilio i ddarparu taflenni gwybodaeth i gleifion yn Gymraeg.

The panel also gathered evidence from health sector bodies and stakeholders. This was done by arranging visits, briefing sessions, bespoke meetings and also by receiving written evidence.

The inquiry's report was published on 10 June 2014. In accordance with the Welsh Language (Wales) Measure 2011, Welsh Ministers must have due regard to the content of the report.

Social Services and Well-being (Wales) Bill

Under Section 4 of the Welsh Language (Wales) Measure 2011, written advice was presented to the Minister for Health and Social Services regarding how to include a reference to the Welsh language in the Bill.

The Commissioner expressed concern regarding the lack of direct references to the Welsh language on the face of the Bill. The Commissioner believed that the Bill's definition of 'well-being' should include the need to be sensitive to the linguistic needs of those using the Welsh language, especially in the case of children. A series of amendments to the Bill were suggested, which supported the commitments the Government had already made in relation to health, social care and the Welsh language. On 18 March 2014, an amendment was passed, noting the action required to provide the range and level of services through the medium of Welsh.

Prescriptions and the Welsh language

In January 2014, it was alleged that a patient had been refused medicine because the GP had written the prescription in Welsh. In accordance with Section 4 of the Measure, the Commissioner presented written advice to the Minister for Health and Social Services, noting that there was nothing in the legislation which enforced directions in English nor excluded directions in Welsh. UK guidelines, namely the British National Formulary (BNF) and the National Institute for Health and Care Excellence (NICE), note that 'directions should preferably be written in English'. The guidelines in Wales, namely the All Wales Prescription Writing Standards, note 'directions should be in English'. The Commissioner recommended that guidelines should be revised in Wales and the UK, in order to reflect the official status of the Welsh language.

In response to the Commissioner's advice, the Minister confirmed that his officers would consider:

- creating a Welsh glossary for prescription directions
- identifying the pharmacies that are able to provide a Welsh medium pharmaceutical service
- researching the need to monitor the number of Welsh speaking pharmacists and technicians
- agreeing an annual procedure with the Welsh School of Pharmacy to note the number of Welsh speaking students who are training to become pharmacists
- researching the provision of Welsh medium information leaflets for patients.

Cynllunio gwlad a thref

Astudiaeth o bolisiau cynllunio

Yn ystod haf 2013 cynhaliodd y Comisiynydd astudiaeth i asesu i ba raddau y mae'r Gymraeg yn cael ei hystyried o dan y gyfundrefn gynllunio bresennol. Anfonwyd llythyr at y 25 awdurdod cynllunio lleol yng Nghymru yn ystod Mehefin 2013 yn gofyn tri chwestiwn:

- a oedd ganddynt ganllaw cynllunio atodol ar y Gymraeg
- a oeddynt wedi cynnal asesiad o effaith eu Cynllun Datblygu Lleol, neu Unedol, ar y Gymraeg
- a oeddynt wedi cynnal asesiad o effaith ceisiadau unigol ar y Gymraeg?

Yn ystod Awst a Medi 2013 ystyriwyd pa bolisiau ar y Gymraeg oedd yn cael eu cynnwys yng nghynlluniau datblygu'r 25 awdurdod. Prif gasgliadau'r astudiaeth oedd:

- nad yw'r Gymraeg yn cael ei hystyried yn gyson o dan y gyfundrefn gynllunio
- nad yw pob awdurdod cynllunio wedi ystyried y Gymraeg wrth lunio ei gynllun datblygu
- bod amrywiaeth ac anghysondeb yng nghynnwys a manylder y polisiau ar y Gymraeg mewn cynlluniau datblygu ac yn sgil hynny mae gwahaniaethau yn y drefn ar gyfer sut a phryd i gynnal asesiad effaith ieithyddol.

Yn ogystal, nid yw pob awdurdod wedi cyhoeddi canllaw cynllunio atodol i roi arweiniad pellach ar y polisi; ac roedd nifer yr asesiadau effaith ieithyddol a gynhaliwyd ar geisiadau cynllunio unigol yn isel yn y mwyafrif o awdurdodau.

Arolwg sgiliau iaith preswylwyr tai newydd a thai sydd wedi eu gwerthu

Cydweithiodd y Comisiynydd ag awdurdodau cynllunio Gwynedd, Ynys Môn a Pharc Cenedlaethol Eryri ar astudiaeth o sgiliau iaith Gymraeg preswylwyr tai newydd a thai sydd wedi eu gwerthu. Bwriedir i ganfyddiadau'r arolwg fod yn dystiolaeth ar gyfer asesiad ieithyddol Cynlluniau Datblygu Lleol arfaethedig yr awdurdodau hyn; a chyfrannu at wella'r ddealltwriaeth ynghylch effaith gwahanol ddatblygiadau adeiladu ar gymunedau Cymraeg.

Nodyn Cyngor Technegol 20

Yn ystod misoedd cyntaf 2013–14, galwodd y Comisiynydd ar Lywodraeth Cymru i gyhoeddi Nodyn Cyngor Technegol 20 diwygiedig ar fyrder (sef cyngor ar yr ystyriaeth a roddir i'r iaith Gymraeg wrth wneud penderfyniadau cynllunio). Pryder y Comisiynydd oedd y gallai absenoldeb arweiniad eglur a chyfredol arwain at sefyllfa lle byddai'r Gymraeg yn cael ei hanwybyddu o fewn y gyfundrefn gynllunio lleol.

Town and country planning

A study of planning policies

During the summer of 2013, the Commissioner carried out a study to assess to what extent the Welsh language was being considered under the current planning system. In June 2013 a letter was sent to the 25 local planning authorities in Wales, posing three questions:

- did they have supplementary planning guidance for the Welsh language
- had they carried out an impact assessment of their Unitary or Local Development Plan on the Welsh language
- had they carried out an impact assessment of individual applications on the Welsh language?

During August and September 2013, consideration was given to which policies relating to the Welsh language were included in the development plans of the 25 authorities. The main conclusions of the study were:

- that the Welsh language is not regularly considered under the planning system
- not every planning authority had considered the Welsh language when preparing its development plan
- the content and details of the policies relating to the Welsh language in development plans were varied and inconsistent, and as a result, there are differences in the system regarding how and when a language impact assessment is carried out.

Also, not every authority has published a supplementary planning guidance to provide further guidance on the policy; and the number of language impact assessments held on individual planning applications was low in most authorities.

Language skills survey of the residents of new and sold houses

The Commissioner collaborated with Gwynedd, Anglesey and Snowdonia National Park planning authorities on a study of the Welsh language skills amongst the residents of new houses and houses that had been sold. The intention is that the findings of the survey will be used as evidence for the language assessment of the proposed Local Development Plans of these authorities; and contribute towards improving the understanding regarding the impact of the various building developments on Welsh communities.

Technical Advice Note 20

During the early months of 2013–14, the Commissioner called on the Welsh Government to urgently publish a revised Technical Advice Note 20 (advice on the consideration of the Welsh language when making planning decisions). The Commissioner was concerned that the absence of clear and current guidance could lead to a situation where the Welsh language would be ignored within the local planning system.

Gweithgareddau Comisiynydd y Gymraeg 2013–14: parhad

Wedi i Lywodraeth Cymru gyhoeddi Nodyn Cyngor Technegol 20 diwygiedig ar 9 Hydref 2013, ysgrifennwyd at y Gweinidog Tai ac Adfywio gan godi cyfres o gwestiynau yn ymwneud â beth fyddai'n digwydd yn y cyfnod hyd nes bod y 'canllaw ymarferol pellach' y cyfeiria'r Llywodraeth ato'n cael ei gyhoeddi a beth fyddai'n digwydd i'r Cynlluniau Datblygu Lleol sydd eisoes wedi eu mabwysiadu neu yn yr arfaeth. Nid oedd canllaw ymarferol pellach wedi ei gyhoeddi ar ddiwedd y cyfnod adrodd.

Bil Cynllunio

Cyhoeddodd Llywodraeth Cymru'r Bil Cynllunio ar 4 Rhagfyr 2013. Nod y Bil, yn ôl Llywodraeth Cymru, yw 'gwella'r system gynllunio yng Nghymru'. Mewn ymateb ffurfiol i'r ymgynghoriad ar y Bil ar 25 Chwefror 2014 dywedodd y Comisiynydd ei bod o'r farn bod y Bil yn gyfle unigryw i ddatrys sefyllfa lle nad oes gorfodaeth ar awdurdodau i asesu effaith ieithyddol eu cynlluniau datblygu.

Cynigiwyd pedwar gwelliant i'r Bil er mwyn gosod dyletswydd gyfreithiol ar Weinidogion Cymru ac awdurdodau cynllunio lleol i ystyried effaith eu cynlluniau datblygu ar y Gymraeg. Roedd y cyfnod o ystyried ymatebion i'r ymgynghoriad ar y Bil Cynllunio'n parhau ar ddiwedd y cyfnod adrodd.

Cronfeydd Strwythurol Ewropeaidd 2014–20: Gorllewin Cymru a'r Cymoedd a Dwyrain Cymru

Ymatebodd y Comisiynydd i'r ymgynghoriad 'Cymru a'r UE: Partneriaeth ar gyfer Swyddi a Thwf – cronfeydd strwythurol Ewropeaidd 2014–20 gyda chynigion ar gyfer Gorllewin Cymru a'r Cymoedd a Dwyrain Cymru'.

Yn yr ymateb nododd y Comisiynydd:

- fod y Gymraeg wedi ei chynnwys yn yr ymdriniaeth o themâu trawsbynciol
- bod 'cefnogi cyfleoedd i hyrwyddo'r Gymraeg a'r defnydd ohoni' yn amcanion cydraddoldeb allweddol i Gymru
- bod bwriad i edrych ar ffyrdd o brif-ffrydio materion ieithyddol i'r rhaglenni ariannu, gan gynnwys yr angen i gynnwys amodau priodol o ran defnyddio'r Gymraeg wrth ddyfarnu arian
- bod bwriad i ystyried a gall Rhaglenni'r Cronfeydd Strwythurol Ewropeaidd ategu datblygiad economaidd mewn ardaloedd lle mae lefelau siaradwyr Cymraeg yn lleihau
- pryder na welwyd ymdriniaeth ehangach o anghenion y Gymraeg yn y dogfennau ymgynghori yn arbennig wrth drafod rhoi'r strategaeth themâu trawsbynciol ar waith.

Gwnaethpwyd darn sylweddol o waith yn ymwneud â chynnig ymyriadau ieithyddol posibl i'w cyflwyno i raglenni ariannu Ewropeaidd 2014–20. Yn dilyn argymhellion y Comisiynydd, un o'r prif elfennau yn nogfen Llywodraeth Cymru ar Ddatblygu Gwledig Cymru 2014–20 yw hyrwyddo ymyriadau sy'n cynnig cyfleoedd ar gyfer yr iaith Gymraeg a datblygu economaidd ar y cyd.

After the Welsh Government published a revised Technical Advice Note 20 on 9 October 2013, a letter was sent to the Minister for Housing and Regeneration, raising a series of questions regarding what would happen in the period before the 'further practical guidance' was published and what would happen to the Local Development Plans that had already been adopted or that were in the pipeline. Further practical guidance had not been published at the end of the reporting period.

Planning Bill

The Welsh Government published the Planning Bill on 4 December 2013. According to the Welsh Government, the Bill aims to 'improve the planning system in Wales'. In a formal response to the consultation on the Bill on 25 February 2014, the Commissioner stated that she was of the opinion that the Bill provided a unique opportunity to resolve a situation where there was no compulsion for authorities to assess the linguistic impact of their development plans.

Four amendments were proposed to the Bill in order to place a legal duty upon Welsh Ministers and local planning authorities to consider the effects of their development plans on the Welsh language. The consultation period to the Planning Bill was still open at the end of the reporting period.

European Structural Funds 2014–20: West Wales and the Valleys and East Wales

The Commissioner responded to the 'Wales and the EU: A Partnership for Jobs and Growth – European structural funds 2014–20 with proposals for West Wales and the Valleys and East Wales' consultation.

In the response, the Commissioner noted:

- that the Welsh language had been included in the discussion of cross-cutting themes
- that 'supporting opportunities to promote the Welsh language and its use' were key equality objectives for Wales
- that there was an intention of looking at ways of mainstreaming language matters into the funding programmes, including the need to include appropriate conditions in terms of using the Welsh language when allocating funds
- that there was an intention to consider whether or not the Programmes of the European Structural Funds could support economic development in areas where the number of Welsh speakers is decreasing
- concern that wider consideration of the needs of the Welsh language had not been seen in the consultation documents, especially when discussing implementing the cross-cutting themes.

A significant piece of work was carried out, involving the proposal of potential language interventions to be introduced to European funding programmes in 2014–20. Following the Commissioner's recommendations, one of the main aspects of the Welsh Government's document on the Rural Development of Wales 2014–20 was to promote interventions which offered opportunities for both the Welsh language and economic development.

Addysg

Rheoliadau drafft Cynlluniau Strategol y Gymraeg mewn Addysg (Cymru) 2013

Ymysg y pwyntiau a wnaed gan y Comisiynydd yn yr ymateb i'r Rheoliadau drafft hyn oedd bod angen datganiad clir ynglŷn â pholisi cludiant yr awdurdod lleol yn y Cynlluniau Strategol. Nodwyd y dylai awdurdodau lleol ddatgan eu strategaeth i hybu mynediad i addysg cyfrwng Gymraeg yn unol â Mesur Teithio i Ddysgwyr (Cymru) 2008.

Yn sgil achosion pan ddaeth yn amlwg bod awdurdodau lleol yn bwriadu torri ar gludiant am ddim i addysg ôl-16, galwyd ar Lywodraeth Cymru i gymryd camau brys er mwyn sicrhau na fydd awdurdodau lleol yn gwneud penderfyniadau a fydd yn golygu bod llai o fyfyrwyr yn derbyn addysg Gymraeg o ganlyniad i bolisi cludiant.

Cynlluniau Strategol y Gymraeg mewn Addysg

Yn dilyn pasio Deddf Safonau a Threfniadaeth Ysgolion (Cymru) 2013 mae dyletswydd statudol ar awdurdodau lleol i ymgynghori, paratoi a chyhoeddi Cynlluniau Strategol y Gymraeg mewn Addysg. Eu pwrpas yw dangos sut mae awdurdod lleol yn cynllunio addysg cyfrwng Gymraeg er mwyn ymateb i alw gan rieni.

Yn sgil is-reoliadau'r Ddeddf mae'n rhaid i awdurdodau lleol ymgynghori â'r Comisiynydd wrth baratoi'r cynlluniau. Mae disgwyl i'r Comisiynydd ymateb i'r ymgynghoriad gan gyflwyno sylwadau ar ddigonolrwydd trefniadau i gynnal asesiad addysg cyfrwng Gymraeg a'r strategaeth a nodir i fynd i'r afael â chanfyddiadau posibl yr asesiad.

Ymatebodd y Comisiynydd i bob Cynllun Strategol y Gymraeg mewn Addysg rhwng Ionawr ac Ebrill 2014.

Dylanwadu ar bolisi Llywodraeth Prydain

Y Comisiwn ar Ddatganoli yng Nghymru

Wrth gyflwyno tystiolaeth i'r Comisiwn ar Ddatganoli yng Nghymru (y Comisiwn Silk), tynnwyd sylw gan y Comisiynydd at gyfreithiau sy'n trin y Gymraeg yn llai ffafriol na'r Saesneg ac sy'n rhwystro'r cyhoedd yng Nghymru rhag defnyddio'r Gymraeg.

Nododd y Comisiynydd enghreifftiau o'r cyfreithiau hyn, sef:

- Deddf Cofrestru Genedigaethau a Marwolaethau 1953 sy'n caniatáu cofrestru yn Saesneg neu'n ddwyieithog yng Nghymru ond nid yn Gymraeg yn unig.
- Rheoliadau Amlosgi 2008 (Cymru a Lloegr) sy'n rhagnodi ffurflenni ar gyfer trefnu gwasanaeth amlosgi. Rhagnodwyd ffurflenni Saesneg yn unig. Ni chaniateir defnyddio ffurflenni Cymraeg neu ddwyieithog.
- Rheoliadau Cofrestru Priodasau (Iaith Gymraeg) 1999 sy'n datgan bod modd cofrestru priodasau yn y Gymraeg, yn ogystal â'r Saesneg, ar yr amod bod y partion yn dewis gwneud hynny a bod y person sy'n cofrestru'r briodas yn deall ac ysgrifennu Cymraeg. Golyga hynny na chaniateir i bersonau gofrestru priodasau yn Gymraeg ac yn Saesneg lle nad yw'r cofrestrydd yn siarad Cymraeg.

Education

Draft Welsh in Education Strategic Plans (Wales) Regulations 2013

The need for a clear statement regarding the local authority's transport policy in the Strategic Plans was one of the points raised by the Commissioner in response to the draft Regulations. It was noted that local authorities should publish their strategy for promoting access to Welsh medium education in accordance with the Learner Travel (Wales) Measure 2008.

As a result of cases where it became evident that local authorities intended to cut back on free transport for post-16 education, the Commissioner called on the Welsh Government to take urgent action to ensure that local authorities don't make decisions which mean that fewer students receive Welsh medium education as a result of transportation policy.

Welsh in Education Strategic Plans

According to the School Standards and Organisation (Wales) Act 2013, local authorities have a statutory duty to consult, prepare and publish Welsh in Education Strategic Plans. Their purpose is to show how local authorities plan Welsh medium education in order to respond to the demand by parents.

As a result of the Act's regulations, local authorities must consult with the Commissioner when preparing the plans. The Commissioner is expected to respond by submitting observations regarding the adequacy of the arrangements for carrying out a Welsh medium education assessment and the strategy to address the potential findings of the assessment.

The Commissioner responded to every Welsh in Education Strategic Plan presented between January and April 2014.

Influencing British Government policy

The Commission on Devolution in Wales

When the Commissioner submitted evidence to the Commission on Devolution in Wales (the Silk Commission), attention was drawn to laws which treat the Welsh language less favourably than the English language, and which prevent the public in Wales from using the Welsh language.

The Commissioner noted some examples of these laws, namely:

- The Registration of Births and Deaths Act 1953 which allows for registration in English or bilingually in Wales, but not in Welsh only.
- Cremation Regulations 2008 (England and Wales) which prescribe forms for organizing cremation services. English-only forms have been prescribed. The use of Welsh or bilingual forms is not permitted.
- The Registration of Marriage Regulations (Welsh Language) 1999, which state that marriages can be registered in Welsh, as well as in English, on the condition that the parties opt to do so and that the person registering the marriage can understand and write Welsh. This means that persons are not allowed to register marriages in Welsh and in English where the registrar does not speak Welsh.

Gweithgareddau Comisiynydd y Gymraeg 2013–14: parhad

Mae adran 12.2 y ddogfen 'Grymuso a Chyfrifoldeb: Pwerau deddfwriaethol i gryfhau Cymru' (sef Rhan 2 adroddiad y Comisiwn Silk) a gyhoeddwyd ym mis Mawrth 2014 yn defnyddio tystiolaeth y Comisiynydd ac yn nodi:

Credwn y dylai Llywodraeth y Deyrnas Unedig a Llywodraeth Cymru adolygu pob un o'r meysydd a grybwyllwyd gan y Comisiynydd gyda golwg ar ddiwygio'r gyfraith i roi statws cyfartal i'r Gymraeg. Yn fwy cyffredinol, credwn y dylai Llywodraeth y Deyrnas Unedig a Llywodraeth Cymru asesu'n systematig sut y defnyddir y Gymraeg ar draws y llywodraeth ac yna cadw golwg ar y sefyllfa'n barhaus.

28

Bil Tryloywder Lobïo, Ymgyrchu Di-blaid a Gweinyddu Undebau Llafur

Roedd Rhan 2 y Bil yn ymwneud â rheoleiddio'n agosach y gwario a wneir yn ystod ymgyrch etholiadol gan rai nad ydynt yn sefyll mewn etholiad nac wedi eu cofrestru fel plaid wleidyddol. Pryderai'r Comisiynydd fod costau cyfieithu deunydd etholiadol yn dod o fewn y diffiniad hwnnw, ac y gallai'r cyfyngiadau gwariant gostyngol gael effaith andwyol ar y Gymraeg o ganlyniad.

Cynigiodd y Comisiynydd welliant i'r Bil a galw ar y Cymry sy'n aelodau o Dŷ'r Arglwyddi i ddwyn pwysau ar y Llywodraeth i ystyried yr effaith ar y Gymraeg. Cyflwynodd y Gwir Anrhydeddus Arglwydd Morris o Aberafan KG, QC, y gwelliant, a chyhoeddodd y Llywodraeth ei bod yn cefnogi ysbryd y gwelliant ac y bydd yn diwygio'r Bil i adlewyrchu hynny.

Dyfodol y Cyfrifiad

Mewn ymateb i ymgynghoriad y Swyddfa Ystadegau Gwladol ar ddyfodol y Cyfrifiad nododd y Comisiynydd y byddai rhoi'r gorau i gasglu ystadegau ar gyfer ardaloedd daearyddol bach a grwpiau bach o'r boblogaeth yn cael effaith negyddol ar ddealltwriaeth o sefyllfa'r Gymraeg fel iaith gymunedol. Ar 27 Mawrth 2014 cyhoeddwyd y bydd y Cyfrifiad yn parhau yn 2021, ar-lein yn bennaf.

Section 12.2 of the document 'Empowerment and Responsibility: Legislative powers to strengthen Wales' (namely part 2 of the Silk Commission's report), published in March 2014, uses the Commissioner's evidence and notes:

We believe that all the areas mentioned by the Commissioner should be reviewed by the UK and Welsh Governments with a view to amending the law to give equal status to the Welsh language. More generally, we believe that the UK and Welsh Governments should systematically assess and then keep under review the way in which the Welsh language is used across the government.

29

Transparency of Lobbying, Non-party Campaigning and Trade Union Administration Bill

Part 2 of the Bill involved closer regulation of election campaign spending by those not standing for election or registered as political parties. The Commissioner was concerned that the cost of translating election materials came under that definition, and that the reduced spending restrictions would have a detrimental impact on the Welsh language.

The Commissioner proposed an amendment to the Bill and called on the Welsh members of the House of Lords to put pressure on the Government to consider the impact on the Welsh language. The Right Honourable Lord Morris of Aberavon, KG, QC, tabled the amendment, and the Government announced that it supported the essence of the amendment and that it would amend the Bill accordingly.

The future of the Census

In response to a consultation by the Office of National Statistics regarding the future of the Census, the Commissioner stated that abandoning the collection of statistics for small geographical areas and small groups of the population would have a negative impact on the understanding of the position of the Welsh language as a community language. On 27 March 2014, it was announced that the Census would continue in 2021, mainly on-line.

Amcan strategol 2: Gwrando ar farn a phryderon am y Gymraeg a cheisio sicrhau cyfiawnder i unigolion

Cwynion

Mae gan y Comisiynydd bwerau statudol o dan Ddeddf yr Iaith Gymraeg 1993 a Mesur y Gymraeg (Cymru) 2011 i ymchwilio i gwynion am fethiannau gan sefydliadau cyhoeddus i weithredu eu cynlluniau iaith Gymraeg ac i ystyried achosion o ymyrraeth â rhyddid unigolion i ddefnyddio'r Gymraeg gydag eraill yng Nghymru. Bu'r cwynion a ddaeth i law gan y cyhoedd yn ffactor bwysig ym mhenderfyniad y Comisiynydd i ddwyn achos cyfreithiol yn erbyn Cynilion a Buddsoddiadau Cenedlaethol yn ystod y flwyddyn.

Er nad oes gan y Comisiynydd bwerau dros ddefnydd – neu ddiffyg defnydd – nifer o gwmnïau preifat a sefydliadau'r trydydd sector o'r Gymraeg, mae'n derbyn nifer o gwynion am sefydliadau o'r fath gyda golwg ar weithio gyda'r sefydliadau hyn i ddatrys cwynion ar ran unigolion.

Ystyriwyd 375 o achosion lle roedd unigolion a sefydliadau yn teimlo bod ganddynt le i gwyno wrth y Comisiynydd am anawsterau neu broblemau yn deillio o geisio derbyn gwasanaethau trwy gyfrwng y Gymraeg yn 2013–14.

Roedd y mwyafrif o'r cwynion a dderbyniwyd yn ymwneud â methiannau posibl gan sefydliadau cyhoeddus i weithredu eu cynlluniau iaith Gymraeg statudol.

Datryswyd nifer helaeth o'r cwynion hyn trwy ddulliau anffurfiol, trwy drafod a chytuno ar gamau gwella gyda'r sefydliad dan sylw neu drwy gynghori'r achwynwyr i adrodd eu pryderon wrth y sefydliad er mwyn rhoi cyfle rhesymol iddo ystyried ac ymateb i'w cwyn. Un enghraifft o ddatrysiad o'r math hwn yw'r ymrwymiad gan fwrdd iechyd lleol i gynnal asesiad o fedrau yn Gymraeg ar draws ei wasanaethau iechyd meddwl er mwyn sicrhau bod digon o siaradwyr Cymraeg ar gael i gynnal asesiadau dementia trwy gyfrwng yr iaith yn y dyfodol. Ceir crynodeb o'r achosion na lwyddwyd i'w datrys yn y modd hwn ac a arweiniodd at ymchwiliadau statudol ar dudalennau 42–45.

Dadansoddiad o'r cwynion

Er bod y Comisiynydd yn derbyn ystod eang o gwynion, nid oes ganddi bwerau statudol i ddatrys pob un ohonynt. O'r 375 achos a ystyriwyd roedd 104 yn ymwneud â defnydd o'r Gymraeg gan gwmnïau preifat, sefydliadau'r trydydd sector a sefydliadau eraill, nad oes gan y Comisiynydd awdurdod drostynt. . Roedd 72 yn ymwneud â chyrrff y Goron, sef Adrannau Llywodraeth y DU a'u hasiantaethau.

Yn ogystal â hynny, mae adran 18 Deddf yr Iaith Gymraeg 1993 yn diffinio cwyn statudol fel un sydd:

- wedi ei chyflwyno yn ysgrifenedig gan berson sy'n honni bod methiant gan gorff cyhoeddus i gyflawni ei gynllun iaith wedi effeithio'n uniongyrchol arno
- wedi ei gwneud i'r Comisiynydd o fewn deuddeg mis o ddyddiad y methiant; ac
- wedi ei chyfeirio at sylw'r corff cyhoeddus y cwynid amdano er mwyn rhoi cyfle rhesymol iddo ystyried ac ymateb.

Ceir tabl yn nodi pob cwyn a ddaeth i law yn yr Atodiad i'r Adroddiad Blynyddol hwn.

Strategic objective 2: To listen to opinions and concerns about the Welsh language and to try to ensure justice for individuals

Complaints

The Commissioner has statutory powers under the Welsh Language Act 1993 and the Welsh Language (Wales) Measure 2011 to investigate complaints about failures by public organizations to implement their Welsh language schemes and to consider cases of interference with the freedom of individuals to use Welsh with each other in Wales. The complaints received from the public was an important factor in the Commissioner's decision to instigate legal proceedings against National Savings and Investments during the year.

Although the Commissioner has no statutory powers over the use – or lack of use – made of the Welsh language by a number of private companies and third sector organizations, she receives a number of complaints about such organizations, and – with a view to collaborating with these organizations – tries to resolve complaints on behalf of individuals.

375 cases were received in 2013–14 from individuals and organizations who felt that they had reason to complain to the Commissioner about difficulties or problems arising from trying to get Welsh medium services.

The majority of the complaints received involved potential failures of public organizations in implementing their statutory Welsh language schemes.

A significant number of the complaints were resolved informally, by discussing and agreeing on actions with the organization in question or by advising the complainants to report their concerns directly to the organization in order to give them reasonable opportunity to respond to their complaint. One example of such a resolution is the undertaking by a local health board to carry out an assessment of Welsh language abilities across its mental health services to ensure that there are enough Welsh speakers available to carry out dementia assessments in Welsh in the future. A summary of the cases which were not resolved in this way, and which led to statutory investigations, is available on pages 42–45.

Analysis of the complaints

Although the Commissioner receives a wide range of complaints, she does not have statutory powers to resolve each one. Of the 375 cases received, 104 involved the use of the Welsh language by private companies, third sector and other organizations, over which the Commissioner has no authority. 72 involved Crown bodies: UK Government departments and their agencies.

In addition, section 18 of the Welsh Language Act 1993 defines a statutory complaint as follows:

- a complaint made in writing by a person who claims to have been directly affected by a failure of a public body to fulfil its language scheme
- a complaint made within twelve months of the date of the failure; and
- which has been referred to the attention of the public body concerned in order to give them a reasonable opportunity to consider and respond to the complaint.

A table noting every complaint received is available in the Appendix to this Annual Report.

Gweithgareddau Comisiynydd y Gymraeg 2013–14: parhad

Fel y gwelir o'r tabl nesaf, roedd llawer o achosion a gyflwynwyd nad oeddent yn cydymffurfio â'r diffiniad statudol o gŵyn a nodir uchod. Mae gan y Comisiynydd, serch hynny, ddisgresiwn o dan Adran 17 y Ddeddf i gynnal ymchwiliad statudol i fethiant gan gorff cyhoeddus i gyflawni ei gynllun iaith ar sail cwyn neu fel arall.

Cwynion yn ôl statws cyfreithiol	Nifer
Cwynion dilys yn erbyn cyrff cyhoeddus am achos o dorri cynllun iaith Gymraeg statudol ac yn cwrdd â meini prawf adran 18 Deddf yr Iaith Gymraeg.	33
Cwynion dilys yn erbyn cyrff cyhoeddus am achos o dorri cynllun iaith Gymraeg statudol ond heb fod yn cwrdd â meini prawf adran 18 Deddf yr Iaith Gymraeg.	145
Cwynion dilys yn erbyn cyrff y Goron am achos o dorri cynllun iaith Gymraeg statudol ac yn cwrdd â meini prawf adran 18 Deddf yr Iaith Gymraeg.	16
Cwynion dilys yn erbyn cyrff y Goron am achos o dorri cynllun iaith Gymraeg statudol ond heb fod yn cwrdd â meini prawf adran 18 Deddf yr Iaith Gymraeg.	68
Cwynion yn ymwneud â rhan 6 Mesur y Gymraeg (Cymru) 2011, (Rhyddid i ddefnyddio'r Gymraeg).	4
Achosion nad ydynt yn syrthio o fewn cwmpas unrhyw ddiffiniad statudol o gŵyn.	109

Cwynion a dderbyniwyd yn ôl sector	Nifer
Cyhoeddus	174
Preifat	84
Cyrff y Goron	88
Preifat dan ddyletswydd statudol	9
Trydydd	8
Arall	12

O ran y cwynion am sefydliadau cyhoeddus, roedd nifer sylweddol yn ymwneud â methiannau honedig gan awdurdodau lleol i gydymffurfio â'u cynlluniau iaith.

Cwynion yn ôl categori	Nifer
Gohebiaeth	88
Cyhoeddiadau	53
Gwefannau	49
Arwyddion	44
Gwasanaeth ffôn	35
Cyfarfodydd wyneb yn wyneb	28
Ffurflenni	22
Rhyddid i ddefnyddio'r Gymraeg	4
Arall	52

Tudalen y pecyn 80

The Welsh Language Commissioner's activities 2013–14: continued

As can be seen from the next table, many cases did not comply with the statutory definition of a complaint noted above. The Commissioner, however, has discretion under section 17 of the Act to conduct a statutory investigation into a public body's failure to fulfil its language scheme based on a complaint or otherwise.

33

Complaints according to legal status	Number
Valid complaints against public bodies for cases of breaching statutory Welsh language schemes, meeting the criteria of section 18 of the Welsh Language Act.	33
Valid complaints against public bodies for cases of breaching statutory Welsh language schemes, but not meeting the criteria of section 18 of the Welsh Language Act.	145
Valid complaints against Crown bodies for cases of breaching statutory Welsh language schemes, meeting the criteria of section 18 of the Welsh Language Act.	16
Valid complaints against Crown bodies for cases of breaching statutory Welsh language schemes, but not meeting the criteria of section 18 of the Welsh Language Act.	68
Complaints regarding part 6 of the Welsh Language (Wales) Measure 2011, freedom to use the Welsh language.	4
Cases that do not fall within the scope of any statutory definition of a complaint.	109

Complaints received according to sector	Number
Public	174
Private	84
Crown Bodies	88
Private under statutory duty	9
Third	8
Other	12

The vast majority of complaints regarding public organizations involved alleged failures of local authorities to comply with their language schemes.

Complaints according to category	Number
Correspondence	88
Publications	53
Websites	49
Signs	44
Telephone services	35
Face-to-face meetings	28
Forms	22
Freedom to use Welsh	4
Other	52

Ymchwiliadau statudol dan Adran 17 Deddf yr Iaith Gymraeg 1993

Mae gan y Comisiynydd y grym cyfreithiol i gynnal ymchwiliad statudol i fethiannau honedig gan sefydliadau cyhoeddus i gydymffurfio â gofynion eu cynlluniau iaith Gymraeg. Cwblhaodd y Comisiynydd ddau ymchwiliad statudol yn ystod y flwyddyn, ar ôl derbyn cwynion gan aelodau o'r cyhoedd. Adroddir ar yr ymchwiliadau statudol hyn ar dudalennau 42–45 yr Adroddiad Blyneddol.

Rhyddid i ddefnyddio'r Gymraeg

Noda Rhan 6 Mesur y Gymraeg (Cymru) 2011:

Caiff unigolyn (P) wneud cais i'r Comisiynydd yn gofyn i'r Comisiynydd ymchwilio i a yw person (D) wedi ymyrryd â rhyddid P i ymgymryd â chyfathrebiad Cymraeg ag unigolyn arall (R).

Cyflwynwyd pedwar cais perthnasol i'r Comisiynydd yn ystod 2013–14. Nid oedd tri o'r ceisiadau'n cydymffurfio â gofynion adrannau 111 ac 112 y Mesur ac felly nid oedd modd i'r Comisiynydd eu hystyried. Roedd yr ymchwiliad i'r pedwerydd cwyn yn parhau ar ddiwedd y cyfnod adrodd.

Adolygiad cwynion

Penderfynwyd cynnal adolygiad o drefn gwyno'r Comisiynydd er mwyn hwyluso'r drefn ar gyfer y cyhoedd. Comisiynwyd ymgynghorwyr allanol i edrych ar y drefn gwynion a darparu argymhellion ar gyfer ei datblygu. Hefyd, anfonwyd holiadur at achwynwyr yn gofyn eu barn am wasanaeth cwynion y Comisiynydd.

Bwriedir defnyddio argymhellion yr adolygiad a'r dystiolaeth a dderbyniwyd gan achwynwyr i wella profiad unigolion o ddefnyddio'r gwasanaeth cwynion. Bydd gweithredu'r argymhellion yn rhan o raglen waith y Comisiynydd yn ystod 2014–15.

Statutory investigations under Section 17 of the Welsh Language Act 1993

The Commissioner has legal powers to conduct statutory investigations into alleged failures by public organizations to comply with the requirements of their Welsh language schemes. The Commissioner completed two statutory investigations during the year, after receiving complaints from members of the public. A report on these statutory investigations is provided on pages 42–45 of the Annual Report.

Freedom to use Welsh

35

Part 6 Welsh Language (Wales) Measure 2011 states:

An individual (P) may apply to the Commissioner for the Commissioner to investigate whether a person (D) has interfered with P's freedom to undertake a Welsh communication with another individual (R).

Four relevant applications were submitted to the Commissioner during 2013–14. Three of the applications did not comply with the requirements of sections 111 and 112 of the Measure, therefore it was not possible for the Commissioner to consider them. The investigation into the fourth complaint was ongoing at the end of the reporting period.

Review of complaints

A decision was made to carry out a review of the Commissioner's complaints procedure to make the procedure more accessible to the public. External consultants were commissioned to review the complaints procedure and provide recommendations for its development. A questionnaire was also sent to complainants seeking their opinion about the Commissioner's complaints service.

It is intended to use the recommendations of the review and the evidence received from complainants to improve the experience of individuals when using the complaints service. Implementing the recommendations will be part of the Commissioner's work programme in 2014–15.

Amcan strategol 3: Ehangu a chryfhau ymrwymïadau iaith Gymraeg sefydliadau a gwella profiad siaradwyr Cymraeg

Paratoi sefydliadau at weithdrefn safonau

Bu pwyslais yn ystod y flwyddyn ar baratoi sefydliadau ar gyfer cydymffurfio â safonau'n ymwneud â'r Gymraeg. Safonau yw'r fframwaith cyfreithiol a grëwyd gan Fesur y Gymraeg (Cymru) 2011 er mwyn cyflwyno dyletswydd ar rai sefydliadau i ddefnyddio a darparu gwasanaethau yn Gymraeg. Bydd safonau'n disodli cynlluniau iaith maes o law. Bu swyddogion y Comisiynydd yn cyfathrebu'n gyson â sefydliadau yn y sector cyhoeddus er mwyn rheoli'r newid hwn o un gyfundrefn i'r llall. Mae gwaith wedi dechrau hefyd ar baratoi sefydliadau'r sector preifat a'r trydydd sector sy'n gymwys i orfod cydymffurfio â safonau yn y dyfodol.

Gweithredu Rhan 4 a 5 Mesur y Gymraeg (Cymru) 2011

Ymchwiliad safonau yw'r ymarferiad statudol lle mae'r Comisiynydd yn casglu tystiolaeth gan sefydliadau, y cyhoedd a'r Panel Cyngori ynghylch pa safonau ddylai sefydliadau gydymffurfio â nhw.

Rhaglen cynnal ymchwiliadau safonau

Cyhoeddodd Llywodraeth Cymru ei dogfen 'Safonau arfaethedig mewn perthynas â'r Gymraeg' ar 6 Ionawr 2014. Ar yr un diwrnod anfonodd y Comisiynydd hysbysiad rhagymchwilio ffurfiol at y 26 sefydliad sy'n cael eu cynnwys yng nghylch 1 y rhaglen cynnal ymchwiliad safonau, sef Cyngorau Sir a Chyngorau Bwrdeistref Sirol Cymru, Awdurdodau Parciau Cenedlaethol a Gweinidogion Cymru, yn datgan bwriad i gynnal ymchwiliad safonau. Dechreuodd cyfnod yr ymchwiliad safonau ar gyfer sefydliadau cylch 1 ar 27 Ionawr 2014.

Gofynnwyd i sefydliadau ddarparu tystiolaeth ffeithiol i'r ymchwiliad safonau trwy ymateb i holiadur ynglŷn â'r:

- gwasanaeth a gynigir gan y sefydliadau ar hyn o bryd
- strwythurau a'r prosesau sydd mewn lle
- unrhyw rwystrau i allu'r sefydliad i gyflenwi'r safon
- unrhyw wybodaeth bellach y mae'r sefydliad o'r farn y dylai'r Comisiynydd ei hystyried.

Hefyd cyhoeddwyd holiadur ar wefan y Comisiynydd er mwyn casglu tystiolaeth gan y cyhoedd am briodoldeb gosod safonau ar y 26 o sefydliadau yng nghylch 1.

Cyn dechrau ar y broses o gynnal ymchwiliad safonau, cynhaliodd y Comisiynydd gyfres o ddigwyddiadau briffio rhanbarthol i brif swyddogion a swyddogion iaith y 26 sefydliad er mwyn egluro'r broses.

Strategic objective 3: To broaden and strengthen the Welsh language undertakings of organizations and improve the experience of Welsh speakers

Preparing organizations for the standards procedure

There was emphasis during the year on preparing organizations for compliance with standards relating to the Welsh language. Standards are the legal framework created by the Welsh Language (Wales) Measure 2011, to impose a duty on organizations to use and provide services in Welsh. Standards will replace Welsh language schemes in due course. The Commissioner's officers communicated regularly with public sector organizations to facilitate the change from one system to another. Work has also commenced on preparing private sector and third sector organizations which will have to comply with standards in the future.

Implementing Part 4 and 5 of the Welsh Language (Wales) Measure 2011

A standards investigation is the statutory exercise undertaken by the Commissioner to gather evidence from organizations, the public and the Advisory Panel regarding which standards organizations should comply with.

Schedule for carrying out standards investigations

The Welsh Government published their document 'Proposed standards relating to the Welsh language' on 6 January 2014. On the same day, the Commissioner sent a formal exploration notice to the 26 organizations in round 1 of the schedule for carrying out standards investigations, namely County Councils and County Borough Councils in Wales, National Park Authorities and Welsh Ministers, stating the intention to carry out standards investigations. The standards investigation period for round 1 organizations commenced on 27 January 2014.

Organizations were asked to provide factual evidence to the standards investigation by responding to a questionnaire regarding:

- the service currently offered by the organizations
- the structures and processes which are in place
- any obstacles to the organization's ability to deliver the standard
- any further information the organization is of the opinion the Commissioner should consider.

A questionnaire was also published on the Commissioner's website in order to collect evidence from the public regarding the propriety of imposing standards on the 26 organizations in round 1.

Before commencing the process of conducting a standards investigation, the Commissioner held a series of regional briefing events for the senior officers and language officers of the 26 organizations in order to explain the process.

Gweithgareddau Comisiynydd y Gymraeg 2013–14: parhad

Bwriad y Comisiynydd yw cynnal ail gylch o ymchwiliadau safonau ym mis Medi 2014 a symud ymlaen at drydydd cylch o ymchwiliadau fis Mai 2015. Bydd ymchwiliadau safonau cylchoedd 2 a 3 yn mynd i'r afael â sefydliadau yn y sector cyhoeddus ynghyd â rhai sefydliadau preifat a thrydydd sector. Ar 27 Ionawr 2014 cyhoeddodd y Comisiynydd restr lawn o'r sefydliadau yng nghylchoedd 2 a 3 ynghyd ag amserlen ar gyfer cynnal ymchwiliadau safonau mewn perthynas â hwy. Nod y Comisiynydd trwy gyhoeddi hyn oedd sicrhau bod yr wybodaeth am amserlen yr ymchwiliadau safonau ar gyfer y ddwy flynedd nesaf yn eglur i sefydliadau a'r cyhoedd. Gohebodd y Comisiynydd yn uniongyrchol â'r sefydliadau a restrwyd er mwyn rhoi gwybodaeth bellach iddynt am y rhaglen waith. Ar 4 Chwefror 2014 ysgrifennodd y Comisiynydd at y Prif Weinidog yn gofyn a fyddai'n cyhoeddi amserlen ar gyfer llunio rheoliadau i gylchoedd 2 a 3 y rhaglen.

38

Cynlluniau iaith dan Ddeddf yr Iaith Gymraeg 1993

Cynlluniau iaith Gymraeg sy'n weithredol

Ar 31 Mawrth 2014 roedd 550 o gynlluniau iaith yn weithredol yn y sector cyhoeddus. Mae'r ffigur ar gyfer 2013–14 yn cynnwys 355 cynllun iaith gan sefydliadau cyhoeddus, 50 cynllun iaith gan sefydliadau addysgol, 41 cynllun iaith gan gyrrff y Goron a phedwar gan gwmnïau preifat o dan ddyletswydd. Yn ogystal roedd 14 cynllun iaith yn weithredol gan sefydliadau cyhoeddus ar sail wirfoddol. Bu gostyngiad yn nifer y cynlluniau gweithredol ar draws sefydliadau addysgol o 63 yn 2012–13 i 50 cynllun iaith gweithredol ar ddiwedd 2013–14. Newidiadau strwythurol yn y sector sydd i gyfrif am hynny. Cynlluniau iaith gwirfoddol gan sefydliadau'r trydydd sector a'r sector preifat yw'r gweddill.

Cymeradwyo cynlluniau iaith

Cafodd 14 cynllun iaith Gymraeg eu cymeradwyo gan y Comisiynydd yn ystod 2013–14. Cymeradwywyd cynlluniau iaith newydd Coleg Gŵyr Abertawe, Cyngor Iechyd Cymuned Cwm Taf, Heddlu Gogledd Cymru a Chomisiynydd Heddlu a Throsedd Gogledd Cymru, Gwasanaethau Cenedlaethol Rheoli Troseddwy'r a Chartrefi Castell-nedd Port Talbot.

Cymeradwywyd 8 cynllun iaith diwygiedig gan y sefydliadau canlynol: Cyngor Sir Fynwy, Awdurdod Parc Cenedlaethol Bannau Brycheiniog, Cyngor Iechyd Cymuned Hywel Dda, Prifysgolion Aberystwyth, Glyndŵr a Chaerdydd, y Rheoleiddiwr Pensiynau a'r Gronfa'r Loteri Fawr.

Gorolwg o weithrediad cynlluniau iaith

Ceir ymrwymiad mewn cynlluniau iaith i baratoi a chyflwyno adroddiad monitro. Hunanasesiad yw adroddiad monitro; ac mae'r Comisiynydd yn disgwyl i sefydliadau dystio eu bod yn cydymffurfio â'u cynlluniau iaith.

Arfer y Comisiynydd wrth ymateb i adroddiadau monitro cynlluniau iaith yw dwyn sylw at risgiau a dylanwadu ar berfformiad, a hynny er mwyn galluogi sefydliadau i gydymffurfio â'u hymrwymadau statudol.

The Commissioner intends to hold a second round of standards investigations in September 2014 and move on to a third round of investigations in May 2015. Rounds 2 and 3 of standards investigations will encompass public sector organizations together with some private and third sector organizations. On 27 January 2014 the Commissioner published a full list of organizations in rounds 2 and 3 together with a timetable for conducting standards investigations. The Commissioner's aim in publishing this was to ensure that the information and timetable for the standards investigations for the next two years was clear to organizations and the public. The Commissioner corresponded directly with the named organizations in order to provide them with further information about the work programme. On 4 February 2014 the Commissioner wrote to the First Minister requesting that he publish a timetable for drafting regulations for rounds 2 and 3 of the programme.

Welsh language schemes under the Welsh Language Act 1993

Welsh language schemes in operation

On 31 March 2014 there were 550 Welsh language schemes in operation in the public sector. In 2013–14 this includes 355 language schemes by public organizations, 50 language schemes by educational establishments, 41 language schemes by Crown organizations and 4 by private companies under duty. There were also 14 voluntary language schemes in operation by public organizations. There was a drop in the number of schemes in operation across educational establishments from 63 in 2012–13 to 50 operational language schemes at the end of 2013–14; structural changes in the sector account for this change. The remainder are voluntary Welsh language schemes by third sector and private sector organizations.

Approval of Welsh language schemes

14 Welsh language schemes were approved by the Commissioner during 2013–14. New Welsh language schemes were approved for the following: Gower College Swansea, Cwm Taf Community Health Council, North Wales Police and the North Wales Police and Crime Commissioner, National Offender Management Services and Neath Port Talbot Homes.

8 amended Welsh language schemes for the following organizations were approved: Monmouthshire County Council, Brecon Beacons National Park Authority, Hywel Dda Community Health Council, Aberystwyth, Glyndŵr and Cardiff Universities, the Pensions Regulator and the Big Lottery Fund.

Overview of the operation of Welsh language schemes

Welsh language schemes include a commitment to prepare and submit a monitoring report. A monitoring report is a self-assessment, and the Welsh Language Commissioner expects organizations to provide evidence that they are complying with their Welsh language schemes.

It is the Commissioner's practice, in responding to monitoring reports, to draw attention to risks and to influence performance, in order to enable organizations to comply with their statutory commitments.

Gweithgareddau Comisiynydd y Gymraeg 2013–14: parhad

Yn ystod 2013–2014 ymatebodd Comisiynydd y Gymraeg i 197 adroddiad monitro. Cyhoeddir pob ymateb ar wefan y Comisiynydd.

Cedwir gorolwg sector ar berfformiad er mwyn adnabod y prif feysydd lle mae angen gwella yn gyffredinol. Gwneir hyn drwy adroddiadau gorolwg neu drwy ddarparu sylwadau gorolwg i Swyddfa Archwilio Cymru.

Darparodd y Comisiynydd grynodedbau i Swyddfa Archwilio Cymru ar weithrediadau cynlluniau iaith awdurdodau lleol. O'r patrymau a amlygwyd yn yr adroddiadau monitro, adnabuwyd y prif flaenoriaethau canlynol ar gyfer cynlluniau iaith awdurdodau lleol:

- gwella'r dystiolaeth a'r data am sgiliau ieithyddol y gweithlu
- parhau i gynyddu a gwella cynnwys Cymraeg gwefannau
- sicrhau trefniadau llywodraethu a chraffu mewnol cadarn ar y cynllun iaith
- buddsoddi mewn hyfforddiant iaith Gymraeg.

Cyhoeddwyd adroddiad gorolwg ar weithrediadau cynlluniau iaith Gymraeg byrddau iechyd ac ymddiriedolaethau'r GIG. Nododd yr adroddiad fod sawl corff yn parhau i gymryd camau cadarnhaol tuag at sicrhau eu bod yn cyflawni eu cynllun iaith. Fodd bynnag, nodwyd bod nifer o'r meysydd lle na welwyd cynnydd digonol yn gyffredin i nifer o'r cyrff. Y ddau faes oedd yn peri'r broblem fwyaf o ran cyflawni cynlluniau iaith oedd strategaeth sgiliau iaith a gwasanaethau a ddarperir gan eraill drwy gontract neu gytundeb.

Y prif flaenoriaethau a adnabuwyd ar gyfer sefydliadau addysg bellach ac uwch oedd eu bod angen cryfhau'u trefniadau monitro a'r asesiadau effaith er mwyn sicrhau eu bod yn adnabod ffactorau sy'n berthnasol i'r Gymraeg. Mae angen i sefydliadau gryfhau gwybodaeth am sgiliau iaith Gymraeg eu staff, a gallu ystyried digonolrwydd y sgiliau hynny. Dylent gryfhau'r broses o annog myfyrwyr i ymgymryd â rhywfaint o'u hastudiaethau trwy gyfrwng y Gymraeg. Dylent hefyd gryfhau eu trefniadau ar gyfer casglu data am allu ieithyddol darpar fyfyrwyr ac annog myfyrwyr i barhau i ddatblygu eu sgiliau dwyieithog wrth astudio yn y coleg. Roedd y blaenoriaethau eraill i'r sector yn cynnwys cryfhau a chynyddu ansawdd cynnwys Cymraeg gwefannau corfforaethol a chydweithio mewn partneriaethau â sefydliadau addysgol eraill i ymestyn y ddarpariaeth Gymraeg a gynigir.

Gwirio defnydd rhwydweithiau cymdeithasol gan sefydliadau cyhoeddus

Ochr yn ochr â'r gwaith o dderbyn adroddiadau monitro ac ymateb iddynt gwiriwyd defnydd rhai o'r sefydliadau hyn o rwydweithiau cymdeithasol. Edrychwyd ar drefniadau 30 o gyrrff oedd yn cynnwys 22 Awdurdod Lleol, 3 Awdurdod Parc Cenedlaethol, Llywodraeth Cymru, Cyfoeth Naturiol Cymru, Cartrefi Cymunedol Cymru a dau ddarparwr tai cymdeithasol sef Cartrefi Conwy a Thai Wales & West.

Dangosodd canfyddiadau'r ymarferiad fod 13% ohonynt yn cynnal cyfrifon rhwydweithiau cymdeithasol dwyieithog, 40% yn cynnal cyfrifon Cymraeg a Saesneg ar wahân a 47% yn cynnal cyfrifon uniaith Saesneg gydag ambell i neges Gymraeg yn ymddangos ar adegau. Bydd y Comisiynydd yn trafod defnydd y Gymraeg â sefydliadau unigol yn sgil cynnal yr ymarferiad hwn.

During 2013–14, the Welsh Language Commissioner responded to 197 monitoring reports. All responses are published on the Commissioner's website.

A sectoral overview of performance is kept in order to identify the main areas in which general improvement is needed. This is done via overview reports or by providing overview comments to the Wales Audit Office.

The Commissioner provided summaries for the Wales Audit Office on the implementation of local authority Welsh language schemes. From the patterns highlighted in the monitoring reports, the following main priorities were identified for Local Authority Welsh language schemes:

- to improve the evidence and data about the language skills of the workforce
- to continue to increase and improve the Welsh language content of websites
- to ensure robust governance and internal scrutiny arrangements for the language scheme
- to invest in Welsh language training.

An overview report was published on the implementation of the Welsh language schemes of health boards and NHS trusts. The report noted that several organizations were still taking positive steps towards ensuring Welsh language schemes were carried out. However, it was noted that a number of the areas where insufficient progress was made were common to several organizations. The two areas causing the greatest problem in terms of complying with Welsh language schemes were the language skills strategy and services provided by others by contract or agreement.

The main priorities identified for further and higher education establishments were that they need to strengthen their arrangements for monitoring and strengthen their own impact assessments to ensure that they identify factors relevant to the Welsh language. Institutions need increased knowledge about the language skills of their staff, and be able to consider the adequacy of those skills. They should strengthen their processes of encouraging students to undertake some of their studies through the medium of Welsh. They should also strengthen their arrangements for collecting data about the linguistic ability of prospective students and encourage students to continue to develop their bilingual skills as they study in the college. Other priorities included the need to improve and increase the quality of corporate websites to include Welsh, and that they work in partnership with other education organizations to extend the Welsh language provision offered.

Checking the use of social networks by public organizations

Alongside the work of receiving monitoring reports and responding to them, the Commissioner also checked the use made by some of these organizations of social networks. The arrangements of 30 organizations were studied, including 22 Local Authorities, 3 National Park Authorities, the Welsh Government, Natural Resources Wales, Community Housing Cymru and two social housing providers namely Cartrefi Conwy and Wales & West Housing.

The findings of the exercise indicate that 13% of them maintained bilingual social networks accounts, 40% maintained separate Welsh and English accounts and 47% maintained English-only accounts with a few Welsh messages appearing at times. As a result of this exercise, the Commissioner will discuss the use of Welsh with individual organizations.

Ymchwiliadau statudol dan Adran 17 Deddf yr Iaith Gymraeg 1993

Defnyddiwyd y pwerau i gynnal ymchwiliadau o dan adran 17 Deddf yr Iaith Gymraeg 1993 ar ddau achlysur yn ystod 2013–14 a gwnaed argymhellion statudol o dan adran 19 y Ddeddf honno. Penderfynodd y Comisiynydd gynnal ymchwiliadau statudol mewn perthynas â'r gwasanaethau a ddarparwyd gan Gyngor Bwrdeistref Sirol Torfaen, Ofcom a Chynilion a Buddsoddiadau Cenedlaethol.

Ymchwiliad statudol i Gyngor Bwrdeistref Sirol Torfaen

Ar 20 Awst 2013 cyhoeddodd y Comisiynydd ei bod yn cynnal ymchwiliad yn dilyn cwynion gan y cyhoedd wedi i'r Cyngor lansio gwasanaeth ffôn newydd yn y sir yn Saesneg yn unig.

Ar 12 Tachwedd 2013 cyhoeddwyd adroddiad yr ymchwiliad. Daeth yr adroddiad i'r casgliad bod y Cyngor wedi methu â chydymffurfio â chymalau yn ei Gynllun Iaith trwy:

- benderfynu lansio'r gwasanaeth yn uniaith Saesneg
- oedi cyn darparu gwasanaeth Cymraeg
- beidio ag ystyried na thrafod y gwasanaeth Cymraeg ar lefel uwch o fewn y Cyngor.

Roedd yr adroddiad yn cynnwys cyfres o argymhellion i'r Cyngor er mwyn iddo adfer y sefyllfa a chydymffurfio â'i Gynllun Iaith yn y dyfodol:

- Yn dilyn lansio'r gwasanaeth ffôn Cymraeg, dylid sicrhau bod y gwasanaeth Cymraeg yn cael ei hyrwyddo a bod lefelau defnydd o'r gwasanaeth yn cael eu monitro
- Dylid cynnal adolygiad o drefniadau asesu effaith polisiau a mentrau newydd ar y Gymraeg
- Dylid adolygu'r Canllawiau Cydraddoldeb a Chaffael er mwyn sicrhau eu bod yn glir ac yn gadarn o ran ystyried y Gymraeg yn y broses tendro
- Dylid cymryd camau i godi ymwybyddiaeth y gweithlu o'r trefniadau diwygiedig
- Dylid sicrhau bod trefniadau goruchwylio cadarn mewn lle i sicrhau gweithrediad effeithiol o Gynllun Iaith Gymraeg y Cyngor
- Dylid sicrhau bod adnoddau digonol ar gyfer darparu yn Gymraeg yn unol â'r Cynllun Iaith.

Gosodwyd amserlen benodol i'r Cyngor ar gyfer gweithredu'r argymhellion hyn.

Ofcom

Mewn llythyr yn cyflwyno ei adroddiad monitro blynyddol i'r Comisiynydd eglurodd Ofcom eu bod yn anghytuno â chymal yn y Cynllun Iaith oedd yn ymwneud â diwygio canllawiau lleolrwydd. Yn sgil derbyn gwybodaeth bellach gan Ofcom roedd rhai amheuon ynghylch gweithrediad y Cynllun, a phenderfynodd y Comisiynydd gynnal ymchwiliad statudol i'r mater o dan Ddeddf yr Iaith Gymraeg 1993.

Rhoddydwyd cyfle rhesymol i Ofcom gyflwyno gwybodaeth bellach mewn perthynas â'r cymal yn y Cynllun Iaith. Mewn gohebiaeth a dderbyniodd y Comisiynydd ar 20 Rhagfyr 2013, cydnabyddai Ofcom y byddai'n ddefnyddiol iddynt gyhoeddi esboniad ar yr ieithoedd y mae gorsafodded radio yn darlledu ynddynt, gan gyfeirio yn benodol at yr iaith Gymraeg. O ganlyniad, cynigodd Ofcom mai cyhoeddi set o ganllawiau gwahanol fyddai'r peth mwyaf priodol i'w wneud. I'r perwyl hwnnw, mae Ofcom wedi diwygio'r canllawiau ar fformatau radio ac wedi eu cyhoeddi ar eu gwefan.

Statutory investigations under Section 17 of the Welsh Language Act 1993

The powers to conduct investigations under section 17 of the Welsh Language Act 1993 were used on two occasions during 2013–14 and statutory recommendations were made under section 19 of that Act. The Commissioner decided to hold statutory investigations with regard to the services provided by Torfaen County Borough Council, Ofcom and National Savings and Investments.

Statutory investigation into Torfaen County Borough Council

On 20 August 2013 the Commissioner announced that she was conducting an investigation following complaints from the public after the Council launched a new English-only telephone service in the county.

On 12 November 2013, the investigation report was published. The report reached the conclusion that the Council had failed to comply with clauses in its Welsh Language Scheme by:

- deciding to launch the English-only service
- delaying before providing a Welsh language service
- not considering or discussing the Welsh language service at a higher level within the Council.

The report included a series of recommendations to the Council in order to rectify the situation and for it to comply with its language scheme in the future:

- Following the launch of the Welsh language telephone service, it should be ensured that the Welsh service is promoted and that levels of use of the service are monitored
- A review should be undertaken of the arrangements to assess the impact of new policies and developments on the Welsh language
- The Equality and Procurement Guidelines should be reviewed in order to ensure that they are clear and robust regarding considering the Welsh language in the tendering process
- Action should be taken to raise the awareness of the workforce regarding the amended arrangements.
- It should be ensured that robust supervision is in place to ensure effective implementation of the Council's Welsh Language Scheme
- It should be ensured that there are adequate resources for making provision in the Welsh language in accordance with the language scheme.

The Council was given a specific timetable to implement these recommendations.

Ofcom

In a letter submitting its monitoring report to the Commissioner, Ofcom explained that they disagreed with a clause in the Welsh Language Scheme that involved amending localness guidelines. As a result of receiving further information from Ofcom there were some doubts regarding the implementation of the Scheme, and the Commissioner decided to conduct a statutory investigation into the matter under the Welsh Language Act 1993.

Ofcom was given a reasonable opportunity to submit further information regarding the clause in the Welsh Language Scheme. In correspondence received by the Commissioner on 20 December 2013, Ofcom recognized that it would be useful for them to publish an explanation of the languages in which radio stations broadcast, referring specifically to the Welsh language. As a result, Ofcom suggested that the most appropriate thing to do would be to publish a different set of guidelines. To that end, Ofcom has amended the guidelines on radio formats and published them on its website.

Mae'r Comisiynydd yn fodlon bod y canllawiau fformat radio diwygiedig, ynghyd ag ymrwymiad Ofcom i'w rhaeadru yn eang ymysg rhanddeiliaid perthnasol, yn cydymffurfio ag egwyddor cymal gwreiddiol Cynllun Iaith Gymraeg Ofcom. O ganlyniad, hysbyswyd y corff o benderfyniad y Comisiynydd i derfynu'r ymchwiliad Adran 17 i Gynllun Iaith Gymraeg Ofcom ar 27 Ionawr 2014.

Adolygiadau Barnwrol dan Adran 8 Mesur y Gymraeg (Cymru) 2011

Y Frenhines ar gais Comisiynydd y Gymraeg a Chynilion a Buddsoddiadau Cenedlaethol a Gweinidogion Cymru

Ar 4 Chwefror 2013 derbyniodd y Comisiynydd lythyr gan Gynilion a Buddsoddiadau Cenedlaethol (CBC) yn nodi bwriad i roi terfyn ar ddarparu gwasanaethau Cymraeg ar 1 Ebrill 2014.

Ysgrifennwyd at CBC gyda'r troad i egluro nad oedd awdurdod cyfreithiol gan CBC i ddad-fabwysiadu'r Cynllun. Ymatebodd CBC gan nodi nad oeddent am newid eu meddwl a'u bod am hysbysu eu cwsmeriaid bod y gwasanaethau Cymraeg yn dod i ben. Yn fuan wedi hyn, derbyniodd y Comisiynydd gwynion neu ymholiadau am y mater gan y cyhoedd.

Gofynnodd y Comisiynydd i Ysgrifennydd Gwladol Cymru drafod y mater â'r Gweinidog perthnasol. Mewn llythyr ar 15 Ebrill 2013 honnodd yr Ysgrifennydd Gwladol fod gan Weinidogion y Goron yr hawl i ddad-fabwysiadu cynlluniau iaith y cyrff dan eu gofal unrhyw bryd y dymunant.

Ar 17 Mai 2013 ysgrifennodd Comisiynydd y Gymraeg at CBC i'w hysbysu ei bod yn bwriadu cynnal ymchwiliad statudol o dan adran 17 Deddf yr Iaith Gymraeg 1993 i gyflawniad y Cynllun.

Yn adroddiad terfynol yr ymchwiliad, a anfonwyd at CBC ar 18 Mehefin 2013, daeth y Comisiynydd i'r casgliad bod CBC wedi methu â chyflawni eu Cynllun Iaith yn ei gyfanrwydd ac nad oedd awdurdod ganddynt i benderfynu dad-fabwysiadu'r Cynllun. Gwnaed argymhellion i ailafael yng ngweithrediad y Cynllun ar unwaith ac am gadarnhad o barodrwydd i ailafael yn y Cynllun o fewn 5 diwrnod gwaith.

Wedi i CBC fethu â darparu ymateb boddhaol erbyn 28 Mehefin 2013 i gais y Comisiynydd yn gofyn am ddatganiad clir ynghylch a oedd yr adroddiad wedi newid eu meddwl ynglŷn â dad-fabwysiadu'r Cynllun, anfonodd y Comisiynydd lythyr cyn-cyfreitha yn eu hysbysu bod y Comisiynydd yn gwneud cais am adolygiad barnwrol.

Cynhaliwyd yr adolygiad barnwrol yn yr Uchel Lys yng Nghaerdydd ar 19 Chwefror 2014.

Ar 7 Mawrth 2014 dyfarnodd Mr Ustus Hickinbottom ac Ei Anrhydedd y Barnwr Milwyn Jarman CF fod penderfyniad Cynilion a Buddsoddiadau Cenedlaethol i ddod â'u Cynllun Iaith i ben yn anghyfreithlon; ac fe ddiddymwyd y penderfyniad.

Dyma'r tro cyntaf erioed i achos yn ymwneud â gwasanaeth Cymraeg gael ei ystyried mewn adolygiad barnwrol; a'r achos hwn hefyd oedd y cyntaf erioed lle clywyd adolygiad barnwrol yn yr iaith Gymraeg.

The Commissioner is satisfied that the amended radio format guidelines, together with Ofcom's commitment to cascade them widely among relevant stakeholders, complies with the principle of the original clause in Ofcom's Welsh Language Scheme. As a result, the body was informed of the Commissioner's decision to terminate the Section 17 investigation into the implementation of Ofcom's Welsh Language Scheme on 27 January 2014.

Judicial Reviews under Section 8 of the Welsh Language (Wales) Measure 2011

The Queen on the application of the Welsh Language Commissioner and National Savings and Investments and the Welsh Ministers

On 4 February 2013 the Commissioner received a letter from National Savings and Investments (NS&I) noting their intention to end the provision of Welsh language services on 1 April 2014.

The Commissioner immediately responded to NS&I to explain that NS&I did not have the legal authority to revoke the scheme. NS&I responded stating that they did not intend to change their mind and that they were going to inform their customers that the Welsh language services were coming to an end. Soon after this, the Commissioner received complaints or enquiries regarding the matter from the public.

The Commissioner asked the Secretary of State for Wales to discuss the matter with the relevant Minister. In a letter on 15 April 2013 the Secretary of State claimed that Ministers of the Crown had the right to revoke the Welsh language schemes of bodies under their care any time they wished.

On 17 May 2013 the Welsh Language Commissioner wrote to NS&I to inform them that she intended to conduct a statutory investigation under section 17 of the Welsh Language Act 1993 into the implementation of the scheme.

In the final report of the investigation, sent to NS&I on 18 June 2013, the Commissioner concluded that NS&I had failed to carry out its Welsh Language Scheme in its entirety and that they had no authority to decide to revoke the Scheme. Recommendations were made to commence re-operating the Scheme at once and confirmation was sought of the willingness to restart operating the Scheme within 5 working days.

After NS&I failed to provide a satisfactory response to the Commissioner's request by 28 June 2013 enquiring whether the report had changed their decision regarding revoking the Scheme, the Commissioner sent a pre-litigation letter informing them that the Commissioner was applying for a judicial review.

The judicial review was conducted in the High Court in Cardiff on 19 February 2014.

On 7 March 2014 Mr Justice Hickinbottom and His Honour Judge Milwyn Jarman QC determined that the decision of NS&I to bring their Welsh Language Scheme to an end was unlawful; and the decision was quashed.

This was the first time that a case involving a Welsh language service was considered in a judicial review; and this case was also the very first in which a judicial review was heard in the Welsh language.

Gweithio gyda Swyddfa Cymru

Ar 3 Mawrth 2014 cychwynnodd un o swyddogion Comisiynydd y Gymraeg ar secondiad yn Swyddfa Cymru.

Gwaith y swyddog yw cynnal adolygiad llawn o'r graddau mae adrannau Whitehall yn cwrdd â'r gofynion deddfwriaethol cyfredol o ran y Gymraeg yn ogystal ag ystyried sut y byddant yn cwrdd â gofynion Mesur y Gymraeg (Cymru) 2011 a safonau mewn perthynas â'r Gymraeg.

Yn ogystal, mae'r Comisiynydd yn cwrdd ag Ysgrifennydd Gwladol Cymru yn chwarterol i drafod cydymffurfiaeth ag ymrwymïadau cynlluniau iaith ac unrhyw bryderon am wasanaethau Cymraeg anfodhaol neu gwynion a ddaeth i law gan y cyhoedd.

Working with the Wales Office

On 3 March 2014, one of the Welsh Language Commissioner's officers commenced a secondment at the Wales Office.

The officer's work is to conduct a full review regarding the degree to which Whitehall departments meet current legislative requirements with regards to the Welsh language as well as considering how they will meet the requirements of the Welsh Language (Wales) Measure 2011 and the standards in relation to the Welsh language.

The Commissioner meets on a quarterly basis with the Secretary of State as well to discuss compliance with Welsh language scheme commitments and any concerns regarding Welsh language services or complaints received from the public.

Amcan strategol 4: Hybu a hwyluso defnyddio'r Gymraeg

Cydweithio strategol â sectorau

Yn ystod y flwyddyn bu'r Comisiynydd yn hybu a hwyluso defnyddio'r Gymraeg gyda'r sefydliadau nad oes gofyniad statudol arnynt, ar hyn o bryd, i ddarparu gwasanaethau Cymraeg. Cafodd y gwaith hwn ei rannu rhwng dau dîm – y naill yn ymwneud â'r sector preifat a'r llall â'r trydydd sector.

Er mwyn gallu cyrraedd y nifer uchaf o fusnesau a sefydliadau â phosibl, bu'r Comisiynydd yn canolbwyntio ar gyfathrebu â chyrrff cynrychioladol fel y CBI, Sefydliad y Cyfarwyddwyr, Ffederasiwn y Busnesau Bach, y Siambrau Masnach, Cyngor Gweithredu Gwirfoddol Cymru a'r Cyngorau Gwirfoddol Sirol. Roedd yr ymwneud hwn yn digwydd ar ffurf cyfarfodydd rheolaidd, sesiynau briffio a chyflwyniadau.

Canlyniad uniongyrchol i'r cydweithio strategol hwn oedd cynnal cynhadledd 'Chwarae Teg i'r Gymraeg mewn Chwaraeon' ar y cyd â Chwaraeon Cymru ar 18 Mawrth 2014. Amcan y digwyddiad oedd ysbrydoli swyddogion sy'n gweithio ym maes chwaraeon i weld gwerth mewn cynyddu statws y Gymraeg o fewn eu sefydliad a chynyddu'r cyfleoedd i bobl, a phobl ifanc yn arbennig, i gymryd rhan mewn gweithgareddau chwaraeon yn Gymraeg. Yn ystod y gynhadledd bu siaradwyr gwadd yn annerch y mynychwyr, cynhaliwyd sesiynau blasu hyfforddiant, rhoddwyd cyngor ymarferol a chafwyd cyfle i unigolion rwydweithio a rhannu syniadau.

Cynhaliwyd trafodaeth yn y Sioe Fawr ynglŷn â'r Gymraeg yng nghefn gwlad Cymru. Daethpwyd â gwahanol fudiadau at ei gilydd er mwyn gwneud y cyswllt rhwng yr economi wledig a'r Gymraeg. Rôl hwylusydd oedd i'r Comisiynydd yn y drafodaeth a threfnwyd cyfarfod dilynol yn y Ffair Aeaf i edrych ar brosiectau penodol a chyfleoedd i fudiadau gydweithio â'i gilydd.

Rhoi cyngor i'r sector preifat a'r trydydd sector

Ym mis Tachwedd 2013 sefydlwyd gwasanaeth rhanbarthol i gefnogi busnesau bach a chanolig i ddatblygu defnydd o'r Gymraeg. Yn rhan o'r gwasanaeth newydd, mae pedwar swyddog cynghori busnes yn gweithio'n uniongyrchol â busnesau ar draws Cymru trwy ddarparu cyngor arbenigol wyneb yn wyneb, nwyddau, a gwasanaethau. Adnoddau newydd a gyflwynwyd yn ystod y flwyddyn oedd llyfryn 'Y Gymraeg: Eich Busnes', sef canllaw i fusnesau sydd am ddatblygu defnydd o'r Gymraeg, a gwasanaeth prawffdarllen er mwyn galluogi sefydliadau i gynyddu eu sgiliau a'u hyder i ddefnyddio'r Gymraeg.

Datblygwyd y berthynas yn ogystal â'r cwmnïau mawr cenedlaethol a rhyng-genedlaethol. Blaenoriaethwyd datblygu defnydd o'r Gymraeg mewn banciau ac archfarchnadoedd, a chynhaliwyd cyfarfodydd â phrif swyddogion nifer o gwmnïau mawr megis Marks & Spencer, Admiral a'r Co-op. Yn dilyn achos lle honnwyd i fferyllydd yn Morrisons wrthod meddyginiaeth i glaf ar y sail bod y presgripsiwn wedi ei ysgrifennu yn Gymraeg (gweler tudalen 20), trefnwyd bod Prif Weithredwr Morrisons yn ymweld â swyddfa'r Comisiynydd yng Nghaerdydd i drafod yr achos a'r ffordd ymlaen i'r cwmni o ran adnabod a datblygu sgiliau dwyieithog ei staff yng Nghymru.

Strategic objective 4: To promote and facilitate the use of the Welsh language

Strategic collaboration with sectors

During the year, the Commissioner has been promoting and facilitating use of the Welsh language with the organizations that are currently not subject to statutory requirements to provide services in Welsh. This work was split between two teams – one dealing with the private sector and the other with the third sector.

In order to reach the maximum number of businesses and organizations, the Commissioner concentrated on communicating with representative bodies such as the CBI, Institute of Directors, Federation of Small Businesses, the Chambers of Commerce, Wales Council for Voluntary Action and the County Voluntary Councils. This happened in the form of regular meetings, briefing sessions and presentations.

A direct result of this strategic collaboration was the 'Sport: a level playing field for Welsh' conference which was held jointly with Sports Wales on 18 March 2014. The objective of the event was to inspire officers working in the field of sports to see a value in increasing the status of the Welsh language within their organization and to increase the opportunities for people, especially young people, to take part in sporting activities in Welsh. During the conference guest speakers addressed attendees, training taster sessions were held, practical advice was shared and there was an opportunity for individuals to network and exchange ideas.

A discussion was conducted at the Royal Welsh Show regarding the Welsh language in rural Wales. Various organizations were brought together to make the link between the rural economy and the Welsh language. The Commissioner played the role of facilitator in the discussion and a follow-up meeting was arranged at the Winter Fair to look at specific projects and opportunities for organizations to collaborate.

Providing advice to the private sector and the third sector

In November 2013 a regional service was established to support small and medium sized businesses to develop use of the Welsh language. As part of the new service, four business advice officers work directly with businesses across Wales, providing face to face specialist advice, goods and services. New resources introduced during the year include the 'Making Welsh Your Business' booklet, a guide for businesses wanting to develop use of the Welsh language and a proofreading service to enable organizations to increase their skills and confidence in using the Welsh language.

The relationship with large national and trans-national companies was also strengthened. Priority was given to developing use of the Welsh language in banks and supermarkets, and meetings were held with the senior officers of large companies such as Marks & Spencer, Admiral and the Co-op. Following a case in which it was alleged that a pharmacist at Morrisons refused to dispense medication to a patient on the basis that the prescription was written in Welsh (see page 21), it was arranged for the Chief Executive of Morrisons to visit the Commissioner's office in Cardiff to discuss the case and the way ahead for the company in terms of identifying and developing the bilingual skills of its workforce in Wales.

Gweithgareddau Comisiynydd y Gymraeg 2013–14: parhad

Er mwyn rhoi ffocws i'r gwaith o hybu a hwyluso'r Gymraeg gyda'r trydydd sector ymgynghorwyd ar raglen waith, a chyhoeddwyd hi ar wefan y Comisiynydd. Hefyd, er mwyn sicrhau bod y sector yn deall sut i fynd ati i gynllunio, datblygu a darparu gwasanaethau Cymraeg cynhaliwyd cyfres o sesiynau hyfforddiant i sefydliadau trydydd sector ar draws Cymru. Yn rhan o'r hyfforddiant hwn roedd gofyn i sefydliadau baratoi cynllun gweithredu ar gyfer datblygu gwasanaethau dwyieithog.

Comisiynwyd ymchwil i'r maes gwirfoddoli yng Nghymru er mwyn sicrhau bod gwneuthurwyr polisi, arianwyr a darparwyr yn deall sut i ddatblygu'r ddarpariaeth Gymraeg. Gwnaed cyfres o argymhellion er mwyn mynd i'r afael â'r bylchau yn y ddarpariaeth bresennol a chynllunio ar gyfer cynyddu'r cyfleoedd i ddefnyddio'r Gymraeg. Cynhaliwyd cyfres o gyfarfodydd â Llywodraeth Cymru, Cyngor Gweithredu Gwirfoddol Cymru, sefydliadau llywodraethu chwaraeon a mudiadau ieuencid i drafod yr ymchwil a'r argymhellion.

50

Cyfieithu, terminoleg ac enwau lleoedd

Ariennir Cymdeithas Cyfieithwyr Cymru gan y Comisiynydd i ymgymryd â chyfres o weithgareddau rheoleiddio penodol a fydd yn cryfhau statws proffesiynol cyfieithwyr Cymraeg/Saesneg. Mae'r Comisiynydd hefyd yn cydweithio â'r Coleg Cymraeg Cenedlaethol er mwyn sicrhau bod dull addas o achredu a rheoleiddio'r proffesiwn mewn lle.

Dangosodd ymchwil y Comisiynydd i faes terminoleg a geiriadura fod bylchau yn y modd y caiff y maes ei gynllunio a'i gydgyssylltu ar hyn o bryd. Er mwyn mynd i'r afael â hyn sefydlwyd panel o arianwyr a llunwyr polisi er mwyn rhoi cyfeiriad strategol i'r gwaith.

Er mwyn gweithredu'r cyfrifoldeb o argymhell ffurfiau safonol enwau lleoedd sefydlwyd Panel Safoni Enwau Lleoedd. Mae aelodau'r Panel yn arbenigwyr ym maes enwau lleoedd neu faes yr orgraff a byddant yn darparu cyngor arbenigol ac annibynnol i'r Comisiynydd ynghylch enwau lleoedd Cymru. Penderfynwyd ymestyn y cyfrifoldeb yn y maes hwn er mwyn cynnig cyngor ar ffurfiau safonol enwau cymunedau a wardiau etholiadol yn ogystal ag enwau dinasoesedd, trefi a phentrefi. Mae Comisiwn Ffiniau a Democratiaeth Leol Cymru yn cydnabod cyfrifoldeb ac arbenigedd y Comisiynydd yn y maes ac mae wedi penderfynu y bydd yn ymgynghori â'r Comisiynydd wrth gynnal adolygiadau o ardaloedd llywodraeth leol Cymru.

Dadansoddi data'r Cyfrifiad

Mae gwaith y Comisiynydd yn cynnwys archwilio ffigurau Cyfrifiad 2011, ac mae nifer o fapiau a siartiau wedi eu cyhoeddi ar y wefan sy'n dangos ac yn dadansoddi'r data. Bydd y gwaith hwn yn sail i'r adroddiad 5-mllynedd ar sefyllfa'r Gymraeg y mae gofyn i'r Comisiynydd ei gyhoeddi yn unol â Mesur y Gymraeg (Cymru) 2011.

Cyfathrebu â'r cyhoedd

Roedd gan y Comisiynydd stondin yn Eisteddfod yr Urdd, y Sioe Fawr yn Llanelwedd a'r Eisteddfod Genedlaethol yn ystod haf 2013.

Cynhaliwyd pedwar cyfarfod cyhoeddus ar faes yr Eisteddfod Genedlaethol, yn canolbwyntio ar rôl y Comisiynydd wedi blwyddyn o weithredu, y Gymraeg fel sgîl gwerthfawr i gyflogwyr, a'r iaith ym maes gofal iechyd sylfaenol.

In order to give a focus to the work of promoting and facilitating the Welsh language with the third sector, a work programme was consulted upon and published on the Commissioner's website. Also, in order to ensure that the sector understands how to plan, develop and provide Welsh language services a series of training sessions were held across Wales. As part of this training, organizations were expected to prepare an action plan for developing bilingual services.

Research into the volunteering field in Wales was commissioned in order to ensure that policy-makers, funders and providers understand how to develop their Welsh language provision. A series of recommendations were made in order to tackle the gaps in the present provision and to increase the opportunities to use the Welsh language in future. A series of meetings were held with the Welsh Government, the Wales Council for Voluntary Action, sports governance organizations and youth movements to discuss the research and recommendations.

Translation, terminology and place-names

Cymdeithas Cyfieithwyr Cymru (the Association of Welsh Translators and Interpreters) is financed by the Commissioner to undertake a series of specific regulatory activities which will strengthen the professional status of Welsh/English translators. The Commissioner is also working with the Coleg Cymraeg Cenedlaethol in order to ensure that an appropriate method of accrediting and regulating the profession is in place.

The Commissioner's research into the field of terminology and lexicography indicated that there were gaps in the way the field is currently planned and co-ordinated. In order to address this, a panel of funders and policy-makers was established in order to provide strategic direction.

The Place-names Standardization Panel was set up to fulfil the responsibility of recommending standard forms of place names. Panel members are experts in the field of place-names or Welsh orthography and they provide specialist and independent advice to the Commissioner regarding the place-names of Wales. It was decided to expand the responsibility in this field in order to offer advice on the standard forms of community and electoral ward names as well as the names of cities, towns and villages. The Local Democracy and Boundary Commission for Wales acknowledges the Commissioner's responsibility and expertise in the field and has decided to consult the Commissioner in conducting reviews of Welsh local authority areas.

Analysing Census data

The Commissioner's work includes investigating the 2011 Census figures, and a number of maps and charts have been published on the website, displaying and analysing the data. This work will form a basis for the 5-year report on the position of the Welsh language which the Commissioner is required to publish in accordance with the Welsh Language (Wales) Measure 2011.

Public engagement

The Commissioner had a stand at the Urdd Eisteddfod, the Royal Welsh Show and the National Eisteddfod during summer 2013.

Four public meetings were held on the National Eisteddfod field, concentrating on the role of the Commissioner after a year in operation, the Welsh language as a valuable skill for employers, and the language in the primary health care sector.

Gweithgareddau Comisiynydd y Gymraeg 2013–14: parhad

Cynhaliwyd cyfarfodydd â chyrrff sy'n cynrychioli gwahanol garfannau o'r cyhoedd yn ystod y flwyddyn. Roedd y rhain yn cynnwys sesiynau penodol ar hawliau a sgiliau gyda'r Ddraig Ffyni, cynulliad pobl ifanc Cymru; trafodaeth ar bontio rhwng y Gymraeg a'r amrywiol gymunedau gyda Chyngor Rhyng-Ffydd Cymru; yn ogystal â sesiynau trafod a rhannu gwybodaeth â mudiadau sy'n cynrychioli'r cyhoedd fel Merched y Wawr, Urdd Gobaith Cymru, Mentrau Iaith Cymru a'r Fforymau Iaith Sirol.

Yn ystod y flwyddyn, ymddangosodd 323 erthygl am y Comisiynydd yn y wasg brintiedig ac ar-lein. Cymerodd y Comisiynydd ran mewn 25 cyfweiliad radio a 22 cyfweiliad teledu yn ystod y flwyddyn.

Defnyddir y cyfrif trydar @ComyGymraeg i rannu gwybodaeth â dilynwyr ac i gyfathrebu â rhanddeiliaid allanol. Ar 31 Mawrth 2014 roedd gan y Comisiynydd 2,224 o ddilynwyr ar Twitter – cynnydd o 989 (80%) er 31 Mawrth 2013.

Materion cyhoeddus

Mewn cyfarfod yn Nulyn ar 24 Mai 2013, daeth Comisiynydd y Gymraeg yn un o sylfaenwyr Cymdeithas Ryngwladol y Comisiynwyr Iaith. Mae'r aelodau eraill yn cynrychioli ieithoedd lleiafrifol yng Nghanada, Catalwnia, De Affrica, Iwerddon, Nunavut a Kosovo. Mae'r Gymdeithas yn fodd i'r Comisiynwyr drafod a rhannu syniadau a phrofiadau am sut gellir sicrhau hawliau siaradwyr ieithoedd brodorol ac ieithoedd lleiafrifol. Yn y gynhadledd flynyddol gyntaf ym Marcelona ym mis Mawrth 2014 cytunwyd mai Comisiynydd y Gymraeg fyddai'n darparu ysgrifenyddiaeth i'r gymdeithas am y ddwy flynedd nesaf. Hefyd pasiwyd mai yng Nghymru fydd cynhadledd flynyddol y Gymdeithas yn 2016.

Yn ogystal â'r cyfarfodydd chwarterol gyda Phrif Weinidog Cymru yn sgil ei rôl fel Gweinidog â chyfrifoldeb am y Gymraeg, mae'r Comisiynydd hefyd yn cwrdd yn chwarterol â llefarwyr ar y Gymraeg y pleidiau yn y Cynulliad.

Ar 14 Tachwedd 2013 cyflwynodd y Comisiynydd dystiolaeth gerbron Pwyllgor Cymunedau, Cydraddoldeb a Llywodraeth Leol y Cynulliad. Roedd yn gyfle i Aelodau Cynulliad graffu ar Adroddiad Blynyddol 2012–13 ac ar waith y Comisiynydd yn ehangach. Ar 16 Hydref 2013 cynhaliwyd sesiwn trafod yn Nhŷ'r Arglwyddi, a rhoddwyd cyflwyniad am rôl a gwaith y Comisiynydd i'r Aelodau Seneddol ac aelodau Tŷ'r Arglwyddi oedd yn bresennol. Mae swyddogion y Comisiynydd yn aelodau o'r Grŵp Trawsbleidiol ar y Gymraeg yn y Cynulliad.

Meetings were held with bodies representing various interest groups during the year. These included specific sessions on rights and skills with the Funky Dragon – the young people's assembly for Wales; a discussion on creating a bridge between the Welsh language and the various communities with the Inter-Faith Council for Wales; as well as discussion and information-sharing sessions with organizations representing the public such as Merched y Wawr, Urdd Gobaith Cymru, Mentrau Iaith Cymru and the County Language Forums.

During the year, 323 articles about the Commissioner appeared in the printed press and on-line. The Commissioner also took part in 25 radio interviews and 22 television interviews.

53

The Commissioner uses the twitter account @ComyGymraeg to share information with followers and to communicate with external stakeholders. On 31 March 2014 the Commissioner had 2,224 followers on Twitter – an increase of 989 (80%) since 31 March 2013.

Public issues

At a meeting in Dublin on 24 May 2013, the Welsh Language Commissioner became one of the founding members of the International Association of Language Commissioners. The other members represent minority languages in Canada, Catalonia, South Africa, Ireland, Nunavut and Kosovo. The Association is a means for Commissioners to discuss and share ideas and experiences regarding how to ensure the rights of those who speak indigenous languages and minority languages. In the first annual conference in Barcelona in March 2014, it was agreed that the Welsh Language Commissioner would provide secretariat for the association for the next two years. It was also agreed that the association's annual conference would be held in Wales in 2016.

As well as quarterly meetings with the First Minister, in his role as Minister with responsibility for the Welsh language, the Commissioner also meets quarterly with the Assembly parties' spokesmen on the Welsh language.

On 14 November 2013 the Commissioner submitted evidence before the Assembly's Communities, Equality and Local Government Committee. It was an opportunity for Assembly members to scrutinize the 2012–13 Annual Report and also the Commissioner's work more widely. On 16 October 2013 a discussion session was held in the House of Lords and a presentation was given to MPs and Peers on the role and work of the Commissioner. The Commissioner's officers are members of the Cross-Party Group on the Welsh language in the Assembly.

Rhaglen waith Comisiynydd y Gymraeg 2014–15

The Welsh Language Commissioner's work programme 2014–15

Rhaglen waith Comisiynydd y Gymraeg 2014-15

Mae'r Comisiynydd wedi llunio Cynllun Gweithredol ar gyfer 2014–15 sy'n seiliedig ar yr amcanion strategol yn y Cynllun Strategol 2013–15.

Mae gweithgareddau penodol wedi eu cynnwys o dan y gwahanol amcanion. Maent yn cynnwys y canlynol:

Amcan strategol 1: Dylanwadu ar yr ystyriaeth a roddir i'r Gymraeg o fewn datblygiadau polisi

- Parhau â'r gwaith o gynnal Ymholiad Gofal Sylfaenol gan gyflwyno canfyddiadau ac argymhellion mewn adroddiad yn ystod haf 2014
- Paratoi ar gyfer gosod dyletswyddau statudol y safonau llunio polisi ar sefydliadau gan gynnwys paratoi methodoleg asesu effaith ieithyddol genedlaethol, cod ymarfer a gweithdrefnau monitro cysylltiedig
- Drwy swyddogaethau ymchwil ac addysgu'r Comisiynydd baratoi adroddiad yn amlinellu ymyriadau strategol i asio cynlluniau datblygu economaidd a thwf ieithyddol.

Amcan strategol 2: Gwrando ar farn a phryderon am y Gymraeg a cheisio sicrhau cyfiawnder i unigolion

- Adolygu'r drefn gwyno yn sgil argymhellion yr adroddiad annibynnol
- Codi ymwybyddiaeth ymysg y cyhoedd a chyflogwyr ynglŷn ag ymyrraeth â rhyddid i ddefnyddio'r Gymraeg
- Cyhoeddi a chylchredeg yn eang nodyn cyngor ar hawliau ieithyddol plant yng Nghymru
- Cynhyrchu e-fwletin Comisiynydd y Gymraeg i'w ddosbarthu'n chwarterol i'r cyhoedd a rhanddeiliaid.

Amcan strategol 3: Ehangu a chryfhau ymrwymadau iaith Gymraeg sefydliadau a gwella profiad siaradwyr Cymraeg

- Cynnal ymchwiliadau safonau â'r sefydliadau a flaenoriaethir yng nghylchoedd 1 a 2 y rhaglen cynnal ymchwiliad safonau
- Cyhoeddi polisi gorfodi Comisiynydd y Gymraeg
- Cydweithio â Swyddfa Cymru gyda golwg ar ei galluogi i gydsynio i fod yn ddarostyngedig i safonau
- Gweithredu'r drefn cynlluniau iaith Gymraeg gan reoli newid wrth i rai sefydliadau symud o un gyfundrefn statudol i un arall; rheoli'r newid wrth i rai sefydliadau symud at weithredu'n ddwyieithog am y tro cyntaf ac wrth i eraill symud o weithredu ar sail wirfoddol i gyfundrefn statudol.

The Welsh Language Commissioner's work programme 2014–15

The Commissioner has drafted an Operating Plan for 2014–15, based on the strategic objectives in the Strategic Plan 2013–15.

Specific activities have been included under the various objectives. They include the following:

Strategic objective 1: To influence the consideration given to the Welsh language in policy developments

- Continue with the work of conducting a Primary Care Inquiry and to present findings and recommendations in a report during summer 2014
- Make preparations for imposing the statutory duties of the policy making standards on organizations including preparing a national methodology for assessing impact on the language, a code of practice and associated monitoring procedures
- Through the Commissioner's research and educating role, prepare a report outlining strategic interventions to bring together economic development plans and language growth.

Strategic objective 2: To listen to opinions and concerns about the Welsh language and to try to ensure justice for individuals

- Revise the complaints procedure as a result of the recommendations of the independent review
- Raise awareness among the public and employers of the legislation involving interference with the freedom to use the Welsh language
- Publish and widely distribute an advice note on the language rights of children in Wales
- Produce the Welsh Language Commissioner's e-bulletin for quarterly distribution to the public and stakeholders.

Strategic objective 3: To broaden and strengthen the Welsh language commitments of organizations and to improve the experience of Welsh speakers

- Carry out standards investigations with the organizations prioritized in rounds 1 and 2 of the schedule for carrying out standards investigations
- Publish the Welsh Language Commissioner's enforcement policy
- Co-operate with the Wales Office with a view to enabling it to consent to be subject to standards
- Continue to implement the Welsh language schemes regime and to manage the change as organizations move from one statutory system to another; to manage the change as organizations move to operating bilingually for the first time and as others move from operating on a voluntary basis to a statutory system.

Amcan strategol 4: Hybu a hwyluso defnyddio'r Gymraeg

- Cynnal deialog ragweithiol â rhanddeiliaid trydydd sector a busnes, yn ogystal â gyda sefydliadau unigol ynglŷn â rôl y Comisiynydd
- Cynnal Arolwg Defnydd Iaith 2013–14 a 2014–15, ei ddadansoddi a chyhoeddi ei ganlyniadau
- Sefydlu Panel Cydgysylltu Safoni Termau a Geiriadura
- Cynnal y Panel Safoni Enwau Lleoedd ac ymateb i ymholiadau ynghylch ffurfiau safonol enwau lleoedd
- Cydweithio â'r Coleg Cymraeg Cenedlaethol i'w gefnogi wrth ddatblygu prosiect astudiaethau cyfieithu cenedlaethol.

58

Amcan strategol 5: Creu sefydliad iach a gweithredu'n briodol

- Datblygu a gwella trefniadau cyfathrebu'r sefydliad yn barhaus
- Arloesi trwy ddefnyddio technoleg i gynorthwyo swyddogion i gyflawni eu dyletswyddau ac i gyfathrebu â'i gilydd yn rhwydd o'r pedair swyddfa
- Datblygu a gweithredu trefniadau llywodraethu priodol mewn cydweithrediad â Phwyllgor Archwilio a Risg y Comisiynydd a'r archwilwyr mewnol
- Hyrwyddo diwylliant o wella parhaus ac ymchwilio i fodolau rhagori addas a pherthnasol i gryfhau'r cysyniad o gydraddoldeb, parch a chydabyddiaeth; sicrhau bod gan swyddogion y sgiliau angenrheidiol i gwrdd â gofynion y gwaith ac yn eu galluogi i gyfrannu at lwyddiant y Comisiynydd.

Strategic objective 4:

To promote and facilitate the use of the Welsh language

- Conduct a proactive dialogue with third sector and business stakeholders and with individual organizations regarding the role of the Commissioner
- Conduct a Language Use Survey 2013–14 and 2014–15, to analyse it and publish its results
- Establish a Panel for the Coordination of Terminology Standardization and Lexicography
- Maintain the Place-names Standardization Panel and respond to enquiries regarding the standard forms of place-names
- Collaborate with the Coleg Cymraeg Cenedlaethol to support it in developing a national translation studies project.

Strategic objective 5:

To create a healthy organization and operate appropriately

- Develop and improve the organization's communication arrangements
- Use technology to assist officers in carrying out their duties and to communicate with each other with ease from the four offices
- Develop and implement appropriate governance arrangements in collaboration with the Commissioner's Audit and Risk Committee and the internal auditors
- Promote a culture of continuous improvement; consider appropriate models of excellence to strengthen the concepts of equality, respect and recognition; ensure that officers have the necessary skills to meet the demands of the work and enable them to contribute towards the Commissioner's success.

Cyd-destun y Gymraeg 2013–14

The context of the Welsh language 2013–14

Cyd-destun y Gymraeg 2013–14

Mae'n ofynnol i Gomisiynydd y Gymraeg, yn unol ag adran 18 (2) (b) Mesur y Gymraeg (Cymru) 2011, ddarparu adolygiad o faterion sy'n berthnasol i'r Gymraeg. Yn yr adran hon rhoddir sylw i ddatblygiadau a ddigwyddodd neu adroddiadau a gyhoeddwyd yn ystod 2013–14.

Y darlun ystadegol

Yn ystod 2013–14 cyhoeddwyd rhagor o ystadegau Cyfrifiad 2011. Mae nifer o siartiau a mapiau yn dangos gwahanol ystyriaethau iaith ystadegau'r Cyfrifiad i'w canfod ar wefan y Comisiynydd.

Dyfodol y Cyfrifiad

Cyhoeddodd y Swyddfa Ystadegau Gwladol ymgynghoriad tri mis ar y Cyfrifiad a darpariaeth ystadegau poblogaeth Cymru a Lloegr yn y dyfodol ym mis Medi 2013. Ar 27 Mawrth 2013 cyhoeddwyd y bydd y Cyfrifiad yn parhau yn 2021, yn bennaf ar-lein.

Datblygiadau Cynulliad Cenedlaethol Cymru

Nid yw Cynulliad Cenedlaethol Cymru na Chomisiwn y Cynulliad wedi eu henwi ym Mesur y Gymraeg (Cymru) 2011. Mae'r Cynulliad yn gweithredu'n unol â Deddf Cynulliad Cenedlaethol Cymru (Ieithoedd Swydddogol) 2012. Nod y Ddeddf honno yw gwneud y Gymraeg a'r Saesneg yn ieithoedd swydddogol yn y Cynulliad a bod rhaid trin y ddwy iaith ar y sail eu bod yn gyfartal.

The context of the Welsh language 2013–14

The Welsh Language Commissioner must, in accordance with section 18 (2) (b) Welsh Language (Wales) Measure 2011, provide a review of matters relevant to the Welsh language. In this section, attention is given to developments that took place or reports published during 2013–14.

The statistical picture

During 2013–14 more of the 2011 Census statistics were published. A number of charts and maps indicating the various language considerations of the Census statistics can be found on the Commissioner's website.

The future of the Census

The Office for National Statistics published a three month consultation on the Census and the provision of England and Wales population statistics in future during September 2013. On 27 March 2013, it was announced that the Census would continue in 2021, mostly on-line.

National Assembly for Wales developments

Neither the National Assembly for Wales nor the Assembly Commission are named in the Welsh Language (Wales) Measure 2011. The Assembly operates in accordance with the National Assembly for Wales (Official Languages) Act 2012. The aim of that Act is to make Welsh and English official languages in the Assembly, and that both languages must be treated on the basis of equality.

Cyd-destun y Gymraeg 2013–14: parhad

Yn sgil y Ddeddf ac er mwyn galluogi gweithredu'n ddwyieithog datblygodd y Cynulliad, ar y cyd â Microsoft, adnodd cyfieithu Microsoft Translator ar gyfer y Gymraeg. Lansiodd yr adnodd ar 21 Chwefror 2014.

Datblygiadau Llywodraeth Cymru

Cyfrifoldeb gweinidogol

Ar 25 Mehefin 2013 ymddiswyddodd Leighton Andrews AC o'i swydd yng Nghabinet Llywodraeth Cymru fel Gweinidog Addysg a Gweinidog â chyfrifoldeb am y Gymraeg. Y diwrnod canlynol, cyhoeddwyd newidiadau yn y cabinet. Cyhoeddwyd mai Huw Lewis AC fyddai'n cymryd cyfrifoldeb dros y portffolio addysg, tra byddai'r Prif Weinidog, Carwyn Jones AC, yn cymryd cyfrifoldeb dros y Gymraeg.

Safonau mewn perthynas â'r Gymraeg

Ar 6 Ionawr 2014 cyhoeddodd Llywodraeth Cymru ddogfen ymgynghorol 'Safonau Arfaethedig mewn perthynas â'r Gymraeg' ar ei gwefan. Y ddogfen hon oedd sail ymchwiliad safonau statudol Comisiynydd y Gymraeg er mwyn dod i ddyfarniad ynghylch pa safonau, os o gwbl, ddylai fod yn benodol gymwys i sefydliadau. (Ceir rhagor o wybodaeth am broses ymchwiliad safonau'r Comisiynydd ar dudalennau 36–39).

Tribiwnlys y Gymraeg

Ar 23 Ionawr 2014 hysbysebodd Llywodraeth Cymru swydd cadeirydd Tribiwnlys y Gymraeg. Bydd aelodau eraill y Tribiwnlys yn cael eu penodi'n ddiweddarach yn 2014.

Y Gynhadledd Fawr a datganiadau polisi

Mewn ymateb i ganlyniadau Cyfrifiad 2011, cynhaliodd Llywodraeth Cymru drafodaeth genedlaethol ar ddyfodol y Gymraeg; galwyd y drafodaeth hon yn 'Gynhadledd Fawr'. Yn dilyn cyfres o gyfarfodydd lleol ar draws Cymru lle roedd cyfle i unigolion leisio barn am sut i gynyddu defnydd o'r Gymraeg, daeth y Gynhadledd Fawr i ben â chynhadledd undydd yn Aberystwyth ar 4 Gorffennaf 2013.

Ym mis Hydref 2013 cyhoeddwyd adroddiad yn rhoi gorolwg o ymatebion y cyfranogwyr. Ymysg y blaenoriaethau polisi a amlygwyd yn sylwadau'r cyhoedd oedd mudoledd, cynllunio, yr economi, marchnata'r iaith, addysg, a chynyddu'r cyfleoedd i ddefnyddio'r Gymraeg.

Mewn datganiad llafar yn y Senedd ar 12 Tachwedd 2013 dywedodd y Prif Weinidog y bydd llawer o'r camau y bydd y Llywodraeth yn eu cymryd mewn ymateb i sylwadau'r Gynhadledd Fawr yn seiliedig ar argymhellion adroddiadau annibynnol mae'r Llywodraeth wedi eu comisiynu yn ystod y flwyddyn.

The context of the Welsh language 2013–14: continued

As a result of the Act and in order to enable bilingual operation, the Assembly, jointly with Microsoft, developed the Microsoft Translator translation resource for the Welsh language. The resource was launched on 21 February 2014.

Welsh Government developments

Ministerial responsibility

On 25 June 2013, Leighton Andrews AM resigned from his post in the Welsh Government Cabinet as Education Minister and Minister responsible for the Welsh language. The following day, changes to the cabinet were announced. It was announced that Huw Lewis AM would take responsibility for the education portfolio, whilst the First Minister, Carwyn Jones AM, took responsibility for the Welsh language.

Standards relating to the Welsh language

On 6 January 2014 the Welsh Government published a consultation document entitled 'Proposed standards relating to the Welsh language' on its website. This document was the basis of the Welsh Language Commissioner's standards investigation in order to reach a conclusion regarding which standards, if at all, should be specifically applicable to organizations. (More information on the Commissioner's standards investigations process can be found on pages 36–39).

Welsh Language Tribunal

On 23 January 2014 the Welsh Government advertised the post of chair of the Welsh Language Tribunal. It was stated that other members of the Tribunal will be appointed later in 2014.

Y Gynhadledd Fawr and policy statements

In response to the results of the 2011 Census, the Welsh Government held a national discussion on the future of the Welsh language; this discussion was called the '*Gynhadledd Fawr*' (the 'Big Conference'). Following a series of local meetings across Wales where there was an opportunity for individuals to voice their opinion regarding how to increase use of the Welsh language, the *Gynhadledd Fawr* ended with a one-day conference in Aberystwyth on 4 July 2013.

In October 2013 a report was published giving an overview of participants' responses. Among the policy priorities highlighted in the public's comments were migration, planning, the economy, marketing the language, education, and increasing the opportunities to use the Welsh language.

In an oral statement in the Senedd on 12 November 2013 the First Minister said that many of the steps the Government will take in response to the comments of the *Gynhadledd Fawr* will be based on the recommendations of the independent reports which the Government has commissioned during the year.

Argymhellion adroddiadau a gomisiynwyd gan Lywodraeth Cymru

Y Gymraeg fel ail iaith

Ar 27 Medi 2013 cyhoeddwyd adroddiad y grŵp oedd yn craffu ar ddysgu'r Gymraeg fel ail iaith, dan Gadeiryddiaeth Yr Athro Sioned Davies. Nododd adroddiad 'Un iaith i bawb: adolygiad o Gymraeg ail iaith yng Nghyfnodau Allweddol 3 a 4' nad yw dysgu Gymraeg fel ail iaith yn effeithiol fel dull o annog disgyblion i ddefnyddio'r Gymraeg y tu allan i'r ysgol. Cynigia'r adroddiad 24 o argymhellion o ran gwella'r ddarpariaeth ail iaith. Mae'r argymhellion yn cynnwys:

- parhau i sicrhau bod Gymraeg ail iaith yn bwnc gorfodol mewn ysgolion hyd at ddiwedd Cyfnod Allweddol 4
- hyrwyddo'r Gymraeg fel sgil yn y gweithle
- gwella dilyniant addysg Gymraeg rhwng yr ysgol gynradd a'r ysgol uwchradd
- defnyddio'r Gymraeg ar draws y cwricwlwm
- sicrhau bod gan bob ysgol niferoedd digonol o staff â'r gallu i addysgu yn Gymraeg
- cynyddu cyfleoedd i ddefnyddio a chlywed y Gymraeg y tu allan i'r dosbarth.

Yr Eisteddfod Genedlaethol

Dan gadeiryddiaeth Roy Noble, gwnaeth y grŵp oedd yn adolygu'r Eisteddfod Genedlaethol 9 o argymhellion yn eu hadroddiad a gyhoeddwyd ar 24 Hydref 2013. Yn eu plith roedd:

- sicrhau bod yr Eisteddfod yn parhau'n wyl deithiol
- ehangu strategaeth farchnata'r Eisteddfod
- denu mwy o wirfoddolwyr ifanc
- datblygu strategaeth ddigidol
- cynyddu grant a chyfalaf yr Eisteddfod.

Cymraeg i Oedolion

Dan gadeiryddiaeth Dr Haydn Edwards, cyhoeddwyd adroddiad 'Codi golygon: adolygiad o Gymraeg i Oedolion' ar 2 Rhagfyr 2013. Daeth yr adroddiad i'r casgliad bod angen ailwampio'r ffordd caiff y Gymraeg ei dysgu i oedolion. Ymysg y 24 o argymhellion a wnaed yn yr adroddiad mae:

- sefydlu endid cenedlaethol i fod yn gyfrifol am roi arweiniad yn y maes
- datblygu a gweithredu strategaeth Cymraeg yn y gweithle
- hybu prosiectau Cymraeg i'r teulu
- creu partneriaethau â chymdeithasau Cymraeg er mwyn gwella profiadau dysgwyr
- buddsoddi yn y maes.

Cymunedau Cymraeg

Cyhoeddwyd adroddiad 'Cynyddu nifer y cymunedau lle defnyddir y Gymraeg fel prif iaith' ar 4 Rhagfyr 2013. Roedd y 7 argymhelliad a wnaed gan y grŵp, dan gadeiryddiaeth Dr Rhodri Llwyd Morgan, yn cynnwys:

- gwella effaith polisiâu'r Llywodraeth er mwyn hyrwyddo cynllunio rhanbarthol sy'n llesol o safbwynt y Gymraeg
- cysoni'r ddarpariaeth addysg yn siroedd y gorllewin er mwyn i bob disgybl ddod yn ddwyieithog
- ehangu gweithleoedd sy'n gweithredu'n fewnol yn ddwyieithog
- ehangu ar brosiectau sy'n cefnogi gweithgareddau cymdeithasol cyfrwng Cymraeg.

Recommendations of reports commissioned by the Welsh Government

Welsh as a second language

On 27 September 2013 the report of the group scrutinizing learning Welsh as a second language, chaired by Professor Sioned Davies, was published. The report 'One language for all: review of Welsh second language at Key Stages 3 and 4' noted that learning Welsh as a second language is not effective as a means of encouraging pupils to use the Welsh language outside school. The report suggests 24 recommendations in terms of improving the second language provision. The recommendations include:

- continuing to ensure that Welsh second language is a compulsory subject in schools up to the end of Key Stage 4
- promoting the Welsh language as a skill in the workplace
- improving Welsh education progression between primary school and secondary school
- using the Welsh language across the curriculum
- ensuring that every school has an adequate number of staff with the ability to teach in Welsh
- increasing opportunities to use and hear the Welsh language outside the class.

The National Eisteddfod

Under the chairmanship of Roy Noble, the group reviewing the National Eisteddfod made 9 recommendations in their report published on 24 October 2013. Amongst them were:

- to ensure that the Eisteddfod continues to travel around Wales
- to broaden the Eisteddfod's marketing strategy
- to attract more young volunteers
- to develop a digital strategy
- to increase the Eisteddfod's grant and capital.

Welsh for Adults

Under the chairmanship of Dr Haydn Edwards, the report 'Raising our Sights: review of Welsh for Adults' was published on 2 December 2013. The report concluded that there is a need to overhaul the way in which the Welsh language is taught to adults. Among the 24 recommendations in the report are:

- to establish a national entity to be responsible for providing guidance in the field
- to develop and implement a Welsh in the workplace strategy
- to promote Welsh for the family projects
- to create Welsh partnerships and societies in order to improve the experiences of learners
- to invest in the field.

Welsh speaking communities

A report entitled 'Increasing the number of communities where Welsh is the main language' was published on 4 December 2013. The group, under the chairmanship of Dr Rhodri Llwyd Morgan, made 7 recommendations including:

- to improve the effect of the Government's policies in order to promote regional planning which is beneficial in terms of the Welsh language
- to make education provision consistent in west Wales counties so that every pupil becomes bilingual
- to expand the number of workplaces which operate bilingually internally
- to expand the number of projects that support social activities through the medium of Welsh.

Llywodraethu a darparu gwasanaethau cyhoeddus

Ar 20 Ionawr 2014 cyhoeddwyd 'Adroddiad y Comisiwn ar Lywodraethu a darparu Gwasanaethau Cyhoeddus'. Cadeiriwyd y Comisiwn gan Syr Paul Williams. Gwnaeth y Comisiwn 62 o argymhellion ar sut i ddarparu gwasanaethau cyhoeddus, ac roedd y rhain yn ymwneud yn bennaf ag uno cynghorau sir yng Nghymru. Un o ystyriaethau'r Comisiwn wrth lunio'r cynigion, yn ôl yr adroddiad, oedd y defnydd o'r Gymraeg mewn gwahanol ardaloedd.

Mentrau iaith

Yn yr adroddiad 'Adolygiad o waith y Mentrau Iaith, y Cynlluniau Gweithredu Iaith a Chynllun Hybu'r Gymraeg Aman Tawe' a gyhoeddwyd ar 30 Ionawr 2014 gwnaeth Uned Ymchwil Iaith, Polisi a Chynllunio, Ysgol y Gymraeg, Prifysgol Caerdydd a chwmni Sbectrwm 10 argymhelliad. Yn eu mysg roedd:

- sefydlu is-gynllun i strategaeth iaith fyw: iaith byw yn nodi blaenoriaethau ar gyfer hyrwyddo'r Gymraeg
- creu cytundeb rhwng yr holl asiantaethau sy'n cael eu hariannu gan Lywodraeth Cymru er mwyn cytuno ar gyfrifoldebau
- ariannu corff cydlynu'r mentrau iaith yn ganolog
- sefydlu rhagor o gynlluniau datblygu ardal
- estyn cylch ariannu sefydliadau sy'n hyrwyddo'r Gymraeg i 3–5 mlynedd
- adolygu'r dull o ariannu prosiectau hyrwyddo'r Gymraeg.

Y Gymraeg a datblygu economaidd

Yn 'Adroddiad y Grŵp Gorchwyl a Gorffen ar yr Iaith Gymraeg a Datblygu Economaidd' a gyhoeddwyd ar 21 Chwefror 2014 gwnaeth y grŵp, a gadeiriwyd gan Elin Rhys, 27 o argymhellion. Yn eu mysg roedd:

- hyrwyddo manteision y Gymraeg i fusnesau
- defnyddio cyllid priodol o Ewrop a Llywodraeth Cymru i annog datblygiad economaidd
- annog busnesau i ddefnyddio'r parth .cymru pan fydd ar gael
- ffurfio rhwydweithiau busnes Cymraeg
- rhoi cyfrifoldeb am ddatblygu economaidd i'r mentrau iaith
- ariannu prosiectau peilot ar gyfer adfywio economaidd
- gwella seilwaith trafndiaeth a band llydan
- gwneud darpariaeth Gymraeg yn ofynnol yn nhendrau'r sector cyhoeddus
- gwneud darpariaeth Gymraeg yn ofynnol i fusnesau sy'n cael grantiau gan Lywodraeth Cymru.

Datblygiadau Llywodraeth y DU

Y Comisiwn ar Ddatganoli yng Nghymru (Comisiwn Silk)

Ar 3 Mawrth 2014, cyhoeddodd y Comisiwn ei adroddiad ar Ran II ei gylch gwaith ar bwerau ehangach Cynulliad Cenedlaethol Cymru.

Mae adran 12.2 y ddogfen 'Grymuso a Chyfrifoldeb: Pwerau deddfwriaethol i gryfhau Cymru' (sef Rhan II adroddiad y Comisiwn Silk) yn nodi:

Credwn y dylai Llywodraeth y Deyrnas Unedig a Llywodraeth Cymru adolygu pob un o'r meysydd a grybwyllwyd gan y Comisiynydd gyda golwg ar ddiwygio'r gyfraith i roi statws cyfartal i'r Gymraeg. Yn fwy cyffredinol, credwn y dylai Llywodraeth y Deyrnas Unedig a Llywodraeth Cymru asesu'n systematig sut y defnyddir y Gymraeg ar draws y llywodraeth ac yna cadw golwg ar y sefyllfa'n barhaus.

Governance and the provision of public services

On 20 January 2014 'The Report of the Commission on Public Service Governance and Delivery' was published. The Commission was chaired by Sir Paul Williams. The Commission made 62 recommendations on how to provide public services, and these mainly involved the merging of county councils in Wales. One of the Commission's considerations in formulating the proposals, according to the report, was the use of the Welsh language in various geographical areas.

Mentrau iaith

In the report entitled 'A Review of the work of Mentrau iaith, Language Action Plans and the Programme to Promote Welsh in Aman Tawe' published on 30 January 2014, the Language, Policy and Planning Research Unit, School of Welsh, Cardiff University and Cwmni Sbectrwm made 10 recommendations. Amongst them were:

- to establish a supplementary scheme to the A living language: a language for living strategy stating priorities for promoting the Welsh language
- to create an agreement between all the agencies funded by the Welsh Government in order to agree on responsibilities
- to centrally fund a body to co-ordinate the mentrau iaith
- to establish more area promotion schemes
- to expand the funding round for organizations that promote the Welsh language to 3–5 years
- to review the method of funding Welsh language promotion projects.

The Welsh language and economic development

In the 'Report of the Welsh Language and Economic Development Task and Finish Group' published on 21 February 2014, the group, chaired by Elin Rhys, made 27 recommendations. Amongst them were:

- to promote the advantages of the Welsh language to businesses
- to use appropriate funding from Europe and the Welsh Government to encourage development
- to encourage businesses to use the .cymru domain when it is available
- to form Welsh business networks
- to give the mentrau iaith responsibility for economic development
- to fund pilot projects for economic regeneration
- to improve transport infrastructure and broadband
- to make Welsh language provision a requirement in public sector tenders
- to make Welsh language provision a requirement for businesses receiving grants from the Welsh Government.

UK Government developments

The Commission on Devolution in Wales (Silk Commission)

On 3 March 2014 the Commission published its report on Part II of its terms of reference on wider powers for the National Assembly for Wales.

Section 12.2 of the document 'Empowerment and Responsibility: Legislative powers to strengthen Wales' (namely Part II of the Silk Commission report) notes:

We believe that the UK Government and the Welsh Government should review each of the areas mentioned by the Commissioner with the view to amending legislation to give equal status to the Welsh language. More generally, we believe that the UK Government and the Welsh Government should systematically assess how the Welsh language is used across the government and the keep an eye on the situation continually.

Adroddiad Pwyllgor Arbenigwyr Cyngor Ewrop ar y Siarter ar Ieithoedd Lleiafrifol a Rhanbarthol

Ym mis Ionawr 2014 cyhoeddwyd adroddiad Pwyllgor Arbenigwyr Cyngor Ewrop yn ymateb i dystiolaeth Llywodraeth Prydain ynglŷn â sut maent yn cyflawni eu hymrwymadau'n unol â'r Siarter.

Mae'r adroddiad yn nodi pryder nad yw Llywodraeth Prydain yn cymryd ei dyletswyddau na'i hymrwymadau o dan y gyfraith ryngwladol o ddifrif o safbwynt hybu ieithoedd rhanbarthol a lleiafrifol y DU. Dywed mai anghyson a thameidiog yw darpariaeth Gymraeg y Llywodraeth, gan mai dim ond rhai o gyrrff y Goron sydd â chynlluniau iaith. Mae'n nodi pryderon yn ogystal am effaith y toriadau ar ieithoedd lleiafrifol ac am ansicrwydd y maes darlledu, a dyfodol S4C yn benodol. Mae adroddiad y Pwyllgor o Arbenigwyr yn cynnwys argymhellion y dylai awdurdodau'r DU fynd i'r afael â hwy mewn perthynas ag ieithoedd lleiafrifol a rhanbarthol y DU. Yr argymhellion sy'n berthnasol i'r Gymraeg yw:

- cymryd camau cadarn i ddatblygu ymhellach y defnydd o'r Gymraeg ym maes iechyd a gofal cymdeithasol
- sicrhau nad yw'r toriadau presennol mewn gwariant cyhoeddus yn cael effaith anghymesur ar amddiffyn a hyrwyddo ieithoedd lleiafrifol.

Report of the Council of Europe's Committee of Experts on the Charter for Regional and Minority Languages

In January 2014 the report of the Council of Europe's Committee of Experts was published in response to the British Government's evidence regarding how it carries out its commitments in accordance with the Charter.

The report notes concern that the British Government is not taking its duties and commitments under international law seriously in terms of promoting regional and minority languages in the UK. It states that the Government's Welsh language provision is inconsistent and piecemeal, as only some Crown bodies have Welsh language schemes. It notes concerns also regarding the effect of the budget cuts on minority languages and uncertainty in the broadcasting world, and the future of S4C in particular. The report of the Committee of Experts includes recommendations that the UK authorities should tackle in respect of minority and regional languages of the UK. The recommendations relevant to the Welsh language are:

- to take robust action to further develop the use of the Welsh language in the field of health and social care
- to ensure that the present cuts in public spending do not have an disproportionate effect on the protection and promotion of minority languages.

Cyfrifon 2013–14

72

Crynodeb ariannol, cymdeithasol ac amgylcheddol	74
Adroddiad Taliadau Cydnabyddiaeth	82
Datganiad o Gyfrifoldebau'r Swyddog Cyfrifyddu	92
Datganiad Llywodraethiant Blynyddol	94
Tystysgrif Archwilydd Cyffredinol Cymru i Aelodau Cynulliad Cenedlaethol Cymru	110
Datganiad Gwariant Net Cynhwysfawr	114
Datganiad Sefyllfa Ariannol	116
Datganiad Llifoedd Arian	118
Datganiad Newidiadau yn Ecwiti'r Trethdalwyr	120
Nodiadau'r Cyfrifon	122

Accounts 2013–14

73

Financial, social and environmental summary	75
Remuneration Report	83
Statement of the Accounting Officer's Responsibilities	93
Annual Governance Statement	95
Certificate of the Auditor General for Wales to the Members of the National Assembly for Wales	111
Statement of Comprehensive Net Expenditure	115
Statement of Financial Position	117
Statement of Cash Flows	119
Statement of Changes in Taxpayers' Equity	121
Notes to the Accounts	123

Crynodeb ariannol, cymdeithasol ac amgylcheddol 2013–14

Canlyniadau a chyfeddiant

Corfforaeth undyn yw Comisiynydd y Gymraeg a ariennir gan Weinidogion Cymru. Cyfanswm y cyllid ar gyfer y flwyddyn 1 Ebrill 2013 hyd 31 Mawrth 2014 oedd £4,100,000 (2012–13: £4,100,000). Y gwariant net ar ôl llog yn ystod y flwyddyn oedd £4,343,000 (2012–13: £3,565,000), a'r gwariant ar gyfalaf oedd £40,000 (2012–13: £128,000). Ar 31 Mawrth 2014 roedd £611,000 yn y gronfa gyffredinol (31 Mawrth 2013: £854,000).

Caiff y Comisiynydd, yn unol â Mesur y Gymraeg (Cymru) 2011 Adran 9, ddarparu cymorth i unigolyn mewn achos cyfreithiol gwirioneddol neu achos cyfreithiol posibl yng Nghymru a Lloegr sy'n berthnasol i fater y mae gan y Comisiynydd swyddogaeth mewn cysylltiad ag ef. Nid oes cyllideb wedi ei dyrannu gan Weinidogion Cymru ar gyfer y cymorth hwn. Yn dilyn trafodaethau penderfynwyd yn ystod y blynyddoedd cychwynnol y byddai'n briodol i Gomisiynydd y Gymraeg adeiladu cronfa wrth gefn o danwariant y gyllideb flynyddol.

Amcangyfrif ar gyfer y flwyddyn ariannol 2014–15

Mae'n ofynnol i Gomisiynydd y Gymraeg gyflwyno amcangyfrif i Weinidogion Cymru bob blwyddyn ariannol o incwm a gwariant y flwyddyn, a hynny o leiaf bum mis cyn cychwyn y flwyddyn ariannol. Cyflwynwyd amcangyfrif o £4.1 miliwn ar gyfer 2014–15 i Weinidogion Cymru ar 7 Hydref 2013. Gosodwyd yr amcangyfrif gerbron Cynulliad Cenedlaethol Cymru ar 27 Ionawr 2014 a dyrannwyd cyllideb o £3.69 miliwn ar gyfer 2014–15.

Cynllun ymadael gwirfoddol

Cyhoeddwyd cynllun ymadael gwirfoddol gan Gomisiynydd y Gymraeg ar 17 Chwefror 2014 yn unol â rheolau Cynllun Digolledu'r Gwasanaeth Sifil ac fel y'u cymeradwywyd gan Swyddfa'r Cabinet. Ceir rhagor o fanylion yn nodiadau 4 a 12 y cyfrifon.

Ar 16 Ebrill 2014, cychwynnodd Comisiynydd y Gymraeg ar gyfnod ymgynghori 30 diwrnod gyda swyddogion ar y strwythur arfaethedig. Daeth y cyfnod ymgynghori i ben ar 15 Mai 2014.

Rhwymedigaethau pensiwn

Telir i'r Tâl-feistr Cyffredinol symiau priodol i gynrychioli rhwymedigaethau cronedig Prif Gynllun Pensiwn y Gwasanaeth Sifil. Ceir rhagor o fanylion yn yr Adroddiad Taliadau Cydnabyddiaeth ac yn nodiadau 1.7 a 4 y cyfrifon.

Tâl yr Archwilwyr Allanol

Ni wnaeth yr archwilwyr allanol ymgymryd â gwaith nad oedd yn waith archwilio yn ystod y flwyddyn a ddaeth i ben ar 31 Mawrth 2014 (2012–13: £0).

Cydraddoldeb yn y gweithle

Mae Comisiynydd y Gymraeg yn gwrthwynebu'n llwyr unrhyw wahaniaethu ar ba bynnag sail. Wrth ddefnyddio arferion cyflogaeth teg a gwrthrychol, bydd y Comisiynydd yn sicrhau bod swyddogion yn cael eu trin yn deg a chyda pharch yn y gweithle, ac yn cael cyfle cyfartal i gyfrannu ac i gyflawni i'w potensial llawn.

Financial, social and environmental summary 2013–14

Results and appropriations

The Welsh Language Commissioner is a corporation sole funded by Welsh Ministers. The total funding for the year 1 April 2013 to 31 March 2014 was £4,100,000 (2012–13: £4,100,000). The net expenditure after interest for the year was £4,343,000 (2012–13: £3,565,000), with capital expenditure of £40,000 (2012–13: £128,000). At 31 March 2014 the general reserve was £611,000 (31 March 2013: £854,000).

The Commissioner may provide, under the Welsh Language (Wales) Measure 2011 Section 9, an individual with assistance for actual or possible legal proceedings in England and Wales that are relevant to a matter in respect of which the Commissioner has a function. No budget has been allocated by Welsh Ministers for this assistance. Following discussions it was decided during the initial years it would be appropriate for the Welsh Language Commissioner to build a reserve from annual under spending of budget.

Estimate for the 2014–15 financial year

It is a requirement for the Welsh Language Commissioner to submit an estimate to Welsh Ministers each financial year of income and expenditure for the year, at least five months in advance of the start of the financial year. An estimate of £4.1 million for 2014–15 was presented to Welsh Ministers on 7 October 2013. The estimate was laid before the Assembly on 27 January 2014 allocating a budget of £3.69 million for 2014–15.

Voluntary exit scheme

On 17 February 2014 the Welsh Language Commissioner announced a voluntary exit scheme in accordance with Civil Service Compensation Scheme rules and as approved by the Cabinet Office. More details are included in notes 4 and 12 to the accounts.

On 16 April 2014 the Welsh Language Commissioner started a 30 day period of consultation with officers on the proposed structure. The consultation period ended on 15 May 2014.

Pension liabilities

Payment is made to the Paymaster General of such sums as may be appropriate as representing accruing liabilities of the Principal Civil Service Pension Scheme. More details are included in the Remuneration Report and notes 1.7 and 4 to the accounts.

Remuneration of External Auditors

The external auditors did not undertake any non audit work during the year ended 31 March 2014 (2012–13: £0).

Equality in the workplace

The Welsh Language Commissioner totally opposes any discrimination on any basis. Using fair and objective employment practices, the Commissioner will ensure that officers are treated fairly and with respect in the workplace, and have an equal opportunity to contribute and achieve their full potential.

Cynllun cydraddoldeb

Mae'n ddyletswydd ar Gomisiynydd y Gymraeg dan Ddeddf Cydraddoldeb 2010 i amlinellu ei amcanion ar gyfer cydraddoldeb mewn Cynllun Cydraddoldeb Strategol. Cytunwyd ar fframwaith ar gyfer y Cynllun Cydraddoldeb yn gynnar wedi sefydlu'r swydd a datblygwyd y Cynllun ymhellach yn 2013–14, gan gydblythu ag amcanion strategol y Comisiynydd. Bwriedir ymgysylltu ac ymgynghori â'r naw grŵp gwarchoddedig rhwng Ebrill a Mehefin 2014 a chyhoeddi'r Cynllun Cydraddoldeb Strategol terfynol erbyn mis Medi 2014. Cynhaliwyd sesiynau ymwybyddiaeth cyffredinol i swyddogion yn gynnar yn 2013–14 a bwriedir cynnal sesiynau pellach yn 2014–15.

76

Cydnabyddiaeth undeb

Mae gan y sefydliad gangen undeb gydnabyddedig, ac mae cyfarfodydd rheolaidd o'r Pwyllgor Whitley yn cael eu cynnal rhwng Cadeirydd ac Ysgrifennydd y gangen a'r Comisiynydd, y Cyfarwyddwr Gwasanaethau Corfforaethol a'r Uwch Swyddog Adnoddau Dynol.

Demograffeg oedran / rhyw y gweithlu

Oedran cyfartalog swyddogion Comisiynydd y Gymraeg ar 31 Mawrth 2014 oedd 36 mlwydd oed (2012–13: 36 mlwydd oed). Mae 36% (2012–13: 36%) o swyddogion y Comisiynydd yn wrywod a 64% (2012–13 : 64%) yn fenywod.

Rheoli absenoldeb a phresenoldeb

Cyfanswm y diwrnodau gwaith a gollwyd drwy absenoldeb salwch am y cyfnod 1 Ebrill 2013 i 31 Mawrth 2014 oedd 185.0 (2012–13: 154.5). Cyfartaledd y diwrnodau gwaith a gollwyd fesul pen (cywerth â llawn amser) oedd 3.48 (2012–13: 3.41) a hynny wedi ei seilio ar 53.15 aelod o staff cywerth â llawn amser (2012–13: 45.28).

O'r diwrnodau gwaith a gollwyd drwy salwch, roedd 100% (2012–13: 87%) ohonynt oherwydd absenoldeb tymor byr a 0% (2012–13: 13%) oherwydd absenoldeb hirdymor. Diffiniad absenoldeb hirdymor yw absenoldeb o fwy nag 20 diwrnod am yr un rheswm.

Trosiant staff

Roedd cyfradd trosiant staff yn 2013–14 yn 9.40% (2012–13: 8.83%).

Lles

Mae'r Comisiynydd yn darparu gwasanaeth cynghori cyfrinachol yn rhad ac am ddim i swyddogion er mwyn eu cefnogi os ydynt yn teimlo'n isel neu o dan straen yn y gwaith. Darperir y gwasanaeth hwn gan gontractwr allanol.

Dysgu a datblygu

Mae'r Comisiynydd yn gweithredu trefn Rheoli Perfformiad sy'n sicrhau bod swyddogion yn deall beth a ddisgwylir ganddynt ac yn sicrhau bod ganddynt y sgiliau a'r gallu i gyflawni hynny. Mae trafod anghenion hyfforddi a datblygu yn rhan allweddol o'r drefn ac mae cynllun datblygu'n cael ei lunio ar gyfer pob swyddog ar sail y trafodaethau hynny.

Equality scheme

Under the Equality Act 2010, the Welsh Language Commissioner has a duty to outline objectives for equality in a Strategic Equality Scheme. A framework for the Equality Scheme was agreed early after the establishment of the office, and the Scheme was further developed during 2013–14, whilst interlinking with the Commissioner's strategic objectives. We intend to liaise and consult with the nine protected groups between April and June 2014 and publish the final Strategic Equality Scheme by September 2014. General awareness sessions for officers were held in early in 2013–14 we intend to conduct further sessions during 2014–15.

77

Union recognition

The organization has a recognised union branch and regular meetings of the Whitley Committee are held between the Chair and Secretary of the branch and the Commissioner, the Corporate Services Director and the Senior Human Resources Officer.

Age / sex demography of workforce

The average age of the Welsh Language Commissioner's officers on 31 March 2013 was 36 years (2012–13: 36 years). 36% (2012–13: 36%) of the Commissioner's officers are male and 64% (2012–13: 64%) are female.

Managing absence and attendance

The total number of work days lost through sickness absence for the period 1 April 2013 to 31 March 2014 was 185.0 (2012–13: 154.5). The average work days lost per head (full-time equivalent) was 3.48 (2012–13: 3.41) based on 53.15 full-time equivalent members of staff (2012–13: 45.28).

Of the work days lost through sickness 100% (2012–13: 87%) of them were due to short-term sickness and 0% (2012–13: 13%) were lost due to long-term sickness. Long-term absence means an absence of more than 20 days for the same reason.

Staff turnover

The staff turnover rate in 2013–14 was 9.40% (2012–13: 8.83%).

Well-being

The Commissioner provides a free confidential counselling service for officers in order to support them if they feel low or under strain at work. This service is provided by an external contractor.

Learning and development

The Commissioner operates a Performance Management system that ensures officers understand what is expected of them and that they have the skills and ability to achieve this. Discussion of training and development needs is a key part of the system and a development plan is drawn up for each officer on the basis of those discussions.

Materion amgylcheddol

Mae Comisiynydd y Gymraeg wedi ymrwmo i arferion amgylcheddol da. Ers ei sefydlu ar 1 Ebrill 2012 mae'r Comisiynydd wedi datblygu polisi cynaliadwyedd amgylcheddol a chynllun gweithredu blynyddol. Cafodd y polisi ei rannu â swyddogion er mwyn codi ymwybyddiaeth o'r polisi ac i hyrwyddo mesurau cynaliadwyedd amgylcheddol.

Yn ystod Mehefin a Gorffennaf 2013 cynhaliwyd asesiad Draig Werdd yn swyddfeydd y Comisiynydd yng Nghaerdydd ac yng Nghaernarfon gan Ganolfan Busnes Gwyrdd Cymru. Yn dilyn yr asesiad dyfarnwyd bod y Comisiynydd yn cyrraedd gofynion Lefel 2 Draig Werdd. Yn adroddiad Canolfan Busnes Gwyrdd Cymru cyflwynwyd rhai argymhellion i'r Comisiynydd, ac fe aed ati i'w cynnwys yng Nghynllun Gweithredu Cynaliadwyedd 2013–14.

Nod y Cynllun Gweithredu Cynaliadwyedd yw gosod amcanion er mwyn lleihau'r effaith ar yr amgylchedd.

Ceisio'r Comisiynydd leihau ei effaith ar yr amgylchedd drwy gymryd y camau canlynol:

- Teithio: hyrwyddo defnyddio technoleg megis fideo-gynadledda er mwyn osgoi teithiau busnes; pan fo teithiau busnes yn angenrheidiol mae'r Comisiynydd yn annog trafndiaeth gyhoeddus a rhannu ceir
- Ynni: annog swyddogion i geisio defnyddio llai o ynni
- Gwastraff: gweithredu trefniadau ailgylchu gwastraff yn ei swyddfeydd
- Offer ac adnoddau: annog swyddogion i ddefnyddio llai o nwyddau traul lle bo hynny'n bosibl.

2013–14

Rheoli amgylcheddol	
Lefel achredu'r Draig Werdd	2
Allyriant nwyon tŷ gwyr	
Cyfanswm yr allyriad kg CO ₂	66,482
Y gellir eu priodoli i deithiau busnes kg CO ₂	32,817
Teithiau mewn car kg CO ₂	19,768
Teithiau ar y rheilffordd neu hedfan kg CO ₂	13,049
Y gellir eu priodoli i ddefnydd o ynni kg CO ₂	33,665
Trydan kg CO ₂	29,015
Nwy kg CO ₂	4,650
Cyfanswm gwariant ar ynni £	12,910
Gwariant ar drydan £	12,103
Gwariant ar nwy £	807
Defnydd o bapur mewn rimiau	464

Mae targedau gwastraff 'Greening Government' sydd wedi eu nodi ym mharagraff 4.18 ac y cyfeirir atynt ym mharagraff 5.17 o'r cyhoeddiad 'Adroddiadau Blynyddol y Sector Cyhoeddus: cyfarwyddiadau adroddiadau cynaliadwyedd 2013–14' yn parhau yn amherthnasol i sefydliadau cyhoeddus Cymru.

Environmental issues

The Welsh Language Commissioner is committed to good environmental practices. Since its establishment on 1 April 2012 the Commissioner has developed an environmental sustainability policy and an annual action plan. The policy has been shared with staff to raise awareness of the policy and to promote environmental sustainability measures.

During June and July 2013 a Green Dragon assessment was conducted at the Commissioner's offices in Cardiff and Caernarfon by the Wales Green Business Centre. Following the assessment the Commissioner was awarded the Green Dragon Level 2. The Wales Green Business Centre's report included some recommendations for the Commissioner, and they have been included in the Sustainability Action Plan 2013–14.

The aim of the Sustainability Action Plan is to set objectives to reduce the impact on the environment.

The Commissioner seeks to reduce its impact on the environment via the following steps:

- Travel: promote the use of technology such as video-conferencing to avoid business journeys; where business journeys are necessary the Commissioner encourages the use of public transport and sharing of cars
- Energy: encourage staff to attempt to use less energy
- Waste: operating waste recycling arrangements in its offices
- Equipment and resources: encourage staff to minimise their use of office consumables where possible.

2013–14

Environmental Management

Level of Green Dragon accreditation

2

Greenhouse gas emissions

Total emissions kg CO ₂	66,482
Attributable to business travel kg CO ₂	32,817
Journeys by car kg CO ₂	19,768
Journeys by rail or air kg CO ₂	13,049
Attributable to energy consumption kg CO ₂	33,665
Electricity kg CO ₂	29,015
Gas kg CO ₂	4,650
Total expenditure on energy £	12,910
Expenditure on electricity £	12,103
Expenditure on gas £	807

Paper consumption in reams

464

The Greening Government waste targets set out in paragraph 4.18 and referred to in paragraph 5.17 of the publication 'Public Sector Annual Reports: sustainability reporting guidance 2013–14' continue not to be applicable to Welsh public bodies.

Cyfrifon 2013–14: parhad

Rhyddid gwybodaeth

Derbyniwyd 11 cais am wybodaeth o dan Ddeddf Rhyddid Gwybodaeth 2000 yn ystod y flwyddyn (2012–13: 11 cais). Mae ymatebion y Comisiynydd i geisiadau, yn ogystal ag unrhyw wybodaeth a ryddhawyd, wedi eu cyhoeddi ar y wefan.

Ni dderbyniwyd unrhyw gais gwrthrych am wybodaeth o dan Ddeddf Diogelu Data 1998 yn ystod y flwyddyn.

Cwynion yn erbyn y sefydliad

Yn unol ag Adran 14 y Mesur, mae gweithdrefn gwyno benodol ar gael os bydd unigolyn am gwyno am weithredoedd neu anweithiau'n ymwneud ag arfer swyddogaethau'r Comisiynydd. Ceir copi o'r weithdrefn hon ar wefan y Comisiynydd.

Derbyniwyd 5 cwyn yn erbyn y sefydliad yn ystod 2013–14 (2012–13: 3 cwyn).

Roedd un o'r cwynion yn ymwneud â methiant y Comisiynydd i gydnabod gohebiaeth o fewn y targed corfforaethol o 5 diwrnod gwaith. Yn yr achos hwn, dyfarnwyd bod methiant wedi bod. Ymddiheurwyd wrth yr unigolyn, ac o ganlyniad fe atgoffwyd swyddogion o'r gofynion a'r canllawiau perthnasol.

Yn achos y 4 cwyn arall, yn dilyn ymchwilio, dyfarnwyd nad oedd sail i'r cwynion.

Freedom of information

11 requests for information were received under the Freedom of Information Act 2000 during the year (2012–13: 11 requests). The Commissioner's responses to requests, as well as any information released, are published on the website.

No subject access request for information was received under the Data Protection Act 1998 during the year.

Complaints against the organization

In accordance with Section 14 of the Measure, a specific complaints procedure is available if an individual wishes to complain about acts or omissions involving the exercise of the Commissioner's functions. A copy of this procedure can be found on the Commissioner's website.

5 complaints against the organization were received during 2013–14 (2012–13: 3 complaints).

One of the complaints relates to the failure of the Commissioner to acknowledge correspondence within the corporate target of 5 working days. In this case, it was ruled that there had been a failure. An apology was provided to the individual, and as a result officers have been reminded of the requirements and the relevant guidance.

In the case of the other 4 complaints, following investigation, it was ruled that there were no grounds to the complaints.

Adroddiad Taliadau Cydnabyddiaeth

Polisi Taliadau Cydnabyddiaeth

Mae swyddogion Comisiynydd y Gymraeg yn parhau ar amodau a thelerau sy'n cyfateb i amodau a thelerau Llywodraeth Cymru. Dymuniad y Comisiynydd yw parhau ar yr un amodau a thelerau.

Telir aelodau'r Panel Cyngori, a benodwyd gan Weinidogion Cymru, yn unol â chyfraddau a osodwyd gan Lywodraeth Cymru. Telir aelodau o'r Pwyllgor Archwilio a Risg, a benodwyd gan Gomisiynydd y Gymraeg, ar yr un raddfa ag aelodau'r Panel Cyngori.

Mae Comisiynydd y Gymraeg yn gweithredu Cynllun Rheoli Perfformiad ar gyfer ei holl swyddogion sy'n cyfateb i'r cynllun a ddefnyddir gan Drysorlys EM. Ni chyplysir taliadau cydnabyddiaeth â pherfformiad.

Ar y cyfan, cyflogir swyddogion (gan gynnwys swyddogion hŷn) i swyddi parhaol. Mae cyfnodau rhybudd yn amrywio o bedair wythnos i dri mis, gan ddibynnu ar lefel gwasanaeth a'i hyd.

Mae rhagor o fanylion am gostau swyddogion ac aelodau anweithredol o bwyllgorau wedi eu cynnwys o fewn nodiadau 1.7, 1.10 a 4 y cyfrifon.

Remuneration Report

Remuneration Policy

The officers of the Welsh Language Commissioner remain on terms and conditions analogous to those of the Welsh Government. The Commissioner wishes to continue on the same terms and conditions.

Members of the Advisory Panel, appointed by Welsh Ministers, are paid in accordance with rates set by the Welsh Government. Members of the Audit and Risk Committee, appointed by the Welsh Language Commissioner, are paid the same rates as the members of the Advisory Panel.

The Welsh Language Commissioner operates a Performance Management Scheme for all officers which is analogous to that used by HM Treasury. Remuneration is not linked to performance.

On the whole officers (including senior officers) are employed in permanent posts. Notice periods vary between four weeks and three months depending on level and length of service.

Further details of officers and non executive committee members' costs are included within notes 1.7, 1.10 and 4 to the accounts.

Taliadau Cydnabyddiaeth (*)

(*) Mae'r adran hon yn amodol ar archwiliad

Rhestrir yn yr adrannau sy'n dilyn daliadau cydnabyddiaeth a diddordebau pensiwn y Comisiynydd a'r cyfarwyddwyr sydd ag awdurdod neu sy'n gyfrifol am arwain a rheoli prif weithgareddau'r Comisiynydd:

84

Enw a theitl	Cyflog (£)		¹ Buddion pensiwn (i'r £1,000 agosaf)		Cyfanswm (i'r £1,000 agosaf)	
	2013–14	2012–13	2013–14	2012–13	2013–14	2012–13
Meri Huws Comisiynydd y Gymraeg	98,000	98,000	2,000	60,000	100,000	158,000
Gwenith Price ² Cyfarwyddwr Strategol a Dirprwy Gomisiynydd y Gymraeg	61,300	56,667	16,000	24,000	77,000	81,000
Enid Lewis Cyfarwyddwr Gwasanaethau Corfforaethol	55,788	55,792	14,000	24,000	70,000	80,000
Gwyn Williams ³ Cyfarwyddwr Cyfathrebu (o 23 Gorffennaf 2012)	51,919	⁴ 33,224	—	—	52,000	33,000

¹ Eleni, am y tro cyntaf, rhaid i'r Adroddiad Taliadau Cydnabyddiaeth gynnwys Cyfanswm Tâl Cydnabyddiaeth Sengl; mae ffigurau cymharol y flwyddyn flaenorol wedi eu darparu ar gyfer 2012–13. Mae hon yn ffordd wahanol o gyflwyno'r tâl cydnabyddiaeth ar gyfer pob unigolyn am y flwyddyn. Mae'r tabl a ddefnyddir yn debyg i'r un a ddefnyddiwyd yn flaenorol, ac nid yw'r elfen cyflog wedi newid. Caiff swm y buddion pensiwn ar gyfer y flwyddyn sy'n cyfrannu at ffigur y cyfanswm sengl ei gyfrifo mewn ffordd newydd, yn debyg i'r dull a ddefnyddir i gyfrif gwerthoedd pensiwn at ddibenion treth, ac mae'n seiliedig ar wybodaeth a dderbyniwyd gan myCSP.

Caiff gwerth y buddion pensiwn ei gyfrifo fel a ganlyn: (cynnydd gwirioneddol mewn pensiwn* x20) + (cynnydd gwirioneddol mewn unrhyw gyfandaliad*) - (cyfraniadau a wneir gan aelod) *ac eithrio cynnydd oherwydd chwyddiant neu unrhyw gynnydd neu ostyngiad o ganlyniad i drosglwyddo hawliau pensiwn.

Nid yw hwn yn swm y mae'r sefydliad wedi ei dalu i swyddog yn ystod y flwyddyn; mae'n gyfrifiad sy'n defnyddio gwybodaeth o'r tabl buddion pensiwn. Gall nifer o ffactorau ddylanwadu ar y ffigurau hyn e.e. newidiadau mewn cyflog swyddog, p'un ai a ydyw'n dewis gwneud cyfraniadau ychwanegol i'r cynllun pensiwn o'i gyflog yn ogystal â ffactorau prisio eraill sy'n effeithio ar y cynllun pensiwn yn ei gyfanrwydd.

² Mae'r cyfarwyddwr yn derbyn lwfans o 10% o'r cyflog am ddirprwyo i Gomisiynydd y Gymraeg yn ystod cyfnodau absenoldeb neu ar gais y Comisiynydd.

³ Mae'r cyfarwyddwr yn aelod o'r cynllun pensiwn Partneriaeth, trefniant pensiwn rhanddeiliaid.

⁴ Mae'r swm a ddyfynnir ar gyfer y cyfnod 23 Gorffennaf 2012 hyd 31 Mawrth 2013. Yn ym cyfwrth â'r flwyddyn lawr yw £50,240.

Remuneration (*)

(*) This section is subject to audit

The following sections provide details of the remuneration and pension interests of the Commissioner and directors, having authority or responsibility for directing or controlling the major activities of the Commissioner:

85

Name and title	Salary (£)		¹ Pension benefits (to nearest £1,000)		Total (to nearest £1,000)	
	2013–14	2012–13	2013–14	2012–13	2013–14	2012–13
Meri Huws Welsh Language Commissioner	98,000	98,000	2,000	60,000	100,000	158,000
Gwenith Price ² Director of Strategy and Deputy Commissioner	61,300	56,667	16,000	24,000	77,000	81,000
Enid Lewis Director of Corporate Services	55,788	55,792	14,000	24,000	70,000	80,000
Gwyn Williams ³ Director of Communications (from 23 July 2012)	51,919	⁴ 33,224	—	—	52,000	33,000

¹ This year for the first time, the Remuneration Report must include a Single Total Figure of Remuneration; prior year comparatives have been provided for 2012–13. This is a different way of presenting the remuneration for each individual for the year. The table used is similar to that used previously, and the salary element is unchanged. The amount of pension benefits for the year which contributes to the single total figure is calculated in a new way, similar to the method used to derive pension values for tax purposes, and is based on information received from myCSP.

The value of pension benefits is calculated as follows: (real increase in pension* x20) + (real increase in any lump sum*) - (contributions made by member) *excluding increases due to inflation or any increase or decrease due to a transfer of pension rights.

This is not an amount which has been paid to an officer by the organization during the year; it is a calculation which uses information from the pension benefit table. These figures can be influenced by many factors e.g. changes in an officer's salary, whether or not they choose to make additional contributions to the pension scheme from their pay and other valuation factors affecting the pension scheme as a whole.

² The director receives an allowance of 10% of salary for deputising for the Welsh Language Commissioner during periods of absence or at the request of the Commissioner.

³ The director is a member of the Partnership pension scheme, a stakeholder pension arrangement.

⁴ The figure quoted is for the period 23 July 2012 to 31 March 2013. The full year equivalent is £50,240.

Cyflog

Mae 'cyflog' yn cynnwys cyflog gros, goramser a lwfans cyfrifoldeb pan fo'n briodol. Mae'r adroddiad hwn wedi ei seilio ar daliadau cronodig gan Gomisiynydd y Gymraeg a gofnodwyd yn y cyfrifon hyn.

Penodwyd Meri Huws fel Comisiynydd y Gymraeg o 1 Ebrill 2012 ar gytundeb saith mlynedd gan Brif Weinidog Cymru o dan Fesur y Gymraeg (Cymru) 2011 Atodlen 1 Paragraffau 3(1) a 6(1). Mae Comisiynydd y Gymraeg yn aelod o Brif Gynllun Pensiwn y Gwasanaeth Sifil (PCSPS). Wrth bennu unrhyw gynnydd blynyddol yn nhâl y Comisiynydd, bydd Prif Weinidog Cymru yn ystyried argymhellion y Corff Adolygu Cyflogau Uwch-swyddogion (SSRB), corff sy'n cynghori Prif Weinidog y Deyrnas Unedig a'r gweinyddiaethau datganoledig ar lefelau tâl y sector cyhoeddus.

Buddion mewn da

Mae gwerth ariannol buddion mewn da yn cwmpasu unrhyw fuddion a ddarperir gan y cyflogwr ac a ystyrir gan Gyllid a Thollau EM yn daliad trethadwy. Ni wnaed buddion mewn da yn ystod 2013–14 i swyddogion hŷn (2012–13: £0).

Cynllun ymadael gwirfoddol

Roedd y cynllun ymadael gwirfoddol ar agor i'r holl swyddogion ar gcontractau parhaol. O'r swyddogion hŷn, dim ond y Cyfarwyddwr Gwasanaethau Corfforaethol a dderbyniodd y pecyn ymadael. Bydd y Cyfarwyddwr yn gadael ar 31 Mai 2014 ac yn derbyn iawndal statudol o £95,000. Ni wnaethpwyd unrhyw daliadau ex-gratia i swyddogion yn ystod 2013–14.

Canolrif tâl cydnabyddiaeth

Gofynnir i gyrff sy'n adrodd ddatgelu'r berthynas rhwng tâl y swyddog uchaf ei dâl yn eu sefydliad a thâl canolrifol gweithlu'r sefydliad.

Band tâl y swyddog uchaf ei dâl oedd £95,000-100,000 (2012–13: £95,000-100,000). Roedd hyn 2.88 (2012–13: 2.94) gwaith tâl canolrifol y gweithlu sef £33,900 (2012–13: £33,200).

Cyfrifir cyfanswm canolrifol y gydnabyddiaeth drwy ddefnyddio tâl cywerth â llawn amser (cyflog gros) yr holl swyddogion, heb gynnwys y cyfarwyddwr sy'n ennill y cyflog uchaf, a hynny ar y dyddiad adrodd.

Salary

'Salary' includes gross salary, overtime, and responsibility allowances where applicable. This report is based on accrued payments made by the Welsh Language Commissioner and thus recorded in these accounts.

Meri Huws was appointed Welsh Language Commissioner from 1 April 2012 on a seven year contract by the First Minister in accordance with the Welsh Language (Wales) Measure 2011, Schedule 1, Paragraphs 3(1) and 6(1). The Welsh Language Commissioner is a member of the Principal Civil Service Pension Scheme (PCSPS). Any annual increase in the Commissioner's remuneration will take into account the recommendations made to the First Minister by the Senior Salary Review Board (SSRB), a body which advises the Prime Minister and the devolved administrations on public sector pay levels.

87

Benefits in kind

The monetary value of benefits in kind covers any benefits provided by the employer and treated by HM Revenue & Customs as a taxable emolument. There were no benefits in kind made during 2013–14 to senior officers (2012–13: £0).

Voluntary exit scheme

The voluntary exit scheme was open to all staff on permanent contracts. Of the senior officers only the Director of Corporate Services is in receipt of the exit package. The Director will leave service on 31 May 2014 receiving a statutory compensation payment of £95,000. No additional ex-gratia payments were made to staff during 2013–14.

Median remuneration

Reporting bodies are required to disclose the relationship between the remuneration of the highest-paid officer in their organisation and the median remuneration of the organisation's workforce.

The banded remuneration of the highest-paid officer was £95,000-100,000 (2012–13: £95,000-100,000). This was 2.88 (2012–13: 2.94) times the median remuneration of the workforce which was £33,900 (2012–13: £33,200).

The median total remuneration is calculated using the full time equivalent remuneration (gross salary) as at the reporting date of all officers excluding the highest paid director.

Cyfrifon 2013–14: parhad

Enw a theitl	Cyfanswm y pensiwn cronedig a chyfan daliad perthnasol ar oedran ymddeol normal ar 31/03/14	Cynnydd gwirioneddol mewn pensiwn a chyfan daliad perthnasol ar oedran ymddeol normal	Gwerth Trosglwyddo sy'n Gyfwerth ag Arian Parod 31/03/14	Gwerth Trosglwyddo sy'n Gyfwerth ag Arian Parod 31/03/13	Cynnydd yng Ngwerth Trosglwyddo sy'n Gyfwerth ag Arian Parod	Cyfraniad y cyflogwr i gyfrif pensiwn partneriaeth
	£000	£000	£000	£000	£000	£100 agosaf
Meri Huws Comisiynydd y Gymraeg	5–10	0–2.5	112	98	1	—
Gwenith Price Cyfarwyddwr	15–20	0–2.5	244	217	10	—
Enid Lewis Cyfarwyddwr	15-20 cyfandaliad 10–15	0-2.5 cyfandaliad -2.5–0	254	226	10	—
Gwyn Williams Cyfarwyddwr	—	—	—	—	—	8,500

88

Pensiynau'r Gwasanaeth Sifil

Darperir buddion pensiwn drwy drefniadau pensiwn y Gwasanaeth Sifil. Er 30 Gorffennaf 2007, gall gweision sifil fod mewn un o bedwar cynllun buddiannau diffiniedig; unai ar sail 'cyflog terfynol' (**classic**, **premium** neu **classic plus**) neu 'gynllun holl yrfa' (**nuvos**). Nid yw'r trefniadau statudol hyn wedi eu hariannu, Senedd y Deyrnas Unedig sy'n diwallu costau'r buddion bob blwyddyn. Cynyddir pensiynau sy'n daladwy o dan **classic**, **premium**, **classic plus** a **nuvos** yn flynyddol yn unol â deddfwriaeth Cynyddu Pensiynau. Gall aelodau a ymaelododd â'r cynllun o Hydref 2002 ddewis rhwng ymaelodi â'r trefniant budd diffiniedig priodol neu ymaelodi â phensiwn rhanddeiliad 'pwrcasu ariannol' gyda chyfraniad ystyrlon gan y cyflogwr (cyfrif pensiwn **partneriaeth**).

Pennir cyfraniadau'r cyflogai yn ddiabynnol ar eu cyflog ac maent yn amrywio rhwng 1.5% a 6.25% o'r enillion pensiynadwy ar gyfer **classic**; a rhwng 3.5% ac 8.25% ar gyfer **premium**, **classic plus** a **nuvos**. Bydd cynnydd i gyfraniadau'r cyflogai o 1 Ebrill 2014. Bydd buddion y cynllun classic yn cronni ar raddfa 1 rhan mewn 80 o'r cyflog pensiynadwy terfynol am bob blwyddyn o wasanaeth. Yn ogystal, mae cyfandaliad sy'n gywerth â thair blynedd o bensiwn dechreuol yn daladwy adeg ymddeol. Ar gyfer **premium**, bydd buddion yn cronni ar raddfa 1 rhan mewn 60 o'r enillion pensiynadwy terfynol ar gyfer pob blwyddyn o wasanaeth. Yn wahanol i **classic**, ni cheir cyfandaliad awtomatig. Yn ei hanfod, mae **classic plus** yn gynllun cymysg, gyda buddion am wasanaeth cyn 1 Hydref 2002 wedi eu cyfrifo'n fras megis **classic**, a buddion am wasanaeth o Hydref 2002 wedi eu cyfrif megis **premium**. Yn **nuvos**, mae aelod yn adeiladu pensiwn sydd wedi ei seilio ar ei gyflog pensiynadwy yn ystod cyfnod ei aelodaeth o'r cynllun. Ar ddiwedd blwyddyn y cynllun (31 Mawrth), caiff cyfrif pensiwn cyflogadwy'r aelod ei gredu â 2.3% o gyflog pensiynadwy'r flwyddyn gynllun honno a chaiff y pensiwn cronedig ei uwchraddio yn unol â deddfwriaeth Cynyddu Pensiynau. Ym mhob achos, gall aelodau ddewis ildio (cyfnewid) pensiwn am gyfandaliad hyd at y terfynau a osodir gan Ddeddf Cyllid 2004.

Accounts 2013–14: continued

Name and title	Accrued pension at pension age as at 31/03/14 and related lump sum	Real increase in pension and related lump sum at pension age	Cash Equivalent Transfer Value at 31/03/14	Cash Equivalent Transfer Value at 31/03/13	Real increase in Cash Equivalent Transfer Value	Employer contribution to partnership pension account
	£000	£000	£000	£000	£000	nearest £100
Meri Huws Welsh Language Commissioner	5–10	0–2.5	112	98	1	—
Gwenith Price Director	15–20	0–2.5	244	217	10	—
Enid Lewis Director	15-20 lump sum 10–15	0-2.5 lump sum -2.5–0	254	226	10	—
Gwyn Williams Director	—	—	—	—	—	8,500

89

Civil Service Pensions

Pension benefits are provided through the Civil Service pension arrangements. From 30 July 2007, civil servants may be in one of four defined benefit schemes; either a 'final salary scheme' (**classic**, **premium** or **classic plus**); or a 'whole career scheme' (**nuvos**). These statutory arrangements are unfunded with the cost of benefits met by monies voted by the United Kingdom Parliament each year. Pensions payable under **classic**, **premium**, **classic plus** and **nuvos** are increased annually in line with Pensions Increase legislation. Members joining from October 2002 may opt for either the appropriate defined benefit arrangement or a 'money purchase' stakeholder pension with an employer contribution (**partnership** pension account).

Employee contributions are salary-related and range between 1.5% and 6.25% of pensionable earnings for **classic** and 3.5% and 8.25% for **premium**, **classic plus** and **nuvos**. Increases to employee contributions will apply from 1 April 2014. Benefits in **classic** accrue at the rate of 1/80th of final pensionable earnings for each year of service. In addition, a lump sum equivalent to three years initial pension is payable on retirement. For **premium**, benefits accrue at the rate of 1/60th of final pensionable earnings for each year of service. Unlike **classic**, there is no automatic lump sum. **Classic plus** is essentially a hybrid with benefits for service before 1 October 2002 calculated broadly as per **classic** and benefits for service from October 2002 worked out as in **premium**. In **nuvos** a member builds up a pension based on his pensionable earnings during their period of scheme membership. At the end of the scheme year (31 March) the member's earned pension account is credited with 2.3% of their pensionable earnings in that scheme year and the accrued pension is uprated in line with Pensions Increase legislation. In all cases members may opt to give up (commute) pension for a lump sum up to the limits set by the Finance Act 2004.

Trefniant pensiwn rhanddeiliad yw'r cyfrif pensiwn **partneriaeth**. Bydd y cyflogwr yn gwneud cyfraniad sylfaenol rhwng 3% a 12.5% (gan ddibynnu ar oedran yr aelod) i mewn i gynnyrch pensiwn rhanddeiliad a ddewisir gan y cyflogai o banel sy'n cynnwys tri darparwr. Nid oes rhaid i'r cyflogai gyfrannu, ond lle byddant yn cyfrannu, bydd y cyflogwr yn cyfrannu'n gyfatebol hyd at o 3% o'r cyflog pensiynadwy (yn ogystal â chyfraniad sylfaenol y cyflogwr). Bydd cyflogwyr hefyd yn cyfrannu 0.8% pellach o gyflog pensiynadwy er mwyn talu am sicrwydd budd risg a ddarperir yn ganolog (marwolaeth mewn gwasanaeth ac ymddeoliad ar sail salwch).

90

Y pensiwn cronedig a nodir yw'r pensiwn y mae hawl gan yr aelod i'w dderbyn pan fydd yn cyrraedd oedran ymddeol, neu'n syth wedi iddo beidio â bod yn aelod gweithredol o'r cynllun os bydd eisoes wedi cyrraedd yr oedran ymddeol. Yr oedran ymddeol yw 60 ar gyfer **classic**, **premium** a **classic plus**, a 65 ar gyfer aelodau **nuvos**.

Ceir rhagor o wybodaeth am drefniadau pensiwn y Gwasanaeth Sifil ar y wefan www.civilservice.gov.uk/pensions.

Gwerthoedd Trosglwyddo sy'n Gyfwerth ag Arian Parod

Ystyr Gwerth Trosglwyddo sy'n Gyfwerth ag Arian Parod (GTGAP) yw'r gwerth cyfalaf wedi ei asesu gan actwari o fuddion cynllun pensiwn sydd wedi eu cronni gan aelod ar adeg benodol mewn amser. Y buddion y rhoddir gwerth arnynt yw buddion cronedig yr aelod a phensiwn cymar amodol sy'n daladwy o'r cynllun. Mae GTGAP yn daliad a wneir gan gynllun pensiwn neu drefniant er mwyn sicrhau buddion pensiwn mewn cynllun pensiwn neu drefniant arall lle bydd yr aelod yn gadael cynllun ac yn dewis trosglwyddo'r buddion a gronnyd yn y cynllun blaenorol. Mae'r ffigurau pensiwn a ddangosir yn ymwneud â'r buddion y mae'r unigolyn wedi eu cronni o ganlyniad i gyfanswm eu haelodaeth o'r cynllun pensiwn, ac nid yn unig eu gwasanaeth mewn swyddogaeth hŷn y mae'r datgeliad yn berthnasol iddi.

Mae'r ffigurau yn cynnwys gwerth unrhyw fudd pensiwn mewn cynllun arall neu drefniant y mae'r aelod wedi ei drosglwyddo i drefniadau pensiwn y Gwasanaeth Sifil. Maent hefyd yn cynnwys unrhyw fudd pensiwn arall a gronnir i'r aelod o ganlyniad i'r ffaith ei fod wedi pwrcasu budd pensiwn ychwanegol ar ei gost ei hun. Cyfrifir GTGAPau yn unol â'r Rheoliadau Cynlluniau Pensiwn Galwedigaethol (Gwerthoedd Trosglwyddo) (fel y'u diwygiwyd) 2008, ond nid ydynt yn ystyried unrhyw wir ostyngiad neu ostyngiad potensial i fudd-daliadau sy'n deillio o'r Dreth Lwfans dros Oes a allai fod yn daladwy pan gymerir budd-daliadau pensiwn.

Cynnydd gwirioneddol mewn GTGAP

Mae hyn yn adlewyrchu'r cynnydd mewn GTGAP sydd wedi ei ariannu gan y cyflogwr. Nid yw'n cynnwys y cynnydd yn y pensiwn cronedig oherwydd chwyddiant, cyfraniadau a dalwyd gan y cyflogai (gan gynnwys gwerth unrhyw fuddion a drosglwyddwyd o gynllun pensiwn neu drefniant arall) ac mae'n defnyddio ffactorau prisio cyffredin y farchnad ar gyfer cychwyn a diwedd y cyfnod.

The **partnership** pension account is a stakeholder pension arrangement. The employer makes a basic contribution of between 3% and 12.5% (depending on the age of the member) into a stakeholder pension product chosen by the employee from a panel of three providers. The employee does not have to contribute, but where they do make contributions, the employer will match these up to a limit of 3% of pensionable salary (in addition to the employer's basic contribution). Employers also contribute a further 0.8% of pensionable salary to cover the cost of centrally-provided risk benefit cover (death in service and ill health retirement).

91

The accrued pension quoted is the pension the member is entitled to receive when they reach pension age, or immediately on ceasing to be an active member of the scheme if they are already at or over pension age. Pension age is 60 for members of **classic**, **premium** and **classic plus** and 65 for members of **nuvos**.

Further details about the Civil Service pension arrangements can be found at the website www.civilservice.gov.uk/pensions.

Cash Equivalent Transfer Values

A Cash Equivalent Transfer Value (CETV) is the actuarially assessed capitalised value of the pension scheme benefits accrued by a member at a particular point in time. The benefits valued are the member's accrued benefits and any contingent spouse's pension payable from the scheme. A CETV is a payment made by a pension scheme or arrangement to secure pension benefits in another pension scheme or arrangement when the member leaves a scheme and chooses to transfer the benefits accrued in their former scheme. The pension figures shown relate to the benefits that the individual has accrued as a consequence of their total membership of the pension scheme, not just their service in a senior capacity to which disclosure applies.

The figures include the value of any pension benefit in another scheme or arrangement which the member has transferred to the Civil Service pension arrangements. They also include any additional pension benefit accrued to the member as a result of their buying additional pension benefits at their own cost. CETVs are worked out in accordance with The Occupational Pension Schemes (Transfer Values) (Amendment) Regulations 2008 and do not take account of any actual or potential reduction to benefits resulting from Lifetime Allowance Tax which may be due when pension benefits are taken.

Real increase in CETV

This reflects the increase in CETV that is funded by the employer. It does not include the increase in accrued pension due to inflation, contributions paid by the employee (including the value of any benefits transferred from another pension scheme or arrangement) and uses common market valuation factors for the start and end of the period.

Datganiad Cyfrifoldebau'r Swyddog Cyfrifyddu

Yn unol ag Atodlen 1 Paragraff 18(1), Mesur y Gymraeg (Cymru) 2011, mae'n ofynnol i Gomisiynydd y Gymraeg lunio cyfrifon o ran pob blwyddyn ariannol yn unol â chyfarwyddiadau a roddir, gyda chydysniad Trysorlys EM, gan Weinidogion Cymru.

Llunnir y cyfrifon ar sail groniodol, ac mae'n rhaid iddynt roi darlun cywir a theg o sefyllfa'r Comisiynydd ar ddiwedd y cyfnod, ac ar y gwariant net a'r llifoedd arian am y flwyddyn.

Wrth baratoi'r cyfrifon mae'n ofynnol i'r Swyddog Cyfrifyddu gydymffurfio â gofynion y *Government Financial Reporting Manual* ac yn arbennig i:

- ufuddhau i'r cyfarwyddyd cyfrifon a roddwyd gan Weinidogion Cymru, gan gynnwys y gofynion perthnasol o ran cadw cyfrifon a datguddiadau, a gweithredu polisiau cyfrifo perthnasol a'u defnyddio'n gyson;
- llunio penderfyniadau ac amcangyfrifon mewn modd rhesymol;
- datgan a gadwyd at y safonau cyfrifo addas a osodwyd yn y *Government Financial Reporting Manual*, a datguddio ac esbonio unrhyw wro materol a welir yn y cyfrifon; a
- llunio cyfrifon ar sail bod yn fusnes gweithredol.

Yn unol ag Atodlen 1 Paragraff 16(1), Mesur y Gymraeg (Cymru) 2011, y Comisiynydd yw'r Swyddog Cyfrifyddu.

Mae cyfrifoldebau'r Swyddog Cyfrifyddu, gan gynnwys cyfrifoldeb am sicrhau priodoldeb a rheoleidd-dra'r cyllid cyhoeddus y mae'r Swyddog Cyfrifyddu'n atebol amdano, tros gadw cofnodion priodol ac i warchod asedau Comisiynydd y Gymraeg, wedi eu nodi yn y memorandwm, *Managing Public Money*, a gyhoeddwyd gan Drysorlys Ei Mawrhydi.

Meri Huws

Swyddog Cyfrifyddu
Comisiynydd y Gymraeg

9 Gorffennaf 2014

Statement of the Accounting Officer's Responsibilities

Under Schedule 1 Paragraph 18(1) of the Welsh Language (Wales) Measure 2011, the Welsh Language Commissioner is required to prepare accounts in respect of each financial year in accordance with directions given, with the consent of HM Treasury, by the Welsh Ministers.

The accounts are prepared on an accruals basis and must give a true and fair view of the Commissioner's state of affairs at the period end and its net expenditure, changes in taxpayers' equity and cash flows for the year.

93

In preparing the accounts the Accounting Officer is required to comply with the requirements of the Government Financial Reporting Manual and in particular to:

- observe the accounts direction issued by the Welsh Ministers, including the relevant accounting and disclosure requirements, and apply suitable accounting policies on a consistent basis;
- make judgements and estimates on a reasonable basis;
- state whether applicable accounting standards as set out in the Government Financial Reporting Manual have been followed, and disclose and explain any material departures in the accounts; and
- prepare the accounts on a going concern basis.

In accordance with the Schedule 1 Paragraph 16(1) of the Welsh Language (Wales) Measure 2011 the Commissioner is the Accounting Officer.

The responsibilities of an Accounting Officer, including responsibility for the propriety and regularity of the public finances for which the Accounting Officer is answerable, for keeping proper records and for safeguarding the Welsh Language Commissioner's assets, are set out in the memorandum, Managing Public Money, published by HM Treasury.

Meri Huws

Accounting Officer
Welsh Language Commissioner

9 July 2014

Datganiad Llywodraethiant Blynyddol

1. Cwmpas cyfrifoldeb

Fel y Swyddog Cyfrifyddu mae gennyf gyfrifoldeb personol am drefnu, rheoli a staffio Comisiynydd y Gymraeg yn gyffredinol. Mae'n rhaid i mi sicrhau bod safon uchel o reolaeth ariannol yn y sefydliad a bod ei systemau a'i gweithdrefnau ariannol yn hyrwyddo proses effeithlon a darbodus o gynnal busnes a diogelu priodoldeb a rheoleidd-dra ariannol.

2. Diben y fframwaith llywodraethu

Nod y fframwaith llywodraethu yw cadw fy annibyniaeth fel Comisiynydd y Gymraeg a chydbwysu'r annibyniaeth honno â'm hatebolrwydd am yr arian cyhoeddus rwyf yn ei wario.

Fel Swyddog Cyfrifyddu rwyf yn atebol i Gynulliad Cenedlaethol Cymru, Gweinidogion Cymru neu Bwyllgor Cyfrifon Cyhoeddus Cynulliad Cenedlaethol Cymru neu Dŷ'r Cyffredin neu Bwyllgor Cyfrifon Cyhoeddus Tŷ'r Cyffredin.

Diffinnir Comisiynydd y Gymraeg drwy statud fel corfforaeth undyn a chanddo bwerau a chyfrifoldebau sy'n deillio o Ran 2, Mesur y Gymraeg (Cymru) 2011.

Mae'r fframwaith llywodraethu yn cynnwys y systemau, y prosesau, y diwylliant a'r gwerthoedd sy'n pennu'r ffordd y caiff Comisiynydd y Gymraeg ei gyfarwyddo ac a ddefnyddir i'w ddwyn i gyfrif am ei weithgareddau.

Mae'r system rheolaeth fewnol yn rhan sylweddol o'r fframwaith llywodraethu gyda'r nod o reoli risg i lefel resymol.

Mae Datganiad Llywodraethiant parhaol Comisiynydd y Gymraeg i'w gael ar y wefan gorfforaethol.

3. Llywodraethiant y sefydliad

Cynllunio strategol ac adolygu perfformiad

Mae gan Gomisiynydd y Gymraeg Gynllun Strategol dwy flynedd hyd at ddiwedd y flwyddyn ariannol 2014–15, gyda Chynllun Gweithredol manwl yn cael ei lunio bob blwyddyn. Datblygwyd Cynllun Gweithredol 2013–14 gyda chyfraniad uwch swyddogion y Comisiynydd drwy drafodaethau mewnol.

Cyfrifoldeb y Cyfarwyddiaethau penodol yw gweithredu'r camau sydd wedi eu nodi, ac yna bydd y Tîm Rheoli'n adolygu'r cynnydd a wnaed yn erbyn y targedau a'r canlyniadau drwy adroddiadau deufisol. Cyflawnwyd gweithgareddau allweddol 2013–14 erbyn diwedd y flwyddyn ariannol.

Dirprwy Gomisiynydd

Yn unol ag adrannau 12 a 13 y Mesur, mae'n ofynnol i Gomisiynydd y Gymraeg benodi dirprwy Gomisiynydd. Bydd y Dirprwy Gomisiynydd yn dirprwyo i Gomisiynydd y Gymraeg yn ystod cyfnodau gwyliau a salwch ac ar unrhyw adeg arall ar gais Comisiynydd y Gymraeg. Gwenith Price, Cyfarwyddwr Polisi a Chydymffurfiaeth yw'r Dirprwy Gomisiynydd. Penodwyd y Dirprwy Gomisiynydd ym mis Medi 2012 ac mae'r rôl yn un am gyfnod o ddwy flynedd. Cynhelir adolygiad o'r rôl yn ystod 2014.

Annual Governance Statement

1. Scope of responsibility

As the Accounting Officer I am personally responsible for the overall organization, management and staffing of the Welsh Language Commissioner. I must ensure that the organization has a high standard of financial management and that its financial systems and procedures promote the efficient and economical conduct of business and safeguard financial propriety and regularity.

2. The purpose of the governance framework

The governance framework is designed to preserve my independence as Welsh Language Commissioner and to balance that independence with my accountability for the public money I spend.

As Accounting Office I'm accountable to the National Assembly for Wales, the Welsh Ministers or the Public Accounts Committee of the National Assembly for Wales or the House of Commons or the Public Accounts Committee of the House of Commons.

The Welsh Language Commissioner is defined by statute as a corporation sole whose powers and responsibilities are set out in Part 2 of the Welsh Language (Wales) Measure 2011.

The governance framework comprises the systems, processes, culture and values by which the Welsh Language Commissioner is directed and through which it is accountable for its activities.

The system of internal control is a significant part of the governance framework and is designed to manage risk to a reasonable level.

The Welsh Language Commissioner's permanent Governance Statement is on the corporate website.

3. Governance of the organization

Strategic planning and performance review

The Welsh Language Commissioner has a two year Strategic Plan which takes the organization forward to the end of the 2014–15 financial year, with a detailed Operating Plan being drawn up annually. The 2013–14 Operating Plan was developed through contributions from the Commissioner's senior officers during internal discussions.

The responsibilities of the specific Directorates is to implement the actions that have been specified. The Management Team then reviews progress against targets and outcomes through bi-monthly reports. Key activities for 2013–14 were completed by the end of the financial year.

Deputy Commissioner

In accordance with sections 12 and 13 of the Measure, the Welsh Language Commissioner is required to appoint a Deputy Commissioner. The Deputy Commissioner will deputise for the Welsh Language Commissioner during periods of holiday, illness and any other occasion at the request of the Welsh Language Commissioner. The Deputy Commissioner is Gwenith Price, Director of Policy and Compliance. The Deputy Commissioner was appointed in September 2012 for a period of two years. A review of the role will be undertaken during 2014.

Tîm Rheoli

Mae'r Tîm Rheoli, sy'n cael ei gadeirio gan y Comisiynydd ac yn cynnwys yr holl gyfarwyddwyr, yn rheoli holl swyddogaethau a gweithgareddau'r Comisiynydd. Y Tîm Rheoli sy'n gyfrifol am arwain, cytuno a chyflawni gweledigaeth strategol y Comisiynydd, polisiâu a gwasanaethau i'r cyhoedd a rhanddeiliaid eraill. Cafodd cylch gorchwyl y Tîm Rheoli ei adolygu ym mis Mai 2013. Mae cylch gorchwyl y Tîm Rheoli wedi ei gyhoeddi ar wefan y Comisiynydd.

Cyfarfu'r Tîm Rheoli yn rheolaidd yn ystod y flwyddyn, a hynny gan amlaf yn bythefnosol ac mae'n gyfrifol am arwain a rheoli gweithgarwch ar draws y sefydliad. Yn y pen draw, dyma'r prif fforwm (wedi ei gefnogi'n briodol gan grwpiau eraill) ar gyfer gwneud penderfyniadau gweithredol am faterion gweithredu, adnoddau, cyfathrebu a materion gweinyddol eraill er mwyn gweithredu'r cynllunio strategol a'r holl brosesau cynllunio busnes eraill, ac ar gyfer monitro perfformiad. Bydd cyfarfod cyntaf bob mis yn gyfarfod strategol a'r ail yn canolbwyntio ar adolygu a monitro.

Archwilwyr

Paratowyd cynllun archwilio mewnol gan yr archwilwyr mewnol ym mis Mai 2013 ac fe'i cymeradwywyd gan y Comisiynydd a'r Pwyllgor Archwilio a Risg ym mis Mehefin 2013. Daeth cyfnod PricewaterhouseCoopers fel archwilwyr mewnol i ben ar 31 Mawrth 2014. Yn dilyn proses dendro gystadleuol lawn, penodwyd KTSowenstomas Cyfyngedig yn archwilwyr mewnol o 1 Ebrill 2014 am gyfnod o 3 blynedd.

Penodwyd Swyddfa Archwilio Cymru i archwilio cyfrifon y Comisiynydd o dan Atodlen 1 Rhan 5 o'r Mesur.

Pwyllgor Archwilio a Risg

Y Pwyllgor Archwilio a Risg sy'n gyfrifol am ddarparu cyngor a sicrwydd annibynnol i'r Swyddog Cyfrifyddu a'r Tîm Rheoli ar ddigonolrwydd ac effeithiolrwydd rheolaeth fewnol a rheoli risg. Cafodd cylch gorchwyl y Pwyllgor Archwilio a Risg ei adolygu ym mis Rhagfyr 2013. Ceir copi o gylch gorchwyl y Pwyllgor Archwilio a Risg ar wefan y Comisiynydd.

Mae'r Pwyllgor Archwilio a Risg yn cynnwys tri aelod annibynnol sy'n cyfarfod yn chwarterol. Fe'i penodwyd ym mis Tachwedd 2012, am gyfnod o 3 blynedd yn y lle cyntaf. Cytunwyd yn y cyfarfod ym mis Rhagfyr 2013 y byddai'r Pwyllgor Archwilio a Risg yn cyfarfod deirgwaith yn hytrach na phedair gwaith yn ystod 2014–15, oherwydd bod modd cyflawni'r gwaith yr un mor effeithiol mewn tri chyfarfod.

Bwriedir gosod trefn mewn lle yn y dyfodol a fydd yn caniatáu i aelodau ymddeol ar wahanol adegau er mwyn sicrhau parhad profiad a gwybodaeth.

Roedd aelodaeth y Pwyllgor Archwilio a Risg, a'u presenoldeb fel a ganlyn:

	19 Mehefin 2013	4 Medi 2013	5 Rhagfyr 2013	17 Mawrth 2014
Wyn Jones (Cadeirydd)	✓	✓	✓	✓
Rheon Tomos	✓	✓	✓	✓
Maria Jones	✓	✓	✗	✓

Management Team

The Management Team, chaired by the Commissioner, and comprising all directors, exercises management of the Commissioner's functions and activities. The Management Team is responsible for leading, agreeing and delivering the Commissioner's strategic vision, policies and services to the public and other stakeholders. The Management Team's terms of reference were reviewed during May 2013. The Management Team's terms of reference is published on the Commissioner's website.

The Management Team meet regularly during the year, that being mostly on a fortnightly basis and is responsible for leadership and management across the organization. It is the ultimate forum (supported appropriately by other groups) for making executive decisions about operational, resource, communications and other administrative matters in order to implement the strategic and all other business planning processes, and for monitoring performance. The first meeting each month will be a strategic meeting and the second focusing on reviewing and monitoring.

Auditors

The internal auditors prepared an internal audit plan in May 2013 that was approved by the Commissioner and the Audit and Risk Committee in June 2013. PricewaterhouseCoopers' term as internal auditors ended on 31 March 2014. Following a full competitive tender process KTSowenstomas Limited were appointed as internal auditors from 1 April 2014 for a period of 3 years.

In accordance with Schedule 1 Part 5 of the Measure, the Wales Audit Office was appointed to audit the Commissioner's accounts.

Audit and Risk Committee

The Audit and Risk Committee is responsible for providing advice and independent assurance to the Accounting Officer and the Management Team on the adequacy and effectiveness of internal control and risk management. The Audit and Risk Committee's terms of reference was reviewed in December 2013. A copy of the Audit and Risk Committee's remit can be found on the Commissioner's website.

The Audit and Risk Committee comprises three independent members who meet quarterly. They were appointed in November 2012, for a period of 3 years in the first instance. At the meeting in December 2013 it was decided that the Audit and Risk Committee would meet three times rather than four times a year during 2014–15, because the work can be achieved as efficiently with three meetings.

In the future it is planned to implement a procedure to allow members to retire at different times to ensure continuity of experience and knowledge.

The members of the Audit and Risk Committee and their attendance was as follows:

	19 June 2013	4 September 2013	5 December 2013	17 March 2014
Wyn Jones (Chair)	✓	✓	✓	✓
Rheon Tomos	✓	✓	✓	✓
Maria Jones	✓	✓	x	✓

Mae'r Pwyllgor Archwilio a Risg yn derbyn nifer o eitemau agenda sefydlog ym mhob cyfarfod. Un o'r rhain yw rheoli risg, gan gynnwys manylion unrhyw risgiau newydd ac unrhyw newidiadau i'r gofrestr risg gyfredol.

Eitem sefydlog arall i'w hystyried gan y Pwyllgor Archwilio a Risg yw adrodd ar unrhyw dwyll neu golledion gan gynnwys colli data. Nid oedd unrhyw hysbysiadau o'r fath wedi eu derbyn yn ystod 2013–14.

Er gwybodaeth, mae'r Pwyllgor Archwilio a Risg wedi derbyn yr adroddiad cyllid misol a'r adroddiad monitro ar y Cynllun Gweithredol, sydd wedi cael ei gymeradwyo gan y Tîm Rheoli, fel rhan o'i gylch gwaith.

Mae aelodau'r Tîm Rheoli yn mynychu pob Pwyllgor Archwilio a Risg. Roedd cynrychiolwyr o'r archwilwyr mewnol ac allanol yn bresennol ymhob cyfarfod. Mae croeso hefyd i ddau swyddog arsylwi ar y cyfarfodydd. Cynhaliwyd sesiwn hyfforddiant ar SGwNI, System Rheoli Gwybodaeth y Comisiynydd, i'r pwyllgor ym mis Mawrth 2014. Cafwyd 2 sesiwn hyfforddiant ar gyfer y Cadeirydd gan Swyddfa Archwilio Cymru, ym mis Ebrill ac ym mis Tachwedd.

Ymddiswyddodd Maria Jones ym mis Mawrth 2014. Bydd y Comisiynydd yn mynd ati i gynnal proses o benodi aelod newydd.

Ar ddiwedd pob cyfarfod caiff pawb sy'n mynychu gyfle i gynnig barn ar unrhyw agwedd ar y cyfarfod. Am y tro cyntaf yn 2013–14 cynhaliwyd adolygiad blynyddol er mwyn sicrhau bod gwaith y Pwyllgor Archwilio a Risg yn parhau i gydymffurfio â'i gylch gorchwyl. I helpu'r Pwyllgor i benderfynu p'un ai a oedd yn cydymffurfio ag arfer da, gwahoddyd pob aelod i lenwi holiadur hunanasesiad. Cyflwynwyd dadansoddiad o'r ymatebion i'r Pwyllgor Archwilio a Risg yn eu cyfarfod ym mis Mawrth 2014, a gellir casglu o'r ymatebion cadarnhaol fod y Pwyllgor yn gweithredu'n effeithiol ac yn effeithlon.

Cyflwynodd y Pwyllgor Archwilio a Risg adroddiad blynyddol ar gyfer 2013–14 i'r Comisiynydd ym mis Ebrill 2014. Nid oes unrhyw faterion o bryder wedi eu dwyn at sylw'r Comisiynydd yn yr adroddiad hwn. Felly, roedd y Pwyllgor Archwilio a Risg yn gallu rhoi sicrwydd y byddai'n cynorthwyo Comisiynydd y Gymraeg i gydymffurfio â'i ddyletswyddau fel Swyddog Cyfrifyddu, yn benodol yng nghyswllt rhoi tystiolaeth a fyddai'n helpu â'r gwaith o baratoi'r Datganiad Llywodraethiant Blynyddol hwn.

Panel Cyngori Comisiynydd y Gymraeg

Yn unol â gofynion Mesur y Gymraeg (Cymru) 2011, mae gan Gomisiynydd y Gymraeg Banel Cyngori. Penodwyd y Panel Cyngori gan Weinidogion Cymru ar 17 Ebrill 2012 am gyfnod o 3 blynedd hyd at 31 Mawrth 2015. Caiff y Comisiynydd ymgynghori â'r Panel Cyngori ynghylch unrhyw fater. Cafodd cylch gorchwyl y Panel Cyngori ei adolygu ym mis Ebrill 2013. Ceir copi o gylch gwaith y Panel Cyngori ar wefan y Comisiynydd.

The Audit and Risk Committee receives a number of standard agenda items for each meeting. One of these is risk management, including the details of any new risks and any changes to the current risk register.

Another standard item to be considered by the Audit and Risk Committee is reporting on any fraud or loss including loss of data. No such notifications were received during 2013–14.

The Audit and Risk Committee has received the monthly finance report and the operating plan monitoring report, that have been approved by the Management Team, for information, as part of its remit.

99

The Management Team attend all Audit and Risk Committees. Representatives of the internal and external auditors were present at each meeting. An opportunity is also made available to two officers to observe the meetings. A training session was held for the committee in March 2014 on SGwNI, the Commissioner's Information Management System. The Wales Audit Office held two training sessions for the Chair in April and November.

Maria Jones resigned in March 2014. The Commissioner will be undertaking a process to appoint a new member.

At the end of each meeting the attendees are able to give an opinion on any aspect of the meeting. For the first time during 2013–14 an annual review was undertaken in order to ensure that the work of the Audit and Risk Committee continues to comply with its terms of reference. To assist the Committee to determine whether it complied with best practice, each member was invited to complete a self-assessment questionnaire. An analysis of responses to the Audit and Risk Committee was presented at the March 2014 meeting and the conclusion drawn from the positive responses to the questions is that the committee is operating effectively and efficiently.

The Audit and Risk Committee presented an annual report for 2013–14 to the Commissioner in April 2014. No matters of concern have been brought to the Commissioner's attention in this report. Therefore the Audit and Risk Committee was able to give assurance that it would assist the Welsh Language Commissioner to comply with her duties as Accounting Officer, specifically in the context of giving evidence that would assist with the preparation of this Annual Governance Statement

Welsh Language Commissioner's Advisory Panel

As required by the Welsh Language (Wales) Measure 2011, the Commissioner has an Advisory Panel. The Advisory Panel was appointed by Welsh Ministers on 17 April 2012 for a period of 3 years until 31 March 2015. The Commissioner can consult with the Advisory Panel on any matter. The terms of reference of the Advisory Panel was reviewed in April 2013. A copy of the remit of the Advisory Panel can be found on the Commissioner's website.

Roedd aelodaeth y Panel Cyngori, a'u presenoldeb fel a ganlyn:

	14 Mai 2013	8 Gorffennaf 2013	11 Tachwedd 2013	14 Mawrth 2014
Dr Ian Rees (Cadeirydd)	✓	✓	✓	✓
Virginia Isaac	✗	✓	✗	—
Gareth Jones	✓	✓	✓	✓
Yr Athro Gwynedd Parry	✓	✓	✓	✓

100

Ymddiswyddodd Virginia Isaac ym mis Ionawr 2014. Mae Gweinidogion Cymru wedi cychwyn ar y broses o benodi aelod newydd.

Panel Cwynion ac Ymchwiliadau Statudol (adran 17–20, Deddf yr Iaith Gymraeg 1993)

Sefydlwyd Panel Cwynion ac Ymchwiliadau Statudol Comisiynydd y Gymraeg ym mis Mehefin 2012. Y Comisiynydd a'r cyfarwyddwyr sy'n eistedd ar y Panel ac maent wedi bod yn cwrdd yn fisol. Yn ystod 2013–14 cynhaliodd y Panel 21 cyfarfod. Roedd 13 o'r cyfarfodydd hynny'n gyfarfodydd rheolaidd ac 8 ohonynt yn gyfarfodydd wedi eu trefnu ar frys er mwyn rhoi sylw i faterion penodol.

Mae'r Panel yn sicrhau bod cynlluniau iaith yn cael eu gweithredu'n well drwy lunio argymhellion i adroddiadau statudol dan Ddeddf yr Iaith Gymraeg 1993 a fydd yn gwella ystod neu ansawdd gwasanaethau Gymraeg a dwyieithog.

Yn ystod 2013–14 agorwyd 3 ymchwiliad statudol dan adran 17 Deddf yr Iaith Gymraeg 1993 gan y Comisiynydd. Cynhaliwyd ymchwiliadau i Gyngor Bwrdeistref Sirol Torfaen a Chynilion a Buddsoddiadau Cenedlaethol, lluniwyd adroddiadau ac argymhellion i'r sefydliadau gan y Panel a chyhoeddwyd yr adroddiadau hyn ar wefan y Comisiynydd. Agorodd y Comisiynydd ymchwiliad i Ofcom dan adran 17 Deddf yr Iaith Gymraeg 1993, ond yn dilyn sicrwydd gan y sefydliad ei fod yn cydymffurfio ag ysbryd y cynllun, penderfynwyd terfynu'r ymchwiliad.

Mae'r Panel Cwynion ac Ymchwiliadau Statudol hefyd yn ystyried cwynion am y defnydd o'r Gymraeg, neu ddiffyg defnydd o'r Gymraeg, gan sefydliadau eraill yn y sector preifat, y trydydd sector a chan gyrff y goron.

Bydd Panel Cwynion ac Ymchwiliadau Statudol Comisiynydd y Gymraeg hefyd yn ystyried ac yn rhoi arweiniad ar Ran 6 Mesur y Gymraeg (Cymru) 2011 mewn perthynas â chwynion i'r Comisiynydd am ymyrraeth â rhyddid unigolion i ddefnyddio'r Gymraeg. Yn ystod 2013–14 agorwyd un ymchwiliad i ymyrraeth honedig dan adran 115 y Mesur.

Accounts 2013–14: continued

The members of the Advisory Panel and their attendance was as follows:

	14 May 2013	8 July 2013	11 November 2013	14 March 2014
Dr Ian Rees (Chair)	✓	✓	✓	✓
Virginia Isaac	✗	✓	✗	—
Gareth Jones	✓	✓	✓	✓
Prof Gwynedd Parry	✓	✓	✓	✓

101

In January 2014, Virginia Isaac, resigned. Welsh Ministers have commenced the process of appointing a new member.

**Statutory Investigations and Complaints Panel
(section 17–20, Welsh Language Act 1993)**

The Welsh Language Commissioner's Statutory Investigations and Complaints Panel was established in June 2012. The Commissioner, and the directors sit on the Panel which has been meeting monthly. During 2013–14 the Panel held 21 meetings. 13 of those were regular meetings and 8 were meetings arranged at short notice to attend to specific matters.

The Panel ensures better operation of language schemes by making recommendations, to statutory reports under the Welsh Language Act 1993, that will improve the range and quality of Welsh language and bilingual services.

During 2013–14 3 statutory investigations under section 17 of the Welsh Language Act 1993 were opened by the Commissioner. Investigations were conducted into Torfaen County Borough Council and National Savings & Investments, the Panel drew up reports and recommendations to the organizations and the reports were published on the Commissioner's website. The Commissioner opened an investigation under section 17 of the Welsh Language Act 1993 into Ofcom, but following assurances from the organizations that it complied with the spirit of the scheme it was decided to discontinue the investigation.

The Statutory Investigations and Complaints Panel also considers complaints about the use of, or failure to use the Welsh language, by other bodies in the private sector, third sector and by Crown bodies.

The Statutory Investigations and Complaints Panel will also consider and provide guidance on Part 6 of the Welsh Language (Wales) Measure 2011, in relation to complaints to the Commissioner about the interference with the freedom of an individual to use the Welsh language. During 2013–14 one investigation was opened into an alleged interference under section 115 of the Measure.

Gweithio'n gyfochrog ag Ombwdsmyrn a Chomisiynwyr

Mae Adran 20 a 21 y Mesur yn amlinellu i ba raddau y gall Comisiynydd y Gymraeg weithio'n gyfochrog ag ombwdsmyrn a chomisiynwyr. Yn y Mesur fe enwir y sefydliadau canlynol fel rhai gall y Comisiynydd weithio'n gyfochrog â hwy: Ombwdsmon Gwasanaethau Cyhoeddus Cymru; Comisiynydd Pobl Hŷn Cymru; Comisiynydd Plant Cymru; a'r Comisiwn Cydraddoldeb a Hawliau Dynol. Cytunwyd ar Femorandwm Cydweithio gydag Ombwdsmon Gwasanaethau Cyhoeddus Cymru a Chomisiynydd Pobl Hŷn Cymru. Mae gwaith yn mynd rhagddo ar Femorandwm Cydweithio â Chomisiynydd Plant Cymru.

Yn dilyn ymateb y Comisiwn Cydraddoldeb a Hawliau Dynol i gais Comisiynydd y Gymraeg i ddechrau trafodaethau am lunio Memorandwm Cydweithio, nododd y Comisiwn nad oedd yn ystyried bod dogfen o'r fath yn cyflawni'r amcan o adeiladu perthynas weithio gadarn, ac ymddiriedaeth fel sail i gydweithio effeithiol. Serch hynny, mae modd i swyddogion y Comisiynydd gysylltu â swyddogion y Comisiwn i drafod materion penodol o gydweithio.

4. Y gallu i ymdrin â risg

Mae'r system rheoli risg yn cael ei harwain gan y Tîm Rheoli ac mae'n cael ei hardystio gan y Pwyllgor Archwilio a Risg. Mae aelod o'r Tîm Rheoli wedi ei enwi fel Rheolwr Risg y sefydliad. Cynhaliwyd hyfforddiant sefydlu ar ymwybyddiaeth risg ar gyfer swyddogion newydd yn ystod 2013–14. Bydd hyfforddiant ar gyfer yr holl swyddogion yn cael ei gynnal bob 3 blynedd.

5. Y fframwaith risg a rheoli

Cynhelir asesiad ffurfiol o'r risgiau a'r gofrestr risg, a arweinir gan y Rheolwr Risg o leiaf bob chwe mis. Caiff y gofrestr risg ei rhannu yn risgiau strategol a risgiau gweithredol. Yn ogystal mae yna 5 is-gofrestr risg yn cofnodi risgiau mewn meysydd penodol.

Adolygwyd y gofrestr gan y Tîm Rheoli ym mis Gorffennaf 2013 ac ym mis Chwefror 2014 a chan y Pwyllgor Archwilio a Risg ym mis Medi 2013 a mis Mawrth 2014.

Caiff risgiau perthnasol eu nodi ym mhob papur a gyflwynir i'r Tîm Rheoli. Mae hynny yn ei dro yn atgoffa swyddogion i adnabod a rheoli'r risgiau.

6. Digwyddiadau cysylltiedig â data personol

Yn ystod y flwyddyn ariannol, ni adroddwyd unrhyw ddigwyddiad yn ymwneud â data personol. Mae'r Comisiynydd yn cynnal polisi a gweithdrefnau diogelu gwybodaeth.

Working with Ombudsmen and Commissioners

Sections 20 and 21 of the Measure outline the degrees to which the Welsh Language Commissioner can work with ombudsmen and commissioners. The Measure names the following organizations as some that the Commissioner can work with: Public Services Ombudsman for Wales; Older People's Commissioner for Wales; Children's Commissioner for Wales; Equalities and Human Rights Commission. A Memorandum of Understanding has been agreed with the Public Services Ombudsman for Wales and the Older People's Commissioner for Wales. Work is progressing on a Memorandum of Understanding with the Children's Commissioner for Wales.

103

Following the response by the Equalities and Human Rights Commission to the Welsh Language Commissioner's request to commence discussions to draw up a Memorandum of Understanding, the Commission noted that it did not consider that such a document achieved the objective of building a strong working relationship and trust as a basis for effective cooperation. Despite this there is a means for the Commissioner's officers to contact the staff at the Commission to discuss specific matters of cooperation.

4. Capacity to handle risk

The risk management system is led by the Management Team and endorsed by the Audit and Risk Committee. A member of the Management Team is named as Risk Manager for the organization. Induction training on risk awareness was held for new officers during 2013–14. Training for all officers will be held every 3 years.

5. The risk and control framework

A formal assessment of the risks and the risk register, lead by the Risk Manager, is undertaken at least every six months. The risk register is divided into strategic risks and operational risks. In addition there are 5 sub-registers recording risks in specific areas.

The risk register was reviewed by the Management Team in July 2013 and February 2014 and by the Audit and Risk Committee in September 2013 and March 2014.

Relevant risks are included in every paper that is presented to the Management Team and therefore reminds officers to identify and manage the risks.

6. Incidents relating to personal data

During the financial year, no incidents were reported relating to personal data. The Commissioner maintains a policy and procedures relating to information security.

7. Adolygiad effeithiolrwydd

Fel Swyddog Cyfrifyddu, rwy'n gyfrifol am gynnal system ddiogel o reolaeth fewnol. Dylanwadir ar fy nhrosolwg o effeithiolrwydd y system reolaeth fewnol gan waith yr archwilyr mewnol a'r Tîm Rheoli o fewn y sefydliad sy'n gyfrifol am ddatblygu a chynnal y system reolaeth fewnol, a chan sylwadau a wneir gan Archwilydd Cyffredinol Cymru yn ei lythyr rheolaeth ac mewn adroddiadau eraill. Cefais fy nghynghori ynghylch arwyddocâd canlyniad fy adolygiad o effeithiolrwydd system reolaeth fewnol gan y Pwyllgor Archwilio a Risg a'r Rheolwr Risg, ac mae cynllun i gywiro gwendidau ac i sicrhau gwelliant parhaol i'r system yn ei le.

Mae'r archwilyr mewnol, PricewaterhouseCoopers, wedi datgan barn eu bod yn gallu rhoi lefel uchel o sicrwydd dros ein rheolaeth ariannol fewnol.

8. Heriau sylweddol i reolaeth fewnol

Dyma ail flwyddyn Comisiynydd y Gymraeg ac felly mae gwaith parhaus o adolygu a gwella systemau a phrosesau rheolaeth fewnol ar waith. Mae fframwaith llywodraethu wedi ei sefydlu a chafodd ei effeithiolrwydd ei asesu gan waith archwilio mewnol.

Un o'r heriau mwyaf sylweddol sy'n wynebu'r sefydliad yw gweithredu fel corfforaeth undyn annibynnol gan ystyried bod y sefydliad yn cael ei ariannu'n uniongyrchol gan Lywodraeth Cymru.

Hysbyswyd Comisiynydd y Gymraeg gan Lywodraeth Cymru ar 16 Hydref 2013 y byddai toriad o 10% i gyllideb y Comisiynydd yn 2014–15. Mynegwyd pryder gan nad oedd y Comisiynydd wedi derbyn eglurhad o sail y penderfyniad nac unrhyw raghysbysiad o hynny. Gosododd Llywodraeth Cymru gyllideb ddrافت gerbron Cynulliad Cenedlaethol Cymru ar 8 Hydref 2013 a nodwyd y byddai'r iaith Gymraeg yn derbyn toriad o 2.8% am 2014–15 a 3.6% am 2015–16. Felly o'r £700,000 o doriad, mae £410,000 yn dod o gyllideb y Comisiynydd. Caiff y toriad hwn o 10% ei ystyried yn faich afresymol ar un sefydliad gan ystyried setliad sefydliadau eraill. Wrth dderbyn bod angen i bob sefydliad rannu'r baich o doriadau, mae yna ddyletswyddau/swyddogaethau ychwanegol ar Gomisiynydd y Gymraeg o 2014 ymlaen. Mae Strategaeth Addysg Cyfrwng Gymraeg (SACC) yn gofyn i awdurdodau lleol gyflwyno Cynlluniau Strategol y Gymraeg mewn Addysg (CSGA) i Weinidogion Cymru'n flynyddol. Mae Rheoliadau Cynlluniau Strategol Gymraeg mewn Addysg (Cymru) 2013 yn enwi Comisiynydd y Gymraeg fel corfforaeth y mae'n rhaid i awdurdodau lleol ymgynghori â hi mewn cysylltiad â chynlluniau addysg Gymraeg. Disgwylir i'r CSGA gael eu cyflwyno i'r Llywodraeth erbyn 1 Ebrill 2014.

Pan sefydlwyd Comisiynydd y Gymraeg ar 1 Ebrill 2012 etifeddwyd strwythur a gytunwyd arno rhwng swyddogion Bwrdd yr Iaith Gymraeg a Llywodraeth Cymru. Wrth i'r sefydliad ddatblygu ac wrth i bwerau statudol newydd ddod i rym, cred y Comisiynydd bod angen adolygu'r strwythur gwreiddiol, gan greu strwythur sydd yn fwy addas ar gyfer ymateb i swyddogaethau Comisiynydd y Gymraeg o dan Fesur y Gymraeg (Cymru) 2011. Bydd y strwythur newydd hefyd yn caniatáu i'r Comisiynydd ymateb i'r toriad cyllideb.

7. Review of effectiveness

As Accounting Officer, I have responsibility for maintaining a sound system of internal control. My review of the effectiveness of the system of internal control is informed by the work of the internal auditors and the Management Team within the organization who have responsibility for the development and maintenance of the internal control system, and comments made by the Auditor General for Wales in his management letter and other reports. I have been advised on the implications of the result of my review of the effectiveness of the system of internal control by the Audit and Risk Committee and the Risk Manager, and a plan to address weaknesses and ensure continuous improvement of the system is in place.

105

The opinion of the internal auditors, PricewaterhouseCoopers, states that they are able to give a high level of assurance for our internal financial control.

8. Significant internal control challenges

This is the Welsh Language Commissioner's second year therefore continuous work to review and improve systems and internal control processes is in progress. A governance framework has been established and its effectiveness was assessed by the internal audit review.

One of the most significant challenges facing the organization is operating as an independent corporation sole, considering that the organization receives its funding directly from the Welsh Government.

On 16 October 2013 the Welsh Government advised the Welsh Language Commissioner of a 10% cut to the Commissioner's budget for 2014–15. Concern was expressed that the Commissioner had not received an explanation or prior notification of the basis of the decision. The Welsh Government laid its draft budget before the National Assembly of Wales on 8 October 2013 which noted that the Welsh language would receive a budget cut of 2.8% for 2014–15 and 3.6% for 2015–16. Of the £700,000 budget cut, £410,000 relates to the Commissioner's budget. This budget cut of 10% appears to be an unreasonable burden for one organization considering the settlement for other organizations. Accepting the need for every organization to share the burden of cuts, the Welsh Language Commissioner has additional duties/functions from 2014 onwards. The Welsh-medium Education Strategy (WMES) requires local authorities to present Welsh in Education Strategic Plans (WESP) to Welsh Ministers annually. The Welsh in Education Strategic Plans (Wales) Regulations 2013 names the Welsh Language Commissioner as a body that the local authorities must consult with in relation to Welsh-medium education plans. The WESP are expected to be presented to the Government by 1 April 2014.

When the Welsh Language Commissioner was established on 1 April 2012 it inherited a structure agreed between officials of the Welsh Language Board and the Welsh Government. As the organization develops and as new statutory powers come into force, the Commissioner considers that a review of the original structure is required, creating a structure that is more suitable for responding to the Welsh Language Commissioner's functions under the Welsh Language (Wales) Measure 2011. The new structure will also allow the Commissioner to respond to the budget cut.

Rhwng 16 Ebrill a 15 Mai 2014 cynhaliwyd ymgynghoriad â swyddogion y Comisiynydd ar y strwythur arfaethedig. Bu hefyd cydweithio agos rhwng y Comisiynydd a'r Undeb yn ystod y cyfnod hwn. Er mwyn cynorthwyo'r Comisiynydd â'r broses hon, defnyddiwyd ymgynghorydd adnoddau dynol annibynnol.

Cyn bwrw ymlaen â'r cynllun ailstrwythuro yn dilyn trafodaeth â'r Undeb cyhoeddodd y Comisiynydd gynllun ymadael gwirfoddol er mwyn galluogi'r rheini oedd yn dymuno gadael cyflogaeth Comisiynydd y Gymraeg i wneud hynny lle bo'n ymarferol bosibl. Bu'r ymgynghorydd hefyd yn cynghori ac yn cynorthwyo'r Comisiynydd â'r cynllun hwn. Ni wnaethpwyd unrhyw daliadau ychwanegol i swyddogion y tu allan i'r cynllun hwn.

Mae'r ail flwyddyn wedi bod yn gyfnod o symud tuag at weithredu rhannau 4 a 5 o'r Mesur, sydd yn arwain at y gwaith o baratoi at yr Ymchwiliadau Safonau. Dechreuwyd ar gylch 1 yr Ymchwiliadau Safonau ar 27 Ionawr 2014, gyda chwech ar hugain o sefydliadau gan gynnwys 22 Cyngor Sir a Chyngor Bwrdeistref Sirol Cymru, 3 Awdurdod Parc Cenedlaethol Cymru a Gweinidogion Cymru. Adroddir ymhellach ar y gwaith hwn o dan Amcan Strategol 3.

Mae rheoli a gwarchod data yn parhau fel mater penodol o risg ar y gofrestr. Gosodwyd trefniadau ar waith er mwyn sicrhau bod y Comisiynydd yn delio â hyn yn effeithiol ac mae swyddog wedi ei benodi i fod â chyfrifoldeb dros sicrhau cydymffurfiaeth yn y maes hwn. Diweddarwyd y canllawiau diogelu data ac mae hyfforddiant wedi ei ddarparu i swyddogion.

Mae rheoli disgwyliadau'r cyhoedd o sefydliad fel Comisiynydd y Gymraeg wedi ei adnabod fel mater penodol o risg. Adolygwyd y gofrestr risg gan ystyried y risg hon ac mae'r cynllun cyfathrebu allanol a gymeradwywyd gan y Tîm Rheoli, yn weithredol. Adolygodd y Tîm Rheoli'r cynllun hwn ym mis Mawrth 2014.

Yn unol â Mesur y Gymraeg (Cymru) 2011, caiff y Comisiynydd ddarparu cymorth i unigolion mewn achosion cyfreithiol sy'n berthnasol i fater mae gan y Comisiynydd swyddogaeth mewn cysylltiad ag ef. Bydd y gwaith o lunio polisi ar hyn yn cael ei gyflawni ddechrau 2014–15.

Etifeddwyd 3 grant; arferai'r sefydliadau hyn dderbyn cyllid gan Fwrdd yr Iaith Gymraeg. Cymeradwywyd y grantiau hyn ar gyfer 2012–13 gan Weinidogion Cymru. Erbyn hyn, dim ond un sefydliad sy'n derbyn grant, sef Cymdeithas Cyfieithwyr Cymru. Cytunwyd ar dargedau â'r sefydliad a chaiff y rheini eu monitro bob chwarter.

Yn ystod y flwyddyn fe wnaeth y Comisiynydd gais am adolygiad barnwrol o benderfyniad Cynilion a Buddsoddiadau Cenedlaethol, un o adrannau Trysorlys EM, i ddiddymu ei gynllun iaith Gymraeg. Cynhaliwyd gwrandawriad ar 19 Chwefror 2014 yn yr Uchel Lys Barn yng Nghaerdydd parthed cais Comisiynydd y Gymraeg am Adolygiad Barnwrol o benderfyniad Cynilion a Buddsoddiadau Cenedlaethol, gyda Gweinidogion Cymru fel parti â diddordeb. Dyfarnwyd yr achos ar 6 Mawrth 2014. Gorchymynnwyd bod cynllun iaith y Diffynnydd yn aros mewn grym oni bai ac hyd nes y bydd y Diffynnydd yn penderfynu ei newid, ar ôl proses sy'n gyfreithlon o dan delerau dyfarniad 6 Mawrth 2014. Bydd y Diffynnydd yn talu costau hawliad yr Hawlydd yn amodol ar asesiad manwl ar sail safonol os na cheir cytundeb. Bu paratoi deunydd a chanfod y ddogfennaeth gywir er mwyn cynnal yr achos yn brawf o brosesau a gweithdrefnau mewnol y Comisiynydd o gadw cofnodion.

Accounts 2013–14: continued

From 16 April to 15 May 2014 a consultation was held with officers of the Commissioner on the proposed structure. There was also close collaboration between the Commissioner and the Union during this period. To assist the Commissioner in this process, an independent human resources consultant was engaged.

Before proceeding with the restructuring plan, following discussion with the Union the Commissioner announced a voluntary exit scheme to enable those who wished to leave the employment of the Welsh Language Commissioner to do so wherever practicable. The consultant also advised and assisted the Commissioner with this scheme. There were no additional payments to officers outside the scheme.

The second year has been a period of moving towards implementing part 4 and 5 of the Measure, which will lead to the work of preparing for the Standards Investigations. The first round of Standards Investigations commenced on 27 January 2014, with twenty six organizations including 22 Welsh County and County Borough Councils, 3 Welsh National Park Authorities and Welsh Ministers. Further information can be found under Strategic Objective 3.

Management and security of data continues as a specific risk on the register. Arrangements have been put in place to ensure that we deal with this effectively and an officer has been appointed to have responsibility for ensuring compliance in this area. Data protection guidelines have been updated and training has been provided to officers.

Managing the public's expectations of an organization like the Welsh Language Commissioner has been identified as a specific risk. Considering this the risk register was reviewed and an external communication plan, approved by the Management Team is in operation. The Management team reviewed this plan in March 2014.

As laid down in the Welsh Language (Wales) Measure 2011, the Commissioner may provide individuals with assistance for legal proceedings that are relevant to a matter in respect of which the Commissioner has a function. Work to draw up a policy on this will be completed early in 2014–15.

Three grants were inherited, where organizations used to receive funding from the Welsh Language Board. These grants were approved by Welsh Ministers in respect of 2012–13. Currently, only one organization is in receipt of a grant, being Cymdeithas Cyfieithwyr Cymru (the Association of Welsh Translators and Interpreters). Targets were agreed with the organization, which have been monitored each quarter.

During the year the Commissioner made an application for a judicial review of the decision of one of HM Treasury's departments, National Savings & Investments to withdraw its Welsh language scheme. On 19 February 2014, a hearing was held in the High Court of Justice in Cardiff regarding an application by the Welsh Language Commissioner for a Judicial Review of the decision of National Savings & Investments, with Welsh Ministers as an interested party. The case was adjudicated on 6 March 2014. It was ordered that the language scheme of the Defendant shall remain in force unless and until the Defendant decides to change it, after a process which is legal under the terms of the 6 March 2014 adjudication. The Defendant shall pay the Claimant's costs subject to a detailed assessment on a standard basis if there is no agreement. Preparing material and finding the proper documentation to support the claim proved the Commissioner's internal processes and procedures of record keeping.

Cyfrifon 2013–14: parhad

Yn ystod y flwyddyn cynhaliwyd tri sesiwn hyfforddi i holl swyddogion y Comisiynydd. Roedd seminar mis Mehefin yn canolbwyntio ar ddulliau cyfathrebu effeithiol gyda hyfforddwr allanol. Ym mis Hydref cafwyd cyflwyniad gan Seán O Cuirreáin, An Coimisinéir Teanga (Comisiynydd Iaith Iwerddon), fforwm trafod mewnol ar weithdrefn cwynion y Comisiynydd a chyflwyniad gan un o swyddogion y Comisiynydd ar ddulliau o adnabod ac asesu cyfleoedd i ddylanwadu ar bolisi. Ym mis Mawrth 2014, canolbwyntiwyd ar yr ymchwiliadau safonau a'r adolygiad barnwrol. Mae cynllun cyfathrebu mewnol mewn lle a bu'n destun archwiliad mewnol yn 2013. Gwnaethpwyd argymhellion gan yr archwilwyr mewnol ar ddulliau rhaeadru gwybodaeth a hefyd dulliau o fonitro hynny. Adolygwyd y cynllun hwn gan y Tîm Rheoli ym mis Mawrth 2014.

108

Meri Huws

Swyddog Cyfrifyddu
Comisiynydd y Gymraeg

9 Gorffennaf 2014

Accounts 2013–14: continued

During the year three training sessions were held for all the Commissioner's officers. The seminar in June focused on effective communications, with an external trainer. In October there was a presentation by Seán O Cuirreáin, An Coimisinéir Teanga (Language Commissioner for Ireland), an internal discussion forum on the Commissioner's complaints procedure and a presentation by one of the Commissioner's officers on methods to identify and assess opportunities to influence policy. In March 2014, the focus was on the standards investigations and the judicial review. An internal communications plan is in place, which was subject to an internal audit review in 2013. Recommendations were made by the internal auditors on methods for disseminating information and methods of monitoring this. This plan was reviewed by the Management Team during March 2014.

109

Meri Huws

Accounting Officer
Welsh Language Commissioner

9 July 2014

Adroddiad archwilio Archwilydd Cyffredinol Cymru, archwilydd penodedig i Gynulliad Cenedlaethol Cymru

Ardystiaf fy mod wedi archwilio datganiadau ariannol Comisiynydd y Gymraeg am y flwyddyn a ddaeth i ben 31 Mawrth 2014 o dan Fesur y Gymraeg (Cymru) 2011. Mae'r rhain yn cynnwys y Datganiad Gwariant Net Cynhwysfawr, y Datganiad ar y Sefyllfa Ariannol, y Datganiad Llif Arian Parod a'r Datganiad o Newidiadau o ran Ecwiti Trethdalwyr a'r nodiadau cysylltiedig. Paratowyd y datganiadau ariannol hyn o dan y polisiau cyfrifyddu a nodir ynddynt. Rwyf hefyd wedi archwilio'r wybodaeth yn yr Adroddiad ar Gydnabyddiaeth y nodir ei bod wedi ei harchwilio yn yr adroddiad hwnnw.

110

Priod gyfrifoldebau'r Comisiynydd a'r archwilydd

Fel yr eglurir yn fanylach yn y Datganiad o Gyfrifoldebau'r Swyddog Cyfrifyddu, mae'r Swyddog Cyfrifyddu yn gyfrifol am baratoi'r Cyfrifon Blyneddol, sy'n cynnwys yr Adroddiad ar Gydnabyddiaeth a'r datganiadau ariannol yn unol â Deddf Llywodraeth Cymru 2006 a chyfarwyddiadau a wnaed gan Weinidogion Cymru o dan y Ddeddf honno, ac am sicrhau rheoleidd-dra'r trafodion ariannol.

Fy nghyfrifoldeb i yw archwilio'r datganiadau ariannol a'r rhan o'r adroddiad ar gydnabyddiaeth i'w harchwilio yn unol â'r gyfraith berthnasol a'r Safonau Archwilio Rhyngwladol (y DU ac Iwerddon). Mae'r safonau hyn yn ei gwneud yn ofynnol i mi gydymffurfio â Safonau Moesegol y Bwrdd Arferion Archwilio ar gyfer Archwilwyr.

Cwmpas yr archwiliad o'r datganiadau ariannol

Cynhelir archwiliad er mwyn cael tystiolaeth ddigonol o'r symiau a'r datgeliadau yn y datganiadau ariannol i roi sicrwydd rhesymol nad oes unrhyw gamddatganiadau perthnasol yn y datganiadau ariannol, boed hynny drwy dwyll neu wall. Mae hyn yn cynnwys asesu'r canlynol: p'un ai a yw'r polisiau cyfrifyddu yn briodol i amgylchiadau Comisiynydd y Gymraeg a ph'un ai a ydynt wedi eu cymhwyso'n gyson a'u datgelu'n ddigonol; rhesymoldeb unrhyw amcangyfrifon cyfrifyddu sylweddol a wnaed gan Gomisiynydd y Gymraeg; a chyflwyniad cyffredinol y datganiadau ariannol.

Mae hefyd yn ofynnol i mi gael tystiolaeth ddigonol i roi sicrwydd rhesymol bod y gwariant a'r incwm wedi eu cymhwyso at y dibenion a fwriadwyd gan Gynulliad Cenedlaethol Cymru a bod y trafodion ariannol yn cydymffurfio â'r awdurdodau sy'n eu llywodraethu.

Yn ogystal, darllenaf yr holl wybodaeth ariannol ac anariannol yn Sylwadaeth y Rheolwyr er mwyn nodi anghysondebau perthnasol â'r datganiadau ariannol archwiliedig. Os dof yn ymwybodol o unrhyw gamddatganiadau neu anghysondebau perthnasol amlwg, ystyriaf y goblygiadau i'm hadroddiad.

Barn ar y Datganiadau Ariannol

Yn fy marn i, mae'r datganiadau ariannol:

- yn rhoi darlun cywir a theg o sefyllfa Comisiynydd y Gymraeg ar 31 Mawrth 2014 a'i wariant net, yr enillion a'r colledion cydnabyddedig, a'r llofoedd arian am y flwyddyn a ddaeth i ben bryd hynny; ac
- wedi eu paratoi'n briodol yn unol â chyfarwyddiadau Gweinidogion Cymru a gyhoeddwyd o dan Fesur y Gymraeg (Cymru) 2011.

Audit report of the Auditor General for Wales, appointed Auditor to the National Assembly for Wales

I certify that I have audited the financial statements of the Welsh Language Commissioner for the year ended 31 March 2014 under the Welsh Language (Wales) Measure 2011. These comprise the Statement of Comprehensive Net Expenditure, Statement of Financial Position, Cash Flow Statement and Statement of Changes in Tax Payers Equity and related notes. These financial statements have been prepared under the accounting policies set out within them. I have also audited the information in the Remuneration Report that is described in that report as having been audited.

111

Respective responsibilities of the Commissioner and auditor

As explained more fully in the Statement of Accounting Officer Responsibilities, the Accounting Officer is responsible for preparing the Annual Accounts, which includes the Remuneration Report and the financial statements, in accordance with the Government of Wales Act 2006 and Welsh Ministers' directions made there under and for ensuring the regularity of financial transactions.

My responsibility is to audit the financial statements and the part of the remuneration report to be audited in accordance with applicable law and with International Standards on Auditing (UK and Ireland). These standards require me to comply with the Auditing Practice Board's Ethical Standards for Auditors.

Scope of the audit of the financial statements

An audit involves obtaining evidence about the amounts and disclosures in the financial statements sufficient to give reasonable assurance that the financial statements are free from material misstatement, whether caused by fraud or error. This includes an assessment of: whether the accounting policies are appropriate to the Welsh Language Commissioner's circumstances and have been consistently applied and adequately disclosed; the reasonableness of significant accounting estimates made by the Welsh Language Commissioner; and the overall presentation of the financial statements.

In addition, I am required to obtain evidence sufficient to give reasonable assurance that the expenditure and income have been applied to the purposes intended by the National Assembly for Wales and the financial transactions conform to the authorities which govern them.

In addition, I read all the financial and non-financial information in the Management Commentary to identify material inconsistencies with the audited financial statements. If I become aware of any apparent material misstatements or inconsistencies I consider the implications for my report.

Opinion on Financial Statements

In my opinion the financial statements:

- give a true and fair view of the state of the Welsh Language Commissioner's affairs as at 31 March 2014 and of its net expenditure, recognised gains and losses and cash flows for the year then ended; and
- have been properly prepared in accordance with Welsh Ministers' directions issued under the Welsh Language (Wales) Measure 2011.

Barn ar Reoleidd-dra

Yn fy marn i, ymhob ffordd berthnasol, mae'r gwariant a'r incwm wedi eu cymhwyso at y dibenion a fwriadwyd gan Gynulliad Cenedlaethol Cymru ac mae'r trafodion ariannol yn cydymffurfio â'r awdurdodau sy'n eu llywodraethu.

Barn ar faterion eraill

Yn fy marn i:

- o mae'r rhan o'r Adroddiad ar Gydnabyddiaeth i'w harchwilio wedi ei pharatoi'n briodol yn unol â chyfarwyddiadau Trysorlys EM a Gweinidogion Cymru a wnaed o dan Fesur y Gymraeg (Cymru) 2011; ac
- o mae'r wybodaeth ariannol, sydd wedi ei chynnwys yn y 'Crynodeb ariannol, cymdeithasol ac amgylcheddol' a'r rhan o'r 'Adroddiad ar Gydnabyddiaeth' nas archwiliwyd, yn gyson â'r datganiadau ariannol.

Materion y cyflwynaf adroddiad arnynt drwy eithriad

Nid oes gennyf unrhyw beth i'w nodi o ran y materion canlynol, y cyflwynaf adroddiad i chi arnynt os bydd yr amgylchiadau canlynol yn berthnasol, yn fy marn i:

- o nid yw'r Datganiad Llywodraethu Blynyddol yn adlewyrchu cydymffurfiaeth â chanllawiau Trysorlys EM;
- o ni chadwyd cofnodion cyfrifyddu priodol;
- o ni ddatgelwyd gwybodaeth a ddynodwyd gan Drysorlys EM o ran cydnabyddiaeth a thrafodion eraill; neu
- o nid wyf wedi derbyn yr holl wybodaeth a'r esboniadau sydd eu hangen arnaf ar gyfer fy archwiliad.

Adroddiad

Nid oes gennyf sylwadau i'w gwneud ar y datganiadau ariannol hyn.

Huw Vaughan Thomas

Archwilydd Cyffredinol Cymru
24 Heol y Gadeirlan
Caerdydd
CF11 9LJ

15 Gorffennaf 2014

Cyfrifoldeb y Comisiynydd yw i gynnal a chadw a sicrhau uniondeb gwefan Comisiynydd y Gymraeg; nid yw gwaith sydd yn cael ei gynnal gan yr archwilydd yn ymwneud ag ystyried y materion hyn, ac o ganlyniad, nid yw'r archwilydd yn derbyn unrhyw gyfrifoldeb dros unrhyw newidiadau a allai fod wedi digwydd i'r datganiadau ariannol cryno eraill eu cyhoeddi gyntaf ar y wefan.

Opinion on Regularity

In my opinion, in all material respects, the expenditure and income have been applied to the purposes intended by the National Assembly for Wales and the financial transactions conform to the authorities which govern them.

Opinion on other matters

In my opinion:

- the part of the Remuneration Report to be audited has been properly prepared in accordance with HM Treasury and Welsh Ministers' directions made under the Welsh Language (Wales) Measure 2011; and
- the information which comprises financial information, contained within the 'Financial, social and environmental summary' and the unaudited part of the 'Remuneration Report', is consistent with the financial statements.

Matters on which I report by exception

I have nothing to report in respect of the following matters which I report to you if, in my opinion:

- the Annual Governance Statement does not reflect compliance with HM Treasury guidance;
- proper accounting records have not been kept;
- information specified by HM Treasury regarding the remuneration and other transactions is not disclosed; or
- I have not received all of the information and explanations I require for my audit.

Report

I have no observations to make on these financial statements.

Huw Vaughan Thomas

Auditor General for Wales
24 Cathedral Road
Cardiff
CF11 9LJ

15 July 2014

The maintenance and integrity of the Welsh Language Commissioner's website is the responsibility of the Commissioner; the work carried out by the auditors does not involve consideration of these matters and accordingly the auditors accept no responsibility for any changes that may have occurred to the summary financial statements since they were initially presented on the website.

**Datganiad Gwariant Net Cynhwysfawr
am y flwyddyn hyd at 31 Mawrth 2014**

114

	Nodiadau	£000	2013–14 £000	£000	2012–13 £000
Gwariant					
Grantiau	3	88		181	
Gwariant rhaglenni eraill	6	402		164	
Costau swyddogion	4	2,803		2,098	
Gweinyddu	5	969		1,043	
Dibrisiant ac amorteiddiad	7, 8	85		84	
			4,347		3,570
Incwm			—		—
Gwariant net			4,347		3,570
Llog a dderbyniwyd			(4)		(5)
Gwariant net ar ôl llog			4,343		3,565

Mae'r holl weithgareddau a gwblhawyd yn ystod y flwyddyn yn parhau.

Mae'r nodiadau ar dudalennau 109 i 153 yn rhan o'r cyfrifon hyn.

**Statement of Comprehensive Net Expenditure
for the year ended 31 March 2014**

115

	Notes	2013–14 £000	2012–13 £000
Expenditure			
Grants	3	88	181
Other programme expenditure	6	402	164
Officers' costs	4	2,803	2,098
Administration	5	969	1,043
Depreciation and amortisation	7,8	85	84
		4,347	3,570
Income		—	—
Net expenditure		4,347	3,570
Interest receivable		(4)	(5)
Net expenditure after interest		4,343	3,565

All activities undertaken during the year are continuing.

The notes on pages 122 to 153 form part of these accounts.

Datganiad Sefyllfa Ariannol ar 31 Mawrth 2014

116

	Nodiadau	31 Mawrth 2014		31 Mawrth 2013	
		£000	£000	£000	£000
Asedau nad ydynt yn gyfredol					
Asedau anghyfyrrddadwy	7	69		60	
Eiddo, offer a pheiriannau	8	117		172	
Cyfanswm asedau nad ydynt yn gyfredol			186		232
Asedau cyfredol					
Masnach a symiau eraill sy'n dderbyniadwy	9	128		147	
Arian parod ac arian cywerth	10	1,080		834	
Cyfanswm asedau cyfredol			1,208		981
Cyfanswm asedau			1,394		1,213
Rhwymedigaethau cyfredol					
Masnach a symiau eraill sy'n daladwy	11	(168)		(192)	
Cyfanswm rhwymedigaethau cyfredol			(168)		(192)
Cyfanswm asedau nad ydynt yn gyfredol ac asedau cyfredol net			1,226		1,021
Rhwymedigaethau nad ydynt yn gyfredol					
Darpariaethau	12	(615)		(167)	
Cyfanswm rhwymedigaethau nad ydynt yn gyfredol			(615)		(167)
Asedau llai rhwymedigaethau			611		854
Ecwiti'r trethdalwyr					
Cronfa gyffredinol			611		854
			611		854

Mae'r nodiadau ar dudalennau 122 i 153 yn rhan o'r cyfrifon hyn.

Mae'r datganiadau ariannol ar dudalennau 114 i 121 wedi eu cymeradwyo gan y Swyddog Cyfrifyddu ac wedi ei awdurdodi gan:

Meri Huws

Swyddog Cyfrifyddu

Comisiynydd y Gymraeg

9 Gorffennaf 2014

Statement of Financial Position as at 31 March 2014

117

	Notes	31 March 2014		31 March 2013	
		£000	£000	£000	£000
Non-current assets					
Intangible assets	7	69		60	
Property, plant & equipment	8	117		172	
Total non-current assets			186		232
Current assets					
Trade and other receivables	9	128		147	
Cash and cash equivalents	10	1,080		834	
Total current assets			1,208		981
Total assets			1,394		1,213
Current liabilities					
Trade and other payables	11	(168)		(192)	
Total current liabilities			(168)		(192)
Non-current assets plus net current assets			1,226		1,021
Non-current liabilities					
Provisions	12	(615)		(167)	
Total non-current liabilities			(615)		(167)
Assets less liabilities			611		854
Taxpayers' equity					
General reserve			611		854
			611		854

The notes on pages 122 to 153 form part of these accounts.

The financial statements on pages 114 to 121 were approved by the Accounting Officer and signed by:

Meri Huws

Accounting Officer

Welsh Language Commissioner

9 July 2014

Tudalen y pecyn 165

Datganiad Llifoedd Arian
am y flwyddyn hyd at 31 Mawrth 2014

118

	Nodiadau	2013–14 £000	2012–13 £000
Llifoedd arian o weithgareddau gweithredu			
Gwariant net		(4,347)	(3,570)
Amorteiddiad ar asedau anghyffyrddadwy	7	28	17
Dibrisiant ar eiddo, offer a pheiriannau	8	57	67
Colled ar werthiant asedau nad ydynt yn gyfredol		—	7
Cynnydd mewn darpariaethau	12	448	167
Lleihad / (Cynnydd) mewn derbyniadau masnach ac asedau cyfredol eraill	9	19	(15)
(Lleihad) / Cynnydd mewn taliadau masnach a thaliadau eraill	11	(24)	43
(All-lif) arian net o weithgareddau gweithredu		(3,819)	(3,284)
Llifoedd arian o weithgareddau buddsoddi			
Llog a dderbyniwyd		4	5
Taliad i gaffael asedau anghyffyrddadwy	7	(37)	(22)
Taliad i gaffael eiddo, offer a pheiriannau		(3)	(77)
Derbyniadau am werthiant eiddo, offer a pheiriannau		1	1
(All-lif) arian net o weithgareddau buddsoddi		(35)	(93)
Llifoedd arian o weithgareddau cyllido			
Cyllido gan Weinidogion Cymru		4,100	4,100
Cyllido net		4,100	4,100
Cynnydd net mewn arian parod ac arian cywerth			
Arian parod ac arian cywerth ar ddechrau'r cyfnod	10	834	111
Arian parod ac arian cywerth ar ddiwedd y cyfnod	10	1,080	834

**Statement of Cash Flows
for the year ended 31 March 2014**

119

	Notes	2013–14 £000	2012–13 £000
Cash flows from operating activities			
Net expenditure		(4,347)	(3,570)
Amortisation of intangible assets	7	28	17
Depreciation of property, plant & equipment	8	57	67
Loss on sale of non-current assets		—	7
Increase in provisions	12	448	167
Decrease / (Increase) in trade and other receivables	9	19	(15)
(Decrease) / Increase in trade payables and other payables	11	(24)	43
Net cash (outflow) from operating activities		<u>(3,819)</u>	<u>(3,284)</u>
Cash flows from investing activities			
Interest received		4	5
Purchase of intangible assets	7	(37)	(22)
Purchase of property, plant and equipment		(3)	(77)
Proceeds of disposal of property, plant and equipment		1	1
Net cash (outflow) from investing activities		<u>(35)</u>	<u>(93)</u>
Cash flows from financing activities			
Financing from Welsh Ministers		4,100	4,100
Net financing		4,100	4,100
Net increase in cash and cash equivalents in the period			
Cash and cash equivalents at the beginning of the period	10	834	111
Cash and cash equivalents at the end of the period	10	<u>1,080</u>	<u>834</u>

**Datganiad Newidiadau yn Ecwiti'r Trethdalwyr
ar gyfer y flwyddyn hyd at 31 Mawrth 2014**

120

	£000
Balans ar 1 Ebrill 2012	319
Newidiadau mewn cronfeydd ar gyfer 2012–13 (Diffyg) a gadwyd	(3,565)
Cyfanswm incwm a gwariant a gydnabyddir ar gyfer 2012–13	(3,565)
Cyllido gan Weinidogion Cymru	4,100
Balans ar 31 Mawrth 2013	854
Newidiadau mewn cronfeydd ar gyfer 2013–14 (Diffyg) a gadwyd	(4,343)
Cyfanswm incwm a gwariant a gydnabyddir ar gyfer 2013–14	(4,343)
Cyllido gan Weinidogion Cymru	4,100
Balans ar 31 Mawrth 2014	611

Mae'r nodiadau ar dudalennau 122 i 153 yn rhan o'r cyfrifon hyn.

Caiff y Comisiynydd, yn unol â Mesur y Gymraeg (Cymru) 2011 Adran 9, ddarparu cymorth i unigolyn mewn achos cyfreithiol gwirioneddol neu achos cyfreithiol posibl yng Nghymru a Lloegr sy'n berthnasol i fater y mae gan y Comisiynydd swyddogaeth mewn cysylltiad ag ef. Nid oes cyllideb wedi ei dyrannu gan Weinidogion Cymru ar gyfer y cymorth. Yn dilyn trafodaethau penderfynwyd yn ystod y blynyddoedd cyntaf y byddai'n briodol i Gomisiynydd y Gymraeg adeiladu cronfa wrth wefnod danwariant y cyllideb flynyddol.

**Statement of Changes in Taxpayers' Equity
for the year ended 31 March 2014**

121

	£000
Balance at 1 April 2012	319
Changes in Reserves for 2012–13	
Retained (Deficit)	(3,565)
Total recognised income and expense for 2012-13	(3,565)
Financing from Welsh Ministers	4,100
Balance at 31 March 2013	854
Changes in Reserves for 2013–14	
Retained (Deficit)	(4,343)
Total recognised income and expense for 2013–14	(4,343)
Financing from Welsh Ministers	4,100
Balance at 31 March 2014	611

The notes on pages 122 to 153 form part of these accounts.

The Commissioner may provide, under the Welsh Language (Wales) Measure 2011 Section 9, an individual with assistance for actual or possible legal proceedings in England and Wales that are relevant to a matter in respect of which the Commissioner has a function. No budget has been allocated by Welsh Ministers for this assistance. Following discussions it was decided during the initial years it would be appropriate for the Welsh Language Commissioner to build a reserve from annual underspending of budget.

Nodiadau'r cyfrifon am y flwyddyn hyd at 31 Mawrth 2014

Lluniwyd y cyfrifon hyn yn unol â Government Financial Reporting Manual (FReM) 2013–14 a gyhoeddwyd gan Drysorlys EM, ac unrhyw Gyfarwyddyd Cyfrifon a gyhoeddwyd gan Weinidogion Cymru, gyda chaniatâd y Trysorlys. Mae'r polisiau cyfrifyddol a gynhelir yn y FReM yn gweithredu Egwyddorion Adnodd Ariannol Rhyngwladol (IFRS), wedi eu haddasu neu eu dehongli ar gyfer cyd-destun y sector cyhoeddus. Lle bo'r FReM yn caniatáu dewis polisi cyfrifyddol, dewiswyd y polisi cyfrifyddol a ystyrir fwyaf addas ar gyfer amgylchiadau neilltuol Comisiynydd y Gymraeg, er mwyn rhoi barn gywir a theg. Disgrifir isod y polisiau neilltuol a ddilynwyd gan Gomisiynydd y Gymraeg. Fe'u gweithredwyd yn gyson wrth ddelio â'r eitemau a ystyrir yn berthnasol i'r cyfrifon.

1. Datganiad polisiau cyfrifo

(1.1) Confensiynau cyfrifo

Lluniwyd y cyfrifon hyn yn unol â'r confensiwn cost hanesyddol. Nid yw'r Comisiynydd wedi ailbriso unrhyw eiddo, offer a pheiriannau nac unrhyw asedau anghyfyrrddadwy gan nad yw addasiadau ailbriso, ym marn y Comisiynydd, yn sylweddol.

(1.2) Cyllido

Mae Comisiynydd y Gymraeg yn derbyn symiau gan Weinidogion Cymru mewn cysylltiad â gwariant a dynnir wrth gyflawni'r swyddogaethau. Ystyrir y symiau hyn yn rhai ariannu ac fe'u credydir i'r Gronfa Gyffredinol adeg eu derbyn.

(1.3) Asedau anghyfyrrddadwy

Mae asedau sefydlog anghyfyrrddadwy dros £1,000, gan gynnwys TAW anadferadwy, yn cael eu cyfalafu. Mae asedau anghyfyrrddadwy yn cynnwys trwyddedau meddalwedd cyfrifiadurol a thrwyddedau eraill. Grwpiwyd nifer mawr o asedau o'r un math gyda'i gilydd wrth bennu a ydynt uwchben neu o dan y trothwy.

Cynhwysir asedau sefydlog anghyfyrrddadwy ar eu cost hanesyddol. Nid yw'r asedau sefydlog wedi eu hailbriso, gan na fyddai'r addasiadau o ailbriso yn sylweddol.

Bydd asedau sefydlog anghyfyrrddadwy yn cael eu hamorteiddio drwy randaliadau cyfartal blynyddol dros eu hoes economaidd defnyddiol amcangyfrifedig, rhwng 3 a 10 mlynedd.

(1.4) Eiddo, offer a pheiriannau

Mae eiddo, offer a pheiriannau dros £1,000, gan gynnwys TAW anadferadwy, yn cael eu cyfalafu. Grwpiwyd nifer mawr o asedau o'r un math gyda'i gilydd wrth bennu a ydynt uwchben neu o dan y trothwy.

Cynhwysir eiddo, offer a pheiriannau ar eu cost hanesyddol, gan gynnwys costau fel gwaith gosod y gellir eu priodoli'n uniongyrchol i ddod â nhw i'r cyflwr gweithio ar gyfer eu defnydd arfaethedig. Nid yw eiddo, offer a pheiriannau wedi eu hailbriso, gan na fyddai'r addasiadau o ailbriso yn sylweddol.

Bydd eiddo, offer a pheiriannau yn cael eu dibrisio drwy randaliadau cyfartal blynyddol dros hyd y les, neu eu hoes economaidd defnyddiol amcangyfrifedig, rhwng 36 a 90 mis.

Notes to the accounts for the year ended 31 March 2014

These financial statements have been prepared in accordance with the 2013–14 Government Financial Reporting Manual (FReM) issued by HM Treasury, and any Accounts Direction issued by Welsh Ministers, with the consent of the Treasury. The accounting policies contained in the FReM apply International Financial Reporting Standards (IFRS) as adapted or interpreted for the public sector context. Where the FReM permits a choice of accounting policy, the accounting policy which is judged to be most appropriate to the particular circumstance of the Welsh Language Commissioner, for the purpose of giving a true and fair view, has been selected. The particular policies adopted by the Welsh Language Commissioner are described below. They have been applied consistently in dealing with items that are considered material to the accounts.

123

1. Statement of accounting policies

(1.1) Accounting conventions

The accounts have been prepared under the historical cost convention. The Commissioner did not re-value any property, plant and equipment or intangible assets as any revaluation adjustments were not, in the Commissioner's opinion, material.

(1.2) Funding

The Welsh Language Commissioner receives amounts in respect of expenditure incurred in carrying out functions. These amounts are regarded as financing and are credited to the General Reserve on receipt.

(1.3) Intangible assets

Intangible assets in excess of £1,000, including irrecoverable VAT, are capitalised. Intangible assets include software licences and other licences. Large numbers of the same type of asset have been grouped together in determining if they fall above or below the threshold.

Intangible assets are included at their historical cost. Intangible assets have not been revalued, given that revaluation adjustments are not material.

Intangible assets are amortised in equal annual instalments over their estimated useful economic lives, between 3 and 10 years.

(1.4) Property, plant and equipment

Property, plant and equipment over £1,000, including irrecoverable VAT, are capitalised. Large numbers of the same type of asset have been grouped together in determining if they fall above or below the threshold.

Property, plant and equipment are included at their historical cost including costs, such as installation costs, that can be directly attributed to bringing them to their required location and condition. Property, plant and equipment have not been revalued, given that revaluation adjustments are not material.

Property, plant and equipment are depreciated in equal annual instalments over the term of the lease or their estimated useful economic lives, between 36 and 90 months.

(1.5) Darpariaethau

Cydnabyddir darpariaethau yn y Datganiad Sefyllfa Ariannol pan fydd gan Gomisiynydd y Gymraeg rhwymedigaeth gyfreithiol neu adeiladol yn deillio o ddigwyddiad yn y gorffennol a bod tebygrwydd y bydd angen all-lif o fudd economaidd i dalu'r rhwymedigaeth.

(1.6) Treth ar Werth

Nid yw Comisiynydd y Gymraeg wedi cofrestru ar gyfer Treth ar Werth. Adroddir ar bob gwariant a chyfalaf gan gynnwys TAW, os yw'n berthnasol, gan na ellir adennill TAW.

(1.7) Pensiynau

Telir i'r Tâl-feistr Cyffredinol symiau priodol i gynrychioli rhwymedigaethau cronedig Pensiwn y Gwasanaeth Sifil am bensiynau a buddiannau tebyg i bersonau a gyflogir gan y Comisiynydd ac am gostau gweinyddol sydd i'w priodoli i'r rhwymedigaethau a'u cyflawni.

Mae gweithwyr cyfredol a blaenorol yn dod o dan ddarpariaethau cynllun Pensiwn y Gwasanaeth Sifil. Ceir rhagor o fanylion yn yr Adroddiad Taliadau Cydnabyddiaeth a Nodyn 4 (Niferoedd swyddogion a chostau perthnasol).

(1.8) Grantiau dyledus

Caiff grantiau eu codi i'r Datganiad Gwariant Net Cynhwysfawr yn ystod y cyfnod pan fydd y gweithgaredd sydd yn creu hawl i'w dderbyn yn cael ei gynnal. Mae gan y Comisiynydd yr hawl i adennill y cyfan neu ran o'r grant os yw'r sawl sy'n cael grant yn torri unrhyw un o'r amodau sydd yn rhan o'r cynnig grant. Credydur unrhyw ad-daliadau i'r cyfrif wrth eu derbyn.

(1.9) Elw a cholled ar gyfradd gyfnewid

Caiff trafodion mewn arian tramor eu trosglwyddo i sterling ar y gyfradd a oedd yn bodoli ar y dyddiad hwnnw. Caiff gwahaniaethau cyfnewid eu cymryd i ystyriaeth yn y Datganiad Gwariant Net Cynhwysfawr. Caiff unrhyw falans a ddelir mewn arian tramor ei drosi ar y raddfa ar 31 Mawrth.

(1.10) Buddion cyflogai

Cydnabyddir cyflogau, cyfraniadau yswiriant gwladol, a budd-dal ariannol ac anariannol ar gyfer cyflogeion cyfredol yn y Datganiad Gwariant Net Cynhwysfawr wrth i wasanaethau cyflogeion gael eu cyflawni. Polisi'r Comisiynydd yw cyfrif am absenoldebau tymor byr a ddigolledir (gwyliau blynyddol taladwy) fel rhwymedigaeth (cost cronedig) lle disgwylir setlo'r iawndal absenoldeb o fewn deuddeg mis ar ôl diwedd y cyfnod y mae'r cyflogeion yn cyflawni'r gwasanaeth ynddo.

(1.11) Prydlesi

Mae rhentolion prydlesi gweithredol wedi eu cyflwyno i'r Datganiad Gwariant Net Cynhwysfawr yn y flwyddyn y maent yn berthnasol iddi.

2. Gwybodaeth segmentol

Mae gwariant, incwm a llog yn ymwneud yn uniongyrchol â gweithgareddau Comisiynydd y Gymraeg. Mae'r Comisiynydd yn gweithredu yng Nghymru ac yn ymdrin â materion sy'n effeithio ar y Gymraeg a gallu personau yng Nghymru i fyw eu bywydau drwy gyfrwng y Gymraeg. Dim ond un segment sy'n gweithredu ac fe adlewyrchir hyn yn y Datganiad o Wariant Net Cynhwysfawr, y Datganiad Sefyllfa Ariannol a'r nodiadau cysylltiedig.

(1.5) Provisions

A provision is recognised in the Statement of Financial Position when The Welsh Language Commissioner has a legal or constructive obligation as a result of a past event and it is probable that an outflow of economic benefits will be required to settle the obligation.

(1.6) Value Added Tax

The Welsh Language Commissioner is not registered for Value Added Tax. Expenditure and capital is reported including VAT, where relevant, as no VAT can be recovered.

(1.7) Pensions

Payment is made to the Paymaster General of such sums as may be appropriate as representing accruing liabilities of the Civil Service Pension in respect of pensions and other similar benefits for persons employed by the Commissioner and in respect of the administrative expenses attributable to the liabilities and their discharge.

Past and present employees are covered by the provisions of the Civil Service Pension scheme. Further details are contained within the Remuneration Report and Note 4 (Officers numbers and related costs).

(1.8) Grants payable

Grants are charged to the Statement of Comprehensive Net Expenditure in the period in which the activity that creates an entitlement is carried out. The Commissioner has the right to reclaim the whole or part of the grant if the grant recipient breaks any of the conditions relating to the grant offer. Any such recoveries are credited to the account on receipt.

(1.9) Exchange rate gains and losses

Transactions in foreign currencies are translated into sterling at the rate of exchange ruling at that date. Exchange differences are taken into account in the Statement of Comprehensive Net Expenditure. Balances held in foreign currencies are converted at the rate on 31 March.

(1.10) Employee benefits

Wages, salaries, national insurance contributions, bonuses payable and non-monetary benefit for current employees are recognised in the Statement of Comprehensive Net Expenditure as the employees' services are rendered. The Commissioner accounts for short-term compensated absences (paid annual leave) as a liability (accrued expense) where the compensation for absence is due to be settled within twelve months after the end of the period in which the employees render the service.

(1.11) Operating leases

Operating lease rentals are charged to the Statement of Comprehensive Net Expenditure in the year to which they relate.

2. Segmental information

Expenditure, income and interest relate directly to the activities of the Welsh Language Commissioner. The Commissioner's office operates in Wales and deals with the issues that affect the Welsh language and the ability of persons in Wales to live their lives through the medium of Welsh. There is only one operational segment as reflected in the Statement of Comprehensive Net Expenditure, the Statement of Financial Position and the associated notes.

3. Grantiau

Roedd y grantiau canlynol yn daladwy o dan Adran 11 Mesur y Gymraeg (Cymru) 2011. Derbyniwyd cymeradwyaeth gan Weinidogion Cymru ar 28 Chwefror 2013 i dalu'r grant i Gymdeithas Cyfieithwyr Cymru ar gyfer 2013–14.

126

	2013–14 £000	2012–13 £000
Estyn Llaw	—	75
Cymdeithas Cyfieithwyr Cymru	88	97
Canolfan Bedwyr	—	9
	88	181

3. Grants

The following grants were payable under Section 11 of the Welsh Language (Wales) Measure 2011. Approval to pay the grant to Cymdeithas Cyfieithwyr Cymru (the Association of Welsh Translators and Interpreters) for 2013–14 was given by Welsh Ministers on 28 February 2013.

127

	2013–14	2012–13
	£000	£000
Estyn Llaw	—	75
Cymdeithas Cyfieithwyr Cymru	88	97
Canolfan Bedwyr	—	9
	88	181

No grants were paid to public sector bodies during 2013–14 (2012–13: £9,000).

4. Niferoedd swyddogion a chostau perthnasol

128

	2013–14	2012–13
	£000	£000
Cyflogau	1,855	1,620
Ffioedd aelodau o bwyllgorau ¹	8	8
Costau nawdd cymdeithasol ²	125	135
Costau pensiwn	348	320
	2,336	2,083
Costau swyddogion drwy asiantaeth	22	15
	2,358	2,098
Costau dileu swyddi, ymddeoliad cynnar a diswyddiadau	445	-
Cyfanswm	2,803	2,098
Niferoedd swyddogion	2013–14	2012–13
Swyddogion a gyflogir	53	45
Aelodau o bwyllgorau ¹	7	7
Swyddogion drwy asiantaeth	1	1
Nifer cyfartalog ³	61	53

¹ Mae'r aelodau yn cynnwys 4 aelod o'r Panel Cyngori a 3 aelod o'r Pwyllgor Archwilio a Risg. Talwyd ffioedd o £256 y dydd i'r Cadeirydd a £198 y dydd i aelodau eraill.

² Gosodwyd ad-daliad TMS yn erbyn costau nawdd cymdeithasol yn 2013–14 (£26,000), tra gosodwyd yr ad-daliad yn erbyn cyflogau yn 2012–13 (£35,000).

³ Nifer cywerth â llawn amser a gyflogwyd yn ystod y flwyddyn.

4. Officer numbers and related costs

129

	2013–14	2012–13
	£000	£000
Salaries	1,855	1,620
Committee members fees ¹	8	8
Social security costs ²	125	135
Other pension costs	348	320
	2,336	2,083
Agency staff costs	22	15
	2,358	2,098
Redundancy, early retirement and severance costs	445	-
Total cost	2,803	2,098
Staff numbers	2013–14	2012–13
Employed officers	53	45
Committee members ¹	7	7
Agency staff	1	1
Average numbers ³	61	53

¹ Comprised of 4 members of the Advisory Panel and 3 members of the Audit and Risk Committee. The fees paid were £256 per diem for the Chair and £198 per diem for other members.

² SMP recovered was offset against social security costs in 2013–14 (£26,000), whereas it was offset against salaries in 2012–13 (£35,000).

³ Full Time Equivalents employed during the year.

The salary and pension entitlements of the Commissioner and officers in the most senior positions are included in the Remuneration Report on pages 82 to 91.

(4.1) Pensiynau

Ceir manylion pensiynau yn yr Adroddiad Taliadau Cydnabyddiaeth ar dudalennau 82 i 91.

Mae Prif Gynllun Pensiwn y Gwasanaeth Sifil (PCSPS) yn gynllun buddiannau diffiniedig heb ei ariannu ar gyfer nifer o gyflogwyr ac o ganlyniad nid oes modd i Gomisiynydd y Gymraeg adnabod ei gyfran o'r asedau a'r rhwymedigaethau sylfaenol. Pennodd actiwari'r cynllun werth y cynllun ar 31 Mawrth 2007. Mae gwybodaeth ar gael yng nghyfrifon adnoddau Swyddfa'r Cabinet: Civil Superannuation (www.civilservice.gov.uk/pensions).

130

Ar gyfer 2013–14, roedd cyfraniadau'r cyflogwr o £337,000 (2012–13: £309,000) yn daladwy i'r PCSPS ar un o bedair graddfa rhwng 16.7% a 24.3% o gyflog pensiynadwy, yn seiliedig ar fandiau cyflog. Mae Actiwari'r Cynllun yn adolygu cyfraniadau'r cyflogwr, gan amlaf bob pedair blynedd, yn dilyn prisiant llawn o'r cynllun. Mae graddfeydd y cyfraniadau yn adlewyrchu buddiannau a gronnwyd yn ystod 2013–14 i'w talu ar ymddeoliad yr aelod, nid y buddiannau a dalwyd yn ystod y cyfnod hwn i bensiynwyr presennol.

Gall swyddogion ddewis agor cyfrif pensiwn partneriaeth, cynllun pensiwn rhanddeiliad â chyfraniad cyflogwr. Talwyd cyfraniadau'r cyflogwr o £16,000 (2012–13: £10,000) i un neu fwy o banel o dri o ddarparwyr pensiwn rhanddeiliad penodedig. Mae cyfraniadau'r cyflogwr yn ddibynnol ar oedran ac ar raddfa rhwng 3% a 12.5% o gyflog pensiynadwy. Mae'r cyflogwr hefyd yn rhoi cyfraniad cyfatebol o hyd at 3% o gyflog pensiynadwy. Yn ogystal roedd cyfraniadau cyflogwr o £1,000 (2012–13: £1,000), 0.8% o gyflog pensiynadwy, yn daladwy i PCSPS i warchod rhag cost darparu yn y dyfodol am gyfandaliadau buddiant marwolaeth mewn swydd neu ymddeoliad o achos afiechyd.

(4.1) Pensions

Details of pensions are included in the Remuneration Report on pages 82 to 91.

The Principal Civil Service Pension Scheme (PCSPS) is an unfunded multi-employer defined benefit scheme but the Welsh Language Commissioner is unable to identify its share of the underlying assets and liabilities. The scheme actuary valued the scheme as at 31 March 2007. You can find details in the resource accounts of the Cabinet Office: Civil Superannuation (www.civilservice.gov.uk/pensions).

131

For 2013–14, employers' contributions of £337,000 (2012–13: £309,000) were payable to the PCSPS at one of four rates in the range 16.7% to 24.3% of pensionable pay, based on salary bands. The Scheme Actuary reviews employer contributions usually every four years following a full scheme valuation. The contribution rates are set to meet the cost of the benefits accruing during 2013–14 to be paid when the member retires and not the benefits paid during this period to existing pensioners.

Employees can opt to open a partnership pension account, a stakeholder pension with an employer contribution. Employers' contributions of £16,000 (2012–13: £10,000) were paid to one or more of the panel of three appointed stakeholder pension providers. Employer contributions are age-related and range from 3% to 12.5% of pensionable pay. Employers also match employee contributions up to 3% of pensionable pay. In addition, employer contributions of £1,000 (2012–13: £1,000), 0.8% of pensionable pay, were payable to the PCSPS to cover the cost of the future provision of lump sum benefits on death in service or ill health retirement of these employees.

Cyfrifon 2013–14: parhad

(4.2) Cynllun ymadael gwirfoddol

Mae Comisiynydd y Gymraeg wedi gweithredu cynllun ymadael gwirfoddol yn unol â rheolau Cynllun Digolledu'r Gwasanaeth Sifil ac fel y'u cymeradwywyd gan Swyddfa'r Cabinet. Mae'r cynllun hwn yn bodloni gofynion cynllunio'r gweithlu ac maent wedi arwain at leihad yn sylfaen costau staffio sefydliad. Cost y cynllun yn 2013–14 oedd £445,000.

Cytunwyd ar nifer o becynnau ymadael cymeradwy yn ystod 2013–14 fel y crynhoir isod:

132

Band costau'r pecyn ymadael	Nifer y diswyddiadau gorfodol	Nifer yr ymadawiadau gwirfoddol	Cyfanswm y pecynnau ymadael
£25,000–£50,000	—	6	6
£50,000–£100,000	—	1	1
£100,000–£150,000	—	1	1
	—	8	8

Roedd gan swyddogion y caniatwyd iddynt adael yn wirfoddol yn 2013–14 ddyddiadau gadael rhwng Ebrill a Mehefin 2014. Ceir manylion pellach am y costau yn nodyn 12 y cyfrifon.

Talwyd costau'r cynllun ymadael gwirfoddol yn unol â pholisi Comisiynydd y Gymraeg, y cytunwyd arno gydag undeb llafur cydnabyddedig.

(4.3) Cofrestr rhoddion

Mae gan y Comisiynydd gofrestr rhoddion. Nid oes unrhyw eitem a gofnodwyd yn ystod y flwyddyn yn cael ei hystyried o bwys materol fel y bo angen ei chynnwys yn y datganiadau ariannol hyn.

(4.2) Voluntary exit scheme

The Welsh Language Commissioner operated a voluntary exit scheme in accordance with Civil Service Compensation Scheme rules and as approved by the Cabinet Office. This scheme is in accordance with workforce planning requirements and has resulted in reductions to the staffing cost base of the organization. The cost of the scheme in 2013–14 was £445,000.

A number of approved exit packages were agreed during 2013–14 as summarised below:

133	Exit package cost band	Number of compulsory redundancies	Number of voluntary departures	Total number of exit packages
	£25,000–£50,000	—	6	6
	£50,000–£100,000	—	1	1
	£100,000–£150,000	—	1	1
		—	8	8

Officers who were approved for voluntary exit in 2013–14 had leaving dates between April and June 2014. Further details regarding these costs are included in note 12 to the accounts.

The voluntary exit scheme costs were paid in accordance with the Welsh Language Commissioner's policy, which has been agreed with a recognised trade union.

(4.3) Gifts register

The Commissioner also operated a gifts register. No item noted during the year is considered of material interest to these financial statements.

Cyfrifon 2013–14: parhad

5. Gweinyddu

Yr oedd costau gweinyddu yn cynnwys:

134

	2013–14	2012–13
	£000	£000
Llety — Rhent swyddfa	110	126
Llety — Costau eraill	205	165
Darpariaeth ar gyfer addurno ac atgyweirio swyddfeydd	3	167
Teithio, cynhaliaeth a lletygarwch	122	88
Hyfforddiant a recriwtio	106	126
Cyfreithiol a phroffesiynol	118	126
Technoleg gwybodaeth a thelathrebu	131	90
Cyfathrebu	88	66
Gwasanaethau archwilwyr (tâl yr archwiliad allanol)	16	16
Costau gweinyddu eraill	70	73
	969	1,043

Accounts 2013–14: continued

5. Administration

Administration expenses included:

	2013–14 £000	2012–13 £000
Accommodation — Office rent lease costs	110	126
Accommodation — Other costs	205	165
Provision for premises redecoration and dilapidations	3	167
Travel, subsistence and hospitality	122	88
Training and recruitment	106	126
Legal and professional	118	126
Information Technology and telecommunications	131	90
Communication	88	66
Auditors' remuneration (external audit fee)	16	16
Other administrative expenses	70	73
	969	1,043

6. Gwariant rhaglenni eraill

Mae'r gwariant yn gysylltiedig â nifer y prosiectau yr ymgwymerwyd â hwy. Roedd cyfanswm y gwariant yn ystod y flwyddyn yn £402,000 (2012–13: £164,000), gan gynnwys gwariant ar yr Ymholiad i'r Maes Gofal Iechyd Sylfaenol, Arolwg Defnydd Iaith 2013–15, datblygu *Geiriadur yr Academi* ar-lein ac ymweld â sioeau.

6. Other programme expenditure

The expenditure relates to numerous projects undertaken. The total expenditure during the year was £402,000 (2012–13: £164,000) which included expenditure on the Enquiry into the Primary Healthcare Sector, the Welsh language use survey 2013–15, development of *Geiriadur yr Academi* (Welsh-English online dictionary) and presence at shows.

7. Asedau sefydlog anghyffyrddadwy

138

	Trwyddedau meddalwedd £000	Trwyddedau £000	Cyfanswm £000
Cost			
31 Mawrth 2013	135	43	178
Ychwanegiadau	9	-	9
Ailddosbarthiadau	28	-	28
31 Mawrth 2014	172	43	215
Amorteiddiad			
31 Mawrth 2013	101	17	118
Cost am y flwyddyn	24	4	28
31 Mawrth 2014	125	21	146
Gwerth net yn y llyfrau ar 31 Mawrth 2014	47	22	69
Gwerth net yn y llyfrau ar 31 Mawrth 2013	34	26	60

7. Intangible assets

139

	Software Licences £000	Licences £000	Total £000
Cost			
At 31 March 2013	135	43	178
Additions	9	-	9
Reclassifications	28	-	28
At 31 March 2014	172	43	215
Amortisation			
At 31 March 2013	101	17	118
Charged in year	24	4	28
At 31 March 2014	125	21	146
Net book value at 31 March 2014	47	22	69
Net book value at 31 March 2013	34	26	60

8. Eiddo, offer a pheiriannau

140

	Celfi a gosodiadau £000	Offer swyddfa £000	Total £000
Cost			
31 Mawrth 2013	616	387	1,003
Ychwanegiadau	3	28	31
Ailddosbarthiadau	-	(28)	(28)
Gwerthiannau	(30)	(18)	(48)
31 Mawrth 2014	589	369	958
Dibrisiant			
31 Mawrth 2013	536	295	831
Cost am y flwyddyn	22	35	57
Gwerthiannau	(30)	(17)	(47)
31 Mawrth 2014	528	313	841
Gwerth net yn y llyfrau ar 31 Mawrth 2014	61	56	117
Gwerth net yn y llyfrau ar 31 Mawrth 2013	80	92	172

Mae offer swyddfa yn cynnwys offer technoleg gwybodaeth a chyfathrebu.

Cyllido asedau: Nid oedd gan y Comisiynydd brydlesi cyllidol na chontractau Menter Cyllid Preifat. Eiddo'r Comisiynydd oedd yr holl asedau a ddatgelwyd uchod.

Nid oedd ymrwymadau cyfalaf cyfreithiol ar 31 Mawrth 2014
(31 Mawrth 2013: SO)

8. Property, plant & equipment

141

	Furniture & Fittings £000	Office equipment £000	Total £000
Cost			
At 31 March 2013	616	387	1,003
Additions	3	28	31
Reclassifications	-	(28)	(28)
Disposals	(30)	(18)	(48)
At 31 March 2014	589	369	958
Amortisation			
At 31 March 2013	536	295	831
Charged in year	22	35	57
Disposals	(30)	(17)	(47)
At 31 March 2014	528	313	841
Net book value at 31 March 2014	61	56	117
Net book value at 31 March 2013	80	92	172

Office equipment includes information technology and telecommunication assets.

Asset financing: The Commissioner held no finance leases or Private Finance Initiative (PFI) contracts. All assets disclosed above were owned by the Commissioner.

There were no contractual capital commitments at 31 March 2014 (31 March 2013: £0).

9. Derbyniadau masnachol ac asedau cyfredol eraill

142

	31 Mawrth 2014	31 Mawrth 2013
	£000	£000
Symiau sy'n ddyledus o fewn blwyddyn		
Derbyniadau eraill	1	-
Rhagdaliadau	127	147
	128	147

Dadansoddiad o'r derbyniadau masnachol ac asedau cyfredol eraill

	31 Mawrth 2014	31 Mawrth 2013
	£000	£000
Cyrff Llywodraeth Leol		
Corfforaethau Cyhoeddus	50	51
Cyrff y tu allan i Lywodraeth	1	1
	77	95
	128	147

9. Trade receivables and other current assets

143

	31 March 2014	31 March 2013
	£000	£000
Amounts falling due within one year		
Other receivables	1	-
Prepayments	127	147
	128	147

Analysis of trade receivables and other current assets

	31 March 2014	31 March 2013
	£000	£000
Local Government bodies		
Public Corporations	50	51
Bodies external to Government	1	1
	77	95
	128	147

There are no amounts falling due after more than one year.

10. Arian parod ac arian cywerth

144

	31 Mawrth 2014 £000	31 Mawrth 2013 £000
Balans ar 1 Ebrill	834	111
Newidiadau net mewn balans arian parod ac arian cywerth	246	723
Balans ar 31 Mawrth	1,080	834

Cafodd arian parod y Comisiynydd ei gadw mewn banc masnachol ar ddiwedd y flwyddyn. Ni ddaliwyd unrhyw arian gan Dâl-feistr Cyffredinol EM ar ddiwedd y flwyddyn.

10. Cash and cash equivalents

	31 March 2014	31 March 2013
	£000	£000
Balance at 1 April	834	111
Net change in cash and cash equivalent balances	246	723
Balance at 31 March	<u>1,080</u>	<u>834</u>

The Commissioner's cash balances were held in a commercial bank at year end. No balances were held with the Office of HM Paymaster General at year end.

11. Taliadau masnachol a rhwymedigaethau cyfredol eraill

146

	31 Mawrth 2014 £000	31 Mawrth 2013 £000
Symiau sy'n ddyledus o fewn blwyddyn		
Taliadau masnachol	38	11
Croniadau	130	181
	<u>168</u>	<u>192</u>

Dadansoddiad o'r taliadau masnachol a rhwymedigaethau cyfredol eraill

	31 Mawrth 2014 £000	31 Mawrth 2013 £000
Cyrff Llywodraeth Ganolog	—	11
Corfforaethau Cyhoeddus	16	16
Cyrff y tu allan i Lywodraeth	152	165
	<u>168</u>	<u>192</u>

11. Trade payables and other current liabilities

147

	31 March 2014 £000	31 March 2013 £000
Amounts falling due within one year		
Trade payables	38	11
Accruals	130	181
	<u>168</u>	<u>192</u>

Analysis of trade payables and other current liabilities

	31 March 2014 £000	31 March 2013 £000
Central Government bodies	—	11
Public Corporations	16	16
Bodies external to Government	152	165
	<u>168</u>	<u>192</u>

There are no amounts falling due after more than one year.

12. Darpariaethau ar gyfer rhwymedigaethau a phriddiannau

148

	Dadfeiliadau ac ailaddurno £000	Ymadawiadau gwirfoddol £000	Cyfanswm £000
Darpariaeth ar 31 Mawrth 2013	167	—	167
Cynnydd mewn darpariaeth	18	445	463
Darpariaeth a ddefnyddiwyd/rhyddhawyd yn ystod y flwyddyn	(15)	—	(15)
Darpariaeth ar 31 Mawrth 2014	<u>170</u>	<u>445</u>	<u>615</u>

Dadansoddiad o amseru disgwyliadwy'r rhwymedigaethau

	Dadfeiliadau ac ailaddurno £000	Ymadawiadau gwirfoddol £000	Cyfanswm £000
O fewn blwyddyn	5	445	450
Rhwng dwy a phum mlynedd	133	—	133
Ar ôl pum mlynedd	32	—	32
	<u>170</u>	<u>445</u>	<u>615</u>

Defnyddiwyd cyfradd ddisgowntio, yn glir o CPI, Trysorlys EM ym mis Tachwedd 2013, sef -1.47% mewn termau real ar gyfer y dadfeiliadau (2012–13: -1.07%). Defnyddiwyd cyfradd ddisgownt o 1.8% ar gyfer ymddeoliadau cynnar a diswyddiadau.

Gwneir darpariaethau ar gyfer ail-addurno yn ystod tymor y brydles ac ar gyfer dadfeilio, er mwyn dychwelyd yr adeiladau i'w cyflwr gwreiddiol ar derfyn y brydles. Gall yr ymrwymadau hyn newid yn sgil gwybodaeth a digwyddiadau yn y dyfodol a allai achosi newid i'r symiau a ddarparwyd ar sail yr amcangyfrif gorau, ar ddiwedd y cyfnod ariannol. Mae'r darpariaethau hyn wedi eu hadolygu a'u diweddarau yn ystod y flwyddyn fel sy'n ofynnol dan IAS 37.

Mae'r darpariaethau ar gyfer ymadawiadau gwirfoddol yn cyfeirio at rwymedigaeth Comisiynydd y Gymraeg yn y dyfodol mewn perthynas â swyddogion sy'n gadael dan y cyllun ymadael gwirfoddol.

12. Provision for liabilities and charges

149

	Dilapidations and re-decoration £000	Voluntary departures £000	Total £000
Balance at 31 March 2013	167	—	167
Provided in year	18	445	463
Provision utilised/released in the year	(15)	—	(15)
Balance at 31 March 2014	<u>170</u>	<u>445</u>	<u>615</u>

Analysis of the expected timing of the future liabilities

	Dilapidations and re-decoration £000	Voluntary departures £000	Total £000
Not later than one year	5	445	450
Later than one year and not later than five years	133	—	133
Later than five years	32	—	32
	<u>170</u>	<u>445</u>	<u>615</u>

HM Treasury's discount rate net of CPI at November 2013 of -1.47% in real terms has been used to for dilapidations (2012–13: -1.07%). A discount rate of 1.80% has been used for early retirement and severance.

Provisions are made for redecorating during the term of the lease and for dilapidations, to return the buildings back to their original condition, at the end of the lease term. These obligations may vary as a result of future information and events which may result in changes to the amounts which have been included, on the basis of the best estimate, at the end of the reporting period. These provisions have been reviewed and updated during the year as required by IAS 37.

The voluntary departures provisions represents the future liability of the Welsh Language Commissioner in respect of officers who are due to leave under the voluntary exit scheme.

13. Ymrwymiadau o dan brydlesi

Mae cyfanswm y taliadau lleiafswm o dan brydlesi gweithredol yn cael ei ddangos yn y tabl isod ar gyfer pob cyfnod.

150

Mae'r ymrwymiadau o dan brydlesi gweithredol yn cynnwys:	31 Mawrth 2014 £000	31 Mawrth 2013 £000
Adeiladau		
O fewn blwyddyn	115	106
Rhwng dwy a phum mlynedd	403	392
Ar ôl pum mlynedd	105	132
	623	630
Arall		
O fewn blwyddyn	7	7
Rhwng dwy a phum mlynedd	4	11
Ar ôl pum mlynedd	—	—
	11	18

Nid yw'r Comisiynydd wedi dechrau ymwneud ag unrhyw brydlesi cyllidol, unrhyw ymrwymiadau o dan contract PFI, nac unrhyw contractau nad oedd modd eu canslo ag ymrwymiadau cyllidol.

13. Commitments under leases

The total future minimum lease payments under operating leases are given in the table below for each of the following periods.

151

Obligations under operating leases comprise:	31 March 2014 £000	31 March 2013 £000
Buildings		
Not later than one year	115	106
Later than one year and not later than five years	403	392
Later than five years	105	132
	623	630
Other		
Not later than one year	7	7
Later than one year and not later than five years	4	11
Later than five years	—	—
	11	18

The Commissioner did not enter into any finance leases, commitments under PFI contracts or any other non-cancellable contracts with financial commitments.

14. Rhwymedigaethau amodol a ddatgelwyd o dan IAS 37

Nid oedd rhwymedigaethau amodol ar 31 Mawrth 2014 (31 Mawrth 2013: £0).

15. Offerynnau cyllidol

Oherwydd natur gweithgareddau'r Comisiynydd a'r modd y caiff y gweithrediadau eu hariannu, nid yw'r Comisiynydd yn agored i lefel uchel o risg ariannol.

16. Trafodion gyda phartion cysylltiedig

Yn ystod 2013–14 derbyniodd Comisiynydd y Gymraeg £4.1 m gan Weinidogion Cymru (2012–13: £4.1 m).

Cytunwyd ar Femorandwm o Gydweithio, dyddiedig 30 Tachwedd 2012, rhwng y Comisiynydd a Llywodraeth Cymru. Ystyrir Llywodraeth Cymru yn barti cysylltiedig.

Ni chafwyd trafodion materol berthnasol yn ystod y flwyddyn â sefydliadau lle roedd y Comisiynydd, y cyfarwyddwyr neu'r uwch swyddogion, nac unrhyw aelodau o'u teuluoedd, mewn swyddi dylanwadol.

17. Digwyddiadau ers diwedd y flwyddyn ariannol

Ni chafwyd digwyddiadau ers dyddiad y datganiad sefyllfa ariannol sy'n effeithio ar ddealltwriaeth y datganiadau ariannol hyn.

18. Archwilwyr

Archwiliwyd cyfrifon Comisiynydd y Gymraeg gan Archwilydd Cyffredinol Cymru yn unol â gofynion Atodlen 1, Paragraff 19 (2) Mesur y Gymraeg (Cymru) 2011. Hyd y gŵyr y Swyddog Cyfrifyddu, nid oes unrhyw wybodaeth archwilio berthnasol nad yw archwilwyr yr endid yn ymwybodol ohonynt, ac mae'r Swyddog Cyfrifyddu wedi cymryd pob cam y dylai ei gymryd i wneud ei hun yn ymwybodol o unrhyw wybodaeth archwilio berthnasol ac i sefydlu bod archwilwyr yr endid yn ymwybodol o'r wybodaeth honno.

14. Contingent liabilities disclosed under IAS 37

There were no contingent liabilities at 31 March 2014 (31 March 2013: £0).

15. Financial instruments

Owing to the nature of the Commissioner's activities and the way in which the operations are financed, the Commissioner is not exposed to a significant level of financial risk.

16. Related party transactions

During 2013-14 the Welsh Language Commissioner received £4.1m from Welsh Ministers (2012–13: £4.1m).

A Memorandum of Understanding, dated 30 November 2012, was agreed between the Commissioner and Welsh Government. The Welsh Government is regarded as a related party.

There were no material transactions during the year with organizations with which the Commissioner, the directors or senior officers, or any of their family, held positions of influence.

17. Events since the end of the financial year

There have been no events since the date of the statement of financial position that affect the understanding of these financial statements.

18. Auditors

The accounts of the Welsh Language Commissioner are audited by the Auditor General for Wales in accordance with Schedule 1, Paragraph 19 (2) of the Welsh Language (Wales) Measure 2011. So far as the Accounting Officer is aware, there is no relevant audit information of which the entity's auditors are unaware, and the Accounting Officer has taken all the steps that she ought to have taken to make herself aware of any relevant audit information and to establish that the entity's auditors are aware of that information.

Atodiad

154

Cwynion statudol — Deddf yr Iaith Gymraeg 1993	156
Cwynion statudol — Mesur y Gymraeg (Cymru) 2011	202
Cwynion anstatudol	206

Appendix

155

Statutory complaints — Welsh Language Act 1993	157
Statutory complaints — Welsh Language (Wales) Measure 2011	203
Non statutory complaints	207

Cwynion statudol — Deddf yr Iaith Gymraeg 1993

Statutory complaints — Welsh Language Act 1993

Dyddiad derbyn	Sefydliad	Sector	Categori'r gŵyn	Statws y gŵyn	Cynamserol	Caewyd ar unwaith	Caewyd oherwydd diffyg tystiolaeth	Ystyriwyd ymhellach	Cynhaliwyd ymchwiliad statudol i'r gŵyn	Cyhoeddwyd argymhellion statudol	Dyddiad cau
02/04 2013	Cyllid a Thollau EM	Gwas neu asiant i'r Goron	Ffurflenni	Cwyn fel arall o dan Ddeddf yr Iaith Gymraeg 1993 - Gwas neu asiant i'r Goron	✓						10/05 2013
03/04 2013	Gwasanaeth Llysoedd a Thribwlysoedd EM	Gwas neu asiant i'r Goron	Gohebiaeth	Cwyn fel arall o dan Ddeddf yr Iaith Gymraeg 1993 - Gwas neu asiant i'r Goron	✓			✓			10/05 2013
01/04 2013	Cyngor Dinas Casnewydd	Cyhoeddus	Gwasanaeth ffôn	Cwyn fel arall o dan Ddeddf yr Iaith Gymraeg 1993 - Corff cyhoeddus	✓						10/05 2013
01/04 2013	Cymilion a Buddsoddiadau Cenedlaethol	Gwas neu asiant i'r Goron	Gohebiaeth	Cwyn fel arall o dan Ddeddf yr Iaith Gymraeg 1993 - Gwas neu asiant i'r Goron				✓		✓	06/03 2014
01/04 2013	Cyngor Bwrdeistref Sirol Torfaen	Cyhoeddus	Arwyddion	Cwyn o dan adran 18 Deddf yr Iaith Gymraeg 1993 - Corff cyhoeddus			✓				14/06 2013
01/04 2013	Gwasanaeth Datgelu a Gwahardd	Gwas neu asiant i'r Goron	Cyhoeddiadau	Cwyn o dan adran 18 Deddf yr Iaith Gymraeg 1993 - Gwas neu asiant i'r Goron				✓			12/09 2013
07/04 2013	Cyngor Sir Ceredigion	Cyhoeddus	Ffurflenni	Cwyn fel arall o dan Ddeddf yr Iaith Gymraeg 1993 - Corff cyhoeddus	✓						10/05 2013
09/04 2013	Asiantaeth Trwyddedu Gyrrwr a Cherbydau	Gwas neu asiant i'r Goron	Gwefannau	Cwyn fel arall o dan Ddeddf yr Iaith Gymraeg 1993 - Gwas neu asiant i'r Goron	✓						10/05 2013
09/04 2013	Heddlu Gogledd Cymru	Cyhoeddus	Gwasanaeth ffôn	Cwyn fel arall o dan Ddeddf yr Iaith Gymraeg 1993 - Corff cyhoeddus	✓						10/05 2013
10/04 2013	Grŵp y Post Brenhinol	Preifat dan ddyletswydd statudol	Gwefannau	Cwyn o dan adran 18 Deddf yr Iaith Gymraeg 1993 - Corff cyhoeddus				✓			12/09 2013
11/04 2013	Cyngor Dinas Casnewydd	Cyhoeddus	Arwyddion	Cwyn fel arall o dan Ddeddf yr Iaith Gymraeg 1993 - Corff cyhoeddus	✓						10/05 2013
11/04 2013	Dŵr Cymru	Preifat dan ddyletswydd statudol	Gohebiaeth	Cwyn fel arall o dan Ddeddf yr Iaith Gymraeg 1993 - Corff cyhoeddus	✓						10/05 2013

Date received	Organisation	Sector	Complaint category	Complaint status	Received too early	Closed at initial contact	Closed due to lack of evidence	Considered further	Subject of statutory investigation	Statutory recommendations published	Closure date
02/04 2013	HM Revenue and Customs	Servant or agent of the Crown	Forms	Or otherwise under the Welsh Language Act 1993 - Servant or agent of the Crown	✓						10/05 2013
03/04 2013	HM Courts and Tribunals Service	Servant or agent of the Crown	Correspondence	Or otherwise under the Welsh Language Act 1993 - Servant or agent of the Crown				✓			10/05 2013
04/04 2013	Newport City Council	Public	Telephone services	Or otherwise under the Welsh Language Act 1993 - Public body	✓						10/05 2013
06/04 2013	National Savings and Investments	Servant or agent of the Crown	Correspondence	Or otherwise under the Welsh Language Act 1993 - Servant or agent of the Crown					✓	✓	06/03 2014
06/04 2013	Torfaen County Borough Council	Public	Signage	Complaint under section 18 of the Welsh Language Act 1993 - Public body			✓				14/06 2013
06/04 2013	Disclosure and Barring Service	Servant or agent of the Crown	Publications	Complaint under section 18 of the Welsh Language Act 1993 - Servant or agent of the Crown				✓			12/09 2013
07/04 2013	Ceredigion County Council	Public	Forms	Or otherwise under the Welsh Language Act 1993 - Public body	✓						10/05 2013
09/04 2013	Driver and Vehicle Licensing Agency	Servant or agent of the Crown	Websites	Or otherwise under the Welsh Language Act 1993 - Servant or agent of the Crown	✓						10/05 2013
09/04 2013	North Wales Police	Public	Telephone services	Or otherwise under the Welsh Language Act 1993 - Public body	✓						10/05 2013
10/04 2013	Royal Mail Group Ltd.	Private under statutory duty	Websites	Complaint under section 18 of the Welsh Language Act 1993 - Public body				✓			12/09 2013
11/04 2013	Newport City Council	Public	Signage	Or otherwise under the Welsh Language Act 1993 - Public body	✓						10/05 2013
11/04 2013	Welsh Water	Private under statutory duty	Correspondence	Or otherwise under the Welsh Language Act 1993 - Public body	✓						10/05 2013

Dyddiad derbyn	Sefydliad	Sector	Categori'r gŵyn	Statws y gŵyn	Cynamserol	Caewyd ar unwaith	Caewyd oherwydd diffyg tystiolaeth	Ystyriwyd ymhellach	Cynhaliwyd ymchwiliad statudol i'r gŵyn	Cyhoeddwyd argymhellion statudol	Dyddiad cau
15/04 2013	Cyngor Dinas a Sir Abertawe	Cyhoeddus	Arwyddion	Cwyn fel arall o dan Ddeddf yr Iaith Gymraeg 1993 - Corff cyhoeddus	✓						10/05 2013
16/04 2013	Career Choices Dewis Gyfa	Cyhoeddus	Gwasanaeth ffôn	Cwyn fel arall o dan Ddeddf yr Iaith Gymraeg 1993 - Corff cyhoeddus	✓						10/05 2013
17/04 2013	Bwrdd Iechyd Prifysgol Hywel Dda	Cyhoeddus	Cyfarfodydd wyneb yn wyneb	Cwyn fel arall o dan Ddeddf yr Iaith Gymraeg 1993 - Corff cyhoeddus	✓			✓			22/10 2013
17/04 2013	Cyngor Bwrdeistref Sirol Castell-nedd Port Talbot	Cyhoeddus	Cyfarfodydd wyneb yn wyneb	Cwyn o dan adran 18 Deddf yr Iaith Gymraeg 1993 - Corff cyhoeddus	✓			✓			03/10 2013
19/04 2013	Bwrdd Iechyd Prifysgol Abertawe Bro Morgannwg	Cyhoeddus	Cyhoeddiadau	Cwyn fel arall o dan Ddeddf yr Iaith Gymraeg 1993 - Corff cyhoeddus	✓						14/06 2013
19/04 2013	Cyngor Bwrdeistref Sirol Torfaen	Cyhoeddus	Cyhoeddiadau	Cwyn fel arall o dan Ddeddf yr Iaith Gymraeg 1993 - Corff cyhoeddus	✓						10/05 2013
21/04 2013	Gwasanaeth Llysoedd a Thribwilysoedd EM	Gwas neu asiant i'r Goron	Gohebiaeth	Cwyn o dan adran 18 Deddf yr Iaith Gymraeg 1993 - Gwas neu asiant i'r Goron				✓			12/09 2013
22/04 2013	Gweinyddiaeth Cyfiawnder	Gwas neu asiant i'r Goron	Gwefannau	Cwyn fel arall o dan Ddeddf yr Iaith Gymraeg 1993 - Gwas neu asiant i'r Goron	✓						14/06 2013
24/04 2013	Asiantaeth Trwydedu Gywyr a Cherbydau	Gwas neu asiant i'r Goron	Cyhoeddiadau	Cwyn o dan adran 18 Deddf yr Iaith Gymraeg 1993 - Gwas neu asiant i'r Goron				✓			24/09 2013
25/04 2013	Bwrdd Iechyd Prifysgol Betsi Cadwaladr	Cyhoeddus	Cyfarfodydd wyneb yn wyneb	Cwyn o dan adran 18 Deddf yr Iaith Gymraeg 1993 - Corff cyhoeddus				✓			28/11 2013
29/04 2013	Cynllun a Buddsoddiadau Cenedlaethol	Gwas neu asiant i'r Goron	Gohebiaeth	Cwyn fel arall o dan Ddeddf yr Iaith Gymraeg 1993 - Gwas neu asiant i'r Goron				✓		✓	06/03 2014
01/05 2013	Cyngor Bwrdeistref Sirol Torfaen	Cyhoeddus	Gohebiaeth	Cwyn fel arall o dan Ddeddf yr Iaith Gymraeg 1993 - Corff cyhoeddus	✓						10/05 2013

Date received	Organisation	Sector	Complaint category	Complaint status	Received too early	Closed at initial contact	Closed due to lack of evidence	Considered further	Subject of statutory investigation	Statutory recommendations published	Closure date
15/04 2013	City and County of Swansea Council	Public	Signage	Or otherwise under the Welsh Language Act 1993 - Public body	✓						10/05 2013
16/04 2013	Career Choices Dewis Gyrfa	Public	Telephone services	Or otherwise under the Welsh Language Act 1993 - Public body	✓						10/05 2013
17/04 2013	Hywel Dda University Health Board	Public	Face to face meetings	Or otherwise under the Welsh Language Act 1993 - Public body				✓			22/10 2013
18/04 2013	Neath Port Talbot County Borough Council	Public	Face to face meetings	Complaint under section 18 of the Welsh Language Act 1993 - Public body				✓			03/10 2013
19/04 2013	Abertawe Bro Morgannwg University Health Board	Public	Publications	Or otherwise under the Welsh Language Act 1993 - Public body	✓						14/06 2013
19/04 2013	Torfaen County Borough Council	Public	Publications	Or otherwise under the Welsh Language Act 1993 - Public body	✓						10/05 2013
21/04 2013	HM Courts and Tribunals Service	Servant or agent of the Crown	Correspondence	Complaint under section 18 of the Welsh Language Act 1993 - Servant or agent of the Crown				✓			12/09 2013
22/04 2013	Ministry of Justice	Servant or agent of the Crown	Websites	Or otherwise under the Welsh Language Act 1993 - Servant or agent of the Crown	✓						14/06 2013
24/04 2013	Driver and Vehicle Licensing Agency	Servant or agent of the Crown	Publications	Complaint under section 18 of the Welsh Language Act 1993 - Servant or agent of the Crown				✓			24/09 2013
25/04 2013	Betsi Cadwaladr University Health Board	Public	Face to face meetings	Complaint under section 18 of the Welsh Language Act 1993 - Public body				✓			28/11 2013
29/04 2013	National Savings and Investments	Servant or agent of the Crown	Correspondence	Or otherwise under the Welsh Language Act 1993 - Servant or agent of the Crown					✓		06/03 2014
01/05 2013	Torfaen County Borough Council	Public	Correspondence	Or otherwise under the Welsh Language Act 1993 - Public body	✓						10/05 2013

Dyddiad derbyn	Sefydliad	Sector	Categori'r gŵyn	Statws y gŵyn	Cynamserol	Caewyd ar unwaith	Caewyd oherwydd diffyg tystiolaeth	Ystyriwyd ymhellach	Cynhaliwyd ymchwiliad statudol i'r gŵyn	Cyhoeddwyd argymhellion statudol	Dyddiad cau
03/05 2013	Heddlu Dyfed Powys	Cyhoeddus	Gohebiaeth	Cwyn fel arall o dan Ddeddf yr Iaith Gymraeg 1993 - Corff cyhoeddus				✓			14/06 2013
04/05 2013	Llywodraeth Cymru	Gwas neu asiant i'r Goron	Cyfarfodydd wyneb yn wyneb	Cwyn fel arall o dan Ddeddf yr Iaith Gymraeg 1993 - Gwas neu asiant i'r Goron			✓				12/09 2013
01/05 2013	Cyngor Bwrdeistref Sirol Torfaen	Cyhoeddus	Cyfarfodydd wyneb yn wyneb	Cwyn fel arall o dan Ddeddf yr Iaith Gymraeg 1993 - Corff cyhoeddus				✓			22/11 2013
01/05 2013	Gwasanaeth Llysoedd a Thribwilysoedd EM	Gwas neu asiant i'r Goron	Gohebiaeth	Cwyn fel arall o dan Ddeddf yr Iaith Gymraeg 1993 - Gwas neu asiant i'r Goron		✓					14/06 2013
01/05 2013	Adran Gwaith a Phensiynau	Gwas neu asiant i'r Goron	Gohebiaeth	Cwyn fel arall o dan Ddeddf yr Iaith Gymraeg 1993 - Gwas neu asiant i'r Goron				✓			14/06 2013
01/05 2013	Bwrdd Iechyd Prifysgol Abertawe Bro Morgannwg	Cyhoeddus	Gohebiaeth	Cwyn fel arall o dan Ddeddf yr Iaith Gymraeg 1993 - Corff cyhoeddus		✓					14/06 2013
09/05 2013	Coleg Gŵyr Abertawe	Cyhoeddus	Arall	Cwyn o dan adran 18 Ddeddf yr Iaith Gymraeg 1993 - Corff cyhoeddus				✓			Heb ei chau
10/05 2013	Cyngor Dinas Casnewydd	Cyhoeddus	Arall	Cwyn fel arall o dan Ddeddf yr Iaith Gymraeg 1993 - Corff cyhoeddus		✓					14/06 2013
13/05 2013	Cyngor Bwrdeistref Sirol Torfaen	Cyhoeddus	Gwefannau	Cwyn fel arall o dan Ddeddf yr Iaith Gymraeg 1993 - Corff cyhoeddus		✓					14/06 2013
14/05 2013	Swyddfa'r Gwarcheidwad Cyhoeddus	Gwas neu asiant i'r Goron	Ffurflenni	Cwyn fel arall o dan Ddeddf yr Iaith Gymraeg 1993 - Gwas neu asiant i'r Goron		✓					14/06 2013
16/05 2013	Cyngor Dinas Casnewydd	Cyhoeddus	Arwyddion	Cwyn o dan adran 18 Ddeddf yr Iaith Gymraeg 1993 - Corff cyhoeddus				✓			14/10 2013
20/05 2013	Cyngor Bwrdeistref Sirol Torfaen	Cyhoeddus	Arwyddion	Cwyn fel arall o dan Ddeddf yr Iaith Gymraeg 1993 - Corff cyhoeddus		✓					14/06 2013

Date received	Organisation	Sector	Complaint category	Complaint status	Received too early	Closed at initial contact	Closed due to lack of evidence	Considered further	Subject of statutory investigation	Statutory recommendations published	Closure date
03/05 2013	Dyfed Powys Police	Public	Correspondence	Or otherwise under the Welsh Language Act 1993 - Public body				✓			14/06 2013
04/05 2013	Welsh Government	Servant or agent of the Crown	Face to face meetings	Or otherwise under the Welsh Language Act 1993 - Servant or agent of the Crown			✓				12/09 2013
07/05 2013	Torfaen County Borough Council	Public	Face to face meetings	Or otherwise under the Welsh Language Act 1993 - Public body				✓			22/11 2013
08/05 2013	HM Courts and Tribunals Service	Servant or agent of the Crown	Correspondence	Or otherwise under the Welsh Language Act 1993 - Servant or agent of the Crown		✓					14/06 2013
09/05 2013	Department for Work and Pensions	Servant or agent of the Crown	Correspondence	Or otherwise under the Welsh Language Act 1993 - Servant or agent of the Crown	✓						14/06 2013
09/05 2013	Abertawe Bro Morgannwg University Health Board	Public	Correspondence	Or otherwise under the Welsh Language Act 1993 - Public body	✓						14/06 2013
09/05 2013	Gower College Swansea	Public	Other	Complaint under section 18 of the Welsh Language Act 1993 - Public body				✓			Not closed
10/05 2013	Newport City Council	Public	Other	Or otherwise under the Welsh Language Act 1993 - Public body	✓						14/06 2013
13/05 2013	Torfaen County Borough Council	Public	Websites	Or otherwise under the Welsh Language Act 1993 - Public body	✓						14/06 2013
14/05 2013	Office of the Public Guardian	Servant or agent of the Crown	Forms	Or otherwise under the Welsh Language Act 1993 - Servant or agent of the Crown	✓						14/06 2013
16/05 2013	Newport City Council	Public	Signage	Complaint under section 18 of the Welsh Language Act 1993 - Public body				✓			14/10 2013
20/05 2013	Torfaen County Borough Council	Public	Signage	Or otherwise under the Welsh Language Act 1993 - Public body	✓						14/06 2013

Dyddiad derbyn	Sefydliad	Sector	Categori'r gŵyn	Statws y gŵyn	Cynamserol	Caewyd ar unwaith	Caewyd oherwydd diffyg tystiolaeth	Ystyriwyd ymhellach	Cynhaliwyd ymchwiliad statudol i'r gŵyn	Cyhoeddwyd argymhellion statudol	Dyddiad cau
20/05 2013	Cyngor Bwrdeistref Sirol Torfaen	Cyhoeddus	Cyhoeddiadau	Cwyn fel arall o dan Ddeddf yr Iaith Gymraeg 1993 - Corff cyhoeddus	✓						14/06 2013
20/05 2013	Cyngor Bwrdeistref Sirol Torfaen	Cyhoeddus	Cyhoeddiadau	Cwyn fel arall o dan Ddeddf yr Iaith Gymraeg 1993 - Corff cyhoeddus	✓						14/06 2013
20/05 2013	Cyngor Bwrdeistref Sirol Torfaen	Cyhoeddus	Gwefannau	Cwyn fel arall o dan Ddeddf yr Iaith Gymraeg 1993 - Corff cyhoeddus	✓						14/06 2013
20/05 2013	Cyngor Bwrdeistref Sirol Torfaen	Cyhoeddus	Gwefannau	Cwyn fel arall o dan Ddeddf yr Iaith Gymraeg 1993 - Corff cyhoeddus	✓						26/07 2013
20/05 2013	Llywodraeth Cymru	Gwas neu asiant i'r Goron	Ffurflenni	Cwyn fel arall o dan Ddeddf yr Iaith Gymraeg 1993 - Gwas neu asiant i'r Goron	✓						14/06 2013
20/05 2013	Cyngor Bwrdeistref Sirol Torfaen	Cyhoeddus	Cyhoeddiadau	Cwyn fel arall o dan Ddeddf yr Iaith Gymraeg 1993 - Corff cyhoeddus	✓			✓			22/11 2013
24/05 2013	Cyngor Bwrdeistref Sirol Torfaen	Cyhoeddus	Gwefannau	Cwyn fel arall o dan Ddeddf yr Iaith Gymraeg 1993 - Corff cyhoeddus	✓						14/06 2013
28/05 2013	Gweinyddiaeth Cyfiawnder	Gwas neu asiant i'r Goron	Cyhoeddiadau	Cwyn o dan adran 18 Deddf yr Iaith Gymraeg 1993 - Gwas neu asiant i'r Goron				✓			01/10 2013
29/05 2013	Asiantaeth Trwydedu Gyrrwr a Cherbydau	Gwas neu asiant i'r Goron	Gwefannau	Cwyn o dan adran 18 Deddf yr Iaith Gymraeg 1993 - Gwas neu asiant i'r Goron				✓			28/11 2013
30/05 2013	Cyngor Dinas a Sir Abertawe	Cyhoeddus	Arwyddion	Cwyn o dan adran 18 Deddf yr Iaith Gymraeg 1993 - Corff cyhoeddus				✓			03/10 2013
31/05 2013	Adran Gwaith a Phensiynau	Gwas neu asiant i'r Goron	Gwasanaeth ffôn	Cwyn fel arall o dan Ddeddf yr Iaith Gymraeg 1993 - Gwas neu asiant i'r Goron	✓						10/07 2013
31/05 2013	Cyfoeth Naturiol Cymru	Cyhoeddus	Gwasanaeth ffôn	Cwyn fel arall o dan Ddeddf yr Iaith Gymraeg 1993 - Corff cyhoeddus	✓						14/06 2013

Date received	Organisation	Sector	Complaint category	Complaint status	Received too early	Closed at initial contact	Closed due to lack of evidence	Considered further	Subject of statutory investigation	Statutory recommendations published	Closure date
20/05 2013	Torfaen County Borough Council	Public	Publications	Or otherwise under the Welsh Language Act 1993 - Public body	✓						14/06 2013
20/05 2013	Torfaen County Borough Council	Public	Publications	Or otherwise under the Welsh Language Act 1993 - Public body	✓						14/06 2013
20/05 2013	Torfaen County Borough Council	Public	Websites	Or otherwise under the Welsh Language Act 1993 - Public body	✓						14/06 2013
20/05 2013	Torfaen County Borough Council	Public	Websites	Or otherwise under the Welsh Language Act 1993 - Public body	✓						26/07 2013
20/05 2013	Welsh Government	Servant or agent of the Crown	Forms	Or otherwise under the Welsh Language Act 1993 - Servant or agent of the Crown	✓						14/06 2013
20/05 2013	Torfaen County Borough Council	Public	Publications	Or otherwise under the Welsh Language Act 1993 - Public body				✓			22/11 2013
24/05 2013	Torfaen County Borough Council	Public	Websites	Or otherwise under the Welsh Language Act 1993 - Public body	✓						14/06 2013
28/05 2013	Ministry of Justice	Servant or agent of the Crown	Publications	Complaint under section 18 of the Welsh Language Act 1993 - Servant or agent of the Crown				✓			01/10 2013
29/05 2013	Driver and Vehicle Licensing Agency	Servant or agent of the Crown	Websites	Complaint under section 18 of the Welsh Language Act 1993 - Servant or agent of the Crown				✓			28/11 2013
30/05 2013	City and County of Swansea Council	Public	Signage	Complaint under section 18 of the Welsh Language Act 1993 - Public body				✓			03/10 2013
31/05 2013	Department for Work and Pensions	Servant or agent of the Crown	Telephone services	Or otherwise under the Welsh Language Act 1993 - Servant or agent of the Crown	✓						10/07 2013
31/05 2013	Natural Resources Wales	Public	Telephone services	Or otherwise under the Welsh Language Act 1993 - Public body	✓						14/06 2013

Dyddiad derbyn	Sefydliad	Sector	Categori'r gŵyn	Statws y gŵyn	Cynamserol	Caewyd ar unwaith	Caewyd oherwydd diffyg tystiolaeth	Ystyriwyd ymhellach	Cynhaliwyd ymchwiliad statudol i'r gŵyn	Cyhoeddwyd argymhellion statudol	Dyddiad cau
31/05 2013	Heddlu Dyfed Powys	Cyhoeddus	Gwasanaeth ffôn	Cwyn fel arall o dan Ddeddf yr Iaith Gymraeg 1993 - Corff cyhoeddus	✓						14/06 2013
04/06 2013	Swyddfa Basbort EM	Gwas neu asiant i'r Goron	Gwefannau	Cwyn fel arall o dan Ddeddf yr Iaith Gymraeg 1993 - Gwas neu asiant i'r Goron	✓						14/06 2013
19/06 2013	Cyngor Bwrdeistref Sirol Torfaen	Cyhoeddus	Gwefannau	Cwyn fel arall o dan Ddeddf yr Iaith Gymraeg 1993 - Corff cyhoeddus	✓						18/07 2013
13/06 2013	Cyngor Sir Ddinbych	Cyhoeddus	Ffurflenni	Cwyn fel arall o dan Ddeddf yr Iaith Gymraeg 1993 - Corff cyhoeddus	✓						27/06 2013
19/06 2013	Swyddfa Basbort EM	Gwas neu asiant i'r Goron	Gwasanaeth ffôn	Cwyn fel arall o dan Ddeddf yr Iaith Gymraeg 1993 - Gwas neu asiant i'r Goron				✓			24/09 2013
14/06 2013	Bwrdd Iechyd Prifysgol Hywel Dda	Cyhoeddus	Cyfarfodydd wyneb yn wyneb	Cwyn fel arall o dan Ddeddf yr Iaith Gymraeg 1993 - Corff cyhoeddus	✓						23/07 2013
16/06 2013	Cyngor Bwrdeistref Sirol Torfaen	Cyhoeddus	Arwyddion	Cwyn fel arall o dan Ddeddf yr Iaith Gymraeg 1993 - Corff cyhoeddus	✓						18/07 2013
17/06 2013	Tŷ'r Cwmnïau	Gwas neu asiant i'r Goron	Gwefannau	Cwyn fel arall o dan Ddeddf yr Iaith Gymraeg 1993 - Gwas neu asiant i'r Goron	✓						18/07 2013
19/06 2013	Llywodraeth Cymru	Gwas neu asiant i'r Goron	Gohebiaeth	Cwyn fel arall o dan Ddeddf yr Iaith Gymraeg 1993 - Gwas neu asiant i'r Goron	✓						15/08 2013
21/06 2013	Chwaraeon Cymru	Cyhoeddus	Gohebiaeth	Cwyn o dan adran 18 Ddeddf yr Iaith Gymraeg 1993 - Corff cyhoeddus				✓			03/10 2013
24/06 2013	Bwrdd Iechyd Prifysgol Betsi Cadwaladr	Cyhoeddus	Gohebiaeth	Cwyn fel arall o dan Ddeddf yr Iaith Gymraeg 1993 - Corff cyhoeddus	✓						18/07 2013
24/06 2013	Cyngor Bwrdeistref Sirol Castell-nedd Port Talbot	Cyhoeddus	Arwyddion	Cwyn fel arall o dan Ddeddf yr Iaith Gymraeg 1993 - Corff cyhoeddus	✓						18/07 2013

Date received	Organisation	Sector	Complaint category	Complaint status	Received too early	Closed at initial contact	Closed due to lack of evidence	Considered further	Subject of statutory investigation	Statutory recommendations published	Closure date
31/05 2013	Dyfed Powys Police	Public	Telephone services	Or otherwise under the Welsh Language Act 1993 - Public body	✓						14/06 2013
04/06 2013	HIM Passport Office	Servant or agent of the Crown	Websites	Or otherwise under the Welsh Language Act 1993 - Servant or agent of the Crown	✓						14/06 2013
12/06 2013	Torfaen County Borough Council	Public	Websites	Or otherwise under the Welsh Language Act 1993 - Public body	✓						18/07 2013
16/06 2013	Denbighshire County Council	Public	Forms	Or otherwise under the Welsh Language Act 1993 - Public body	✓						27/06 2013
16/06 2013	HIM Passport Office	Servant or agent of the Crown	Telephone services	Or otherwise under the Welsh Language Act 1993 - Servant or agent of the Crown				✓			24/09 2013
17/06 2013	Hywel Dda University Health Board	Public	Face to face meetings	Or otherwise under the Welsh Language Act 1993 - Public body	✓						23/07 2013
16/06 2013	Torfaen County Borough Council	Public	Signage	Or otherwise under the Welsh Language Act 1993 - Public body	✓						18/07 2013
17/06 2013	Companies House	Servant or agent of the Crown	Websites	Or otherwise under the Welsh Language Act 1993 - Servant or agent of the Crown	✓						18/07 2013
19/06 2013	Welsh Government	Servant or agent of the Crown	Correspondence	Or otherwise under the Welsh Language Act 1993 - Servant or agent of the Crown	✓						15/08 2013
21/06 2013	Sport Wales	Public	Correspondence	Complaint under section 18 of the Welsh Language Act 1993 - Public body				✓			03/10 2013
24/06 2013	Betsi Cadwaladr University Health Board	Public	Correspondence	Or otherwise under the Welsh Language Act 1993 - Public body	✓						18/07 2013
24/06 2013	Neath Port Talbot County Borough Council	Public	Signage	Or otherwise under the Welsh Language Act 1993 - Public body	✓						18/07 2013

Dyddiad derbyn	Sefydliad	Sector	Categori'r gŵyn	Statws y gŵyn	Cynamserol	Caewyd ar unwaith	Caewyd oherwydd diffyg tystiolaeth	Ystyriwyd ymhellach	Cynhaliwyd ymchwiliad statudol i'r gŵyn	Cyhoeddwyd argymhellion statudol	Dyddiad cau
24/06 2013	Cyngor Bwrdeistref Sirol Pen-y-bont ar Ogwr	Cyhoeddus	Arall	Cwyn fel arall o dan Ddeddf yr Iaith Gymraeg 1993 - Corff cyhoeddus				✓			20/03 2014
24/06 2013	Cyngor Sir y Fflint	Cyhoeddus	Arall	Cwyn fel arall o dan Ddeddf yr Iaith Gymraeg 1993 - Corff cyhoeddus				✓			25/11 2013
24/06 2013	Bwrdd Iechyd Prifysgol Caerdydd a'r Fro	Cyhoeddus	Arall	Cwyn fel arall o dan Ddeddf yr Iaith Gymraeg 1993 - Corff cyhoeddus	✓						26/07 2013
24/06 2013	Cyngor Sir Fynwy	Cyhoeddus	Arall	Cwyn fel arall o dan Ddeddf yr Iaith Gymraeg 1993 - Corff cyhoeddus				✓			03/10 2013
24/06 2013	Cyngor Sir y Fflint	Cyhoeddus	Arall	Cwyn fel arall o dan Ddeddf yr Iaith Gymraeg 1993 - Corff cyhoeddus	✓						26/07 2013
24/06 2013	Cyngor Sir y Fflint	Cyhoeddus	Arall	Cwyn fel arall o dan Ddeddf yr Iaith Gymraeg 1993 - Corff cyhoeddus	✓						26/07 2013
27/06 2013	Bwrdd Iechyd Prifysgol Betsi Cadwaladr	Cyhoeddus	Arall	Cwyn fel arall o dan Ddeddf yr Iaith Gymraeg 1993 - Corff cyhoeddus	✓						26/07 2013
27/06 2013	Cyngor Sir y Fflint	Cyhoeddus	Arall	Cwyn o dan adran 18 Ddeddf yr Iaith Gymraeg 1993 - Corff cyhoeddus				✓			25/11 2013
28/06 2013	Comisiwn Loferi Cenedlaethol	Cyhoeddus	Cyhoeddiadau	Cwyn fel arall o dan Ddeddf yr Iaith Gymraeg 1993 - Corff cyhoeddus	✓						26/07 2013
28/06 2013	Grŵp y Post Brenhinol	Preifat dan ddyletswydd statudol	Arall	Cwyn fel arall o dan Ddeddf yr Iaith Gymraeg 1993 - Corff cyhoeddus				✓			29/11 2013
02/07 2013	Cyngor Bwrdeistref Sirol Torfaen	Cyhoeddus	Gwasanaeth ffôn	Cwyn fel arall o dan Ddeddf yr Iaith Gymraeg 1993 - Corff cyhoeddus					✓	✓	02/12 2013
03/07 2013	Cyngor Bro Morgannwg	Cyhoeddus	Gohebiaeth	Cwyn fel arall o dan Ddeddf yr Iaith Gymraeg 1993 - Corff cyhoeddus	✓						26/07 2013

Date received	Organisation	Sector	Complaint category	Complaint status	Received too early	Closed at initial contact	Closed due to lack of evidence	Considered further	Subject of statutory investigation	Statutory recommendations published	Closure date
24/06 2013	Bridgend County Borough Council	Public	Other	Or otherwise under the Welsh Language Act 1993 - Public body				✓			20/03 2014
24/06 2013	Flintshire County Council	Public	Other	Or otherwise under the Welsh Language Act 1993 - Public body				✓			25/11 2013
26/06 2013	Cardiff and Vale University Health Board	Public	Other	Or otherwise under the Welsh Language Act 1993 - Public body	✓						26/07 2013
26/06 2013	Monmouthshire County Council	Public	Other	Or otherwise under the Welsh Language Act 1993 - Public body				✓			03/10 2013
26/06 2013	Flintshire County Council	Public	Other	Or otherwise under the Welsh Language Act 1993 - Public body	✓						26/07 2013
26/06 2013	Flintshire County Council	Public	Other	Or otherwise under the Welsh Language Act 1993 - Public body	✓						26/07 2013
27/06 2013	Betsi Cadwaladr University Health Board	Public	Other	Or otherwise under the Welsh Language Act 1993 - Public body	✓						26/07 2013
27/06 2013	Flintshire County Council	Public	Other	Complaint under section 18 of the Welsh Language Act 1993 - Public body				✓			25/11 2013
28/06 2013	National Lottery Commission	Public	Publications	Or otherwise under the Welsh Language Act 1993 - Public body	✓						26/07 2013
28/06 2013	Royal Mail Group Ltd.	Private under statutory duty	Other	Or otherwise under the Welsh Language Act 1993 - Public body				✓			29/11 2013
02/07 2013	Torfaen County Borough Council	Public	Telephone services	Or otherwise under the Welsh Language Act 1993 - Public body					✓		02/12 2013
03/07 2013	Vale of Glamorgan Council	Public	Correspondence	Or otherwise under the Welsh Language Act 1993 - Public body	✓						26/07 2013

Dyddiad derbyn	Sefydliad	Sector	Categori'r gŵyn	Statws y gŵyn	Cynamserol	Caewyd ar unwaith	Caewyd oherwydd diffyg tystiolaeth	Ystyriwyd ymhellach	Cynhaliwyd ymchwiliad statudol i'r gŵyn	Cyhoeddwyd argymhellion statudol	Dyddiad cau
03/07 2013	Cyngor Bwrdeistref Sirol Torfaen	Cyhoeddus	Gwasanaeth ffôn	Cwyn fel arall o dan Ddeddf yr Iaith Gymraeg 1993 - Corff cyhoeddus				✓	✓	✓	02/12 2013
08/07 2013	Cyngor Bwrdeistref Sirol Torfaen	Cyhoeddus	Gwasanaeth ffôn	Cwyn fel arall o dan Ddeddf yr Iaith Gymraeg 1993 - Corff cyhoeddus				✓	✓	✓	02/12 2013
09/07 2013	Coleg Harlech WEA	Cyhoeddus	Gwefannau	Cwyn o dan adran 18 Deddf yr Iaith Gymraeg 1993 - Corff cyhoeddus				✓			29/11 2013
09/07 2013	Gwasanaeth Datgelu a Gwahardd	Gwas neu asiant i'r Goron	Gohebiaeth	Cwyn o dan adran 18 Deddf yr Iaith Gymraeg 1993 - Gwas neu asiant i'r Goron				✓			25/11 2013
14/07 2013	Asiantaeth Trwyddedu Gywyr a Cherbydau	Gwas neu asiant i'r Goron	Gohebiaeth	Cwyn fel arall o dan Ddeddf yr Iaith Gymraeg 1993 - Gwas neu asiant i'r Goron				✓			26/07 2013
17/07 2013	Asiantaeth Trwyddedu Gywyr a Cherbydau	Gwas neu asiant i'r Goron	Ffurflenni	Cwyn fel arall o dan Ddeddf yr Iaith Gymraeg 1993 - Gwas neu asiant i'r Goron				✓			15/08 2013
18/07 2013	BBC	Cyhoeddus	Gohebiaeth	Cwyn fel arall o dan Ddeddf yr Iaith Gymraeg 1993 - Corff cyhoeddus				✓			26/07 2013
18/07 2013	Cyngor Bwrdeistref Sirol Torfaen	Cyhoeddus	Cyhoeddiadau	Cwyn fel arall o dan Ddeddf yr Iaith Gymraeg 1993 - Corff cyhoeddus				✓			26/07 2013
18/07 2013	Cyngor Bwrdeistref Sirol Torfaen	Cyhoeddus	Cyhoeddiadau	Cwyn fel arall o dan Ddeddf yr Iaith Gymraeg 1993 - Corff cyhoeddus				✓			26/07 2013
24/07 2013	Cyllid a Thollau EM	Gwas neu asiant i'r Goron	Gwefannau	Cwyn fel arall o dan Ddeddf yr Iaith Gymraeg 1993 - Gwas neu asiant i'r Goron				✓			28/11 2013
24/07 2013	Gwasanaeth Datgelu a Gwahardd	Gwas neu asiant i'r Goron	Gwefannau	Cwyn fel arall o dan Ddeddf yr Iaith Gymraeg 1993 - Gwas neu asiant i'r Goron							07/10 2013
25/07 2013	Anhysbys	Cyhoeddus	Cyfarfodydd wyneb yn wyneb	Cwyn fel arall o dan Ddeddf yr Iaith Gymraeg 1993 - Corff cyhoeddus						✓	07/10 2013

Date received	Organisation	Sector	Complaint category	Complaint status	Received too early	Closed at initial contact	Closed due to lack of evidence	Considered further	Subject of statutory investigation	Statutory recommendations published	Closure date
03/07 2013	Torfaen County Borough Council	Public	Telephone services	Or otherwise under the Welsh Language Act 1993 - Public body					✓	✓	02/12 2013
08/07 2013	Torfaen County Borough Council	Public	Telephone services	Or otherwise under the Welsh Language Act 1993 - Public body					✓	✓	02/12 2013
09/07 2013	Coleg Harlech WEA	Public	Websites	Complaint under section 18 of the Welsh Language Act 1993 - Public body				✓			29/11 2013
09/07 2013	Disclosure and Barring Service	Servant or agent of the Crown	Correspondence	Complaint under section 18 of the Welsh Language Act 1993 - Servant or agent of the Crown				✓			25/11 2013
16/07 2013	Driver and Vehicle Licensing Agency	Servant or agent of the Crown	Correspondence	Or otherwise under the Welsh Language Act 1993 - Servant or agent of the Crown	✓						26/07 2013
17/07 2013	Driver and Vehicle Licensing Agency	Servant or agent of the Crown	Forms	Or otherwise under the Welsh Language Act 1993 - Servant or agent of the Crown	✓						15/08 2013
18/07 2013	BBC	Public	Correspondence	Or otherwise under the Welsh Language Act 1993 - Public body	✓						26/07 2013
18/07 2013	Torfaen County Borough Council	Public	Publications	Or otherwise under the Welsh Language Act 1993 - Public body	✓						26/07 2013
18/07 2013	Torfaen County Borough Council	Public	Publications	Or otherwise under the Welsh Language Act 1993 - Public body	✓						26/07 2013
24/07 2013	HM Revenue and Customs	Servant or agent of the Crown	Websites	Or otherwise under the Welsh Language Act 1993 - Servant or agent of the Crown				✓			28/11 2013
24/07 2013	Disclosure and Barring Service	Servant or agent of the Crown	Websites	Or otherwise under the Welsh Language Act 1993 - Servant or agent of the Crown	✓						07/10 2013
25/07 2013	Unknown	Public	Face to face meetings	Or otherwise under the Welsh Language Act 1993 - Public body			✓				07/10 2013

Dyddiad derbyn	Sefydliad	Sector	Categori'r gŵyn	Statws y gŵyn	Cynamserol	Caewyd ar unwaith	Caewyd oherwydd diffyg tystiolaeth	Ystyriwyd ymhellach	Cynhaliwyd ymchwiliad statudol i'r gŵyn	Cyhoeddwyd argymhellion statudol	Dyddiad cau
26/07 2013	Adran Gwaith a Phensiynau	Gwas neu asiant i'r Goron	Gohebiaeth	Cwyn o dan adran 18 Deddf yr Iaith Gymraeg 1993 - Gwas neu asiant i'r Goron				✓			12/09 2013
26/07 2013	Bwrdd Iechyd Prifysgol Betsi Cadwaladr	Cyhoeddus	Gohebiaeth	Cwyn o dan adran 18 Deddf yr Iaith Gymraeg 1993 - Corff cyhoeddus				✓			16/01 2014
26/07 2013	Asiantaeth Trwyddedu Gyrrwyr a Cherbydau	Gwas neu asiant i'r Goron	Ffurflenni	Cwyn o dan adran 18 Deddf yr Iaith Gymraeg 1993 - Gwas neu asiant i'r Goron				✓			12/09 2013
30/07 2013	Cyngor Sir y Fflint	Cyhoeddus	Arall	Cwyn fel arall o dan Ddeddf yr Iaith Gymraeg 1993 - Corff cyhoeddus				✓			25/11 2013
30/07 2013	Swyddfa Basbort EM	Gwas neu asiant i'r Goron	Ffurflenni	Cwyn fel arall o dan Ddeddf yr Iaith Gymraeg 1993 - Gwas neu asiant i'r Goron		✓					15/08 2013
01/08 2013	Cyngor Bwrdeistref Sirol Torfaen	Cyhoeddus	Cyhoeddiadau	Cwyn fel arall o dan Ddeddf yr Iaith Gymraeg 1993 - Corff cyhoeddus				✓			11/02 2014
06/08 2013	Cyngor Bro Morgannwg	Cyhoeddus	Gohebiaeth	Cwyn fel arall o dan Ddeddf yr Iaith Gymraeg 1993 - Corff cyhoeddus		✓					20/08 2013
07/08 2013	Bwrdd Iechyd Prifysgol Betsi Cadwaladr	Cyhoeddus	Arall	Cwyn fel arall o dan Ddeddf yr Iaith Gymraeg 1993 - Corff cyhoeddus				✓			06/01 2014
07/08 2013	Ymddiriedolaeth GIG Gwasanaeth Ambiwians Cymru	Cyhoeddus	Gwasanaeth ffôn	Cwyn fel arall o dan Ddeddf yr Iaith Gymraeg 1993 - Corff cyhoeddus		✓					20/08 2013
12/08 2013	Asiantaeth Safonau Gyrru	Gwas neu asiant i'r Goron	Cyfarfodydd wyneb yn wyneb	Cwyn fel arall o dan Ddeddf yr Iaith Gymraeg 1993 - Gwas neu asiant i'r Goron		✓					20/08 2013
12/08 2013	Cyngor Bwrdeistref Sirol Merthyr Tudful	Cyhoeddus	Gohebiaeth	Cwyn o dan adran 18 Deddf yr Iaith Gymraeg 1993 - Corff cyhoeddus				✓			28/11 2013
14/08 2013	Adran Gwaith a Phensiynau	Gwas neu asiant i'r Goron	Cyfarfodydd wyneb yn wyneb	Cwyn fel arall o dan Ddeddf yr Iaith Gymraeg 1993 - Gwas neu asiant i'r Goron		✓					23/08 2013

Date received	Organisation	Sector	Complaint category	Complaint status	Received too early	Closed at initial contact	Closed due to lack of evidence	Considered further	Subject of statutory investigation	Statutory recommendations published	Closure date
26/07 2013	Department for Work and Pensions	Servant or agent of the Crown	Correspondence	Complaint under section 18 of the Welsh Language Act 1993 - Servant or agent of the Crown				✓			12/09 2013
26/07 2013	Betsi Cadwaladr University Health Board	Public	Correspondence	Complaint under section 18 of the Welsh Language Act 1993 - Public body				✓			16/01 2014
29/07 2013	Driver and Vehicle Licensing Agency	Servant or agent of the Crown	Forms	Complaint under section 18 of the Welsh Language Act 1993 - Servant or agent of the Crown				✓			12/09 2013
30/07 2013	Flintshire County Council	Public	Other	Or otherwise under the Welsh Language Act 1993 - Public body				✓			25/11 2013
30/07 2013	HM Passport Office	Servant or agent of the Crown	Forms	Or otherwise under the Welsh Language Act 1993 - Servant or agent of the Crown	✓						15/08 2013
07/08 2013	Torfaen County Borough Council	Public	Publications	Or otherwise under the Welsh Language Act 1993 - Public body				✓			11/02 2014
06/08 2013	Vale of Glamorgan Council	Public	Correspondence	Or otherwise under the Welsh Language Act 1993 - Public body	✓						20/08 2013
07/08 2013	Betsi Cadwaladr University Health Board	Public	Other	Or otherwise under the Welsh Language Act 1993 - Public body				✓			06/01 2014
07/08 2013	Welsh Ambulance Service NHS Trust	Public	Telephone services	Or otherwise under the Welsh Language Act 1993 - Public body	✓						20/08 2013
12/08 2013	Driving Standards Agency	Servant or agent of the Crown	Face to face meetings	Or otherwise under the Welsh Language Act 1993 - Servant or agent of the Crown	✓						20/08 2013
12/08 2013	Merthyr Tydfil County Borough Council	Public	Correspondence	Complaint under section 18 of the Welsh Language Act 1993 - Public body				✓			28/11 2013
14/08 2013	Department for Work and Pensions	Servant or agent of the Crown	Face to face meetings	Or otherwise under the Welsh Language Act 1993 - Servant or agent of the Crown	✓						23/08 2013

Dyddiad derbyn	Sefydliad	Sector	Categori'r gŵyn	Statws y gŵyn	Cynamserol	Caewyd ar unwaith	Caewyd oherwydd diffyg tystiolaeth	Ystyriwyd ymhellach	Cynhaliwyd ymchwiliad statudol i'r gŵyn	Cyhoeddwyd argymhellion statudol	Dyddiad cau
16/08 2013	Cyngor Bwrdeistref Sirol Castell-nedd Port Talbot	Cyhoeddus	Arall	Cwyn o dan adran 18 Deddf yr Iaith Gymraeg 1993 - Corff cyhoeddus				✓			02/12 2013
16/08 2013	Cyngor Bwrdeistref Sirol Merthyr Tudful	Cyhoeddus	Gohebiaeth	Cwyn fel arall o dan Ddeddf yr Iaith Gymraeg 1993 - Corff cyhoeddus	✓						23/08 2013
16/08 2013	Gwasanaeth Llysoedd a Thribwilysoedd EM	Gwas neu asiant i'r Goron	Gohebiaeth	Cwyn fel arall o dan Ddeddf yr Iaith Gymraeg 1993 - Gwas neu asiant i'r Goron	✓						23/08 2013
17/08 2013	Cyngor Sir Gâr	Cyhoeddus	Gohebiaeth	Cwyn fel arall o dan Ddeddf yr Iaith Gymraeg 1993 - Corff cyhoeddus	✓						23/08 2013
21/08 2013	Asiantaeth Safonau Gyrru	Gwas neu asiant i'r Goron	Cyfarfodydd wyneb yn wyneb	Cwyn o dan adran 18 Deddf yr Iaith Gymraeg 1993 - Gwas neu asiant i'r Goron				✓			06/12 2013
21/08 2013	Coleg Sir Benfro	Cyhoeddus	Cyhoeddiadau	Cwyn fel arall o dan Ddeddf yr Iaith Gymraeg 1993 - Corff cyhoeddus				✓			03/10 2013
27/08 2013	Swyddfa Basbort EM	Gwas neu asiant i'r Goron	Gwefannau	Cwyn o dan adran 18 Deddf yr Iaith Gymraeg 1993 - Gwas neu asiant i'r Goron				✓			24/10 2013
30/08 2013	Rheoleiddwr Pensiynau	Cyhoeddus	Cyhoeddiadau	Cwyn fel arall o dan Ddeddf yr Iaith Gymraeg 1993 - Corff cyhoeddus	✓						12/09 2013
02/09 2013	BBC	Cyhoeddus	Arall	Cwyn fel arall o dan Ddeddf yr Iaith Gymraeg 1993 - Corff cyhoeddus	✓						12/09 2013
02/09 2013	Cyngor Bwrdeistref Sirol Torfaen	Cyhoeddus	Arwyddion	Cwyn fel arall o dan Ddeddf yr Iaith Gymraeg 1993 - Corff cyhoeddus	✓						12/09 2013
02/09 2013	Cyngor Bwrdeistref Sirol Torfaen	Cyhoeddus	Arwyddion	Cwyn fel arall o dan Ddeddf yr Iaith Gymraeg 1993 - Corff cyhoeddus	✓						12/09 2013
02/09 2013	Heddlu Dyfed Powys	Cyhoeddus	Cyfarfodydd wyneb yn wyneb	Cwyn fel arall o dan Ddeddf yr Iaith Gymraeg 1993 - Corff cyhoeddus	✓						12/09 2013

Date received	Organisation	Sector	Complaint category	Complaint status	Received too early	Closed at initial contact	Closed due to lack of evidence	Considered further	Subject of statutory investigation	Statutory recommendations published	Closure date
16/08 2013	Neath Port Talbot County Borough Council	Public	Other	Complaint under section 18 of the Welsh Language Act 1993 - Public body				✓			02/12 2013
16/08 2013	Merthyr Tydfil County Borough Council	Public	Correspondence	Or otherwise under the Welsh Language Act 1993 - Public body	✓						23/08 2013
16/08 2013	HM Courts and Tribunals Service	Servant or agent of the Crown	Correspondence	Or otherwise under the Welsh Language Act 1993 - Servant or agent of the Crown	✓						23/08 2013
16/08 2013	Carmarthenshire County Council	Public	Correspondence	Or otherwise under the Welsh Language Act 1993 - Public body	✓						23/08 2013
27/08 2013	Driving Standards Agency	Servant or agent of the Crown	Face to face meetings	Complaint under section 18 of the Welsh Language Act 1993 - Servant or agent of the Crown				✓			06/12 2013
27/08 2013	Pembrokeshire College	Public	Publications	Or otherwise under the Welsh Language Act 1993 - Public body				✓			03/10 2013
27/08 2013	HM Passport Office	Servant or agent of the Crown	Websites	Complaint under section 18 of the Welsh Language Act 1993 - Servant or agent of the Crown				✓			24/10 2013
30/08 2013	The Pensions Regulator	Public	Publications	Or otherwise under the Welsh Language Act 1993 - Public body	✓						12/09 2013
02/09 2013	BBC	Public	Other	Or otherwise under the Welsh Language Act 1993 - Public body	✓						12/09 2013
02/09 2013	Torfaen County Borough Council	Public	Signage	Or otherwise under the Welsh Language Act 1993 - Public body	✓						12/09 2013
02/09 2013	Torfaen County Borough Council	Public	Signage	Or otherwise under the Welsh Language Act 1993 - Public body	✓						12/09 2013
02/09 2013	Dyfed Powys Police	Public	Face to face meetings	Or otherwise under the Welsh Language Act 1993 - Public body	✓						12/09 2013

Dyddiad derbyn	Sefydliad	Sector	Categori'r gŵyn	Statws y gŵyn	Cynamserol	Caewyd ar unwaith	Caewyd oherwydd diffyg tystiolaeth	Ystyriwyd ymhellach	Cynhaliwyd ymchwiliad statudol i'r gŵyn	Cyhoeddwyd argymhellion statudol	Dyddiad cau
03/09 2013	Cyngor Bwrdeistref Sirol Torfaen	Cyhoeddus	Cyhoeddiadau	Cwyn fel arall o dan Ddeddf yr Iaith Gymraeg 1993 - Corff cyhoeddus	✓						12/09 2013
03/09 2013	Cyngor Bwrdeistref Sirol Torfaen	Cyhoeddus	Cyhoeddiadau	Cwyn fel arall o dan Ddeddf yr Iaith Gymraeg 1993 - Corff cyhoeddus	✓						12/09 2013
04/09 2013	Llywodraeth Cymru	Gwas neu asiant i'r Goron	Cyhoeddiadau	Cwyn fel arall o dan Ddeddf yr Iaith Gymraeg 1993 - Gwas neu asiant i'r Goron			✓				04/12 2013
04/09 2013	Cyngor Bwrdeistref Sirol Torfaen	Cyhoeddus	Cyhoeddiadau	Cwyn fel arall o dan Ddeddf yr Iaith Gymraeg 1993 - Corff cyhoeddus	✓						12/09 2013
04/09 2013	Cyngor Bwrdeistref Sirol Torfaen	Cyhoeddus	Cyhoeddiadau	Cwyn fel arall o dan Ddeddf yr Iaith Gymraeg 1993 - Corff cyhoeddus	✓						12/09 2013
04/09 2013	Cyngor Caerdydd	Cyhoeddus	Cyhoeddiadau	Cwyn o dan adran 18 Ddeddf yr Iaith Gymraeg 1993 - Corff cyhoeddus				✓			20/03 2014
09/09 2013	Cyngor Bwrdeistref Sirol Torfaen	Cyhoeddus	Cyhoeddiadau	Cwyn fel arall o dan Ddeddf yr Iaith Gymraeg 1993 - Corff cyhoeddus	✓						07/10 2013
10/09 2013	Cyllid a Thollau EM	Gwas neu asiant i'r Goron	Gohebiaeth	Cwyn o dan adran 18 Ddeddf yr Iaith Gymraeg 1993 - Gwas neu asiant i'r Goron				✓			15/01 2014
11/09 2013	Bwrdd Iechyd Prifysgol Hywel Dda	Cyhoeddus	Arall	Cwyn fel arall o dan Ddeddf yr Iaith Gymraeg 1993 - Corff cyhoeddus			✓				19/09 2013
11/09 2013	Bwrdd Iechyd Prifysgol Hywel Dda	Cyhoeddus	Cyfarfodydd wyneb yn wyneb	Cwyn fel arall o dan Ddeddf yr Iaith Gymraeg 1993 - Corff cyhoeddus	✓						02/12 2013
11/09 2013	Cyngor Sir Penfro	Cyhoeddus	Gohebiaeth	Cwyn fel arall o dan Ddeddf yr Iaith Gymraeg 1993 - Corff cyhoeddus	✓						19/09 2013
12/09 2013	Cyngor Bwrdeistref Sirol Torfaen	Cyhoeddus	Cyhoeddiadau	Cwyn fel arall o dan Ddeddf yr Iaith Gymraeg 1993 - Corff cyhoeddus	✓						07/10 2013

Date received	Organisation	Sector	Complaint category	Complaint status	Received too early	Closed at initial contact	Closed due to lack of evidence	Considered further	Subject of statutory investigation	Statutory recommendations published	Closure date
03/09 2013	Torfaen County Borough Council	Public	Publications	Or otherwise under the Welsh Language Act 1993 - Public body	✓						12/09 2013
03/09 2013	Torfaen County Borough Council	Public	Publications	Or otherwise under the Welsh Language Act 1993 - Public body	✓						12/09 2013
04/09 2013	Welsh Government	Servant or agent of the Crown	Publications	Or otherwise under the Welsh Language Act 1993 - Servant or agent of the Crown			✓				04/12 2013
06/09 2013	Torfaen County Borough Council	Public	Publications	Or otherwise under the Welsh Language Act 1993 - Public body	✓						12/09 2013
06/09 2013	Torfaen County Borough Council	Public	Publications	Or otherwise under the Welsh Language Act 1993 - Public body	✓						12/09 2013
07/09 2013	Cardiff Council	Public	Publications	Complaint under section 18 of the Welsh Language Act 1993 - Public body				✓			20/03 2014
09/09 2013	Torfaen County Borough Council	Public	Publications	Or otherwise under the Welsh Language Act 1993 - Public body	✓						07/10 2013
10/09 2013	HIM Revenue and Customs	Servant or agent of the Crown	Correspondence	Complaint under section 18 of the Welsh Language Act 1993 - Servant or agent of the Crown				✓			15/01 2014
11/09 2013	Hywel Dda University Health Board	Public	Other	Or otherwise under the Welsh Language Act 1993 - Public body			✓				19/09 2013
11/09 2013	Hywel Dda University Health Board	Public	Face to face meetings	Or otherwise under the Welsh Language Act 1993 - Public body	✓						02/12 2013
11/09 2013	Pembrokeshire County Council	Public	Correspondence	Or otherwise under the Welsh Language Act 1993 - Public body	✓						19/09 2013
12/09 2013	Torfaen County Borough Council	Public	Publications	Or otherwise under the Welsh Language Act 1993 - Public body	✓						07/10 2013

Dyddiad derbyn	Sefydliad	Sector	Categori'r gŵyn	Statws y gŵyn	Cynamserol	Caewyd ar unwaith	Caewyd oherwydd diffyg tystiolaeth	Ystyriwyd ymhellach	Cynhaliwyd ymchwiliad statudol i'r gŵyn	Cyhoeddwyd argymhellion statudol	Dyddiad cau
13/09 2013	Asiantaeth Trwyddedu Gywyr a Cherbydau	Gwas neu asiant i'r Goron	Ffurflenni	Cwyn fel arall o dan Ddeddf yr Iaith Gymraeg 1993 - Gwas neu asiant i'r Goron				✓			06/12 2013
13/09 2013	Cyngor Dinas Casnewydd	Cyhoeddus	Gwefannau	Cwyn o dan adran 18 Ddeddf yr Iaith Gymraeg 1993 - Corff cyhoeddus				✓			13/02 2014
18/09 2013	Cyngor Bwrdeistref Sirol Torfaen	Cyhoeddus	Gwefannau	Cwyn fel arall o dan Ddeddf yr Iaith Gymraeg 1993 - Corff cyhoeddus				✓			07/10 2013
17/09 2013	Cyngor Bwrdeistref Sirol Torfaen	Cyhoeddus	Gwefannau	Cwyn fel arall o dan Ddeddf yr Iaith Gymraeg 1993 - Corff cyhoeddus				✓			07/10 2013
18/09 2013	Grŵp y Post Brenhinol	Preifat dan ddyletswydd statudol	Ffurflenni	Cwyn fel arall o dan Ddeddf yr Iaith Gymraeg 1993 - Corff cyhoeddus				✓			07/10 2013
18/09 2013	Cyngor Bwrdeistref Sirol Torfaen	Cyhoeddus	Gwefannau	Cwyn fel arall o dan Ddeddf yr Iaith Gymraeg 1993 - Corff cyhoeddus				✓			11/02 2014
18/09 2013	Cyngor Bwrdeistref Sirol Torfaen	Cyhoeddus	Cyhoeddiadau	Cwyn o dan adran 18 Ddeddf yr Iaith Gymraeg 1993 - Corff cyhoeddus				✓			07/10 2013
19/09 2013	Bwrdd Iechyd Prifysgol Caerdydd a'r Fro	Cyhoeddus	Gohebiaeth	Cwyn o dan adran 18 Ddeddf yr Iaith Gymraeg 1993 - Corff cyhoeddus				✓			17/02 2014
23/09 2013	Cyngor Bwrdeistref Sirol Torfaen	Cyhoeddus	Arwyddion	Cwyn fel arall o dan Ddeddf yr Iaith Gymraeg 1993 - Corff cyhoeddus				✓			07/10 2013
23/09 2013	Cyngor Bwrdeistref Sirol Torfaen	Cyhoeddus	Arwyddion	Cwyn fel arall o dan Ddeddf yr Iaith Gymraeg 1993 - Corff cyhoeddus				✓			11/03 2014
23/09 2013	Cyngor Bwrdeistref Sirol Torfaen	Cyhoeddus	Gwefannau	Cwyn o dan adran 18 Ddeddf yr Iaith Gymraeg 1993 - Corff cyhoeddus				✓			07/10 2013
23/09 2013	Prifysgol Abertawe	Cyhoeddus	Cyhoeddiadau	Cwyn fel arall o dan Ddeddf yr Iaith Gymraeg 1993 - Corff cyhoeddus				✓			22/11 2013

Date received	Organisation	Sector	Complaint category	Complaint status	Received too early	Closed at initial contact	Closed due to lack of evidence	Considered further	Subject of statutory investigation	Statutory recommendations published	Closure date
13/09 2013	Driver and Vehicle Licensing Agency	Servant or agent of the Crown	Forms	Or otherwise under the Welsh Language Act 1993 - Servant or agent of the Crown				✓			06/12 2013
13/09 2013	Newport City Council	Public	Websites	Complaint under section 18 of the Welsh Language Act 1993 - Public body				✓			13/02 2014
16/09 2013	Torfaen County Borough Council	Public	Websites	Or otherwise under the Welsh Language Act 1993 - Public body	✓						07/10 2013
16/09 2013	Torfaen County Borough Council	Public	Websites	Or otherwise under the Welsh Language Act 1993 - Public body	✓						07/10 2013
16/09 2013	Royal Mail Group Ltd.	Private under statutory duty	Forms	Or otherwise under the Welsh Language Act 1993 - Public body	✓						07/10 2013
16/09 2013	Torfaen County Borough Council	Public	Websites	Or otherwise under the Welsh Language Act 1993 - Public body	✓						11/02 2014
18/09 2013	Torfaen County Borough Council	Public	Publications	Complaint under section 18 of the Welsh Language Act 1993 - Public body				✓			07/10 2013
19/09 2013	Cardiff and Vale University Health Board	Public	Correspondence	Complaint under section 18 of the Welsh Language Act 1993 - Public body				✓			17/02 2014
23/09 2013	Torfaen County Borough Council	Public	Signage	Or otherwise under the Welsh Language Act 1993 - Public body	✓						07/10 2013
23/09 2013	Torfaen County Borough Council	Public	Signage	Or otherwise under the Welsh Language Act 1993 - Public body	✓						11/03 2014
23/09 2013	Torfaen County Borough Council	Public	Websites	Complaint under section 18 of the Welsh Language Act 1993 - Public body				✓			07/10 2013
23/09 2013	Swansea University	Public	Publications	Or otherwise under the Welsh Language Act 1993 - Public body				✓			22/11 2013

Dyddiad derbyn	Sefydliad	Sector	Categori'r gŵyn	Statws y gŵyn	Cynamserol	Caewyd ar unwaith	Caewyd oherwydd diffyg tystiolaeth	Ystyriwyd ymhellach	Cynhaliwyd ymchwiliad statudol i'r gŵyn	Cyhoeddwyd argymhellion statudol	Dyddiad cau
24/09 2013	Cyngor Bwrdeistref Sirol Torfaen	Cyhoeddus	Arwyddion	Cwyn fel arall o dan Ddeddf yr Iaith Gymraeg 1993 - Corff cyhoeddus	✓						07/10 2013
27/09 2013	Prifysgol Cymru y Drindod Dewi Sant	Cyhoeddus	Gohebiaeth	Cwyn fel arall o dan Ddeddf yr Iaith Gymraeg 1993 - Corff cyhoeddus	✓			✓			06/12 2013
30/09 2013	Cyngor Bwrdeistref Sirol Blaenau Gwent	Cyhoeddus	Arwyddion	Cwyn o dan adran 18 Deddf yr Iaith Gymraeg 1993 - Corff cyhoeddus	✓			✓			25/11 2013
01/10 2013	Bwrdd Iechyd Prifysgol Hywel Dda	Cyhoeddus	Gwasanaeth ffôn	Cwyn fel arall o dan Ddeddf yr Iaith Gymraeg 1993 - Corff cyhoeddus	✓			✓			17/02 2014
01/10 2013	Cyngor Bwrdeistref Sirol Caerffili	Cyhoeddus	Arall	Cwyn fel arall o dan Ddeddf yr Iaith Gymraeg 1993 - Corff cyhoeddus	✓						24/10 2013
01/10 2013	Cyngor Bwrdeistref Sirol Torfaen	Cyhoeddus	Arwyddion	Cwyn o dan adran 18 Deddf yr Iaith Gymraeg 1993 - Corff cyhoeddus	✓			✓			11/02 2014
07/10 2013	Adran Gwaith a Phensiynau	Gwas neu asiant i'r Goron	Arall	Cwyn fel arall o dan Ddeddf yr Iaith Gymraeg 1993 - Gwas neu asiant i'r Goron	✓						24/10 2013
07/10 2013	Cyngor Bwrdeistref Sirol Torfaen	Cyhoeddus	Arwyddion	Cwyn fel arall o dan Ddeddf yr Iaith Gymraeg 1993 - Corff cyhoeddus	✓						04/12 2013
07/10 2013	Cyngor Sir Ceredigion	Cyhoeddus	Gohebiaeth	Cwyn fel arall o dan Ddeddf yr Iaith Gymraeg 1993 - Corff cyhoeddus	✓						24/10 2013
08/10 2013	Cyngor Bwrdeistref Sirol Torfaen	Cyhoeddus	Arwyddion	Cwyn fel arall o dan Ddeddf yr Iaith Gymraeg 1993 - Corff cyhoeddus	✓						25/10 2013
08/10 2013	Cyngor Bwrdeistref Sirol Torfaen	Cyhoeddus	Arwyddion	Cwyn fel arall o dan Ddeddf yr Iaith Gymraeg 1993 - Corff cyhoeddus	✓						25/10 2013
08/10 2013	Cyngor Bwrdeistref Sirol Torfaen	Cyhoeddus	Arwyddion	Cwyn fel arall o dan Ddeddf yr Iaith Gymraeg 1993 - Corff cyhoeddus	✓						22/11 2013

Date received	Organisation	Sector	Complaint category	Complaint status	Received too early	Closed at initial contact	Closed due to lack of evidence	Considered further	Subject of statutory investigation	Statutory recommendations published	Closure date
24/09 2013	Torfaen County Borough Council	Public	Signage	Or otherwise under the Welsh Language Act 1993 - Public body	✓						07/10 2013
27/09 2013	University of Wales Trinity Saint David	Public	Correspondence	Or otherwise under the Welsh Language Act 1993 - Public body				✓			06/12 2013
30/09 2013	Blaenau Gwent County Borough Council	Public	Signage	Complaint under section 18 of the Welsh Language Act 1993 - Public body				✓			25/11 2013
01/10 2013	Hywel Dda University Health Board	Public	Telephone services	Or otherwise under the Welsh Language Act 1993 - Public body				✓			17/02 2014
01/10 2013	Caerphilly County Borough Council	Public	Other	Or otherwise under the Welsh Language Act 1993 - Public body	✓						24/10 2013
07/10 2013	Torfaen County Borough Council	Public	Signage	Complaint under section 18 of the Welsh Language Act 1993 - Public body				✓			11/02 2014
07/10 2013	Department for Work and Pensions	Servant or agent of the Crown	Other	Or otherwise under the Welsh Language Act 1993 - Servant or agent of the Crown	✓						24/10 2013
07/10 2013	Torfaen County Borough Council	Public	Signage	Or otherwise under the Welsh Language Act 1993 - Public body	✓						04/12 2013
07/10 2013	Ceredigion County Council	Public	Correspondence	Or otherwise under the Welsh Language Act 1993 - Public body	✓						24/10 2013
08/10 2013	Torfaen County Borough Council	Public	Signage	Or otherwise under the Welsh Language Act 1993 - Public body	✓						25/10 2013
08/10 2013	Torfaen County Borough Council	Public	Signage	Or otherwise under the Welsh Language Act 1993 - Public body	✓						25/10 2013
08/10 2013	Torfaen County Borough Council	Public	Signage	Or otherwise under the Welsh Language Act 1993 - Public body	✓						22/11 2013

Dyddiad derbyn	Sefydliad	Sector	Categori'r gŵyn	Statws y gŵyn	Cynamserol	Caewyd ar unwaith	Caewyd oherwydd diffyg tystiolaeth	Ystyriwyd ymhellach	Cynhaliwyd ymchwiliad statudol i'r gŵyn	Cyhoeddwyd argymhellion statudol	Dyddiad cau
08/10 2013	Cyngor Sir Powys	Cyhoeddus	Arwyddion	Cwyn fel arall o dan Ddeddf yr Iaith Gymraeg 1993 - Corff cyhoeddus	✓						04/12 2013
09/10 2013	Cyngor Deintyddol Cyffredinol	Cyhoeddus	Cyhoeddiadau	Cwyn o dan adran 18 Ddeddf yr Iaith Gymraeg 1993 - Corff cyhoeddus				✓			29/01 2014
14/10 2013	Cyngor Bwrdeistref Sirol Torfaen	Cyhoeddus	Arwyddion	Cwyn fel arall o dan Ddeddf yr Iaith Gymraeg 1993 - Corff cyhoeddus	✓						22/11 2013
14/10 2013	Cyngor Sir Powys	Cyhoeddus	Gohebiaeth	Cwyn fel arall o dan Ddeddf yr Iaith Gymraeg 1993 - Corff cyhoeddus	✓						24/10 2013
14/10 2013	Asiantaeth Trwyddedu Gywyr a Cherbydau	Gwas neu asiant i'r Goron	Gohebiaeth	Cwyn fel arall o dan Ddeddf yr Iaith Gymraeg 1993 - Gwas neu asiant i'r Goron			✓				04/02 2014
14/10 2013	Gwasanaeth Datgelu a Gwahardd	Gwas neu asiant i'r Goron	Gwefannau	Cwyn fel arall o dan Ddeddf yr Iaith Gymraeg 1993 - Gwas neu asiant i'r Goron				✓			04/02 2014
17/10 2013	Gweinyddiaeth Cyfiawnder	Gwas neu asiant i'r Goron	Cyhoeddiadau	Cwyn fel arall o dan Ddeddf yr Iaith Gymraeg 1993 - Gwas neu asiant i'r Goron				✓			04/02 2014
18/10 2013	Bwrdd Iechyd Prifysgol Betsi Cadwaladr	Cyhoeddus	Gwefannau	Cwyn fel arall o dan Ddeddf yr Iaith Gymraeg 1993 - Corff cyhoeddus	✓						22/11 2013
21/10 2013	Cofrestrfa Tir	Gwas neu asiant i'r Goron	Gohebiaeth	Cwyn fel arall o dan Ddeddf yr Iaith Gymraeg 1993 - Gwas neu asiant i'r Goron	✓						22/11 2013
22/10 2013	Cyfoeth Naturiol Cymru	Cyhoeddus	Gohebiaeth	Cwyn fel arall o dan Ddeddf yr Iaith Gymraeg 1993 - Corff cyhoeddus	✓						22/11 2013
24/10 2013	Cyngor Bwrdeistref Sirol Castell-nedd Port Talbot	Cyhoeddus	Cyhoeddiadau	Cwyn fel arall o dan Ddeddf yr Iaith Gymraeg 1993 - Corff cyhoeddus	✓						22/11 2013
24/10 2013	Cyngor Caerdydd	Cyhoeddus	Cyhoeddiadau	Cwyn o dan adran 18 Ddeddf yr Iaith Gymraeg 1993 - Corff cyhoeddus				✓			22/01 2014

Date received	Organisation	Sector	Complaint category	Complaint status	Received too early	Closed at initial contact	Closed due to lack of evidence	Considered further	Subject of statutory investigation	Statutory recommendations published	Closure date
08/10 2013	Powys County Council	Public	Signage	Or otherwise under the Welsh Language Act 1993 - Public body	✓						04/12 2013
09/10 2013	General Dental Council	Public	Publications	Complaint under section 18 of the Welsh Language Act 1993 - Public body				✓			29/01 2014
10/10 2013	Torfaen County Borough Council	Public	Signage	Or otherwise under the Welsh Language Act 1993 - Public body	✓						22/11 2013
10/10 2013	Powys County Council	Public	Correspondence	Or otherwise under the Welsh Language Act 1993 - Public body	✓						24/10 2013
10/10 2013	Driver and Vehicle Licensing Agency	Servant or agent of the Crown	Correspondence	Or otherwise under the Welsh Language Act 1993 - Servant or agent of the Crown			✓				04/02 2014
10/10 2013	Disclosure and Barring Service	Servant or agent of the Crown	Websites	Or otherwise under the Welsh Language Act 1993 - Servant or agent of the Crown				✓			04/02 2014
17/10 2013	Ministry of Justice	Servant or agent of the Crown	Publications	Or otherwise under the Welsh Language Act 1993 - Servant or agent of the Crown				✓			04/02 2014
18/10 2013	Betsi Cadwaladr University Health Board	Public	Websites	Or otherwise under the Welsh Language Act 1993 - Public body	✓						22/11 2013
21/10 2013	Land Registry	Servant or agent of the Crown	Correspondence	Or otherwise under the Welsh Language Act 1993 - Servant or agent of the Crown	✓						22/11 2013
22/10 2013	Natural Resources Wales	Public	Correspondence	Or otherwise under the Welsh Language Act 1993 - Public body	✓						22/11 2013
24/10 2013	Neath Port Talbot County Borough Council	Public	Publications	Or otherwise under the Welsh Language Act 1993 - Public body	✓						22/11 2013
24/10 2013	Cardiff Council	Public	Publications	Complaint under section 18 of the Welsh Language Act 1993 - Public body				✓			22/01 2014

Dyddiad derbyn	Sefydliad	Sector	Categori'r gŵyn	Statws y gŵyn	Cynamserol	Caewyd ar unwaith	Caewyd oherwydd diffyg tystiolaeth	Ystyriwyd ymhellach	Cynhaliwyd ymchwiliad statudol i'r gŵyn	Cyhoeddwyd argymhellion statudol	Dyddiad cau
29/10 2013	Cyngor Dinas Casnewydd	Cyhoeddus	Cyhoeddiadau	Cwyn fel arall o dan Ddeddf yr Iaith Gymraeg 1993 - Corff cyhoeddus				✓			11/02 2014
31/10 2013	Adran Gwaith a Phensynau	Gwas neu asiant i'r Goron	Gwasanaeth ffôn	Cwyn fel arall o dan Ddeddf yr Iaith Gymraeg 1993 - Gwas neu asiant i'r Goron	✓						22/11 2013
31/10 2013	Cyngor Bwrdeistref Sirol Pen-y-bont ar Ogwr	Cyhoeddus	Gohebiaeth	Cwyn fel arall o dan Ddeddf yr Iaith Gymraeg 1993 - Corff cyhoeddus				✓			16/01 2014
31/10 2013	Cyngor Sir Powys	Cyhoeddus	Gohebiaeth	Cwyn o dan adran 18 Deddf yr Iaith Gymraeg 1993 - Corff cyhoeddus				✓			Heb ei chau
31/10 2013	Llywodraeth Cymru	Gwas neu asiant i'r Goron	Cyhoeddiadau	Cwyn fel arall o dan Ddeddf yr Iaith Gymraeg 1993 - Gwas neu asiant i'r Goron				✓			11/02 2014
01/11 2013	Adran Gwaith a Phensynau	Gwas neu asiant i'r Goron	Gohebiaeth	Cwyn o dan adran 18 Deddf yr Iaith Gymraeg 1993 - Gwas neu asiant i'r Goron				✓			07/01 2014
01/11 2013	Bwrdd Iechyd Prifysgol Betsi Cadwaladr	Cyhoeddus	Arall	Cwyn fel arall o dan Ddeddf yr Iaith Gymraeg 1993 - Corff cyhoeddus				✓			06/01 2014
01/11 2013	Cyngor Dinas Casnewydd	Cyhoeddus	Arall	Cwyn fel arall o dan Ddeddf yr Iaith Gymraeg 1993 - Corff cyhoeddus				✓			20/03 2014
01/11 2013	Cyngor Sir y Fflint	Cyhoeddus	Gohebiaeth	Cwyn fel arall o dan Ddeddf yr Iaith Gymraeg 1993 - Corff cyhoeddus					✓		22/11 2013
01/11 2013	Cynilion a Buddsoddiadau Cenedlaethol	Gwas neu asiant i'r Goron	Gohebiaeth	Cwyn fel arall o dan Ddeddf yr Iaith Gymraeg 1993 - Gwas neu asiant i'r Goron				✓			22/11 2013
04/11 2013	Llywodraeth Cymru	Gwas neu asiant i'r Goron	Cyfarfodydd wyneb yn wyneb	Cwyn fel arall o dan Ddeddf yr Iaith Gymraeg 1993 - Gwas neu asiant i'r Goron				✓			22/11 2013
06/11 2013	Ofgem	Gwas neu asiant i'r Goron	Gwefannau	Cwyn fel arall o dan Ddeddf yr Iaith Gymraeg 1993 - Gwas neu asiant i'r Goron				✓			04/12 2013

Date received	Organisation	Sector	Complaint category	Complaint status	Received too early	Closed at initial contact	Closed due to lack of evidence	Considered further	Subject of statutory investigation	Statutory recommendations published	Closure date
29/10 2013	Newport City Council	Public	Publications	Or otherwise under the Welsh Language Act 1993 - Public body				✓			11/02 2014
31/10 2013	Department for Work and Pensions	Servant or agent of the Crown	Telephone services	Or otherwise under the Welsh Language Act 1993 - Servant or agent of the Crown	✓						22/11 2013
31/10 2013	Bridgend County Borough Council	Public	Correspondence	Or otherwise under the Welsh Language Act 1993 - Public body				✓			16/01 2014
31/10 2013	Powys County Council	Public	Correspondence	Complaint under section 18 of the Welsh Language Act 1993 - Public body				✓			Not closed
31/10 2013	Welsh Government	Servant or agent of the Crown	Publications	Or otherwise under the Welsh Language Act 1993 - Servant or agent of the Crown				✓			11/02 2014
01/11 2013	Department for Work and Pensions	Servant or agent of the Crown	Correspondence	Complaint under section 18 of the Welsh Language Act 1993 - Servant or agent of the Crown				✓			07/01 2014
01/11 2013	Betsi Cadwaladr University Health Board	Public	Other	Or otherwise under the Welsh Language Act 1993 - Public body				✓			06/01 2014
01/11 2013	Newport City Council	Public	Other	Or otherwise under the Welsh Language Act 1993 - Public body				✓			20/03 2014
01/11 2013	Flintshire County Council	Public	Correspondence	Or otherwise under the Welsh Language Act 1993 - Public body	✓						22/11 2013
01/11 2013	National Savings and Investments	Servant or agent of the Crown	Correspondence	Or otherwise under the Welsh Language Act 1993 - Servant or agent of the Crown	✓						22/11 2013
04/11 2013	Welsh Government	Servant or agent of the Crown	Face to face meetings	Or otherwise under the Welsh Language Act 1993 - Servant or agent of the Crown	✓						22/11 2013
06/11 2013	Ofgem	Servant or agent of the Crown	Websites	Or otherwise under the Welsh Language Act 1993 - Servant or agent of the Crown	✓						04/12 2013

Dyddiad derbyn	Sefydliad	Sector	Categori'r gŵyn	Statws y gŵyn	Cynamserol	Caewyd ar unwaith	Caewyd oherwydd diffyg tystiolaeth	Ystyriwyd ymhellach	Cynhaliwyd ymchwiliad statudol i'r gŵyn	Cyhoeddwyd argymhellion statudol	Dyddiad cau
07/11 2013	Swyddfa Gartref	Gwas neu asiant i'r Goron	Ffurflenni	Cwyn fel arall o dan Ddeddf yr Iaith Gymraeg 1993 - Gwas neu asiant i'r Goron				✓			04/02 2014
08/11 2013	Chwaraeon Cymru	Cyhoeddus	Gwefannau	Cwyn fel arall o dan Ddeddf yr Iaith Gymraeg 1993 - Corff cyhoeddus	✓						20/01 2014
09/11 2013	Cyngor Bwrdeistref Sirol Blaenau Gwent	Cyhoeddus	Arwyddion	Cwyn fel arall o dan Ddeddf yr Iaith Gymraeg 1993 - Corff cyhoeddus				✓			02/12 2013
09/11 2013	Llywodraeth Cymru	Gwas neu asiant i'r Goron	Gohebiaeth	Cwyn fel arall o dan Ddeddf yr Iaith Gymraeg 1993 - Gwas neu asiant i'r Goron	✓						22/11 2013
14/11 2013	Asiantaeth Trwyddedu Gywir a Cherbydau	Gwas neu asiant i'r Goron	Ffurflenni	Cwyn fel arall o dan Ddeddf yr Iaith Gymraeg 1993 - Gwas neu asiant i'r Goron				✓			20/01 2014
15/11 2013	BBC - Trwyddedu Teledu	Cyhoeddus	Arall	Cwyn o dan adran 18 Deddf yr Iaith Gymraeg 1993 - Corff cyhoeddus				✓			06/12 2013
18/11 2013	Bwrdd Iechyd Prifysgol Hywel Dda	Cyhoeddus	Cyfarfodydd wyneb yn wyneb	Cwyn o dan adran 18 Deddf yr Iaith Gymraeg 1993 - Corff cyhoeddus				✓			Heb ei chau
18/11 2013	Cyngor Bro Morgannwg	Cyhoeddus	Arwyddion	Cwyn o dan adran 18 Deddf yr Iaith Gymraeg 1993 - Corff cyhoeddus				✓			11/02 2014
18/11 2013	Cyngor Caerdydd	Cyhoeddus	Arwyddion	Cwyn o dan adran 18 Deddf yr Iaith Gymraeg 1993 - Corff cyhoeddus				✓			Heb ei chau
19/11 2013	Bwrdd Iechyd Prifysgol Betsi Cadwaladr	Cyhoeddus	Gohebiaeth	Cwyn fel arall o dan Ddeddf yr Iaith Gymraeg 1993 - Corff cyhoeddus				✓			16/01 2014
20/11 2013	Comisiwn Etholiadol	Cyhoeddus	Gwefannau	Cwyn fel arall o dan Ddeddf yr Iaith Gymraeg 1993 - Corff cyhoeddus					✓		22/11 2013
20/11 2013	Cyngor Bro Morgannwg	Cyhoeddus	Arwyddion	Cwyn o dan adran 18 Deddf yr Iaith Gymraeg 1993 - Corff cyhoeddus				✓			11/02 2014

Date received	Organisation	Sector	Complaint category	Complaint status	Received too early	Closed at initial contact	Closed due to lack of evidence	Considered further	Subject of statutory investigation	Statutory recommendations published	Closure date
07/11 2013	Home Office	Servant or agent of the Crown	Forms	Or otherwise under the Welsh Language Act 1993 - Servant or agent of the Crown				✓			04/02 2014
08/11 2013	Sport Wales	Public	Websites	Or otherwise under the Welsh Language Act 1993 - Public body	✓						20/01 2014
08/11 2013	Blaenau Gwent County Borough Council	Public	Signage	Or otherwise under the Welsh Language Act 1993 - Public body				✓			02/12 2013
08/11 2013	Welsh Government	Servant or agent of the Crown	Correspondence	Or otherwise under the Welsh Language Act 1993 - Servant or agent of the Crown	✓						22/11 2013
10/11 2013	Driver and Vehicle Licensing Agency	Servant or agent of the Crown	Forms	Or otherwise under the Welsh Language Act 1993 - Servant or agent of the Crown				✓			20/01 2014
16/11 2013	BBC - TV Licensing	Public	Other	Complaint under section 18 of the Welsh Language Act 1993 - Public body				✓			06/12 2013
18/11 2013	Hywel Dda University Health Board	Public	Face to face meetings	Complaint under section 18 of the Welsh Language Act 1993 - Public body				✓			Not closed
18/11 2013	Vale of Glamorgan Council	Public	Signage	Complaint under section 18 of the Welsh Language Act 1993 - Public body				✓			11/02 2014
18/11 2013	Cardiff Council	Public	Signage	Complaint under section 18 of the Welsh Language Act 1993 - Public body				✓			Not closed
19/11 2013	Betsi Cadwaladr University Health Board	Public	Correspondence	Or otherwise under the Welsh Language Act 1993 - Public body				✓			16/01 2014
20/11 2013	Electoral Commission	Public	Websites	Or otherwise under the Welsh Language Act 1993 - Public body	✓						22/11 2013
20/11 2013	Vale of Glamorgan Council	Public	Signage	Complaint under section 18 of the Welsh Language Act 1993 - Public body				✓			11/02 2014

Dyddiad derbyn	Sefydliad	Sector	Categori'r gŵyn	Statws y gŵyn	Cynamserol	Caewyd ar unwaith	Caewyd oherwydd diffyg tystiolaeth	Ystyriwyd ymhellach	Cynhaliwyd ymchwiliad statudol i'r gŵyn	Cyhoeddwyd argymhellion statudol	Dyddiad cau
20/11 2013	Cynilion a Buddsoddiadau Cenedlaethol	Gwas neu asiant i'r Goron	Arall	Cwyn fel arall o dan Ddeddf yr Iaith Gymraeg 1993 - Gwas neu asiant i'r Goron	✓						22/11 2013
20/11 2013	Cynilion a Buddsoddiadau Cenedlaethol	Gwas neu asiant i'r Goron	Arall	Cwyn fel arall o dan Ddeddf yr Iaith Gymraeg 1993 - Gwas neu asiant i'r Goron	✓						22/11 2013
20/11 2013	Cyngor Bwrdeistref Sirol Torfaen	Cyhoeddus	Gohebiaeth	Cwyn fel arall o dan Ddeddf yr Iaith Gymraeg 1993 - Corff cyhoeddus	✓						25/11 2013
20/11 2013	Cyngor Caerdydd	Cyhoeddus	Arall	Cwyn fel arall o dan Ddeddf yr Iaith Gymraeg 1993 - Corff cyhoeddus	✓			✓			04/02 2014
20/11 2013	Cyngor Caerdydd	Cyhoeddus	Ffurflenni	Cwyn fel arall o dan Ddeddf yr Iaith Gymraeg 1993 - Corff cyhoeddus	✓						09/12 2013
20/11 2013	Comisiwn Hapchwarae	Cyhoeddus	Arwyddion	Cwyn fel arall o dan Ddeddf yr Iaith Gymraeg 1993 - Corff cyhoeddus	✓						07/01 2014
29/11 2013	Cyngor Bwrdeistref Sirol Rhondda Cynon Taf	Cyhoeddus	Gohebiaeth	Cwyn fel arall o dan Ddeddf yr Iaith Gymraeg 1993 - Corff cyhoeddus	✓						06/01 2014
29/11 2013	Cyngor Sir y Flint	Cyhoeddus	Gohebiaeth	Cwyn fel arall o dan Ddeddf yr Iaith Gymraeg 1993 - Corff cyhoeddus	✓						03/03 2014
05/12 2013	Cyngor Bwrdeistref Sirol Torfaen	Cyhoeddus	Gohebiaeth	Cwyn o dan adran 18 Deddf yr Iaith Gymraeg 1993 - Corff cyhoeddus				✓			20/02 2014
11/12 2013	Bwrdd Iechyd Prifysgol Betsi Cadwaladr	Cyhoeddus	Cyfarfodydd wyneb yn wyneb	Cwyn fel arall o dan Ddeddf yr Iaith Gymraeg 1993 - Corff cyhoeddus				✓			17/02 2014
12/12 2013	Cyngor Bwrdeistref Sirol Merthyr Tudful	Cyhoeddus	Gohebiaeth	Cwyn o dan adran 18 Deddf yr Iaith Gymraeg 1993 - Corff cyhoeddus				✓			13/02 2014
16/12 2013	Amgueddfa Cymru	Cyhoeddus	Gohebiaeth	Cwyn fel arall o dan Ddeddf yr Iaith Gymraeg 1993 - Corff cyhoeddus				✓			Heb ei chau

Date received	Organisation	Sector	Complaint category	Complaint status	Received too early	Closed at initial contact	Closed due to lack of evidence	Considered further	Subject of statutory investigation	Statutory recommendations published	Closure date
20/11 2013	National Savings and Investments	Servant or agent of the Crown	Other	Or otherwise under the Welsh Language Act 1993 - Servant or agent of the Crown	✓						22/11 2013
20/11 2013	National Savings and Investments	Servant or agent of the Crown	Other	Or otherwise under the Welsh Language Act 1993 - Servant or agent of the Crown	✓						22/11 2013
21/11 2013	Torfaen County Borough Council	Public	Correspondence	Or otherwise under the Welsh Language Act 1993 - Public body	✓						25/11 2013
22/11 2013	Cardiff Council	Public	Other	Or otherwise under the Welsh Language Act 1993 - Public body				✓			04/02 2014
22/11 2013	Cardiff Council	Public	Forms	Or otherwise under the Welsh Language Act 1993 - Public body	✓						09/12 2013
29/11 2013	Gambling Commission	Public	Signage	Or otherwise under the Welsh Language Act 1993 - Public body	✓						07/01 2014
29/11 2013	Rhondda Cynon Taf County Borough Council	Public	Correspondence	Or otherwise under the Welsh Language Act 1993 - Public body	✓						06/01 2014
29/11 2013	Flintshire County Council	Public	Correspondence	Or otherwise under the Welsh Language Act 1993 - Public body	✓						03/03 2014
05/12 2013	Torfaen County Borough Council	Public	Correspondence	Complaint under section 18 of the Welsh Language Act 1993 - Public body				✓			20/02 2014
11/12 2013	Betsi Cadwaladr University Health Board	Public	Face to face meetings	Or otherwise under the Welsh Language Act 1993 - Public body				✓			17/02 2014
12/12 2013	Merthyr Tydfil County Borough Council	Public	Correspondence	Complaint under section 18 of the Welsh Language Act 1993 - Public body				✓			13/02 2014
16/12 2013	National Museum Wales	Public	Correspondence	Or otherwise under the Welsh Language Act 1993 - Public body				✓			Not closed

Dyddiad derbyn	Sefydliad	Sector	Categori'r gŵyn	Statws y gŵyn	Cynamserol	Caewyd ar unwaith	Caewyd oherwydd diffyg tystiolaeth	Ystyriwyd ymhellach	Cynhaliwyd ymchwiliad statudol i'r gŵyn	Cyhoeddwyd argymhellion statudol	Dyddiad cau
17/12 2013	Cyngor Bwrdeistref Sirol Castell-nedd Port Talbot	Cyhoeddus	Cyhoeddiadau	Cwyn fel arall o dan Ddeddf yr Iaith Gymraeg 1993 - Corff cyhoeddus	✓						07/01 2014
17/12 2013	Cyngor Dinas a Sir Abertawe	Cyhoeddus	Gwefannau	Cwyn fel arall o dan Ddeddf yr Iaith Gymraeg 1993 - Corff cyhoeddus	✓						07/01 2014
17/12 2013	Cyngor Dinas a Sir Abertawe	Cyhoeddus	Gohebiaeth	Cwyn fel arall o dan Ddeddf yr Iaith Gymraeg 1993 - Corff cyhoeddus	✓						07/01 2014
21/12 2013	Llywodraeth Cymru	Gwas neu asiant i'r Goron	Cyhoeddiadau	Cwyn fel arall o dan Ddeddf yr Iaith Gymraeg 1993 - Gwas neu asiant i'r Goron	✓			✓			07/01 2014
21/12 2013	Heddlu Dyfed Powys	Cyhoeddus	Gwasanaeth ffôn	Cwyn fel arall o dan Ddeddf yr Iaith Gymraeg 1993 - Corff cyhoeddus	✓						07/01 2014
01/01 2014	Heddlu Gogledd Cymru	Cyhoeddus	Gwasanaeth ffôn	Cwyn fel arall o dan Ddeddf yr Iaith Gymraeg 1993 - Corff cyhoeddus	✓						15/01 2014
06/01 2014	BBC - Trwyddedu Teledu	Cyhoeddus	Gwefannau	Cwyn o dan adran 18 Deddf yr Iaith Gymraeg 1993 - Corff cyhoeddus				✓			11/02 2014
06/01 2014	Cynilion a Buddsoddiadau Cenedlaethol	Gwas neu asiant i'r Goron	Gohebiaeth	Cwyn o dan adran 18 Deddf yr Iaith Gymraeg 1993 - Gwas neu asiant i'r Goron				✓			16/01 2014
14/01 2014	Cyngor Sir Ceredigion	Cyhoeddus	Arall	Cwyn fel arall o dan Ddeddf yr Iaith Gymraeg 1993 - Corff cyhoeddus				✓			24/03 2014
15/01 2014	Cyngor Sir Ceredigion	Cyhoeddus	Arwyddion	Cwyn fel arall o dan Ddeddf yr Iaith Gymraeg 1993 - Corff cyhoeddus	✓						20/01 2014
17/01 2014	Cyngor Sir Penfro	Cyhoeddus	Gwefannau	Cwyn fel arall o dan Ddeddf yr Iaith Gymraeg 1993 - Corff cyhoeddus	✓						20/01 2014
17/01 2014	Cyngor Sir Penfro	Cyhoeddus	Gwefannau	Cwyn fel arall o dan Ddeddf yr Iaith Gymraeg 1993 - Corff cyhoeddus	✓						20/01 2014

Date received	Organisation	Sector	Complaint category	Complaint status	Received too early	Closed at initial contact	Closed due to lack of evidence	Considered further	Subject of statutory investigation	Statutory recommendations published	Closure date
17/12 2013	Neath Port Talbot County Borough Council	Public	Publications	Or otherwise under the Welsh Language Act 1993 - Public body	✓						07/01 2014
17/12 2013	City and County of Swansea Council	Public	Websites	Or otherwise under the Welsh Language Act 1993 - Public body	✓						07/01 2014
18/12 2013	City and County of Swansea Council	Public	Correspondence	Or otherwise under the Welsh Language Act 1993 - Public body	✓						07/01 2014
20/12 2013	Welsh Government	Servant or agent of the Crown	Publications	Or otherwise under the Welsh Language Act 1993 - Servant or agent of the Crown				✓			07/01 2014
20/12 2013	Dyfed Powys Police	Public	Telephone services	Or otherwise under the Welsh Language Act 1993 - Public body	✓						07/01 2014
05/01 2014	North Wales Police	Public	Telephone services	Or otherwise under the Welsh Language Act 1993 - Public body	✓						15/01 2014
06/01 2014	BBC - TV Licensing	Public	Websites	Complaint under section 18 of the Welsh Language Act 1993 - Public body				✓			11/02 2014
06/01 2014	National Savings and Investments	Servant or agent of the Crown	Correspondence	Complaint under section 18 of the Welsh Language Act 1993 - Servant or agent of the Crown				✓			16/01 2014
14/01 2014	Ceredigion County Council	Public	Other	Or otherwise under the Welsh Language Act 1993 - Public body				✓			24/03 2014
15/01 2014	Ceredigion County Council	Public	Signage	Or otherwise under the Welsh Language Act 1993 - Public body	✓						20/01 2014
17/01 2014	Pembrokeshire County Council	Public	Websites	Or otherwise under the Welsh Language Act 1993 - Public body	✓						20/01 2014
17/01 2014	Pembrokeshire County Council	Public	Websites	Or otherwise under the Welsh Language Act 1993 - Public body	✓						20/01 2014

Dyddiad derbyn	Sefydliad	Sector	Categori'r gŵyn	Statws y gŵyn	Cynamserol	Caewyd ar unwaith	Caewyd oherwydd diffyg tystiolaeth	Ystyriwyd ymhellach	Cynhaliwyd ymchwiliad statudol i'r gŵyn	Cyhoeddwyd argymhellion statudol	Dyddiad cau
20/01/2014	Cyngor Celfyddydau Cymru	Cyhoeddus	Cyfarfodydd wyneb yn wyneb	Cwyn fel arall o dan Ddeddf yr Iaith Gymraeg 1993 - Corff cyhoeddus				✓			20/03/2014
20/01/2014	Dŵr Cymru	Preifat dan ddyfletswydd statudol	Arwyddion	Cwyn fel arall o dan Ddeddf yr Iaith Gymraeg 1993 - Corff cyhoeddus				✓			Heb ei chau
20/01/2014	Grŵp y Post Brenhinol	Preifat dan ddyfletswydd statudol	Arall	Cwyn fel arall o dan Ddeddf yr Iaith Gymraeg 1993 - Corff cyhoeddus				✓			29/01/2014
20/01/2014	Cyngor Sir y Fflint	Cyhoeddus	Gohebiaeth	Cwyn fel arall o dan Ddeddf yr Iaith Gymraeg 1993 - Corff cyhoeddus				✓			03/03/2014
20/01/2014	Bwrdd Iechyd Prifysgol Hywel Dda	Cyhoeddus	Cyfarfodydd wyneb yn wyneb	Cwyn fel arall o dan Ddeddf yr Iaith Gymraeg 1993 - Corff cyhoeddus				✓			Heb ei chau
20/01/2014	Un Llais Cymru	Cyhoeddus	Cyhoeddiadau	Cwyn fel arall o dan Ddeddf yr Iaith Gymraeg 1993 - Corff cyhoeddus				✓			30/01/2014
27/01/2014	Comisiwn Hapchwarae	Cyhoeddus	Arwyddion	Cwyn o dan adran 18 Deddf yr Iaith Gymraeg 1993 - Corff cyhoeddus				✓			03/03/2014
29/01/2014	Adran Gwaith a Phensiynau	Gwas neu asiant i'r Goron	Gwasanaeth ffôn	Cwyn fel arall o dan Ddeddf yr Iaith Gymraeg 1993 - Gwas neu asiant i'r Goron					✓		20/02/2014
30/01/2014	Cyngor Bwrdeistref Sirol Castell-nedd Port Talbot	Cyhoeddus	Cyhoeddiadau	Cwyn fel arall o dan Ddeddf yr Iaith Gymraeg 1993 - Corff cyhoeddus				✓			24/03/2014
30/01/2014	Gwasanaeth Cenedlaethol Rheoli Troseddwy	Gwas neu asiant i'r Goron	Arall	Cwyn fel arall o dan Ddeddf yr Iaith Gymraeg 1993 - Gwas neu asiant i'r Goron					✓		06/02/2014
03/02/2014	Dŵr Cymru	Preifat dan ddyfletswydd statudol	Gohebiaeth	Cwyn o dan adran 18 Deddf yr Iaith Gymraeg 1993 - Corff cyhoeddus				✓			Heb ei chau
04/02/2014	Adran Gwaith a Phensiynau	Gwas neu asiant i'r Goron	Gwefannau	Cwyn fel arall o dan Ddeddf yr Iaith Gymraeg 1993 - Gwas neu asiant i'r Goron				✓			Heb ei chau

Date received	Organisation	Sector	Complaint category	Complaint status	Received too early	Closed at initial contact	Closed due to lack of evidence	Considered further	Subject of statutory investigation	Statutory recommendations published	Closure date
20/01 2014	Arts Council of Wales	Public	Face to face meetings	Or otherwise under the Welsh Language Act 1993 - Public body				✓			20/03 2014
20/01 2014	Welsh Water	Private under statutory duty	Signage	Or otherwise under the Welsh Language Act 1993 - Public body				✓			Not closed
20/01 2014	Royal Mail Group Ltd.	Private under statutory duty	Other	Or otherwise under the Welsh Language Act 1993 - Public body	✓						29/01 2014
20/01 2014	Flintshire County Council	Public	Correspondence	Or otherwise under the Welsh Language Act 1993 - Public body				✓			03/03 2014
20/01 2014	Hywel Dda University Health Board	Public	Face to face meetings	Or otherwise under the Welsh Language Act 1993 - Public body				✓			Not closed
20/01 2014	One Voice Wales	Public	Publications	Or otherwise under the Welsh Language Act 1993 - Public body	✓						30/01 2014
27/01 2014	Gambling Commission	Public	Signage	Complaint under section 18 of the Welsh Language Act 1993 - Public body				✓			03/03 2014
29/01 2014	Department for Work and Pensions	Servant or agent of the Crown	Telephone services	Or otherwise under the Welsh Language Act 1993 - Servant or agent of the Crown	✓						20/02 2014
30/01 2014	Neath Port Talbot County Borough Council	Public	Publications	Or otherwise under the Welsh Language Act 1993 - Public body				✓			24/03 2014
30/01 2014	National Offender Management Service	Servant or agent of the Crown	Other	Or otherwise under the Welsh Language Act 1993 - Servant or agent of the Crown	✓						06/02 2014
03/02 2014	Welsh Water	Private under statutory duty	Correspondence	Complaint under section 18 of the Welsh Language Act 1993 - Public body				✓			Not closed
04/02 2014	Department for Work and Pensions	Servant or agent of the Crown	Websites	Or otherwise under the Welsh Language Act 1993 - Servant or agent of the Crown				✓			Not closed

Dyddiad derbyn	Sefydliad	Sector	Categori'r gŵyn	Statws y gŵyn	Cynamserol	Caewyd ar unwaith	Caewyd oherwydd diffyg tystiolaeth	Ystyriwyd ymhellach	Cynhaliwyd ymchwiliad statudol i'r gŵyn	Cyhoeddwyd argymhellion statudol	Dyddiad cau
04/02 2014	Cofrestrfa Tir	Gwas neu asiant i'r Goron	Gohebiaeth	Cwyn o dan adran 18 Deddf yr Iaith Gymraeg 1993 - Gwas neu asiant i'r Goron				✓			Heb ei chau
05/02 2014	Cyngor Bwrdeistref Sirol Torfaen	Cyhoeddus	Gohebiaeth	Cwyn fel arall o dan Ddeddf yr Iaith Gymraeg 1993 - Corff cyhoeddus				✓			20/03 2014
01/02 2014	Grŵp Llandrillo Menai	Cyhoeddus	Cyfarfodydd wyneb yn wyneb	Cwyn fel arall o dan Ddeddf yr Iaith Gymraeg 1993 - Corff cyhoeddus				✓			Heb ei chau
11/02 2014	BBC - Trwyddedu Teledu	Cyhoeddus	Gwefannau	Cwyn fel arall o dan Ddeddf yr Iaith Gymraeg 1993 - Corff cyhoeddus				✓			17/02 2014
11/02 2014	Cyngor Caerdydd	Cyhoeddus	Arall	Cwyn fel arall o dan Ddeddf yr Iaith Gymraeg 1993 - Corff cyhoeddus					✓		17/02 2014
11/02 2014	Llywodraeth Cymru	Gwas neu asiant i'r Goron	Gwasanaeth ffôn	Cwyn fel arall o dan Ddeddf yr Iaith Gymraeg 1993 - Gwas neu asiant i'r Goron				✓			Heb ei chau
12/02 2014	Swyddfa Basbort EM	Gwas neu asiant i'r Goron	Ffurflenni	Cwyn fel arall o dan Ddeddf yr Iaith Gymraeg 1993 - Gwas neu asiant i'r Goron				✓			Heb ei chau
14/02 2014	Grŵp y Post Brenhinol	Preifat dan ddyletswydd statudol	Gwefannau	Cwyn fel arall o dan Ddeddf yr Iaith Gymraeg 1993 - Corff cyhoeddus					✓		03/03 2014
17/02 2014	Arolwg Ordians	Gwas neu asiant i'r Goron	Gwefannau	Cwyn fel arall o dan Ddeddf yr Iaith Gymraeg 1993 - Gwas neu asiant i'r Goron					✓		20/02 2014
17/02 2014	Asiantaeth Trwyddedu Gywyr a Cherbydau	Gwas neu asiant i'r Goron	Gwasanaeth ffôn	Cwyn fel arall o dan Ddeddf yr Iaith Gymraeg 1993 - Gwas neu asiant i'r Goron					✓		20/02 2014
17/02 2014	Bwrdd Iechyd Prifysgol Hywel Idda	Cyhoeddus	Gwasanaeth ffôn	Cwyn fel arall o dan Ddeddf yr Iaith Gymraeg 1993 - Corff cyhoeddus					✓		20/02 2014
18/02 2014	Cyllid a Thollau EM	Gwas neu asiant i'r Goron	Gohebiaeth	Cwyn fel arall o dan Ddeddf yr Iaith Gymraeg 1993 - Gwas neu asiant i'r Goron				✓			Heb ei chau

Date received	Organisation	Sector	Complaint category	Complaint status	Received too early	Closed at initial contact	Closed due to lack of evidence	Considered further	Subject of statutory investigation	Statutory recommendations published	Closure date
04/02 2014	Land Registry	Servant or agent of the Crown	Correspondence	Complaint under section 18 of the Welsh Language Act 1993 - Servant or agent of the Crown				✓			Not closed
05/02 2014	Torfaen County Borough Council	Public	Correspondence	Or otherwise under the Welsh Language Act 1993 - Public body				✓			20/03 2014
06/02 2014	Grŵp Llandrillo Menai	Public	Face to face meetings	Or otherwise under the Welsh Language Act 1993 - Public body				✓			Not closed
11/02 2014	BBC - TV Licensing	Public	Websites	Or otherwise under the Welsh Language Act 1993 - Public body				✓			17/02 2014
11/02 2014	Cardiff Council	Public	Other	Or otherwise under the Welsh Language Act 1993 - Public body				✓			17/02 2014
11/02 2014	Welsh Government	Servant or agent of the Crown	Telephone services	Or otherwise under the Welsh Language Act 1993 - Servant or agent of the Crown				✓			Not closed
12/02 2014	HM Passport Office	Servant or agent of the Crown	Forms	Or otherwise under the Welsh Language Act 1993 - Servant or agent of the Crown				✓			Not closed
14/02 2014	Royal Mail Group Ltd.	Private under statutory duty	Websites	Or otherwise under the Welsh Language Act 1993 - Public body				✓			03/03 2014
17/02 2014	Ordnance Survey	Servant or agent of the Crown	Websites	Or otherwise under the Welsh Language Act 1993 - Servant or agent of the Crown				✓			20/02 2014
17/02 2014	Driver and Vehicle Licensing Agency	Servant or agent of the Crown	Telephone services	Or otherwise under the Welsh Language Act 1993 - Servant or agent of the Crown				✓			20/02 2014
17/02 2014	Hywel Dda University Health Board	Public	Telephone services	Or otherwise under the Welsh Language Act 1993 - Public body				✓			20/02 2014
18/02 2014	HM Revenue and Customs	Servant or agent of the Crown	Correspondence	Or otherwise under the Welsh Language Act 1993 - Servant or agent of the Crown				✓			Not closed

Dyddiad derbyn	Sefydliad	Sector	Categori'r gŵyn	Statws y gŵyn	Cynamserol	Caewyd ar unwaith	Caewyd oherwydd diffyg tystiolaeth	Ystyriwyd ymhellach	Cynhaliwyd ymchwiliad statudol i'r gŵyn	Cyhoeddwyd argymhellion statudol	Dyddiad cau
18/02 2014	Cynilion a Buddsoddiadau Cenedlaethol	Gwas neu asiant i'r Goron	Gwefannau	Cwyn fel arall o dan Ddeddf yr Iaith Gymraeg 1993 - Gwas neu asiant i'r Goron	✓						20/02 2014
18/02 2014	Dŵr Cymru	Preifat dan ddyletswydd statudol	Gwasanaeth ffôn	Cwyn fel arall o dan Ddeddf yr Iaith Gymraeg 1993 - Corff cyhoeddus	✓			✓			Heb ei chau
19/02 2014	Asiantaeth Trwyddedu Gyrrwr a Cherbydau	Gwas neu asiant i'r Goron	Gwasanaeth ffôn	Cwyn fel arall o dan Ddeddf yr Iaith Gymraeg 1993 - Gwas neu asiant i'r Goron	✓						03/03 2014
19/02 2014	Asiantaeth Trwyddedu Gyrrwr a Cherbydau	Gwas neu asiant i'r Goron	Gohebiaeth	Cwyn o dan adran 18 Ddeddf yr Iaith Gymraeg 1993 - Gwas neu asiant i'r Goron	✓			✓			Heb ei chau
20/02 2014	Cyllid a Thollau EM	Gwas neu asiant i'r Goron	Gwasanaeth ffôn	Cwyn fel arall o dan Ddeddf yr Iaith Gymraeg 1993 - Gwas neu asiant i'r Goron	✓			✓			Heb ei chau
20/02 2014	Cymilion a Buddsoddiadau Cenedlaethol	Gwas neu asiant i'r Goron	Arall	Cwyn fel arall o dan Ddeddf yr Iaith Gymraeg 1993 - Gwas neu asiant i'r Goron	✓						03/03 2014
24/02 2014	Cyngor Sir Ceredigion	Cyhoeddus	Gohebiaeth	Cwyn fel arall o dan Ddeddf yr Iaith Gymraeg 1993 - Corff cyhoeddus				✓			Heb ei chau
24/02 2014	Cyngor Sir y Fflint	Cyhoeddus	Gwefannau	Cwyn fel arall o dan Ddeddf yr Iaith Gymraeg 1993 - Corff cyhoeddus	✓						03/03 2014
24/02 2014	Llywodraeth Cymru	Gwas neu asiant i'r Goron	Cyhoeddiadau	Cwyn fel arall o dan Ddeddf yr Iaith Gymraeg 1993 - Gwas neu asiant i'r Goron	✓						03/03 2014
24/02 2014	Llywodraeth Cymru	Gwas neu asiant i'r Goron	Gohebiaeth	Cwyn fel arall o dan Ddeddf yr Iaith Gymraeg 1993 - Gwas neu asiant i'r Goron				✓			03/03 2014
25/02 2014	Asiantaeth Safonau Gyrru	Gwas neu asiant i'r Goron	Cyhoeddiadau	Cwyn o dan adran 18 Ddeddf yr Iaith Gymraeg 1993 - Gwas neu asiant i'r Goron	✓						03/03 2014
25/02 2014	Cyngor Dinas a Sir Abertawe	Cyhoeddus	Cyhoeddiadau	Cwyn fel arall o dan Ddeddf yr Iaith Gymraeg 1993 - Corff cyhoeddus	✓						03/03 2014

Date received	Organisation	Sector	Complaint category	Complaint status	Received too early	Closed at initial contact	Closed due to lack of evidence	Considered further	Subject of statutory investigation	Statutory recommendations published	Closure date
18/02 2014	National Savings and Investments	Servant or agent of the Crown	Websites	Or otherwise under the Welsh Language Act 1993 - Servant or agent of the Crown	✓						20/02 2014
18/02 2014	Welsh Water	Private under statutory duty	Telephone services	Or otherwise under the Welsh Language Act 1993 - Public body				✓			Not closed
19/02 2014	Driver and Vehicle Licensing Agency	Servant or agent of the Crown	Telephone services	Or otherwise under the Welsh Language Act 1993 - Servant or agent of the Crown	✓						03/03 2014
19/02 2014	Driver and Vehicle Licensing Agency	Servant or agent of the Crown	Correspondence	Complaint under section 18 of the Welsh Language Act 1993 - Servant or agent of the Crown				✓			Not closed
21/02 2014	HM Revenue and Customs	Servant or agent of the Crown	Telephone services	Or otherwise under the Welsh Language Act 1993 - Servant or agent of the Crown				✓			Not closed
21/02 2014	National Savings and Investments	Servant or agent of the Crown	Other	Or otherwise under the Welsh Language Act 1993 - Servant or agent of the Crown	✓						03/03 2014
24/02 2014	Ceredigion County Council	Public	Correspondence	Or otherwise under the Welsh Language Act 1993 - Public body				✓			Not closed
24/02 2014	Flintshire County Council	Public	Websites	Or otherwise under the Welsh Language Act 1993 - Public body	✓						03/03 2014
24/02 2014	Welsh Government	Servant or agent of the Crown	Publications	Or otherwise under the Welsh Language Act 1993 - Servant or agent of the Crown	✓						03/03 2014
24/02 2014	Welsh Government	Servant or agent of the Crown	Correspondence	Or otherwise under the Welsh Language Act 1993 - Servant or agent of the Crown					✓		03/03 2014
25/02 2014	Driving Standards Agency	Servant or agent of the Crown	Publications	Complaint under section 18 of the Welsh Language Act 1993 - Servant or agent of the Crown	✓						03/03 2014
25/02 2014	City and County of Swansea Council	Public	Publications	Or otherwise under the Welsh Language Act 1993 - Public body	✓						03/03 2014

Dyddiad derbyn	Sefydliad	Sector	Categori'r gŵyn	Statws y gŵyn	Cynamserol	Caewyd ar unwaith	Caewyd oherwydd diffyg tystiolaeth	Ystyriwyd ymhellach	Cynhaliwyd ymchwiliad statudol i'r gŵyn	Cyhoeddwyd argymhellion statudol	Dyddiad cau
26/02 2014	Cyngor Dinas a Sir Abertawe	Cyhoeddus	Cyhoeddiadau	Cwyn fel arall o dan Ddeddf yr Iaith Gymraeg 1993 - Corff cyhoeddus	✓						03/03 2014
27/02 2014	Cynilion a Buddsoddiadau Cenedlaethol	Gwas neu asiant i'r Goron	Gohebiaeth	Cwyn fel arall o dan Ddeddf yr Iaith Gymraeg 1993 - Gwas neu asiant i'r Goron	✓						04/03 2014
01/03 2014	Llywodraeth Cymru	Gwas neu asiant i'r Goron	Cyfarfodydd wyneb yn wyneb	Cwyn fel arall o dan Ddeddf yr Iaith Gymraeg 1993 - Gwas neu asiant i'r Goron				✓			Heb ei chau
01/03 2014	Cyngor Bwrdeistref Sirol Merthyr Tudful	Cyhoeddus	Arwyddion	Cwyn fel arall o dan Ddeddf yr Iaith Gymraeg 1993 - Corff cyhoeddus	✓						Heb ei chau
01/03 2014	Cynilion a Buddsoddiadau Cenedlaethol	Gwas neu asiant i'r Goron	Ffurflenni	Cwyn fel arall o dan Ddeddf yr Iaith Gymraeg 1993 - Gwas neu asiant i'r Goron	✓						20/03 2014
11/03 2014	Asiantaeth Safonau Gyrru	Gwas neu asiant i'r Goron	Cyhoeddiadau	Cwyn fel arall o dan Ddeddf yr Iaith Gymraeg 1993 - Gwas neu asiant i'r Goron				✓			Heb ei chau
11/03 2014	Cyngor Caerdydd	Cyhoeddus	Gwasanaeth ffôn	Cwyn fel arall o dan Ddeddf yr Iaith Gymraeg 1993 - Corff cyhoeddus	✓						20/03 2014
17/03 2014	Cyfoeth Naturiol Cymru	Cyhoeddus	Cyhoeddiadau	Cwyn fel arall o dan Ddeddf yr Iaith Gymraeg 1993 - Corff cyhoeddus				✓			Heb ei chau
17/03 2014	Cyngor Caerdydd	Cyhoeddus	Gwasanaeth ffôn	Cwyn fel arall o dan Ddeddf yr Iaith Gymraeg 1993 - Corff cyhoeddus				✓			Heb ei chau
17/03 2014	Heddlu Dyfed Powys	Cyhoeddus	Gwasanaeth ffôn	Cwyn fel arall o dan Ddeddf yr Iaith Gymraeg 1993 - Corff cyhoeddus				✓			Heb ei chau
17/03 2014	Swyddfa'r Gwarcheidwad Cyhoeddus	Gwas neu asiant i'r Goron	Gohebiaeth	Cwyn fel arall o dan Ddeddf yr Iaith Gymraeg 1993 - Gwas neu asiant i'r Goron	✓						24/03 2014
18/03 2014	Adran Gwaith a Phensiynau	Gwas neu asiant i'r Goron	Ffurflenni	Cwyn fel arall o dan Ddeddf yr Iaith Gymraeg 1993 - Gwas neu asiant i'r Goron				✓			Heb ei chau

Date received	Organisation	Sector	Complaint category	Complaint status	Received too early	Closed at initial contact	Closed due to lack of evidence	Considered further	Subject of statutory investigation	Statutory recommendations published	Closure date
26/02 2014	City and County of Swansea Council	Public	Publications	Or otherwise under the Welsh Language Act 1993 - Public body	✓						03/03 2014
27/02 2014	National Savings and Investments	Servant or agent of the Crown	Correspondence	Or otherwise under the Welsh Language Act 1993 - Servant or agent of the Crown	✓						04/03 2014
04/03 2014	Welsh Government	Servant or agent of the Crown	Face to face meetings	Or otherwise under the Welsh Language Act 1993 - Servant or agent of the Crown				✓			Not closed
04/03 2014	Merthyr Tydfil County Borough Council	Public	Signage	Or otherwise under the Welsh Language Act 1993 - Public body	✓						Not closed
06/03 2014	National Savings and Investments	Servant or agent of the Crown	Forms	Or otherwise under the Welsh Language Act 1993 - Servant or agent of the Crown	✓						20/03 2014
17/03 2014	Driving Standards Agency	Servant or agent of the Crown	Publications	Or otherwise under the Welsh Language Act 1993 - Servant or agent of the Crown				✓			Not closed
11/03 2014	Cardiff Council	Public	Telephone services	Or otherwise under the Welsh Language Act 1993 - Public body	✓						20/03 2014
17/03 2014	Natural Resources Wales	Public	Publications	Or otherwise under the Welsh Language Act 1993 - Public body				✓			Not closed
17/03 2014	Cardiff Council	Public	Telephone services	Or otherwise under the Welsh Language Act 1993 - Public body				✓			Not closed
17/03 2014	Dyfed Powys Police	Public	Telephone services	Or otherwise under the Welsh Language Act 1993 - Public body				✓			Not closed
17/03 2014	Office of the Public Guardian	Servant or agent of the Crown	Correspondence	Or otherwise under the Welsh Language Act 1993 - Servant or agent of the Crown	✓						24/03 2014
18/03 2014	Department for Work and Pensions	Servant or agent of the Crown	Forms	Or otherwise under the Welsh Language Act 1993 - Servant or agent of the Crown				✓			Not closed

Dyddiad derbyn	Sefydliad	Sector	Categori'r gŵyn	Statws y gŵyn	Cynamserol	Caewyd ar unwaith	Caewyd oherwydd diffyg tystiolaeth	Ystyriwyd ymhellach	Cynhaliwyd ymchwiliad statudol i'r gŵyn	Cyhoeddwyd argymhellion statudol	Dyddiad cau
18/03 2014	Bwrdd Iechyd Prifysgol Hywel Dda	Cyhoeddus	Cyfarfodydd wyneb yn wyneb	Cwyn fel arall o dan Ddeddf yr Iaith Gymraeg 1993 - Corff cyhoeddus				✓			Heb ei chau
18/03 2014	Cynilion a Buddsoddiadau Cenedlaethol	Gwas neu asiant i'r Goron	Gohebiaeth	Cwyn fel arall o dan Ddeddf yr Iaith Gymraeg 1993 - Gwas neu asiant i'r Goron	✓						24/03 2014
18/03 2014	Llywodraeth Cymru	Gwas neu asiant i'r Goron	Cyfarfodydd wyneb yn wyneb	Cwyn fel arall o dan Ddeddf yr Iaith Gymraeg 1993 - Gwas neu asiant i'r Goron				✓			Heb ei chau
18/03 2014	Swyddfa Basbort EM	Gwas neu asiant i'r Goron	Cyhoeddiadau	Cwyn fel arall o dan Ddeddf yr Iaith Gymraeg 1993 - Gwas neu asiant i'r Goron			✓				Heb ei chau
24/03 2014	Cyngor Bwrdeistref Sirol Rhondda Cynon Taf	Cyhoeddus	Gwefannau	Cwyn fel arall o dan Ddeddf yr Iaith Gymraeg 1993 - Corff cyhoeddus				✓			Heb ei chau
24/03 2014	Cyngor Bro Morgannwg	Cyhoeddus	Gohebiaeth	Cwyn fel arall o dan Ddeddf yr Iaith Gymraeg 1993 - Corff cyhoeddus	✓						Heb ei chau
24/03 2014	Cynilion a Buddsoddiadau Cenedlaethol	Gwas neu asiant i'r Goron	Gohebiaeth	Cwyn fel arall o dan Ddeddf yr Iaith Gymraeg 1993 - Gwas neu asiant i'r Goron	✓						Heb ei chau
25/03 2014	Heddlu De Cymru	Cyhoeddus	Gwasanaeth ffôn	Cwyn fel arall o dan Ddeddf yr Iaith Gymraeg 1993 - Corff cyhoeddus	✓						Heb ei chau
26/03 2014	Llywodraeth Cymru	Gwas neu asiant i'r Goron	Gwefannau	Cwyn fel arall o dan Ddeddf yr Iaith Gymraeg 1993 - Gwas neu asiant i'r Goron				✓			Heb ei chau
31/03 2014	Cynilion a Buddsoddiadau Cenedlaethol	Gwas neu asiant i'r Goron	Gohebiaeth	Cwyn fel arall o dan Ddeddf yr Iaith Gymraeg 1993 - Gwas neu asiant i'r Goron	✓						Heb ei chau

Date received	Organisation	Sector	Complaint category	Complaint status	Received too early	Closed at initial contact	Closed due to lack of evidence	Considered further	Subject of statutory investigation	Statutory recommendations published	Closure date
18/03 2014	Hywel Dda University Health Board	Public	Face to face meetings	Or otherwise under the Welsh Language Act 1993 - Public body				✓			Not closed
18/03 2014	National Savings and Investments	Servant or agent of the Crown	Correspondence	Or otherwise under the Welsh Language Act 1993 - Servant or agent of the Crown	✓						24/03 2014
18/03 2014	Welsh Government	Servant or agent of the Crown	Face to face meetings	Or otherwise under the Welsh Language Act 1993 - Servant or agent of the Crown				✓			Not closed
18/03 2014	HIM Passport Office	Servant or agent of the Crown	Publications	Or otherwise under the Welsh Language Act 1993 - Servant or agent of the Crown			✓				Not closed
24/03 2014	Rhondda Cynon Taf County Borough Council	Public	Websites	Or otherwise under the Welsh Language Act 1993 - Public body				✓			Not closed
24/03 2014	Vale of Glamorgan Council	Public	Correspondence	Or otherwise under the Welsh Language Act 1993 - Public body	✓						Not closed
24/03 2014	National Savings and Investments	Servant or agent of the Crown	Correspondence	Or otherwise under the Welsh Language Act 1993 - Servant or agent of the Crown	✓						Not closed
25/03 2014	South Wales Police	Public	Telephone services	Or otherwise under the Welsh Language Act 1993 - Public body	✓						Not closed
26/03 2014	Welsh Government	Servant or agent of the Crown	Websites	Or otherwise under the Welsh Language Act 1993 - Servant or agent of the Crown				✓			Not closed
31/03 2014	National Savings and Investments	Servant or agent of the Crown	Correspondence	Or otherwise under the Welsh Language Act 1993 - Servant or agent of the Crown	✓						Not closed

Atodiad: parhad

202

Cwynion statudol — Mesur y Gymraeg (Cymru) 2011

Statutory complaints — Welsh Language (Wales) Measure 2011

Dyddiad derbyn	Sefydliad	Sector	Categori'r gŵyn	Statws y gŵyn	Cais annilys	Caewyd oherwydd diffyg tystiolaeth	Ystyriwyd ymhellach	Cynhaliwyd ymchwiliad statudol i'r cais	Rhodddwyd cyngor statudol	Dyddiad cau
29/04 2013	The London Hotel	Preifat	Rhyddid i ddefnyddio'r Gymraeg	Cais o dan adran 111 Mesur y Gymraeg (Cymru) 2011	✓					10/05 2013
03/05 2013	Admiral	Preifat	Rhyddid i ddefnyddio'r Gymraeg	Cais o dan adran 111 Mesur y Gymraeg (Cymru) 2011	✓					14/06 2013
14/05 2013	Swinton Group Limited*	Preifat	Rhyddid i ddefnyddio'r Gymraeg	Cais o dan adran 111 Mesur y Gymraeg (Cymru) 2011			✓			Heb ei chau
14/02 2014	Pendine Park Care Organisation	Preifat	Rhyddid i ddefnyddio'r Gymraeg	Cais o dan adran 111 Mesur y Gymraeg (Cymru) 2011			✓			Heb ei chau

205

Date received	Organisation	Sector	Complaint category	Complaint status	Invalid application	Closed due to lack of evidence	Further consideration given	Subject of statutory investigation	Statutory advice given	Closure date
29/04 2013	The London Hotel	Private	Freedom to use Welsh	Application under section 111 of the Welsh Language (Wales) Measure 2011	✓					10/05 2013
03/05 2013	Admiral	Private	Freedom to use Welsh	Application under section 111 of the Welsh Language (Wales) Measure 2011	✓					14/06 2013
13/05 2013	Swinton Group Limited*	Private	Freedom to use Welsh	Application under section 111 of the Welsh Language (Wales) Measure 2011				✓		Not closed
16/02 2014	Pendine Park Care Organisation	Private	Freedom to use Welsh	Application under section 111 of the Welsh Language (Wales) Measure 2011			✓			Not closed

Tudalen y pecyn 253

Atodiad: parhad

206

Cwynion anstatudol

Non statutory complaints

Dyddiad derbyn	Sefydliad	Sector	Categori'r gŵyn	Statws y gŵyn	Cynamserol	Caewyd ar unwaith	Caewyd oherwydd diffyg tystiolaeth	Ystyriwyd ymhellach	Dyddiad cau
02/04 2013	Bron Afon Community Housing	Arall	Arwyddion	Cwyn anstatudol				✓	14/06 2013
03/04 2013	Cartrefi Cymunedol Gwynedd	Arall	Gwefannau	Cwyn anstatudol				✓	20/08 2013
05/04 2013	Marks & Spencer	Preifat	Arwyddion	Cwyn anstatudol	✓				10/05 2013
05/04 2013	SSE	Preifat	Gwasanaeth ffôn	Cwyn anstatudol	✓				10/05 2013
11/04 2013	Ecotricity	Preifat	Gohebiaeth	Cwyn anstatudol				✓	06/12 2013
15/04 2013	Gleision Caerdydd	Preifat	Gohebiaeth	Cwyn anstatudol				✓	03/10 2013
17/04 2013	Costa Coffee	Preifat	Arwyddion	Cwyn anstatudol	✓				10/05 2013
29/04 2013	TripAdvisor	Preifat	Gwefannau	Cwyn anstatudol				✓	06/12 2013
30/04 2013	TATA Steel	Preifat	Cyfarfodydd wyneb yn wyneb	Cwyn anstatudol	✓				10/05 2013
10/05 2013	NatWest	Preifat	Gohebiaeth	Cwyn anstatudol				✓	04/10 2013
13/05 2013	Marks & Spencer	Preifat	Arwyddion	Cwyn anstatudol	✓				14/06 2013
16/05 2013	Anhysbys	Trydydd	Arall	Cwyn anstatudol	✓				14/06 2013

Date received	Organisation	Sector	Complaint category	Complaint status	Received too early	Closed at initial contact	Closed due to lack of evidence	Considered further	Closure date
02/04 2013	Bron Afon Community Housing	Other	Signage	Non statutory complaint				✓	14/06 2013
03/04 2013	Cartrefi Cymunedol Gwynedd	Other	Websites	Non statutory complaint				✓	20/08 2013
05/04 2013	Marks & Spencer	Private	Signage	Non statutory complaint	✓				10/05 2013
06/04 2013	SSE	Private	Telephone services	Non statutory complaint	✓				10/05 2013
11/04 2013	Ecotricity	Private	Correspondence	Non statutory complaint				✓	06/12 2013
16/04 2013	Cardiff Blues	Private	Correspondence	Non statutory complaint				✓	03/10 2013
17/04 2013	Costa Coffee	Private	Signage	Non statutory complaint	✓				10/05 2013
29/04 2013	TripAdvisor	Private	Websites	Non statutory complaint				✓	06/12 2013
30/04 2013	TATA Steel	Private	Face to face meetings	Non statutory complaint	✓				10/05 2013
10/05 2013	NatWest	Private	Correspondence	Non statutory complaint				✓	04/10 2013
13/05 2013	Marks & Spencer	Private	Signage	Non statutory complaint	✓				14/06 2013
16/05 2013	Unknown	Third	Other	Non statutory complaint	✓				14/06 2013

Dyddiad derbyn	Sefydliad	Sector	Categori'r gŵyn	Statws y gŵyn	Cynamserol	Caewyd ar unwaith	Caewyd oherwydd diffyg tystiolaeth	Ystyriwyd ymhellach	Dyddiad cau
17/05 2013	BT	Preifat	Gohebiaeth	Cwyn anstatudol				✓	25/11 2013
23/05 2013	Cyngor Cymdeithas Bodorgan*	Cyhoeddus	Cyfarfodydd wyneb yn wyneb	Cwyn anstatudol		✓			14/06 2013
21/05 2013	Marks & Spencer	Preifat	Arwyddion	Cwyn anstatudol				✓	07/10 2013
21/05 2013	NCP	Preifat	Gohebiaeth	Cwyn anstatudol				✓	28/11 2013
01/06 2013	Yr Eglwys yng Nghymru	Trydydd	Arall	Cwyn anstatudol	✓				23/07 2013
14/06 2013	Santander	Preifat	Ffurflenni	Cwyn anstatudol	✓				25/06 2013
17/06 2013	Costa Coffee	Preifat	Arwyddion	Cwyn anstatudol				✓	04/10 2013
18/06 2013	HSBC	Preifat	Ffurflenni	Cwyn anstatudol				✓	16/10 2013
25/06 2013	Age Cymru	Trydydd	Gohebiaeth	Cwyn anstatudol	✓				26/07 2013
01/07 2013	SSE	Preifat	Gohebiaeth	Cwyn anstatudol			✓		02/12 2013
03/07 2013	Tai Wales and West	Arall	Gwasanaeth ffôn	Cwyn anstatudol				✓	22/10 2013
04/07 2013	Comisiwn y Cynulliad*	Gwas neu asiant i'r Goron	Cyfarfodydd wyneb yn wyneb	Cwyn anstatudol	✓				26/07 2013

Date received	Organisation	Sector	Complaint category	Complaint status	Received too early	Closed at initial contact	Closed due to lack of evidence	Considered further	Closure date
17/05 2013	BT	Private	Correspondence	Non statutory complaint				✓	25/11 2013
23/05 2013	Bodorgan Community Council*	Public	Face to face meetings	Non statutory complaint		✓			14/06 2013
24/05 2013	Marks & Spencer	Private	Signage	Non statutory complaint				✓	07/10 2013
21/05 2013	NCP	Private	Correspondence	Non statutory complaint				✓	28/11 2013
01/06 2013	The Church in Wales	Third	Other	Non statutory complaint	✓				23/07 2013
17/06 2013	Santander	Private	Forms	Non statutory complaint	✓				25/06 2013
17/06 2013	Costa Coffee	Private	Signage	Non statutory complaint				✓	04/10 2013
18/06 2013	HSBC	Private	Forms	Non statutory complaint				✓	16/10 2013
25/06 2013	Age Cymru	Third	Correspondence	Non statutory complaint	✓				26/07 2013
01/07 2013	SSE	Private	Correspondence	Non statutory complaint			✓		02/12 2013
03/07 2013	Wales and West Housing	Other	Telephone services	Non statutory complaint				✓	22/10 2013
04/07 2013	National Assembly for Wales Commission*	Servant or agent of the Crown	Face to face meetings	Non statutory complaint	✓				26/07 2013

Dyddiad derbyn	Sefydliad	Sector	Categori'r gŵyn	Statws y gŵyn	Cynamserol	Caewyd ar unwaith	Caewyd oherwydd diffyg tystiolaeth	Ystyriwyd ymhellach	Dyddiad cau
04/07 2013	Stephen Crabb AS	Arall	Arall	Cwyn anstatudol	✓				26/07 2013
04/07 2013	The Co-operative Aelodaeth	Preifat	Gohebiaeth	Cwyn anstatudol	✓				04/12 2013
01/07 2013	Comisiwn y Cynulliad*	Gwas neu asiant i'r Goron	Arall	Cwyn anstatudol	✓				26/07 2013
01/07 2013	Premier Inn Ltd	Preifat	Arall	Cwyn anstatudol				✓	15/01 2014
11/07 2013	SSE	Preifat	Gohebiaeth	Cwyn anstatudol				✓	25/11 2013
14/07 2013	Yr Eglwys yng Nghymru	Trydydd	Cyhoeddiadau	Cwyn anstatudol				✓	22/11 2013
24/07 2013	Cadwaladers	Preifat	Arwyddion	Cwyn anstatudol	✓				15/08 2013
30/07 2013	The Co-operative Banc	Preifat	Arall	Cwyn anstatudol				✓	22/11 2013
02/08 2013	Parking Eye Ltd	Preifat	Gohebiaeth	Cwyn anstatudol				✓	23/08 2013
02/08 2013	Swyddfa'r Post	Arall	Ffurflenni	Cwyn anstatudol				✓	24/09 2013
05/08 2013	The Co-operative Aelodaeth	Preifat	Gohebiaeth	Cwyn anstatudol				✓	25/11 2013
06/08 2013	Camelot UK Lotteries Ltd	Preifat	Cyhoeddiadau	Cwyn anstatudol				✓	04/02 2014

Date received	Organisation	Sector	Complaint category	Complaint status	Received too early	Closed at initial contact	Closed due to lack of evidence	Considered further	Closure date
04/07 2013	Stephen Crabb MP	Other	Other	Non statutory complaint	✓				26/07 2013
04/07 2013	The Co-operative Membership	Private	Correspondence	Non statutory complaint	✓				04/12 2013
06/07 2013	National Assembly for Wales Commission*	Servant or agent of the Crown	Other	Non statutory complaint	✓				26/07 2013
06/07 2013	Premier Inn Ltd	Private	Other	Non statutory complaint				✓	15/01 2014
11/07 2013	SSE	Private	Correspondence	Non statutory complaint				✓	25/11 2013
16/07 2013	The Church in Wales	Third	Publications	Non statutory complaint				✓	22/11 2013
24/07 2013	Cadwaladers	Private	Signage	Non statutory complaint	✓				15/08 2013
30/07 2013	The Co-operative Bank	Private	Other	Non statutory complaint				✓	22/11 2013
02/08 2013	Parking Eye Ltd	Private	Correspondence	Non statutory complaint				✓	23/08 2013
02/08 2013	Post Office	Other	Forms	Non statutory complaint				✓	24/09 2013
05/08 2013	The Co-operative Membership	Private	Correspondence	Non statutory complaint				✓	25/11 2013
06/08 2013	Camelot UK Lotteries Ltd	Private	Publications	Non statutory complaint				✓	04/02 2014

Dyddiad derbyn	Sefydliad	Sector	Categori'r gŵyn	Statws y gŵyn	Cynamserol	Caewyd ar unwaith	Caewyd oherwydd diffyg tystiolaeth	Ystyriwyd ymhellach	Dyddiad cau
06/08 2013	Trenau Arriva Cymru	Preifat	Arwyddion	Cwyn anstatudol	✓				20/08 2013
07/08 2013	ASDA	Preifat	Arall	Cwyn anstatudol	✓				20/08 2013
14/08 2013	Undeb Rygbi Cymru	Preifat	Gwefannau	Cwyn anstatudol	✓				20/08 2013
17/08 2013	Cyngor Cymuned Mwynglawdd*	Cyhoeddus	Cyhoeddiadau	Cwyn anstatudol		✓			23/08 2013
19/08 2013	Parking Eye Ltd	Preifat	Gohebiaeth	Cwyn anstatudol	✓				23/08 2013
21/08 2013	Santander	Preifat	Arall	Cwyn anstatudol	✓				23/08 2013
22/08 2013	Trenau Arriva Cymru	Preifat	Cyhoeddiadau	Cwyn anstatudol				✓	06/12 2013
27/08 2013	Camelot UK Lotteries Ltd	Preifat	Cyhoeddiadau	Cwyn anstatudol				✓	04/02 2014
28/08 2013	Furness Building Society	Preifat	Arall	Cwyn anstatudol				✓	06/12 2013
28/08 2013	Swyddfa'r Post	Arall	Cyfarfodydd wyneb yn wyneb	Cwyn anstatudol	✓				05/09 2013
02/09 2013	Fleur de Lys Antiques and Collectables	Preifat	Cyfarfodydd wyneb yn wyneb	Cwyn anstatudol	✓				12/09 2013
02/09 2013	NCP	Preifat	Gohebiaeth	Cwyn anstatudol				✓	03/10 2013

Date received	Organisation	Sector	Complaint category	Complaint status	Received too early	Closed at initial contact	Closed due to lack of evidence	Considered further	Closure date
06/08 2013	Arriva Trains Wales	Private	Signage	Non statutory complaint	✓				20/08 2013
07/08 2013	ASDA	Private	Other	Non statutory complaint	✓				20/08 2013
10/08 2013	Wales Rugby Union	Private	Websites	Non statutory complaint	✓				20/08 2013
10/08 2013	Minera Community Council*	Public	Publications	Non statutory complaint		✓			23/08 2013
10/08 2013	Parking Eye Ltd	Private	Correspondence	Non statutory complaint	✓				23/08 2013
21/08 2013	Santander	Private	Other	Non statutory complaint	✓				23/08 2013
22/08 2013	Arriva Trains Wales	Private	Publications	Non statutory complaint				✓	06/12 2013
27/08 2013	Camelot UK Lotteries Ltd	Private	Publications	Non statutory complaint				✓	04/02 2014
28/08 2013	Furness Building Society	Private	Other	Non statutory complaint				✓	06/12 2013
28/08 2013	Post Office	Other	Face to face meetings	Non statutory complaint	✓				05/09 2013
02/09 2013	Fleur de Lys Antiques and Collectables	Private	Face to face meetings	Non statutory complaint	✓				12/09 2013
02/09 2013	NCP	Private	Correspondence	Non statutory complaint				✓	03/10 2013

Dyddiad derbyn	Sefydliad	Sector	Categori'r gŵyn	Statws y gŵyn	Cynamserol	Caewyd ar unwaith	Caewyd oherwydd diffyg tystiolaeth	Ystyriwyd ymhellach	Dyddiad cau
02/09 2013	Swyddfa Cabinet*	Gwas neu asiant i'r Goron	Gweffannau	Cwyn anstatudol		✓			12/09 2013
02/09 2013	Trenau Arriva Cymru	Preifat	Gohebiaeth	Cwyn anstatudol				▼	03/10 2013
01/09 2013	HSBC	Preifat	Arall	Cwyn anstatudol	✓				12/09 2013
01/09 2013	HSBC	Preifat	Gwasanaeth ffôn	Cwyn anstatudol	✓				12/09 2013
01/09 2013	Yr Eglwys yng Nghymru	Trydydd	Arall	Cwyn anstatudol	✓				12/09 2013
14/09 2013	Awdurdod Gwasanaethau Busnes y GIG*	Cyhoeddus	Gweffannau	Cwyn anstatudol	✓				18/09 2013
10/09 2013	BT	Preifat	Gweffannau	Cwyn anstatudol	✓				18/09 2013
16/09 2013	Age Connects Wales	Trydydd	Gweffannau	Cwyn anstatudol				✓	03/03 2014
17/09 2013	Lloyds Bank	Preifat	Arall	Cwyn anstatudol	✓				07/10 2013
20/09 2013	BT	Preifat	Cyhoeddiadau	Cwyn anstatudol	✓				07/10 2013
23/09 2013	British Gas	Preifat	Arall	Cwyn anstatudol	✓				07/10 2013
23/09 2013	Parking Eye Ltd	Preifat	Gohebiaeth	Cwyn anstatudol	✓				07/10 2013

Date received	Organisation	Sector	Complaint category	Complaint status	Received too early	Closed at initial contact	Closed due to lack of evidence	Considered further	Closure date
02/09 2013	Cabinet Office*	Servant or agent of the Crown	Websites	Non statutory complaint		✓			12/09 2013
02/09 2013	Arriva Trains Wales	Private	Correspondence	Non statutory complaint				✓	03/10 2013
03/09 2013	HSBC	Private	Other	Non statutory complaint	✓				12/09 2013
06/09 2013	HSBC	Private	Telephone services	Non statutory complaint	✓				12/09 2013
06/09 2013	The Church in Wales	Third	Other	Non statutory complaint	✓				12/09 2013
16/09 2013	NHS Business Services Authority*	Public	Websites	Non statutory complaint	✓				18/09 2013
10/09 2013	BT	Private	Websites	Non statutory complaint	✓				18/09 2013
16/09 2013	Age Connects Wales	Third	Websites	Non statutory complaint				✓	03/03 2014
17/09 2013	Lloyds Bank	Private	Other	Non statutory complaint	✓				07/10 2013
20/09 2013	BT	Private	Publications	Non statutory complaint	✓				07/10 2013
23/09 2013	British Gas	Private	Other	Non statutory complaint	✓				07/10 2013
23/09 2013	Parking Eye Ltd	Private	Correspondence	Non statutory complaint	✓				07/10 2013

Dyddiad derbyn	Sefydliad	Sector	Categori'r gŵyn	Statws y gŵyn	Cynamserol	Caewyd ar unwaith	Caewyd oherwydd diffyg tystiolaeth	Ystyriwyd ymhellach	Dyddiad cau
26/09 2013	The Co-operative Bwyd	Preifat	Arall	Cwyn anstatudol		✓			09/12 2013
14/10 2013	Awdurdod Gwasanaethau Busnes y GIG*	Cyhoeddus	Gwefannau	Cwyn anstatudol				✓	06/12 2013
14/10 2013	Barclays	Preifat	Ffurflenni	Cwyn anstatudol	✓				22/11 2013
17/10 2013	Swyddfa'r Cabinet*	Gwas neu asiant i'r Goron	Gwefannau	Cwyn anstatudol		✓			22/11 2013
18/10 2013	Parking Eye Ltd	Preifat	Gohebiaeth	Cwyn anstatudol	✓				25/11 2013
21/10 2013	Parking Eye Ltd	Preifat	Arall	Cwyn anstatudol	✓				04/12 2013
23/10 2013	Nationwide	Preifat	Cyhoeddiadau	Cwyn anstatudol				✓	28/11 2013
24/10 2013	Marks & Spencer	Preifat	Arwyddion	Cwyn anstatudol			✓		06/12 2013
25/10 2013	Parking Eye Ltd	Preifat	Gohebiaeth	Cwyn anstatudol	✓				04/12 2013
28/10 2013	Lloyds Bank	Preifat	Arall	Cwyn anstatudol				✓	09/12 2013
07/11 2013	Swyddfa'r Post	Arall	Arall	Cwyn anstatudol				✓	Heb ei chau
15/11 2013	Trenau Arriva Cymru	Preifat	Gohebiaeth	Cwyn anstatudol				✓	07/01 2014

Date received	Organisation	Sector	Complaint category	Complaint status	Received too early	Closed at initial contact	Closed due to lack of evidence	Considered further	Closure date
26/09 2013	The Co-operative Food	Private	Other	Non statutory complaint		✓			09/12 2013
14/10 2013	NHS Business Services Authority*	Public	Websites	Non statutory complaint				✓	06/12 2013
14/10 2013	Barclays	Private	Forms	Non statutory complaint	✓				22/11 2013
17/10 2013	Cabinet Office*	Servant or agent of the Crown	Websites	Non statutory complaint		✓			22/11 2013
19/10 2013	Parking Eye Ltd	Private	Correspondence	Non statutory complaint	✓				25/11 2013
27/10 2013	Parking Eye Ltd	Private	Other	Non statutory complaint	✓				04/12 2013
23/10 2013	Nationwide	Private	Publications	Non statutory complaint				✓	28/11 2013
24/10 2013	Marks & Spencer	Private	Signage	Non statutory complaint			✓		06/12 2013
25/10 2013	Parking Eye Ltd	Private	Correspondence	Non statutory complaint	✓				04/12 2013
28/10 2013	Lloyds Bank	Private	Other	Non statutory complaint				✓	09/12 2013
07/11 2013	Post Office	Other	Other	Non statutory complaint				✓	Not closed
15/11 2013	Arriva Trains Wales	Private	Correspondence	Non statutory complaint				✓	07/01 2014

Dyddiad derbyn	Sefydliad	Sector	Categori'r gŵyn	Statws y gŵyn	Cynamserol	Caewyd ar unwaith	Caewyd oherwydd diffyg tystiolaeth	Ystyriwyd ymhellach	Dyddiad cau
18/11 2013	Cadwaladers	Preifat	Arwyddion	Cwyn anstatudol				✓	15/01 2014
18/11 2013	Costa Coffee	Preifat	Arwyddion	Cwyn anstatudol				✓	12/02 2014
19/11 2013	Trenau Arriva Cymru	Preifat	Arwyddion	Cwyn anstatudol				✓	Heb ei chau
01/12 2013	Undeb Rygbi Cymru	Preifat	Gwefannau	Cwyn anstatudol	✓				06/01 2014
01/01 2014	Santander	Preifat	Ffurflenni	Cwyn anstatudol				✓	Heb ei chau
01/01 2014	Swyddfa'r Post	Arall	Arwyddion	Cwyn anstatudol	✓				15/01 2014
06/01 2014	Swyddfa'r Post	Arall	Cyhoeddiadau	Cwyn anstatudol	✓				15/01 2014
09/01 2014	Cymdeithas Amaethyddol Frenhinol Cymru	Preifat	Ffurflenni	Cwyn anstatudol				✓	19/02 2014
09/01 2014	Halifax	Preifat	Arall	Cwyn anstatudol	✓				17/01 2014
20/01 2014	Trenau Arriva Cymru	Preifat	Cyhoeddiadau	Cwyn anstatudol				✓	Heb ei chau
23/01 2014	Morrisons	Preifat	Arall	Cwyn anstatudol	✓				04/02 2014
28/01 2014	Six Nations Rugby Ltd.	Preifat	Gwefannau	Cwyn anstatudol				✓	Heb ei chau

Date received	Organisation	Sector	Complaint category	Complaint status	Received too early	Closed at initial contact	Closed due to lack of evidence	Considered further	Closure date
18/11 2013	Cadwaladers	Private	Signage	Non statutory complaint				✓	15/01 2014
18/11 2013	Costa Coffee	Private	Signage	Non statutory complaint				✓	12/02 2014
19/11 2013	Arriva Trains Wales	Private	Signage	Non statutory complaint				✓	Not closed
06/12 2013	Wales Rugby Union	Private	Websites	Non statutory complaint	✓				06/01 2014
06/01 2014	Santander	Private	Forms	Non statutory complaint				✓	Not closed
06/01 2014	Post Office	Other	Signage	Non statutory complaint	✓				15/01 2014
06/01 2014	Post Office	Other	Publications	Non statutory complaint	✓				15/01 2014
09/01 2014	Royal Welsh Agricultural Society	Private	Forms	Non statutory complaint				✓	19/02 2014
09/01 2014	Halifax	Private	Other	Non statutory complaint	✓				17/01 2014
20/01 2014	Arriva Trains Wales	Private	Publications	Non statutory complaint				✓	Not closed
23/01 2014	Morrisons	Private	Other	Non statutory complaint	✓				04/02 2014
28/01 2014	Six Nations Rugby Ltd.	Private	Websites	Non statutory complaint				✓	Not closed

Dyddiad derbyn	Sefydliad	Sector	Categori'r gŵyn	Statws y gŵyn	Cynamserol	Caewyd ar unwaith	Caewyd oherwydd diffyg tystiolaeth	Ystyriwyd ymhellach	Dyddiad cau
05/02 2014	Lloyds Bank	Preifat	Arall	Cwyn anstatudol				✓	17/02 2014
06/02 2014	Trenau Arriva Cymru	Preifat	Cyhoeddiadau	Cwyn anstatudol				✓	Heb ei chau
11/02 2014	Nationwide	Preifat	Gohebiaeth	Cwyn anstatudol				✓	Heb ei chau
13/02 2014	Parking Eye Ltd	Preifat	Gohebiaeth	Cwyn anstatudol				✓	Heb ei chau
16/02 2014	ScottishPower	Preifat	Gwasanaeth ffôn	Cwyn anstatudol				✓	Heb ei chau
20/02 2014	Halifax	Preifat	Arall	Cwyn anstatudol				✓	Heb ei chau
24/02 2014	Comisiynydd yr Heddlu a Throseddau Dyfed Powys*	Cyhoeddus	Gohebiaeth	Cwyn anstatudol				✓	03/03 2014
26/02 2014	PRS for Music	Preifat	Gohebiaeth	Cwyn anstatudol				✓	Heb ei chau
26/02 2014	Swyddfa'r Post	Arall	Gwasanaeth ffôn	Cwyn anstatudol		✓			03/03 2014
27/02 2014	Ymddiriedolaeth Arbed Ymni	Trydydd	Gwasanaeth ffôn	Cwyn anstatudol				✓	Heb ei chau
04/03 2014	Hanner Marathon Caerdydd	Arall	Gohebiaeth	Cwyn anstatudol		✓			06/03 2014
04/03 2014	HSBC	Preifat	Cyfarfodydd wyneb yn wyneb	Cwyn anstatudol				✓	Heb ei chau

Date received	Organisation	Sector	Complaint category	Complaint status	Received too early	Closed at initial contact	Closed due to lack of evidence	Considered further	Closure date
05/02 2014	Lloyds Bank	Private	Other	Non statutory complaint				✓	17/02 2014
06/02 2014	Arriva Trains Wales	Private	Publications	Non statutory complaint				✓	Not closed
11/02 2014	Nationwide	Private	Correspondence	Non statutory complaint				✓	Not closed
16/02 2014	Parking Eye Ltd	Private	Correspondence	Non statutory complaint				✓	Not closed
16/02 2014	ScottishPower	Private	Telephone services	Non statutory complaint				✓	Not closed
20/02 2014	Halfax	Private	Other	Non statutory complaint				✓	Not closed
24/02 2014	Dyfed Powys Police and Crime Commissioner*	Public	Correspondence	Non statutory complaint				✓	03/03 2014
26/02 2014	PRS for Music	Private	Correspondence	Non statutory complaint				✓	Not closed
26/02 2014	Post Office	Other	Telephone services	Non statutory complaint	✓				03/03 2014
27/02 2014	Energy Savings Trust	Third	Telephone services	Non statutory complaint				✓	Not closed
04/03 2014	Cardiff Half Marathon	Other	Correspondence	Non statutory complaint	✓				06/03 2014
04/03 2014	HSBC	Private	Face to face meetings	Non statutory complaint				✓	Not closed

Dyddiad derbyn	Sefydliad	Sector	Categori'r gŵyn	Statws y gŵyn	Cynamserol	Caewyd ar unwaith	Caewyd oherwydd diffyg tystiolaeth	Ystyriwyd ymhellach	Dyddiad cau
04/03 2014	Ysgol Aberconwy	Arall	Cyhoeddiadau	Cwyn anstatudol		✓			20/03 2014
07/03 2014	UK Fire Service Resources	Preifat	Cyhoeddiadau	Cwyn anstatudol				✓	Heb ei chau
14/03 2014	Ymddiriedolaeth Genedlaethol	Trydydd	Gohebiaeth	Cwyn anstatudol				✓	20/03 2014
17/03 2014	HSBC	Preifat	Cyfarfodydd wyneb yn wyneb	Cwyn anstatudol				✓	Heb ei chau
18/03 2014	The Edinburgh Woollen Mill Ltd.	Preifat	Arwyddion	Cwyn anstatudol				✓	Heb ei chau
18/03 2014	RBS	Preifat	Arall	Cwyn anstatudol				✓	Heb ei chau
18/03 2014	TESCO	Preifat	Arall	Cwyn anstatudol				✓	24/03 2014
21/03 2014	BT	Preifat	Gwasanaeth ffôn	Cwyn anstatudol				✓	24/03 2014
24/03 2014	Undeb Rygbi Cymru	Preifat	Gohebiaeth	Cwyn anstatudol				✓	Heb ei chau
25/03 2014	HSBC	Preifat	Gwasanaeth ffôn	Cwyn anstatudol				✓	Heb ei chau
25/03 2014	NatWest	Preifat	Gwasanaeth ffôn	Cwyn anstatudol				✓	28/03 2014
25/03 2014	Undeb Rygbi Cymru	Preifat	Gohebiaeth	Cwyn anstatudol				✓	Heb ei chau

Date received	Organisation	Sector	Complaint category	Complaint status	Received too early	Closed at initial contact	Closed due to lack of evidence	Considered further	Closure date
04/03 2014	Ysgol Aberconwy	Other	Publications	Non statutory complaint		✓			20/03 2014
07/03 2014	UK Fire Service Resources	Private	Publications	Non statutory complaint				✓	Not closed
10/03 2014	National Trust	Third	Correspondence	Non statutory complaint	✓				20/03 2014
11/03 2014	HSBC	Private	Face to face meetings	Non statutory complaint				✓	Not closed
11/03 2014	The Edinburgh Woollen Mill Ltd.	Private	Signage	Non statutory complaint				✓	Not closed
17/03 2014	RBS	Private	Other	Non statutory complaint				✓	Not closed
18/03 2014	TESCO	Private	Other	Non statutory complaint	✓				24/03 2014
21/03 2014	BT	Private	Telephone services	Non statutory complaint	✓				24/03 2014
24/03 2014	Wales Rugby Union	Private	Correspondence	Non statutory complaint				✓	Not closed
25/03 2014	HSBC	Private	Telephone services	Non statutory complaint	✓				Not closed
25/03 2014	NatWest	Private	Telephone services	Non statutory complaint	✓				28/03 2014
25/03 2014	Wales Rugby Union	Private	Correspondence	Non statutory complaint				✓	Not closed

226

Dyddiad cau	Heb ei chau
Ystyriwyd ymhellach	
Caewyd oherwydd diffyg tystiolaeth	
Caewyd ar unwaith	
Cynamserol	▼
Statws y gŵyn	Cwyn anstatudol
Categori'r gŵyn	Websites
Sector	Private
Sefydliad	Land and Lakes Ltd.
Dyddiad derbyn	29/03 2014

Tudalen y pecyn 274

*Nid oes gan y sefydliadau cyhoeddus hyn gynllun iaith Gymraeg statudol

227

Closure date	Not closed
Considered further	
Closed due to lack of evidence	
Closed at initial contact	
Received too early	▼
Complaint status	Non statutory complaint
Complaint category	Websites
Sector	Private
Organisation	Land and Lakes Ltd.
Date received	29/03 2014

Cysylltu

228

Siambrau'r Farchnad
5-7 Heol Eglwys Fair
Caerdydd CF10 1AT

0845 6033 221
post@comisiynyddygydraeg.org
@ComyGymraeg

comisiynyddygydraeg.org

Contact

229

Market Chambers
5–7 St Mary Street
Cardiff CF10 1AT

0845 6033 221
post@welshlanguagecommissioner.org
@ComyGymraeg

welshlanguagecommissioner.org

Comisiynydd y
Gymraeg
Welsh Language
Commissioner

Yn rhinwedd paragraff(au) vi o Reol Sefydlog 17.42

Mae cyfyngiadau ar y ddogfen hon

Eitem 7

Cyngor Celfyddydau Cymru
Arts Council of Wales

2013/14

Adroddiadau a Datganiadau Ariannol
ar gyfer y flwyddyn a ddaeth i ben 31 Mawrth 2014

Rhif elusen 1034245

Tudalen y pecyn 290

Cyfrif Gweithgareddau Cyffredinol

Cynnwys

Adroddiad Blynyddol:

- Adroddiad Blynyddol yr Ymddiriedolwyr 03
 - Datganiad Llywodraethu Blynyddol 06
- Adroddiad Amgylcheddol 43
- Adroddiad ar Gydnabyddiaeth Ariannol 47
- Datganiad cyfrifoldebau'r Cyngor a'r Swyddog Cyfrifyddu 49

Tystysgrif ac Adroddiad Archwilydd Cyffredinol Cymru i Gyngor Celfyddydau Cymru 50

Datganiadau ariannol:

- Datganiad gweithgareddau ariannol 52
- Mantolen 53
- Datganiad llif arian 54
- Nodiadau sy'n rhan o'r datganiadau ariannol 55

Atodiad i'r Adroddiad Blynyddol (nad yw'n rhan o'r datganiadau ariannol):

- Grantiau 80

Mae'r Cyngor yn ymrwymedig i ddarparu gwybodaeth mewn print bras, Braille, Iaith Arwyddion Prydain, Hawdd ei Darllen a sain. Ceisiwn ddarparu gwybodaeth mewn ieithoedd ar wahân i'r Gymraeg a'r Saesneg ar gais.

Gweithredwn bolisi cyfle cyfartal.

Гудайен y пєцын 293

BIANCO, NoFit State (Ilun: Richard Davenport)

Adroddiad Blynyddol am y flwyddyn a ddaeth i ben 31 Mawrth 2014
Adroddiad Blynyddol yr Ymddiriedolwyr

Manylion cyfeiriol a gweinyddol

Ymddiriedolwyr

Aelodau o'r Cyngor a wasanaethodd er 1 Ebrill 2013:

		Mynychu cyfarfodydd yn 2013/14			
		Y Cyngor	Y Pwyllgor Archwilio	Y Pwyllgor Cyfalaf	Y Pwyllgor Cydnabyddiaeth Ariannol ¹
		Nifer y cyfarfodydd a gynhaliwyd:			
		6	5	5	0
Yr Athro Dai Smith, Cadeirydd	(c)	6			Cadeirydd Pwyllgor Amherthnasol
Dr Kate Woodward, Is-gadeirydd	(d)	3			
Emma Evans (hyd 31 Mawrth 2014)	(a)	5	Cadeirydd Pwyllgor (hyd fis Mawrth 2014) 5		
Dr John Geraint	(a)(c)	4.5	Cadeirydd Pwyllgor (o Ebrill 2014 ymlaen) 1/1		Amherthnasol
Michael Griffiths OBE	(a)	4.5	3.5		
Melanie Hawthorne		5			
Dr Lesley Hodgson	(a)	3.5	0/1		
Margaret Jervis MBE DL	(c)(v)	4.5			Amherthnasol
Marian Wyn Jones	(i)(iii)	4			
Andrew Miller		6			
Osi Rhys Osmond	(d)	5			
Richard Turner	(ii)(iv)	5			
Alan Watkin	(a)(b)	6	(hyd fis Rhagfyr 2013) 3/4	5	
Yr Athro Gerwyn Williams	(b)	3		Cadeirydd Pwyllgor 5	
John C Williams	(a)(b)	6	(hyd fis Rhagfyr 2013) 4/4	2	

Mynychu cyfarfodydd yn 2013/14					
Y Cyngor		Y Pwyllgor Archwilio	Y Pwyllgor Cyfalaf	Y Pwyllgor Cydnabyddiaeth Ariannol ¹	
Nifer y cyfarfodydd a gynhaliwyd:					
6		5	5	0	
<i>Presenoldeb aelodau annibynnol ar y pwyllgorau:</i>					
Gareth Jones	(a)		5		
Phillip Westwood	(a)		4		
Jonathan Adams (hyd fis Hydref 2013)	(b)			2/3	
Mark Davies	(b)			4	
Roland Wyn Evans	(b)			4	
Alan Hewson (a benodwyd fis Mawrth 2014)	(b)			1/1	
Janet Roberts (hyd fis Hydref 2013)	(b)			1/3	

¹ Yn absenoldeb canllawiau oddi wrth Lywodraeth Cymru o ran tâl y Cadeirydd a chyflog y Prif Weithredwr, ni chynhaliwyd cyfarfod o'r Pwyllgor Cydnabyddiaeth Ariannol yn ystod 2013/14.

- (a) Aelod o'r Pwyllgor Archwilio
- (b) Aelod o'r Pwyllgor Cyfalaf
- (c) Aelod o'r Pwyllgor Cydnabyddiaeth Ariannol
- (d) Aelod o Bwyllgor Cymru yn Fenis

Am ran o leiaf ran o'r cyfnod y mae'r adroddiad hwn yn sôn amdano, gwasanaethai aelodau o'r Cyngor hefyd (gyda rhifau mewn cromfachau ar ôl eu henwau yn y rhestr uchod) yn Aelodau neu'n uwch weithwyr o'r cyrff cyhoeddus canlynol:

- (i) Bwrdd Iechyd Betsi Cadwaladr
- (ii) Cyngor Sir Fynwy
- (iii) S4C
- (iv) Prifysgol Cymru
- (v) Cyngor Gweithredu Gwirfoddol Cymru

Prif Weithredwr

Nicholas Capaldi

Swyddfeydd

*Rhanbarth y Canolbarth a'r
Gorllewin:*

Y Mount
18 Stryd y Frenhines
Caerfyrddin
SA31 1JT

Rhanbarth y Gogledd:

Parc y Tywysog II
Rhodfa'r Tywysog
Bae Colwyn
LL29 8PL

*Rhanbarth y De
a'r swyddfa genedlaethol:*

Plas Bute
Caerdydd
CF10 5AL

Archwilydd

Archwilydd Cyffredinol Cymru
Swyddfa Archwilio Cymru
24 Heol y Gadeirlan
Caerdydd
CF11 9LJ

Archwilwyr mewnol

Deloitte LLP
5 Sgwâr Callaghan
Caerdydd
CF10 5BT

Cyfreithwyr

Geldards LLP
Tŷ Dumfries
Plas Dumfries
Caerdydd
CF10 3ZF

Bancwyr

The Co-operative Bank
16-17 Stryd Fawr
Caerdydd
CF10 1AX

Datganiad Llywodraethu Blynyddol

A finnau'n Swyddog Cyfrifyddu a Phrif Weithredwr Cyngor Celfyddydau Cymru, mae'r datganiad llywodraethu hwn yn gyfrifoldeb personol imi, Nicholas Capaldi. Mae'r datganiad hwn yn disgrifio trefniadau llywodraethu Cyngor Celfyddydau Cymru. Mae'r datganiad hwn hefyd yn disgrifio sut yr wyf wedi cyflawni fy nghyfrifoldebau am sicrhau ein bod yn cynnal ein busnes, o ran gweithgarwch y trysorlys a'r loteri, yn unol â'r gyfraith. Mae hyn yn cynnwys darparu'r sicrwydd angenrheidiol ein bod yn glynu at y safonau cywir a sefydlu'r trefniadau diogelu angenrheidiol i amddiffyn ein defnydd o arian y cyhoedd. Esboniaf sut y cyfrifyddir yn gywir am yr arian hwn a'i ddefnyddio'n gynnil, yn effeithlon ac yn effeithiol i gyflawni cynlluniau a blaenoriaethau Cyngor Celfyddydau Cymru.

Am Gyngor Celfyddydau Cymru:

Cafodd Cyngor Celfyddydau Cymru ei sefydlu drwy Siarter Frenhinol ar 30 Mawrth 1994 a nod ei fodolaeth yw cefnogi a datblygu celfyddydau Cymru. Mae Cyngor Celfyddydau Cymru yn gwneud hyn er budd pobl ledled Cymru ac er mwyn cefnogi celfyddydau Cymru yn rhyngwladol.

Mae Cyngor Celfyddydau Cymru hefyd yn gorff sy'n cael ei noddi gan Lywodraeth Cymru ac yn Ddosbarthwr y Loteri Genedlaethol ac yn elusen gofrestredig (rhif 1034245).

Mae Siarter Frenhinol Cyngor Celfyddydau Cymru yn disgrifio amcanion y Cyngor. Dyma'r amcanion:

- datblygu a gwella gwybodaeth a dealltwriaeth o'r celfyddydau a'u hymarfer;
- gwneud y celfyddydau'n fwy hygyrch i'r cyhoedd; a,
- gweithio drwy gyfrwng y Gymraeg a'r Saesneg.

Cydweithiwn hefyd â chyrrff cyhoeddus eraill Cymru a Chynghorau Celfyddydau eraill Prydain, i gyflawni'r amcanion hyn. Gellwch ddod o hyd i gopi o'n Siarter Frenhinol ar ein gwefan.

Rydym yn gweithredu mewn amgylchedd penodol sydd wedi'i reoli'n ofalus. Mae Cyngor Celfyddydau Cymru yn atebol i Weinidog

Llywodraeth Cymru dros Ddiwylliant a Chwaraeon. Mae'n rhaid inni weithredu mewn fframwaith a noda'r telerau a'r amodau y glyna Gweinidogion Cymru atynt wrth roi inni ein harian grant mewn cymorth ac sy'n nodi sut y gallwn ei ddefnyddio.

Ynghyd â chyrrff cyhoeddus eraill yng Nghymru, mae'n rhaid inni hefyd weithredu yn unol â'r canllawiau yn *Rheoli Arian Cyhoeddus Cymru*. Mae'r gweithgareddau yr ydym yn eu gwneud mewn cysylltiad â'n *Cynllun Casglu* a'n Cynllun Benthyciadau i Artistiaid yn ddarostyngedig i Ddeddf Credyd y Defnyddwyr ac i'r arweiniad sy'n cael ei gyflwyno gan yr Awdurdod Ymddygiad Ariannol.

Rydym yn ddosbarthwr arian y Loteri sydd, dan Ddeddf y Loteri Genedlaethol ac ati 1993 (fel y'i diwygiwyd) yn golygu ein bod yn atebol i Ysgrifennydd Gwladol Prydain dros Ddiwylliant, y Cyfryngau a Chwaraeon. Rydym yn cael ein cyfarwyddiadau ariannol oddi wrth yr Ysgrifennydd Gwladol a'n cyfarwyddiadau polisi gan Weinidogion Cymru. Mae'r rhain yn nodi sut y bydd yn rhaid inni weithredu o ran gweithgareddau dosbarthu arian y loteri.

Mae'n rhaid inni gyfrifyddu ein gweithgareddau dosbarthu arian y loteri ar wahân i weddill ein gweithgareddau, ac mae'n rhaid inni hefyd gael trefniadau priodol ar waith i sicrhau ein bod yn cynhyrchu dwy set o ddatganiadau ariannol cyhoeddedig. Archwilir ein cyfrifon Dosbarthu'r Loteri ar ran y Rheolwr a'r Archwilydd Cyffredinol gan Swyddfa Archwilio Cymru. Mae Swyddfa Archwilio Cymru hefyd yn archwilio ein cyfrif Gweithgareddau Cyffredinol ar ran Archwilydd Cyffredinol Cymru.

A ninnau'n elusen, mae'n rhaid inni sicrhau ein bod yn cydymffurfio â gofynion Deddf yr Elusennau 1960, 2006 a 2011, a dilyn canllawiau sy'n cael eu cyflwyno gan y Comisiwn Elusennau.

Rydym wedi dylunio ein systemau a'n prosesau i gymryd i ystyriaeth y gwahanol gyfrifoldebau hyn. Yn y fframweithiau hyn, gwnawn benderfyniadau annibynnol o ran cyfeiriad strategol y sefydliad, ariannu grant a phenderfyniadau ariannol eraill.

Petai'r angen yn codi, mae'r canlynol yn gallu ymchwilio i fusnes Cyngor Celfyddydau Cymru: Ombwdsmon Gwasanaethau Cyhoeddus Cymru, y Comisiynydd Seneddol dros Weinyddu, y Comisiwn Elusennau, y Swyddfa Archwilio Genedlaethol a Swyddfa Archwilio Cymru.

Ein trefniadau Llywodraethu:

Rydym yn cael ein llywodraethu gan Fwrdd o Ymddiriedolwyr – y Cyngor – sydd ar hyn o bryd yn cynnwys Cadeirydd a thri aelod ar ddeg (pedwar ar ddeg hyd at 31 Mawrth 2014) y mae un ohonynt yn cael ei benodi'n Is-gadeirydd. Ers mis Mawrth 2013 bu Gweinidog Llywodraeth Cymru dros Ddiwylliant a Chwaraeon yn gyfrifol am benodi ein hymddiriedolwyr, y mae pob un ohonynt yn dod ag arbenigedd a gwybodaeth benodol at y gwaith o ran arolygu a datblygu ein gweithgareddau.

Fel arfer mae penodiadau'n parhau am gyfnod o dair blynedd ac y mae modd adnewyddu'r cyfnod hwn ddwywaith ond nid rhagor. Mae Cadeirydd y Cyngor yn cael ei dalu; Llywodraeth Cymru sy'n pennu cyfraddau'r tâl yn flynyddol. Mae pob aelod arall yn cyfrannu ei amser a'i arbenigedd yn wirfoddol ond mae pob un yn cael ei dalu'n ôl am dreuliau parod a gaiff ar fusnes y Cyngor. Mae crynodeb yn nodyn 9b o'r datganiadau ariannol hyn.

Mae'r Cyngor yn gyfrifol am ein cyfeiriad strategol ac am reoli ein sefydliad. Mae'r Cyngor yn gyfrifol am sicrhau drwof, a minnau'n Brif Weithredwr, ein bod yn gweithredu yn unol â'r fframwaith polisi sy'n cael ei bennu gan Lywodraeth Cymru a'n bod yn bodloni gwahanol gyfrifoldebau eraill y mae'n rhaid inni eu cyflawni. Mae'r Cadeirydd mewn cysylltiad rheolaidd gyda'r Gweinidog ac mae'r Prif Weithredwr yn cyfarfod yn chwarterol â swyddogion gan gyflwyno diweddariadau iddynt.

A hwythau yn y pen draw yn gorff penderfynu terfynol Cyngor Celfyddydau Cymru, mae aelodau o'r Cyngor wedi cadw i'w hunain benderfyniadau allweddol ar bolisi corfforaethol, llunio ein cynlluniau Corfforaethol a Gweithredol ac unrhyw newidiadau yn yr

delerau ac amodau gwasanaeth y staff. Aelodau o'r Cyngor hefyd sy'n pennu'r gyllideb flynyddol, penderfynu ar y dyraniad blynyddol o grantiau i sefydliadau sy'n cael arian refeniw a chymeradwyo pob grant dros £50,000, neu dros £250,000 yn achos prosiectau cyfalaf gydag arian y Loteri. Mae penderfyniadau ar grantiau sy'n is na'r trothwyon hyn yn cael eu dirprwyo i aelodau awdurdodedig o'r staff ar gyfer grantiau ac i'r Pwyllgor Cyfalaf ar gyfer prosiectau cyfalaf.

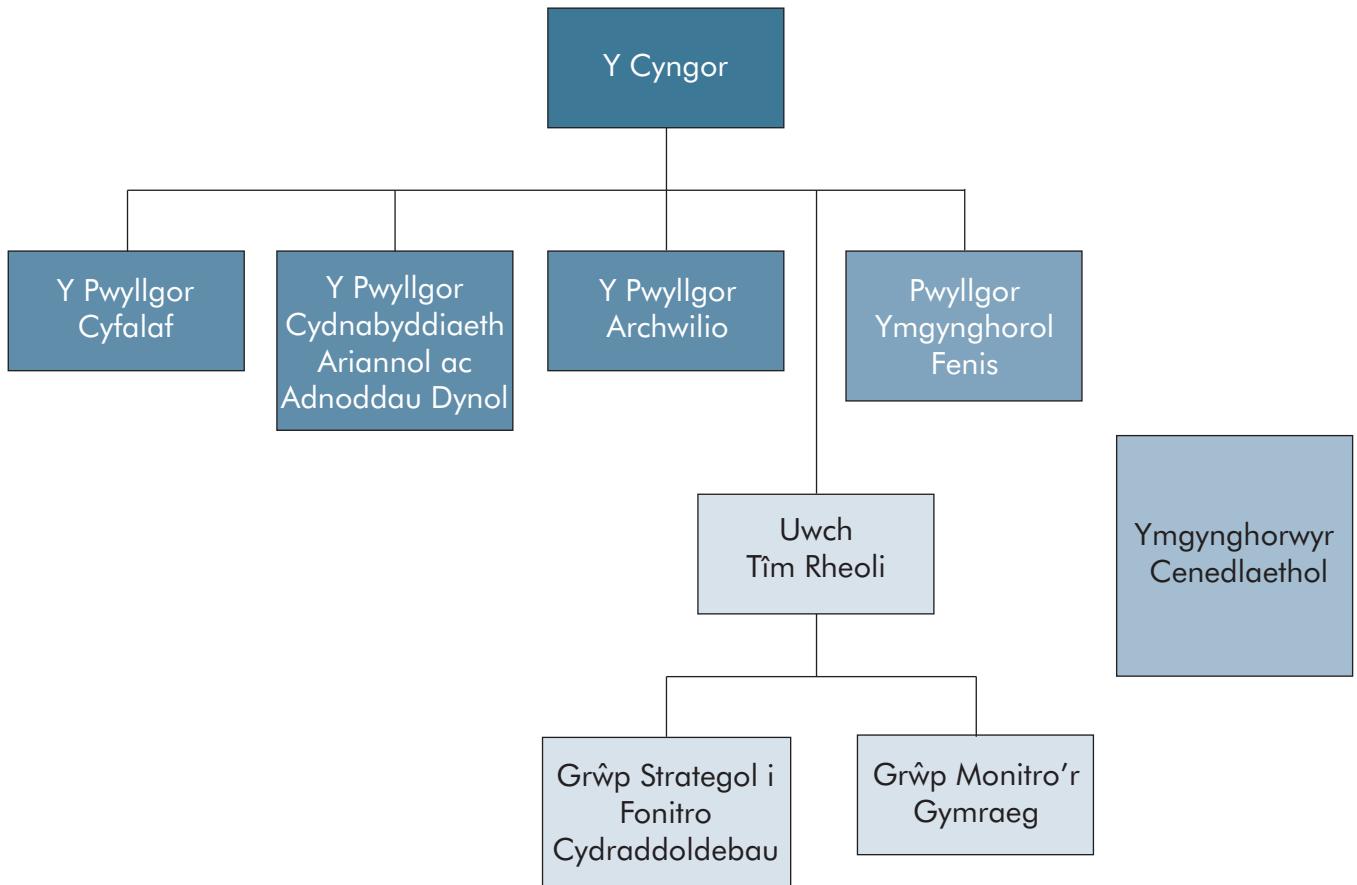
I gefnogi ei waith, penododd y Cyngor dri phwyllgor i ddarparu cyngor arbenigol. Dyma nhw: y Pwyllgor Archwilio; y Pwyllgor Cyfalaf; a'r Pwyllgor Cydnabyddiaeth Ariannol ac Adnoddau Dynol. Mae gan y Cyngor hefyd bwyllgor ymgynghorol *ad hoc* i'w gynghori ar Gymru yn Fenis, a grwpiau monitro mewnol sydd, drwy gyfrwng yr Uwch Tîm Rheoli, yn estyn cymorth i'r Cyngor wrth gyflawni ei gyfrifoldebau.

Mae pob pwyllgor yn cynnwys aelodau o'r Cyngor, y mae un ohonynt yn ymgymryd â swydd y cadeirydd, ac unigolion cyfetholedig. Mae'n rhaid i bob pwyllgor hefyd weithredu dan gylch gorchwyl penodol. Penodir aelodau annibynnol oherwydd eu sgiliau a'u profiad arbenigol, drwy broses ddethol agored. Mae cofnodion pob cyfarfod o'r pwyllgorau'n cael eu cyflwyno i gyfarfod llawn nesaf y Cyngor ac mae'n rhaid i bob pwyllgor gyflwyno adroddiad blynyddol i'r Cyngor sy'n crynhoi gwaith y pwyllgor.

Mae pob aelod newydd o'r Cyngor a phob aelod newydd o bob pwyllgor yn mynd drwy broses sefydlu sy'n briodol i'w swyddogaeth ac maent yn cael eu hannog i barhau â'u datblygiad yn ystod amser eu penodiad.

Yn ystod y flwyddyn, roedd y Cyngor wedi adolygu a diweddarau'r cylch gorchwyl ar gyfer pob un o'r pwyllgorau, ac mewn rhai achosion newidiodd y Cyngor aelodaeth pwyllgorau. Er mwyn darparu sicrwydd pellach, roedd y Cyngor wedi ehangu swyddogaeth y Pwyllgor Cydnabyddiaeth Ariannol a Phenodiadau i gynnwys arolygu Adnoddau Dynol hefyd.

Y Pwyllgor Archwilio sy'n gyfrifol am ddarparu sicrhau'r arian sy'n gysylltu'r Cyngor ar bwnc effeithiolrwydd ein

Ilywodraethu, perygl rheoli a threfniadau rheoli mewnol. Adroddodd i'r Cyngor am brif ganolbwynt ei waith, gan gynnwys ein trefniadau llywodraethu mewnol, datblygiad y Fframwaith Sicrwydd Corfforaethol; monitro trefniadau ein portffolio o sefydliadau sy'n cael arian refeniw; a'r rhaglen archwilio fewnol a rhoddwyd sicrwydd sylweddol neu'n uwch i'r rhan fwyaf o'r adolygiadau hynny.

Mae'r Pwyllgor Cyfalaf yn gyfrifol am gynghori'r Cyngor ar ddatblygu polisi am bob agwedd ar ddatblygu cyfalaf, gan gynnwys blaenoriaethau ariannu a chynlluniau. Mae gan y Pwyllgor Cyfalaf awdurdod dirprwyedig er mwyn penderfynu'n ariannol ar grantiau cyfalaf y loteri o £50,001 hyd at £250,000. Mae'r Pwyllgor Cyfalaf yn gwneud argymhellion am grantiau cyfalaf mwy i'r Cyngor.

Mae'r Pwyllgor Cydnabyddiaeth Ariannol ac Adnoddau Dynol yn gyfrifol am adolygu perfformiad y Prif Weithredwr yn ôl yr amcanion sydd wedi'u cytuno ac am osod y targedau ar gyfer y flwyddyn a ddaw. Cytuna hefyd ar lefel tâl y Cadeirydd yn y terfynau a osododd

Gweinidogion Cymru. Yn y dyfodol bydd yn cymryd cyfrifoldeb am fonitro materion Adnoddau Dynol ar ran y Cyngor.

Ni chyflwynodd y Pwyllgor Cyfalaf na'r Pwyllgor Cydnabyddiaeth Ariannol ac Adnoddau Dynol adroddiad blynyddol ffurfiol gerbron y Cyngor.

Ceir manylion aelodaeth y Cyngor a'r tri phwyllgor hyn a hefyd fanylion presenoldeb aelodau mewn cyfarfodydd yn adran *Manylion cyfeiriol a gweinyddol* ar ddechrau Adroddiad Blynyddol yr Ymddiriedolwyr.

Pwyllgor Ymgynghorol Fenis oedd yn gyfrifol am ddatblygu ac arolygu trefnu ein presenoldeb yn Biennale Celf Fenis yn 2013.

Mae'r Uwch Tîm Rheoli yn cael ei arwain gennyf, gyda chefnogaeth pum Cyfarwyddwr sydd bob un yn gyfrifol am agweddau penodol ar ein gwaith. Mae Cyfarwyddwyr y Celfyddydau; Ymgysylltu ac Ymgyfranogi; a Menter ac Adfywio yn ffurfio tîm Datblygu'r Celfyddydau ac mae'r Cyfarwyddwyr Cyllid ac Gwasanaethau Buddsoddi ac

Ariannu yn ffurfio tîm y Gwasanaethau Corfforaethol. Mae gennyf hefyd dîm y Prif Weithredwr. Mae rhagor o fanylion yn yr Adroddiad Cydnabyddiaeth Ariannol ac yn nodyn 9 o'r datganiadau ariannol hyn.

Mae gennym hefyd ddau grŵp monitro mewnol, sef Grŵp Monitro'n Strategol y Cydraddoldebau a Grŵp Monitro'r Gymraeg, i yrru ymlaen gwaith a dyheadau'r Cyngor o ran y meysydd hyn. Cynhyrchodd Grŵp Monitro'n Strategol y Cydraddoldebau Adroddiad Tegwch Blynyddol cynhwysfawr ar gyfer 2012/13 a archwiliodd ein portffolio o sefydliadau sy'n cael arian refeniw a'n pobl – ein staff, ein pwyllgorau a'n hymgynghorwyr – a hynny'n fanwl. Yn yr adroddiad hefyd roedd enghreifftiau perthnasol o waith arall yr ydym wedi'i ariannu. Gellir gweld copi ar:

<http://www.celfcymru.org.uk/celfyddydau-cymru/ymgysylltu-ac-ymgyfranogi/cydraddoldeb-ac-amrywiaeth>. Cafodd diweddariadau chwarterol gan y ddau grŵp eu cyflwyno gerbron y Cyngor.

Mae ein Hymgynghorwyr Cenedlaethol yn cael eu penodi drwy broses o recriwtio agored ac maent yn dod â gwybodaeth arbenigol i gefnogi datblygiad polisi, asesu ceisiadau am grantiau a darparu cyngor i'n swyddogion.

Rydym yn hyrwyddo gwerthoedd llywodraethu da:

Rydym yn cefnogi saith egwyddor yr Arglwydd Nolan ar gyfer Bywyd Cyhoeddus ac rydym yn ymdrechu i sicrhau bod pob un o'n gweithwyr, ein Hymddiriedolwyr, Aelodau o'n Pwyllgorau a'n Hymgynghorwyr Cenedlaethol yn cymhwyso'r egwyddorion hyn ac yn glynu wrthynt.

I gefnogi hyn, mae gennym Gôd Ymarfer Gorau sy'n gymorth wrth sicrhau y diffinnir yn glir swyddogaethau a chyfrifoldebau ein haelodau a'n swyddogion. Mae hefyd yn cynnwys y safonau o briodoldeb a ddisgwylir i aelodau a'r staff lynu wrthynt. Cafodd y Côt ei adolygu a'i ddiweddarau yn ystod y flwyddyn. Mae modd dod o hyd i gopi ar ein gwefan.

Rydym yn mynnu bod pob aelod o'r Cyngor, pob Aelod o'n Pwyllgorau, pob un

Hymgynghorwyr Cenedlaethol a phob aelod o'n staff yn llenwi datganiad blynyddol sy'n datgan budd a sicrhau nad oes oedi wrth roi gwybod inni am unrhyw newidiadau perthnasol yn eu hamgylchiadau. Mae cofrestr fudd yr Aelodau o'n Cyngor a'n Pwyllgorau a'n Hymgynghorwyr Cenedlaethol ar gael i'r cyhoedd gael ei gweld, o wneud apwyntiad, ymhob un o swyddfeydd Cyngor Celfyddydau Cymru yn ystod oriau gwaith arferol.

Mae adroddiadau ysgrifenedig yn cael eu cylchredeg ymlaen llaw cyn pob cyfarfod o'n Cyngor a'n Pwyllgorau ar gyfer ystyriaeth gan aelodau, gan dderbyn eitemau a gyflwynir ac adroddiadau ar lafar dim ond mewn amgylchiadau eithriadol. Mae modd dod o hyd i gopiâu o agenda a chofnodion cyfarfodydd ein Cyngor ar ein gwefan.

Rhan o'n hymrwymiad i wella ein perfformiad yw'n hawydd i ddysgu oddi wrth gyrff cyhoeddus tebyg eraill. Gan gydweithio â Chyngor Cyllido Addysg Uwch Cymru, ni oedd y Corff cyntaf sy'n cael ei Noddi gan Lywodraeth Cymru i gynnal ymweliadau cilyddol i Gadeiryddion Archwiliad i fynd i Bwyllgorau Archwilio ein gilydd fel sylwedyddion.

Er nad yw'r côd am Lywodraethu Corfforaethol a gyflwynwyd gan Drysorlys ei Mawrhydi yn uniongyrchol gymwys i Gyngor Celfyddydau Cymru, rwyf yn fodlon, a minnau'n Swyddog Cyfrifyddu, bod y trefniadau yr ydym wedi'u sefydlu'n adlewyrchu ymarfer da. Rwyf hefyd yn credu bod Cyngor Celfyddydau Cymru wedi cydymffurfio ag egwyddorion atebolrwydd, effeithiolrwydd ac arweinyddiaeth y soniwyd amdanynt yng nghôd y Trysorlys i'r graddau y maent yn berthnasol i gyrff sy'n cael eu noddi gan Lywodraeth Cymru ac i ddsbarthwyr y Loteri. Mae'r Cyngor yn cytuno â'r farn hon.

Gwnawn benderfyniadau cytbwys:

Caiff penderfyniadau'r Cyngor a'i bwyllgorau eu llywio gan gyngor a ddarparwyd gan staff Cyngor Celfyddydau Cymru. Rydym yn disgwyl i ddogfennau ac adroddiadau a gynhyrchir gan swyddogion ddangos yn glir yr holl wybodaeth berthnasol sydd ei hangen i lywio'r broses o wneud penderfyniadau. Yn yr enghreifftiau prin yw'r wybodaeth sy'n cael ei darparu yn

bodloni ein safonau, rydym yn gwrthod y ddogfen a chomisiynu un arall yn ei lle. Lle bo'n briodol, mae cyngor gan ein swyddogion yn cael ei ategu gan gyngor arbenigol oddi wrth ein Hymgynghorwyr Cenedlaethol a, lle mae'n berthnasol, gyda chyngor arbenigol a barn gyfreithiol. Bydd y Cyngor yn parhau i sicrhau bod ganddo ddigon o amser i ystyried yn bwylllog a chyd-drafod polisi Cyngor Celfyddydau Cymru a'i gyfeiriad ar gyfer y dyfodol.

Roedd y Cyngor yn fodlon ar brydlondeb y data a'r wybodaeth a'u safon a gafodd eu darparu ar ddefnydd y Cyngor a bod y wybodaeth a ddarparwyd o ran cyllid grant yn ddibynadwy. Adolygir yn flynyddol y systemau a ddefnyddir i ddarparu'r wybodaeth yn rhan o'r rhaglen archwilio fewnol.

Ymgynghorir ar gynigion polisi allweddol ymhlith y cyhoedd. Caiff trafodaethau'r Cyngor eu llywio ymhellach gan yr ymatebion a'r adborth cyn penderfynu'n derfynol ar y polisïau.

Materion a gafodd eu hystyried gan y Cyngor yn ystod y flwyddyn:

Roedd y Cyngor wedi cyfarfod chwe gwaith yn 2013/14 i gyflawni ei gyfrifoldebau. Mynychodd y pymtheg aelod gyfanswm o 69 gwaith allan o 90 gwaith bosibl. Ymhob achos cafwyd esboniadau boddhaol am absenoldeb. Byddwch yn gallu gweld manylion mynychu'r unigolion ar ddechrau Adroddiad Blynyddol yr Ymddiriedolwyr.

Mae *Creadigrwydd a'r Celfyddydau*, ein strategaeth i ddatblygu'r celfyddydau, yn disgrifio sawl her bwysig i'r celfyddydau dros y blynyddoedd nesaf a hon sy'n sail i Gynllun Corfforaethol 2013-2018. Cafodd datblygiad y strategaeth ei llywio gan gyfres o gyfarfodydd agored – dan y teitl Sgwrs Gelfyddydol – gyda rhanddeiliaid ac eraill a oedd â diddordeb. Roedd aelodau o'r Cyngor yn rhan weithredol o fwrw ymlaen â'r darn allweddol hwn o waith.

Fel rhan o gyfrifoldebau llywodraethu'r Cyngor, derbyniodd yn rheolaidd adroddiadau monitro ariannol; diweddariadau ar feysydd allweddol perfformiad Cyngor Celfyddydau Cymru gan gynnwys y Cynlluniau Gweithredol,

Cydraddoldebau Strategol a'r Gymraeg; a monitro adroddiadau ar ein portffolio o sefydliadau sy'n cael arian refeniw. Yn y rhan fwyaf o'r meysydd hyn gwnaed cynnydd boddhaol ond yn anffodus collasom ein hachrediad Buddsoddwyr mewn Pobl. Rydym yn bwriadu ailgynnig am yr achrediad hwn yn ystod y flwyddyn nesaf.

Darparwyd diweddariadau rheolaidd ar brosiectau a oedd yn strategol bwysig, gan gynnwys WOMEX13 a Fenis 2013 a oedd yn uchel eu proffil a llwyddiannus iawn. Roedd hefyd gyflwyniadau gan ein Rheolwyr Portffolio, oddi wrth rai o'r Cwmnïau Cenedlaethol ym mhorthffolio ein sefydliadau sy'n cael arian refeniw ac oddi wrth *Goreo Cymru*, y cynhyrhydd creadigol i ddawns yng Nghymru.

Cafodd tri sefydliad sy'n cael arian refeniw anawsterau difrifol yn ystod y flwyddyn. Roedd y Cyngor wedi ystyried adroddiadau ac argymhellion oddi wrth swyddogion ac ymgynghorwyr arbenigol o ran y sefydliadau hyn. Mewn rhai achosion, mynnodd y Cyngor gael newidiadau sylweddol yn y sefydliadau yn amod iddynt barhau i gael arian gennym er mwyn ceisio diogelu eu dyfodol. Bydd yr holl sefydliadau hyn yn parhau i gael eu monitro'n drylwyr iawn nes y daw amser pan deimlwn yn hyderus eu bod wedi ymsefydlogi ac o ran gweithredu eu bod yn gynaliadwy.

Yn sgil cyflwyno ein strwythur sefydliadol newydd ym Mai 2012, rydym wedi comisiynu arolygon o'n cwsmeriaid a'n rhanddeiliaid allanol ac o'n staff i lwyio adolygiad cychwynnol o effeithiolrwydd y trefniadau newydd. Yn ystod 2014/15 byddwn yn ystyried ble y bydd angen gwneud gwaith pellach ac ymateb yn briodol.

Canlyniad hunanasesiad blynyddol y Cyngor oedd bod y Cyngor yn fodlon bod y rhan fwyaf helaeth o ddangosyddion effeithiolrwydd unwaith eto wedi cael eu diwallu a'i fod yn fodlon ar y cynnydd a wnaed yn ystod y flwyddyn a chydag effeithiolrwydd cyffredinol Cyngor Celfyddydau Cymru. Yn gysylltiedig â hyn ac yn rhan o'i ymrwymiad i ragoriaeth a gwella'n barhaus, mae'r Cyngor yn bwriadu blaenoriaethu, dros y flwyddyn i ddod, bolisi a'i weithredu ddyfnhau ei berthynas â'r Uwch

Tîm Rheoli ac aelodau allweddol eraill o'r staff, a gwella'n bellach cyfliniad strategaeth a phennu cyllidebau.

Rydym yn darparu arian i drydydd bartïon:

Un o weithgareddau allweddol y sefydliad yw dosbarthu arian i sector y celfyddydau yng Nghymru. Rydym yn ddosbarthwr arian o bwys – arian oddi wrth Lywodraeth Cymru, y Loteri Genedlaethol a ffynonellau eraill, gan gynnwys arian Ewrop – ac rydym yn cymryd o ddifrif y fath gyfrifoldeb pwysig.

Rydym wedi datblygu systemau a gweithdrefnau priodol i gefnogi'r gweithgarwch allweddol hwn. Mae ein prosesau dyrannu grantiau a monitro yn cael eu hadolygu yn flynyddol gan ein harchwilwyr mewnol i sicrhau eu bod yn parhau yn addas i'w pwrpas. Mae Swyddfa Archwilio Cymru hefyd yn archwilio ein gweithgareddau dyrannu grantiau bob blwyddyn. Mae pob argymhelliad y mae ein harchwilwyr mewnol ac allanol yn eu gwneud yn cael eu monitro gan ein Pwyllgor Archwilio i sicrhau eu bod yn cael eu gweithredu mewn da bryd.

Penderfyna'r Cyngor a ddylid rhoi statws sefydliad sy'n cael arian refeniw i sefydliad, yn seiliedig ar gyngor swyddogion ac asesiadau trylwyr.

Mae adroddiadau rheolaidd yn cael eu cynhyrchu ar gyfer y Cyngor sy'n dangos yr asesiad perygl ar gyfer pob un o'r sefydliadau sy'n cael arian refeniw blynyddol. Mae'r rhain yn cael eu cefnogi gan adroddiad sy'n disgrifio'r themâu allweddol a ddaeth i'r fei yn ystod y gyfres o gyfarfodydd adolygu blynyddol sy'n cael eu cynnal gyda phob sefydliad sy'n cael arian refeniw.

Fel y nodwyd uchod, pan fo galw, cymerwn agwedd ragweithiol o ran sefydliadau a gaiff anawsterau a buddsoddi amser ac egni i'w cynorthwyo i ddatrys eu problemau.

Cyhoeddwn ganllawiau ar gyfer pob un o'n rhaglenni grantiau o arian y Loteri. Gallwch ddod o hyd i fanylion ar ein gwefan. Mae gennym brosesau ymgeisio agored a thryloyw i bob un o'n rhaglenni ariannol grantiau ac mae gennym brosesau

penderfynu a monitro cadarn ar gyfer yr holl arian yr ydym yn ei roi i artistiaid a sefydliadau celfyddydol.

Mae ein ffordd o fynd ati wedi ei seilio ar fentro o ran ein hasesiad o geisiadau a monitro'r grantiau a roddwn. Rydym yn defnyddio gwybodaeth sy'n cael ei chasglu oddi wrth y rhai sy'n derbyn grantiau gennym yn rhan o'n gweithdrefnau monitro i sicrhau bod y canlyniadau datganedig yr ydym wedi eu rhagweld wrth ddyrannu'r arian yn cael eu cyflawni yn y pen draw.

Mae Cyngor Celfyddydau Cymru yn cymryd twyll, llygredd a chamweinyddu o ddifrif ac mae gennym bolisiâu i atal y rhain ac i ddelio â hwy os codant, gan gynnwys polisiâu Chwythu'r Chwiban a Gwrth-Dwyll.

Gallwch dod o hyd i restr lawn o'r grantiau a gynnigiwyd yn ystod y flwyddyn ariannol yn yr atodiad i'r Adroddiad a'r Datganiadau Ariannol hyn.

Ein ffordd o reoli perygl:

A ninnau'n gorff a ariennir yn gyhoeddus, mae Cyngor Celfyddydau Cymru yn ystyried perygl yn ofalus yn unol â'n cyfrifoldebau a natur y sector yr ydym yn ei wasanaethu.

Mae'n cydnabod y rheidrwydd i unrhyw strategaeth ddatblygu uchelgeisiol dderbyn y perygl o fethu â chyflawni polisiâu, nodau ac amcanion. Ein bwriad yw hyrwyddo diwylliant mwy arloesol a llai ofnus o berygl er mwyn inni allu cefnogi artistiaid, sefydliadau a phrosiectau i gyflawni ein hamcanion.

Mae angen i ni gadw'r ddysgl yn wastad rhwng ein dyletswydd i arloesi a'r angen cynyddol i fwyafu buddion ein buddsoddiad ar gyfer y sector ac ar gyfer y cyhoedd. Mae angen i ni fentro'n bwylllog a phriodol ar brydiau a chydabod y byddwn weithiau'n methu wrth wneud hyn. Serch hynny, ni fyddwn yn ymddwyn yn fyrbwyll nac yn gwario yn afreolus arian y cyhoedd neu beryglu ein henw da am fod yn ddarbodus gyda'r arian hwnnw.

Mae gennym system o reolaeth fewnol sydd wedi'i seilio ar y cyhoedd i sicrhau ei chynllunio i nodi a blaenoriaethu'r

Diogelwch data:

Rydym yn dal llawer iawn o ddata ac rydym yn cymryd ein rhwymedigaethau dan y Ddeddf Diogelu Data o ddifrif. Sicrha ein systemau a rheolaethau TGCh fod rheolaeth lem ar y data. Aseswn y trefniadau hyn yn rheolaidd gan gymryd camau i'w gwneud yn fwy cadarn. Parhawn i'w monitro'n ofalus.

Nid oedd yr adolygiad uchel ei lefel o reolaethau TGCh a wnaeth ein harchwilwyr allanol na'r rhaglen o adolygiadau archwilio mewnol a ddigwyddodd yn ystod y flwyddyn, wedi tynnu sylw at unrhyw bryderon yn y maes hwn. Hyd eithaf fy ngwybodaeth a'm cred, ni chollwyd unrhyw ddata yn ystod y flwyddyn.

Cyfarwyddiadau'r Gweinidogion:

A ninnau'n gorff a noddir gan Lywodraeth Cymru, rydym yn ddarostyngedig i offerynnau anstatudol sy'n cynnwys cyfarwyddiadau priodol. Ni chyflwynwyd unrhyw gyfarwyddiadau inni'r llynedd ac ni chawsom unrhyw Gyfarwyddiadau gan y Gweinidogion o ran ein gweithgareddau Loteri.

Materion rheolaeth a nodwyd y llynedd:

Partneriaeth Atebolrwydd Cyfyngedig Deloitte sy'n darparu ein gwasanaeth archwilio mewnol dan arweiniad y Pennaeth Archwilio Mewnol sy'n gweithio i Safonau Archwilio Mewnol y Sector Cyhoeddus.

Mae'r Pwyllgor Archwilio yn cytuno ar raglen o adolygiadau sy'n ymestyn dros gyfnod penodiad ein harchwilwyr mewnol. Mae blaenoriaethau ar gyfer pob blwyddyn yn cael eu hadolygu'n flynyddol ac maent yn cynnwys archwiliadau o weithgareddau busnes allweddol yn ogystal â chraffu ar feysydd allweddol o berygl posibl i'r sefydliad.

Ymgwymerwyd â deg adolygiad archwilio mewnol yn ystod y flwyddyn. O'r rhain roedd un yn adolygiad dilynol blynyddol o'r argymhellion blaenorol ac roedd tri yn adolygiadau ymgynghorol. Canlyniad y chwe adolygiad a oedd yn weddill oedd naill ai lefel sylweddol neu lefel lawn o sicrwydd. Mae pob argymhelliad sy'n cael ei godi gan y trefniadau

mewnol yn cael ei adrodd i'r Pwyllgor Archwilio sy'n monitro pob un i sicrhau bod cam gweithredu yn digwydd yn ei gylch a hynny'n brydlon.

Casgliad yr archwilwyr mewnol oedd bod eu hasesiad cyffredinol o'r adolygiad o Lywodraethu Corfforaethol wedi darparu sicrwydd llawn ac, o ran rheoli perygl, sicrwydd sylweddol.

Dyma farn yr archwilwyr mewnol ar ddigonoldeb ac effeithiolrwydd trefniadau'r Cyngor yn eu hadroddiad blynyddol:

"Ar sail y gwaith yr ydym wedi'i wneud dros y flwyddyn, rydym yn gallu casglu bod system rheoli mewnol Cyngor Celfyddydau Cymru yn y bôn yn gadarn a dylai ddarparu sicrwydd sylweddol o ran cyflawni amcanion Cyngor Celfyddydau Cymru."

Mae canfyddiadau archwiliadau blynyddol y Swyddfa Archwilio Genedlaethol a Swyddfa Archwilio Cymru yn cael eu hadrodd mewn Adroddiad Sicrwydd Ychwanegol a Llythyr Rheoli sy'n mynd at y Cyngor. Mae copi'n cael ei ddarparu i Ysgrifennydd Parhaol Llywodraeth Cymru. Mae'r Pwyllgor Archwilio yn ystyried canfyddiadau ac yn eu monitro i sicrhau bod camau gweithredu yn cael eu cymryd yn eu cylch a hynny'n brydlon.

Asesiad cyffredinol o lywodraethu a rheolaeth fewnol:

Yn fy marn, mae systemau llywodraethu a rheolaeth fewnol Cyngor Celfyddydau Cymru yn ddigonol i'm galluogi i gyflawni fy nghyfrifoldebau yn rhinwedd fy swydd fel Swyddog Cyfrifyddu.

Nicholas Capaldi

Nicholas Capaldi, Swyddog Cyfrifyddu
11 Gorffennaf 2014

Cefnogwyd ar ran y Cyngor:

Dai Smith

Yr Athro Dai Smith, Cadeirydd
11 Gorffennaf 2014

Strwythur, llywodraethu a rheoli

Cyfnod sefydlu a hyfforddi'r aelodau

Cynhelir rhaglen sefydlu i aelodau newydd i'w briffio am eu rhwymedigaethau cyfreithiol dan y Siarter Frenhinol a chyfraith elusen, Cod Ymarfer Gorau, prosesau'r Pwyllgorau a phenderfynu, cynlluniau strategol a materion ariannu. Yn ystod y diwrnod cânt gyflwyniadau gan y Cadeirydd, y Prif Weithredwr a'r Cyfarwyddwr Cyllid ac Adnoddau. Caiff aelodau hefyd gyfle i gwrdd â gweithwyr allweddol. Yn ogystal â'r Siarter Frenhinol a'r Cod Ymarfer Gorau, caiff aelodau gopïau o'r Adroddiad Blynyddol a'r Cyfrifon diweddaraf, y gyllideb waith bresennol a chyhoeddiadau'r Comisiwn Elusennau, 'The Essential Trustee' a'r 'Independence of Charities from the State'. Trefnir seminarau a hyfforddiant ychwanegol yn ôl yr angen i lywio'r broses o lunio strategaethau a pholisïau.

Bydd aelodau o'r Cyngor yn gyfrifol am faterion megis penderfynu ar bolisïau, y cynlluniau corfforaethol a gweithredol, pennu'r gyllideb flynyddol, dyrannu grantiau blynyddol i sefydliadau sy'n cael arian refeniw a newidiadau mawrion i delerau ac amodau gwasanaeth y staff.

Mae'n ofynnol i'r Cyngor gyfrifyddu ar wahân am ei weithgareddau cyffredinol a dosbarthu'r loteri. Dan Gyfarwyddiadau Cyfrifon ar wahân mae'r driniaeth gyfrifyddu a gaiff grantiau cyffredinol a grantiau'r loteri yn wahanol iawn. Felly, gan ystyried paragraff 359 o Ddatganiad Arfer a Argymhellir gan y Comisiwn Elusennau (a ddiwygiwyd yn 2005), ym marn yr ymddiriedolwyr mae'n amhriodol paratoi cyfrif cyfunol gan na roddai ddarlun gwir a theg o'r ffordd y defnyddia'r Cyngor ei adnoddau.

Amcanion, gweithgareddau, cyflawniadau a pherfformiad er budd y cyhoedd

Amcanion siartredig y Cyngor yw:

- (a) datblygu a gwella gwybodaeth, dealltwriaeth ac ymarfer y celfyddydau;
- (b) gwneud y celfyddydau'n fwy hygyrch i'r cyhoedd;
- (c) cynghori Llywodraeth Cymru, Adrannau ein Llywodraeth, awdurdodau lleol, Cynghorau Celfyddydau'r Alban, Gogledd Iwerddon a Lloegr a chyrrff eraill a chydweithredu â hwy ar unrhyw faterion, boed yn uniongyrchol neu'n anuniongyrchol, â'r amcanion blaenorol; a
- (ch) cyflawni ein hamcanion drwy gyfrwng y Gymraeg a'r Saesneg.

Prif ddiben y Cyngor yw cefnogi a datblygu celfyddydau Cymru er budd holl bobl y wlad. Y brif ffordd y cais y Cyngor gyflawni'r diben hwn yw drwy lunio strategaethau celfyddydol, ymchwil, a rhoi grantiau rheolaidd ac untro i sefydliadau ac unigolion mewn cyd-destun strategol a datblygiadol. Cefnogir y prosesau rhoi grantiau gan fonitro ac asesu i sicrhau y defnyddir arian cyhoeddus yn effeithiol at y dibenion a nodwyd. Rheola'r Cyngor hefyd ystod o weithgareddau a gwasanaethau lle nad yw grantiau'n rhan ohonynt, yn aml mewn partneriaeth ag awdurdodau lleol ac eraill.

Prif amcanion y flwyddyn

Mae blaenoriaethau strategol y Cyngor ar gyfer 2013/14 yn y tabl isod yn ôl themâu ein cynllun corfforaethol, ochr yn ochr â'r cyflawniadau allweddol a wnaed o ran pob targed gweithredol yn ystod y flwyddyn:

Cefnogi'r gorau o ran creu celfyddyd wych –

Sut olwg a fydd ar lwyddiant?

Rydym yn llawn angerdd dros y celfyddydau. Rydym yn uchelgeisiol o ran llwyddo. Ar ei orau – a'r gorau sy'n mynd â'n bryd - mae gan y celfyddydau'r grym i gyffroi, ysbrydoli, cyffwrdd a herio. Rydym am lunio amgylchedd i'n hartistiaid a'n sefydliadau i greu eu gwaith gorau. Rydym am i bobl Cymru fwynhau a chymryd rhan yn y gorau sydd gennym. Daw'r gorau pan drewir y tant cywir a chysyllta'r celfyddydau â phobl. Dyna'n diffiniad o gelfyddyd wych. Creu celfyddyd a'i rhannu a chymryd rhan ynddi wrth berfformio, yn y gymuned, o'r dudalen, lle bynnag, yn ein bywyd - dyma'r adeg y llwydda'r celfyddydau i'n hysbrydoli'n unigol ac yn dorfol.

Wrth gwrs, ni allwn warantu y cynhyrcha pob artist a sefydliad a ariannwn gelfyddyd wych bob tro. Ond gallwn greu amgylchedd lle mae gwaith uchelgeisiol, cyffrous ac ysbrydoledig yn debycach o godi.

Cam gweithredu	Targed	Cyflawniadau a pherfformiad
1. Cynhyrchu strategaeth gorfforaethol newydd ar gyfer datblygu'r celfyddydau (<i>Creadigrwydd a'r Celfyddydau</i>)	<ul style="list-style-type: none"> • Ymgynghori ar gynigion drafft yn chwarter 1 • Cyhoeddi strategaeth newydd yn ystod chwarter 2 • Cam cyntaf ei gweithredu yn chwarteri 3-4 	<p>Cymeradwyodd y Cyngor y drafft diweddaraf i ymgynghori arno ym mis Rhagfyr.</p> <p>Parhaodd yr ymgynghoriad tan 30 Ebrill 2014.</p>
2. Cyflawni prosiect Cymru yn Fenis gyda'r artist Bedwyr Williams	<ul style="list-style-type: none"> • Rhagori o ran nifer yr ymwelwyr ar ffigyrau 2011 erbyn diwedd chwarter 3 • Rhagori sylw yn y cyfryngau ar y blynyddoedd blaenorol • Cyfleoedd datblygu penodol nodadwy i sector celfyddydau gweledol Cymru 	<p>Caeodd yr Arddangosfa ar 23 Tachwedd 2013 gyda ffigyrau mynychu terfynol o tua 23,000. Denodd pafiliwn Cymru bron 30,000 o ymwelwyr yn 2011.</p> <p>Cyflwynwyd adroddiad gwerthuso llawn ar y prosiect gerbron y Cyngor ym mis Chwefror gyda'r ffordd strategol arfaethedig o fynd ati o ran Cymru yn Fenis yn 2015. Cafodd y rhain eu cymeradwyo gan y Cyngor a ddyrannodd gyllideb iddynt.</p>
3. Cyfrannu at gynllunio, datblygu a darparu'n llwyddiannus Wyl Dylan Thomas yn Gant yn ystod 2014	<ul style="list-style-type: none"> • Mynychu cyfarfodydd y grŵp llywio • Rhaglen gyhoeddedig o ddigwyddiadau erbyn chwarter 2 	<p>Mae prospectws wedi'i lunio ac mae rhaglen weithgarwch hefyd wedi'i lansio ac mae ar waith.</p> <p>Byddwn yn arwain wrth gydlynu cyfleoedd ym maes cysylltiadau cyhoeddus ar gyfer digwyddiadau celfyddydol drwy gydol 2014 ac yn parhau i fonitro'r prosiectau sy'n cael eu hariannu a'u cyfraniadau a lwyfennir i'r Wyl drwy gydol y flwyddyn.</p>

Cam gweithredu	Targed	Cyflawniadau a pherfformiad
<p>4. Cefnogi datblygiad ein Hymgynghorwyr Cenedlaethol a'u hymgysylltiad â'n gwaith</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Datblygu cymuned ar-lein i Ymgynghorwyr Cenedlaethol gan gynnwys cylchlythyr chwe misol • Dau weithdy neu ddau ddiwyddiad briffio yn ystod 2013/14 	<p>Roedd grwpiau trafod wedi'u cynnal sy'n porthi drafftio'r strategaeth: <i>Ysbrydoli: Ein Strategaeth ar gyfer Creadigrwydd a'r Celfyddydau</i>.</p> <p>Yn ystod 2013/14 nid oeddem yn medru symud ymlaen gyda darparu hygyrchedd i Hwb (sef y fewnrwyd) i'n Hymgynghorwyr Cenedlaethol. Bydd yr ystyriaeth hon yn cael ei gwneud yn ffactor yn y rhaglen waith ddilynol fel y datblygir Hwb yn ased.</p>
<p>5. Sicrhau monitro safon ein sefydliadau sy'n cael arian refeniw ledled Cymru</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Dau adroddiad monitro ansawdd gan Ymgynghorwyr Cenedlaethol ar gyfer pob sefydliad sy'n cael arian refeniw • Lleiafswm o ddau adroddiad monitro ansawdd gan staff Cyngor Celfyddydau Cymru i bob sefydliad sy'n cael arian refeniw • Adroddiad trosolwg gan swyddog i bob sefydliad sy'n cael arian refeniw • Rhagor o ymgyfranogi ym menter yr adolygiadau cyflym 	<p>Mae gwaith ar y gweill o ran ystyried yr argymhellion sydd yn yr adroddiad ymgynghorol gan ein harchwilwyr mewnol ac sy'n cael eu cyflwyno ar ddiwedd 2013/14.</p> <p>Mae gwerthusiadau wedi cael eu comisiynu oddi wrth Ymgynghorwyr Cenedlaethol.</p> <p>Ar ddiwedd y flwyddyn roeddem wedi llenwi 152 o Werthusiadau Ansawdd a oedd yn cyfateb i 53% o'n targed blynyddol o ran monitro ansawdd. Roedd adroddiadau'r swyddogion yn eithaf pell o gyrraedd ein targed. Bydd yn rhaid inni ailwampio'n drylwyr Gwerthuso Ansawdd i gywiro'r sefyllfa hon yn 2014/15.</p>
<p>6. Cyflawni blwyddyn lawn o raglen grantiau i unigolion a sefydliadau</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Gweinyddu prosesau rheoli grantiau • Darparu rhaglen Camau Creadigol • Darparu grantiau Cymru Greadigol a sgysiau Cymru Greadigol 	<p>Roeddem wedi comisiynu gwerthusiad allanol o effeithiolrwydd ein canllawiau a byddem yn ystyried adolygu'r holl broses grantiau a chanllawiau i sicrhau eu bod yn adlewyrchu Creadigrwydd a'r Celfyddydau ac o bosibl yn ymgorffori lleihad yn nifer y rhaglenni ariannu.</p> <p>Rydym yn parhau i fwrw ymlaen gyda'r gwaith ar gam nesaf Camau Creadigol ac rydym yn dal i ddyrannu grantiau gyda dau brosiect mawr sy'n cyrraedd cam arwyddocaol o ddatblygiad yn y chwarter diwethaf.</p> <p>Roedd Trafodaethau Creadigol, gyda seremoni dyrannu grantiau, wedi cael eu cynnal ar gyfer grantiau Cymru Greadigol ym mis Chwefror. Croesawyd y digwyddiad gan y mynychwyr.</p>

Cam gweithredu	Targed	Cyflawniadau a pherfformiad
<p>7. Darparu rhaglen o brosiectau a gwasanaethau sy'n helpu artistiaid a sefydliadau celfyddydol i fanteisio ar bosibiliadau rhyngwladol eu gwaith</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Datblygu rhaglen ddilynol i Greu 2013 • Blwyddyn 3 o bartneriaeth Celfyddydau Rhyngwladol Cymru / The British Council a negodi'r cam nesaf o gydweithio • Arwain ar WOMEX 13 • Darparu prosiect twristiaeth cerddoriaeth ddigidol • Ymgyfranogi yn rhwydweithiau a datblygiadau prosiect y dyfodol yn Ewrop • Ymgysylltu â datblygu Ewrop Greadigol a meysydd eraill yn y dyfodol o arian Ewrop • Defnyddio Fforwm Celfyddydol Ewropeaidd Cymru i ddarparu gwybodaeth ac arweiniad i sefydliadau sydd am gael Arian Ewropeaidd • Gwaith ar arddangos (e.e. Caeredin, SxSW) • Gwaith strategol gyda Llywodraeth Cymru mewn gwledydd sy'n flaenoriaeth • Darparu arian drwy'r Cronfa Cyfleoedd Rhyngwladol 	<p>Rydym yn parhau i gyflawni ar draws ystod eang o weithgarwch rhyngwladol ac mae cyfleoedd cysylltiadau cyhoeddus yn cael eu trafod yn barhaus gyda thîm Celfyddydau Rhyngwladol Cymru i sicrhau'r sylw mwyaf i'r gwaith.</p> <p>Mae strategaeth pum mlynedd nesaf Celfyddydau Rhyngwladol Cymru yn cael ei llunio yn unol â <i>Chreadigrwydd a'r Celfyddydau</i>. Mae cytundeb partneriaeth newydd gyda The British Council yn y broses o ddigwydd a bydd pawb yn cytuno arno yn ystod 2014/15.</p> <p>Byddwn yn gweithio gydag Adran Economi, Gwyddoniaeth a Thrafnidiaeth Llywodraeth Cymru i ddarganfod yr ateb gorau i ddarparu rhaglen Ariannu Ewrop Greadigol yng Nghymru. Rydym wedi cytuno i ystyried secondiad yn ystod 2014/15.</p> <p>Mae 85 artist wedi cael eu cefnogi hyd yn hyn drwy Gronfa'r Cyfleoedd Rhyngwladol.</p> <p>Cynhaliwyd WOMEX 13 ym mis Hydref ac roedd y digwyddiad yn llwyddiant ysgubol. Derbyniodd y Cyngor y newyddion am y cyflawniadau pennawd ym mis Rhagfyr. Mae'r targedau ar gyfer y digwyddiad naill ai wedi'u cyflawni neu rydym wedi cyflawni y tu hwnt i'r targedau. Am mai'r prif reswm dros ymwneud â'r digwyddiad oedd am ei bosibiliadau i ddarparu gwaddol, mae'r fîm erbyn hyn yn ymwneud â gwerthuso a diweddu'r prosiect a fydd yn estyn hyd at y flwyddyn ariannol newydd.</p>
<p>8. Defnyddio ein cysylltiadau â'r cyfryngau i hyrwyddo celfyddydau Cymru</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Cynyddu lefel y sylw i'r celfyddydau yn yr holl gyfryngau 	<p>Mae'r strategaeth gyfathrebu wedi'i chymeradwyo gan yr Uwch Tîm Rheoli. Mae cyfleoedd cyfryngol yn cael eu harchwilio o hyd. Mae cyfarfodydd misol â chysylltiadau yn y cyfryngau'n aros yn werthfawr.</p>
<p>9. Cynnal presenoldeb effeithiol mewn digwyddiadau allanol gan hyrwyddo a chefnogi</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Presenoldeb llwyddiannus yn yr Eisteddfod Genedlaethol a'r Urdd a Gŵyl y Gelli 	<p>Barnwyd bod y presenoldeb yn yr Eisteddfod Genedlaethol yn llwyddiant. Ymwelodd mwy â'r Lle Celf nag yn y blynyddoedd a fu.</p> <p>Digwyddodd WOMEX 13 ym mis Hydref ac roedd y digwyddiad yn llwyddiant ysgubol.</p>

Cam gweithredu	Targed	Cyflawniadau a pherfformiad
celfyddydau Cymru		Cyflwynwyd adroddiad gwerthuso llawn i'r Cyngor ym mis Mai 2014.
Annog rhagor o bobl i fwynhau'r celfyddydau a chymryd rhan ynddynt –		
<p>Sut olwg a fydd ar lwyddiant?</p> <p>Ar hyn o bryd mae lefelau uchel o fynychu celfyddydau Cymru ac ymgyfranogi ohonynt. Ond wrth i incwm pobl leihau, daw ffigurau mynychu ac ymgyfranogi dan fwy o bwysau. Ond nid yw'n fater yn unig o amddiffyn a chadw'r hyn sy'n bodoli eisoes. Hoffem i'r celfyddydau a ariannwn gyrraedd croestoriad ehangach o bobl Cymru – pobl a gafodd yn y gorffennol anhawster i fynychu'r celfyddydau a chymryd rhan ynddynt.</p>		
Cam gweithredu	Targed	Cyflawniadau a pherfformiad
10. Cydweithio â Llywodraeth Cymru i weithredu argymhellion adolygiad y Celfyddydau ac Addysg	<ul style="list-style-type: none"> • Cytunwyd ar gynllun gweithredu • Cyhoeddi canfyddiadau o ymarfer mapio'r sefydliadau sy'n cael arian referniw erbyn chwarter 2 • Llunio a chynhyrchu adroddiad terfynol i Lywodraeth Cymru 	Cafwyd ymateb Llywodraeth Cymru. Mae'r Llywodraeth wedi derbyn pob un o argymhellion yr adroddiad gan nodi arian i'w gweithredu. Mae Cyngor Celfyddydau Cymru yn gweithio gyda Llywodraeth Cymru ar gynlluniau o ran gweithredu'r argymhellion.
11. Mynd i'r afael ag argymhellion ymgyfranogi o'r celfyddydau gan Bwyllgor Cymunedau, Cydraddoldebau a Llywodraeth Leol y Cynulliad Cenedlaethol	<ul style="list-style-type: none"> • Llunio ymateb strategol i'r Pwyllgor erbyn chwarter 1 gan adrodd am ein cynnydd • Cyhoeddi gwybodaeth am ffynonellau ariannu amgen a darparu hyfforddiant arnynt • Datblygu strategaeth i gynyddu lefelau ariannu gan fusnesau • Llunio rhaglen ymchwil weithredol i gynyddu gweithgarwch ymgyfranogol mewn partneriaeth â Hwb Cymunedau'n Gyntaf • Peilota modelau busnes newydd i hyrwyddo'r celfyddydau cymunedol 	<p>Cytunwyd ar gynllun gweithredu. Mae Creu Cymunedau Cyfoes yn rhaglen beilot a fydd yn cynnwys ystyried modelau newydd ar gyfer gwaith sy'n canolbwyntio ar y gymuned.</p> <p>Mae gwaith yn mynd yn ei flaen o ran modelau busnes newydd ar gyfer sector y celfyddydau'n eang ond nid ydym yn rhagweld rhoi cynnig ar fodelau newydd eleni.</p> <p>Rydym yn gweithio'n agos gyda Chywaith Cymru ac roeddem wedi cefnogi digwyddiad rhwydweithio a lledaenu gwybodaeth ledled Cymru a oedd yn llwyddiannus iawn. Mae Sefydliad Paul Hamlyn wedi cytuno i ddarparu arian pellach ac rydym ar hyn o bryd yn trafod datblygu ein partneriaeth.</p> <p>Nid aeth y rhaglen ymchwil weithredol arfaethedig yn ei blaen.</p> <p>Yn sgîl trafodaethau gyda Chymunedau'n Gyntaf, y canolbwynt a gytunwyd ar gyfer y gwaith eleni yw'r celfyddydau a phobl ifainc.</p>

Cam gweithredu	Targed	Cyflawniadau a pherfformiad
12. Gweithredu ein strategaethau i Greawdwyr Ifainc ac o ran Tlodi Plant	<ul style="list-style-type: none"> Rhoi cynlluniau gweithredu ar waith Adrodd cynnydd ar sail chwarterol 	Mae ymgyrch y celfyddydau i deuluoedd wedi gwneud cynnydd da yn unol â'r rhaglen. Mae'r cam nesaf yng ngwaith yr Ŵyl wedi cychwyn.
13. Gweithredu ein cynllun cydraddoldeb strategol	<ul style="list-style-type: none"> Cyhoeddi cynllun gweithredu ar gyfer 2013/14 erbyn chwarter 1 Adrodd cynnydd ar sail chwarterol Llenwi / diweddarau asesiadau o'r effaith ar gydraddoldeb fel sy'n briodol 	<p>Roeddem wedi cyflawni pedwar o'r chwe maes allweddol o'n Cynllun Cydraddoldeb Strategol 2013/14.</p> <p>Llwyddasom i wneud rhywfaint o gynnydd yn ôl yr amcanion dan Hyfforddiant Mewnol a Phartneriaethau ond ni lwyddasom i gyflawni'n llwyr bob cam gweithredu yn y meysydd hyn. Bydd y gwaith ar y rhain yn parhau yn y flwyddyn 2014/15.</p> <p>Mae Diverse Cymru yn agos at orffen eu gwaith ar ddatblygu'r canllawiau Cydraddoldebau / pecyn gwybodaeth ac rydym wedi cytuno ar raglen o hyfforddiant a datblygiad ar gyfer staff Cyngor Celfyddydau Cymru.</p>
14. Hyrwyddo ein Cynllun Iaith Gymraeg drwy weithredu'r 15 targed allweddol yn ein Cynllun Gweithredu y Gymraeg ar gyfer 2013/14	<ul style="list-style-type: none"> Cyhoeddi Cynllun Gweithredu ar gyfer 2013/14 erbyn chwarter 1 Adrodd cynnydd ar sail chwarterol 	<p>Cafodd Cynllun Gweithredu 2013/14 ei gyhoeddi ym mis Ebrill 2013 ac mae trefniadau ar waith drwy gydol y flwyddyn i'w fonitro'n chwarterol ac adrodd am ei gynnydd i Grŵp Monitro'r Gymraeg a gerbron y Cyngor.</p> <p>Roeddem wedi cyflawni ein camau gweithredu yn ôl pob un o'r tri maes strategol o'r cynllun.</p> <p>Mae Comisiynydd y Gymraeg wedi cymeradwyo ein Hadroddiad Blynyddol am y Gymraeg 2012/13.</p>
15. Gweithio gyda'n portffolio o sefydliadau cyflwyno (lleoliadau ac orielau) i gynyddu ac amrywio eu cynulleidfaoedd	<ul style="list-style-type: none"> Lleiafswm o 4 prosiect ymchwil weithredol yn 2013/14 Datblygu erbyn chwarter 4 gynllun tocynnau i bobl anabl ym mhob un o leoliadau cyflwyno ein sefydliadau sy'n cael arian refeniw Treialu fframwaith newydd yn ystod 2013/14 i werthuso sut mae 	<p>Roeddem wedi cymeradwyo cynnig ail gam oddi wrth y Red House ar gyfer prosiect ym Merthyr Tudful yn chwarter 3 ac, yn chwarter 4, cynnig ail gam ar gyfer Llantarnam Grange.</p> <p>Roeddem wedi penodi Creu Cymru i ymgymryd ag ail gam y cynllun Tocynnau i Bobl Anabl a dechreuwyd ar y gwaith yn chwarter 4.</p> <p>Gorffennwyd yr Ymchwil Lles gyda lleoliadau a chafodd adroddiad drafft ei rannu â Chyngor Celfyddydau Cymru. Rydym yn</p>

Cam gweithredu	Targed	Cyflawniadau a pherfformiad
	<p>mynychu'r celfyddydau yn effeithio ar les.</p> <ul style="list-style-type: none"> Cynyddu lefelau ymgysylltu ac ymgyfranogi ar draws ein portffolio o sefydliadau sy'n cael arian referniw 	<p>disgwyl cael adroddiad terfynol ym mis Mai 2014.</p> <p>Mae ffigyrau ar gyfer chwe mis cyntaf y flwyddyn yn dangos bod y sefydliadau sy'n cael arian referniw wedi cynnal cyfanswm o 9,090 o ddigwyddiadau celfyddydol yn ystod y cyfnod hwnnw o chwe mis a gynhyrchodd fynychiadau o 1.82 miliwn. Cafodd 38,429 o sesiynau celfyddydol ymgyfranogol eu cynnal gyda 554,612 o fynychiadau i'r gweithdai hyn. Bydd y ffigyrau am y chwe mis olaf yn cael eu casglu ym mis Mai 2014 a bydd crynodeb blynyddol yn cael ei gyhoeddi ym mis Gorffennaf.</p>
<p>16. Cefnogi dulliau o ymgysylltu â phobl ifainc, anodd eu cyrraedd drwy gyflwyno rhaglenni <i>Sblash a Chyrraedd y Nod</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> Datblygu cynlluniau ariannu dilynol newydd Cefnogi 500 person ifanc Cefnogi 20 prosiect ledled Cymru Datblygu prosiect tlodi plant mewn partneriaeth â chorff diwylliannol arall Nifer y bobl ifanc sy'n mynd ymlaen i addysg bellach, hyfforddiant a chyflogaeth Nodi cyfleoedd am ragor o arian Ewropeaidd 	<p>Gwnaed cynnydd sylweddol yn ystod chwarter 3 gyda chais llwyddiannus i Gymunedau'n Gyntaf am arian partneriaeth ar gyfer prosiect peilot cyfamserol.</p> <p>Cawsom 27 o gynigion am brosiectau gan gynnig arian i 14 ac roedd pob un o'r rheiny ar waith cyn diwedd chwarter 4.</p> <p>Nid ydym wedi bwrw ymlaen gyda'r gwaith o ddatblygu prosiect partneriaeth gyda chorff diwylliannol arall.</p> <p>Rydym wrthi'n trafod gyda phartneriaid posibl gais ar gyfer arian Ewropeaidd i adeiladu ar y gwaith a gafodd ei ddatblygu drwy Sbardun.</p>
<p>17. Ehangu'r rhaglen gweithgarwch, <i>Datblygu Talent</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> Lledaenu menter y celfyddydau gweledol, <i>Criw Celf</i>, erbyn chwarter 2 ar draws yr awdurdodau lleol yn y De-ddwyrain a Chanol De Cymru Cyflawni targedau Celfyddydau Ieuentid Cymru erbyn chwarter 4 	<p>Mae <i>Criw Celf</i> wedi'i gynnal yn llwyddiannus yn y De-ddwyrain a Chanol De Cymru.</p> <p>Bydd gwerthusiad yn cael ei gomisiynu yn y flwyddyn ariannol newydd.</p>
<p>18. Hyrwyddo gweithgarwch teithio o safon mewn cymunedau ledled Cymru, yn enwedig drwy</p>	<ul style="list-style-type: none"> Darparu drwy ein gwasanaeth <i>Noson Allan</i> 550 digwyddiad, 150 o'r rhain mewn ardaloedd Cymunedau'n Gyntaf a 12 yn ddigwyddiadau 	<p>Yn ystod 2013/14 rydym wedi cynnal cyfanswm o 532 o ddigwyddiadau Noson Allan yr oedd 114 (21.4%) wedi'u cynnal mewn ardaloedd Cymunedau'n Gyntaf a 141 (26.5%) wedi'u cynnal drwy gyfrwng y Gymraeg.</p>

Cam gweithredu	Targed	Cyflawniadau a pherfformiad
waith <i>Noson Allan</i> sy'n un o wasanaethau Cyngor Celfyddydau Cymru	Hyrwyddwyr Ifainc <ul style="list-style-type: none"> Datblygu mentrau i gynyddu argaeledd gweithgarwch sy'n deulugyfeillgar 	Cynhaliwyd 28 o ddigwyddiadau i Hyrwyddwyr Ifainc yr oedd chwech wedi'u cynnal mewn partneriaeth â Heddlu Gwent. Mae ychydig o leihad yn y galw cyffredinol am y cynllun oherwydd yn bennaf leihad yn y cydweithio a fu â thimau Cymunedau'n Gyntaf oherwydd eu had-drefnu. Parheir i ddatblygu'r wefan ond cafwyd oedi oherwydd anawsterau rhaglennu – lansir yn Hydref 2014. Cynhaliwyd naw taith yr oedd chwech ohonynt yn sioeau teuluol.
19. Cydweithio ag asiantaethau arbenigol (Celfyddydau Gwirfoddol Cymru, Celfyddydau Anabledd Cymru, Diverse Cymru, Stonewall Cymru) i ddarparu cefnogaeth i gyflawni ein hamcanion strategol	<ul style="list-style-type: none"> Sefydlu cytundebau lefel gwasanaeth neu ariannu erbyn chwarter 1 	Rydym yn gweithio gyda Diverse Cymru ar ddau brosiect mawr ac rydym wedi comisiynu Celfyddydau Gwirfoddol Cymru i ymgymryd â rhaglen o waith yn 2014/15.

Ehangu economi'r celfyddydau –

Sut olwg a fydd ar lwyddiant?

Rydym am weld sector celfyddydol ariannol hyfyw nad yw'n llwyr ddibynol ar gymorthdaliadau cyhoeddus. Gyda lleihau cymhorthdal cyhoeddus mewn termau real, bydd dibyniaeth o'r fath ond yn llesteirio arloesedd, datblygu a chynaliadwyedd.

Defnyddiwn ein holl bwerau eiriolaeth i annog yr ystod fwyaf bosibl o asiantaethau sector cyhoeddus a phreifat i fuddsoddi yn y celfyddydau. Ond credwn y bydd llwyddiant yn dibynnu'n helaeth ar y ffordd y gall artistiaid a sefydliadau celfyddydol ddatblygu eu cynhwysedd busnes eu hunain a manteisio'n llawn ar eu gwerth artistig.

Bydd yn rhaid inni hefyd annog cynaliadwyedd yn ogystal â thwf. O ran ysbryd ein hoes, mynd yn groes i'r graen mae ffyrdd o weithio sy'n gwastraffu adnoddau yn lle eu gwella a'u hamddiffyn. Bydd yn rhaid inni fynd i'r afael â galw'r presennol heb niweidio lles economaidd, cymdeithasol a diwylliannol y dyfodol.

Cam gweithredu	Targed	Cyflawniadau a pherfformiad
<p>20. Cytuno ar strategaeth tair blynedd newydd am fuddsoddiad Cyngor Celfyddydau Cymru yn y celfyddydau</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Adolygu portffolio'r sefydliadau sy'n cael arian refeniw • Dyraniadau ariannol newydd i sefydliadau sy'n cael arian refeniw • Sefydlu meysydd a chyllidebau ariannu strategol priodol 	<p>Roedd y Cyngor wedi cytuno ar strategaeth dwy flynedd ym mis Rhagfyr 2013. Mae'r amserlen fyrrach yn adlewyrchu amserlen ariannu Llywodraeth Cymru a dyddiad etholiadau nesaf y Cynulliad yng Nghymru.</p>
<p>21. Annog ein sefydliadau sy'n cael arian refeniw i fod yn fwy gwydn a chynaliadwy (yn ddiwylliannol, sefydliadol ac ariannol) a darparu gwybodaeth ar berfformiad y portffolio</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Nifer y perfformiadau / arddangosfeydd / digwyddiadau a niferoedd cynulleidfaoedd / ymgyfranogwyr • Dosbarthu gweithgareddau'n ddaearyddol • Cyhoeddi Adroddiadau Cyfarfodydd Adolygu blynyddol sefydliadau sy'n cael arian refeniw am 2011/12 erbyn chwarter 2 • Cynnal Cyfarfodydd Adolygu Blynyddol 2013/14 yn ystod chwarter 4 • Cyhoeddi adroddiad ar berfformiad y sefydliadau sy'n cael arian refeniw yn ystod chwarter 2 • Darparu rhaglen o fentrau datblygu'r sefydliadau sy'n cael arian refeniw 	<p>Rydym yn parhau i gyflawni yn ôl ein holl dargedau o ran arolwg y sefydliadau sy'n cael arian refeniw a chyhoeddi ein canfyddiadau allweddol.</p> <p>Cyflawnwyd Cyfarfod Adolygu blynyddol y llynedd er inni nodi na ddigwyddodd rhai o'r cyfarfodydd. Mae newidiadau wedi'u gwneud i weithdrefn 2014/15 i sicrhau nad yw hyn yn digwydd eto.</p> <p>Cynhaliwyd y Cyfarfodydd Adolygu Blynyddol ar gyfer 2013/14 drwy gydol misoedd Chwefror a Mawrth a'r dyddiad cau ar gyfer adroddiadau oedd 4 Ebrill.</p> <p>Mae Adroddiad ar Berfformiad Blynyddol y Sefydliadau sy'n cael arian refeniw wedi cael ei ohirio oherwydd y sefyllfa gyfnewidiol iawn o ran arian yr awdurdodau lleol. Serch hynny, rydym wedi rhyddhau data i'n portffolio o gleientiaid am ffigurau ymgyfranogi a pherfformiad ariannol.</p>
<p>22. Datblygu <i>Creu Cymunedau Cyfoes</i>, cronfa her i fuddsoddi mewn prosiectau adfywio a arweinir gan y celfyddydau i hyrwyddo'r celfyddydau'n gyhoeddus</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Cyhoeddi dogfen bolisi yn ystod chwarter 1 • Sefydlu cronfa her fechan i artistiaid unigol sydd am weithio'n gyhoeddus yn chwarter 1 • Cynnal lleiafswm o 4 preswylfa gelfyddyd 	<p>Mae memorandwm cyd-ddealltwriaeth wedi'i lunio.</p> <p>Rydym wedi tendro a chaffael contract tymor byr i gynhoi adnoddau gwe.</p> <p>Cafwyd 29 o geisiadau i'w hystyried am yr ymchwil a'r cyfnod datblygu. Mae is-grŵp o'r Pwyllgor Cyfalaf wedi cael ei sefydlu i asesu'r ceisiadau. Cafodd deuddeg o brosiectau eu</p>

Cam gweithredu	Targed	Cyflawniadau a pherfformiad
	<p>gyhoeddus yn ystod 2013/14</p> <ul style="list-style-type: none"> • Comisiynu 4 prosiect sydd i fod ar waith erbyn chwarter 4 	<p>dethol i fynd ymlaen i'r ail rownd o asesu. Y dyddiad cau ar gyfer yr ail gyfnod hwn yw mis Gorffennaf 2014.</p> <p>Rydym wedi penodi Rheolwr Rhaglen i gydlynu'r rhaglen gan gynnwys y broses asesu. Mae Rheolwr y Rhaglen hefyd wedi mynd i gyfarfodydd gwthio'r cwch i'r dŵr o ran y prosiectau llwyddiannus a bydd yn cynnig cyngor a chefnogaeth arbenigol iddynt yn y cyfamser.</p> <p>Rydym wedi sôn wrth bedwar arbenigwr (gan gynnwys penseiri ac ymarferwyr) yn y maes am y posibiliad o ymuno â rhestr o'n Hymgynghorwyr Cenedlaethol i gynnig cymorth i'r grŵp penderfynu wrth iddynt ddewis y prosiectau gorau. Mae ceisio dod o hyd i aseswyr a sylwedyddion sydd wedi'u cymhwyso'n briodol ar waith o hyd ond, ar gyfer y cyfnod cyntaf, is-grŵp y Pwyllgor Cyfalaf oedd y grŵp penderfynu a bydd yr un is-grŵp yn cyflwyno argymhellion gerbron y Cyngor ar gyfer yr ail gyfnod.</p>
<p>23. Cyflawni blaenoriaethau cyfalaf y Loteri</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Monitro cynnydd ein dau brif brosiect cyfalaf - Pontio (Bangor) ac Oriol Gelf Glynn Vivian (Abertawe) • Adroddiadau misol (a rennir â Llywodraeth Cymru) • Sefydlu pob cytundeb cyfreithiol priodol a'u dilyn 	<p>Mae Gweithred Gyfamodi â Phrifysgol Bangor wedi'i therfynoli a'i llofnodi gan bawb.</p> <p>Mae swyddogion wedi mynychu cyfarfodydd rheolaidd y grŵp llywio. Mae gwahoddiad hefyd i swyddogion fynychu grwpiau llywio prosiectau penodol megis Oriol Myrddin ac Oriol Mission.</p>
<p>24. Cychwyn rhaglen o weithgarwch sy'n annog datblygu cynhwysedd digidol yn y celfyddydau</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Digwyddiadau arddangos eiriolaeth/ymarfer gorau • Sefydlu Cronfa Ymchwil a Datblygu Digidol gyda NESTA a chefnogi mintai gyntaf y prosiectau erbyn chwarter 1 • Sefydlu Cronfa Datblygu Cynhyrchwyr Digidol 	<p>Mae deuddeg o gynhyrchwyr digidol wedi cwblhau'r cwrs.</p> <p>Roedd yr ail rownd o'r Gronfa Ddigidol ar gyfer Ymchwil a Datblygiad wedi cau ym mis Ionawr. Cafodd dau brosiect pellach eu cefnogi yn ogystal â'r pedwar a gefnogwyd yn y rownd gychwynol.</p>

Cam gweithredu	Targed	Cyflawniadau a pherfformiad
25. Ail-lansio'r <i>Cynllun Casglu</i>	<ul style="list-style-type: none"> • Cyhoeddi Cynllun Gweithredu • Datblygu gwefan newydd • Ymgyrch yn y cyfryngau i gefnogi ail-lansio yn ystod blwyddyn nodi pen-blwydd yn 30 • Yn ail hanner y flwyddyn cynyddu gwerth a nifer y benthyciadau 	<p>Rydym yn aros am y rheoliadau newydd am gredyd ariannol. Mae gwefan newydd ar hyn o bryd wrthi'n cael ei datblygu.</p> <p>Cafodd ymgyrch lwyddiannus i'r wasg ei chynnal am y <i>Cynllun Casglu'n</i> dathlu ei ben-blwydd yn ddeng mlynedd ar hugain ym mis Rhagfyr.</p> <p>Mae cynnydd yn y defnydd wedi'i nodi yn ystod yr ymgyrch a oedd wedi targedu arwerthiannau'r Nadolig.</p> <p>Mae cynllun gweithredu ar waith erbyn hyn i weithredu'r argymhellion o Adroddiad Bond. Mae cynnydd o 5% mewn gwerthiant yn ein targedau ar gyfer 2014.</p>
26. Darparu WOMEX 2013 fel digwyddiad o safon i gyflawni ei potensial fel sbardun i'r sector cerddorol Cymru	<ul style="list-style-type: none"> • Nifer yr arddangoswyr yn y ffair • Nifer y cynadleddwyr • Nifer y mynychwyr yn y cyngherddau a'r digwyddiadau gyda'r nos • Darparu prosiect twristiaeth cerddoriaeth ddigidol • Darparu rhaglen waddol a fydd yn sbardun i ddatblygu sector Cymru • Darparu rhaglen Gorwelion • Gwerth i'r economi leol • Darparu'r prosiect o fewn y gyllideb a gytunir 	<p>Cynhaliwyd WOMEX 13 ym mis Hydref ac roedd y digwyddiad yn llwyddiant ysgubol. Derbyniodd y Cyngor y newyddion am y prif gyflawniadau ym mis Rhagfyr.</p> <p>Mae'r targedau ar gyfer y digwyddiad naill ai wedi'u cyflawni neu rydym wedi rhagori ar ein targedau.</p> <p>Am mai'r prif reswm dros ymwneud â'r digwyddiad oedd am ei bosibiliadau i greu gwaddol, mae'r tîm erbyn hyn yn ymwneud â gwerthuso a diweddu'r prosiect a fydd yn estyn hyd at y flwyddyn ariannol newydd.</p>
27. Darparu'n llwyddiannus ein digwyddiadau corfforaethol (y Gynhadledd Flynyddol, y Symposiwm Marchnata a'r <i>Sgyrsiau Celfyddydol</i>)	<ul style="list-style-type: none"> • Nifer y mynychwyr • Boddhad y cynadleddwyr 	<p>Cynhaliwyd cyfres lwyddiannus yn y gwanwyn o'r <i>Sgyrsiau Celf</i>.</p> <p>Roedd ein Cynhadledd Flynyddol, Dyfodol Creadigol, yn llwyddiant gyda 183 o fynychwyr yn nodi mai hon oedd y gynhadledd orau hyd yn hyn. Roedd 83% o'r ymatebwyr i'r arolwg a ddaeth wedyn wedi sgorio'r digwyddiad yn 'dda' hyd at fod yn 'arlderchog'.</p>

Cam gweithredu	Targed	Cyflawniadau a pherfformiad
		Cynhelir gwerthusiad ar bob un o'n digwyddiadau a byddwn yn llunio strategaeth gyda ffocws clir ar bob un o'n digwyddiadau yn y dyfodol.
28. Datblygu'r sgiliau arwain entrepreneuriaidd i helpu artistiaid a sefydliadau i ddatblygu ymarfer busnes blaengar, cynaliadwy a gwydn	<ul style="list-style-type: none"> • Datblygu, gyda Chelfyddydau a Busnes Cymru, y prosiect MENTORA • Peilota prosiectau Mission, Models, Money • Mentrau cyrisau byrion • Cyflawni 3 modiwl o'n rhaglen datblygu'r sefydliadau sy'n cael arian referniw yn 2013/14 (llywodraethu, cynllunio busnes a hygyrchedd) 	<p>Erbyn hyn mae sefyllfa ariannol y Celfyddydau a Busnes wedi ei hegluro ar gyfer 2014/15 a byddwn yn gweithio gyda'r sefydliad i fwrw ymlaen â'u cynllun busnes newydd.</p> <p>Mae'r rhaglen Mission, Models, Money yn weithredol er nad oedd cymaint o ddefnydd arni ag yr hoffem ei weld. Mae set ddysgu gweithredol wedi dod allan o'r prosiectau y boom yn gweithio gyda hwy ac mae'n cyfarfod yn rheolaidd.</p> <p>Rydym wedi llofnodi ar gyfer Cymrodoriaeth Clore Cymru ar gyfer 2014/15.</p>
29. Ymgorffori ein partneriaeth newydd â thri maes (cenedlaethol, rhanbarthol ac unigol) gyda llywodraeth leol ledled Cymru	<ul style="list-style-type: none"> • Aelodaeth o Grŵp Prif Swyddogion Diwylliant a Hamdden Cymru • Cynhyrchu polisi cenedlaethol y celfyddydau a diwylliant yn seiliedig ar gardiau sgorio Atebolrwydd Seiliedig ar Ganlyniadau • Paru Cyfarwyddwr y Cyngor ag ardal awdurdod lleol • Dynodi swyddog arweiniol i bob awdurdod lleol yng Nghymru • Rhaglen o gyfarfodydd rhanbarthol swyddogion AD:UK i ddatblygu'r celfyddydau • Cytuno ar set o ddangosyddion perfformiad i sector celfyddydol a diwylliannol yr awdurdodau lleol 	<p>Mae pob un o'r awdurdodau lleol wedi cytuno i gasglu data eleni yn unol â'r dangosyddion perfformiad allweddol safonol sydd wedi'u negodi.</p> <p>Cytunwyd ar hyn gan ein swyddogion ymchwil, Prif Swyddogion Diwylliant a Hamdden Cymru, Cymdeithas Llywodraeth Leol Cymru, Uned Ddata Llywodraeth Cymru ac AD:UK.</p> <p>Mae cyfarwyddwyr wedi cynnal cyfarfodydd mewnol rhanbarthol. Bu hyn yn arbennig o bwysig o ystyried sefyllfa gyllidebol bresennol yr awdurdodau lleol.</p> <p>Bu ein swyddogion yn bresennol mewn cyfarfodydd AD:UK.</p> <p>Rydym wedi trefnu pedwar digwyddiad Sgwrs rhanbarthol ym misoedd Ionawr a Chwefror gan gynnwys sesiynau ar ariannu torfol, dyngarwch a thwristiaeth ddiwylliannol.</p>

Cam gweithredu	Targed	Cyflawniadau a pherfformiad
	<ul style="list-style-type: none"> Sefydlu mecanwaith casglu data cenedlaethol integredig ar Ffynnon Cynnal <i>Sgwrs Gelfyddydol</i> ddwywaith y flwyddyn ymhob un o'n 4 rhanbarth o awdurdodau lleol 	
30. Datblygu Partneriaeth Gwerth Cyhoeddus â BBC Cymru ac S4C	<ul style="list-style-type: none"> Cytuno ar ddogfennau'r bartneriaeth a'u cyhoeddi Darparu prosiectau partneriaethol (e.e. sgriptio teledu yn y Gymraeg, WOMEX) 	<p>Mae'r Bartneriaeth o ran Gwerth Cyhoeddus gyda BBC Cymru wedi'i llofnodi a'i lansio.</p> <p>Mae'r Memorandwm Cyd-Ddealltwriaeth ag S4C wedi'i chytuno a chaiff ei lansio'n swyddogol yn y lansiad cyfryngol ar gyfer Y Gwyll/Hinterland.</p> <p>Rydym wedi bod yn cyfarfod yn rheolaidd gyda'r BBC ac S4C ac rydym wedi dechrau datblygu partneriaeth greadigol gyda hwy.</p>
31. Meithrin partneriaethau sy'n cefnogi cyflawni ein blaenoriaethau celfyddydol, datblygu cyfleoedd newydd i artistiaid gomisiynu, datblygu a chyflwyno gwaith	<ul style="list-style-type: none"> Memoranda cytundeb (lle bo'n briodol) Menter <i>Safle Benodol</i> gyda chwmnïau cenedlaethol 	<p>Mae Memorandwm Cyd-Ddealltwriaeth â Cadw, y Ganolfan Dechnoleg Amgen a'r Ymddiriedolaeth Afonydd wedi'i lofnodi.</p> <p>Mae Memorandwm Cyd-Ddealltwriaeth â'r Ymddiriedolaeth Genedlaethol wedi'i gytuno.</p> <p>Mae gwaith yn mynd yn ei flaen i gynllunio gyda'r cwmnïau cenedlaethol. Mae'r cyfnod ymchwil yn agos at ei derfyn.</p>
32. Cynyddu buddion i'r celfyddydau o Raglen Ewropeaidd 2014-20 gan gynnwys arian strwythurol	<ul style="list-style-type: none"> Cytundeb â Llywodraeth Cymru ar feysydd o gydfuddsoddi posibl 2014-20 drwy Gronfeydd Strwythurol ac Ewrop Greadigol e.e. sgiliau digidol 	<p>Mewnbyn parhaus i Ffrwd Waith Darparu a Chydymffurfio Swyddfa Cyllid Ewropeaidd Cymru. Mynychwyd lansiad y rhaglen newydd ar gyfer 2014 – 2020 gan y Gweinidog dros Gyllid ym mis Tachwedd.</p>

Gwneud Cyngor Celfyddydau Cymru yn sefydliad cyhoeddus effeithiol ac effeithlon –

Sut olwg a fydd ar lwyddiant?

Yn 2012/13 aethom ati i weithredu canlyniadau ein Hadolygiad Sefydliadol. Sefydlwyd strwythur staffio newydd. Ein her yn awr yw creu sefydliad cryf a hyderus i ddarparu gwasanaethau perthnasol a defnyddiol.

Darparwn wasanaethau proffesiynol ar draws ystod o ddisgyblaethau. Gwnawn hyn hefyd mewn ffyrdd sy'n lleihau cost a chydabod ein cyfrifoldeb i ddod yn sefydliad mwy cynaliadwy o ran yr amgylchedd.

Cam gweithredu	Targed	Cyflawniadau a pherfformiad
<p>33. Datblygu gallu a sgiliau proffesiynol ein staff a'u lles</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Diweddarau a chyhoeddi polisïau adnoddau dynol yn y gwahanol lawlyfrau erbyn chwarter 1 • Gorffen llunio cynlluniau gwaith tîm ac unigolion ar gyfer chwarter 1 • Polisi Dysgu a Datblygu newydd erbyn chwarter 1 • Gweithredu Proses Rheoli Perfformiad / Gwerthusiad 360 gradd newydd erbyn chwarteri 3/4 • Cyflwyno rhaglen cynorthwyo'r gweithiwr 	<p>Mae'r broses o adolygu polisïau bron ar ben. Mae nifer bach ohonynt yn aros am gydsyniad yr Undeb.</p> <p>Mae cynlluniau gwaith wedi'u cytuno ac mae sesiynau 1:1 yn mynd ymlaen o hyd.</p> <p>Rydym wedi cychwyn ar raglen Dysgu a Datblygu.</p> <p>Mae'r Uwch Tîm Rheoli wedi ail amserlennu'r system rheoli perfformiad newydd i'w gweithredu yn 2014/15.</p>
<p>34. Gweithredu ein strategaeth TGCh</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Mae polisïau TGCh wedi'u terfynoli. • Uwchraddio i Windows 7 / Office 2010 erbyn chwarter 1 • Sicrhau bod gwefan <i>Noson Allan</i> ar waith erbyn chwarter 1 • Cyflwyno expense@work • Sefydlu Cronfa Ddata ar gyfer cysylltiadau newydd • Cyflawni camau datblygu nesaf yr arolwg o'r sefydliadau sy'n cael arian referniw • Cyflawni camau datblygu nesaf Hwb • Ymgorffori cynhwysedd y cyfryngau cymdeithasol mewn gwefan well 	<p>Mae terfynoli polisïau wedi'i oedi oherwydd y rheidrwydd i aros am y polisïau Adnoddau Dynol diwygiedig.</p> <p>Uwchraddiwyd i Windows 7 / Office 2010.</p> <p>Mae datblygiad craidd cymhwysiad gwe <i>Noson Allan</i> yn gyflawn ac mae'r prosiect wedi mynd i mewn i'w gyfnod cyntaf, sef profi derbynnyd y defnyddwyr. Mae rhestr gyflawn o anawsterau a phroblemau wedi'i hamlinellu ac mae amserlen o'r gwaith i'w wneud wedi'i chyhoeddi. Bydd cwblhau a phrofi byw yn digwydd ym mis Medi 2014.</p> <p>Gweithredwyd expense@work.</p> <p>Mae Pennaeth Cyfathrebu yn arwain ar brosiect y Cysylltiadau a'r Gronfa Ddata gyda chefnogaeth TGCh. Mae gwaith ar hyn yn mynd yn ei flaen a bydd yn parhau ar waith yn 2014/15.</p> <p>Gwnaed newidiadau i gronfa ddata'r arolwg o'r sefydliadau sy'n cael arian referniw i gynnwys nodweddion gwarchoddedig ac mae pob offeryn a thempled cysylltiedig yn barod i'w defnyddio.</p> <p>Mae pob tudalen tîm ar y fewnrwyd yn fyw ac eithrio'r ddau sy'n cael eu datblygu ar hyd</p>

Cam gweithredu	Targed	Cyflawniadau a pherfformiad
		<p>o bryd. Mae datblygiadau i wella'r defnydd gan bobl o hyd yn cael eu trafod yng Ngrŵp Defnyddwyr TGCh i lywio trafodaethau a phenderfyniadau'r Uwch Tîm Rheoli.</p> <p>Mae fframwaith tudalennau'r awdurdodau lleol ar Hwb bron yn gyflawn.</p> <p>Mae'r cyfryngau cymdeithasol ar y wefan erbyn hyn ar waith.</p> <p>Mae'r gwaith o roi Microsoft Lync ar waith wedi'i orffen ac mae integreiddio a phrofi gydag ystâd y cynadledda fideo ar waith i alluogi gweithiwr â gliniadur i ddefnyddio'n llawn gynadledda fideo o bwynt i bwynt a rhwng sawl pwynt. Mae peilot hefyd ar waith i archwilio integreiddio gyda'r system ffôn bresennol.</p>
<p>35. Datblygu cyfres o gyhoeddiadau corfforaethol a fideos sy'n hyrwyddo ein brand a'n gwaith</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Cynhyrchu cyfres o gyhoeddiadau a fideos • Ymgyrch gyfryngol gefnogol 	<p>Mae'r ffilm sy'n hyrwyddo <i>Creadigrwydd a'r Celfyddydau</i> wedi'i gorffen a bydd yn cydreddeg â'r ymgyngoriad. Mae storïau o ddiddordeb am bobl yn cael eu coladu'n gyson a'u defnyddio pan fo hynny'n briodol.</p> <p>Nodwyd hyfforddiant pellach ar gyfer y fîm Cyfathrebu ym maes cynhyrchu fideo a symudwn ymlaen â'r gwaith hwn drwy'r Cynllun Dysgu a Datblygu Corfforaethol.</p>
<p>36. Rheoli ystâd ein swyddfa'n effeithlon, diogel ac am y gwerth gorau</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Cwblhau'r gwaith o resymoli swyddfa Caerdydd • Cytuno ar ffordd newydd o fynd ati o ran Caerfyrddin • Ymgymryd ag ymarfer cynllunio at argyfwng 	<p>Mae posibiladau amgen ar gyfer defnydd llawr cyntaf ein swyddfa yng Nghaerdydd yn cael eu harchwilio ac rydym wedi dechrau trafodaethau am ein prydles bresennol gyda'n landlord.</p> <p>Rydym wedi cael lle newydd yng Nghaerfyrddin; a symudodd swyddfa Caerfyrddin ym Mai 2014.</p> <p>Cynhaliwyd ymarferion yn llwyddiannus ar gyfer ailosod systemau rhwydwaith a meddalwedd rhag ofn bydd argyfwng.</p>
<p>37. Datblygu ein Gwasanaeth Gwybodaeth</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Gwell gwybodaeth print ac ar-lein • Rhaglen ehangach o gymorthfeydd ariannu 	<p>Mae'r rhaglen Sesiynau Cyngori am Ariannu wedi'u haildrefnu a chanolbwynt penodol wedi'i roi ar ardaloedd lle bu'r galw yn isel yn draddodiadol.</p> <p>Mae rhai newidiadau wedi'u gweithredu o ganlyniad i argymhellion gweithgor yr</p>

Cam gweithredu	Targed	Cyflawniadau a pherfformiad
		artistiaid unigol. Byddwn yn ystyried canfyddiadau'r arolwg o randdeiliaid.
38. Gweithredu mesurau lleihau costau i gyflawni targedau ariannol ein Hadolygiad Sefydliadol	<ul style="list-style-type: none"> Lleihau costau rhedeg grantiau mewn cymorth 	<p>Mae adroddiadau rheolaidd wedi'u darparu i'r Uwch Tîm Rheoli a'r Cyngor.</p> <p>Cyflawnwyd y targedau ariannol.</p>
39. Cadw achrediad Buddsoddwyr mewn Pobl	<ul style="list-style-type: none"> Llunio cynllun gweithredol, chwarter 1 Monitro chwarterol Cadarnhau achrediad Buddsoddwyr mewn Pobl, chwarter 4 	<p>Eleni cafwyd yr adolygiad a ddigwydd tair blynedd o'n hachrediad Buddsoddwyr mewn Pobl. Sefydlwyd Grŵp Datblygu Sefydliadol i fonitro cynnydd yn ôl ein cynllun gweithredol Buddsoddwyr mewn Pobl drwy gydol y flwyddyn.</p> <p>Casgliad cyffredinol yr aseswr oedd bod cynnydd da'n amlwg mewn rhai meysydd ond roedd angen i ni wneud rhagor o waith a chymryd rhagor o amser i arddangos effaith. Byddwn yn canolbwyntio ar yr agwedd hon yn 2014/15.</p>
40. Asesu'n annibynnol effeithiolrwydd ein sefydliad	<ul style="list-style-type: none"> Arolwg mewnol o foddhad y staff, chwarter 2 Arolwg allanol o foddhad ein cwsmeriaid, chwarter 2 	Mae Arolwg y Rhanddeiliaid, y Cleientiaid a'r Staff wedi'i gwblhau a'i dderbyn. Mae'r Grŵp Llywio wedi adolygu adroddiad terfynol a chaiff ei rannu â'r cynulleidfaoedd perthnasol.
41. Cyflawni targedau cyhoeddus ar gyfer prosesu: a) ceisiadau grant; b) taliadau ariannol	<ul style="list-style-type: none"> Targedau rheoli grantiau Targedau talu cyflenwyr 	<p>Mae pob cais am grant wedi'i brosesu cyn y terfynau amser.</p> <p>Ar ddiwedd 2013/14, roeddem yn talu 95% o'n cyflenwyr yn ôl y telerau a gytunir yn ein polisiâu talu ac 85% ohonynt mewn 10 diwrnod. Y llynedd roeddem wedi cyflawni 94% o ran talu'n ôl ein polisi a 72% mewn 10 diwrnod. Mae perfformiad yn cael ei adrodd mewn adroddiadau ariannol i'r Cyngor (yn chwarterol) ac i'r Uwch Tîm Rheoli (yn fisol).</p>
42. Adolygu a symlhau ein prosesau rhoi grantiau	<ul style="list-style-type: none"> Sefydlu Grŵp Prosesu Grantiau, chwarter 1 Cwblhau adolygiad o'r prosesau cyfredol, chwarter 2 Adolygu a symleiddio'r holl ganllawiau, chwarter 2 	Roeddem wedi comisiynu gwerthusiad allanol o effeithiolrwydd ein canllawiau a byddem yn ystyried adolygu'r holl broses grantiau a chanllawiau i sicrhau eu bod yn adlewyrchu Creadigrwydd a'r Celfyddydau ac o bosibl ymgorffori lleihad yn nifer y rhaglenni ariannu.

Cam gweithredu	Targed	Cyflawniadau a pherfformiad
43. Rheoli ein hadnoddau ariannol safonau i atebolrwydd o'r radd flaenaf	<ul style="list-style-type: none"> • Cyfrifon blynyddol statudol; archwiliadau cyfamserol a therfynol • Cyfrifon Llywodraeth Gyfan • Pennau cyllidebau • Cyfrifon rheoli misol • Ffurflenni statudol 	<p>Cyflawnwyd pob dyddiad cau o ran y ddwy set o gyfrifon statudol a Chyfrifon Llywodraeth Gyfan.</p> <p>Mae cyfrifon rheoli wedi'u cyflwyno i'r Uwch Tîm Rheoli ac adroddiadau ariannol i'r Cyngor</p>
44. Datblygu perthynas adeiladol â Llywodraeth Cymru drwy: <ul style="list-style-type: none"> a) Cyflawni gofynion Llythyr Cylch Gwaith 2013/14 ac adrodd arnynt; b) Cyfarfodydd chwemisol gyda'r Gweinidog; c) Fforwm Diwylliant; ch) Cyfarfodydd monitro chwarterol gyda swyddogion 	<ul style="list-style-type: none"> • Llunio a chylchredeg dogfennau cyfarfodydd gan gadw at yr amserlen • Cynhyrchu adroddiadau fel sy'n briodol 	<p>Mae trefniadau ar waith i sicrhau bod dogfennau ar gyfer cyfarfodydd yn cael eu cynhyrchu a hynny gan gadw at yr amserlenni a ddynodir.</p> <p>Mae adroddiadau yn cael eu cylchredeg, yn ôl y gofyn, i'r Gweinidog ac yn rhan o'n cyfarfodydd monitro chwarterol.</p> <p>Mae pob Cwestiwn Cynulliad yn cael ei ateb yn y terfynau amser. Yn ystod 2013/14 roeddem wedi cael 231 o gwestiynau Cynulliad a'u hateb.</p>
45. Cyhoeddi Adroddiad Blynyddol ar gyfer 2012/13	<ul style="list-style-type: none"> • Roeddem wedi cynhyrchu a chyhoeddi Adroddiad gan gynnwys gwybodaeth am y canlynol: <ul style="list-style-type: none"> a. Y Cynllun Gweithredol b. Y Cynllun Gweithredu'r Gymraeg c. Y Cynllun Cydraddoldeb Strategol ch. Cydraddoldebau d. Asesiadau o'r Effaith ar Gydraddoldeb dd. Cyfrifoldebau Amgylcheddol 	<p>Mae'r Adroddiad Blynyddol wedi'i ddylunio a'i gyhoeddi ar ein gwefan.</p>

Cam gweithredu	Targed	Cyflawniadau a pherfformiad
<p>46. Cefnogi rheolaeth gorfforaethol busnes Cyngor Celfyddydau Cymru drwy wneud y canlynol:</p> <p>a) Rheoli a threfnu'r Cyngor a'i bwyllgorau;</p> <p>b) Rheoli a threfnu'r Uwch Tîm Rheoli;</p> <p>c) Rheoli a threfnu'r Bwrdd Rheoli</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Llunio'n brydlon agendâu, dogfennau a chofnodion cyfarfodydd • Trefnu: <ul style="list-style-type: none"> a. 6 chyfarfod o'r Cyngor b. Cyfarfodydd wythnosol i'r Uwch Tîm Rheoli • Cyfarfodydd chwarterol i'r Bwrdd Rheoli 	<p>Mae cyfarfodydd wedi'u hamserlennu mewn dyddiaduron ar gyfer eleni.</p> <p>Mae trefniadau ar waith i sicrhau bod dogfennau ar gyfer cyfarfodydd yn cael eu cynhyrchu a hynny gan gadw at yr amserlenni a ddynodir.</p>
<p>47. Sicrhau amrywiaeth aelodau'r Cyngor a'r staff</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Mae 50% o aelodau'r Cyngor a'r staff yn siarad Cymraeg • Cynrychioli amrywiaeth yn y Cyngor 	<p>Ar hyn o bryd mae 60.4% o'n staff a 53% o aelodau'r Cyngor yn siarad Cymraeg.</p> <p>Cafwyd gwelliant yn amrywiaeth aelodau'r Cyngor yn sgil recriwtio aelodau newydd yn ystod 2012/13. Mae canfyddiadau a nodwyd yn Adroddiad Blynyddol ar Gydraddoldeb 2012/13 ac a gyflwynwyd gerbron y Cyngor yn ystod y flwyddyn yn awgrymu bod eisiau rhagor o waith o ran cynyddu amrywiaeth ymhlith y staff a bydd hyn yn rhan o'n Cynllun Gweithredu ym maes Cydraddoldeb Strategol ar gyfer 2014/15.</p> <p>Serch hynny, bydd angen rheoli unrhyw gam gweithredu o hyn yn unol â chyfleoedd recriwtio fel y byddant yn codi.</p>
<p>48. Ymdrin yn effeithiol ag ymholiadau gan Lywodraeth Cymru, cwynion a cheisiadau Rhyddid Gwybodaeth</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Ymdriniwyd â 100% o ymholiadau Llywodraeth Cymru, cwynion a cheisiadau Rhyddid Gwybodaeth yn yr amseroedd a bennir 	<p>Mae gweithdrefnau ar waith i sicrhau bod pob cwyn a chais Rhyddid Gwybodaeth yn cael ei ateb yn y terfynau amser sydd wedi'u dynodi. Yn ystod y flwyddyn cawsom un gŵyn ffurfiol o ran ymarfer tendro a gafodd ei gadarnhau'n rhannol. Cawsom hefyd 25 o geisiadau Rhyddid Gwybodaeth a chafodd pob un ymateb cyn y dyddiadau cau statudol.</p>

Cam gweithredu	Targed	Cyflawniadau a pherfformiad
49. Cyflawni ein cyfrifoldebau amgylcheddol yn unol â Dyletswydd Gynaliadwy Llywodraeth Cymru.	<ul style="list-style-type: none"> Cynhyrchu datganiad o effaith ar yr amgylchedd, chwarter 4 	<p>Rydym wedi cyflawni dyfarniad lefel 5 yng nghynllun archwilio amgylcheddol diweddar y Ddraig Werdd. Cafodd hyn ei gyflawni cyn yr amser a gafodd ei nodi i'w wneud sef 2015.</p> <p>Mae fformat adrodd chwarterol newydd wedi'i gytuno yn y cynllun Cyfathrebu Amgylcheddol – adroddiad blynyddol erbyn mis Ebrill 2014 gyda diweddariadau chwarterol i ddechrau ym mlwyddyn ariannol 2014/15.</p> <p>Mae Grŵp Gorchwyl a Gorffen wedi'i sefydlu ac mae cyfarfodydd ar y gweill.</p>
50. Gweithredu systemau talu cyflogau newydd	<ul style="list-style-type: none"> Darparu Gwybodaeth Amser Go lawn ar sail fisol i Dollau a Chyllid ei Mawrhydi, chwarter 1 Awtogofrestru i'r pensiwn 	<p>Cyflawnwyd Gwybodaeth Amser Real.</p> <p>Mae e-awtogofrestru i'w gyflwyno yn 2014/15 yn unol â'n diwrnod gweithredu.</p>

Monitirir yn fanwl berfformiad yn erbyn dangosyddion perfformiad ac adroddir yn ôl yn chwarterol i'r Uwch Dîm Rheoli, y Cyngor a Llywodraeth Cymru.

Polisiau rhoi grantiau

Mae'r Cyngor yn monitro ceisiadau am grantiau rheolaidd ac untro gan sefydliadau ac unigolion ac mae'n monitro'r defnydd priodol ac effeithiol o'r grantiau hynny. Yn ogystal â bodloni amcanion strategol y Cyngor, rhaid i geisiadau ddangos budd i bobl Cymru ledled y sectorau rhanbarthol, diwylliannol ac economaidd. Ariennir grantiau rheolaidd drwy grant mewn cymorth yn unig ond gellir ariannu grantiau untro drwy grant mewn cymorth neu incwm y loteri.

Rhoddir grantiau rheolaidd, neu refeniw blynyddol i bortffolio o sefydliadau sy'n darparu gwasanaethau artistig o safon. Mae ystyried unrhyw sefydliad ar gyfer y fath statws yn

dibynnu ar argaeledd arian, cynaliadwyedd y sefydliad, a'i gydweddu'n gryf â blaenoriaethau strategol Cyngor Celfyddydau Cymru. Ar hyn o bryd, mae pob sefydliad sy'n cael arian refeniw yn cydsynio â chytundeb arian refeniw am gyfnod rhwng un a thair blynedd sy'n nodi'r lefel o arian a ragwelir, y rhaglen o weithgareddau i'w chyflwyno, gofynion monitro ac adolygiad blynyddol, amodau safonol grant, ac unrhyw amodau ychwanegol. Hwysydd wrth wraidd strategaeth Cyngor Celfyddydau Cymru yn y dyfodol i ddatblygu celfyddydau Cymru.

Mae grantiau untro ar gael i ariannu prosiectau artistig o safon sy'n gyfyngedig o ran amser ac sy'n cyflawni orau flaenoriaethau ariannu Cyngor Celfyddydau Cymru.

Tynnir ein sylw at unrhyw faterion sy'n ymwneud â pherygl penodol gan ein monitro parhaus. Arweinia'r peryglon a nodir at gynnydd yn lefel y monitro, ac os bydd angen, gall olygu cadw taliad yn ôl a / neu ei ohirio.

Cyhoeddwn ganllawiau cyffredinol ar ariannu i sefydliadau ac unigolion a gynnwys fanylion llawn am flaenoriaethau ariannu a meini prawf cymhwysedd. Mae'r rhain ar gael yn unrhyw un o'n swyddfeydd ac o'n gwefan:

www.cyngorcelfyddydaucymru.org.uk.

Adolygiad ariannol

Mae gan y Cyngor ddwy brif ffynhonnell ariannu: grant mewn cymorth oddi wrth Lywodraeth Cymru; a chyfran o'r arian a godir gan y Loteri Genedlaethol, oherwydd ni yw un o'r cyrff a ddsbartha arian ymhlith achosion da. Mae'n ofynnol i'r Cyngor gyfrifyddu ar wahân am ei weithgareddau dosbarthu'r loteri.

Arian wrth gefn

Polisi'r Cyngor ar arian cyfyngedig yw cofnodi ar wahân unrhyw grantiau, rhoddion a ffynonellau eraill o incwm a dderbynnir ar gyfer diben neu brosiect penodol, neu lle y gosodir cyfyngiadau sy'n llymach nag amcanion cyffredinol y Cyngor. Defnyddiwyd yr holl adnoddau hyn a ddeuai i mewn yn y flwyddyn at y diben a nodwyd.

Neilltuir y rhan fwyaf o arian anghyfyngedig y Cyngor yn ystod y flwyddyn, yn unol ag amodau'r grant mewn cymorth a roddir gan Lywodraeth Cymru. Caiiff unrhyw arian dros ben ei gario ymlaen a'i ddefnyddio i hyrwyddo amcanion siarter y Cyngor yn y flwyddyn ddilynol. Nid oedd unrhyw arian dynodedig ar 31 Mawrth 2014 (2013: £Dim).

Cyfyngir ar ein gallu i ddal arian wrth gefn gan gyfarwyddiadau hyblygrwydd Llywodraeth Cymru ar gyfer diwedd y mis a'r flwyddyn. Yn y paramedrau hyn, ein polisi yw rheoli llif arian drwy dynnu i lawr arian bob mis yn unol â gwariant wedi'i gynllunio gyda lwfans bach ar gyfer gofynion arian tymor byr nas rhagwelwyd. Adolygwn y polisi a'n sefyllfa o ran arian wrth gefn bob blwyddyn.

Buddsoddi

Rheolir pwerau i fuddsoddi gan Ddeddf Ymddiriedolwyr 2000 a'r Ddogfen Fframwaith a gyhoeddwyd gan Weinidogion Cymru. Polisi'r Cyngor yw cael yr elw mwyaf posibl yn y telerau hyn. Cawn log ar gyfradd a negodwyd ar sail cyfradd sylfaenol y banc ar bob balans credyd yng nghyfrifon cyfredol y Cyngor. O bryd i'w gilydd, gallai cyfraddau uwch fod ar gael ar gyfer arian cyfyngedig ar adnau hir dymor.

Ym mis Hydref 2013, i leihau'r perygl i'n harian elusennol a chyhoeddus tra, ar y llaw arall, yn cadw'r rheolaeth a'r hyblygrwydd angenrheidiol ar gyfer ein gwaith beunyddiol, agorodd Cyngor Celfyddydau Cymru gyfrifon gyda CCLA Investment Management Limited sy'n ein galluogi i drosglwyddo ein gwarged ariannol yn ddyddiol rhwng eu Cronfa Gadw i'r Sector Cyhoeddus a'n cyfrifon banc cyfredol. Yn ôl system Sgorio Fitch mae'r Gronfa yn AAmmf.

Rhodddwn bob llog a enillir ar arian a balansau banc sy'n codi o ganlyniad i'r arian a gawn gan Lywodraeth Cymru i Drysorlys Ei Mawrhydi drwy Gronfa Gyfunol Cymru.

Canlyniadau ariannol

	2013/14 £'000	2012/13 £'000
Mae'r cyfrifon Gweithgareddau Cyffredinol, gan eithrio gweithgareddau dosbarthu'r Loteri, yn dangos:		
Cyfanswm yr adnoddau sy'n dod i mewn ar gyfer y flwyddyn	35,799	37,114
Adnoddau net a dderbyniwyd/(a dalwyd allan)	(1,295)	332
Asedau cyffredol net	1,684	2,925
Cyfanswm y balansau arian ar 31 Mawrth	1,940	3,235
a		
Blaenymrwymiadau grantiau o ran y flwyddyn ganlynol	27,733	28,129
Mae'r cyfrifon Dosbarthu'r Loteri ar wahân yn dangos:		
Cyfran y Cyngor o arenillion o'r Loteri Genedlaethol	16,892	19,355
Ar y sail a amlinellwyd isod¹ o gyfuno'r canlynol:		
Cyfanswm yr adnoddau a dderbyniwyd ar gyfer gweithgareddau cyffredinol a Loteri oedd	52,843	56,599
a		
Cyfanswm gwariant elusennol uniongyrchol ar y celfyddydau ¹ ar gyfer gweithgareddau cyffredinol a Loteri oedd	56,784	50,055

¹ Codir grantiau cyffredinol ar y Datganiad Gweithgareddau Ariannol cyn gynted ag y cânt eu cynnig, heblaw am ymrwymadau ymlaen fel y disgrifir yn nodyn 1f yn y polisi Cyfrifyddu. Codir grantiau'r Loteri dim ond pan fydd y cynnig ffurfiol wedi'i dderbyn gan y sawl a gaiff y grant. Er nad yw pob un yn cael ei godi'n wariant yn Natganiad Gwariant Net Cynhwysfawr y Loteri, yn ystod 2013/14 cymeradwyodd y Cyngor grantiau'r Loteri o £18,078,000 (2012-13: £11,958,000). Mae cyfanswm y gwariant elusennol uniongyrchol ar y celfyddydau wedi'i ddatgan ar y sail hon.

Cynlluniau ar gyfer y dyfodol

Mae ein blaenoriaethu ar gyfer 2014/15 yn cael eu disgrifio yn y tabl canlynol:

Creu'r amgylchedd i'r celfyddydau ffynnu	
<p>Beth ydym yn ceisio ei wneud? Rydym am i'n hartistiaid a'n sefydliadau allu creu eu gwaith gorau a chynnal eu hunain drwy safon eu gweithgareddau. Ein blaenoriaethau fydd buddsoddi yn ein portffolio o sefydliadau sy'n cael arian refeniw, cefnogi artistiaid unigol a'r gwyliau a'r digwyddiadau mawrion sy'n codi'n sylweddol broffil y celfyddydau.</p>	
<p>Amcanion ar gyfer 2018</p> <ul style="list-style-type: none"> Mae arian refeniw Cyngor Celfyddydau Cymru ar gyfer portffolio'r sefydliadau sy'n cael arian refeniw wedi lleihau'n ganran o gyfanswm yr incwm gan ddeg pwynt canran Mae 75% o'r portffolio o sefydliadau sy'n cael arian refeniw yn ddynodedig fel rhai 'perygl isel' Mae cynnydd o 25% yn enillion blynyddol ar gyfartaledd ymysg artistiaid unigol Cyflawni Strategaeth Gyfalaf pum mlynedd Cyngor Celfyddydau Cymru 	<p>Targedau ar gyfer 2014/15</p> <ul style="list-style-type: none"> Darparu pum modiwl yn rhaglen datblygu'r sefydliadau sy'n cael arian refeniw (awtogofrestru pensiwn; hygyrchedd; llywodraethu; cyllid; prentisiaethau ac interniaethau) Cyflwyno cynllun Cynaliadwyedd a Gwynnwch Cynllun gweithredu i roi ar waith adroddiad <i>Cefnogi Artistiaid Unigol</i> Cyflawni prosiect cyfalaf Pontio O leiaf bedair preswylfa artist wedi'u sefydlu Darparu Gŵyl Dylan Thomas 100 Cytuno ar y cylch gorchwyl ar gyfer yr Adolygiad Buddsoddi nesaf
Cynyddu gwerth y cyfnewid diwylliannol rhyngwladol i gelfyddydau Cymru	
<p>Beth ydym yn ceisio ei wneud? Rydym am alluogi artistiaid a sefydliadau celfyddydol blaenllaw yng Nghymru i wireddu eu huchelgais rhyngwladol drwy ehangu eu gorwelion, annog eu posibilïadau a chysylltu â phartneriaid a marchnadoedd sy'n ysbrydoli. Mewn byd sy'n gweithredu'n gynyddol ar lefel ryngddibynnol a chysylltiedig, rydym am i gelfyddydau Cymru allu gweithredu'n effeithiol yn y farchnad fyd-eang.</p>	
<p>Amcanion ar gyfer 2018</p> <ul style="list-style-type: none"> Mae'r Gronfa Cyfleoedd Rhyngwladol yn trosoli 3:1 o enillion ar fuddsoddiadau 	<p>Targedau ar gyfer 2014/15</p> <ul style="list-style-type: none"> Darparu Cronfa Cyfleoedd Rhyngwladol Cytundeb partneriaeth newydd gyda The British Council

<p>Amcanion ar gyfer 2018</p> <ul style="list-style-type: none"> • Cael deg artist o Gymru i ymddangos mewn cyfle arddangos mewn o leiaf bum digwyddiad rhyngwladol dan y brand "Cymru yn..." • Sicrhau a chynnal dau brif ddigwyddiad celfyddydol rhyngwladol yng Nghymru • Ymgyfranogi mewn o leiaf ddau brosiect rhyngwladol sy'n cael eu hariannu gan Ewrop • Cael cynnydd yn nifer y gynulleidfa ar gyfer Cymru yn Fenis 2015 a 2017 • Cynnwys artistiaid neu gael artistiaid i arwain dwy ddirprwyaeth ryngwladol Llywodraeth Cymru bob blwyddyn 	<p>Targedau ar gyfer 2014/15</p> <ul style="list-style-type: none"> • Cytuno ar yr ymrwiniad o ran Desg Ewropeaidd Cymru Greadigol • Cyhoeddi gwerthusiad o WOMEX 2013 • Cytuno ar strategaeth ar gyfer Patagonia 2015 • Sicrhau cynrychiolaeth i artistiaid Cymru mewn un cyfle arddangos / digwyddiad rhwydweithio • Darparu o leiaf un prosiect mewn partneriaeth â Llywodraeth Cymru
<p>Dod o hyd i gyfleoedd, ffyrdd a lleoedd newydd er mwyn i bobl fwynhau a chymryd rhan yn y celfyddydau</p>	
<p>Beth ydym yn ceisio ei wneud? Rydym am annog cynifer o bobl â phosibl yng Nghymru i fwynhau a chymryd rhan yn y celfyddydau. Ond nid yw'n fater yn unig o amddiffyn a chadw'r hyn sy'n bodoli eisoes. Hoffem i'r celfyddydau a ariannwn gyrraedd croestoriad ehangach o bobl Cymru – pobl a gafodd yn y gorffennol anhawster i fynychu'r celfyddydau a chymryd rhan ynddynt.</p>	
<p>Amcanion ar gyfer 2018</p> <ul style="list-style-type: none"> • Cynnydd o bum pwynt canran mewn mynychu ac ymgyfranogi ymhlith categorïau cymdeithasol C2, D, E • Cynnydd o 5% yn yr arian i'r deg awdurdod lleol sydd ar hyn o bryd yn cael lefel isaf y pen o arian Loteri • Cynnydd o 10% mewn cynulleidfaoedd ar gyfer prosiectau Teithio Cenedlaethol sy'n cael eu hariannu gan Gyngor Celfyddydau Cymru 	<p>Targedau ar gyfer 2014/15</p> <ul style="list-style-type: none"> • Darparu o leiaf dri phrosiect <i>Camau Creadigol</i>, tri phrosiect <i>Ein Lle Ni</i> a thri phrosiect <i>Creu Cymunedau Cyfoes</i> a fydd yn enghreifftiau disglair • Dau gomisiwn o Gymru o leiaf ar gyfer <i>The Space</i> • Gweithredu Cynllun Tocynnau Anabled • Darparu'r ail flwyddyn o Raglen y Celfyddydau Teuluol • 580 o ddigwyddiadau <i>Noson Allan</i>, gydag o leiaf 130 ohonynt yn digwydd mewn ardaloedd Cymunedau'n Gyntaf • Sefydlu prosiectau partneriaeth gyda Diverse Cymru a Chelfyddydau Gwirfoddol Cymru

Datblygu creadigrwydd plant a phobl ifainc

Beth ydym yn ceisio ei wneud?

Rydym am gael rhagor o blant a phobl ifainc ledled Cymru i ymwneud â gweithgarwch creadigol o safon. Beth bynnag fo'r amgylchiadau y mae'r plant a'r bobl ifainc yn eu hwynebu, hoffem i'n holl bobl ifainc gael y cyfle i ddatblygu eu talentau (gan gynnwys hyd at lefel estynedig o gyrhaeddiad).

Blaenoriaeth allweddol fydd gweithio gyda Llywodraeth Cymru ar weithredu'r Adolygiad o'r Celfyddydau ac Addysg.

Amcanion ar gyfer 2018

- Cynnydd o 5% yn nifer y plant a'r bobl ifainc yn ein cymunedau mwyaf difreintiedig sy'n mynychu'r celfyddydau neu'n ymgyfranogi ohonynt
- Cyhoeddi tystiolaeth sy'n arddangos ymwneud â gweithgarwch creadigol a chynnydd yn lefelau cyrhaeddiad addysgiadol

Targedau ar gyfer 2014/15

- Sefydlu rhaglen *Sbarduno*
- Cytundeb gyda Llywodraeth Cymru ar y cynllun gweithredu i roi ar waith yr Adolygiad o'r Celfyddydau ac Addysg

Annog arloesedd, gwytnwch a chynaliadwyedd

Beth yr ydym yn ceisio ei gyflawni?

Rydym am ddarparu strategaeth ar gyfer Cyngor Celfyddydau Cymru, ac ar gyfer celfyddydau Cymru, sy'n annog arloesedd ac entrepreneuriaeth ac sy'n galluogi gwaith ein hartistiaid a'n sefydliadau celfyddydol i fod yn fwy gwydn a chynaliadwy.

Bydd bod yn wydn yn ariannol yn allweddol ar gyfer y dyfodol. Serch hynny, mae ein diffiniad o gynaliadwyedd yn un eang ac mae'n cynnwys yr agweddau ar les amgylcheddol, cymdeithasol ac economaidd.

Targedau ar gyfer 2018

- Dod yn llofnodwr i'r Siarter Datblygiad Cynaliadwy
- Mae arian refeniw Cyngor Celfyddydau Cymru ar gyfer portffolio'r sefydliadau sy'n cael arian refeniw wedi lleihau fel canran o gyfanswm yr incwm gan ddeg pwynt canran
- Mae'r portffolio o'r sefydliadau sy'n cael arian refeniw wedi cyflawni arbediad o ddeg pwynt canran yn eu lefel o allyriadau carbon
- Mae'r partneriaethau cyfryngol gyda'r BBC ac S4C wedi'u hadnewyddu

Targedau ar gyfer 2014/15

- Cyflawni mapio archwiliad prosiectau Cynaliadwyedd Cymru
- Cytuno â'r portffolio o sefydliadau sy'n cael arian refeniw ar brosesau ar gyfer mesur a monitro targedau amgylcheddol
- Gweithredu safonau 'ardderchog' Dull Asesu Amgylcheddol y Sefydliad Ymchwil i Adeiladau ar gyfer pob prosiect cyfalaf newydd a safon 'da iawn' Dull Asesu Amgylcheddol y Sefydliad Ymchwil i Adeiladau ar gyfer pob adnewyddiad

<p>Targedau ar gyfer 2018</p>	<p>Targedau ar gyfer 2014/15</p> <ul style="list-style-type: none"> • Cytuno ar gynlluniau gweithredu ar gyfer partneriaethau â'r BBC ac S4C gan gefnogi o leiaf bedwar prosiect • Gwerthuso cronfa Ymchwil a Datblygu Nesta
<p>Amddiffyn a thyfu'r sail economaidd ar gyfer celfyddydau Cymru</p>	
<p>Beth yr ydym yn ceisio ei gyflawni? Mae celfyddydau Cymru yn cael eu cynnal gan ystod o wahanol sefydliadau sy'n cyfrannu arian, adnoddau ac arbenigedd. Serch hynny, mae pwysau ar ariannu (yn enwedig yn y sector cyhoeddus) gyda'n hawdurdodau lleol yn enwedig yn wynebu anawsterau cynyddol wrth gynnal eu lefelau presennol o ariannu hyd yn oed. Ein blaenoriaeth yn ystod 2014/15 fydd ymgyrch eiriolaeth a fydd â'r nod o amddiffyn buddsoddiad yr awdurdod lleol yn y celfyddydau.</p>	
<p>Targedau ar gyfer 2018</p> <ul style="list-style-type: none"> • Cynnal incwm yr awdurdod lleol ar lefel gymaradwy â lefel 2013/14 • Cynyddu gwerth benthyciadau'r <i>Cynllun Casglu</i> gan 15% • Cynyddu incwm o'r sector preifat i gelfyddydau Cymru gan 20% • Cyflawni enillion 3:1 ar fuddsoddiadau Cyngor Celfyddydau Cymru • Sicrhau lefel o ariannu gan Ewrop sy'n cyfateb i 3% o gymorth grant gan y Llywodraeth 	<p>Targedau ar gyfer 2014/15</p> <ul style="list-style-type: none"> • Comisiynu archwiliad o fuddsoddiad yr awdurdodau lleol yn y celfyddydau • Datblygu ymgyrch eiriolaeth ar gyfer awdurdodau lleol • Cynyddu gwerth benthyciadau'r <i>Cynllun Casglu</i> gan 5%
<p>Arddangos gwerth y celfyddydau</p>	
<p>Beth yr ydym yn ceisio ei gyflawni? Rydym am hyrwyddo'r syniad bod celfyddydau Cymru yn gadarnhaol ac ymgysylltiol gan sicrhau bod y sector celfyddydol a'r cyhoedd yng Nghymru yn deall beth y mae Cyngor Celfyddydau Cymru yn ceisio ei gyflawni.</p>	
<p>Targedau ar gyfer 2018</p> <ul style="list-style-type: none"> • Cynnydd o 5% yn y sylw y mae celfyddydau Cymru yn ei gael yn y cyfryngau • Cynnydd o 10% yng ngraddfa adnabod y cyhoedd o Gyngor Celfyddydau Cymru 	<p>Targedau ar gyfer 2014/15</p> <ul style="list-style-type: none"> • Pum prif ymgyrch o leiaf yn y wasg / yn y cyfryngau • Cyhoeddi pecyn gwybodaeth Eiriolaeth

<p>Targedau ar gyfer 2018</p> <ul style="list-style-type: none"> • Cynnydd o 25% yn nifer y trawiadau ar ein gwefan • Cynnydd o 5% yn y mynychuadau i'n Cynhadledd Flynnyddol • Cynnydd o 15% yn y mynychuadau yn ein digwyddiadau <i>Sgwrs</i> 	<p>Targedau ar gyfer 2014/15</p> <ul style="list-style-type: none"> • Cynnydd o 15% yn y mynychuadau yn ein digwyddiadau <i>Sgwrs</i> • Datblygu cyfryngau a llwyfannau gwe newydd ar gyfer Cyngor Celfyddydau Cymru
<p>Gwneud Cyngor Celfyddydau Cymru yn gorff cyhoeddus effeithiol ac effeithlon</p>	
<p>Beth yr ydym yn ceisio ei gyflawni? A ninnau'n gorff cyhoeddus, mae gennym gyfrifoldeb i greu sefydliad cryf a hyderus sy'n darparu gwasanaethau sy'n berthnasol a defnyddiol. Darparwn wasanaethau proffesiynol ar draws ystod o ddisgyblaethau. Yn ogystal ag anelu am safon wrth ddarparu'r gwasanaethau hyn, rydym yn ymroddedig i'w chyrraedd mewn ffyrdd sy'n lleihau'r gost gan gydnabod hefyd ein cyfrifoldeb i ddod yn sefydliad sy'n fwy cynaliadwy'n amgylcheddol.</p>	
<p>Targedau ar gyfer 2018</p> <ul style="list-style-type: none"> • Cynyddu cost rhedeg grantiau cymorth gan ddim rhagor na 5% o'i chymharu â lefel 2013/14 • Cyrraedd y targedau'n gyson o ran prosesu trafodion (taliadau grant a thaliadau i ddarparwyr gwasanaeth) • Cadw ein hachrediad <i>Buddsoddwyr mewn Pobl</i> • Bod lefelau absenoldeb y staff yn y chwarter uchaf o sefydliadau eraill tebyg sy'n gyrrff a noddir gan Lywodraeth Cymru • Cyrraedd safon 14001 ar gyfer Rheolaeth Amgylcheddol o Ddigwyddiadau • Cyflawni asesiad "sicrwydd sylweddol" o leiaf mewn 90% o adroddiadau sicrwydd archwilio mewnol • Ymdrin â 100% o gwynion a cheisiadau Rhyddid Gwybodaeth yn y terfynau amser priodol • Asesiad boddhad o 70% gan Randdeiliaid a Chleientiaid 	<p>Targedau ar gyfer 2014/15</p> <ul style="list-style-type: none"> • Lleihad o £50,000 yng nghostau rhedeg grantiau cymorth • Cyflawni asesiad "sicrwydd sylweddol" mewn o leiaf 75% o adroddiadau sicrwydd archwilio mewnol • Ymdriniwyd â 100% o gwynion a cheisiadau Rhyddid Gwybodaeth yn y terfynau amser priodol • Adolygu rheolaeth ein brand

Adnoddau dynol

Cyfle cyfartal

Rydym yn ymroddedig i bolisi cyfle cyfartal o ran ein harferion cyflogi. Yn benodol, anela'r Cyngor at sicrhau na thrinnir yr un darpar weithiwr nac un gwirioneddol yn fwy neu'n llai ffafriol ar sail oedran, anabledd, tarddiad ethnig neu genedlaethol, rhywedd, statws o ran priodas neu fod yn rhiant, cenedligrwydd, cred wleidyddol, hil, crefydd neu gyfeiriadedd rhywiol.

Rydym ar y Gofrestr Genedlaethol o Ddefnyddwyr Symbolau Anabledd a adlewyrcha ein hymroddiad i sicrhau bod cyfleusterau priodol ar gael i weithwyr anabl.

Absenoldeb salwch

Yn 2013/14 cyfanswm salwch y staff oedd 587 dydd (2012/13: 364 dydd). Cynrychiolai hyn 2.98% (2012/13: 1.97%) seiliedig ar 260 diwrnod gwaith, gan gynnwys 1.67% (2012/13: 0.16%) o ganlyniad i absenoldeb salwch hir dymor (sef dros 28 diwrnod).

Cyfathrebu â'r gweithwyr

Mae'r Cyngor yn cydnabod yr undeb llafur, Unite, ac mae wedi dod i gytundeb gweithdrefnol ag ef; mae rheolwyr a'r undeb yn cyfarfod yn rheolaidd i drafod materion cyfredol. Hefyd, cynhelir cyfarfodydd adrannol rheolaidd ac mae'n ofynnol i Gyfarwyddwyr ac Arweinwyr Tîm roi adroddiad i'w staff ar faterion a drafodir yn y Cyngor ac yng nghyfarfodydd yr Uwch Tîm Rheoli a'r Bwrdd Rheoli.

Cynllun pensiwn

Mae'r rhan fwyaf o'r gweithwyr yn aelodau o Gynllun Ymddeol Cyngor Celfyddydau Cymru 1994. Mae'r gronfa yn gynllun buddiant diffiniedig. Mae hefyd yn gynllun cyflogwyr lluosog felly ni allwn nodi ei gyfran o'r asedau a'r rhwymedigaethau sylfaenol. Yn unol â pholisiâu cyfrifyddu'r Cyngor, rhoddwyd cyfrif am

y cynllun fel petai'n gynllun cyfraniad diffiniedig, yn unol ag FRS 17.

Cyflwynodd Cyngor Celfyddydau Cymru hefyd gynllun cyfraniad diffiniedig, Pensiwn y Bobl, sy'n ddewis amgen i ddiwallu gofynion deddfwriaeth awtogofrestru. Cafodd y nifer bychan o weithwyr cymwys nad oeddynt yn aelodau o Bensiwn Ymddeol Cyngor Celfyddydau Cymru eu hawtogofrestru ar gyfer y cynllun cyfraniad diffiniedig ar 1 Mai 2014 sef diwrnod gweithredu swyddogol y Cyngor. Cyfrifyddir ar gyfer y cynllun yn unol ag FRS 17.

Talu credydwyr

Dan Ddeddf Talu Dyledion Masnachol yn Hwyr (Llog) 1998, a Chôd Arfer Talu Gwell Llywodraeth Prydain, mae'n ofynnol i'r Cyngor dalu anfonebau cyflenwyr lle na cheir anghydfod mewn 30 diwrnod ar ôl cael nwyddau neu wasanaethau neu anfoneb ddilys, pa un bynnag yw'r hwyraf.

Nod y Cyngor yw talu 100% o anfonebau gan gynnwys anfonebau y cafwyd anghydfod yn eu cylch pan ddatrysir yr anghydfod, yn unol â'r telerau hyn. Yn y flwyddyn a ddaeth i ben ar 31 Mawrth 2014, talodd Cyngor Celfyddydau Cymru 95% (2012/23: 94%) o'r holl anfonebau yn ôl telerau ei bolisi talu. Ers Tachwedd 2008 bwriadwn dalu pob anfoneb mewn 10 diwrnod yn unol â pholisi Llywodraeth Cymru. Ar gyfer 2013/14 talwyd 85% (2012/13: 72%) o anfonebau mewn 10 diwrnod. Ni ragwelir y newidir ein polisi yn y blynyddoedd i ddod.

Perygl ariannol a rheoli cyfalaf

Ceidw'r Cyngor offerynnau ariannol yn bennaf i ariannu ei weithrediadau, er enghraifft, dyledwyr a chredydwyr masnachol a balansau arian sy'n deillio'n uniongyrchol o'i weithrediadau. Gwneir y gwaith o reoli peryglon ariannol sy'n deillio o fasnachu offerynnau ariannol, dyledwyr a chredydwyr masnachol yn bennaf, drwy gyfres o bolisiâu a gweithdrefnau. Rheolir y peryglon hyn fel a ganlyn:

Perygl hylifedd - mae'r Cyngor yn fodlon fod ganddo adnoddau hylifedd digonol, ar ffurf arian yn y banc ac arian y cytunwyd arno ar gyfer 2014/15 i fodloni pob ymrwymiad cyfredol a gontractiwyd. Nid yw'r Cyngor o'r farn bod ei weithgareddau cyffredinol yn agored i unrhyw berygl hylifedd sylweddol.

Perygl cyfraddau llog - cedwir balansau a gawn gan Lywodraeth Cymru i dalu ymrwymadau grant a chostau gweithredu, mewn cyfrifon banc cyfradd amrywiol dim rhybudd a oedd â chyfradd llog ar gyfartaledd o 0.38% (2012/13: 0.56%) yn y flwyddyn. Ar gyfartaledd roedd yr arian gwarged dyddiol a fuddsoddiwyd yng nghronfa gadw'r sector cyhoeddus wedi cario enillion ar fuddsoddi o 0.34% yn y flwyddyn (2012/13: amherthnasol). Y balans arian diwedd y flwyddyn anghyfyngedig effeithiol a ddelid gan y Cyngor yn y banc oedd £789,000 (2013: £1,065,000). Nid yw'r Cyngor o'r farn bod ei weithgareddau cyffredinol yn agored i beryglon cyfradd llog sylweddol.

Perygl arian tramor - nid yw'r Cyngor yn agored i unrhyw beryglon cyfnewid arian tramor.

Perygl llif arian - Nid yw'r Cyngor yn agored i unrhyw beryglon llif arian sylweddol.

Digwyddiadau sy'n gysylltiedig â data personol

Mae gan y Cyngor reolaethau a pholisïau ar waith i sicrhau cywirdeb data. Sicrha systemau TGCh fod rheolaeth lem ar ddiogelwch y data. Hyd y gwyddom, ni chollwyd unrhyw ddata yn y cyfnod dan sylw.

Materion cymdeithasol a chymunedol

Rydym yn ymroddedig i sicrhau bod arian y Cyngor yn hygyrch ac o fudd i holl ddinasyddion Cymru. A ninnau'n gorff a ariennir gan y cyhoedd, mae sicrhau rhagor o hygyrchedd i'r celfyddydau yn flaenoriaeth naturiol. Rydym yn llwyr ymroddedig i ddymchwel y rhwystrau sy'n atal a llesteirio pobl rhag mwynhau'r celfyddydau a chymryd rhan ynddynt.

Mae gennym strategaethau o hyd sy'n targedu pobl ifainc, y celfyddydau cymunedol a gwirfoddol ac ehangu ymgysylltiad y cyhoedd â'r celfyddydau. Eleni rydym wedi symud y gwaith ymlaen ar nifer o raglenni allweddol. Rydym wedi comisiynu gwaith i sefydlu cynllun tocynnau i bobl ag anabledd ar gyfer mynychwyr theatr anabl a'u gofalwyr ac wedi comisiynu Pecyn Gwybodaeth i'r celfyddydau o ran amrywiaeth a chydarddoldebau a rhaglen wedi'i theilwra o hyfforddi a datblygiad proffesiynol parhaus i'n staff.

Roeddem wedi lansio prosiect ymgyfranogol pilot, mewn partneriaeth â Chymunedau'n Gyntaf, a oedd yn targedu'r bobl ifainc fwyaf difreintiedig ac roeddem wedi dechrau trafodaethau gyda'r Sefydliad Baring ac Age Cymru am gefnogi prosiect sy'n canolbwyntio ar ein pobl hŷn sy'n byw mewn cartrefi gofal.

Mae rhaglen *Ein Lle Ni* wedi darparu cyfleoedd ar gyfer lleoliadau a darparwyr celfyddydol eraill i archwilio ffyrdd arloesol o fynd ati o ran datblygu cynulleidfa, targedu pobl ifainc a phobl dduon ac ethnig.

Mae gan ein cynlluniau grant flaenoriaethau trosfwaol wedi'u hanelu at brosiectau sy'n hybu gwaith artistiaid o grwpiau a dangynrychiolir megis pobl anabl a phobl dduon ac ethnig. Cydnabyddwn ddiwylliant dwyieithog Cymru a rhoddwn flaenoriaeth i geisiadau am brosiectau a ddarperir drwy'r Gymraeg neu'n ddwyieithog.

Fel yr awn yn ein blaen yn bellach i'r flwyddyn 2014/15, ein canolbwynt fydd i orffen ac adeiladu ar y prosiectau yr ydym wedi'u dechrau eleni. Caiff y pecyn gwybodaeth amrywiaeth ei lansio drwy gyfres o ddigwyddiadau hyfforddi a bydd ein rhaglen gydraddoldebau fewnol o hyfforddiant cydraddoldeb yn cychwyn. Byddwn yn gwneud cynnydd gyda'n cynllun tocynnau i bobl anabl a bydd ein prosiect partneriaeth i bobl hŷn yn dechrau.

Plant a phobl ifainc fydd prif ganolbwynt ein gwaith fel yr awn ati i weithredu ein gwaith o amgylch tlodi plant a'r celfyddydau ac addysg.

Ein bwriad yw ail-lansio *Ein Lle Ni* gyda golwg ar ganolbwyntio ar deuluoedd sy'n byw yn ein cymunedau mwyaf difreintiedig.

Cynaliadwyedd

Ym Mhapur Gwyn Llywodraeth Cymru "*Cymru Gynaliadwy – Dewis Gwell ar gyfer Dyfodol Gwell*" mae gweledigaeth a chynigion i ymgorffori cynaliadwyedd yn brif egwyddor drefniadol gwasanaethau cyhoeddus ehangach yng Nghymru pan â Mesur Datblygiad Cynaliadwy yn ddeddf gwlad. Mae Cyngor Celfyddydau Cymru ymhlith y sefydliadau cyntaf a fydd yn ddarostyngedig i'r Ddyletswydd Gynaliadwyedd pan ddaw'n gyfraith gwlad.

Felly rydym wedi adlewyrchu hyn yn natblygiad ein strategaeth datblygu'r celfyddydau newydd, *Ysbrydoli: Creadigrwydd a'r Celfyddydau* sy'n rhoi datblygu cynaliadwy wrth wraidd ein gweithgareddau yn y dyfodol ac yn archwilio mewn ffordd gyfannol sut y mae sector y celfyddydau yn gallu cyfrannu at gynaliadwyedd cymdeithasol, economaidd ac amgylcheddol.

Yn ei gyfarfod fis Hydref 2013, ystyriodd a chymeradwyodd y Cyngor ddogfen cychwyn prosiect ac asesiad o'r effaith ar gydraddoldeb o ran sefydlu Grŵp Gorchwyl a Gorffen o ran datblygu cynaliadwy. Prif amcanion y grŵp oedd:

1. Cynllunio, trefnu a chyflawni strategaeth datblygu gynaliadwy ar gyfer Cyngor Celfyddydau Cymru
2. Datblygu cynllun gweithredol i gyflawni'r uchod a chydymffurfio ag unrhyw ddeddfwriaeth a chanllawiau perthnasol oddi wrth Lywodraeth Cymru (i'w gweithredu o fis Ebrill 2014 ymlaen).

Mae'r Grŵp Gorchwyl a Gorffen wedi cyfarfod ddwywaith, unwaith ym mis Tachwedd 2013, ac unwaith ym mis Mawrth 2014 ac mae wedi gwneud cynnydd ardderchog. Rydym wedi comisiynu ymchwil ac ymarfer mapio i nodi a

rhannu modelau o'r ymarfer gorau yng Nghymru a thu hwnt. Hefyd rydym wedi comisiynu darn o ffilm ddigidol sy'n dadlau achos datblygiad cynaliadwy i fod yn gymorth wrth hyfforddi staff a sefydliadau celfyddydol ac yn ein swyddogaeth o arwain yn sector y celfyddydau.

Erbyn hyn mae gennym ddrafft o bolisi datblygu cynaliadwy a fydd yn arwain ar hyd tair ffordd - yn gyntaf, yr hyn y gallwn ei ddarparu ein hunain drwy ein gweithdrefnau, ein polisiâu a'n gwasanaethau ein hunain; yn ail, sut y gallwn annog a chefnogi'r unigolion a sefydliadau yr ydym yn gweithio gyda hwy er mwyn cyflawni hyn ac yn drydydd, sut y gallwn ddefnyddio ein safle arweiniol i hyrwyddo datblygu cynaliadwy'n ehangach. Rydym hefyd yn diweddu'r flwyddyn gyda chynllun gweithredol i ddatblygu'r amcanion a monitro cynnydd drwy gydol y flwyddyn ariannol nesaf.

Yn y flwyddyn a ddaw datblygwn ein cynlluniau i gyflawni ein dyletswyddau dan y Bil Datblygu Cynaliadwy i sicrhau y cyflawnwn ein rhan i'r eithaf wrth wireddu gweledigaeth Llywodraeth Cymru. Rydym yn llwyr ymroddedig i wneud hyn.

Archwilio

Yn unol ag erthygl 11 o Siarter Frenhinol y Cyngor, mae Archwilydd Cyffredinol Cymru yn cynnal archwiliad allanol y Cyngor yn unol â'r telerau a gymeradwywyd gan Weinidogion Cymru.

Hyd y gŵyr y Swyddog Cyfrifyddu, nid oes unrhyw wybodaeth archwilio berthnasol nad yw archwilydd y Cyngor yn ymwybodol ohoni, ac mae wedi cymryd yr holl gamau posibl yn rhinwedd ei swydd i sicrhau ei fod yn ymwybodol o unrhyw wybodaeth archwilio berthnasol a sicrhau bod archwilydd y Cyngor yn ymwybodol o'r wybodaeth honno.

Adroddiad Amgylcheddol

Rydym yn ymroddedig i redeg ein busnes mewn modd cynaliadwy a chymhwyso ymarfer amgylcheddol da er mwyn lleihau ein heffaith amgylcheddol a gwella ein perfformiad yn barhaus.

Er ein bod yn is na lefel de minimis Llywodraeth Cymru, penderfynasom y byddem yn parhau i adrodd yn wirfoddol yn llawnach am ein perfformiad amgylcheddol. Rydym o'r farn bod hyn yn unol ag ysbryd dyheadau Llywodraeth Cymru o ran yr agenda datblygu cynaliadwy a'n hymrwymiad i yrru'r agenda yn ei blaen.

Adolygiad o gynnydd:

Ers inni gyflwyno polisi amgylchedd ychydig o flynyddoedd yn ôl, rydym wedi canolbwyntio ar wella ein perfformiad amgylcheddol. Rydym wedi gwneud cynnydd da, drwy gyfuniad o fuddsoddiad ariannol, cyflwyno systemau, newid ein hymarfer gweithredu a thrwy ymrwymiad ein staff.

Rydym yn parhau i weithio o dri lleoliad ledled Cymru a byddwn, yn rhan gynnar y flwyddyn ariannol newydd, wedi cyrraedd ein targed i leihau maint ein hystâd gan 25%. Erbyn hyn mae ein staff yn y Gogledd yn gweithio o swyddfa lai ac rydym wedi symud ein staff yng Nghaerdydd i le llai ac yn ddiweddar symudasom i swyddfa lai yn y Gorllewin. Yn ein swyddfeydd mae ystod o ddyfeisiau ac offer sy'n arbed ynni.

Mae ein swyddfeydd yn hygyrch drwy rwydweithiau cludiant cyhoeddus. Yn y blynyddoedd diweddar rydym wedi gweld cynnydd yn nifer yr ymwelwyr sy'n defnyddio cludiant cyhoeddus i'n cyrraedd yn ogystal â chynnydd yn nifer y staff sy'n defnyddio trenau a bysiau ar eu teithiau i'r gwaith ac oddi yno.

Rydym yn defnyddio dyfeisiau ac offer sy'n arbed ynni i leihau defnydd trydan ac annog y staff i leihau defnydd lle bynnag y mae hynny'n bosibl. Yn ddiweddar yn lle ein dyfeisiau amlwrpas llungopïo ac argraffu cawsom offer newydd â sgôr seren ynni sy'n lleihau defnydd

ynni gan 35% o'u cymharu â'r hen fodelau. Rydym hefyd wedi cael monitorau newydd yn lle pob un o'n hen rai. Mae gan y rhain sgôr seren ynni ac maent yn lleihau defnyddio ynni gan 25% o'u cymharu â sgriniau deuodau allyrru golau tebyg.

Ffocws ein strategaeth TGCh yn y blynyddoedd diweddar fu ar estyn defnydd ein seilwaith technoleg wybodaeth i ddarparu buddion busnes ac amgylcheddol.

Mae dwy o'n systemau allweddol – systemau cyllid ac ymgeisio ar-lein am grant – yn llwyr electronig o'r archeb neu'r cais gwreiddiol hyd at y taliad olaf. Mae pob dogfen ategol yn hygyrch yn electronig. Rydym hefyd yn sganio pob llythyr ac anfonebau ac ati sy'n dod atom. Mae hyn yn galluogi'r staff i gael hygyrchedd i ddogfennau o bell yn ogystal â lleihau swm y papur yr ydym yn ei dderbyn, yn ei drin, yn ei storio a'i ailgylchu gyda gostyngiadau o ganlyniad yn ein gofynion storio.

Rydym wedi gwneud ein gweinyddion TG yn rhai rhithiol ac o ganlyniad mae angen llai o ynni i'w gyrru a'u hoeri.

Mae gan fwy na hanner ein gweithlu liniaduron a ffonau clyfar gan eu galluogi i weithio'n symudol sy'n lleihau eu dibyniaeth ar orfod gweithio o'n swyddfeydd. Bu hyn yn fodd i leihau eu teithiau i'r gwaith ac, yn eu tro, eu hallyriadau carbon deuocsid. Ni allem hyd yn hyn adrodd yn gywir ar effaith hyn ond byddwn yn archwilio'r posibilid o wneud hyn yn y dyfodol.

Rydym wedi diweddarau ac ehangu ein gallu cynadledda fideo ymhob un o'n tair swyddfa ac rydym yn hyrwyddo'n weithredol ddefnyddio'r cyfleuster yn ddewis amgen yn hytrach na theithio. Ar hyn o bryd rydym yn gweithredu rhaglen i alluogi ein gweithwyr symudol i ymgyfranogi o gyfarfodydd cynadledda fideo â chydweithwyr a chleientiaid pan fônt i fwrdd o'n swyddfeydd. Rydym yn disgwyl i lwyr weithredu'r fenter hon yn ystod 2014/15.

Yn ogystal â gwella perfformiad amgylcheddol

ein swyddfeydd, rydym hefyd wedi gwneud cynnydd wrth newid ymddygiadau sefydliadol.

Ond golygai cyflwyno strwythur staffio newydd a threfniadau gweithio mwy symudol a hyblyg yn 2011 fod rhai o'r staff yn gorfod teithio'n fwy rhwng ein swyddfeydd neu wrth ymweld â'r sefydliadau a ariannwn. Serch hynny, rydym wedi cyflwyno nifer o fentrau i wrthbwyso effaith hyn.

Rydym yn hyrwyddo ac annog defnydd ffyrdd amgylcheddol-gyfeillgar o deithio gan gyfyngu ar deithiau i rai angenrheidiol yn unig ac annog y staff i deithio yn y ffordd fwyaf effeithiol gan gymryd i ystyriaeth agweddau amgylchedd ac arian. Rydym yn annog rhannu ceir ac rydym wedi darparu raciau cadw beiciau yn ein swyddfa yng Nghaerdydd. Rydym yn ystyried cyflwyno cymhellion pellach.

Mae ein rhaglen sefydlu staff yn cynnwys Ymwybyddiaeth Amgylcheddol ac mae aelodau o'r staff yn cael hyfforddiant a diweddariadau achlysurol fel sy'n briodol.

Hyrwyddwn gwtogi gwastraff ymhlith ein staff drwy annog lleihau, aildefnyddio ac ailgylchu. Hyrwyddwn yn weithredol ailgylchu a didoli gwastraff yn fewnol sy'n lleihau'r hyn a anfonir i'r safle tirlenwi a defnyddiwn sefydliadau trwyddedig a phriodol i waredu ein gwastraff. Ailgylchwn ein hoffer TG sy'n ddiangen neu'n rhy hen i'w defnyddio.

Mae gan bob un o'n prif gyflenwyr o gyfarpar swyddfa a chyflenwadau bolisiau amgylcheddol a systemau adrodd sydd ar waith ac yr ydym yn ystyried perfformiad ac ymwybyddiaeth amgylcheddol pan ddewiswn gontractwyr a chyflenwyr.

Rydym wedi safoni ein papur gohebu a defnyddiwn bapur Cyngor Stiwardiaeth Coedwigoedd wedi'i ailgylchu ar gyfer o leiaf 90% o'n hanghenion copïo a'n defnydd mewnol. Caiiff rheolwyr adroddiadau misol sy'n dadansoddi gweithgarwch argraffu a chopïo i annog defnydd is yn gyffredinol.

Mae gan ein contractwyr glanhau bolisiau amgylcheddol ar waith i sicrhau y defnyddiant gynhyrchion ac offer ecogyfeillgar; rhaid cytuno â ni unrhyw newid yn y cynhyrchion glanhau.

Yn y blynyddoedd diweddar rydym wedi lleihau'n sylweddol nifer y copïau o'n cyhoeddiadau corfforaethol ac erbyn hyn cynhyrchu copïau electronig yw'n dewis cyntaf o ran cyhoeddi unrhyw beth. Bu hyn yn fodd i leihau ein defnydd o bapur, y nifer o gopïau papur a gawn ac sy'n rhaid i ni eu storio.

Yn gysylltiedig â hyn, mae ein gwefan yn darparu ystod eang o wybodaeth i ymgeiswyr grantiau, artistiaid a sefydliadau celfyddydol, ac i'r cyhoedd. Mae hyn yn ein cynorthwyo i ddarparu ein lefel o wasanaeth heb yr angen i argraffu ac anfon copïau papur. Mae ein prif wefan erbyn hyn ar waith am dros bedair blynedd, felly byddwn yn adolygu ein cyfres o wefannau a'u cynnwys yn ystod y flwyddyn gyda golwg ar eu gwneud yn fwy hygyrch a chynyddu lefel y wybodaeth a chynnwys a gwella ein safonau gwasanaeth.

Roeddem wrth ein bodd bod ein hymdrechion wedi'u cydnabod a'u bod yn gymorth inni sicrhau lefel 5 o achrediad y Ddraig Werdd yn ystod y flwyddyn. Rydym yn ystyried hyn yn dystiolaeth o'r cynnydd yr ydym wedi'i wneud yn y blynyddoedd diweddar.

Ein perfformiad:

Mae ein systemau adrodd mewnol yn ein galluogi i ddal a mesur manylion o'n defnydd o ddefnyddiau traul, gwastraff, ynni, dŵr a theithio'r staff ac felly ein hallyriadau carbon deuocsid. Gan ddilyn canllawiau'r Ddraig Werdd, rydym wedi gwella ein matrices adrodd gwastraff ac yn bwriadu parhau i ehangu a choethi ein hadrodd.

Mae pob un o'n tair swyddfa'n cael eu rhannu ag eraill gyda rhai costau wedi'u cynnwys yn y tâl gwasanaeth, yn benodol o ran costau gwastraff a defnydd dŵr. Mae'r sefyllfa hon yn cyfyngu ar ein gallu i asesu'n gywir ein defnydd

dŵr ac i raddau ein defnydd trydan hefyd. Byddwn yn archwilio gyda'n landlordiaid yr ochr ymarferol o gyflwyno systemau i wella sut y daliwn ddata.

	2013/14	2012/13
Gwastraff:		
Anariannol (tunelli metrig)		
Safle tirlenwi - <i>amcangyfrif</i>	1.65	2.2
Ailddefnyddio/ailgylchu - <i>amcangyfrif</i>	6.44	7.45
Allyriadau nwy tŷ gwydr tunelli metrig (carbon deuocsid)		
Allyriadau yn eu crynswth, cwmpas 2 a 3 (anuniongyrchol)	61	61
Defnyddio ynni (cilowat-awr)		
Trydan (anadnewyddadwy)	125,644	126,708
Trydan (adnewyddadwy)		
Nwy	Amherthnasol	Amherthnasol
Dangosyddion ariannol (£)		
Gwariant - ynni	21,709	18,900
Costau cyflenwi dŵr (ystâd y swyddfa) – ni allwn eu hasesu ar hyn o bryd, maent yn rhan o'r tâl gwasanaeth	Amherthnasol	Amherthnasol
Allyriadau teithio (tunelli metrig carbon deuocsid)		
Trên	8	12
Awyren ¹	64	64
Ceir/faniau	25	35
Costau teithio (£)		
Trên	24,085	33,194
Awyren	22,646	19,981
Ceir/faniau	47,956	39,440
Teithio (milltiroedd)		
Trên	102,761	154,806
Awyren	224,369	221,803
Ceir/faniau	65,695	86,789

¹ Sy'n cynnwys dylanwad y newid yn y cydbwysedd ymbelydrol ynghlwm wrth deithio awyr i ddal yr effaith fwyaf ar yr hinsawdd. Mae'r newid yn y cydbwysedd ymbelydrol yn mesur effaith amgylcheddol yr allyriadau o NOx (ocsidau nitraidd) ac ager dŵr wrth gael eu rhyddhau yn uchel yn yr awyr.

Ein gallu i ddylanwadu:

Ni yw'r dosbarthwr mwyaf o grantiau yn sector celfyddydol Cymru, rydym mewn lle ardderchog i ddylanwadu ar ymddygiad a pherfformiad ymhlith yr unigolion a'r sefydliadau a ariannwn.

Yn y blynyddoedd diwethaf roeddem wedi ariannu y rhaglen *Eginiad* a oedd wedi canolbwyntio ar seilwaith celfyddydol isel ei garbon a datblygu swyddogaeth y celfyddydau yn bair syniadau a gweledigaethau ar gyfer *Cenedl Un Blaned* isel ei charbon yng Nghymru. Roedd ein gwaith yn fodd i ariannu uwchgynhadledd *Eginiad*, digwyddiad ym maes y celfyddydau a chynaliadwyedd a ddigwyddodd ym Machynlleth yn hwyr yn 2012. Roeddem wedi ariannu comisiynau artistiaid a gwaith ffilm cysylltiedig â'r digwyddiad a oedd, yn ei dro, yn ymddangos ar fenter y BBC / Cyngor Celfyddydau Lloegr, *The Space*. Wedyn dechreuasom brosiect artist preswyl yn y Ganolfan Dechnoleg Amgen a chynnig cefnogaeth bellach i *Eginiad* i gwmpasu prosiect dogfennu ar y we.

Anogwn yn weithredol safonau amgylcheddol uchel yn y prosiectau cyfalaf a ariannwn â grant. Dyma ddwy enghraifft gyfredol ymhlith nifer: y prif brosiect adeiladu o'r newydd ym Mangor, *Pontio*, a fydd yn cyrraedd safon ardderchog Dull Asesu Amgylcheddol y Sefydliad Ymchwil i Adeiladau a phrosiect *Glynn Vivian* yn Abertawe a fydd yn cyrraedd safon dda iawn Dull Asesu Amgylcheddol y Sefydliad Ymchwil i Adeiladau oherwydd ei statws fel adeilad hanesyddol. Bydd yn rhaid i brosiectau cyfalaf y byddwn yn eu hariannu yn y dyfodol hefyd gwrdd â safonau priodol Dull Asesu Amgylcheddol y Sefydliad Ymchwil i Adeiladau.

At y dyfodol:

Yn ogystal â pharhau i wella ein perfformiad amgylcheddol ein hunain ac felly leihau ein heffaith ein hunain ar yr amgylchedd, rydym yn awyddus i ddylanwadu ar y sefydliadau a'r artistiaid yr ydym yn eu hariannu i wneud yr un fath.

Bydd ein polisi datblygu cynaliadwy yn targedu'n benodol ein sefydliadau sy'n cael arian refeniw drwy gyfuniad o gymorth a chefnogaeth, rhaglenni ariannu a hyfforddiant a rhannu gwybodaeth sydd wedi'u hwyluso.

Rydym yn bwriadu hefyd godi ymwybyddiaeth drwy wneud y canlynol: partneriaethau a chydweithio; ymwneud â rhwydweithiau perthnasol; creu a hwyluso cyfleoedd i ymgysylltu â'r materion; ac eiriol dros swyddogaeth y celfyddydau ym mhroses newid cymdeithasol.

Rydym yn ystyried ein polisi datblygu cynaliadwy yn rhywbeth sy'n mynd y tu hwnt i faterion amgylcheddol yn unig a bod yn weithredydd er newid wrth wella ymwybyddiaeth a pherfformiad amgylcheddol ymhlith y bobl yr ydym yn eu hariannu. Ac wrth wneud hyn bydd yn ein galluogi i chwarae ein rhan wrth ddarparu gweledigaeth Llywodraeth Cymru sydd ym *Mil Cenedlaethau'r Dyfodol*.

Nicholas Capaldi
Swyddog Cyfrifyddu
11 Gorffennaf 2014

Yr Athro Dai Smith
Cadeirydd
11 Gorffennaf 2014

Adroddiad Cydnabyddiaeth Ariannol

Tâl y Cyngor bob aelod o'i staff, ac eithrio'r Cadeirydd a'r Prif Weithredwr, yn unol â system gyflog a graddio y cytunwyd arni ac a gynhelir gan yr Adran Adnoddau Dynol. Mae polisi gwerthuso swyddi ar waith a gall y staff apelio graddio eu swyddi yn unol â hwnnw. Cytunwn â Llywodraeth Cymru ar delerau penodi'r Cadeirydd a'r Prif Weithredwr.

Mewn ymgynghoriad â'r undeb llafur cydnabyddedig llunir cylch gwaith cyflog a'i gyflwyno i Lywodraeth Cymru i'w gymeradwyo. Mae'r pecyn cyflog ac amodau canlynol yn gyfrwymol ar y Cyngor cyfan tan y cylch negodi nesaf. Dibynna cynnydd dan y cylch gwaith cyflog ar berfformiad a sefydlwyd gan system y Cyngor o adolygiadau datblygiad personol.

Gyda chymeradwyaeth y Comisiwn Elusennau caiff y Cadeirydd gydnabyddiaeth ariannol ar gyfradd a bennir gan Lywodraeth Cymru sy'n adlewyrchu ymroddiad amser lleiafsymiol i fusnes y Cyngor. Rhydd Llywodraeth Cymru hefyd gyngor ar y cynnydd blynyddol yng nghyflog y Cadeirydd ond ni chaiff daliadau bonws ac nid yw'n aelod o'r cynllun pensiwn.

Yng nghydnabyddiaeth ariannol y Prif Weithredwr mae cyflog sylfaenol a bonws blynyddol. Argymhella'r Pwyllgor Cydnabyddiaeth Ariannol fonysau blynyddol i'r Cyngor ar ôl ystyried perfformiad y Prif Weithredwr yn erbyn nifer o amcanion a bennwyd ymlaen llaw. Cyfunir canran o'r cynnydd, fel y cynghorir gan Lywodraeth Cymru, â chyflog y Prif Weithredwr a thelir y gweddill fel dyfarniad heb ei gyfuno. Yn absenoldeb canllawiau oddi wrth Lywodraeth Cymru o ran newidiadau i gyflog y Prif Weithredwr, nid oedd y Pwyllgor Cydnabyddiaeth Ariannol yn gallu penderfynu a oedd modd talu cynnydd yn ystod y flwyddyn. O ganlyniad ni chafodd y Prif Weithredwr gynnydd neu fonws ar wahân o ran 2013/14.

Ceir manylion pellach am gydnabyddiaeth ariannol a buddiannau pensiwn y Cadeirydd, y Prif Weithredwr a'r Cyfarwyddwyr eraill yn nodyn 9b o'r datganiadau ariannol. Archwilir y wybodaeth hon.

Penodir aelodau'r Cyngor gan Weinidogion Cymru am gyfnod o dair blynedd a gellir eu hailbenodi am gyfnod pellach o dair blynedd. Penodwyd y Cadeirydd presennol, yr Athro Dai Smith, yn aelod o'r Cyngor ar 1 Ebrill 2004, ond daeth yn Gadeirydd ar 1 Ebrill 2006. Wedyn penododd y Gweinidog dros Ddiwylliant, Chwaraeon a'r Gymraeg yr Athro Dai Smith am dymor o dair blynedd (1 Ebrill 2007-31 Mawrth 2010), adnewyddodd y Gweinidog dros Dreftadaeth ei benodiad am dair blynedd arall (hyd at 31 Mawrth 2013) a chyhoeddodd y Gweinidog dros Dai, Adfywio a Threftadaeth y pery'r Athro yn ei swydd tan 31 Mawrth 2016. Cyflogir y Prif Weithredwr ac uwch gyfarwyddwyr ar gontractau parhaol yn unol â thelerau ac amodau safonol y Cyngor.

Ar ôl cwblhau cyfnod prawf o chwe mis yn llwyddiannus, mae hawl gan y Prif Weithredwr a Chyfarwyddwyr i gael rhybudd o 13 wythnos i derfynu eu cyflogaeth.

Dyddiadau dechrau cyflogaeth yw: Yr Athro Dai Smith (Cadeirydd) 1 Ebrill 2006; Nicholas Capaldi (Prif Weithredwr) 15 Medi 2008; David Alston (Cyfarwyddwr y Celfyddydau) 1 Gorffennaf 2005; Katherine Davies (Cyfarwyddwr Gwasanaethau Buddsoddi ac Ariannu o 1 Chwefror 2012 ymlaen), 24 Awst 1998; Diane Hebb (Cyfarwyddwr Ymgysylltu ac Ymglyfranogi o 1 Chwefror 2012), 13 Ionawr 1992; Siân Tomos (Cyfarwyddwr Menter ac Adfywio o 1 Chwefror 2012 ymlaen), 3 Mai 1994; a Hywel Tudor (Cyfarwyddwr Cyllid ac Adnoddau) 21 Ionawr 2002.

Aelodau o'r Pwyllgor Cydnabyddiaeth Ariannol
a wasanaethodd er 1 Ebrill 2013 oedd:

Yr Athro Dai Smith (aelod o'r Cyngor);
Margaret Jervis MBE DL (aelod o'r Cyngor); a
Dr John Geraint (aelod o'r Cyngor).

Nicholas Capaldi
Swyddog Cyfrifyddu
11 Gorffennaf 2014

Yr Athro Dai Smith
Cadeirydd
11 Gorffennaf 2014

Datganiad o Gyfrifoldebau'r Cyngor a'r Swyddog Cyfrifyddu

Dan Erthygl 11 o'r Siarter Frenhinol ddyddiedig 30 Mawrth 1994 (fel y'i diwygiwyd) mae'n ofynnol i'r Cyngor baratoi datganiad cyfrifon ar ffurf a sail a bennir gan Weinidogion Cymru ar gyfer pob blwyddyn ariannol. Paratoir y cyfrifon ar sail cronadau ac mae'n rhaid iddynt roi darlun cywir a theg o sefyllfa'r Cyngor ar ddiwedd y flwyddyn, ei adnoddau i mewn a'r ffordd y defnyddir adnoddau, enillion a cholledion cydnabyddedig a llifau arian ar gyfer y flwyddyn ariannol.

Wrth baratoi'r cyfrifon, mae'n ofynnol i'r Swyddog Cyfrifyddu gydymffurfio ag egwyddorion cyfrifyddu a gofynion datgelu Datganiad o'r Arfer a Argymhellir ar gyfer Elusennau (diwygiwyd 2005), ac i'r graddau ei fod yn egluro neu'n adeiladu ar ofynion y Datganiad o'r Arfer a Argymhellir, *Llawlyfr Adroddiadau Ariannol y Llywodraeth* ac yn benodol:

- ufuddhau i'r Cyfarwyddyd Cyfrifon a gyhoeddwyd gan Weinidogion Cymru, gan gynnwys y gofynion cyfrifyddu a datgelu perthnasol a chymhwyso polisïau cyfrifyddu addas yn gyson;
- llunio barn ac amcangyfrifon ar sail resymol;
- nodi a ddilynwyd safonau cyfrifyddu cymwys, fel y'u nodwyd yn y Datganiad o'r Arfer a Argymhellir a *Llawlyfr Adroddiadau Ariannol y Llywodraeth*, a datgelu ac esbonio unrhyw wriadau perthnasol yn y datganiadau ariannol; a
- pharatoi'r datganiadau ariannol ar sail busnes byw.

Mae Prif Swyddog Cyfrifyddu Llywodraeth Cymru wedi dynodi'r Prif Weithredwr yn Swyddog Cyfrifyddu dros y Cyngor. Nodir cyfrifoldebau'r Swyddog Cyfrifyddu, gan gynnwys ei gyfrifoldeb am briodoldeb a rheoleidd-dra'r cyllid cyhoeddus y mae'r Swyddog Cyfrifyddu'n atebol amdano, am gadw cofnodion cywir a diogelu asedau'r Cyngor, ym Memorandwm i Swyddogion Cyfrifyddu Llywodraeth Cymru a gyhoeddwyd gan Drysorlys Ei Mawrhydi.

Nicholas Capaldi
Swyddog Cyfrifyddu
11 Gorffennaf 2014

Yr Athro Dai Smith
Cadeirydd
11 Gorffennaf 2014

Tystysgrif ac Adroddiad Archwilydd Cyffredinol Cymru i Gyngor Celfyddydau Cymru

Ar dystiaf fy mod wedi archwilio datganiadau ariannol cyfrif gweithgareddau cyffredinol Cyngor Celfyddydau Cymru ar gyfer y flwyddyn a ddaeth i ben 31 Mawrth 2014 dan erthygl 11 o Siarter Frenhinol y Cyngor. Mae'r rhain yn cynnwys y datganiad gweithgareddau ariannol, y fantolen, datganiad llif arian a'r nodiadau cysylltiedig. Paratowyd y datganiadau ariannol hyn dan y polisiau cyfrifyddu a nodir ynddynt. Archwiliais hefyd y wybodaeth yn yr Adroddiad ar gydnabyddiaeth ariannol a ddisgrifir yn yr adroddiad hwnnw fel rhai archwiliedig.

Priod gyfrifoldebau'r Cyngor, y Swyddog Cyfrifyddu a'r archwilydd

Fel yr eglurir yn fanylach yn Natganiad Cyfrifoldebau'r Cyngor a'r Swyddog Cyfrifyddu, y Prif Weithredwr yw'r Swyddog Cyfrifyddu ac ef sy'n gyfrifol am baratoi'r Adroddiad Blyneddol, sy'n cynnwys yr Adroddiad Cydnabyddiaeth Ariannol, a'r datganiadau ariannol yn unol ag Erthygl 11 o Siarter Frenhinol y Cyngor a chyfarwyddiadau a wnaed gan Weinidogion Cymru dan y Ddeddf honno, ac am sicrhau rheoleidd-dra'r trafodion ariannol.

Fy nghyfrifoldeb yw archwilio'r datganiadau ariannol a'r rhan o'r adroddiad ar gydnabyddiaeth i'w harchwilio yn unol â'r gyfraith berthnasol a'r Safonau Archwilio Rhyngwladol (y DU ac Iwerddon). Mae'r safonau hyn yn ei gwneud yn ofynnol imi gydymffurfio â Safonau Moesegol i Archwilwyr y Bwrdd Arferion Archwilio.

Cwmpas yr archwiliad o'r datganiadau ariannol

Cynhelir archwiliad i gael tystiolaeth am y symiau a'r datgeliadau yn y datganiadau ariannol a'r nodiadau cysylltiedig i roi sicrwydd rhesymol nad oes unrhyw gamddatganiadau perthnasol yn y datganiadau ariannol, boed hynny drwy dwyll neu wall. Mae hyn yn cynnwys

asesu'r canlynol: a yw'r polisiau cyfrifyddu yn briodol i amgylchiadau'r Cyngor ac wedi'u cymhwyso'n gyson a'u datgelu'n ddigonol; rhesymoldeb amcangyfrifon cyfrifyddu sylweddol a wnaed gan y Cyngor; a chyflwyniad cyffredinol y datganiadau ariannol.

Mae hefyd yn ofynnol imi gael digon o dystiolaeth i roi sicrwydd rhesymol bod y gwariant a'r incwm wedi'u cymhwyso at y dibenion a fwriadwyd gan Gynulliad Cenedlaethol Cymru a bod y trafodion ariannol yn cydymffurfio â'r awdurdodau sy'n eu llywodraethu.

Hefyd darllenaf yr holl wybodaeth ariannol ac anariannol yn Adroddiad Blyneddol yr ymddiriedolwyr i nodi unrhyw anghysonderau sylweddol o'u cymharu â'r datganiadau ariannol archwiliedig. Os dof yn ymwybodol o unrhyw gamddatganiadau neu anghysonderau sylweddol ymddangosiadol, ystyriaf y goblygiadau yn fy adroddiad.

Barn ar y Datganiadau Ariannol

Yn fy marn, mae'r datganiadau ariannol:

- yn rhoi darlun cywir a theg o sefyllfa'r Cyngor ar 31 Mawrth 2013 a'i ddiffyg a'i lifau arian am y flwyddyn a ddaeth i ben bryd hynny; ac
- wedi'u paratoi'n iawn yn unol â chyfarwyddiadau Gweinidogion Cymru a gyhoeddir dan erthygl 11 o Siarter Frenhinol y Cyngor.

Barn ar Reoleidd-dra

Yn fy marn, ymhob ffordd berthnasol, mae'r gwariant a'r incwm wedi'u cymhwyso at y dibenion a fwriadwyd gan Gynulliad Cenedlaethol Cymru ac mae'r trafodion ariannol yn cydymffurfio â'r awdurdodau sy'n eu rheoli.

Barn ar faterion eraill

Yn fy marn:

- mae'r rhan o'r Adroddiad Cydnabyddiaeth Ariannol i'w harchwilio wedi'i pharatoi'n briodol yn unol â chyfarwyddiadau Gweinidogion Cymru a wnaed dan Erthygl 11 o Siarter Frenhinol y Cyngor;
- mae'r wybodaeth a gynhwysir yn Adroddiad Blynyddol yr ymddiriedolwyr yn gyson â'r datganiadau ariannol.

Materion y cyflwynaf adroddiad arnynt drwy eithriad

Nid oes gennyf unrhyw beth i'w nodi o ran y materion canlynol, y cyflwynaf adroddiad ichi arnynt os bydd yr amgylchiadau canlynol yn berthnasol, yn fy marn:

- nid yw'r Datganiad Llywodraethu Blynyddol yn adlewyrchu cydymffurfiaeth â chanllawiau Trysorlys Ei Mawrhydi;
- ni chadwyd cofnodion cyfrifyddu priodol;
- ni ddatgelwyd gwybodaeth a ddynodwyd gan Drysorlys Ei Mawrhydi o ran cydnabyddiaeth a thrafodion eraill; neu
- nid wyf wedi derbyn yr holl wybodaeth a'r esboniadau sydd arnaf eu hangen ar gyfer fy archwiliad.

Adroddiad

Nid oes gennyf sylwadau i'w gwneud ar y datganiadau ariannol hyn.

Huw Vaughan Thomas
Archwilydd Cyffredinol Cymru
24 Heol y Gadeirlan
Caerdydd
CF11 9LJ

16 Gorffennaf 2014

Cyfrifoldeb Cyngor Celfyddydau Cymru yw cynnal gwefan Cyngor Celfyddydau Cymru a sicrhau cywirdeb; nid yw'r gwaith a gyflawnwyd gan yr ymchwilydd yn cynnwys ystyriaeth ar y materion yma ac o ganlyniad nid yw'r archwilydd yn cymryd unrhyw gyfrifoldeb dros unrhyw newidiadau a ddigwydd i'r datganiadau ariannol unwaith y cyflwynwyd hwy'n y lle cyntaf ar y wefan.

Datganiad o Weithgareddau Ariannol
ar gyfer y flwyddyn a ddaeth i ben 31 Mawrth 2014

	Nodyn	Cronfeydd anghyfyngedig £'000	Cronfeydd cyfyngedig £'000	2014 Cyfanswm £'000	2013 Cyfanswm £'000
ADNODDAU SY'N DOD I MEWN					
Adnoddau sy'n dod i mewn o arian a gynhyrchwyd					
<i>Incwm gwirfoddol:</i>					
Grant cymorth oddi wrth Lywodraeth Cymru	3	29,826	4,400	34,226	34,247
Grantiau a rhoddion eraill	4	-	845	845	2,409
Is-gyfanswm Incwm Gwirfoddol		29,826	5,245	35,071	36,656
<i>Gweithgareddau cynhyrchu arian:</i>					
Gwasanaethau a nawdd	5	148	63	211	267
<i>Incwm buddsoddi:</i>					
Llog banc		9	-	9	17
Adnoddau eraill sy'n dod i mewn	6	508	-	508	174
Cyfanswm yr adnoddau sy'n dod i mewn		30,491	5,308	35,799	37,114
ADNODDAU A WARIWYD					
Gweithgareddau elusennol	7,8,9	31,538	5,158	36,696	36,678
Costau llywodraethu	10	89	-	89	87
Grant cymorth a roddwyd i Lywodraeth Cymru		-	300	300	-
Llog banc a ildwyd i Gronfa Gyfunol Cymru		9	-	9	17
Cyfanswm yr adnoddau a wariwyd		31,636	5,458	37,094	36,782
Adnoddau net a dderbyniwyd/(a dalwyd allan)		(1,145)	(150)	(1,295)	332
Trosglwyddiadau gros rhwng cronfeydd	15	30	(30)	-	-
Symudiad net yn yr arian		(1,115)	(180)	(1,295)	332
Balansau arian a ddygwyd ymlaen		2,823	412	3,235	2,903
Cyfanswm yr arian a gariwyd ymlaen		1,708	232	1,940	3,235

Nid oes unrhyw enillion na cholledion ac eithrio'r rhai a ddangosir uchod.

Nid oes unrhyw weithgareddau sydd wedi peidio ac ni chafwyd unrhyw gaffaeliadau yn ystod y flwyddyn.

Mae'r nodiadau ar dudalennau 55 - 78 yn rhan o'r datganiadau ariannol hyn

Mantolen

ar 31 Mawrth 2014

	Nodyn	2014		2013	
		£'000	£'000	£'000	£'000
Asedau sefydlog					
Asedau sefydlog anniriaethol	11a		7		15
Asedau sefydlog diriaethol	11b		249		295
			<u>256</u>		<u>310</u>
Buddsoddi yn					
Cerdd Cymru: Music Wales Cyf	1b, 20		-		-
Asedau cyfredol					
Grantiau a dalwyd ymlaen llaw	12	496		516	
Dyledwyr a rhagdaliadau eraill	13	1,216		2,281	
Arian a phethau cyfwerth ag arian		1,021		1,491	
		<u>2,733</u>		<u>4,288</u>	
Credydwyr: symiau sy'n ddyledus mewn blwyddyn					
Grantiau taladwy		(504)		(104)	
Credydwyr eraill sy'n ddyledus o fewn blwyddyn		(545)		(1,259)	
	14	<u>(1,049)</u>		<u>(1,363)</u>	
Asedau cyfredol net			<u>1,684</u>		<u>2,925</u>
Cyfanswm yr asedau llai'r rhwymedigaethau cyfredol			1,940		3,235
Asedau net			<u><u>1,940</u></u>		<u><u>3,235</u></u>
Cynrychiolwyd gan:					
Gronfeydd					
Cronfeydd anghyfyngedig	15		1,708		2,823
Cronfeydd cyfyngedig	15		232		412
			<u>1,940</u>		<u>3,235</u>

Mae'r nodiadau ar dudalennau 55 - 78 yn rhan o'r datganiadau ariannol hyn.

Cymeradwywyd y datganiadau ariannol gan Gyngor Celfyddydau Cymru a'u llofnodi ar ei ran gan

Nicholas Capaldi
Swyddog Cyfrifyddu
11 Gorffennaf 2014

Yr Athro Dai Smith
Cadeirydd
11 Gorffennaf 2014

Datganiad Llif Arian

ar gyfer y flwyddyn a ddaeth i ben 31 Mawrth 2014

	Nodyn	2014 £'000	2013 £'000
Mewnlif arian net/(all-lif) o weithgareddau gweithredu	17a	(414)	(6,101)
Llog banc		9	17
		<hr/>	<hr/>
		(405)	(6,084)
Gwariant cyfalaf	17b	(65)	(76)
Cynnydd/(Gostyngiad) mewn arian yn y flwyddyn	17c	<hr/> (470) <hr/>	<hr/> (6,160) <hr/>

Mae'r nodiadau ar dudalennau 55 - 78 yn rhan o'r datganiadau ariannol hyn

Nodiadau sy'n rhan o'r datganiadau ariannol

1. Polisiâu cyfrifyddu

a. Sail y paratoi

Paratowyd y datganiadau ariannol hyn dan y confensiwn cost hanesyddol a addaswyd i gynnwys rhai asedau sefydlog yn ôl eu gwerth i'r Cyngor ar sail cost gyfredol. Fe'u paratowyd yn unol â'r Cyfarwyddyd Cyfrifon a gyhoeddwyd gan Weinidogion Cymru a bodlonant ofynion Deddf Elusennau 2006 a 2011, cyfarwyddiadau'r Comisiwn Elusennau ar Gyfrifyddu ac Adrodd gan Elusennau: Datganiad o Ymarfer a Argymhellir (diwygiedig 2005) a Datganiadau o Ymarfer Safonol Cyfrifyddu a Safonau Adrodd Ariannol a gyflwynwyd ac a fabwysiadwyd gan y Bwrdd Safonau Cyfrifyddu cyn belled bod y gofynion yn briodol. Yn ogystal â chydymffurfio â'r Datganiad Arfer a Argymhellir ar gyfer Elusennau, rhoddir ystyriaeth i *Lawlyfr Adroddiadau Ariannol y Llywodraeth* a gyhoeddwyd gan Drysorlys Ei Mawrhydi i'r graddau ei fod yn egluro neu'n adeiladu ar ofynion y Datganiad Arfer a Argymhellir. Nodir isod grynoded o'r prif bolisiâu cyfrifyddu sydd wedi'u cymhwyso'n gyson.

Dan Gyfarwyddiadau Cyfrifon ar wahân mae'r driniaeth gyfrifyddu a gaiff grantiau cyffredinol a grantiau'r loteri yn wahanol iawn. Felly, gan ystyried paragraff 359 o Ddatganiad Arfer a Argymhellir y Comisiwn Elusennau (a ddiwygiwyd yn 2005), ym marn yr ymddiriedolwyr mae'n amhriodol paratoi cyfrif cyfunol gan na roddai ddarlun gwir a theg o'r ffordd y defnyddia'r Cyngor ei adnoddau. Ond darperir cyfanswm yr adnoddau i mewn ac amcan o'r gwariant elusennol uniongyrchol cyfun ar y celfyddydau yn nodyn 2.

b. Cerdd Cymru:Music Wales Cyf

Mae gan y Cyngor fudd 50% yn Cerdd Cymru:Music Wales Cyf, sef cyd-drefniant â'r Sefydliad Cerddoriaeth Gymreig. Yn unol ag FRS 9 y cyfrifir y budd hwn yn gyd-drefniant

nad yw'n endid na chyfunwyd â datganiadau ariannol y Cyngor. Yn lle gwneud hyn, nodwyd ein cyfran o lif arian yn Cerdd Cymru:Music Wales a chyfrifyddwyd amdani yn natganiad y gweithgareddau ariannol petai'n rhan o weithrediadau'r Cyngor. Dangosir unrhyw symiau sy'n ddyledus i Cerdd Cymru:Music Wales neu'n ddyledus ganddi inni dan y penawdau priodol yn y fantolen. Ni chyfunwyd y trefniant ac felly ni chofnodir unrhyw fuddsoddiad yn Cerdd Cymru:Music Wales yn ei gost hanesyddol, llai'r lleihad yn y gwerth i adlewyrchu cyfran y Cyngor o'r asedau net, lle mae hyn yn is. Ni chymer y datganiadau ariannol i ystyriaeth unrhyw warged a gynhyrchir ac a ddelir yn Cerdd Cymru:Music Wales am fod cyfyngiadau arno ac ansicrwydd ynghylch ei ddsbarthu. (Gweler nodyn 20)

c. Incwm

Rhoddir cyfrif am bob incwm ar sail cronïadau, heblaw am gymynroddion, cyfraniadau a rhoddion a gydnabyddir dim ond pan gânt eu derbyn. Trinnir grantiau cyfalaf sy'n dderbyniadwy fel adnoddau sy'n dod i mewn.

Ni chofnodir incwm yn wariant net yn natganiad gweithgareddau ariannol.

ch. Dosbarthu Loteri

Ni chwmpasa'r datganiadau ariannol hyn swyddogaeth y Cyngor i ddsbarthu'r loteri y paratowyd datganiadau ariannol ar wahân ar ei chyfer yn unol â'r cyfarwyddiadau a roddwyd gan yr Ysgrifennydd Gwladol dros Ddiwylliant, y Cyfryngau a Chwaraeon.

Âr Cyngor i gostau sy'n cynnal ei swyddogaeth o weithgareddau cyffredinol a dosbarthu arian y loteri. Yn unol â'r Cyfarwyddyd Ariannol a roddwyd gan Lywodraeth Cymru, dosranna'r Cyngor gostau anuniongyrchol yn briodol rhwng y ddau faes hyn o weithgarwch gan gyfeirio at yr amser a dreuliant neu'r adnoddau a ddefnyddiant.

d. Adnoddau a werir

Rhoddir cyfrif am bob gwariant ar sail croniadau ac mae wedi'i ddsbarthu dan benawdau sy'n cyfuno'r holl gostau sy'n ymwneud â'r categori. Lle na ellir priodoli costau'n uniongyrchol i benawdau penodol maent wedi'u dyrannu i weithgareddau ar sail sy'n gyson â'r defnydd o'r adnoddau.

dd. Grantiau a roddwyd

Ceir gwariant cymhorthdal ar ffurf grantiau a gynigir yn ffurfiol i sefydliadau a ariannwn. Cynigir grantiau er mwyn cynnal rhaglen o weithgareddau y cynlluniwyd ar eu cyfer, neu sy'n cychwyn mewn blwyddyn ariannol benodol a chodir hwy ar ddatganiad o Weithgareddau Ariannol y flwyddyn honno.

Ar y Datganiad o Weithgareddau Ariannol ni chodir ymrwymadau ymlaen a wneir yn y flwyddyn sy'n gysylltiedig â gweithgarwch y flwyddyn nesaf fel y dywed nodyn 19. Ym marn yr ymddiriedolwyr ni fyddai cynnwys y grant cymorth i gwrdd â'r ymrwymadau hyn yn rhoi golwg wir a theg ar ddefnydd y Cyngor o'i adnoddau am nas cydnabyddir nes ei dderbyn.

Dangosir grantiau heb eu talu ar ddiwedd y flwyddyn yn gredydwr yn y Fantolen. Dangosir unrhyw ragdaliadau a wnaed mewn perthynas â grantiau a gymeradwywyd yng nghyswllt weithgareddau yn y dyfodol yn y fantolen fel asedau cyfredol.

Mae pob grant a gynigiwyd wedi'i restru yn yr atodiad i'r Adroddiad Blynyddol hwn.

e. Gwasanaethau a nawdd

Cynnwys gwasanaethau a nawdd y costau uniongyrchol, gan gynnwys staff a dibrisiant, y gellir eu priodoli i weithgareddau elusennol.

f. Dyrannu costau gweithredu

Dyrannwyd hwy yn y lle cyntaf rhwng gweithgareddau elusennol a llywodraethu. Rhannwyd costau gweithredu sy'n gysylltiedig â gweithgareddau elusennol i adlewyrchu'r amser a dreulia'r staff wrth ddarparu gweithgareddau uniongyrchol a chefnogi eu darparu. Mae dyraniad a dadansoddiad y costau hyn yn nodyn 7, 8 a 9.

ff. Costau llywodraethu

Mae costau llywodraethu yn cynnwys pob cost sy'n ymwneud ag atebolrwydd cyhoeddus y Cyngor fel elusen a'i gydymffurfiaeth â rheoleiddio ac arferion da. Dadansoddir y costau hyn yn nodyn 10.

g. Arian tramor

Trosir yn unol â'r gyfradd gyffredinol ar adeg y trafodyn arian refeniw a gafwyd a gwariant yr aed iddo mewn arian tramor. Trosir yn unol â'r gyfradd gyffredinol ar adeg dyddiad y fantolen unrhyw falansau a nodir mewn arian tramor. Trosir yn unol â chyfradd y contract trafodion a balansau a gwmpesir gan flaengontractau.

ng. Cydnabod rhwymedigaethau

Cydnabyddir rhwymedigaethau pan gyfyd rhwymedigaeth i drosglwyddo buddiannau economaidd o ganlyniad i trafodion neu ddigwyddiadau yn y gorffennol.

h. Cyfrifyddu cronfeydd

Cronfeydd cyfyngedig yw'r rhai a ddefnyddir yn ôl cyfyngiadau penodol a orfodir gan roddwyr neu a wnawn am resymau penodol. Mae'r gost o godi a gweinyddu arian o'r fath wedi'i chodi ar y gronfa benodol. Nodir amcan a defnydd pob cronfa gyfyngedig yn y nodiadau i'r datganiadau ariannol.

Cronfeydd anghyfyngedig yw'r rhai sydd ar gael i'w ddefnyddio yn ôl ein disgrisiwn i hyrwyddo amcanion ein siarter ac na ddynodwyd at unrhyw ddibenion eraill.

Lle dyrennir costau cynnal i weithgareddau elusennol cyfyngedig trosglwyddir swm o'r arian anghyfyngedig i dalu'r costau hyn.

i. Asedau sefydlog

Perchnogwn ddau eiddo rhydd-ddaliadol (Theatr y Sherman a Stiwdio Ddawns Rubicon) a osodir ar brydlesau hir am rent rhad i denantiaid na chânt eu rheoli gennym a heb ddarpariaeth inni eu hailfeddiannu. Yn seiliedig ar gyngor gan syrfewyr siartredig allanol ac annibynnol, ystyrir bod gwerth gweddilliol y buddiannau rhydd-ddaliadol hyn yn fach iawn felly caiff yr asedau hyn eu dal yn y cyfrifon ar ddim gwerth.

Trinnir costau datblygu gwefan, yn unol â chrynodeb 29 o'r Tasglu Materion Brys yn asedau sefydlog diriaethol.

Trinnir trwyddedau meddalwedd gyfrifiadurol fel asedau sefydlog anniriaethol os cwmpasant fwy nag un flwyddyn.

Ac eithrio eiddo rhydd-ddaliadol, cynhwysir pob ased sefydlog diriaethol ac anniriaethol ar gost hanesyddol lai rhywfaint am ddibrisiant ac amorteiddiad. Yn ein barn nid oes gwahaniaeth sylweddol rhwng gwerth y llyfr ac un y farchnad.

j. Amorteiddiad a dibrisiant

Cyfafeir asedau unigol sy'n costio £1,000 ac yn ddrutach a rhoddir blwyddyn gyfan o ddibrisiant yn y flwyddyn gaffael. Darperir amorteiddiad ar asedau sefydlog anniriaethol a dibrisiant ar asedau sefydlog diriaethol ar gyfraddau a gyfrifir i ddileu cost neu brisant pob ased i'w gwerth gweddilliol ar sail llinell syth dros eu bywyd defnyddiol disgwylidig fel a ganlyn:

Trwyddedau meddalwedd cyfrifiadurol - dros 3 blynedd

Gwelliannau prydlesol dros gyfnod y brydles Celfi, gosodion a ffitiadau - dros 10 mlynedd
Offer - dros 4 blynedd

Costau datblygu gwefan - dros 3 blynedd
System gyfrifiadurol - dros 3 blynedd

l. Prydlesi

Codir costau prydlesi gweithredol ar y Datganiad Gweithgareddau Ariannol ar sail llinell syth dros fywyd y brydles.

ll. Pensiynau

Mae Cyngor Celfyddydau Cymru yn gyflogwr sydd wedi'i dderbyn i Gynllun Ymddeol Cyngor y Celfyddydau 1994 sy'n darparu buddiannau diffiniedig i'w weithwyr. Codir am gostau ein cyfraniadau ar y datganiad gweithgareddau ariannol fel y gellir rhannu cost pensiynau dros fywyd gwaith y gweithwyr.

Mae hefyd yn gynllun budd diffiniedig, cyflogwyr lluosog felly, ni allwn nodi ein cyfran o'r asedau a'r rhwymedigaethau sylfaenol. Felly rhoddyd cyfrif am y cynllun fel petai'n gynllun cyfraniad diffiniedig, yn unol ag FRS 17.

Cyflwynodd Cyngor Celfyddydau Cymru hefyd gynllun cyfraniad diffiniedig, Pensiwn y Bobl, a ddaw i rym ar 1 Mai 2014, sy'n ddewis amgen i ddiwallu gofynion deddfwriaeth awtogofrestru. Cyfrifwyddir ar gyfer y cynllun yn unol ag FRS 17.

m. Trethiant

Codir Treth Ar Werth anadenilladwy a ddeillia o wariant ar weithgareddau nad ydynt yn rhai busnes ar y datganiad gweithgareddau ariannol neu caiff ei chyfalafu'n ased sefydlog lle y bo'n gymwys.

n. Offerynnau ariannol

Asedau ariannol: Nid yw dyledwyr masnachol yn cario unrhyw log a chânt eu nodi ar eu gwerth nominal fel y'u gostyngwyd gan lwfansau priodol ar gyfer symiau anadenilladwy amcangyfrifedig. Mae arian yn cynnwys arian parod ac arian yn y banc ac arian wedi'i gadw yn y tymor byr ond ar delerau sy'n caniatáu ei gael ar unwaith.

Rhwymedigaethau ariannol: Nid yw credydwyr masnachol yn cario llog a chânt eu nodi ar eu gwerth nominal.

2. Gweithgareddau cyffredinol a dosbarthu'r Loteri: adnoddau cyfunol sy'n dod i mewn a gwariant elusennol uniongyrchol ar y celfyddydau

Dengys cyfrif dosbarthu'r Loteri ar wahân mai cyfran 2013/14 Cyngor Celfyddydau Cymru o'r enillion o'r Loteri Genedlaethol yw £16,892,000 (2012/13: £19,355,000). Ar gyfer 2013/14, cyfanswm cyfunol yr adnoddau a ddeuai i mewn o ran gweithgareddau cyffredinol a'r Loteri oedd £52,843,000 (2012/13: £56,599,000).

Codir grantiau cyffredinol ar y datganiad gweithgareddau ariannol cyn gynted ag y cânt eu cynnig. Codir grantiau'r Loteri dim ond pan fydd y cynnig ffurfiol wedi'i dderbyn gan y sawl a gaiff y grant. Er nad yw pob un yn cael ei godi'n wariant yn Natganiad Gwariant Net Cynhwysfawr, yn ystod 2013/14 cymeradwyodd y Cyngor grantiau'r Loteri o £18,078,000 (2012/13: £11,958,000). Ar y sail hon, cyfanswm y gwariant uniongyrchol elusennol ar y celfyddydau ar gyfer gweithgareddau cyffredinol a Loteri ar gyfer 2013/14 oedd £56,784,000 (2012/13: £50,055,000).

3. Adnoddau a dderbynnir

Incwm gwirfoddol: Grant cymorth oddi wrth Lywodraeth Cymru

Mae'r grant cymorth a ddangosir yn y datganiad o weithgareddau ariannol yn gyson â'r swm o arian a roddwyd gan Lywodraeth Cymru fel a ganlyn:

	Cronfeydd anghyfyngedig £'000	Cronfeydd cyfyngedig £'000	2014 Cyfanswm £'000	2013 Cyfanswm £'000
Cymorth grant arian a dalwyd yn llawn	29,826	4,400	34,226	34,247
Cymorth grant a gredydwyd i adnoddau sy'n dod i mewn yn y datganiad gweithgareddau ariannol	29,826	4,400	34,226	34,247

4. Adnoddau a dderbynnir

Incwm gwirfoddol: Grantiau a rhoddion eraill

	Cronfeydd anghyfyngedig £'000	Cronfeydd cyfyngedig £'000	2014 Cyfanswm £'000	2013 Cyfanswm £'000
Grantiau o arian Ewropeaidd	-	155	155	1,851
<i>Sbardun</i> – cyfraniad oddi wrth raglen				
Cymunedau'n Gyntaf Llywodraeth Cymru	-	100	100	-
Gŵyl Dylan Thomas 100 – cyfraniadau oddi wrth bartneriaid	-	590	590	-
Cronfa Wladol y DU	-	-	-	507
Grantiau o flynyddoedd blaenorol nad oes eu hangen bellach	-	-	-	51
	-	845	845	2,409

5. Adnoddau a dderbynnir

Gweithgareddau cynhyrchu arian:

Gwasanaethau a nawdd

	Cronfeydd anghyfyngedig £'000	Cronfeydd cyfyngedig £'000	2014 Cyfanswm £'000	2013 Cyfanswm £'000
Cynllun teithio cymunedol:				
- cyfraniadau gan leoliadau/hyrwyddwyr	114	-	114	126
Celfyddydau Rhyngwladol Cymru:				
- cyfraniad oddi wrth The British Council	-	60	60	40
- cyfraniadau gan eraill	-	3	3	15
Taliadau'r <i>Cynllun Casglu</i>	25	-	25	24
Cynhadledd Flynyddol - ffioedd y cynadleddwyr	6	-	6	4
Symposiw Marchnata'r Celfyddydau - ffioedd yr hyfforddeion	2	-	2	-
Incwm arall	1	-	1	-
Olympiad Diwylliannol 2012:				
- cyfraniad gan Lywodraeth Cymru	-	-	-	33
Cronfa Wladol y DU - ffioedd rheoli	-	-	-	24
Ffioedd am waith arddangos yn Nhŷ Gwydyr, Whitehall	-	-	-	1
	148	63	211	267

6. Adnoddau a dderbynnir

Adnoddau eraill sy'n dod i mewn

	Cronfeydd anghyfyngedig £'000	Cronfeydd cyfyngedig £'000	2014 Cyfanswm £'000	2013 Cyfanswm £'000
Cymhelliant prydles - rhyddhau incwm gohiriedig	49	-	49	59
Cyfraniad o gyfrif Dosbarthu'r Loteri am ddefnyddio asedau sefydlog	48	-	48	41
Cyfran o incwm Cerdd Cymru:Music Wales (nodyn 20)	411	-	411	74
	508	-	508	174

7. Adnoddau a werir

Gweithgareddau elusennol

	Gweithgareddau anghyfyngedig £'000	Costau cefnogi £'000	2014 Cyfanswm £'000	2013 Cyfanswm £'000
Rhoi grantiau a datblygu'r celfyddydau ¹	31,868	363	32,231	30,413
Strategaeth ac ymchwil y celfyddydau	1,888	269	2,157	1,788
Rhyngwladol	672	121	793	609
Prosiectau a ariennir gan Ewrop	37	8	45	2,155
Gwasanaethau: <i>Noson Allan a'r Cynllun Casglu</i>	583	84	667	670
Eiriolaeth	341	33	374	271
Lleihad yn y buddsoddiad yn				
Cerdd Cymru:Music wales (nodyn 20)	35	-	35	60
Cyfran o wariant Cerdd Cymru:Music Wales (nodyn 20)	394	-	394	91
Olympiad Diwylliannol 2012 a Chronfa Waddol y DU	-	-	-	621
	35,818	878	36,696	36,678

¹ Gan gynnwys grantiau:

- i gyrff cyhoeddus	4,853	4,535
- i gyrff preifat	25,917	24,591
	30,770	29,126

Mae pob grant wedi'i restru yn yr atodiad i'r Adroddiad Blynyddol hwn.

8. Costau gweithredu

	Tynnu Aildaliadau i Ddosbarthu'r		2014 Net a Godir ar Weithgareddau	2013 Net a Godir ar Weithgareddau
Costau gros £'000	Loteri £'000	Cyffredinol £'000	Cyffredinol £'000	
A godir ar weithgareddau uniongyrchol (nodyn 7)				
Dyrannu grantiau a datblygu'r celfyddydau	505	256	249	205
Strategaeth ac ymchwil y celfyddydau	290	105	185	161
Rhyngwladol	83	-	83	75
Prosiectau a ariennir gan Ewrop	5	-	5	37
Gwasanaethau: <i>Noson Allan a'r Cynllun Casglu</i>	57	-	57	51
Eiriolaeth	50	26	24	20
Olympiad Diwylliannol 2012 aa Chronfa				
Waddol y DU	-	-	-	16
	990	387	603	565
A godir ar gostau cefnogi (nodyn 7)				
Costau cysylltiedig â staff	67	34	33	24
Seilwaith	184	87	97	92
Costau rhedeg swyddfa	23	11	12	9
Ffioedd proffesiynol	72	45	27	15
TAW anadenilladwy	56	29	27	24
Amorteiddiad a dibrisiant	51	19	32	28
Adolygiad sefydliadol	-	-	-	10
	453	225	228	202
Cyfanswm	1,443	612	831	767

9. Costau staff

a. Cynnwys cyfanswm costau staff y canlynol:

	Tynnu Aildaliadau i Ddosbarthu'r		2014 Net a Godir ar Weithgareddau	2013 Net a Godir ar Weithgareddau
Costau gros £'000	Loteri £'000	Cyffredinol £'000	Cyffredinol £'000	
Cyflogau	2,697	814	1,883	1,890
Costau nawdd cymdeithasol	239	73	166	154
Costau pensiwn eraill	493	146	347	366
Costau asiantaeth	14	6	8	3
Costau diswyddiadau	-	-	-	16
	3,443	1,039	2,404	2,429

Ymgorfforir costau staff yn y datganiadau ariannol fel a ganlyn:

A godir ar weithgareddau uniongyrchol (nodyn 7)

	Costau gros £'000	Tynnu Aildaliadau i Ddosbarthu'r Loteri £'000	2014 Net a Godir ar Weithgareddau Cyffredinol £'000	2013 Net a Godir ar Weithgareddau Cyffredinol £'000
Dyrannu grantiau a datblygu'r celfyddydau	1,143	431	712	642
Strategaeth ac ymchwil y celfyddydau	705	177	528	506
Rhyngwladol	238	-	238	234
Prosiectau a ariennir gan Ewrop	15	-	15	116
Gwasanaethau – <i>Noson Allan a'r Cynllun Casglu</i>	164	-	164	160
Eiriolaeth	101	36	65	64
Olympiad Diwylliannol 2012 a Chronfa Waddol y DU	-	-	-	49
	2,366	644	1,722	1,771

A godir ar gostau cefnogi (nodyn 7)

Rheoli a rheoli mewanol	447	174	273	283
Cyllid	213	74	139	130
Technoleg gwybodaeth a chyfrifiadurol	147	52	95	80
Rheoli cyfleusterau	62	22	40	38
Adnoddau dynol	43	15	28	22
Cyfathrebu	116	41	75	73
	1,028	378	650	626

A godir ar lywodraethu (nodyn 10)

Cydnabyddiaeth ariannol y Cadeirydd	49	17	32	32
	3,443	1,039	2,404	2,429

Nifer y staff (cyfwerth ag amser llawn) a gyflogwyd yn ystod y flwyddyn ar gyfartaledd oedd:

	Ar draws yr holl Gyngor Nifer	Ar Weithgareddau Dosbarthu'r Loteri Nifer	2014 Ar Weithgareddau Cyffredinol Nifer	2013 Ar Weithgareddau Cyffredinol Nifer
Ar weithgareddau elusennol: a godir yn uniongyrchol	11	-	11	14
Ar weithgareddau elusennol: a ailgodir	49	14	35	36
Yn cefnogi ein gweithgareddau elusennol	16	8	8	8
Staff asiantaeth	1	-	1	-
	77	22	55	58

	2014	2013
Ar 31 Mawrth y gydnabyddiaeth flynyddol ganolrifol (gyfwerth ag amser llawn am yr holl Gyngor) oedd:	£30,000	£30,000
Y gymhareb rhwng y gydnabyddiaeth flynyddol ganolrifol a chydabyddiaeth yr aelod o'r staff â'r cyflog uchaf (yn yr holl Gyngor) oedd:	1:3.12	1:3.12

Cynlluniau iawndal - pecynnau ymadael (yr holl Gyngor):

Band cost y pecyn ymadael	Nifer y diswyddiadau gorfodol		Nifer yr ymadawiadau eraill y cytunwyd arnynt		Cyfanswm y pecynnau ymadael yn ôl band cost	
	2013/14	2012/13	2013/14	2012/13	2013/14	2012/13
<£9,999	-	-	-	-	-	-
£10,000 to £24,999	-	1	-	-	-	1
£25,000 to £49,999	-	-	-	-	-	-
£50,000 to £99,999	-	-	-	-	-	-
Cyfanswm nifer y pecynnau ymadael	-	1	-	-	-	1
Cyfanswm y gost (£'000)	-	16	-	-	-	16

Talwyd costau diswyddo'n unol â darpariaethau polisi diswyddo Cyngor Celfyddydau Cymru. Fel arfer talwn gostau ymadael pan ddaw'r gyflogaeth i ben ond darparwn amdanynt yn llawn ar yr adeg pan fo gwybodaeth ddigon manwl i'w wneud.

Mae 'ymadawiadau eraill y cytunwyd arnynt' yn cyfeirio at geisiadau am ddiswyddo lle, yn unol â pholisi diswyddo Cyngor Celfyddydau Cymru, diflannodd swyddi'r gweithwyr yn y strwythur newydd neu fe'u llenwyd gan weithwyr eraill a ddiswyddid yn orfodol fel arall. Nid oes gwahaniaeth yn yr hawliadau talu rhwng gwirfoddolwyr a'r rhai a ddiswyddir yn orfodol.

- b. Y Prif Weithredwr a'r Cyfarwyddwyr sy'n gyfrifol am gyfarwyddo gweithgareddau'r Cyngor. Roedd eu gwir daliadau a'u buddion pensiwn fel y dangoswyd yn y tablau canlynol.

Eleni, am y tro cyntaf, bydd yn rhaid i'r nodyn hwn gynnwys un cyfanswm o gydnabyddiaeth ariannol. Darparwyd ffigyrau cymaradwy ar gyfer 2012/13. Mae'n ffordd wahanol o gyflwyno'r gydnabyddiaeth ariannol ar gyfer pob unigolyn ar gyfer y flwyddyn. Mae'r tabl a ddefnyddir yn debyg i'r un a ddefnyddid gynt ac ni fu newid yn elfen y cyflogau. Mae swm buddion y pensiwn ar gyfer y flwyddyn sy'n cyfrannu at un cyfanswm yn cael ei gyfrifo mewn ffordd newydd, yn debyg i'r dull a ddefnyddid i sefydlu gwerthoedd am bensiynau at ddibenion treth ac yn seiliedig ar wybodaeth a gafwyd oddi wrth actiwari Cynllun Ymddeol Cyngor Celfyddydau Cymru 1994.

Dyma sut y cyfrifir gwerth buddion pensiwn:

(cynnydd gwirioneddol mewn pensiwn* x 20) + (cynnydd gwirioneddol mewn unrhyw gyfandaliad) - (cyfraniadau a wnaed gan yr aelodau)

*gan eithrio'r cynnydd oherwydd chwyddiant neu unrhyw gynnydd oherwydd trosglwyddo hawliau pensiwn

Nid swm yw hwn a dalwyd i unigolyn gan y Cyngor yn ystod y flwyddyn, ond yn hytrach cyfrifiad sy'n defnyddio gwybodaeth o'r tabl buddion pensiwn. Gellir dylanwadu ar y ffigyrau hyn gan nifer o ffactorau, er enghraifft newidiadau yng nghyflog rhywun, os ydynt yn dewis gwneud cyfraniadau ychwanegol at y cynllun pensiwn o'u cyflog neu beidio, a ffactorau prisio eraill sy'n effeithio ar y cynllun pensiwn yn gyffredinol.

Dyma gyfanswm y ffigyrau cydnabyddiaeth ariannol:

Enw a Swydd	2014			2013		
	Band taliadau ¹ £'000	Buddion pensiwn £'000	Un cyfanswm o ran cydnabyddiaeth ariannol £'000	Band taliadau ¹ £'000	Buddion pensiwn £'000	Un cyfanswm o ran cydnabyddiaeth ariannol £'000
Nicholas Capaldi <i>Prif Weithredwr</i>	90-95	22	115-120	90-95	21	110-115
David Alston <i>Cyfarwyddwr y Celfyddydau</i>	65-70	22	90-95	65-70	15	80-85
Katherine Davies <i>Cyfarwyddwr Gwasanaethau Buddsoddi ac Ariannu</i>	55-60	37	95-100	50-55	51	100-105
Diane Hebb <i>Cyfarwyddwr Ymgysylltu ac Ymgysylltu</i>	55-60	27	80-85	50-55	31	80-85
Siân Tomos <i>Cyfarwyddwr Menter ac Adfywio</i>	55-60	32	85-90	50-55	20	70-75
Hywel Tudor <i>Cyfarwyddwr Cyllid ac Adnoddau</i>	65-70	24	90-95	65-70	12	75-80

¹ **Taliadau** - nid oes canllawiau wedi'u cyflwyno gan Lywodraeth Cymru o ran hawl y Prif Weithredwyr i gael swm anghyferthedig cysylltiedig â pherfformiad ar gyfer 2013/14. Nid oes gan y Cyfarwyddwyr eraill hawl i gael dyfarniadau cysylltiedig â pherfformiad.

Y buddion pensiwn oedd:

Enw a swydd	2014 Cynnydd gwirioneddol mewn pensiwn a chyfandaliad cysylltiedig yn 65 oed £'000	2014 Cyfanswm y pensiwn a gronnyd yn 65 oed ar 31 Mawrth 2014 a chyfandaliad cysylltiedig £'000	Gwerth ² trosglwyddo cyfwerth ag arian ar 31 Mawrth 2014 £'000	2014 Gwerth trosglwyddo cyfwerth ag arian ar 31 Mawrth 2013 £'000	2014 Gwirioneddol ³ Cynnydd mewn gwerth trosglwyddo sy'n cyfateb ag arian £'000
Nick Capaldi <i>Prif Weithredwr</i>	Pensiwn 0-2.5 Cyfandaliad 2.5-5	Pensiwn 5-10 Cyfandaliad 15-20	91	77	12
David Alston <i>Cyfarwyddwr y Celfyddydau</i>	Pensiwn 0-2.5 Cyfandaliad 2.5-5	Pensiwn 5-10 Cyfandaliad 15-20	124	104	18
Katherine Davies <i>Cyfarwyddwr Gwasanaethau Buddsoddi ac Ariannu</i>	Pensiwn 0-2.5 Cyfandaliad 2.5-5	Pensiwn 15-20 Cyfandaliad 55-60	263	243	16
Diane Hebb <i>Cyfarwyddwr Ymgysylltu ac Ymgysylltu</i>	Pensiwn 0-2.5 Cyfandaliad 2.5-5	Pensiwn 5-10 Cyfandaliad 25-30	145	129	14
Siân Tomos <i>Cyfarwyddwr Menter ac Adfywio</i>	Pensiwn 0-2.5 Cyfandaliad 2.5-5	Pensiwn 10-15 Cyfandaliad 40-45	209	190	16
Hywel Tudor <i>Cyfarwyddwr Cyllid ac Adnoddau</i>	Pensiwn 0-2.5 Cyfandaliad 2.5-5	Pensiwn 10-15 Cyfandaliad 30-35	185	168	15

² **Gwerth trosglwyddo sy'n gyfwerth ag arian** - ystyr hwn yw gwerth cyfalafol buddion y cynllun pensiwn a gronnyd gan aelod ar adeg benodol ac a aseswyd gan actiwari. Y buddion a brisir yw buddion cronedig yr aelod ac unrhyw bensiwn amodol a ddelir i'w priod sy'n daladwy o'r cynllun. Dyma daliad a wneir gan gynllun neu drefniant pensiwn i ddiogelu buddion pensiwn mewn cynllun neu drefniant pensiwn arall pan ymedy'r aelod â'r cynllun a dewis trosglwyddo'r buddion a gronnyd eisoes yn y cynllun blaenorol. Noda'r ffigurau pensiwn a ddangosir y buddion a gronnyd gan yr unigolyn ar ôl dod yn aelod llawn o'r cynllun pensiwn, nid dim ond ei wasanaeth mewn swydd uwch y mae'r datgeliad yn berthnasol iddo. Mae'r ffigurau yn cynnwys gwerth unrhyw fuddiant pensiwn mewn cynllun neu drefniant arall a drosglwyddwyd gan yr unigolyn i Gynllun Ymddeol Cyngor Celfyddydau Cymru 1994. Cynhwysant hefyd unrhyw fuddiant pensiwn ychwanegol a gronnodd aelod drwy brynu blynyddoedd ychwanegol o wasanaeth pensiwn yn y cynllun ar ei draul ei hun. Cyfrifir hwn yn y canllawiau a'r fframwaith a bennir gan y

Sefydliad a'r Gyfadran Actiwariaid ac nid ystyria unrhyw ostyngiad gwirioneddol na phosibl mewn buddion o ganlyniad i'r Dreth Lwfans Gydol Oes a all fod yn ddyledus pan hawllir buddion pensiwn.

³ **Gwir gynnydd yng Ngwerth Trosglwyddo sy'n Gyfwerth ag Arian** - adlewyrcha hwn y cynnydd a ariennir, i bob pwrpas, gan y cyflogwr. Ni chynnwys y cynnydd mewn pensiwn cronedig sy'n seiliedig ar chwyddiant, cyfraniadau a delir gan y cyflogai (gan gynnwys gwerth unrhyw fuddion a drosglwyddir o gynllun neu drefniant pensiwn arall) a defnyddia ffactorau prisio cyffredin y farchnad ar ddechrau a diwedd y cyfnod ariannol.

Ar ôl diwygio Siarter Frenhinol y Cyngor a chyda chymeradwyaeth y Comisiwn Elusennau, ers 1 Ebrill 2004, telir y Cadeirydd am ei wasanaeth ond nid yw'n derbyn taliadau bonws ac nid yw'n aelod o'r cynllun pensiwn. Ni thelir aelodau eraill y Cyngor, aelodau o'r pwyllgorau nac Ymgynghorwyr Cenedlaethol am eu gwasanaeth. Mae costau cyfarfodydd y Cyngor ar gyfer 2013/14 yn cynnwys swm crynswth o £15,477 (2012/13: £9801) a ad-dalwyd i 14 (20112/13: 12) aelod o'r Cyngor.

Cynhwysai cyfanswm y gwir daliadau i'r Cadeirydd a'r Prif Weithredwr:

	2014	2013
	£	£
Cadeirydd		
Cyflog	<u>43,810</u>	<u>43,810</u>
Prif Weithredwr		
Cyflog	93,380	93,380
Cyfraniad pensiwn y cyflogwr	<u>16,155</u>	<u>16,155</u>
	<u>109,535</u>	<u>109,535</u>

Costau teithio a chynhaliaeth a gafwyd ac a dalwyd wrth gyflawni busnes y Cyngor:

Cadeirydd	3,129	2,882
Prif Weithredwr	8,744	8,283

66.04% (2012/13: 66.04%) o daliadau'r Prif Weithredwr a'r Cadeirydd a godir yn y datganiadau ariannol hyn a chodir y gweddill ar weithgareddau dosbarthu'r loteri.

- c. Mae'r rhan fwyaf o'r gweithwyr yn aelodau o Gynllun Ymddeol Cyngor Celfyddydau Cymru 1994. Mae'r gronfa yn gynllun buddiant diffiniedig. Mae hefyd yn gynllun cyflogwyr lluosog felly ni allwn nodi ei gyfran o'r asedau a'r rhwymedigaethau sylfaenol. Felly rhoddwyd cyfrif am y cynllun fel petai'n gynllun cyfraniad diffiniedig, yn unol ag FRS 17.

Fel arfer digwydd prisiad actiwaraid annibynnol o Bensiwn Ymddeol Cyngor Celfyddydau Cymru bob tair blynedd. Daeth y prisiad diweddaraf - ar 31 Mawrth 2013 - i rym ar 31 Mawrth 2014. Cyflwynodd y prisiad gyfraddau cyfrannu newydd i Gyngor Celfyddydau Cymru o ran cronni buddion a lefel leiafsymiol o daliadau blynyddol tuag at y diffyg hanesyddol yn y gwasanaeth ar raddfa a gynghorwyd gan actiwari'r cynllun. I gael gwared ar y diffyg, argymhellid yr actiwari oedd cynyddu cyfraniadau'r cyflogwr dros y 9 mlynedd nesaf o gymharu â'r 13 mlynedd a ddefnyddiwyd gynt.

Gan dybio y byddai'r symiau a argymhellwyd yn cael eu talu i'r cynllun, roedd yr actiwari o'r farn y bydd adnoddau'r cynllun fel rheol yn debygol o fodloni holl rwymedigaethau'r cynllun wrth iddynt godi. Dyma'r prif ragdybiaethau a ddefnyddiwyd: y byddai pris chwyddiant yn 2.75% y flwyddyn; y byddai codiadau cyflog yn 1.5% y flwyddyn am y 5 mlynedd cyntaf a 3.5% wedyn; y byddai codiadau pensiwn yn 2.75% y flwyddyn ar bensiynau sy'n fwy na Phensiynau Lleiafsymiol wedi'u Gwarantu; y byddai codiadau pensiwn gohiriedig yn 2.75% y flwyddyn ar bensiynau a gronnwyd cyn Ebrill 2009 a 2.5% ar bensiynau a gronnwyd ar ôl y dyddiad hwnnw a bod y ddau'n ddarostyngedig i ailbrisiadau statudol; y byddai cyfradd disgownt hanesyddol yn y gwasanaeth yn 4.8% y flwyddyn a chyfradd disgownt y dyfodol yn y gwasanaeth yn 4.8% y flwyddyn.

Cyfraniadau'r Cyngor a'i weithwyr oedd:

Ar gyfer staff sy'n ymuno â'r Cynllun:	Y Cyngor		Gweithwyr	
	2014	2013	2014	2013
ar neu cyn 31 Awst 2006	19.3%	19.3%	1.5%	1.5%
o 1 Medi 2006 hyd 31 Mawrth 2010	17.3%	17.3%	3.5%	3.5%
ar neu ar ôl 1 Ebrill 2010	14.8%	14.8%	6.0%	6.0%

Roedd yn rhaid i Gyngor Celfyddydau Cymru hefyd gyfrannu taliad lleiafsymiol o £48,000 tuag at y diffyg yn ystod 2013/14.

O fis Ebrill 2014 ymlaen roedd cyfraniadau Cyngor Celfyddydau Cymru ar ran ei weithwyr wedi cynyddu i 22% (ar gyfer y rhai a ymunodd hyd at 31 Awst 2006), 20% (ar gyfer y rhai a ymunodd rhwng mis Medi 2006 a mis Mawrth 2010), a 17.5% (ar gyfer y rhai sy'n ymuno o fis Ebrill 2010 ymlaen). Cynyddodd y cyfraniad lleiafsymiol at y diffyg i £48,700 y flwyddyn o Ebrill 2014 ymlaen.

Tâl y Cyngor hefyd gyflog pensiynadwy o 0.2% mewn perthynas â phob aelod sy'n cael yswiriant bywyd yn unig.

Dan ddeddfwriaeth awtogofrestru bydd yn rhaid i bob gweithiwr ymuno â chynllun pensiwn cymwys heblaw bod y gweithiwr hwnnw'n optio allan yn ffurfiol. Cyflwynasom gynllun cyfraniad diffiniedig, Pensiwn y Bobl, yn ddewis amgen ar gyfer y gweithwyr nad oeddynt yn aelodau o Bensiwn Ymddeol Cyngor Celfyddydau Cymru.

Awtogofrestrasom bob un o'n gweithwyr cymwys ym Mhensiwn y Bobl ar 1 Mai 2014, sef ein diwrnod gweithredu swyddogol. Mae Cyngor Celfyddydau Cymru yn cyfrannu 4% a'r gweithiwr 1%. Bydd y cyfraddau hyn yn newid yn y dyfodol, yn unol â gofynion y ddeddfwriaeth.

10. Adnoddau a werir Costau llywodraethu

	2014	2013
	Cyfanswm	Cyfanswm
	£'000	£'000
Cydnabyddiaeth ariannol y Cadeirydd	32	32
Cydnabyddiaeth ariannol yr Archwilydd - Archwilio	22	22
Sicrwydd ychwanegol	-	4
Archwiliad mewnol	12	11
Ymgynghori	2	-
Cyfarfodydd y Cyngor, gan gynnwys costau teithio a chynhaliaeth yr aelodau	10	7
Cyfarfodydd pwyllgor, gan gynnwys costau teithio a chynhaliaeth	11	11
	89	87

11. Asedau sefydlog

a. Asedau sefydlog anniriaethol

	Trwyddedau meddalwedd cyfrifiadurol £'000
Cost ar 1 Ebrill 2013	574
Ychwanegiadau	8
Gwarediadau	(4)
Cost ar 31 Mawrth 2014	<u>578</u>
Amorteiddiad ar 1 Ebrill 2013	559
Tâl a godwyd am y flwyddyn	16
Gwarediadau	(4)
Amorteiddiad ar 31 Mawrth 2014	<u>571</u>
Gwerth llyfr net ar 31 Mawrth 2014	<u>7</u>
Gwerth llyfr net ar 1 Ebrill 2013	<u>15</u>

b. Asedau sefydlog diriaethol

	Newidiadau i eiddo prydlles £'000	System gyfrifiadurol, dodrefn ac ati £'000	Gwefan £'000	Cyfanswm £'000
Cost ar 1 Ebrill 2013	192	639	64	895
Ychwanegiadau	-	49	8	57
Gwarediadau	-	(59)	-	(59)
Cost ar 31 Mawrth 2014	<u>192</u>	<u>629</u>	<u>72</u>	<u>893</u>
Dibrisiant ar 1 Ebrill 2013	133	446	21	600
Tâl a godwyd am y flwyddyn	14	62	27	103
Gwarediadau	-	(59)	-	(59)
Dibrisiant ar 31 Mawrth 2014	<u>147</u>	<u>449</u>	<u>48</u>	<u>644</u>
Gwerth llyfr net ar 31 Mawrth 2014	<u>45</u>	<u>180</u>	<u>24</u>	<u>249</u>
Gwerth llyfr net ar 1 Ebrill 2013	<u>59</u>	<u>193</u>	<u>43</u>	<u>295</u>

	2014	2013
	£'000	£'000
Dyrannwyd amorteiddiad a dibrisiant a godwyd i weithgareddau elusennol fel a ganlyn (nodyn 7):		
Gweithgareddau uniongyrchol	88	74
Costau cefnogi	31	28
	<u>119</u>	<u>102</u>

- c. Cynrychiola gwerth llyfr net ar 31 Mawrth 2014 asedau sefydlog a ddefnyddiwn i gefnogi ein gweithgareddau elusennol.

Mae eiddo rhyddfrefniol y Cyngor yng Nghaerdydd, Sherman Cymru a Stiwdio Dawns Rubicon, wedi'u rhentu ar brydlesi hir a hynny'n rhad iawn, iawn i denantiaid nad ydynt dan reolaeth y Cyngor a heb ddarpariaethau naill ai ar gyfer adolygu'r rhent neu ailfeddiannu'r eiddo gan y Cyngor.

Prynwyd Theatr y Sherman gan Gyngor Celfyddydau Cymru, isadran o Gyngor Celfyddydau Prydain, ym mis Medi 1987 am £897,000 a rhentwyd y lle ar unwaith am gyfnod o 125 o flynyddoedd. Pan ddiddymwyd Gyngor Celfyddydau Prydain ym mis Mawrth 1994 trosglwyddwyd y budd rhyddfrefniol i Gyngor Celfyddydau Cymru a oedd newydd ei ffurfio.

Prynwyd Stiwdio Dawns Rubicon gan Gyngor Celfyddydau Cymru ym mis Chwefror 1988 am £11,315 ac yn ddarostyngedig i brydles o 999 o flynyddoedd a ddechreuasai ar Ionawr 1986. Trosglwyddwyd y budd rhyddfrefniol i Gyngor Celfyddydau Cymru ym mis Mawrth 1994.

Mae'r prisiad allanol, annibynnol diweddaraf o eiddo rhyddfrefniol y Cyngor wedi'i wneud ar 31 Mawrth 2004. Gwnaed y prisiad gan Elizabeth Hill, Aelod o Sefydliad Brenhinol y Tirfesuryddion Siartredig, ar gyfer ac ar ran Cooke ac Arkwright, Tirfesuryddion Siartredig. Oherwydd yr effaith ar y prydlesi, barn y tirfesuryddion oedd bod gwerth y buddion rhyddfrefniol yn ddim byd neu â gwerth mewn enw'n unig, felly ystyrir yr asedau hyn yn y cyfrifon yn werth dim.

Nid yw'r Cyngor yn ei ystyried yn angenrheidiol i ymgymryd â phrasiad pellach nes y bydd lleihad sylweddol yn hyd y prydlesi sy'n weddill neu eu bod yn cael eu terfynu'n gynt.

12. Grantiau a dalwyd ymlaen llaw

Mewn rhai amgylchiadau sy'n gofyn am awdurdod y Prif Weithredwr, gwnaiff y Cyngor daliadau ymlaen llaw cyn y flwyddyn y mae'r grant yn perthyn iddi. Mae'r grym hwn yn gyfyngedig i sefyllfaoedd lle byddai'r sefydliad derbyn yn dioddef yn ariannol fel arall.

	2014	2013
	£'000	£'000
Taliadau mewn perthynas â grantiau ar gyfer y flwyddyn ddilynol	<u>496</u>	<u>516</u>

13. Dyledwyr a rhagdaliadau eraill (sy'n ddyledus mewn blwyddyn)	2014 £'000	2013 £'000
a. Dadansoddiad yn ôl math		
Benthyciadau'r <i>Cynllun Casglu</i>	347	315
Dyledwyr masnachol	93	55
Dyledwyr eraill	222	1,246
Rhagdaliadau	287	623
	<u>949</u>	<u>2,239</u>
Yn ddyledus o gronfa Dosbarthu'r Loteri	243	41
Cyfran o ddyledwyr a rhagdaliadau		
Cerdd Cymru:Music Wales (nodyn 20)	24	1
	<u>1,216</u>	<u>2,281</u>
b. Balansau yn y llywodraeth		
Balansau gyda chyrrff llywodraeth ganolog eraill	26	822
Balansau gydag awdurdodau lleol	43	6
<i>Is-gyfanswm: Balansau yn y llywodraeth</i>	69	828
Balansau gyda chyrrff y tu allan i'r llywodraeth	1,147	1,453
Cyfanswm dyledwyr a rhagdaliadau	<u>1,216</u>	<u>2,281</u>
14. Credydwyr: symiau sy'n ddyledus mewn blwyddyn		
a. Dadansoddiad yn ôl math		
Grantiau taladwy	504	104
Trethiant a nawdd cymdeithasol	69	71
Credydwyr masnachol	96	110
Credydwyr eraill	61	62
Croniadau ac incwm gohiriedig	295	920
Cyfran o ymrwymedigaethau cyfredol		
Cerdd Cymru:Music Wales (nodyn 20)	24	32
	<u>1,049</u>	<u>1,299</u>
Yn ddyledus i gronfa Dosbarthu'r Loteri	-	64
	<u>1,049</u>	<u>1,363</u>
b. Balansau yn y llywodraeth		
Balansau gyda chyrrff llywodraeth ganolog eraill	69	71
Balansau gydag awdurdodau lleol	1	3
<i>Is-gyfanswm: Balansau yn y llywodraeth</i>	70	74
Balansau gyda chyrrff y tu allan i'r llywodraeth	979	1,289
Cyfanswm y credydwyr	<u>1,049</u>	<u>1,363</u>

15. Datganiad cronfeydd

	Ar 1 Ebrill 2013 £'000	Adnoddau a dderbynnir £'000	Adnoddau a werir £'000	Trosglwydd- iadau £'000	Ar 31 Mawrth 2014 £'000
Arian anghyfyngedig					
Cronfa gyffredinol	2,823	30,491	(31,636)	30	1,708
Cyfanswm arian anghyfyngedig	2,823	30,491	(31,636)	30	1,708
Arian cyfyngedig					
Incwm					
Llywodraeth Cymru am weithgareddau celfyddydol penodol	300 ¹	4,400	(4,705) ¹	105	100
Prosiectau a ariennir gan Ewrop	-	155	(33)	(122)	-
Celfyddydau Rhyngwladol Cymru: cyfraniadau o The British Council	-	63	(44)	1	20
<i>Sbardun</i>		100	(102)	2	
Gŵyl Dylan Thomas 100	-	590	(574)	(16)	-
	300	5,308	(5,458)	(30)	120
Cyfalaf					
Cronfa Goffa Alun Llywelyn Williams (incwm i ddarparu bwrsari i artist ifanc)	13	-	-	-	13
Cronfa Goffa Brian Ross (incwm i ddarparu bwrsari i artist gweledol ifanc)	99	-	-	-	99
	112	-	-	-	112
Cyfanswm arian cyfyngedig	412	5,308	(5,458)	(30)	232
Cyfanswm y cronfeydd	3,235	35,799	(37,094)	-	1,940

¹ Adnoddau a wariwyd gan gynnwys arian heb ei ymrwymo o £300,000, a dderbyniwyd yn 2012/13, ac a roddwyd i Lywodraeth Cymru

Cynrychiolir cronfeydd coffa Alun Llywelyn Williams a Brian Ross gan arian yn y banc ac maent o fewn y cyfanswm o £1,021,000 a ddangosir ar y fantolen.

16. Dadansoddi asedau net rhwng cronfeydd

	Arian Anghyfyngedig £'000	Arian Cyfyngedig £'000	Cyfanswm £'000
Cynrychiolir balansau cronfeydd ar 31 Mawrth 2014 gan:			
Asedau sefydlog	256	-	256
Asedau cyfredol	2,501	232	2,733
Credydwyr: symiau sy'n ddyledus mewn blwyddyn	(1,049)	-	(1,049)
Cyfanswm yr asedau net	1,708	232	1,940

17. Gwybodaeth am lif arian

	2014 £'000	2013 £'000
a. Cysoni newidiadau mewn adnoddau a mewnlif net o weithgareddau gweithredu		
Adnoddau net a dderbyniwyd/(a dalwyd allan)	(1,295)	332
Llog banc	(9)	(17)
Amorteiddiad a dibrisiant (nodyn 11c)	119	102
(Cynnydd)/Gostyngiad mewn grantiau a dalwyd ymlaen llaw	20	(47)
(Cynnydd)/Gostyngiad mewn dyledwyr a rhagdaliadau	1,065	(751)
Cynnydd/(Gostyngiad) mewn grantiau sy'n daladwy	400	(240)
Cynnydd/(Gostyngiad) mewn credydwyr eraill sy'n ddyledus mewn blwyddyn	(714)	(5,431)
Cynnydd/(Gostyngiad) yn y credydwyr a fydd yn ddyledus ar ôl blwyddyn	-	(49)
Mewnlif arian net/(all-lif) gan weithgareddau gweithredu	(414)	(6,101)
b. Dadansoddi llifau arian		
Gwariant cyfalaf		
Taliadau i gaffael asedau sefydlog anniriaethol (nodyn 11a)	(8)	(3)
Taliadau i gaffael asedau sefydlog diriaethol (nodyn 11b)	(57)	(76)
Colled o werthu asedau sefydlog diriaethol (nodyn 11b)	-	3
	(65)	(76)
c. Cysoni llif arian net â symudiadau mewn cronfeydd net		
Cynnydd/(Gostyngiad) mewn arian yn y flwyddyn	(470)	(6,160)
Cronfeydd net ar 1 Ebrill	1,491	7,651
Cronfeydd net ar 31 Mawrth	1,021	1,491

18. Ymrwymïadau o ran prydlesi gweithredol

Ar 31 Mawrth 2014 roedd gan Gyngor Celfyddydau Cymru ymrwymïadau blynyddol dan brydlesi gweithredol na ellir eu dileu fel y nodir isod:

	Tir ac adeiladau		Offer	
	2014	2013	2014	2013
	£'000	£'000	£'000	£'000
Prydlesi gweithredol sy'n dod i ben				
mewn blwyddyn	6	-	3	1
un i bum mlynedd	35	25	2	5
dros bum mlynedd	189	206	-	-

19. Blaenymrwymïadau

	2014	2013
	£'000	£'000
Grantiau		
Blaenariannu - grantiau a gynigiwyd yn ffurfiol	27,733	28,129

Mae ariannu ymlaen ar 31 Mawrth 2014 yn cynrychioli dyraniadau i sefydliadau ac unigolion o ran prosiectau sy'n mynd i ddechrau yn 2014/15 a lle mae disgwyl i daliadau gael eu gwneud yn y deuddeng mis nesaf.

20. Cerdd Cymru: Music Wales Cyf

Cwmni preifat cyfyngedig drwy warant a chofrestredig yng Nghymru yw Cerdd Cymru: Music Wales Ymgorfforwyd ef ar 1 Medi 2011 yn gerbyd cydweithio â'r Sefydliad Cerddoriaeth Gymreig ar brosiectau a ddatblyga ac a wella (yn genedlaethol a rhyngwladol) wybodaeth, dealltwriaeth, ymarfer a chynaliadwyedd y celfyddydau a'r diwydiannau creadigol, yn enwedig cerdd Cymru.

Mae'r Cyngor a'r Sefydliad Cerddoriaeth Gymreig ar y cyd ac yn gyfartal yn berchen ar y cwmni a chyfrifyddir am y cyd-drefniant hwn nad yw'n endid yn unol ag FRS 9.

Yn 2011/12 ymgeisiodd a chontractiodd Cerdd Cymru: Music Wales yn llwyddiannus i gynnal WOMEX, y ffair gerddorol fasnachol, yng Nghaerdydd yn Hydref 2013.

Cynrychiola'r buddsoddiad yn Cerdd Cymru: Music Wales chwistrelliad o gyfalaf gweithio y cytunodd y Cyngor i'w roi. Oherwydd bod cyfran y Cyngor o'r asedau net a rennir yn llai na chost y buddsoddiad, lleihawyd gwerth y buddsoddiad yn unol â hyn.

	£'000
Buddsoddi ar 1 Ebrill 2013	110
Buddsoddi eleni	35
Buddsoddi ar 31 Mawrth 2014	<u>145</u>
Lleihad ar 1 Ebrill 2013	110
Addasiadau lleihad eleni	35
Lleihad ar 31 Mawrth 2014	<u>145</u>
Gwerth net buddsoddi ar 31 Mawrth 2014	<u>Dim</u>
Gwerth net buddsoddi ar 1 Ebrill 2013	<u>Dim</u>

Dyma fudd y Cyngor yn incwm, gwariant ac asedau ac ymrwymedigaethau sylfaenol
Cerdd Cymru:Music Wales

	2014		2013	
	Cyfran Cyngor		Cyfran Cyngor	
	Cyfanswm	Celfyddydau Cymru	Cyfanswm	Celfyddydau Cymru
	£'000	£'000	£'000	£'000
Cyfrif elw a cholled				
Incwm (nodyn 6)	821	411	148	74
Gwariant (nodyn 7)	(787)	(394)	(182)	(91)
Adnoddau net a dderbyniwyd/ (a dalwyd allan)	<u>34</u>	<u>17</u>	<u>(34)</u>	<u>(17)</u>
Datganiad o sefyllfa ariannol				
Asedau cyfredol:				
Dyledwyr a rhagdaliadau (nodyn 13)	47	24	2	1
Arian yn y banc ac mewn llaw	-	-	28	14
	<u>47</u>	<u>24</u>	<u>30</u>	<u>15</u>
Rhwymedigaethau cyfredol (nodyn14)	(47)	(24)	(64)	(32)
Asedau/(rhwymedigaethau) net	<u>-</u>	<u>-</u>	<u>(34)</u>	<u>(17)</u>
Arian wrth gefn	<u>-</u>	<u>-</u>	<u>(34)</u>	<u>(17)</u>

21. Offerynnau ariannol

Mynna Safon Adrodd Ariannol 13: Deilliadau ac Offerynnau Ariannol Eraill ddatgelu'r swyddogaeth a oedd gan offerynnau ariannol yn ystod y cyfnod wrth greu neu newid y peryglon a wyneba'r Cyngor wrth ymgymryd â'i ddyletswyddau.

Peryglon hylifedd - yn 2013/14 roedd £34,226,000 neu 95.6% o incwm Cyngor Celfyddydau Cymru yn dod oddi wrth Lywodraeth Cymru (2012/13: £34,247,000 neu 92.3%). O'r incwm sy'n weddill roedd £1,573,000 neu 4.4% yn deillio o'r incwm a fuddsoddwyd ac o incwm amrywiol (2012/13: £2,867,000 neu 7.7%). Nid yw'r Cyngor o'r farn bod ei weithgareddau cyffredinol yn agored i unrhyw berygl hylifedd sylweddol, ac mae'n fodlon bod incwm y dyfodol yn ddigon i gwrdd â'i ymrwymadau.

Peryglon cyfraddau llog - cedwir balansau a gaiff y Cyngor gan Lywodraeth Cymru i dalu ymrwymadau grant a chostau gweithredu, mewn cyfrifon banc cyfradd amrywiol dim rhybudd a oedd â chyfradd llog 0.38% ar gyfartaledd yn y flwyddyn (2012/13: 0.56%). Ar gyfartaledd roedd yr arian gwarged dyddiol a fuddsoddwyd yng nghronfa gadw'r sector cyhoeddus wedi cario enillion ar fuddsoddi o 0.34% yn y flwyddyn (2012/13: amherthnasol). Ar ddiwedd y flwyddyn balans yr arian anghyfyngedig effeithiol oedd £789,000 (2013: £1,065,000). Nid yw'r Cyngor o'r farn bod ei weithgareddau cyffredinol yn agored i beryglon cyfradd llog sylweddol.

Perygl arian tramor - nid yw gweithgareddau cyffredinol y Cyngor yn agored i unrhyw beryglon cyfnewid arian tramor.

Perygl llif arian - nid yw'r Cyngor yn agored i unrhyw beryglon llif arian sylweddol.

22. Treth Gorfforaethol

Mae'r Cyngor yn gorff elusennol a noddir gan Lywodraeth Cymru ac felly mae'n cael ei eithrio rhag treth gorfforaethol dan Adran 505 o Ddeddf Trethi Incwm a Chorfforaeth 1988.

23. Digwyddiad ôl-fantolen

Awdurdodi'r datganiadau ariannol hyn i'w cyhoeddi

Awdurdodwyd y datganiadau ariannol i'w cyflwyno gan y Swyddog Cyfrifyddu ar yr un dyddiad ag yr ardystiwyd iddynt gan Archwilydd Cyffredinol Cymru.

24. Trafodion â phartion cysylltiedig

Cyrff cyhoeddus

Corff a noddir gan Lywodraeth Cymru yw'r Cyngor. Ystyrir Cynulliad Cenedlaethol Cymru / Llywodraeth Cymru yn barti cysylltiedig. Yn y flwyddyn ni chynhaliodd y Cyngor drafodion perthnasol gyda Chynulliad Cenedlaethol Cymru / Llywodraeth Cymru ar wahân i'r grant mewn cymorth a ddatgelwyd yn y datganiad gweithgareddau ariannol.

Unigolion

Cynhaliodd aelodau o'r Cyngor, staff rheoli allweddol a phartion cysylltiedig eraill (sef perthnasau agos) drafodion ariannol perthnasol (a restrwyd isod) gyda Chyngor Celfyddydau Cymru y llynedd. Cofnodir trafodion â'r Cyngor fel Dosbarthwr y Loteri yn y nodyn cyfatebol i gyfrifon Dosbarthu'r Loteri sydd ar wahân.

Aelodau o'r Cyngor

Roedd nifer o aelodau o'r Cyngor a/neu berthnasau agos yn aelodau o fyrddau rheoli (neu fyrddau cyfatebol) neu'n uwch weithwyr mewn sefydliadau a gafodd gynnig grantiau neu daliadau eraill gan Gyngor Celfyddydau Cymru yn 2013/14. Mewn achosion o'r fath, yn unol â Chod Arfer Gorau'r Cyngor, tynnodd yr aelod dan sylw yn ôl o unrhyw gyfarfod pan drafodid y cais.

Aelod Swyddogaeth	Sefydliad	Trafodyn (nifer)	Cyfanswm y gwerth £	Cyfanswm y balans sy'n weddill ar 31 Mawrth 2014 £
Emma Evans Ymddiriedolwr/ Cyfarwyddwr	Creu Cymru	Anfoneb (4)	90,804	Dim
Dr John Geraint Derbynnydd Bwsari (aelod o'r teulu)	Llenyddiaeth Cymru	Grant (3)	856,915	Dim
Michael Griffiths Aelod (tan fis Mai 2012)	Cwmni Dawns Cenedlaethol Cymru	Grant (2)	915,000	Dim
Margaret Jervis Cyfarwyddwr Gweithrediadau	Plant y Cymoedd	Grant (2)	158,032	3,603
Marian Wyn Jones Aelod o'r bwrdd	Canolfan Gerdd William Mathias	Grant (1) Anfoneb (1)	80,000 150	Dim Dim
Aelod	Prifysgol Bangor	Grant (3) Anfoneb (4)	138,105 47,791	12,755 Dim
Andrew Miller Cyflogaeth	Coleg Cerdd a Drama Cymru	Grant (2)	72,250	Dim
Osi Rhys Osmond Cyflogaeth	Prifysgol Metropolitan Abertawe	Anfoneb (1)	40,543	Dim

Aelod Swyddogaeth	Sefydliad	Trafodyn (nifer)	Cyfanswm y gwerth £	Cyfanswm y balans sy'n weddill ar 31 Mawrth 2014 £
Richard Turner				
Cadeirydd	Celfyddydau Cymunedol Rhyngddiwylliannol y De	Grant (1)	90,000	Dim
Cyflogaeth	Coleg Cerdd a Drama Cymru	Grant (2)	72,250	Dim
Ymgynghorydd Busnes	Jukebox	Anfoneb (1)	4,743	Dim
Alan Watkin				
Aelod o'r bwrdd	Clwyd Theatr Cymru	Grant (3)	1,912,625	3,478
Yr Athro Gerwyn Williams				
Gweithiwr	Prifysgol Bangor	Grant (3) Anfoneb (4)	138,105 47,791	Dim Dim
John C Williams				
Gweithiwr	Theatr Iolo	Grant (3)	268,605	Dim
Gweithiwr	Coleg Cerdd a Drama Cymru	Grant (2)	72,250	Dim
Dr Kate Woodward				
Aelod o'r Pwyllgor Rheoli	Prifysgol Aberystwyth (gan gynnwys Canolfan y Celfyddydau, Aberystwyth)	Grant (1)	560,000	Dim
Cyflogaeth (aelod o'r teulu)	Theatr Genedlaethol Cymru	Grant (3) Anfoneb (4)	1,117,794 16,890	Dim
Derbynnydd arian trydydd (aelod o'r teulu)	Band Steve Eaves	Anfoneb(3)	2,050	Dim

Y staff

Roedd nifer o aelodau o'r staff a / neu o deulu staff yn aelodau o fyrddau rheoli (neu gyfatebol) neu'n weithwyr mewn sefydliadau a gafodd gynnig grantiau neu daliadau eraill oddi wrth Gyngor Celfyddydau Cymru yn 2013/14. Ymhob achos felly, yn unol â Chod Ymarfer Gorau Cyngor Celfyddydau Cymru, ni chymerodd yr un aelod o'r staff ran mewn unrhyw drafodaeth am y cais nac am y penderfyniad am y cais hwnnw.

Aelod o'r staff Swyddogaeth	Sefydliad	Trafodyn (nifer)	Cyfanswm y gwerth £	Cyfanswm y balans sy'n weddill ar 31 Mawrth 2014 £
Nathalie Camus Aelod o'r bwrdd (aelod o'r teulu)	Mostyn	Grant (1) Anfoneb (3)	400,000 214	Dim Dim
Kath Davies Gwaith di-dâl achlysurol Cyflogaeth (aelod o'r teulu) Derbynnydd ysgoloriaeth (aelod o'r teulu)	Coleg Cerdd a Drama Cymru Neuadd Dewi Sant Ballet Cymru	Grant (2) Grant (1) Grant (1)	72,250 65,000 200,000	Dim Dim Dim
Eluned Hâf Cyfarwyddwr (aelod o'r teulu)	Canolfan Gerdd William Matthias	Grant (1) Anfoneb (1)	80,000 150	Dim Dim
Ffion McCarthy Artist (aelod o'r teulu)	Bryn Fôn	Anfoneb (1)	650	Dim
Betsan Moses Cynghorydd (aelod o'r teulu) Aelod o'r Bwrdd (aelod o'r teulu)	Cyngor Sir Gâr Oriol Myrddin	Grant (1) Anfoneb (1) Grant (2)	37,500 5,312 69,500	3,750 Dim 2,250
Hywel Tudor Gwaith ar ei liwt ei hun yn y tymor byr (aelod o'r teulu)	Orchard Media	Anfoneb (1)	6,000	Dim

Tudalen y pecyn 370

Atodiad i'r Adroddiad Blynyddol (nad yw'n rhan o'r datganiadau ariannol):

Gweithgareddau Cyffredinol - Grantiau 2013/14

Refeniw Blynyddol

Arad Goch	£378,250
Artis Cymuned	£205,500
Ballet Cymru	£200,000
Canolfan Gerdd William Mathias Cyf	£80,000
Canolfan Grefft Rhuthun	£400,000
Canolfan Mileniwm Cymru	£4,000,000
Canolfan Ucheldre	£75,000
Canolfan y Celfyddydau, Aberystwyth	£560,000
Canolfan y Celfyddydau, Llantarnam Grange	£85,000
Canolfan y Celfyddydau, Pontardawe	£63,000
Canolfan y Celfyddydau, Taliesin	£226,000
Canolfan y Celfyddydau, Taliesin	£27,000
CBAC Cyf	£250,000
Celf ar y Blaen	£150,000
Celfyddydau Anabledd Cymru	£170,000
Celfyddydau Cymunedol Cwm a Bro Cyf	£180,000
Celfyddydau Cymunedol Rhyngddiwyllynnol y De	£90,000
Cerdd Fyw Nawr Cymru	£45,000
Cerdd Gymunedol Cymru	£105,000
Cerddorfa Genedlaethol Gymreig y BBC	£844,525
Chapter (Caerdydd) Cyf	£686,000
Clwyd Theatr Cymru	£1,645,000
Cwmni Dawns Cenedlaethol Cymru	£915,000
Cwmni Theatr Volcano Cyf	£215,000
Cwmni Theatr y Torch Cyfyngedig	£460,000
Cwmni'r Frân Wen	£190,075
Cyngor Bwrdeistref Sirol Rhondda Cynon Taf	£155,000
Cyswllt Celf	£65,000
Dawns Earthfall Cyf	£245,000
Dawns Gogledd Ddwyrain Cymru	£75,287
Dawns i Bawb	£85,000
Dawns Powys	£112,250
Dawns Rubicon	£200,000
Dawns TAN TAN Dance Cyf	£90,000
Ffotogallery	£205,000
g39	£70,000
Galeri Caernarfon Cyf	£325,000
Glan yr Afon	£125,000
Gofal Celf Cyf	£132,500
Gwobr Artes Mundi Cyf	£147,500
Hafren	£106,680
Llenyddiaeth Cymru	£851,915
Mostyn	£400,000

Tudalen y pecyn 371

Music Theatr Wales	£270,000
National Theatre Wales	£1,685,000
Neuadd Dewi Sant	£65,000
Opera Canolbarth Cymru	£104,000
Opera Genedlaethol Cymru	£4,755,808
Oriel Davies	£230,000
Oriel Gelf Glynn Vivian	£125,000
Oriel Mission	£95,000
Plant y Cymoedd	£122,000
Sherman Cymru	£1,228,000
Sinfonia Cymru	£115,000
Syrkas Gymunedol NoFit State Cyf	£200,000
Theatr Bara Caws	£287,556
Theatr Brycheiniog	£230,000
Theatr Felin-fach	£60,000
Theatr Ffynnon	£75,000
Theatr Genedlaethol Cymru	£1,052,942
Theatr Hijinx	£160,000
Theatr i Bobl Ifainc Clwyd Theatr Cymru	£232,850
Theatr Iolo	£246,225
Theatr Mwldan	£245,000
Theatr na n'Óg	£324,850
Theatr y Grand, Abertawe	£73,000
trac – Traddodiadau Cerdd Cymru	£80,000
Tŷ Cerdd - Music Centre Wales	£10,000
Tŷ Cerdd - Music Centre Wales	£328,000
Venue Cymru	£78,000
Ymddiriedolaeth Oriel Myrddin	£47,000
Ymddiriedolaeth Touch Cyf	£150,000
	<hr/>
	£28,311,713
	<hr/>

Llysgenhadon Cymru Greadigol

Daws, Martin	£25,000
Edwards, Sean	£25,000
Griffiths-Jones, Julia	£25,000
Gwyn, Richard	£25,000
Harris, Sean	£25,000
	<hr/>
	£125,000
	<hr/>

Gŵyl Dylan Thomas 100

Canolfan y Celfyddydau, Taliesin	£70,000
----------------------------------	---------

Chapter (Caerdydd) Cyf	£27,000
Cyngor Sir Gâr	£37,500
Dinas a Sir Abertawe	£100,000
Ffotogallery	£30,000
Gŵyl Gerddorol a Chelfyddydol Abertawe Cyf	£50,000
Gŵyl Lenyddol Talacharn	£80,000
Locws Rhyngwladol	£30,000
Man geni Dylan Thomas yn Rhif 5 Cumdonkin Drive Cyf	£10,200
Prifysgol Bangor	£23,105
Wales Theatre Company Ltd	£80,000
Ymddiriedolaeth Oriol Myrddin	£22,500
	£560,305

Cronfa Cyfleoedd Rhyngwladol

Arad Goch	£2,522
Asquith, John	£2,359
Atkinson, Tiffany	£2100
Awst, Manon	£2,780
Bedwani, Jay	£2,577
Black, Stephen	£5,000
Bowen, Robin	£1,781
Brett, Jessie	£1500
Brookes, Michael	£2,000
CAAPO	£450
Calan	£5,000
Chapter (Caerdydd) Cyf	£5,640
Clifford, Helen	£542
Colquhoun, Kim	£1,057
Conn, Gerald	£3,000
Curtis, Tony	£449
Cyfnewidfa Lên Cymru	£6,380
CywaithDawns	£653
Davidson, Glenn	£1,652
Davies, Rose	£890
Dubois, Pascal-Michel	£1,131
Dyer, Kevin	£3,472
Elfyn, Menna	£800
Fowler, Dylan	£2,413
Gegenwart, Beate	£790
Gilhespy, Tom	£700
Graham, Alison	£1,115
Griffiths, Catrin	£1,822
Gwyn, Richard	£4,681
Hall, Jenny	£2,000

Hawes, James	£5,000
Theatr Hijinx	£880
Hopwood, Elin Mererid	£2100
Husted, Mary	£7,903
Huws, Sioned	£5,000
Jenkins, Paul	£2,000
Jones, Dylan	£2100
Jones, Leona	£2,759
Keehan, Bridget	£1,090
Gŵyl Gerddoriaeth Grefyddol y Byd, Llanbedr Pont Steffan	£5,000
Lawrence, Wendy	£1,250
Llenyddiaeth Cymru (2 grant)	£5,000
Mothersuckers	£4,975
Mr a Mrs Clark	£4,926
Nash, Mandy	£850
Olion Byw	£3,340
Owen, Karen	£2100
Owen, Tom	£5,000
Packham, Ruth	£860
Palser, Marega	£2,980
Perry, Samuel	£3,894
Poetry Wales Press Ltd	£550
Pryce, Guto	£5,000
Rees, Marc	£5,000
Rhydderch, Francesca	£1,570
Rhys, Gruff	£5,000
Rickard, Erin	£1,487
Roberts, Stephanie	£1,519
Rusty Shackle	£5,000
Shapland, Anthony	£3,000
Smith, Robert	£4,695
Sullivan, Steve	£1,000
tanja rãman+industries dbini	£5,000
Y Lle Print Gwreiddiol	£1,640
Theatr Genedlaethol Cymru	£4,852
Theatr lolo	£4,880
Theatr Mwldan	£5,000
Theatr na n'Óg	£2,675
Thomas, Julia	£3,000
Thomas, Siân	£5,000
Wales Arts Review	£620
Warren, Huw	£734
Weedon, Cordelia	£1500
Wells, Meri	£1,055
Williams, Gwyn L	£758
Williams, Jeremy Huw	£3,000
Williams, Phil	£2,647

Tudalen y pecyn 374

Williams, Sue	£2,500
Winfield, Peter Lawrie	£5,000
Younan, Sarah (o gronfa Sbarduno Gyrfa)	£2,000

£221,945

Grantiau strategol

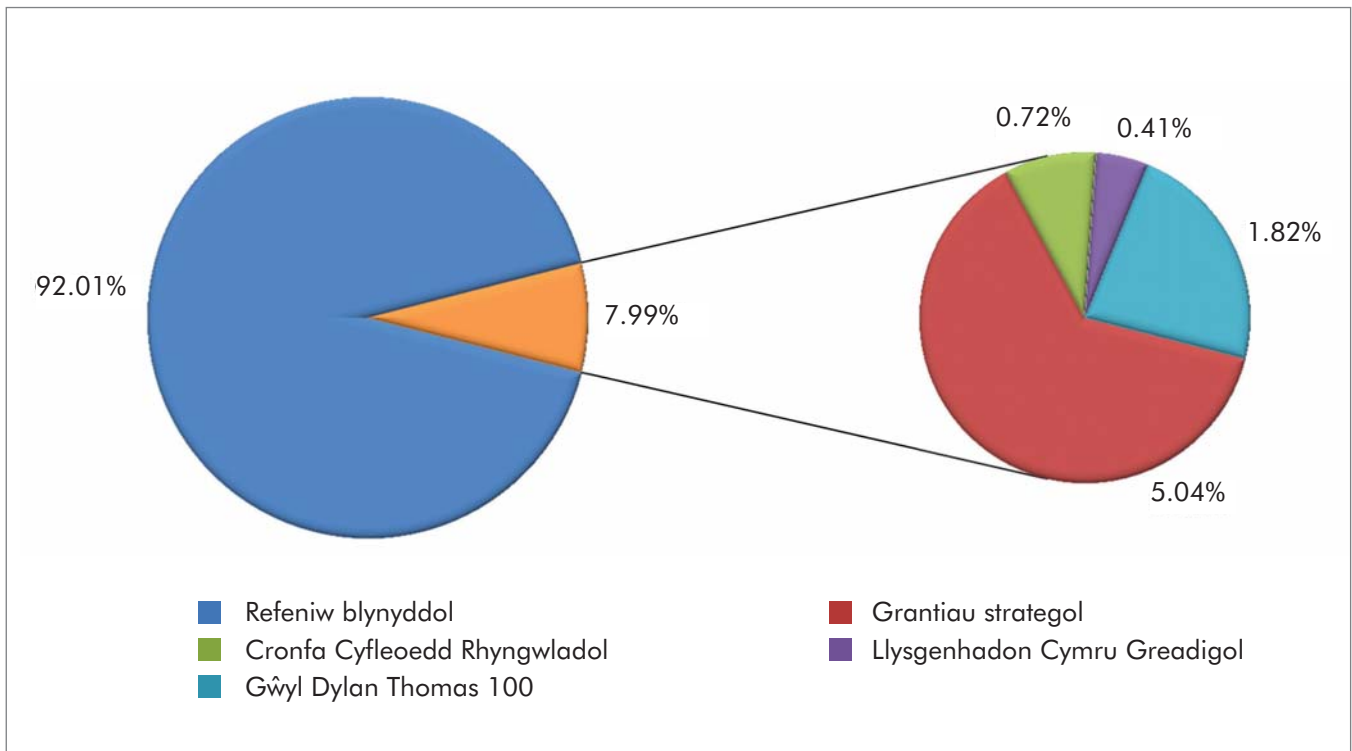
Canolfan Cwmbrân i Bobl Ifainc	£37,724
Canolfan Mileniwm Cymru	£60,000
Canolfan y Celfyddydau, Llantarnam Grange	£50,000
Canolfan y Celfyddydau, Pontardawe	£24,958
Celf ar y Blaen	£40,000
Celf o Gwmpas	£8,500
Celfyddydau Sban Cyf	£34,724
Chapter (Caerdydd) Cyf	£325,000
Coleg Cerdd a Drama Cymru	£72,250
Cwmni Theatr Mess up the Mess	£38,971
Cwmni'r Frân Wen	£38,138
Cymdeithas Tai Merthyr Tudful	£36,593
Eisteddfod Gerddorol Ryngwladol Llangollen	£16,382
engage (Cymdeithas Genedlaethol Addysg Oriolau)	£39,750
Grŵp Gweithredu Ieuenticid Hafod	£32,564
Gweithredu yng Nghaerau a Threlái	£37,496
Gŵyl Ffilm Un Byd Cymru	£16,200
National Theatre Wales	£49,665
Opera Dinas Abertawe ac Ysgol Opera Cymru	£38,220
Oriel Davies (ar gyfer Biennale Fenis)	£91,400
Plant y Cymoedd	£36,032
Prifysgol Bangor	£115,000
Redhouse	£24,300
Rhyngweithio Cariad	£4,860
Skillset Creadigol Cymru	£40,000
Theatr Genedlaethol Cymru	£60,000
Theatr i Bobl Ifainc Clwyd Theatr Cymru	£34,775
Theatr Iolo	£17,500
UCAN Productions	£28,928
Whitehead-Ross Education and Consulting Ltd	£32,314
YMCA Abertawe	£39,409
Youth of Creative Arts	£29,650

£1,551,303

Cyfanswm y grantiau a gynigiwyd

£30,770,266

Grantiau yn ôl math

Beth a gefnogodd ein grantiau?

	Gwerth y grantiau		Nifer y grantiau
Grantiau sy'n cefnogi:			
Theatrau a chanolfannau'r celfyddydau	£7,039,680	22.88%	16
Cynhyrchu a chyflwyno theatr	£6,733,498	21.88%	9
Opera	£5,129,808	16.67%	4
Dawns	£1,922,537	6.25%	9
Y celfyddydau gweledol a chymwys	£1,804,500	5.86%	10
Y celfyddydau a phobl ifainc	£1,622,250	5.27%	7
Cerddoriaeth	£1,502,525	4.88%	7
Celfyddydau cymunedol	£1,095,000	3.56%	9
Llenyddiaeth	£851,915	2.77%	1
Gŵyl Dylan Thomas 100	£560,305	1.82%	12
SyrCAS a charnifalau	£290,000	0.94%	2
Cronfa Cyfleoedd Rhyngwladol	£221,945	0.72%	87
Celfyddydau anabledd	£170,000	0.55%	1
Celfyddydau ac Iechyd	£150,000	0.49%	1
Llysgenhadon Cymru Greadigol	£125,000	0.41%	5
Grantiau eraill:			
Grantiau strategol	£1,551,303	5.04%	34
	£30,770,266		214

Yn rhinwedd paragraff(au) vi o Reol Sefydlog 17.42

Mae cyfyngiadau ar y ddogfen hon